HEIMSKRINGLA

ELLER

NORGES KONGESAGAER

AF

SNORRE STURLASSØN,

UDGIVNE VED

C. R. UNGER.

CHRISTIANIA.

TRYKT HOS BRØGGER & CHRISTIE.

1868.

Forord.

Af Snorres norske Kongesagaer, som man efter de Ord hvormed Ynglinga Saga begynder har kaldet Heimskringla, *fandtes der ved forrige Aarhundredes Begyndelse to Pergamentshaandskrifter: Codex Academicus primus og Codex Academicus secundus, den første ogsaa kaldet* Kringla, *og den anden* Jöfraskinna, *ved hvilke sidste Navne vi i det følgende ville betegne dem. Disse to Membraner ødelagdes i Kjøbenhavns store Brand 1728, men vare heldigvis blevne afskrevne af den flittige Islænder Asgeir Jonsson. Ihvorvel denne var en dygtig Afskriver, og som saadan har indlagt sig store Fortjenester af vor gamle Litteratur og erhvervet billig Krav paa Efterverdenens Taknemmelighed for de mange Bøger, der gjennem hans smukke og tydelige Afskrifter ere blevne os bevarede, var han dog som oftest mindre nøiagtig med Hensyn til Bibeholdelsen af de gamle Skindbøgers orthographiske og sproglige Eiendommeligheder i det enkelte, skjønt man vel for det meste faar et Slags Totaltalindtryk af Originalens Beskaffenhed ogsaa i denne Henseende.*

Foruden disse to Haandskrifter, hvis Originaler saaledes ere tabte, har man ogsaa to andre Membraner, som endnu ere i Behold, der for en Del indeholder Snorres Værk. Det er Codex Frisianus *(Cod. Arn. Magn. 45 Fol.) og* Eirspennill *(Cod. Arn. Magn. 47 Fol.) I den første mangler Olaf den helliges Saga og den anden begynder først med Magnus den godes.*

Med Hensyn paa Alder har rimeligvis Kringla og Jöfraskinna havt Fortrinnet for Frisianus og Eirspennill, idet mindste

synes de, saavidt man heri kan forlade sig paa Afskrifterne, at have adskilt æ og œ, et Kriterium, der for de Bøgers Vedkommende, der ere skrevne paa Island og ikke i Norge, vel maa henføre dem til det 13de Aarhundredes første Halvdel. En liden, og det rigtignok meget liden Prøve paa de to tabte Membraners Skrivemaade har man fra Arne Magnussons Haand blandt nogle Noticer vedkommende den, ialfald i sin Helhed, tabte Skjöldunga Saga. Denne omtales nemlig i Ynglinga Saga Cap. 33, og Arne Magnusson har afskrevet vedkommende Sted (nærv. Udgave S. 27^23—29) efter begge Membraner. Disse Stykker aftrykkes her med Forkortninger nøiagtig efter Arnes Afskrift, og til Jævnførelse meddeles ogsaa det tilsvarende Sted af Frisianus.

Kringla.

Aþils k' átti deilor miclar viþ k' þann er Ali hét hinn vpplendzci. hann var or Noregi. þeir atto oR a Vænis ísi. þar fell Ale k' en Aþils hafði sigr. Frá þessarri orrosto er langt sagt i Sciolldunga sǫgo. oc sva fra þvi er Rólfr Kraci com til Upsala til Aðils. þa seri R. kraci gullino a Fyris vǫllo.

Jöfraskinna.

Aþils k'gr atti deilur miklar viþ þ'n k'g er hét Ali inn upplenski. hann var af Noregi. þ'r Aþils k'gr oc Ali k'r attu oRtu a Vænis ísi þar fell Ali k'r. en Aþils hafði sigr. Fra þessi oRo er lángt sagt i Skiolldunga saugu. oc sva fra þi er hrolfr kraki kom til Upsala til Aþils k'gs. þa seyri hrolfr gullinu a Fyris vaullu [1].

---

[1] *De store Begyndelsesbogstaver i Navnene er vel den eneste Frihed Arne har tilladt sig i sin Afskrift.*

V

Frisianus.

Aþils k'r atti deilur miklar við k'g þann er áli .h. hinn vpplennzka(!). hann var or noregi. þ'r attv orv a vœnis isi. þar fell áli k'r. enn aþils k'r hafði sigr. Fra þessi oro er langt sagt i skiolldunnga sǫgv. ok sva fra þvi er hrolfr kraki kom til vppsala til aþils k's. þa seyri hrolfr kraki gvllino a fyris vǫllv̄.

Den første Udgave af Snorre Sturluson skyldes en svensk Mand Johan Peringskiöld, denne er formodentlig ogsaa den første, der har brugt Benævnelsen Heimskringla[1]. *Da denne Peringskiölds Udgave er bleven benyttet som Hjelpemiddel ved den store Kjøbenhavner Udgave af Heimskringla, er det af Interesse at undersøge, hvilke Kilder der ligge til Grund for den stockholmske. Som dens Hovedkilde viser sig strax Kringla (Codex Academicus primus). Ved Siden af denne har Bearbeideren af den Peringskiöldske Text benyttet Peder Claussøns Oversættelse*[2], *hvor denne var noget udførligere eller fuldstændigere end Kringla, i hvilken der navnlig i Olaf Kyrres, Magnus Barfods og Sigurd Jorsalafarers Saga fattes enkelte Capitler og Episoder, som findes i Frisianus og Eirspennill. Ved nogle af disse Tillæg i Kringlas Text har man ogsaa benyttet enkelte Partier af den saa kaldte* H u l d a *(Cd. Membr. Arn.*

[1] Heims Kringla, eller Snorre Sturlusons Nordländske Konunga Sagor. Sive Historiæ Regum Septentrionalium a Snorrone Sturlonide, ante secula quinque, patrio sermone antiquo Conscriptæ, quas ex Manuscriptis Codicibus edidit, Versione gemina, notisque brevioribus, Indici Poetico vel Rerum, sparsim insertis, illustravit Johann: Peringskiöld. Stockholmiæ Literis Wankiwianis, Anno Christiano M.DC XCVII.

[2] Snorre Sturlesøns Norske Kongers Chronica. Vdsat paa Danske, aff H. Peder Claussøn, fordum Sogneprest i Vndal. Nu nyligen menige mand til gaffn, igiennemseet, continuerit oc til Trycken forferdiget. Cum Priv. Reg. M. Prentet i Kiøbenhafn, ved Melchior Martzan, Paa Joachim Moltken Bogførers Bekostning. M. DC. XXXIII.

Magn. Nr. 66 Fol.), *ligesom den Stockholmske Membran Nr. 2 qv.* (Saga Olafs kon. helga, *Christiania 1853*[1]) *ogsaa har leveret nogle Bidrag til Olaf den helliges, Magnus den godes og Harald Haardraades Sagaer, samt Skálholter-Udgaven af Olaf Tryggvasons Saga* (Flateyjarbók *I, 430-432. 538-549. 414. 415. 469-471.*), *som man skylder de i Snorres Text indskudte Capitler 104-114 om Grønland og om Regnvald Jarls Giftermaal med Kong Olafs Søster Ingibjørg.*

Paa de Steder hvor Peder Claussøns Oversættelse er benyttet for at supplere Texten, er dette for det meste udført med liden Skjønsomhed og Sands for det gamle Sprogs Aand, og man behøver i Almindelighed ikke at læse långt, før man opdager en fra det øvrige aldeles forskjellig Sprogtone. For at godtgjøre dette anføres her nogle af de mest øinefaldende Steder, hvor slige Indflikninger ere indkomne i *Texten.*

Ynglinga Saga Cap. 43 mod Enden (*nærv. Udg. S.* 35^{27}) *tilføier:* oc flyþi siþann aptur til fauþur sins, hon var oc kolluþ Asa hin illraþa. *Peder Claussøn:* oc rømde saa til Suerig igien. Oc bleff hun ocsaa kallet Aasa Ildraada. *Dette Tillæg mangler i Kringla, Jøfraskinna og Frisianus, men kunde muligens have været tilstede i Haandskrifter af Snorre, man har havt i Upsala ved Slutningen af det 17de Aarhundrede.*

I Olaf den helliges Saga Cap. 153, hvor der fortælles om Karl den Mørskes Sendelse til Færøerne for at indkræve Kongens Skat, siges Østmændene efter dennes Drab at have draget tilbage til Norge med hans Skib og at være komne til Kong Olaf: þeir fóru austr á fund Ólafs konungs (*S.* 413^{20}). *Paa dette Sted har Kringla aabent Rum for omtrent 14 Bogstaver, Jøfraskinna antyder ingen Lacune, ligesaa lidt Codex Stockh. Nr. 2 qvarto eller Flateyjarbók II,* 248^{31}. *Man skulde paa dette Sted i Sagaen have ventet nogle Ord om, at det paa Færøerne passerede var bleven Kongen meldt, og at denne ytrede sin Vrede derover, men der følger kun:* En þess var

[1] *Ved Trykfeil i denne Udgave S. XLV staar Haandskriftets Nummer angivet som Nr. 4 qv. for Nr. 2 qv.*

eigi auðit, at Ólafr konungr hefndi þessa *o. s. v. Olaf den helliges Saga i Fm. IV, 448 indskyder derimod:* líkaði honum stórilla þetta verk. *Hos Peringskiöld indsættes paa dette Sted:* oc saugþo honom tiþinde, honom bra eigi vel vit hotaþi strax hefndum. *Dette Tillæg skriver sig fra P. Claussen S. 271:* Oc Karls Mænd droge hiem til K. Olaff, oc sagde hannem disse Tidender: Kongen bleff saare vred, oc sagde, at hand skulde hefne det. Men det bleff forhindret for den ufred *o, s..v. Kjøbenhavner-Udgaven har fulgt Peringskiölds Text uden Bemærkning og det mistænkelige Udtryk* hotaþi strax hefndum *har ikke vakt noget Anstød.*

Harald Haardraades Saga Cap. 98 (S. 622[32]) ved Slutningen har Peringskiold følgende Tillæg: Olafur Kongur Harallds son var ecki a' landi med, oc er han spurþi fall faþurs sins, biost hann til burtlogu med þat liþ er efter var. *Peder Claussen S. 375-76:* Olaff K. Haraldssøn var icke paa Landet med, oc der hand spurde sin Faders fald, giorde hand sig ferdig med det Folck hand haffde igien, at drage aff, oc der Børren blæste, seilede de ud i Hafuit. *Tillægget er optaget i Kjøbenhavner-Udgaven.*

Harald Haardr. Saga Cap. 102 hos Peringskiold er i sin Helhed oversat efter P. Claussen S. 377-79, jvfr. Fagrskinna S. 144-45). Som Prøver paa Stilen anføres: Aþalraþur ... atte Emmu ...... atte hann viþ henne tvo sonu, Jatvarþ oc Eþmunḍ, sem efter hann varþ Kongur i Einglande, enn siþann fordrifinn (*P. Cl.* fordreffuen) af Knute konge. *Ved Enden af Cap. 103 (S. 625) er Slægtregistret udført videre efter P. Claussen S. 380 (jvfr. Fagrskinna S. 145-146). I det næste Capitel 104 (S. 626[3]) af samme Saga findes et Par indskudte Sætninger, tagne af P. Claussen, hvilke ikke findes i noget af de nu existerende Haandskrifter, og muligens hidrøre fra Peder Claussen selv:* manna vapndiarfastur, oc hinn mesti fullhugi i bardaga, hann var oc sigursæll, allt til dauþa dags sva sem nu var ritat um hriþ; þvi huguriun ræþur

halfum sigri[1]. *P. Claussen S. 381:* Hand var oc allerdristigst udi Strid, oc altid sejersalig, indtil denne sidste tid: Thi at houfuen oc modet raader for halff Sejer.

I Olaf Kyrres Saga Cap. 1 (S. 629[10]) efter meðan ríki hans stóð *tilføies:* hoglyndi oc hofsemd elskaþi hann i óllum greinum. *P. Claussen:* elskade sactmodighed oc maade udi alle stycker. *Cap. 2 (S. 630[1]) efter* hvirfingsdrykkjur *tilføies:* Enn þa matte einginn drecka nema i þeim verndar stofum oc laufshusum i Norige. *P. Claussen S. 383:* de begyndte da at holde Skytningsstufuer oc Lauffshus i Norrig, oc ingen maatte dricke andensteds end der. *Dette har Kjøbenhavner-Udgaven optaget uden nogen Betænkelighed, og uden engang at angive B (d. e. Peringskiolds Udgave) som Kilde, hvilket den dog ellers undertiden gjør. Cap. 8 (nærv. Udgave Cap. 9, S. 633), der mangler i Kringla, er oversat fra Peder Claussen. Slutningen af dette Capitel lyder saaledes:* Þa er þeir foru heimleiþis, leyfþi hann þeim at fara heimleiþis til kaupferþa i giegnum hans land oc strauma, oc sende Olafe Noregs Konge heim agiætar giafer fyrir sit liþ sinni, enn Dónum sinum var hann miok reiþur, oc skattaþi þa storlega med myklum oc storum fegiólldum, er hann kom heim i Danmórk. *Peder Claussen S. 384-85:* den tid hand gaff dem hiemloff, forløfuede hand dem at løbe i Kiøbfærd huor de vilde, i hans Lande oc giennem hans Strømme, oc sende K. Olaff dyrebar Skienck oc Gafuer, men sine Danske var hand vred, oc skattede dennem storligen der hand kom hiem til Danmarck. *Det samme er Tilfældet med det næste 9de Capitel (10de i nærv. Udg. S. 634-35), hvilket heller ikke findes i Kringla. Prøve paa Stilen:* hia einum bonda i fylki nockru i Listelieni (*P. Claussen:* Listeleen). — — Kongur mællti: Þyki þier bondi galiþ krakunnar hafa nockut uppa sik? (*P. Claussen:* Kongen sagde: Tyckis dig at hendis

[1] *Hverken i den svenske eller latinske Oversættelse, som ledsager Texten hos Peringskiold, findes disse Tillæg, men begge stemme med nærværende Udgave; Kjøbenhavner-Udgaven har optaget dem.*

galen haffuer nogit paa sig). — — Kongur spurþi hvaþ hann meinte umm galit krakunnar (*Claussøn:* hvad hand meente om Kragernis Galen). *Bearbeideren af Peringskiölds Text har dog her ved Siden havt en Afskrift af Hulda. Verset hvori Bonden tolker Kragernes Skrig (S.* 635^{3-7}) *anføres først nogenlunde stemmende med Hulda og Texten i nærværende Udgave, derpaa gjentages den tredie Krages Udsagn efter P. Claussøn, som her har leveret en Omskrivning af Verset:* Seigir vetur gômul, veit su ogiorla; seigir ok tvævetur, trui ek ei at helldur; enn su trevetra (!) seigir, oc þykir mier liklegt. Ok qveþur mic roa a merar hofþé; enn þik Kongur þiof minns fiar; su þrevetra seigir, at þier biþieþ mic at roa hier a skipi fyrir yþur, enn hafit þo latit taca fra mier fie mitt. Hvaþ er nu seigir Kongur? hvort þyfir þu mic bonde? eþa vill tu kalla mic þiof? ei mælist þier þa vel til vor. So er herra seigir bonde, ei er þat vel mællt, oc ecki þyfi ec yþur, enn haft munut þier hafa viþ mik nockurn prett, þvi krakann seigir þier hafit naut mitt hier i skipinu. Oc efter nockrar samræþur *o. s. v. Peder Claussøn 385-86:* Den ene vintergammel Krage veed icke alt saa vel. Den to vintergammel Krage siger det vel, men jeg troer hende icke. Men den tre vintergammel Krage siger, at i beder mig roo her paa Skibet for eder, oc i hafue ladet tage mit Gods fra mig. Kongen sagde: Tiuffkiender du mig Bonde. Bonden sagde, Ney Herre: Icke tiuffkiender jeg eder: Men Kragen siger, at i hafue min Oxe her i skibet. Oc efter nogen vedtale *o. s. v. Sammenligner man hermed Hulda (Fm. VI, S. 446-47) vil man finde, at Peringskiolds Text er fremkommen ved en Sammenstøbning af denne og Peder Claussøns Oversættelse. I Kjøbenhavner-Udgaven er Peringskiölds Text væsentligen optagen.*

Magnus Barfods Saga Cap. 8 (Udg. S. 642-646), der mangler i Kringla, er for det meste oversat efter P. Claussøn, dog er ogsaa Hulda benyttet: Maþur er nefndur Sveinki, hann var Steinar son, hann bio austr i Vik viþ Elfi, hann var

maþur rikur oc mecktugur (*P. Claussen:* rijg oc mectig). Hann hafþi fostrat Hacon Magnus son, fyr enn Steigar Þorir fieck hann til sin (*Claussen:* för end Steigar Tore fick hannem til sig), Sveinki hafþi þa ecke enn nu gefit sik upp i valld Magnusar Konge, nie under hann (*Claussen:* hafde Suenke icke endnu gifuet sig under K. Magnus) — — — Vill Kongur hafa skatt oc skylldu af öllum sinum undirsatum (*Claussen:* Vndersaatte) hier i Vikinni — — — giore nu hieþan af hvaþ somer oc ber, ef hingat til hefur forsomast (*Claussen:* er hertil forsømt) — — — Snælega snuggir qvaþo Finnar attu andra fiala; (þad er, aumlega leytar sa fatæki kota Finnur ad sinum skyda fiölum). Settist hann siþann niþur. *Dette Sted lyder hos Peder Claussen saaledes:* Snæliga snuggir koto finnar atto andra fiala: Det er, Armelige søger den fattige koddefinne efter sine Skije flæle: oc hand sette sig ned igien[1]. —

I samme Sagas 12te Capitel findes efter Þórðar Folasonar *følgende Tillæg* (*nærv. Udg. 649*[12]): sem bar merke Olafs Kongs i Stiklastöþum, er hann fiell; *P. Claussen:* som bar S. Olaffs mercke paa Sticklestad, der hand bleff slagen. *Dette Tillæg som uden Tvivl er tilsat af Peder Claussen, er optaget i Kjøbenhavner-Udgaven.*

Det 16de Capitel af samme Saga (*nærv. Udg. Cap. 15, S. 651*), *der mangler i Kringla, er en Sammenstøbning af Peder Claussen og Hulda. Capitlet anføres i sin Helhed efter Peringskiold, tilligemed det tilsvarende hos Peder Claussen* (*S. 396-97*) *og i Hulda* (*Fm. VII, S. 56, 57*)*; for saavidt den sidste er bleven benyttet.*

[1] *Det er underligt at Redacteuren af den Peringskiöldske Udgave har ved Siden af den gamle Text tillige meddeler en ny Oversættelse af Peder Claussøns Oversættelse; denne maa have forstaaet Stedet som om det havde lydt:* Vesaliga sækir Kotafinnr eptir andra fiölum. *Den svenske Oversættelse hos Peringskiöld lyder:* Ifrigt söker nu then snöväntande Koio Finnen efter sine skid och andror. *Dette Tillæg er dog ikke optaget i Texten i Kjøbenhavner-Udgaven, men kun anført i Noterne.*

Peringskiold: Þa biost Magnus Kongur at riþa upp a Gautland, þvi hann þottist þar eiga akall, at giallda Gautum þann svaþil, er hann þottist farit hafa fyrir þeim um vorit; þa hafþi hann mikit lyþ, lagþi hann þa undir sik mikinn part af landinu, geingu þa Westur Gautar undir hann umm hinar nyrþstu bygþer. Siþann settust þeir viþ landamære, oc biuggu i landtiolldum, ætluþu þaþann til atreiþar: Enn er Ingi Kongur frietti þat, safnaþi hann þegar miklum stridzher, oc for mote Magnuse Konge. Enn sem Magnuse Konge komu niosner umm ferþir hanns, oc hann varþ þess vis af niosnar mónnum sinum, þa rieþu honum marger liþs hofþingiar, oc eggiuþu hann at snua aftur. En Kongur villdi þat vist eigi, villdi hann fyrst beriast viþ Inga Kong, oc hjellt han med liþ sitt mot Inga Kongi, fyrr enn hann varþi, so hann kom a hann uvarann a nattar þeli, oc yfirfiell landtjólld hanns, þeir fundust þar sem heitir Foxerni. Svo lauk þeszare orustu, at fioldi la eftir af Svium, er sleigit var, enn Ingi Kongur hlauk(!) at fleya oc frelstist hann med flotta. Fieck Magnus Kongur mikinn sigur; siþann sneri hann aftur i Noreg.

Üeder Claussøn: K. Magnus drog end engang op i Gotland, oc tuingede en stor part af Landet vnder sig. Der Kong Jngi det spurde, drog hand med en stor Krigshær mod K. Magnus. Der hand det spurde aff sine Spejdere, da raadde mange aff Høffdingerne hannem at drage tilbage igien. Kongen vilde først stride mod K. Jngi, oc hand drog mod hannem ved Fexne, oc kom uforvarendis paa hannem om natten, oc ofuerfalt hans Lejer, oc slog hannem megit Folck fra, oc K. Jngi maatte fly. Siden drog K. Magnus til Norrig igien[1].

Hulda (Fm. VII, 56-59): Þá bjóst Magnús konungr at ríða upp á Gautland, þvíat hann þóttist þar eiga ákall,

[1] *Den latinske Oversættelse af dette Capitel har Peringskiöld gjengivet næsten ordlydende efter Peder Claussøn, uden at tage Hensyn til sin egen Grundtext.*

at gjalda Gautum þaun svaðil, er hann þóttist farit hafa fyrir þeim um várit. Þá hafði hann mikit lið. Gengu þá Vestrgautar undir hann um hinar nyrðstu bygðir. Síðan settust þeir við landamæri, ok bjuggu í tjöldum, ætluðu þaðan til áreiðar. Ingi konungr frá þat, safnaði hann þegar liði, ok stefndi á fund Magnús konungs. En er Magnúsi konungi kom njósn um ferðir hans, þá eggjuðu liðshöfðingjar Magnus konung at hverfa aptr, en konungr vildi þat víst eigi, ok hélt með lið sitt mót Inga konungi, fyrr en hann varði á náttarþeli. Þeir fundust þar sem heitir Foxerni. — — — Svá lauk þessi orrostu, at fjöldi lá eptir af Svíum, en Ingi konungr frelstist með flótta; fékk Magnús konungr mikinn sigr.

I 17de Capitel af samme Saga (nærv. Udg. S. 653[22]*) efter* Friðkolla *tilføies hos Peringskiöld:* Birtu þeir þetta fyrir monnum sinum, urþu þa a stuttri stundu mestu uvinir, bestu vinir. *P. Claussøn:* Oc de komme til deris Folck igen oc kundgiorde dem det, oc vare da aff største uvenner, snarligen blefne de allerbeste venner. *Optaget i Kjøbenhavner-Udgaven.*

I Sigurd Jorsalafarers Saga findes ved Begyndelsen af 9de Capitel følgende Passus: Þat er skrifat i Chronikunum, at Rodgeir liet sig fyrst kalla Kong yfir Sicilien, Anno Christi eitt thusund eitt hundrat oc tvo, thar hann adur liet sier nægia med Jarls nafn alleina yfir Sicilien, oc var tho Hertugi yfir Calabria oc Apulia, oc var kalladur Rodgeir hinn Riki; thvi hann thar eftir giorde sier skattgilldann Kongum (!) i Tunet eda Tunis i Aphrica oc liet thvi grafa thesze ord a sitt sverd: Apulus et Calaber, Siculus mihi servit et Afer. *Peder Claussøn S. 404:* Det skrifuis i Chrønickerne, at Roger lod sig først kalde Konge ofuer Sicilien Anno Christi 1102. Der hand tilforn hafde ladet sig nøye med Grefue nafn alleene ofuer Sicilien, oc var dog Hertug ofuer Calabria oc Apulia, oc bleff kaldet Rodgier den Rijge, det er, den Mæctige, Fordi hand giorde

siden den Konge til Tunet eller Tunis i Africa sig Skatskyldig, oc lod derfor udgrafue paa sit Suerd: Apulus et Calaber, Siculus mihi servit et Afer. *Lige ud for Begyndelsen af denne Tirade i Margen hos Peringskiöld staar:* Rhyggst. c. 285 (!!?), *som om et gammelt Haandskrift* Hryggjarstykki *skulde have været Kilden. Dette Stykke er optaget i Kjøbenhavner-Udgaven, dog med Rettelse af Trykfeilen* Kongum *til* kononginn. *Mon dette Tillæg hos Peder Claussøn skulde skyldes Udgiveren Olaus Worm?*

Slutningen af Cap. 12 fra þat segja menn *(S. 669*[13]*) og hele Cap. 13, der mangle i Kringla og Peder Claussøn, ere tagne af Hulda (Fm. VII, S. 96-98). Cap. 19 (nærv. Udg. Cap. 20), der mangler i Kringla, er lavet sammen af Hulda og Peder Claussøn. Begyndelsen lyder hos Peringkiöld:* Þat er sagt, at Sigurþur Kongur vart eitt sinn angraþur i gieþi, toc han ugleþe mikla, so at litt matti niota tals hans, þvi han talaþi ecki margt viþ nockurn mann. Sat han oc skommum viþ drock (!). Fiell mônnum hanns radgiofum oc vinum þat mioc þunglega, at hann var so hryggur, þvi baþu þeir, at Eysteirn Kongur med visku sinne oc skynsemd villdi finna hier bot viþ, oc gefa til nockur raþ *o. s. v. Peder Claussøn S. 407-408:* K. Sigurd bleff en gang ilde tilfreds, oc saa uglad oc bedröfuit, at hand icke talede megit med nogen: Det giorde hans Raad oc beste Mend ont, at Kongen var saa bedröfuit, thi bade de K. Øisten, at hand med sin vijshed oc forstand vilde finde der nogen raad til. *Hulda (Fm. VII, S. 106):* Þat er sagt at Sigurðr konungr tók úgleði mikla, mátti lítt njóta tals hans, ok sat hann skömmum við drykk. Þat þótti ráðgjöfum hans ok vinum þungt; báðu þeir Eystein konung gefa til nokkur ráð. *Cap. 24 hos Peringskiöld (nærv. Udg. Cap. 22, S. 676-679), der mangler i Kringla, er oversat efter Peder Claussøn S. 412-14. Cap. 28 hos Peringskiöld (nærv. Udg. Cap. 30, S. 687-89) mangler i Kringla, er oversat efter P. Claussøn 415-16, med Benyttelse af Hulda (Fm VII, 156-159). Det samme er Tilfælde med*

Cap. 36 (nærv. Udg. Cap. 40, S. 699-701), som ligeledes mangler i Kringla, Peder Claussen 420-21; Fm. VII, 171. Adskillige af Tillæggene efter P. Claussen ere i selve Bogen kun indtagne i svensk Oversættelse, men tilføiede som Addenda bag i Bogen. En Del af disse Tillæg ere hentede fra Skálholter-Udgaven af Olaf Tryggvason (Flateyjarbók).

Vi komme nu til de Tillæg, som skyldes Membranen Nr. 2 qvarto i det Kongelige Bibliothek i Stockholm (Saga Olafs konungs hins helga *Christiania 1853). I Olaf den helliges Saga Cap. 162 (nærv. Udg. S. 424*[16]*) efter Ordet* úvæginn *isteden for* um alla hluti *har Peringskiöld:* bæþi i orþum oc aullum auþrum lutum, oc hinn mesti frammqvæmdar maþur um riki sitt oc her maþur mikill, oc er saga mikil fra honum sögþ *(Saga Ol. Helg., S. 167*[12–14]*). Samme Saga Cap. 164 har Kringlas kortere Beretning maattet vige Pladsen for den vidtløftigere i Codex 2 qv., det samme er Tilfælde med Begyndelsen af Cap. 165, hvor ogsaa efter denne Codex i Slutningen er tilføiet:* er hann var skyrþur; *ligesom ogsaa noget er tillagt ved Begyndelsen af Cap. 166, (Saga Ol. Helg. S. 168. 169). I Magnus den godes Saga ved Enden af Cap. 26 tilføies:* Magnus Kongur gipte Ulfhilde Olafs dottur, systur sina, Otto Hertoga i Saxalande; Magnus het son þeirra: þaþann er komenn ætt mikil. Hertogar þeir er raþit hafa fyrer Brunswijk, telia sva kyn sitt til Olafs ens Helga. *(Saga Ol. Helg. S. 240*[17–20]*). I samme Saga er Cap. 37 med Overskrift:* Fra Magnuse Konge, oc Þorfinne, oc Rogvallde, Orkneya Jorlum *helt taget af Codex Nr. 2 qv. (Saga Ol. Helg. S. 244*[21–37]*). I Harald Haardraades Saga Cap. 1 har Peringskiöld isteden for* Svá segir Þjóðólfr *(nærv. Udg. S. 546*[6]*) efter Cd. 2. qv. (Saga Ol. Helg. S. 221*[12]*):* A þat qveþur Þioþolfur Skalld i drapu þeirre, er hann orti um Haralld Kong, er kolluþ er Sexstefia. *I Cap. 2 i samme Saga indskydes efter Verset der begynder:* Eitt höfðusk at *(nærv. Udg. 547*[11]*) følgende efter*

Codex 2 qv. (*Saga Ol. Helg. S.* 221^{26-29}): Þesz getur Arnor Jarla Scalld, at Raugnvalldur Brusa son var leingi landvarþar maþur i Garþarike, oc atti þar orostor margar:

Deilldiz af, sva at Aldin
El Grafninga þelar,
Gaundlar niorþur i Gaurþom
Gunnbraþur tyo haþi.

Disse Tillæg ere optagne i Kjøbenhavner-Udgaven, dels med Anførelse af Peringskiölds Udgave som Kilde, dels uden nogen Bemærkning.

Endelig maa bemærkes, at Peringskiölds Udgave har nogle Vers, som paa eet nær ikke findes i noget af de nærværende Udgiver bekjendte Haandskrifter. Disse skylder man uden Tvivl en nu ødelagt Membran, som maa have staaet til den Islænders Raadighed, som har redigeret den Peringskiöldske Text. De ere derfra gaaede over i Kjøbenhavner-Udgaven. Da de ikke kunde finde nogen Plads i denne Udgave, der skulde grunde sig paa de forhaandenværende Kilder, indtages de her med restaureret Orthographi.

Det første er en hel Strophe eller Vise, der anføres ved Enden af Cap. 57 (S. 261) i Olaf den Helliges Saga saaledes: þess getr Sigvatr:

Tólf frá ek tekna elfar
tállaust viðu bála,
olli Ólafr falli
eirlaust konungr þeira.

Svía tiggja leit ek seggi
sóknstríðs fyrrum ríða,
böl var brátt til heljar
búit mest, Sigars hesti.

I Cap. 155 af samme Saga anføres foruden de to Viser af Sigvats Draapa ogsaa en tredie Lét um lönd lokit *o. s. v., se Fagrskinna S. 81.*

I den tredie Strophe, som anføres af Thorarin Loftunges Glælognskviða S. 509, lyder den anden Halvdel hos Peringskiöld afvigende fra Texten her i Udgaven:

áðr hoddbrjótr
af heimi fór,
ok nú sitr
með syni dróttins.

Kringla har af dette Halvvers kun áðr seimbrjótr at setti varð; *Jöfraskinna har paa dette Sted havt en Lacune, der er udfyldt efter Kringla, saa at Læsemaaden altsaa stemmer med dennes. Codex Nr. 2 qv. har* áðr seimbrjótr at set *og aabent Rum for det øvrige; de sidste to Linier* Kristi þekkr konungrinn œzti *synes kun at forekomme i et eneste Haandskrift af Olaf den Helliges Saga, nemlig Codex Arn. Magn. 61 Folio.*

I første Capitel af Harald Haardraades Saga, S. 546, findes følgende Halvstrophe indskudt foran Nú læt ek skóg af skógi *o. s. v.*

Reið ek, en benjar blœða, lýð fékk lindar váði
búþegna sá ek megna, lífs grand, í böð standa.

Efter Peringskiölds Fortale har Islænderen Gudmund Olafsson forfattet den svenske Oversættelse, „men som han intet aldeles varit vårt nu brukelige språk mächtig, hafver iag nödgads hans arbete til större dehlen förändra, då iag thet emot tränne särskilte i thet gamla språket handskrefne exemplar iämfört hafver, och sedan efter Kongl. befallning med en Latinsk version til the utländskas tienst förökat.“ *Denne samme Islænder har vel ogsaa bistaaet ved Istandbringelsen af Texten. Hvilke de tre haandskrevne Exemplarer have været, som Udgiveren siger han har jævnført, er vel umuligt at komme under Veir med. Lignende Meddelelser i Fortaler fra den Tid, der i Almindelighed indeholde lidet af de Oplysninger, man nærmest burde vente vedkommende Udgaverne selv, have ikke stort at betyde. Det man helst kunde ønske opklaret var Kilden til de faa Vers, som ere egne for denne Udgave; thi alt øvrigt er meget let at efterspore. Verket i sig selv er særdeles smukt udstyret, og for sin Tid et meget fortjenstfuldt Arbeide; Udgiveren har lagt an paa at faa Kongesagaerne saa komplet som muligt og har i saa Henseende benyttet alt, hvad han troede*

vilde bidrage dertil, det har ikke været ham om at gjøre særligen at udgive Snorres Text.

Hvad der giver Peringskiölds Udgave mest Interesse, er at den har den tabte Kringla til Grundlag, og at man først ved den kommer til Vished om, hvilke Afskrifter i den Arne-Magnæanske Samling hidrøre fra denne Membran. Dette har undgaaet deres Opmærksomhed, der have besørget den Kjøbenhavnske Udgave, og det samme vilde have hændt nærværende Udgiver, dersom ikke Hr. Guðbrandr Vigfusson havde henvist ham til Nr. 63 Fol. i den Arn. Magnæanske Samling, hvilket Haandskrift sammenholdt med Peringskiölds Udgave sees at slutte sig som tredie Del til Nr. 35 og 36 Fol. i samme Samling, og som ved et Tilfælde maa være blevet skilt fra disse og kommet paa en anden Plads.

Den anden Udgave af Snorres Verk udkom i 3 Bind med dansk og latinsk Oversættelse under Titel: Heimskringla edr Noregs Konunga Sögor, af Snorra Sturlasyni — Historia Regum Norvegicorum conscripta a Snorrio Sturlæ filio. Havniæ 1777, 1778, 1783, *Folio. De to første Bind bleve besørgede af Gerhard Schøning, det tredie af Skule Thorlacius. Ved de første er Kringla (Cd. Arn. Magn. 35 og 36 Folio), i Udgaven betegnet A, lagt til Grund, ved den tredie, fra Magnus den godes Saga af, er derimod Eirspennill benyttet, ligeledes under Signaturen A, isteden for Cd. Arn. Magn. 63 Fol., som man ikke vidste var Afskrift af Kringla og Fortsættelse af 35 og 36 Fol. Det vigtigste Hjælpemiddel næst A har været Peringskiölds Udgave, betegnet B. Denne har man, som ovenfor flere Steder paapeget, meget ofte benyttet endogsaa uden i Anmærkningerne at paaberaabe sig den som Kilde, og dette er en stor Feil ved denne kostbare og pragtfuldt udstyrede Bog, og har voldet megen Uleilighed og Forvirring, og man har derved kommet til at ansee mange Træk som tilhørende Snorres Text af Kongesagaerne, der ere denne uved-*

kommende og eiendommelige for den senere vidtløftigere Bearbeidelse af disse, for ikke at tale om, at man har ladet Ord og Vendinger falde Snorre af Pennen, som have været aldeles ubekjendte for ham og hans Tid. Dernæst har man benyttet en Codex skreven i Norge 1567, betegnet C, Jöfraskinna betegnet D, Frisianus betegnet E, og tilsidst en Codex betegnet F, „som vel,“ *siges der i Fortalen,* „anføres i Varianterne, men som nu ei kiændes; hvilket ei heller giør meget til Sagen, da de af den samlede Varianter ere for det meeste kun Skrive-Feil.“ *I tredie Del citeres Varianter under Signaturerne G, H, K, hvorom der heller ikke gives nogen Oplysning i Fortalerne.*[1] *Et Optryk af Kjøbenhavner-Udgavens Grundtext udkom i Upsala i 3 Bind 1816, 1817, 1829.*

Hensigten med nærværende Udgave af Heimskringla var at give en Text, baseret paa Haandskrifter, som maa antages at indeholde den Bearbeidelse af Kongesagaerne, som ansees for Snorres Verk. Til Grund blev da den føromtalte Kringla[2] *lagt, saaledes at de Afsnit eller Capitler, som manglede i denne, bleve supple-*

[1] *Udgivernes Arbeide, for selve Textens Vedkommende, synes væsentlig at have bestaaet i at besørge Trykningen efter den af den islandske Student Oddr Jonson bearbeidede Text. Se Fortalen til første Del S. XXIV.*

[2] *Af de førnævnte Nr. 35, 36, 63 in Folio, i den Arn. Magnæanske Samling, der indeholde Kringlas Text, har nærværende Udgiver ikke benyttet den første, Nr. 35, der slutter med Olaf Tryggvasons Saga, men en anden Afskrift af Asgeir Jonsson tilhørende Universitetsbibliotheket i Christiania. Herpaa grunder sig nogle faa Afvigelser fra den almindelige Text, navnlig i Ynglinga Saga S. 5*[12] váru *for* urðu, *S. 9*[33] samfarar eiga *for* samfarar, *S. 10*[25] því auðgari *for* þess auðgari, *S. 11*[8] lausa aura *for* lausan eyri, *i Olaf Tryggvas. S. 210*[31] flotarnir *for* flokkarnir, *paa hvilke Steder den almindelige Læsemaade maaske burde været beholdt, især da denne ogsaa her stemmer med Peringskiöld.*

rede efter Jöfraskinna,[1] Eirspennill og Frisianus.[2] Det er fornemmelig i Olaf Kyrres, Magnus Barfods og Sigurd Jorsalafarers Sagaer, at Kringlas Skriver har gjort sig skyldig i disse Udeladelser,[3] og han har som Erstatning derfor meddelt adskillige af St. Olafs Jertegn, hvilke de andre Haandskrifter have udeladt, nemlig Cap. 7 i Olaf Kyrres Saga (S. 632), Cap 39 i Sigurd Jorsalafarers (S. 697^{4}-699^{26}), Cap. 24 og 25 af Inge og hans Brødres Saga (S. 745^{26}–748^{31}), Cap. 20 og 21 af Haakon Herdebreds (S. 774^{27}-777^{14}). Paa dette Sted maa bemærkes, at Cap. 21 i Sigurd Jorsalafarers Saga (S. 676) i Kringla staar mellem Cap. 24 og Cap. 25 (S. 681), men man har i dette Punkt ikke villet afvige fra Kjøbenhavner-Udgaven.

Det manglende i Kringla er: Prologen, Visen S. 140 nederst tilligemed de indledende Ord Svá segir Hallarsteinn (dette findes kun i Frisianus); Cap. 245 af Saga Olafs helga S. 496 (optaget efter Jöfraskinna, fordi Kjøbenhavner-Udgaven havde medtaget det; burde helst været forbigaaet, da Indholdet haves i Saga Haralds harðráða Cap. 1); Cap. 8, 9, 10 af Saga Olafs kyrra S. 632-35 (Cap. 8 findes kun i Frisianus, 9 og 10 baade i denne og Eirspennill); Cap. 8 i Saga Magnus berfætts S. 642-46;[4] Cap. 15 af samme Saga, S. 651-52,

[1] Hvad Jöfraskinna angaar, saa har den blot kunnet benyttes til Prologen og Olaf den Helliges Saga. I denne Saga har der paa flere Steder manglet Blade i den gamle Membran, disse ere i Asgeir Jonsons Afskrift efter hans Bemærkning tagne „úr annarri Membrana“, hvilken ved nærmere Undersøgelse viser sig at være Kringla.

[2] Andre end disse Haandskrifter ere kun benyttede enkelte Steder til Redactionen af Versene.

[3] De fléste i denne Udgaves Text af Eirspennill og Frisianus optagne Tillæg synes ogsaa at findes i Jöfraskinna, for saa vidt man kan forláde sig paa Nøiagtigheden af Signaturen D i Noterne til tredie Bind af Kjøbenhavner-Udgaven.

[4] Det var ikke utænkeligt, at Cap. 8, 9, 10 af Olaf Kyrres Saga samt Cap. 8 af Magnus Barfods kunde være tabte i den gamle Membran derved, at de have staaet paa 2 i Ryggen sammenhæn-

samt Slutningen af Cap. 18 S. 654^{18-36}; *Slutningen af Cap. 12 i Saga Sigurðar Eysteins og Olafs fra* Þat segja menn *S.* 669^{13}, *Cap. 13 S. 669-70, Cap. 18 S. 672-73, Cap. 20 S. 674-75, Cap. 22 S. 676-79, Cap 29 og 30 S. 685-89, Cap. 32 og 33 S. 690-91, Cap. 40 S. 699-701 af samme Saga; Cap. 13 S. 717-18 samt Cap. 14 S. 719-20 af Saga Magnús blinda og Haralds gilla.*

Hvor nærværende Udgave afviger fra Kjøbenhavner-Udgaven i Capitelinddelingen, ere den ældres Capiteltal angivne i Parenthes.

Med Hensyn paa Textens Behandling ere naturligvis aabenbare Feil i Kringla rettede efter de andre Haandskrifter, ligesom paa nogle faa Steder Conjecturer ere anvendte. Dette er dog ikke saa hyppig skeet, som i Kjøbenhavner-Udgaven, hvor i Texten ikke saa sjelden vilkaarlige Forandringer ere foretagne, uden at dette er bemærket, hvortil dog Noterne under Texten havde givet fuldstændig Anledning. Hvor noget i Texten syntes at være udfaldet, er dette angivet ved .... Saaledes maa der i Cap.89 af Saga Olafs helga S. 303^{25}, *hvor Kong Olaf Eiriksson først siges at have havt en Frille og med hende Børnene Emund, Astrid, Holmfrid, efter* Hólmfríðr *være udfaldet et Stykke, (hvilket forresten mangler i alle hidtil bekjendte Recensioner af Olaf den Helliges Saga), hvor der har været omtalt, at han siden har faaet en Dronning og adskillige Børn, maaske Døttre, med hende; thi saaledes som Sammenhængen nu er* Enn gátu þau son, *maa* þau *fremdeles forstaaes om Kongen og hans Frille. Det Urigtige her har Jöfraskinnas Afskriver skjønnet, og derfor har han tilføiet* dróttning[1]. *Hvor det manglende kunde udfyldes, er det saaledes tilføiede sat i Parenthes. Dette er Tilfældet paa de Steder, hvor Texten grunder sig paa Kringla alene. Navnlig maa her fremhæves*

gende Blade af et Læg, og at de ere blevne udrevne, men i saa Fald matte de rigtignok netop have fyldt disse Blade.

[1] *Professor Rygh har gjort opmærksom paa denne Lacune i Olaf den Helliges Saga.*

Stedet i Cap. 13 af Harald Gilles Sønners Saga S. 738[1], *hvor der, efter at være fortalt at Brødrene Sigurd og Inge enedes om, at Eystein skulde* hafa þriðjung ríkis, *umiddelbart følger* nema því var trúat, er Haraldr konungr hafði tilsagt, *hvilken sidste med* nema *begyndende Sætning staar aldeles uden Sammenhæng med det øvrige. Haandskrifterne Eirspennill, Jöfraskinna (og ligeledes Hulda) udelade hele denne Passus, Frisianus har udeladt* nema *og tillagt* of faðerni, *og saaledes faaet en Mening:* Var því trúat of faðerni hans, er Haraldr konungr hafði tilsagt. *Ordet* nema *fordrer bestemt en foregaaende Sætning med en Nægtelse, hvortil den med* nema *maa danne Modsætningen, og denne bortfaldne Sætning gjenfinder man i Morkinskinna S. 223*[10] *og Fagrskinna Cap. 259, S. 171, hvorefter Meningen bliver klar: Der blev ikke paalagt Eystein at bevise sin Legitimitet ved Jernbyrd, men man troede, hvad (hans Fader) Kong Harald derom havde sagt.*

Som forhen anført kan man ikke altid stole paa Kringlas Afskriver, hvad Iagttagelsen af den gamle Membrans Retskrivning og Sprogform angaar, her har altid de nu existerende Pergamentsbøger maattet veilede, saaledes skyldes Frisianus Læsemaaden Ásuna *S. 7*[13], *thi Afskriften af Kringla har* Ásana, *Originalen har rimeligvis havt den rigtige Form. Enkelte Inconseqvenser i Orthographien især af Navne skrive sig fra Kringla selv, f. Ex.* Hringisakr *og* Ringisakr, Hróiskelda *og* Róiskelda, Klemenskirkja *og* Clemenskirkja, Nefjólfr, Nefjúlfr, Grikland, Grikkland, *hvilket Læseren bedes at undskylde. Ofte skriver Kringla* býr *for det sædvanlige* bœr, *hvilken sidste Form er bleven foretrukken her i Udgaven, maaske med Urette, jævnfør her Rimet i Verset S. 742*[25] ský—Hvítabý. *Som en orthographisk Egenhed ved denne Udgave af Heimskringla ligesom ved Prof. Bugges af Halfs, Nornagests og Völsunga Saga, anføres Bestræbelsen for at adskille den haarde Vokal* ǫ, *u-Omlyd af* a, *fra den bløde* ø, *der er opstaaet dels af* a *paavirket af et følgende* vi, *dels af* e *ved et følgende* v *(se Lyngbys Afhandling i Tidsskrift for Philologi og Pædagogik, anden*

Aargang S. 304-306). Udførelsen af denne Adskillelse er dog vel mere theoretisk interessant end praktisk nødvendig.

Før jeg slutter disse Forord skylder jeg at aflægge min Tak til Professorerne Bugge og Rygh for deres ufortrødne Bistand under Udgivelsen af denne Bog; navnlig har den første gjennemgaaet Versene, og derved havt en væsentlig Del i deres Redaction, og den sidste har gjennemlæst Arkene før de lagdes under Pressen, og derved ikke alene bidraget til at befri Bogen for mange Trykfeil, men ogsaa paa andre Maader befordret Textens Corrected, navnlig ved at paavise Uholdbarheden af enkelte Læsemaader i Hovedcodex og fremhæve Nødvendigheden af her at ty til de andre Haandskrifter. Endelig maa jeg gjøre opmærksom paa, at de Udgaven ledsagende Registre skyldes Hr. Adjunkt Arnesen paa Frederikshald. Maatte nu den velvillige Læser finde denne Haandudgave af Heimskringla nogenlunde brugbar, vilde Udgiveren ikke anse den derpaa anvendte Tid og Umage for spildt.

Christiania, *Marts 1868.*

C. R. Unger.

HEIMSKRINGLA.

HEIMSKRINGLA.

Prologus.

Á bók þessi lét ek rita frásagnir um höfðingja, þá er ríki hafa haft á norðrlöndum ok á danska tungu hafa mælt, svá sem ek hefi heyrt fróða menn segja, svá ok nökkurar kynkvíslir þeira, eptir því sem mér hefir kent verit; sumt þat er finnst í langfeðgatali, því er konungar hafa rakit kyn sitt, eða aðrir stórættaðir menn, en sumt er ritat eptir fornum kvæðum eða söguljóðum, er menn hafa haft til skemtanar sér. En þó at vér vitim eigi sannyndi á því, þá vitum vér dœmi til þess, at gamlir frœðimenn hafa slíkt fyrir satt haft. Þjóðólfr or Hvini var skáld Haralds hins hárfagra; hann orti ok um Rögnvald konung heiðum hæra kvæði þat, er kallat er Ynglingatal. Rögnvaldr var son Ólafs Geirstaðaálfs, bróður Hálfdanar svarta. Í því kvæði eru nefndir 30 langfeðga hans ok sagt frá dauða hvers þeira ok legstað. Fjölnir var sá nefndr, er son var Yngvifreys, þess er Svíar hafa blótat lengi síðan, af hans nafni eru Ynglingar kallaðir. Eyvindr skáldaspillir taldi ok langfeðga Hákonar jarls hins ríka í kvæði því, er Háleygjatal heitir, er ort var um Hákon; Sæmingr er þar nefndr, son Yngvifreys, sagt er ok þar frá dauða hvers þeira ok haugstað. Eptir Þjóðólfs sögn er fyrst rituð ævi Ynglinga, ok þar við aukit eptir sögn fróðra manna. Hin fyrsta öld er kölluð

brunaöld, þá skyldi brenna alla dauða menn ok reisa eptir bautasteina. En síðan er Freyr hafði heygðr verit at Uppsölum, þá gerðu margir höfðingjar eigi síðr hauga en bautasteina til minningar eptir frændr sína. En síðan er Danr hinn mikilláti Danakonungr lét sér haug gera, ok bauð sik þangat bera dauðan með konungs skrúði ok herbúnaði, ok hest hans með söðulreiði ok mikit fé annat, en hans ættmenn gerðu margir svá síðan, ok hófst þar haugsöld þar í Danmörk. En lengi síðan hélzt brunaöld með Svíum ok Norðmönnum. En er Haraldr hinn hárfagri var konungr í Noregi, þá bygðist Ísland. Með Haraldi konungi váru skáld, ok kunna menn enn kvæði þeira ok allra konunga kvæði, þeira er síðan hafa verit at Noregi. Ok tókum vér þar mest dœmi af því, er sagt er í þeim kvæðum, er kveðin váru fyrir sjálfum höfðingjunum eða sonum þeirra, tökum vér þat alt fyrir satt, er í þeim kvæðum finnst um ferðir þeira eða orrostur. En þat er háttr skálda at lofa þann mest, er þá eru þeir fyrir, en engi mundi þat þora, at segja sjálfum honum þau verk hans, er allir þeir er heyrði vissi, at hégómi væri ok skrök, ok svá sjálfr hann, þat væri þá háð en eigi lof.

Ari prestr hinn fróði Þorgilsson Gellissonar ritaði fyrstr manna hér á landi at norrœnu máli frœði bæði forna ok nýja; ritaði hann mest í upphafi sinnar bókar um Íslands bygð ok lagasetning, síðan frá lögsögumönnum, hversu lengi hverr hafði sagt, ok hafði áratal fyrst til þess er kristni kom á Ísland, en síðan alt til sinna daga. Hann tók þar ok við mörg önnur dœmi, bæði konunga æVi í Noregi ok Danmörk ok svá í Englandi, eða enn stórtíðindi, er gerzt höfðu hér á landi, ok þykki mér hans sögn öll merkiligust: var hann forvitri ok svá gamall, at hann var fœddr næsta vetr eptir fall Haralds Sigurðarsonar. Hann ritaði, sem hann sjálfr segir, æVi Noregs konunga eptir sögn Odds Kolssonar Hallsonar af Síðu; en Oddr nam at Þorgeiri afráðskoll, þeim manni er vitr var ok svá gamall, at hann

bjó þá í Niðarnesi, er Hákon jarl hinn ríki var drepinn. Í þeim sama stað lét Olafr konungr Tryggvason efna til kaupangs, þar sem nú er. Ari prestr kom 7 vetra gamall í Haukadal til Halls Þórarinssonar ok var þar 14 vetr. Hallr var maðr stórvitr ok minnigr, hann mundi þat er Þangbrandr prestr skírði hann þrevetran, þat var vetri fyrr en kristni væri í lög tekin á Íslandi. Ari prestr var 12 vetra gamall, þá er Ísleifr byskup andaðist. Hallr fór milli landa ok hafði félag Ólafs konungs hins helga ok fékk af því uppreist mikla, var honum því kunnigt um ríki hans. En þá er Ísleifr byskup andaðist, var liðit frá falli Ólafs konungs Tryggvasonar nær 80 vetra. Hallr andaðist 9 vetrum síðar en Ísleifr byskup, þá var Hallr at vetratali nírœðr ok 4 vetra, hann hafði gert bú í Haukadal þrítugr ok bjó þar 60 vetra ok 4 vetr. Svá ritaði Ari. Teitr son Ísleifs byskups var með Halli í Haukadal at fóstri ok bjó þar síðan; hann lærði Ara prest, ok marga frœði sagði hann honum, þá er Ari ritaði síðan. Ari nam ok marga frœði at Þuríði dóttur Snorra goða; hon var spök at viti, hon mundi Snorra föður sinn, en hann var þá nær hálffertugr, er kristni kom á Ísland, en andaðist einum vetri eptir fall Olafs konungs hins helga. Þat var eigi undarligt, at Ari væri sannfróðr at fornum tíðindum, bæði hér ok utanlands, at hann hafði numit at gömlum mönnum ok vitrum en var sjálfr námgjarn ok minnigr. En kvæðin þykkja mér sízt or stað fœrð, ef þau eru rétt kveðin ok skynsamliga upptekin.

YNGLINGA SAGA.

Hér segir frá landa skipan.

1. Kringla heimsins, sú er mannfólkit byggir, er mjök vágskorin; ganga höf stór or útsjánum inn í jörðina. Er þat kunnigt, at haf gengr frá Njörvasundum ok alt út til Jórsalalands. Af hafinu gengr langr hafsbotn til landnorðrs, er heitir Svartahaf; þat skilr heimsþriðjungana: heitir fyrir austan Asía, en fyrir vestan kalla sumir Európa, en sumir Enea. En norðan at Svartahafi gengr Svíþjóð hin mikla eða hin kalda; Svíþjóð hina miklu kalla sumir menn eigi minni en Serkland hit mikla; sumir jafna henni við Bláland hit mikla. Hinn nørðri hlutr Svíþjóðar liggr úbygðr af frosti ok kulda, svá sem hinn syðri hlutr Blálands er auðr af sólar bruna. Í Svíþjóð eru stórheruð mörg, þar eru ok margskonar þjóðir ok margar tungur: þar eru risar ok þar eru dvergar, þar eru ok blámenn, ok þar eru margskonar undarligar þjóðir, þar eru ok dýr ok drekar furðuliga stórir. Or norðri frá fjöllum þeim, er fyrir utan eru bygð alla, fellr á um Svíþjóð, sú er at réttu heitir Tanais; hon var forðum kölluð Tanakvísl eða Vanakvísl; hon kemr til sjávar inn í Svartahaf. Í Vanakvíslum var þá kallat Vanaland eða Vanaheimr. Sú á skilr heimsþriðjungana: heitir fyrir austan Asía, en fyrir vestan Európa.

Frá Asíamönnum.

2. Fyrir austan Tanakvísl í Asía var kallat Ásaland eða Ásaheimr, en höfuðborgin, er var í landinu, kölluðu þeir Ásgarð. En í borginni var höfðingi sá, er Óðinn var kall-

aðr; þar var blótstaðr mikill. Þat var þar siðr, at tólf hofgoðar váru œztir; skyldu þeir ráða fyrir blótum ok dómum manna í milli. Þat eru díar kallaðir eða dróttnar; þeim skyldi þjónostu veita ok lotning alt fólk. Óðinn var hermaðr mikill ok mjök víðförull ok eignaðist mörg ríki. Hann var svá sigrsæll, at í hverri orrostu fékk hann gagn, ok svá kom, at hans menn trúðu því, at hann ætti heimilan sigr í hverri orrostu. Þat var háttr hans, ef hann sendi menn sína til orrostu, eða aðrar sendifarar, at hann lagði áðr hendr í höfuð þeim, ok gaf þeim bjanak; trúðu þeir, at þá mundi þeim vel farast. Svá var ok um hans menn, hvar sem þeir váru í nauðum staddir á sjá eða landi, þá kölluðu þeir á nafn hans, ok þótti iafnan fá af því fró; þar þóttust þeir eiga alt traust, er hann var. Hann fór opt svá langt í brott, at hann dvaldist í ferðinni mörg misseri.

Frá brœðrum Óðins.

3. Óðinn átti tvá brœðr, hét annar Vé, en annarr Vili; þeir brœðr hans stýrðu ríkinu, þá er hann var í brottu. Þat var eitt sinn, þá er Óðinn var farinn langt í brott ok hafði lengi dvalzt, at Ásum þótti ørvænt hans heim;. þá tóku brœðr hans at skipta arfi hans, en konu hans Frigg géngu þeir báðir at eiga. En litlu síðar kom Óðinn heim, tók hann þá við konu sinni.

Úfriðr við Vani.

4. Óðinn fór með her á hendr Vönum, en þeir urðu vel við ok vörðu land sitt, ok höfðu ymsir sigr; herjuðu hvárir á land annarra ok gerðu skaða. En er þat leiddist hvárumtveggjum, lögðu þeir milli sín sættarstefnu, ok gerðu frið ok seldust gislar. Féngu Vanir sína hina ágæztu menn, Njörð hinn auðga ok son hans Frey, en Æsir þar í mót þann er Hœnir hét, ok kölluðu hann allvel til höfðingja fallinn. Hann var mikill maðr ok hinn vænsti. Með honum sendu Æsir þann er Mímir hét, hann var hinn vitrasti maðr; en Vanir féngu þar í mót þann er spakastr var í

þeira flokki, sá hét Kvásir. En er Hœnir kom í Vanaheim, þá var hann þegar höfðingi gerr; Mímir kendi honum ráð öll. En er Hœnir var staddr á þingum eða stefnum, svá at Mímir var eigi nær, ok kœmi nökkur vandamál fyrir hann, þá svaraði hann æ hinu sama: ráði aðrir, sagði hann. Þá grunaði Vani, at Æsir mundi hafa falsat þá í mannaskiptinu; þá tóku þeir Mími ok hálshjoggu, ok sendu höfuðit Ásum. Óðinn tók höfuðit ok smurði urtum, þeim er eigi mátti fúna, ok kvað þar yfir galdra, ok magnaði svá, at þat mælti við hann ok sagði honum marga leynda hluti. Njörð ok Frey setti Óðinn blótgoða, ok váru þeir Díar með Ásum. Dóttir Njarðar var Freyja, hon var blótgyðja, ok hon kendi fyrst með Ásum seið, sem Vönum var títt. Þá er Njörðr var með Vönum, þá hafði hann átta systur sína, því at þat váru þar lög; váru þeira börn Freyr ok Freyja. En þat var bannat með Ásum at byggja svá náit at frændsemi

Óðinn skipti ríki ok frá Gefjon.

5. Fjallgarðr mikill gengr af landnorðri til útsuðrs; sá skilr Svíþjóð hina miklu ok önnur ríki. Fyrir sunnan fjallit er eigi langt til Tyrklands, þar átti Óðinn eignir stórar. Í þann tíma fóru Rúmverja höfðingjar víða um heiminn, ok brutu undir sik allar þjóðir, en margir höfðingjar flýðu fyrir þeim úfriði af eignum sínum. En fyrir því at Óðinn var forspár ok fjölkunnigr, þá vissi hann, at hans afkvæmi mundi um norðrhálfu heimsins byggja. Þá setti hann brœðr sína Vé ok Vila yfir Ásgarð; en hann fǫr, ok Díar allir með honum ok mikit mannfólk. Fór hann fyrst vestr í Garðaríki, ok þá suðr í Saxland. Hann átti marga sonu; hann eignaðist ríki víða um Saxland, ok setti þar sonu sína til landsgæzlu. Þá fór hann norðr til sjávar ok tók sér bústað í ey einni; þar heitir nú Óðinsey í Fjóni. Þá sendi hann Gefjon norðr yfir sundit á landaleitan; þá kom hon til Gylfa, ok gaf hann henni eitt plógsland. Þá fór hon í Jötunheima, ok gat þar 4 sonu við jötni nökkurum; hon

brá þeim í yxna líki, ok fœrði þá fyrir plóginn ok dró landit út á hafit ok vestr gegnt Óðinsey, ok er þat kölluð Selund; þar bygði hon síðan. Hennar fékk Skjöldr, son Óðins; þau bjoggu at Hleiðru. Þar er vatn eða sjár eptir, þat er kallaðr Lögrinn. Svá liggja firðir í Leginum, sem nes í Selundi. Svá kvað Bragi hinn gamli:

Gefjon dró frá Gylfa
glöð, djúpröðuls öðla,
svá at af renniröknum
rauk, Danmarkar auka;
báru yxn, ok átta
ennitungl, þar er géngu
fyrir vineyjar víðri
valrauf, fjögur höfuð.

En er Óðinn spurði, at góðir landskostir váru austr at Gylfa, fór hann þannog, ok gerðu þeir Gylfi sætt sína, því at Gylfi þóttist eigi krapt til hafa til mótstöðu við Ásuna. Mart áttust þeir Óðinn við ok Gylfi í brögðum ok sjónhverfingum, ok urðu Æsir jafnan ríkri. Óðinn tók sér bústað við Löginn, þar sem nú eru kallaðar fornu Sigtúnir, ok gerði þar mikit hof ok blót eptir siðvenju Ásanna. Hann eignaðist þar lönd svá vítt sem hann lét heita Sigtúnir. Hann gaf bústaði hofgoðunum: Njörðr bjó í Nóatúnum, en Freyr at Uppsölum, Heimdallr at Himinbjörgum, Þórr á Þrúðvangi, Baldr á Breiðabliki; öllum fékk hann þeim góða bólstaði.

Frá atgervi Óðins.

6. Þá er Ásaóðinn kom á norðrlönd, ok með honum Díar, er þat sagt með sannyndum, at þeir hófu ok kendu íþróttir, þær er menn hafa lengi síðan með farit. Óðinn var göfgastr af öllum, ok af honum námu þeir allir íþróttirnar: því at hann kunni fyrst allar ok þó flestar. En þat er at segja, fyrir hverja sök hann var svá mjök tignaðr, þá báru þessir hlutir til: hann var svá fagr ok göfugligr álitum, þá er hann sat með vinum sínum, at öllum hló hugr við; en þá er hann var í her, þá sýndist hann grimmligr sínum úvinum. En þat bar til þess, at hann kunni þær íþróttir, at hann skipti litum ok líkjum, á hverja lund er hann vildi; önnur var sú, at hann talaði svá snjalt ok slétt,

at öllum er á heyrðu þótti þat eina satt; mælti hann alt hendingum, svá sem nú er þat kveðit, er skáldskapr heitir. Hann ok hofgoðar hans heita ljóðasmiðir, því at sú íþrótt hófst af þeim í norðrlöndum. Óðinn kunni svá gera, at í orrostum urðu úvinir hans blindir eða daufir eða óttafullir, en vápn þeira bitu eigi heldr en vendir; en hans menn fóru brynjulausir ok váru galnir sem hundar eða vargar, bitu í skjöldu sína, váru sterkir sem birnir eða griðungar; þeir drápu mannfólkit, en hvártki eldr né járn orti á þá. Þat er kallaðr berserksgangr.

Frá íþróttum Óðins.

7. Óðinn skipti hömum; lá þá búkrinn sem sofinn eða dauðr, en hann var þá fugl eða dýr, fiskr eða ormr, ok fór á einni svipstund á fjarlæg lönd, at sínum erendum eða annarra manna. Þat kunni hann enn at gera með orðum einum, at slokkva eld, ok kyrra sjá, ok snúa vindum hverja leið er hann vildi. Óðinn átti skip, þat er Skíðblaðnir hét, er hann fór á yfir höf stór, en þat mátti vefja saman sem dúk. Óðinn hafði með sér höfuð Mímis, ok sagði þat honum mörg tíðindi or öðrum heimum. En stundum vakti hann upp dauða menn or jörðu, eða settist undir hanga; fyrir því var hann kallaðr drauga dróttinn eða hanga dróttinn. Hann átti hrafna tvá, er hann hafði tamit við mál; flugu þeir víða um lönd ok sögðu honum mörg tíðindi. Af þessum hlutum varð hann stórliga fróðr. Allar þessar íþróttir kendi hann með rúnum ok ljóðum, þeim er galdrar heita; fyrir því eru Æsir kallaðir galdrasmiðir. Óðinn kunni þá íþrótt, er mestr máttr fylgði, ok framdi sjálfr, er seiðr heitir. En af því mátti hann vita ørlög manna ok úorðna hluti, svá ok at gera mönnum bana eða úhamingju eða vanheilindi, svá ok at taka frá mönnum vit eða afl ok gefa öðrum. En þessi fjölkyngi, er framit er, fylgir svá mikil ergi, at eigi þótti karlmönnum skammlaust við at fara, ok var gyðjunum kend sú íþrótt. Óðinn vissi um alt jarðfé,

hvar fólgit var, ok hann kunni þau ljóð, er upp laukst fyrir honum jörðin, ok björg ok steinar, ok haugarnir, ok batt hann með orðum einum þá er fyrir bjoggu, ok. gékk inn ok tók þar slíkt er hann vildi. Af þessum kröptum varð hann mjök frægr; úvinir hans óttuðust hann, en vinir hans treystust honum, ok trúðu á krapt hans ok á sjálfan hann. En hann kendi flestar íþróttir sínar blótgoðunum, váru þeir næst honum um allan fróðleik ok fjölkyngi. Margir aðrir námu þó mikit af, ok hefir þaðan af dreifzt fjölkyngin víða ok haldizt lengi. En Óðin ok þá höfðingja tólf blótuðu menn, ok kölluðu goð sín ok trúðu á lengi síðan. Eptir Óðins nafni var kallaðr Auðun, ok hétu menn svá sonu sína, en af Þórs nafni er kallaðr Þórir eða Þórarinn, eða dregit af öðrum heitum til, svá sem Steinþórr eða Hafþórr, eða enn breytt á fleiri vega.

Lagasetning Óðins.

8. Óðinn setti lög í landi sínu, þau er gengit höfðu fyrr með Ásum. Svá setti hann, at alla dauða menn skyldi brenna ok bera á bál með þeim eign þeira; sagði hann svá, at með þvílíkum auðœfum skyldi hverr koma til Valhallar, sem hann hafði á bál; þess skyldi hann ok njóta, er hann sjálfr hafði í jörð grafit: en öskuna skyldi bera út á sjá eða grafa niðr í jörð. En eptir göfga menn skyldi haug gera til minningar; en eptir alla þá menn, er nökkut mannsmót var at, skyldi reisa bautasteina; ok hélzt sá siðr lengi síðan. Þá skyldi blóta í móti vetri til árs, en at miðjum vetri blóta til gróðrar, hit þriðja at sumri, þat var sigrblót. Um alla Svíþjóð guldu menn Óðni skatt, penning fyrir nef hvert, en hann skyldi verja land þeira fyrir úfriði ok blóta þeim til árs.

Kvánfang Njarðar.

9. Njörðr fékk konu þeirar, er Skaði hét, hon vildi ekki við hann samfarar eiga, ok giptist síðan Óðni. Áttu þau

marga sonu: einn þeira hét Sæmingr, um hann orti Eyvindr skáldaspillir þetta:

Þann, skáldblœtr!
skattfœri gat
ása niðr
við járnviðju,
þá er þau meir
í Manheimum
skatna vinr
ok Skaði bygðu
sævar beins
ok sonu marga
öndurdís
við Óðni gat.

Til Sæmings taldi Hákon jarl hinn ríki langfeðgakyn sitt. Þessa Svíþjóð kölluðu þeir Manheima, en hina miklu Svíþjóð kölluðu þeir Goðheima; or Goðheimum sögðu þeir mörg tíðindi ok mörg undr.

Dauði Óðins.

10. Óðinn varð sóttdauðr í Svíþjóð; ok er hann var at kominn bana, lét hann marka sik geirsoddi ok eignaði sér alla vápndauða menn; sagði hann sik mundu fara í Goðheim ok fagna þar vinum sínum. Nú hugðu Svíar, at hann væri kominn í hinn forna Ásgarð, ok mundi þar lifa at eilífu. Hófst þá at nýju átrúnaðr við Óðin ok áheit. Opt þótti Svíum hann vitrast sér, áðr stórar orrostur yrði, gaf hann þá sumum sigr, en sumum bauð hann til sín; þótti hvárrtveggi kostr góðr. Óðinn var brendr dauðr, ok var sú brenna ger allveglig. Þat var trúa þeira, at því hæra sem reykinn lagði í loptit upp, at því háleitari væri sá í himninum, er brennuna átti, ok því auðgari, er meira fé brann með honum.

Frá Nirði.

11. Njörðr af Nóatunum gerðist þá valdsmaðr yfir Svíum, ok hélt upp blótum; hann kölluðu Svíar þá dróttin sinn; tók hann þá skattgjafir af þeim. Á hans dögum var friðr allgóðr ok allskonar ár svá mikit, at Svíar trúðu því, at Njörðr réði fyrir ári ok fyrir fésælu manna. Á hans dögum dó flestir Díar, ok váru allir blótaðir ok brendir síðan. Njörðr varð sóttdauðr, lét hann ok marka sik Óðni,

áðr hann dó; Svíar brendu hann ok grétu allmjök yfir leiði hans.

Dauði Freys.

12. Freyr tók þá ríki eptir Njörð; var hann kallaðr dróttinn yfir Svíum ok tók skattgjafir af þeim; hann var vinsæll ok ársæll sem faðir hans. Freyr reisti at Uppsölum hof mikit, ok setti þar höfuðstað sinn; lagði þar til allar skyldir sínar, lönd ok lausa aura; þá hófst Uppsala auðr, ok hefir haldizt æ síðan. Á hans dögum hófst Fróða friðr, þá var ok ár um öll lönd: kendu Svíar þat Frey. Var hann því meir dýrkaðr en önnur goðin, sem á hans dögum varð landsfólkit auðgara en fyrr af friðinum ok ári. Gerðr Gýmis dóttir hét kona hans; sonr þeira hét Fjölnir. Freyr hét Yngvi öðru nafni; Yngva nafn var lengi síðan haft í hans ætt fyrir tignarnafn, ok Ynglingar váru síðan kallaðir hans ættmenn. Freyr tók sótt; en er at honum leið sóttin, leituðu menn sér ráðs, ok létu fá menn til hans koma, en bjoggu haug mikinn, ok létu dyrr á ok 3 glugga. En er Freyr var dauðr, báru þeir hann leyniliga í hauginn, ok sögðu Svíum at hann lifði, ok varðveittu hann þar 3 vetr. En skatt öllum heltu þeir í hauginn, í einn glugg gullinu, en í annan silfrinu, í hinn þriðja eirpenningum. Þá hélzt ár ok friðr.

Frá Freyju ok dætrum hennar.

13. Freyja hélt þá upp blótum, því at hon ein lifði þá eptir goðanna, ok varð hon þá hin frægsta, svá at með hennar nafni skyldi kalla allar konur tignar, svá sem nú heita frúvor. Svá heitir ok hver freyja yfir sinni eign, en sú húsfreyja, er bú á. Freyja var heldr marglynd; Óðr hét bóndi hennar, dœtr hennar hétu Hnoss ok Gersemi, þær váru fagrar mjök: af þeira nafni eru svá kallaðir hinir dýrstu gripir. Þá er allir Svíar vissu, at Freyr var dauðr, en hélzt ár ok friðr, þá trúðu þeir, at svá mundi vera, meðan Freyr væri á Svíþjóð, ok vildu eigi brenna hann, ok köll-

uðu hann veraldar goð, blótuðu mest til árs ok friðar alla ævi síðan.

Dauði Fjölnis konungs.

14. Fjölnir son Yngvifreys réð þá fyrir Svíum ok Uppsala auð; hann var ríkr ok ársæll ok friðsæll. Þá var Friðfróði at Hleiðru; þeira í millum var heimboð ok vingan. Þá er Fjölnir fór til Fróða á Selund, þá var þar fyrir búin veizla mikil ok boðit til víða um lönd. Fróði átti mikinn húsaboe; þar var gert ker mikit margra alna hátt, ok okat með stórum timbrstokkum; þat stóð í undirskemmu, en lopt var yfir uppi, ok opit gólfþilit, svá at þar var niðr helt leginum, en kerit blandit fult mjaðar; þar var drykkr furðu sterkr. Um kveldit var Fjölni fylgt til herbergis í hit næsta lopt, ok hans sveit með honum. Um nóttina gékk hann út í svalir at leita sér staðar, var hann svefnoerr ok dauðadrukkinn. En er hann snerist aptr til herbergis, þá gékk hann fram eptir svölunum ok til annarra loptdura ok þar inn, misti þá fótum ok féll í mjaðarkerit, ok týndist þar. Svá segir Þjóðólfr hinn hvinverski:

Varð framgengt,	ok sikling
þar er Fróði bjó,	Svigðis geira
feigðar orð,	vágr vindlauss
er at Fjölni kom:	um viða skyldi.

Frá Svegði.

15. Svegðir tók ríki eptir föður sinn; hann strengði þess heit at leita Goðheims ok Óðins hins gamla. Hann fór með 12 menn víða um heiminn, hann kom út í Tyrkland ok í Svíþjóð hina miklu ok hitti þar marga frændr sína ok vini, ok var í þeiri för 5 vetr. Þá kom hann aptr til Svíþjóðar, dvaldist hann þá enn heima um hríð. Hann hafði fengit konu þá er Vana hét út í Vanaheimi, var þeira son Vanlandi. Svegðir fór enn at leita Goðheims. Ok í austanverðri Svíþjóð heitir boer mikill at Steini, þar er steinn svá mikill sem stór hús. Um kveldit eptir sólarfall, þá er Svegðir gékk frá drykkju til svefnbúrs, sá hann til steins-

ins, at dvergr sat undir steininum. Svegðir ok hans menn váru mjök druknir ok runnu til steinsins. Dvergrinn stóð í durum ok kallaði á Svegði, bað hann þar inn ganga, ef hann vildi Óðin hitta. Svegðir hljóp í steininn; en steinninn laukst þegar aptr, ok kom Svegðir eigi aptr. Svá segir Þjóðólfr hinn hvinverski:

En dagskjarr
Durnis niðja
salvörðuðr
Svegði vélti,
þá er í stein
hinn stórgeði
dulsa konr
ept dvergi hljóp;
ok sal bjartr
þeira Sökmímis
jötunbygðr
við jöfri gein.

Frá Vanlanda.

16. Vanlandi hét son Svegðis, er ríki tók eptir hann ok réð fyrir Uppsala auð; hann var hermaðr mikill, ok hann fór víða um lönd. Hann þá vetrvist á Finnlandi með Snjá hinum gamla, ok fékk þar dóttur hans Drífu. En at vári fór hann á brott, en Drífa var eptir, ok hét hann at koma aptr á þriggja vetra fresti, en hann kom eigi á 10 vetrum. Þá sendi Drífa eptir Huld seiðkonu, en sendi Vísbur, son þeira Vanlanda, til Svíþjóðar. Drífa keypti at Huld seiðkonu, at hon skyldi síða Vanlanda til Finnlands, eða deyða hann at öðrum kosti. En er seiðr var framiðr, þá var Vanlandi at Uppsölum; þá gerði hann fúsan at fara til Finnlands, en vinir hans ok ráðamenn bönnuðu honum, ok sögðu at vera mundi fjölkyngi Finna í farfýsi hans. Þá gerðist honum svefnhöfugt, ok lagðist hann til svefns. En er hann hafði lítt sofnat, kallaði hann ok sagði, at mara trað hann. Menn hans fóru til ok vildu hjálpa honum; en er þeir tóku uppi til höfuðsins, þá trað hon fótleggina, svá at nær brotnuðu; þá tóku þeir til fótanna, þá kafði hon höfuðit, svá at þar dó hann. Svíar tóku lík hans, ok var hann brendr við á þá er Skúta heitir. Þar váru settir bautasteinar hans. Svá segir Þjóðólfr:

En á vit
Vilja bróður
vitta vættr
Vanlanda kom;
þá tröllkund
um troða skyldi
liðs grímhildr
ljóna bága;
ok sá brann
á beði Skútu
menglötuðr,
er mara kvaldi.

Dauði Vísburs.

17. Vísburr tók arf eptir Vanlanda föður sinn; hann gékk at eiga dóttur Auða hins auðga ok gaf henni at mundi þrjá stórbœi ok gullmen. Þau áttu 2 sonu Gisl ok Öndur. En Vísburr lét hana eina ok fékk annarrar konu; en hon fór til föður síns með sonu sína. Vísburr átti son er Dómaldi hét; stjúpmóðir Dómalda lét síða at honum úgæfu. En er synir Vísburs váru 12 vetra ok 13, fóru þeir á fund hans ok heimtu mund móður sinnar, en hann vildi eigi gjalda. Þá mæltu þeir, at gullmenit skyldi verða at bana hinum bezta manni í ætt hans, ok fóru í brott ok heim. Þá var enn fengit at seið ok siðit til þess, at þeir skyldu mega drepa föður sinn. Þá sagði Huldr völva þeim, at hon mundi svá síða, ok þat með, at ættvíg skyldu ávalt vera í ætt þeira Ynglinga síðan. Þeir játtu því. Eptir þat sömnuðu þeir liði, ok kómu at Vísbur um nótt á úvart ok brendu hann inni. Svá kvað Þjóðólfr:

Ok Vísburs
vilja byrði
sjávar niðr
svelgja knátti,
þá er meinþjóf
markar öttu
setrverjendr
á sinn föður;
ok allvald
í arinkjóli
glóða garmr
glymjandi beit.

Dauði Dómalda.

18. Dómaldi tók arf eptir föður sinn Vísbur, ok réð löndum. Á hans dögum gerðist í Svíþjóð sultr mikill ok seyra. Þá efldu Svíar blót stór at Uppsölum; hit fyrsta haust blótuðu þeir yxnum, ok batnaði ekki árferð at heldr. En annat haust hófu þeir mannblót, en árferð var söm eða

verri. En hit þriðja haust kómu Svíar fjölment til Uppsala, þá er blót skyldu vera. Þá áttu höfðingjar ráðagerð sína; ok kom þat ásamt með þeim, at hallærit mundi standa af Dómalda konungi þeira, ok þat með, at þeir skyldu honum blóta til árs sér, ok veita honum atgöngu ok drepa hann, ok rjóða stalla með blóði hans. Ok svá gerðu þeir. Svá segir Þjóðólfr:

Hitt var fyrr
at fold ruðu
sverðberendr
sínum dróttni,
ok landherr
á lífs vanan
dreyrug vápn
Dómalda bar.
Þá er árgjörn
Jóta dólgi
Svía kind
um sóa skyldi.

Dauði Dómars.

19. Dómarr hét sonr Dómalda, er þar næst réð ríki; hann réð lengi fyrir löndum, ok var þá góð árferð ok friðr um hans daga. Frá honum er ekki sagt annat, en hann varð sóttdauðr at Uppsölum, ok var fœrðr á Fyrisvöllu ok brendr þar á árbakkanum, ok eru þar bautasteinar hans. Svá segir Þjóðólfr:

Ok ek þess opt
um Yngva hrør
fróða menn
um fregit hafða,
hvar Dómarr
á dynjanda
bana Hálfs
um borinn væri.
Nú ek þat veit
at verkbitinn
Fjölnis niðr
við Fyri brann.

Dauði Dyggva.

20. Dyggvi hét son hans, er þar næst réð löndum, ok er frá honum ekki sagt annat, en hann varð sóttdauðr. Svá segir Þjóðólfr:

Kveðkat ek dul
nema Dyggva hrør
Glitnis gná
at gamni hefir;
því at jódís
Úlfs ok Narfa
konungmann
kjósa skyldi;
ok allvald
Yngva þjóðar
Loka mær
um leikinn hefir.

Móðir Dyggva var Drótt, dóttir Danps konungs, sonar Rígs, er fyrstr var konungr kallaðr á danska tungu; hans ættmenn höfðu ávalt síðan konungsnafn fyrir hit æzta tignarnafn. Dyggvi var fyrstr konungr kallaðr sinna ættmanna; en áðr váru þeir dróttnar kallaðir, en konur þeira dróttningar, en drótt hirðsveitin. En Yngvi eða Ynguni var kallaðr hverr þeira ættmanna alla ævi, en Ynglingar allir saman. Drótt dróttning var systir Dans konungs hins mikilláta, er Danmörk er við kend.

Frá Dag spaka.

21. Dagr hét son Dyggva konungs, er konungdóm tók eptir hann; hann var maðr svá spakr, at hann skildi fugls rödd. Hann átti spörr einn, er honum sagði mörg tíðindi; flaug hann á ymsi lönd. Þat var eitt sinn, at spörrinn flaug á Reiðgotaland, á bœ þann, er á Vörva heitir; hann flaug í akr karls ok fékk þar matar. Karl kom þar ok tók upp stein ok laust spörrinn til bana. Dagr konungr varð illa við, er spörrinn kom eigi heim; gékk hann þá til sónarblóts til fréttar, ok fékk þau svör, at spörr hans var drepinn á Vörva. Síðan bauð hann út her miklum ok fór til Gotlands; en er hann kom á Vörva, gékk hann upp með her sinn ok herjaði: fólkit flýði víðs vegar undan. Dagr konungr sneri herinum til skipa, er kveldaði, ok hafði hann drepit mart fólk ok mart handtekit. En er þeir fóru yfir á nökkura, þar sem heitir Skjótansvað eða Vápnavað, þá rann fram ór skógi einn verkþræll á árbakkann ok skaut heytjúgu í lið þeira, ok kom í höfuð konungi skotit, féll hann þegar af hestinum ok fékk bana. Fóru menn hans aptr til Svíþjóðar. Í þann tíma var sá höfðingi gramr kallaðr er herjaði, en hermenninir gramir. Svá segir Þjóðólfr:

Frá ek at Dagr
dauða orði
frægðar fúss
um fara skyldi,
þá er valteins
til Vörva kom
spakfrömuðr
spörs at hefna.

Ok þat orð
á Austrvega
vísa ferð
frá vígi bar,
at þann gram
um geta skyldi
slønguþref
Sleipnis verðar.

Frá Agna.

22. Agni hét son Dags, er konungr var eptir hann, ríkr maðr ok ágætr, hermaðr mikill, atgervimaðr mikill um alla hluti. Þat var eitt sumar, er Agni konungr fór með her sinn á Finnland, gékk þar upp ok herjaði. Finnar drógu saman lið mikit ok fóru til orrostu. Frosti er nefndr höfðingi þeira. Varð þar orrosta mikil, ok fékk Agni konungr sigr; þar féll Frosti ok mikit lið með honum. Agni konungr fór herskildi um Finnland, ok lagði undir sik ok fékk stórmikit herfang. Hann tók ok hafði með sér Skjálf, dóttur Frosta, ok Loga bróður hennar. En er hann kom austan, lagði hann til Stokksunda; hann setti tjöld sín suðr á fitina, þar var þá skógr. Agni konungr átti þá gullmenit, þat er Vísburr hafði átt. Agni konungr gékk at eiga Skjálf. Hon bað konung at gera erfi eptir föður sinn. Hann bauð þá til sín mörgum ríkismönnum ok gerði veizlu mikla; hann var allfrægr orðinn af för þessi. Þá váru þar drykkjur miklar; en er Agni konungr gerðist drukkinn, þá bað Skjálf hann gæta vel mensins, er hann hafði á hálsi. Hann tók til ok batt ramliga menit á háls sér, áðr hann géngi at sofa; en landtjaldit stóð við skóginn ok hátt tré yfir tjaldinu, þat er skýla skyldi við sólarhita. En er Agni konungr var sofnaðr, þá tók Skjálf digrt snœri ok festi undir menit. Menn hennar slógu þá tjaldstöngunum, en köstuðu lykkju snœrisins upp í limar trésins, drógu síðan, svá at konungr hékk næst uppi við limar; ok var þat hans bani. Skjálf ok hennar menn hljópu á skip ok reru í brott. Agni konungr var þar brendr, ok er þar síðan kölluð Agnafit á austanverðum Taurinum vestr frá Stokksundi. Svá segir Þjóðólfr:

Þat tel ek undr,
ef Agna her
Skjálfar ráð
at sköpum þótti,
þá er gœðing
með gullmeni
Loga dís
at lopti hóf,
hinn er við Taur-
temja skyldi
svalan hest
Signýjar vers.

Frá Alreki ok Eiríki.

23. Alrekr ok Eiríkr hétu synir Agna, er konungar váru eptir hann; þeir váru ríkir menn ok hermenn miklir ok íþróttamenn. Þat var siðvenja þeira, at ríða hesta, temja bæði við gang ok við hlaup; kunnu þeir þat allra manna bezt; lögðu þeir á þat hit mesta kapp, hverr betr reið eða betri hesta átti. Þat var eitt sinn, at þeir brœðr riðu tveir frá öðrum mönnum með hina beztu hesta sína, ok riðu út á völlu nökkura ok kómu eigi aptr. Var þeira leita farit, ok funnust þeir báðir dauðir, ok lamit höfuð á báðum; en ekki vápn höfðu þeir nema bitlana af hestunum, ok þat hyggja menn, at þeir hafi drepizt þar með. Svá segir Þjóðólfr:

Féll Alrekr
þar er Eiríki
bróður vápn
at bana urða,
ok hnakkmars
með höfuðfetlum
Dags frændr
um drepask kváðu.
Fráat maðr áðr
eykja gervi
Freys afspring
í fólk hafa.

Frá Álfi ok Yngva.

24. Yngvi ok Álfr váru synir Alreks, er konungdóm tóku í Svíþjóð þar næst. Var Yngvi hermaðr mikill ok allsigrsæll, fríðr ok íþróttamaðr hinn mesti, sterkr ok hinn snarpasti í orrostu, mildr af fé ok gleðimaðr mikill. Af slíku öllu varð hann frægr ok vinsæll. Álfr konungr bróðir hans sat at löndum ok var ekki í hernaði, hann var kallaðr Elfsi, hann var maðr þögull, ríklundaðr ok úþýðr. Móðir hans hét Dageiðr, dóttir Dags konungs hins ríka, er Döglingar eru frá komnir. Álfr konungr átti konu er Bera

hét, kvenna fríðust ok skörungr mikill, gleðimaðr hinn mesti. Yngvi Alreksson var þá enn eitt haust kominn or víkingu til Uppsala, ok var þá hinn frægsti. Hann sat opt við drykkju lengi um kveldum; Álfr konungr gékk opt snimma at sofa. Bera dróttning sat opt lengi á kveldum, ok hjöluðu þau Yngvi sín í milli. Álfr rœddi opt um, bað hana fara fyrr at sofa, sagði at hann vildi ekki vaka eptir henni. Hon svaraði ok sagði, at sú kona væri sæl, er heldr skyldi eiga Yngva en Álf; hann reiddist því mjök, er hon mælti þat opt. Eitt kveld gékk Álfr inn í höllina, þá er þau Yngvi ok Bera sátu í hásæti ok töluðust viðr; hafði Yngvi um kné sér mæki; menn váru mjök druknir ok gáfu engan gaum, at konungrinn kom inn. Álfr konungr gékk at hásætinu ok brá sverði undan skikkju sinni ok lagði í gegnum Yngva bróður sinn. Yngvi hljóp upp, ok brá mækinum ok hjó Álf banahögg, ok féllu þeir báðir dauðir á gólfit. Váru þeir Álfr ok Yngvi heygðir á Fyrisvöllum. Svá segir Þjóðólfr:

Ok varð hinn,
er Álfr um vá,
vörðr véstalls
um veginn liggja,
er döglingr
dreyrgan mæki
öfundgjarn
á Yngva rauð.

Vara þat bært,
at Bera skyldi
valsœfendr
vígs um hvetja,
þá er brœðr tveir
at bönum urðusk
úþurfendr
um ábrýði.

Fall Hugleiks konungs.

25. Hugleikr hét son Álfs, er konungdóm tók yfir Svíum eptir þá brœðr, því at synir Yngva váru þá börn at aldri. Hugleikr konungr var engi hermaðr, ok sat hann at löndum í kyrrsæti; hann var auðigr mjök ok sínkr af fé. Hann hafði mjök í hirð sinni allskonar leikara, harpara ok gígjara ok fiðlara; hann hafði ok með sér seiðmenn ok allskonar fjölkunnigt fólk. Haki ok Hagbarðr hétu brœðr tveir, ok váru ágætir mjök. Þeir váru

sjákonungar ok höfðu lið mikit, fóru stundum báðir samt, en stundum sér hvárr þeira: margir kappar váru með hvárumtveggja þeira. Haki konungr fór með her sinn til Svíþjóðar á hendr Hugleiki konungi, en Hugleikr konungr samnaði her fyrir; þá kómu til liðs við hann brœðr tveir Svipdagr ok Geigaðr, ágætir menn báðir ok hinir mestu kappar. Haki konungr hafði með sér 12 kappa, þar var þá Starkaðr hinn gamli með honum; Haki konungr var ok hinn mesti kappi. Þeir hittust á Fyrisvöllum; varð þar orrosta mikil, féll brátt lið Hugleiks konungs. Þá sóttu fram kapparnir Svipdagr ok Geigaðr; en kappar Haka géngu 6 á móti hvárum þeira, ok urðu þeir handteknir. Þá gékk Haki konungr inn í skjaldborg at Hugleiki konungi, ok drap hann þar ok sonu hans tvá. Eptir þat flýðu Svíar, en Haki konungr lagði nú lönd undir sik, ok gerðist konungr yfir Svíum. Hann sat þá at löndum 3 vetr, en í því kyrrsæti fóru kappar hans frá honum ok í víking ok féngu sér svá fjár.

Dauði Guðlaugs konungs.

26. Jörundr ok Eiríkr váru synir Yngva Alrekssonar, þeir lágu úti á herskipum þessa hríð alla, ok váru hermenn miklir. Á einu sumri herjuðu þeir í Danmörk, ok þá hittu þeir Guðlaug Háleygja konung ok áttu við hann orrostu; ok lauk svá, at skip Guðlaugs var hroðit, en hann varð handtekinn. Þeir fluttu hann til lands á Straumeyjarnes ok hengðu hann þar. Urpu menn hans þar haug eptir hann. Svá segir Eyvindr skáldaspillir:

En Guðlaugr
grimman tamdi,
við ofrkapp
Austrkonunga,
Sigars jó,
er synir Yngva
menglötuð
við meið reiddu.

Ok náreiðr
á nesi drúpir
Vinga meiðr,
þar er víkr deilir.
Þar er fjölkunt
um fylkis hrør
steini merkt
Straumeyjarnes.

Frá Haka konungi.

27. Eiríkr ok Jörundr brœðr urðu af verki þessu frægir mjök, þóttust þeir miklu meiri menn en áðr. Þeir spurðu at Haki konungr í Svíþjóð hafði sent fra sér kappa sína, þá halda þeir til Svíþjóðar, ok draga síðan her at sér. En er Svíar spyrja, at Ynglingar eru þar komnir, þá drífr úgrynni liðs til þeira. Síðan leggja þeir í Löginn upp ok halda til Uppsala á hendr Haka konungi; en hann ferr á móti þeim á Fyrisvöllu, ok hafði lið miklu minna. Varð þar mikil orrosta, gékk Haki konungr svá hart fram, at hann feldi þá alla, er honum váru næstir, ok at lyktum feldi hann Eirík konung, ok hjó niðr merki þeira brœðra. Þá flýði Jörundr konungr til skipa, ok alt lið hans. Haki konungr fékk svá stór sár, at hann sá, at hans lífdagar mundu eigi langir verða. Þá lét hann taka skeið, er hann átti, ok lét hlaða dauðum mönnum ok vápnum, lét þá flytja út til hafs, ok leggja stýri í lag ok draga upp segl, en leggja eld í tyrvið ok gera bál á skipinu. Veðr stóð af landi. Haki var þá atkominn dauða eða dauðr, er hann var lagiðr á bálit. Sigldi skipit síðan loganda út í haf, ok var þetta allfrægt lengi síðan.

Dauði Jörundar.

28. Jörundr son Yngva konungs var konungr at Uppsölum, hann réð þá löndum ok var optliga á sumrum í hernaði. Á einhverju sumri fór hann með her sinn til Danmerkr; hann herjaði á Jótland, ok fór um haustit inn í Limafjörð ok herjaði þar; hann lá liði sínu í Oddasundi. Þá kom þar með her mikinn Gýlaugr Háleygja konungr, son Guðlaugs konungs, er fyrr var getit; hann leggr til orrostu við Jörund. En er landsmenn urðu þess varir, drífa þeir til or öllum áttum, bæði með stórum skipum ok smám. Verðr þá Jörundr konungr ofrliði borinn, ok hroðit skip hans; hljóp hann þá á sund, ok varð handtekinn ok leiddr á land upp. Lét þá Gýlaugr konungr reisa gálga,

leiðir hann Jörund þar til ok lætr hengja hann. Lýkr svá hans ævi. Svá segir Þjóðólfr:

Varð Jörundr,
hinn er endr um dó,
lífs um lattr
í Limafirði,
þá er hábrjóstr
hörva Sleipnir
bana Guðlaugs
um bera skyldi;
ok Hagbarðs
hersa valdi
höðnu leif
at hálsi gékk.

Dauði Auns konungs.

29. Aun eða Áni hét son Jörundar, er konungr var yfir Svíum eptir föður sinn; hann var vitr maðr ok blótmaðr mikill; engi var hann hermaðr, hann sat at löndum. Í þann tíma er þessir konungar váru at Uppsölum, er nú var frá sagt, var yfir Danmörku fyrst Danr hinn mikilláti, hann varð allgamall; þá son hans Fróði hinn mikilláti eða hinn friðsami; þá hans synir Hálfdan ok Friðleifr, þeir váru hermenn miklir. Hálfdan var ellri ok fyrir þeim um alt; hann fór með her sinn til Svíþjóðar á hendr Aun konungi, ok áttu þeir orrostur nökkurar, ok hafði Hálfdan jafnan sigr. Ok at lyktum flýði Aun konungr í vestra Gautland; þá hafði hann verit konungr yfir Uppsölum 5 vetr ok 20. Hann var ok í Gautlandi hálfan þriðja tug vetra, meðan Hálfdan konungr var at Uppsölum. Hálfdan konungr varð sóttdauðr at Uppsölum, ok er hann þar heygðr. Eptir þat kom Aun konungr enn til Uppsala, þá var hann sextugr. Þá gerði hann blót mikit, ok blét til langlífis sér, ok gaf Óðni son sinn, ok var honum blótit. Aun konungr fékk andsvör af Óðni, at hann skyldi enn lifa 60 vetr. Aun var þá enn konungr at Uppsölum 5 vetr ok 20. Þá kom Áli hinn frœkni með her sinn til Svíþjóðar, son Friðleifs konungs, á hendr Aun konungi, ok áttu þeir orrostur, ok hafði Áli jafnan sigr. Þá flýði Aun konungr í annat sinn ríki sitt, ok fór í vestra Gautland. Áli var konungr at Uppsölum 5 vetr ok 20, áðr Starkaðr hinn gamli drap hann. Eptir fall Ála fór Aun konungr aptr til

Uppsala ok réð þar ríkinu enn 5 vetr ok 20. Þá gerði hann enn blót mikit til langlífis sér, ok blótaði öðrum syni sínum. Þá sagði Óðinn honum, at hann skyldi æ lifa, meðan hann gæfi Óðni son sinn hit tíunda hvert ár, ok þat með, at hann skyldi heiti gefa nökkuru heraði í landi sínu eptir tölu sona sinna, þeira er hann blótaði til Óðins. En þá er hann hafði blótat 7 sonum sínum, þá lifði hann 10 vetr, svá at hann mátti eigi ganga, var hann þá á stóli borinn. Þá blótaði hann hinum átta syni sínum, ok lifði hann þá enn 10 vetr, ok lá þá í kör. Þá blótaði hann hinum níunda syni sínum, ok lifði þá enn 10 vetr, þá drakk hann horn sem lébarn. Þá átti hann einn son eptir, ok vildi hann þá blóta þeim, ok þá vildi hann gefa Óðni Uppsali, ok þau heruð er þar liggja til, ok láta kalla þat Tíundaland. Svíar bönnuðu honum þat, ok varð þá ekki blótit. Síðan andaðist Aun konungr, ok er hann heygðr at Uppsölum. Þat er síðan kölluð Ána-sótt, er maðr deyr verklauss af elli. Svá segir Þjóðólfr:

Knátti endr
at Uppsölum
Ánasótt
Aun um standa;
ok þrálífr
þiggja skyldi
jóðs aðal
öðru sinni.
Ok sveiðuðs
at sér hverfði
mækis hlut
hinn mjóvara,
er okhreins
áttunga rjóðr
lögðis odd
liggjandi drakk.
Máttit hárr
mæki hjarðar
austrkonungr
upp um halda.

Fra Agli Tunnadólgi.

30. Egill hét son Auns hins gamla, er konungr var eptir föður sinn í Svíþjóð; hann var engi hermaðr ok sat at löndum í kyrrsæti. Tunni hét þræll hans, er verit hafði með Ána hinum gamla féhirðir hans. En er Áni var andaðr, þá tók Tunni of lausafjár ok gróf í jörð niðr. En er Egill var konungr, þá setti hann Tunna með þrælum

öðrum; hann kunni því stórilla ok hljóp í brott, ok með honum margir þrælar; ok tóku þá upp lausaféit er Tunni hafði fólgit, gaf hann þat mönnum sínum, en þeir tóku hann til höfðingja. Síðan dreif til hans mikit illþýðisfólk; lágu þeir úti á mörkum, en stundum hljópu þeir í heruð ok ræntu menn eða drápu. Egill konungr spurði þetta, ok fór at leita þeira með liði sínu; en er hann hafði tekit sér náttstað á einni nótt, þá kom þar Tunni með liði sínu, ok hljóp á þá úvara ok drap lið mikit af konungi. En er Egill konungr varð varr við úfrið, þá snerist hann til viðtöku ok setti upp merki sitt, en lið flýði mart frá honum. Þeir Tunni sóttu at djarfliga, sá þá Egill konungr engan annan sinn kost en flýja. Þeir Tunni ráku þá flóttann alt til skógar; síðan fóru þeir aptr í bygðina, herjuðu ok ræntu, ok féngu þá enga mótstöðu. Fé þat alt er Tunni tók í heraðinu, gaf hann liðsmönnum sínum; varð hann af því vinsæll ok fjölmennr. Egill konungr samnaði her, ok fór til orrostu í móti Tunna; þeir börðust, ok hafði Tunni sigr, en Egill konungr flýði, ok lét lið mikit. Þeir Egill konungr ok Tunni áttu 8 orrostur, ok hafði Tunni sigr í öllum. Eptir þat flýði Egill konungr landit ok út í Danmörk á Selund til Fróða hins frœkna; hann hét Fróða konungi til liðs skatti af Svíum. Þá fékk Fróði honum her ok kappa sína. Fór þá Egill konungr til Svíþjóðar. En er Tunni spyrr þat, fór hann í móti honum með lið sitt. Varð þá orrosta mikil; þar féll Tunni, en Egill konungr tók þá við ríki sínu, en Danir fóru aptr. Egill konungr sendi Fróða konungi góðar gjafir ok stórar á hverjum misserum, en galt engan skatt Dönum, ok hélzt þó vinfengi þeira Fróða. Síðan er Tunni féll, réð Egill konungr einn ríkinu þrjá vetr. Þá varð í Svíþjóðu, at griðungr, sá er til blóts var ætlaðr, var gamall ok alinn svá kappsamliga at hann var mannýgr; en er menn vildu taka hann, þá hljóp hann á skóg ok varð galinn, ok var lengi á viðum ok hinn mesti spellvirki við menn. Egill konungr var

veiðimaðr mikill, hann reið um daga optliga á markir dýr at veiða. Þat var eitt sinn, at hann var riðinn á veiðar við menn sína. Konungr hafði elt dýr eitt lengi, ok hleypti eptir í skóginn frá öllum mönnum. Þá verðr hann varr við griðunginn, ok reið til, ok vill drepa hann. Griðungr snýr í móti, ok kom konungr lagi á hann, ok skar or spjótit. Griðungr stakk hornunum í síðu hestinum, svá at hann féll þegar flatr, ok svá konungr. Þá hljóp konungr á fœtr ok vill bregða sverði; griðungr stakk þá hornunum fyrir brjóst honum, svá at á kafi stóð. Þá kómu at konungs menn ok drápu griðunginn. Konungr lifði litla hríð, ok er hann heygðr at Uppsölum. Svá segir Þjóðólfr:

Ok lofsæll
or landi fló
Týs áttungr
Tunna ríki.
En flæming
farra trjónu
jötuns eykr
á Agli rauð,

sá er um austmörk
áðr hafði
brúna hörg
um borit lengi.
En skíðlauss
skilfinga nið
hœfis hjörr
til hjarta stóð.

Frá Óttari Vendilkráku.

31. Óttarr hét son Egils, er ríki ok konungdóm tók eptir hann; hann vingaðist ekki við Fróða konung. Þá sendi Fróði konungr menn til Óttars konungs, at heimta skatt, þann er Egill hafði heitit honum. Óttarr svaraði svá, at Svíar hefði aldri skatt goldit Dönum, sagði at hann mundi ok svá gera. Fóru aptr sendimenn. Fróði var hermaðr mikill. Þat var á einu sumri, at Fróði fór með her sinn til Svíþjóðar, gerði þar upprásir ok herjaði, drap mart fólk en sumt hertók hann. Hann fékk þar allmikit herfang; hann brendi ok víða bygðina ok gerði hit mesta hervirki. Annat sumar fór Fróði konungr at herja í Austrveg; þat spurði Óttarr konungr, at Fróði konungr var eigi í landinu. Þá stígr hann á herskip ok ferr út í Dan-

mörk, ok herjar þar ok fær enga mótstöðu. Hann spyrr, at samnaðr mikill var á Selundi; stefnir hann þá vestr í Eyrarsund, siglir þá suðr til Jótlands, ok leggr í Limafjörð, ok herjar þá á Vendli, brennir þar ok gerir mjök aleyðu. Vöttr ok Fasti hétu jarlar Fróða, þá hafði Fróði sett til landvarnar í Danmörk, meðan hann var or landi. En er jarlar spurðu, at Svíakonungr herjaði í Danmörk, þá samna þeir her, ok hlaupa á skip ok sigla suðr til Limafjarðar; koma þar mjök á úvart Óttari konungi, leggja þegar til orrostu; taka Svíar vel í mót, fellr lið hvárratveggju. En svá sem lið fellr af Dönum, kom annat meira þar or heruðum, ok svá var til lagt öllum þeim skipum er í nánd váru. Lýkr svá orrostu, at þar féll Óttarr konungr, ok mestr hluti liðs hans. Danir tóku lík hans ok fluttu til lands, ok lögðu upp á haug einn, ok létu þar rífa dýr ok fugla hræin. Þeir gera trékráku eina, ok senda til Svíþjóðar, ok segja at eigi var meira verðr Óttarr konungr þeira. Þeir kölluðu síðan Óttar Vendilkráku. Svá segir Þjóðólfr:

Féll Óttarr
und ara greipar
dugandligr
fyrir Dana vápnum,
þann hergammr
hrægum fœti
viti borinn
á Vendli sparn.

Þau frá ek verk
Vötts ok Fasta
sœnskri þjóð
at sögum verða;
at eylands
jarlar Fróða
vígframað
um veginn höfðu.

Kvánfang Aðils konungs.

32. Aðils hét son Óttars konungs, er konungdóm tók eptir hann; hann var lengi konungr, ok varð mjök auðigr, var hann ok nökkur sumur í víking. Aðils konungr kom með her sinn til Saxlands; þar réð fyrir konungr er Geirþjófr hét, en kona hans hét Álof hin ríka; ekki er getit barna þeira. Konungr var eigi í landinu. Aðils konungr ok menn hans runnu upp til bœjar konungs, ok ræntu þar;

sumir reka ofan hjörð til strandarhöggs. Hjarðarinnar hafði gætt ánauðigt fólk, karlar ok konur, ok höfðu þeir þat alt með sér. Í því liði var mær ein undarliga fögr; sú nefndist Yrsa. Fór þá Aðils konungr heim með herfang. Yrsa var ekki með ambáttum. Brátt fannst þat, at hon var vitr ok vel orðum farin ok allra hluta vel kunnandi. Fannst mönnum mikit um hana ok þó konungi mest; kom þá svá at Aðils gerði brullaup til hennar. Var Yrsa þá dróttning í Svíþjóð, ok þótti hon hinn mesti skörungr.

Dauði Aðils konungs.

33. Helgi konungr Hálfdanarson réð þá fyrir Hleiðru; hann kom til Svíþjóðar með her svá mikinn, at Aðils konungr sá engan sinn kost annan en flýja undan. Helgi konungr gékk þar á land með her sinn ok herjaði, fékk mikit herfang; hann tók höndum Yrsu dróttning, ok hafði með sér til Hleiðrar, ok gékk at eiga hana; þeira son var Hrólfr kraki. En er Hrólfr var þrevetr, þá kom Álof dróttning til Danmerkr; sagði hon þá Yrsu, at Helgi konungr maðr hennar var faðir hennar, en Álof móðir hennar. Fór þá Yrsa aptr til Svíþjóðar til Aðils konungs, ok var þar dróttning meðan hon lifði síðan. Helgi konungr féll í hernaði; Hrólfr kraki var þá 8 vetra, ok var þá til konungs tekinn at Hleiðru. Aðils konungr átti deilur miklar við konung þann er Áli hét hinn Upplenzki; hann var or Noregi. Þeir Aðils konungr ok Áli konungr áttu orrostu á Væn is ísi; þar féll Áli konungr, en Aðils hafði sigr. Frá þessarri orrostu er langt sagt í Skjöldunga sögu, ok svá frá því, er Hrólfr kraki kom til Uppsala til Aðils; þá seri Hrólfr kraki gullinu á Fyrisvöllu. Aðils konungr var mjök kærr at góðum hestum, hann átti hina beztu hesta í þann tíma. Slongvir hét hestr hans, en annarr Hrafn, þann tók hann af Ála dauðum, ok þar var undir alinn annarr hestr, er Hrafn hét, þann sendi hann til Hálogalands Goðgesti konungi. Þeim reið Goðgestr konungr,

ok fékk eigi stöðvat áðr hann féll af baki, ok fékk bana; þat var í Ömd á Hálogalandi. Aðils konungr var at dísablóti, ok reið hesti um dísarsalinn; hestrinn drap fótum undir honum ok féll, ok konungr af fram, ok kom höfuð hans á stein, svá at haussinn brotnaði, en heilinn lá á steininum. Þat var hans bani. Aðils dó at Uppsölum, ok er þar heygðr; kölluðu Svíar hann ríkan konung. Svá segir Þjóðólfr:

Þat frá ek enn,
at Aðils fjörvi
vitta vettr
um viða skyldi,
ok dáðgjarn
af drasils bógum
Freys áttungr
falla skyldi.

Ok við aur
œgir hjarna
bragnings burs
um blandinn varð;
ok dáðsæll
deyja skyldi
Ála dólgr
at Uppsölum.

Fall Hrólfs kraka.

34. Eysteinn hét son Aðils, er þar næst réð Svíaveldi; á hans dögum féll Hrólfr kraki at Hleiðru. Í þann tíma herjuðu konungar mjök í Svíaveldi. bæði Danir ok Norðmenn. Váru margir sækonungar, þeir er réðu liði miklu ok áttu engi lönd. Þótti sá einn með fullu heita mega sækonungr, er hann svaf aldri undir sótkum ási, ok drakk aldri at arins horni.

Frá Eysteini ok Sölva Jóta konungi.

35. Sölvi hét sækonungr, son Högna í Njarðey, er þá herjaði í Austrveg, hann átti ok ríki á Jótlandi. Hann hélt liði sínu til Svíþjóðar. Þá var Eysteinn konungr á veizlu í heraði því er Lofund heitir; þar kom Sölvi konungr á úvart um nótt ok tók hús á konungi, ok brendi hann inni með hirð sinni allri. Þá ferr Sölvi til Sigtúna, ok beiðir sér konungsnafns ok viðrtöku, en Svíar samna her ok vilja verja honum landit, ok varð þar orrosta svá mikil, at þat er sagt at eigi sleit á 11 dœgrum. Þá fékk Sölvi konungr sigr, ok var hann þá konungr yfir Svíaveldi

langa hríð, til þess er Svíar sviku hann, ok var hann þar drepinn. Svá segir Þjóðólfr:

Veit ek Eysteins
enda fólginn
lokinn lífs
á Lofundi;
ok sikling
með Svíum kváðu
Jótska menn
inni brenna.

Ok bitsótt
í brandnói
hlíðar þangs
á hilmi rann,
þá er timbrfastr
tóptar nökkvi
flotna fullr
um fylki brann.

Dráp Yngvars konungs.

36. Yngvarr hét son Eysteins konungs, er þá var konungr yfir Svíaveldi. Hann var hermaðr mikill, ok var opt á herskipum, því at þá var áðr Svíaríki mjök herskátt, bæði af Dönum ok Austrvegsmönnum. Yngvarr konungr gerði frið við Dani, tók þá at herja um Austrvegu. Á einu sumri hafði hann her úti, ok fór til Eistlands, ok herjaði þar um sumarit, sem heitir at Steini. Þá kómu Eistr ofan með mikinn her, ok áttu þeir orrostu. Var þá landherrinn svá drjúgr, at Svíar féngu eigi mótstöðu; féll þá Yngvarr konungr, en lið hans flýði. Hann er heygðr þar við sjá sjálfan, þat er á Aðalsýslu. Fóru Svíar heim eptir úsigr þenna. Svá segir Þjóðólfr:

Þat stökk upp,
at Yngvari
Sýslu kind
um sóat hafði,
ok ljóshömum
við lagar hjarta

herr Eistneskr
at hilmi vá,
ok austmarr
jöfri sœnskum
Gýmis ljóð
at gamni kveðr.

Frá Brautönundi konungi.

37. Önundr hét son Yngvars, er þar næst tók konungdóm í Svíþjóð. Um hans daga var friðr góðr í Svíþjóð, ok varð hann mjök auðigr at lausafé. Önundr konungr fór með her sinn til Eistlands at hefna föður síns, gékk þar upp með her sinn, ok herjaði víða um landit ok fékk herfang mikit; ferr aptr um haustit til Svíþjóðar.

Um hans daga var ár mikit í Svíþjóð. Önundr konungr var allra konunga vinsælstr. Svíþjóð er markland mikit, ok liggja þar svá eyðimerkr, at margar dagleiðir eru yfir. Önundr konungr lagði á þat kapp mikit ok kostnað at ryðja markir ok byggja eptir ruðin; hann lét ok leggja vegu yfir eyðimerkr, ok funnust þá víða í mörkunum skóglaus lönd, ok bygðust þar þá stór heruð. Varð af þessum hætti land bygt, því at landsfólkit var gnógt til bygðarinnar. Önundr konungr lét brjóta vegu um alla Svíþjóð, bæði um markir ok mýrar ok fjallvegu; fyrir því var hann Braut-Önundr kallaðr. Önundr konungr setti bú sín í hvert stórherað á Svíþjóð, ok fór um alt landit at veizlum.

Frá Ingjaldi illráða.

38. Braut-Önundr átti son er Ingjaldr hét. Þá var konungr á Fjaðrundalandi Yngvarr. Hann átti sonu tvá við konu sinni, hét annarr Álfr en annarr Agnarr. Þeir váru mjök jafnaldrar Ingjalds. Víða um Svíþjóð váru í þann tíma heraðskonungar Braut-Önundar, ok réð fyrir Tíundalandi Svipdagr blindi. Þar eru Uppsalir, þar er allra Svía þing. Váru þar þá blót mikil, sóttu þannug margir konungar; var þat at miðjum vetri. Ok einn vetr þá er fjölment var komit til Uppsala, var þar Yngvarr konungr ok synir hans. Þeir váru 6 vetra gamlir Álfr son Yngvars konungs ok Ingjaldr son Önundar konungs. Þeir efldu til sveinaleiks, ok skyldi hvárr ráða fyrir sínu liði; ok er þeir lékust viðr, var Ingjaldr ústerkari en Álfr, ok þótti honum þat svá ilt, at hann grét mjök. Þá kom til Gautviðr fóstbróðir hans, ok leiddi hann í brott til Svipdags blinda fóstrföður hans, ok sagði honum at illa hafði at farit, ok hann var ústerkari ok úþróttkari í leiknum en Álfr son Yngvars konungs. Þa svaraði Svipdagr, at þat væri mikil skömm. Annan dag eptir lét Svipdagr taka hjarta or vargi ok steikja á teini, ok gaf síðan Ingjaldi konungs syni at eta; ok þaðan af varð hann allra manna grimmastr ok verst skaplundaðr.

Ok er Ingjaldr var roskinn, þá bað Önundr konu til handa honum, Gauthildar dóttur Algauta konungs; hann var son Gautreks konungs hins milda, sonar Gauts, er Gautland er við kent. Algauti konungr þóttist vita, at hans dóttir mundi allvel gipt, ef hon væri syni Önundar konungs gefin, ef hann hefði skaplyndi föður síns; ok var send mærin til Svíþjóðar, ok gerði Ingjaldr brullaup til hennar.

Dauði Önundar.

39. Önundr konungr fór milli búa sinna á einu hausti með hirð sinni, ok fór þangat sem kölluð er Himinheiðr; þat eru fjalldalir nökkurir þröngvir, en há fjöll tveim megin. Þá var mikit regn, en áðr hafði snjá lagt á fjöllin. Þar hljóp ofan skriða mikil með grjóti ok leiri; þar varð fyrir Önundr konungr ok lið hans, fær konungr bana, ok mart lið með honum. Svá segir Þjóðólfr:

Varð Önundr
Jónakrs bura
harmi heptr
und Himinfjöllum,
ok ofvæg
Eistra dólgi

heipt hrísungs
at hendi kom;
ok sá frömuðr
foldar beinum
Högna hrørs
um horfinn var.

Brenna at Uppsölum.

40. Ingjaldr son Önundar konungs var konungr at Uppsölum. Uppsala konungar váru æztir konunga í Svíþjóð, þá er þar váru margir heraðskonungar, frá því er Óðinn var höfðingi í Svíþjóð. Váru einvaldshöfðingjar þeir er at Uppsölum sátu um alt Svíaveldi, til þess er Agni dó. En þá kom ríkit fyrst í brœðraskipti, svá sem fyrr er ritit, en síðan dreifðist ríki ok konungdómr í ættir, svá sem þær greindust; en sumir konungar ruddu marklönd stór ok bygðu þar, ok jóku þannug ríki sitt. En þá er Ingjaldr konungr tók ríkit ok konungdóm, váru margir heraðskonungar, sem fyrr er ritit. Ingjaldr konungr lét búa veizlu mikla at Uppsölum, ok ætlaði at erfa Önund konung föður sinn.

Hann lét búa sal einn, engum minn minna eða úvegligra en Uppsalr var, er hann kallaði sjau konunga sal; þar váru í ger 7 hásæti. Ingjaldr konungr sendi menn um alla Svíþjóð, ok bauð til sín konungum ok jörlum ok öðrum merkismönnum. Til þess erfis kom Algauti konungr, mágr Ingjalds, ok Yngvarr konungr af Fjaðrundalandi, ok synir hans tveir Álfr ok Agnarr, Sporsnjallr konungr af Næríki, Sighvatr konungr af Áttundalandi; Granmarr konungr af Suðrmannalandi var eigi kominn. Þar var 6 konungum skipat í hinn nýja sal. Var þá eitt hásæti autt, þat er Ingjaldr konungr hafði búa látit. Öllu liði, því er til var komit, var skipat í hinn nýja sal. Ingjaldr konungr hafði skipat hirð sinni ok öllu liði sínu í Uppsal. Þat var siðvenja í þann tíma, þar er erfi skyldi gera eptir konunga eða jarla, þá skyldi sá er gerði erfit, ok til arfs skyldi leiða, sitja á skörinni fyrir hásætinu, alt þar til er inn væri borit full, þat er kallat var Bragafull. Skyldi sá þá standa upp í móti Bragafulli ok strengja heit, drekka af fullit síðan; eptir þat skyldi hann leiða í hásæti þat, er átti faðir hans; var hann þá kominn til arfs alls eptir hann. Nú var svá hér gert, at þá er Bragafull kom inn, stóð upp Ingjaldr konungr ok tók við einu dýrshorni miklu, strengði hann þá heit, at hann skyldi auka ríki sitt hálfu í hverja höfuðátt, eða deyja ella; drakk af síðan af horninu. Ok er menn váru druknir um kveldit, þá mælti Ingjaldr konungr til Fólkviðar ok Hulviðar sona Svipdags, at þeir skyldi vápnast ok lið þeira, sem ætlat var um kveldit. Þeir géngu út ok til hins nýja sals, báru þar eld at; ok því næst tók salrinn at loga. Ok brunnu þar inni 6 konungar, ok lið þeira alt; en þeir er út leituðu, þá váru skjótt drepnir. Eptir þetta lagði Ingjaldr konungr undir sik öll þessi ríki, er konungar höfðu átt, ok tók skatta af.

Kvánfang Hjörvarðs.

41. Granmarr konungr spurði þessi tíðindi ok svik þessi öll, ok þóttist hann vita, at honum mundi slíkr kostr hugaðr, ef hann gyldi eigi varúð við. Þat sama sumar kemr liði sínu Hjörvarðr konungr, er Ylfingr var kallaðr, til Svíþjóðar, ok lagði í fjörð þann er Mýrkvafjörðr heitir. En er Granmarr konungr spyrr þat, sendir hann menn til hans, ok býðr honum til veizlu ok öllu liði hans. Hann þektist þetta; því at hann hafði ekki herjat á ríki Granmars konungs. Ok er hann kom til veizlunnar, þá var þar fagnaðr mikill. Ok um kveldit, er full skyldi drekka, var þat siðvenja konunga, þeira er at löndum sátu eða veizlum, er þeir létu gera, at drekka skyldi á kveldum tvímenning, hvárr sér karlmaðr ok kona, svá sem ymist, en þeir sér er fleiri væri saman. En þat váru víkinga lög, þótt þeir væri at veizlum, at drekka sveitardrykkju. Hásæti Hjörvarðs konungs var búit gagnvart hásæti Granmars konungs, ok sátu allir hans menn á þann pall. Þá mælti Granmarr konungr við Hildigunni dóttur sína, at hon skyldi búa sik, ok bera öl víkingum. Hon var allra kvenna fríðust. Þá tók hon silfrkálk einn ok fyldi, ok gékk fyrir Hjörvarð konung ok mælti: allir heilir Ylfingar at Hrólfs minni kraka! ok drakk af til hálfs, ok seldi Hjörvarði konungi. Nú tók hann kálkinn ok hönd hennar með, ok mælti, at hon skyldi ganga at sitja hjá honum. Hon segir þat eigi víkinga sið at drekka hja konum tvímenning. Hjörvarðr svaraði, lét þess vera meiri ván, at hann mundi þat skipti á gera, at láta heldr víkinga lögin, ok drekka tvímenning við hana. Þá settist Hildiguðr hjá honum, ok drukku þau bæði saman ok töluðu mart um kveldit. Eptir um daginn, er þeir konungar hittust Granmarr ok Hjörvarðr, þá hóf Hjörvarðr upp bónorð sitt ok bað Hildigunnar. Granmarr konnungr bar þetta mál fyrir konu sína Hildi ok aðra ríkismenn, ok sagði at þeim mundi verða mikit traust at Hjörvarði konungi. Ok nú varð rómr at, ok þótti

þetta öllum ráðligt, ok lauk svá, at Hildiguðr var föstnuð Hjörvarði konungi, ok gerði hann brullaup til hennar. Skyldi þá Hjörvarðr konungr dveljast með Granmari konungi, fyrir því at hann átti engan son til ríkis at varðveita með sér.

Orrosta í Svíþjóð Ingjalds ok þeira mága Granmars ok Hjörvarðs.

42. Þat sama haust samnaði Ingjaldr konung sér liði ok ætlar á hendr þeim mágum; hann hefir her úti af öllum þeim ríkjum, er áðr hafði hann undir sik lagt. Ok er þeir spyrja þat mágar, samna þeir liði í sínu ríki, ok kemr til liðs við þá Högni konungr ok Hildir son hans, er réðu fyrir eystra Gautlandi. Högni var faðir Hildar, er átti Granmarr konungr. Ingjaldr konungr gékk á land upp með öllum her sínum, ok hafði lið miklu meira; sígr þá saman orrosta, ok er hörð. En er litla hríð hafði barzt verit, þá flýja þeir höfðingjar, er réðu fyrir Fjaðrundalandi ok Vestr-Gautum ok af Næríki ok Áttundalandi, ok allr sá herr er af þeim löndum hafði farit, ok fóru til skipa sinna. Eptir þetta var Ingjaldr konungr staddr nauðuliga, ok fékk sár mörg, ok komst við þat á flótta til skipa sinna. En þar féll Svipdagr blindi fóstri hans, ok synir hans báðir Gautviðr ok Hulviðr. Ingjaldr konungr fór aptr við svá búit til Uppsala ok undi illa sinni ferð; ok þóttist þat finna, at honum mundi vera herr sá útrúr, er hann hafði or sínu ríki, því er hann fékk með hernaði. Eptir þetta var úfriðr mikill millum Ingjalds konungs ok Granmars konungs. Nú er langar hríðir hafði þannug framfarit, kómu vinir beggja því við, at þeir sættust, ok lögðu konungar stefnu með sér, ok hittust ok gerðu frið millum sín, Ingjaldr konungr ok Granmarr konungr ok Hjörvarðr konungr mágr hans: skyldi friðr sá standa millum þeira, meðan þeir lifði 3 konungar; var þat bundit eiðum ok trygðum. Eptir um várit fór Granmarr konungr til Uppsala at blóta, sem siðvenja var til móti sumri, at friðr

væri. Féll honum þá svá spánn, sem hann mundi eigi lengi lifa; fór hann þá heim í ríki sitt.

Dauði Granmars konungs ok Hjörvarðs.

43. Um haustit eptir fór Granmarr konungr ok Hjörvarðr konungr mágr hans at taka veizlu, í ey þeiri er Sili heitir, at búum sínum. Ok þá er þeir váru at veizlunni, kemr þar Ingjaldr konungr með her sinn á einni nótt, ok tók hús á þeim ok brendi þá inni með öllu liði sínu. Eptir þat lagði hann undir sik ríki þat alt, er átt höfðu þeir konungar, ok setti yfir höfðingja. Högni konungr ok Hildir son hans riðu opt upp í Svíaveldi, ok drápu menn Ingjalds konungs, þá er hann hafði sett yfir þat ríki, er átt hafði Granmarr konungr mágr þeira. Stóð þar langa hríð mikil deila millum Ingjalds konungs ok Högna konungs, fékk Högni konungr þó haldit ríki sínu fyrir Ingjaldi konungi alt til dauðadags. Ingjaldr konungr átti 2 börn við konu sinni, ok hét hit ellra Ása, en annat Ólafr trételgja; ok sendir Gauthildr, kona Ingjalds konungs, sveininn til Bóva fóstra síns í vestra Gautland, hann var þar uppfœddr, ok Saxi son Bóva, er kallaðr var flettir. Þat er sögn manna, at Ingjaldr konungr dræpi 12 konunga, ok sviki alla í griðum; hann var kallaðr Ingjaldr hinn illráði; hann var konungr yfir mestum hlut Svíþjóðar. Ásu dóttur sína gipti hann Guðröði konungi á Skáni, hon var skaplík feðr sínum. Ása olli því, at Guðröðr drap Hálfdan bróður sinn. Hálfdan var faðir Ívars hins víðfaðma. Ása réð ok bana Guðröði konungi búanda sínum.

Dauði Ingjalds illráða.

44. Ívarr hinn víðfaðmi kom á Skáni eptir fall Guðröðar föðurbróður síns, ok dró þegar her mikinn saman, fór þegar upp á Svíþjóð. Ása hin illráða var áðr farin á fund föður síns. Ingjaldr konungr var þá staddr á Ræningi at veizlu, er hann spurði, at herr Ívars konungs var

þar nær kominn. Þóttist Ingjaldr engan styrk hafa til at berjast við Ívar; honum þótti ok sá sýnn kostr, ef hann legðist á flótta, at hvaðanæva mundu fjándmenn hans at drífa. Tóku þau Ása þat ráð, er frægt er orðit, at þau gerðu fólk alt dauðadrukkit; síðan létu þau leggja eld í höllina; brann þar höllin ok fólk alt, þat er inni var með Ingjaldi konungi ok Ásu. Svá segir Þjóðólfr:

Ok Ingjald
ífjörvan trað
reyks rösuðr
á Ræningi,
þá er húsþjófr
hyrjar leistum
goðkonung
í gegnum steig.

Ok sá urðr
allri þjóðu
sjaldgætastr
með Svíum þótti,
er hann sjálfr
sínu fjörvi
fræknu fyrstr
um fara vildi.

Frá Ivari víðfaðma.

45. Ívarr víðfaðmi lagði undir sik alt Svíaveldi; hann eignaðist ok alt Danaveldi ok mikinn hlut Saxlands ok alt Austrríki ok hinn fimta hlut Englands. Af hans ætt eru síðan komnir Danakonungar ok Svíakonungar, þeir er þar hafa einvald haft. Eptir Ingjald illráða hvarf Uppsalaveldi or ætt Ynglinga, þat er langfeðgum mætti telja.

Frá Ólafi trételgju.

46. Ólafr son Ingjalds konungs, þá er hann spurði fráfall föður síns, þá fór hann með þat lið er honum vildi fylgja; því at allr múgr Svía hljóp upp með einu samþykki, at rækja ætt Ingjalds konungs ok alla hans vini. Ólafr fór fyrst upp á Næríki; en er Svíar spurðu til hans, þá mátti hann ekki þar vera; fór hann þá vestr markleiði til ár þeirar, er norðan fellr í Væni ok Elfr heitir. Þar dveljast þeir, taka þar at ryðja mörkina, ok brenna, ok byggja síðan. Urðu þar brátt stór heruð, ok kölluðu þeir þat Vermaland, þar váru góðir landskostir. En er spurðist til

Ólafs í Svíþjóð, at hann ryðr markir, kölluðu þeir hann trételgju, ok þótti hæðiligt hans ráð. Ólafr fékk konu þeirar, er Sólveig hét eða Sölva, dóttir Hálfdanar gulltannar vestan af Sóleyjum. Hálfdan var son Sölva, Sölvarssonar, Sölvasonar hins gamla, er fyrstr ruddi Sóleyjar. Móðir Ólafs trételgju hét Gauthildr, en hennar moðir Ólof, dóttir Ólafs hins skygna, konungs af Næríki. Ólafr ok Sólveig áttu tvá sonu, Ingjald ok Hálfdan; Hálfdan var uppfœddr í Sóleyjum með Sölva móðurbróður sínum; hann var kallaðr Hálfdan hvítbeinn.

Brendr inni Ólafr trételgja.

47. Þat var mikill mannfjöldi, er útlagi fór or Svíþjóð fyrir Ívari konungi. Spurðu þeir, at Ólafr trételgja hafði landskosti góða á Vermalandi, ok dreif þannug til hans svá mikill mannfjöldi, at landit fékk eigi borit; gerðist þar hallæri mikit ok sultr. Kendu þeir þat konungi sínum, svá sem Svíar eru vanir at kenna konungi bæði ár ok hallæri. Ólafr konungr var lítill blötmaðr; þat líkaði Svíum illa, ok þótti þaðan mundu standa hallærit; drógu Svíar þá her saman, gerðu för at Ólafi konungi ok tóku hús á honum, ok brendu hann inni, ok gáfu hann Óðni, ok blétu honum til árs sér. Þat var við Væni. Svá segir Þjóðólfr:

Ok við vág
viðar (telgju)
hræ Ólafs
hofgyldir svalg,
ok glóðfjálgr
gervar leysti

sonr Fornjóts
af Svía jöfri.
Sá áttkonr
frá Uppsölum
Lofða kyns
fyrir löngu hvarf.

Hálfdan hvítbeinn til konungs tekinn.

48. Þeir er vitrari váru af Svíum fundu þá, at þat olli hallærinu, at mannfólkit var meira en landit mætti bera, en konungr hafði engu um valdit. Taka nú þat ráð, at þeir fara með herinn allan vestr yfir Eiðaskóg, ok koma fram í Sóleyjum mjök á úvart; þeir drápu Sölva konung,

en tóku höndum Hálfdan hvítbein; þeir taka hann til höfðingja yfir sik, ok gefa honum konungsnafn; lagði hann þá undir sik Sóleyjar. Síðan fór hann með herinn út á Raumaríki, ok herjar þar, ok fékk fylki þat af hernaði.

Frá Hálfdani hvítbein.

49. Hálfdan hvítbeinn var konungr ríkr; hann átti Ásu dóttur Eysteins hins harðráða, Upplendinga konungs; hann réð fyrir Heiðmörk. Þau Hálfdan áttu 2 sonu, Eystein ok Guðröð. Hálfdan eignaðist mikit af Heiðmörk, ok Þótn ok Haðaland, ok mikit af Vestfold. Hann varð gamall maðr, hann varð sóttdauðr á Þótni, ok var síðan fluttr út á Vestfold ok heygðr þar sem heitir Skæreið í Skíringssal. Svá segir Þjóðólfr:

Þat frá hverr,
at Hálfdanar
sökmiðlendr
sakna skyldu.
Ok hallvarps
hlífinauma
þjóðkonung
á Þótni tók.
Ok Skæreið
í Skíringssal
um brynjálfs
beinum drúpir.

Frá Ingjaldi bróður Hálfdanar.

50. Ingjaldr bróðir Hálfdanar var konungr í Vermalandi; en eptir dauða hans lagði Hálfdan konungr Vermaland undir sik ok tók skatta af, ok setti þar jarla yfir, meðan hann lifði.

Dauði Eysteins konungs.

51. Eysteinn, son Hálfdanar hvítbeins, var konungr eptir hann á Raumaríki ok á Vestfold; hann átti Hildi dóttur Eiríks Agnarssonar, er konungr var á Vestfold. Agnarr faðir Eiríks var son Sigtryggs konungs á Vindli. Eiríkr konungr átti engan son, hann dó þá er Hálfdan konungr hvítbeinn lifði. Tóku þeir feðgar Hálfdan ok Eysteinn þá undir sik alla Vestfold; réð Eysteinn Vestfold, meðan hann lifði. Þá var sá konungr á Vörnu, er Skjöldr

hét, hann var allmjök fjölkunnigr. Eysteinn konungr fór með herskip nökkur yfir á Vörnu ok herjaði þar, tók slíkt er fyrir varð, klæði ok aðra gripi ok gögn búanda, ok hjoggu strandhögg; fóru í brott síðan. Skjöldr konungr kom til strandar með her sinn; var Eysteinn konungr þá í brottu, ok kominn yfir fjörðinn, ok sá Skjöldr segl þeira; þá tók hann möttul sinn ok veifði, ok blés við. Þá er þeir sigldu inn um Jarlsey, sat Eysteinn konungr við stýri; skip annat sigldi nær þeim; báruskot nökkut var í, ok laust beitiássinn af öðru skipi konung fyrir borð; þat var hans bani. Menn hans náðu líkinu; var þat flutt inn á Borró, ok orpinn haugr eptir á röðinni út við sjá, við Vöðlu. Svá segir Þjóðólfr:

En Eysteinn
fyrir ási fór
til Byleists
bróður meyjar.
Ok nú liggr
und lagar beinum

rekks löðuðr
á raðar broddi,
þar er élkaldr
hjá jöfur gauzkum
Vöðlu straumr
at vági kemr.

Frá Hálfdani konungi milda ok matarilla.

52. Hálfdan hét son Eysteins konungs, er konungdóm tók eptir hann; hann var kallaðr Hálfdan hinn mildi ok hinn matarilli. Svá er sagt, at hann gaf í mála mönnum sínum jafnmarga gullpenninga, sem aðrir konungar silfrpenninga, en hann svelti menn at mat. Hann var hermaðr mikill, ok var löngum í víkingu ok fékk sér fjár. Hann átti Hlíf dóttur Dags konungs af Vestmörum. Holtar á Vestfold var höfuðbœr hans; þar varð hann sóttdauðr, ok er hann heygðr á Borró. Svá segir Þjóðólfr:

Ok til þings
Þriðja jöfri
hveðrungs mær
or heimi bauð,
þá er Hálfdan,
sá er á Holti bjó,

norna dóms
um notit hafði.
Ok buðlung
á Borrói
sigrhafendr
síðan fálu.

Frá Guðröði veiðikonungi.

53. Guðröðr hét son Hálfdanar, er konungdóm tók eptir hann; hann var kallaðr Guðröðr hinn mikilláti, en sumir kölluðu hann veiðikonung. Hann átti þá konu, er Álfhildr hét, dóttir Álfarins konungs or Álfheimum, ok hafði með henni hálfa Vingulmörk. Þeira son var Ólafr, er síðan var kallaðr Geirstaða-Álfr. Álfheimar váru þá kallaðir millum Raumelfar ok Gautelfar. En er Álfhildr var önduð, þá sendi Guðröðr konungr menn sína vestr á Agðir til konungs þess, er þar réð fyrir, sá er nefndr Haraldr hinn granrauði; skyldu þeir biðja Ásu dóttur hans til handa konungi; en Haraldr synjaði; kómu sendimenn aptr, ok sögðu konungi sitt erendi. En nökkurri stundu síðar skaut Guðröðr konungr skipum á vatn, fór síðan með liði miklu út á Agðir, kom mjök á úvart ok veitti upprás; kom um nótt á bœ Haralds konungs. En er hann varð varr við, at herr var kominn á hendr honum, þá gékk hann út með þat lið er hann hafði; varð þar orrosta, en liðs munr var mikill; þar féll Haraldr konungr ok Gyrðr sonr hans. Tók Guðröðr konungr herfang mikit; hann hafði heim með sér Ásu, dóttur Haralds konungs, ok gerði brullaup til hennar; þau áttu son er Hálfdan hét. En þá er Hálfdan var vetrgamall, þat haust fór Guðröðr konungr at veizlum; hann lá með skipi sínu í Stíflusundi, váru þar drykkjur miklar, var konungr mjök drukkinn. Ok um kveldit er myrkt var, gékk konungr af skipi; en er hann kom á bryggjusporð, þá hljóp maðr at honum, ok lagði spjóti í gegnum hann; var þat hans bani. Sá maðr var þegar drepinn. En um morguninn eptir er ljóst var, þá var maðr sjá kendr, var þat skósveinn Ásu dróttningar. Duldi hon þá ekki, at þat váru hennar ráð. Svá segir Þjóðólfr:

Varð Guðröðr
hinn göfugláti
lómi beittr
sá er fyrir löngu var
ok umráð
at ölum stilli
höfuð heiptrækt
at hilmi dró.

Ok launsigr
hinn lómgeði
Ásu árr
af jöfri bar,
ok buðlungr
á beði fornum
Stíflusunds
um stunginn var.

Dauði Ólafs konungs.

54. Ólafr tók konungdóm eptir föður sinn; hann var ríkr maðr ok hermaðr mikill; hann var allra manna fríðastr ok sterkastr, ok mikill vexti; hann hafði Vestfold, því at Álfgeirr konungr tók þá undir sik Vingulmörk alla, setti hann þar yfir Gandálf konung son sinn. Þá géngu þeir feðgar mjök á Raumaríki, ok eignuðust mestan hlut þess ríkis ok fylkis. Högni hét son Eysteins hins ríka, Upplendinga konungs; hann lagði þá undir sik Heiðmörk alla, ok Þótn ok Haðaland; þá hvarf ok undan þeim Guðröðar sonum Vermaland, ok snerust þeir þá at skattgjöfum til Svíakonungs. Ólafr var þá á tvítugs aldri, er Guðröðr andaðist; en er Hálfdan bróðir hans gékk til ríkis með honum, þá skiptu þeir ríkinu með sér, hafði Ólafr hinn eystra hlut, en Hálfdan hinn syðra. Ólafr konungr hafði atsetu á Geirstöðum. Hann tók fótarverk ok andaðist þar af; ok er hann heygðr á Geirstöðum. Svá segir Þjóðólfr:

Ok niðkvísl
í Noregi
þróttar Þrós
um þróazk hafði.
Réð Ólafr
ofsa forðum
víðri grund
of Vestmari,
unz fótverkr
við foldar þröm
vígmiðlung
of viða skyldi.
Nú liggr gunndjarfr
á Geirstöðum
herkonungr
haugi ausinn.

Frá Rögnvaldi heiðum hæra.

55. Rögnvaldr hét son Ólafs konungs, er konungr var á Vestfold eptir föður sinn. Hann var kallaðr heiðum

hæri. Um hann orti Þjóðólfr hinn hvinverski Ynglinga tal; þar segir hann svá:

Þat veit ek bazt
und blám himni
kenninafn
svá at konungr eigi,
er Rögnvaldr
reiðar stjóri
heiðum-hár
of heitinn er.

SAGA HALFDANAR SVARTA.

Hálfdan berst við Gandálf ok Sigtrygg.

1. Hálfdan var vetrgamall, þá er faðir hans féll. Ása móðir hans fór þegar með hann vestr á Agðir, ok settist þar þegar til ríkis þess, er átt hafði Haraldr faðir hennar. Þar óx upp Hálfdan, ok var brátt mikill ok sterkr ok svartr á hár; hann var kallaðr Hálfdan svarti. Þá var hann 18 vetra, er hann tók konungdóm á Ögðum. Fór hann þegar á Vestfold ok skipti ríki við Ólaf bróður sinn. Sama haust fór hann með her á Vingulmörk á hendr Gandálfi konungi, ok áttu þeir margar orrostur ok höfðu ymsir sigr; en at lyktum sættust þeir: skyldi Hálfdan hafa Vingulmörk hálfa, sem áðr hafði haft Guðröðr faðir hans. Eptir þat fór Hálfdan konungr upp á Raumaríki ok lagði undir sik. Þat spurði Sigtryggr konungr, son Eysteins konungs, hann hafði þá atsetu á Heiðmörk ok hafði áðr Raumaríki undir sik lagt. Fór þá Sigtryggr konungr með her móti Hálfdani konungi, ok varð þar orrosta mikil, ok hafði Hálfdan sigr. En er flótti brast, þá var Sigtryggr konungr lostinn öru undir höndina vinstri, ok féll hann þar. Síðan lagði Hálfdan undir sik alt Raumaríki. Eysteinn hét annarr son Eysteins konungs, bróðir Sigtryggs konungs, hann var þá

konungr á Heiðmörk. En er Hálfdan konungr var farinn út á Vestfold, þá fór Eysteinn konungr með her sinn út á Raumaríki, lagði þar þá víða land undir sik.

Orrosta Hálfdanar ok Eysteins.

2. Hálfdan svarti spurði, at úfriðr var á Raumaríki: dró hann þá her saman ok fór á Raumaríki til móts við Eystein konung, ok áttu þeir orrostu, ok hafði Hálfdan sigr, en Eysteinn flýði upp á Heiðmörk. Hálfdan konungr fór þá með her sinn upp á Heiðmörk eptir honum, ok áttu þeir þar aðra orrostu, ok hafði Hálfdan sigr, en Eysteinn flýði norðr í Dala á fund Guðbrands hersis. Hann efldist þaðan at liði, fór síðan um vetrinn út á Heiðmörk; hann hitti Hálfdan svarta í eynni miklu, er liggr í Mjörs. Áttu þeir þar orrostu, þar féll mikit fólk af hvárumtveggja, ok hafði Hálfdan sigr. Þar féll Guthormr son Guðbrands hersis, er mannvænstr þótti vera á Upplöndum. Þá flýði enn Eysteinn norðr í Dala, þá sendi hann Hallvarð skálk frænda sinn á fund Hálfdanar konungs at leita um sættir. En fyrir frændsemi sakir þá gaf Hálfdan konungr upp Eysteini konungi hálfa Heiðmörk, svá sem þeir frændr höfðu fyrr átt. En Hálfdan lagði undir sik Þótn ok þar sem Land heitir, þá eignaðist hann ok Haðaland. Var hann þá ríkr konungr.

Kvánfang Hálfdanar svarta.

3. Hálfdan svarti fékk konu, er nefnd er Ragnhildr, dóttur Haralds gullskeggs; hann var konungr í Sogni. Þau áttu son, er Haraldr konungr gaf nafn sitt, ok fœddist sá sveinn upp í Sogni með Haraldi konungi móðurfeðr sínum. En er Haraldr var orðinn ørvasi, var hann sonlauss, þá gaf hann dóttursyni sínum ríki sitt ok lét hann taka til konungs. Litlu síðar andaðist Haraldr gullskeggr. Þann sama vetr andaðist Ragnhildr dóttir hans. Eptir um várit varð sóttdauðr Haraldr konungr ungi í Sogni, hann var þá 10 vetra. Þegar er Hálfdan svarti spurði

spurði andlát hans, þá byrjar hann ferð sína með liði miklu ok ferr norðr til Sogns. Var þar við honum vel tekit. Taldi hann þar til ríkis ok arfs eptir son sinn, ok var þar engi viðrstaða, lagði hann undir sik ríki þat. Þá kom til hans Atli jarl hinn mjóvi af Gaulum, hann var vin Hálfdanar konungs. Konungr setti Atla jarl yfir Sygnafylki, at dœma þar landslög ok heimta saman skatta. Hálfdan konungr fór þaðan til Upplanda í ríki sitt.

Orrosta Hálfdanar ok Gandálfs sona.

4. Hálfdan konungr fór um haustit út á Vingulmörk. Þat var á einni nótt, er Hálfdan var á veizlu, at um miðnætti kom til hans sá maðr, er hestvörð hafði haldit, ok sagði honum, at herr var kominn nær bœnum. Konungr stóð þegar upp ok bað menn vápna sik, gengr þegar út ok fylkir. Því næst kómu synir Gandálfs, Hýsingr ok Helsingr, með lið mikit, varð þar orrosta mikil. En fyrir því at Hálfdan konungr var ofrliði borinn, þá flýði hann til skógs ok lét mart manna. Þar féll Ölvir hinn spaki fóstrfaðir hans. Eptir þat dreif lið til Hálfdanar konungs, fór hann þá at leita Gandálfs sona, ok hittust á Eiði við Eyna, ok berjast þar. Þar féll Hýsingr ok Helsingr, en bróðir þeira Haki kom á flótta. Eptir þat lagði Hálfdan konungr undir sik alla Vingulmörk, en Haki flýði í Álfheima.

Síðara kvánfang Hálfdanar, er hann fékk Ragnhildar dóttur Sigurðar hjartar.

5. Sigurðr hjörtr er nefndr konungr á Hringaríki, meiri ok sterkari en hverr maðr annarra, allra manna var hann ok fríðastr sýnum. Faðir hans var Helgi hinn hvassi, en móðir hans Áslaug, dóttir Sigurðar orms í auga, Ragnars sonar loðbrókar. Svá er sagt, at þá var hann 12 vetra, er hann drap Hildibrand berserk í einvígi, ok þá 12 saman; mörg vann hann þrekvirki, ok er löng saga frá honum. Hann átti tvau börn, Ragnhildr hét dóttir hans, hon var

allra kvenna sköruligust, hon var þá á tvítugs aldri, en Guthormr bróðir hennar á ungmennis aldri. En þat er at segja frá dauða Sigurðar, at hann reið einn saman út á eyðimerkr, sem vandi hans var til — hann veiddi stór dýr ok mannskœð, lagði hann á þat kapp mikit optliga. — en er hann var langa leið riðinn, kom hann fram í ruð nökkur í nánd Haðalandi; þá kom þar móti honum Haki berserkr með 30 manna. Þar börðust þeir, féll þar Sigurðr hjörtr, en af Haka 12 menn, en sjálfr hann lét hönd sína ok hafði 3 sár önnur. Eptir þat reið Haki við menn sína til bús Sigurðar, ok tók þar Ragnhildi dóttur hans ok Guthorm bróður hennar, ok hafði braut með sér, ok fé mikit ok marga dýrgripi, ok hafði heim á Haðaland; þar átti hann bú stór. Þá lét hann efna til veizlu ok ætlaði at gera bruðlaup til Ragnhildar, en þat dvaldist, fyrir því at sár hans höfðust illa. Haki Haða berserkr lá í sárum um haustit ok öndverðan vetr. En of jól var á Heiðmörk Hálfdan konungr, hann hafði spurt öll þessi tíðindi. Þat var einn morgin snimma, er konungr var klæddr, at hann kallaði til sín Hárek gand, sagði at hann skyldi fara yfir á Haðaland, ok fœra honum dóttur Sigurðar hjartar Ragnhildi. Hárekr bjóst, ok hafði 100 manna, stilti svá ferðinni, at þeir kómu yfir vatnit í óttu ok til bœjar Haka, tóku dyrr allar á skála, þeim er húskarlar sváfu í, síðan géngu þeir til svefnbúrs, þess er Haki svaf í, ok brutu upp, ok tóku í brott Ragnhildi ok Guthorm bróður hennar, ok alt fé, þat er þar var, en þeir brendu skálann ok alla menn, þá er inni váru. Þeir tjölduðu vagn allvegligan ok settu þar í Ragnhildi ok Guthorm, fóru síðan til íssins. Haki stóð upp ok gékk eptir þeim um hríð, en er hann kom at vatnsísinum, þá sneri hann niðr hjöltum á sverðinu en lagðist á blóðrefilinn, ok stóð sverðit í gegnum hann; fékk hann þar bana, ok er hann þar heygðr á vatnsbakkanum. Hálfdan konungr sá, er þeir fóru um vatnsísinn, hann var manna skygnstr, ok hann sá vagn tjaldaðan, ok þóttist hann

vita, at erendi þeira mundi orðit vera, þat sem hann vildi. Lét hann þá setja borð sitt, ok sendi menn víða um bygðina ok bauð til sín mörgum mönnum, ok var þar þann dag veizla góð, ok at þeiri veizlu fékk Hálfdan konungr Ragnhildar, ok var hon síðan rík dróttning. Móðir Ragnhildr var Þorný, dóttir Klakkharalds konungs af Jótlandi, systir Þyri Danmarkar bótar, er átti Gormr hinn gamli, er þá réð Danaveldi.

Frá draumum Ragnhildar.

6. Ragnhildi dróttning dreymdi drauma stóra; hon var spök at viti. Sá var einn draumr hennar, at hon þóttist vera stödd í grasgarði sínum ok taka þorn einn or serk sér; ok er hon hélt á, þá óx hann svá, at hann varð teinn einn mikill, svá at annarr endir tók jörð niðr ok varð brátt rótfastr, en annarr endir trésins tók hátt í loptit upp. Því næst sýndist henni tréit svá mikit, at hon fékk varla sét yfir upp, þat var ok furðu digrt. Hinn neðsti hlutr trésins var rauðr sem blóð, en þá leggrinn upp fagrgrœnn, en upp til limanna snjóhvítt. Þá váru kvistir af trénu margir stórir, sumir ofar, en sumir neðar; limar trésins váru svá miklar, at henni þóttu dreifast um allan Noreg, ok enn víðara.

Draumr Hálfdanar.

7. Hálfdan konung dreymdi aldri; honum þótti þat undarligt, ok bar þat fyrir þann mann, er nefndr er Þorleifr hinn spaki, ok leitaði ráða, hvat at því mundi mega gera. Þorleifr sagði, hvat hann gerði, ef hann forvitnaði at vita nökkurn hlut, at hann fœri í svínabœli at sofa, ok brást honum þá eigi draumr. Ok konungr gerði þat, ok birtist honum draumr þessi: Honum sýndist, at hann væri allra manna bezt hærðr, ok var hár hans alt í lokkum, sumir síðir til jarðar, sumir í miðjan legg, sumir á kné, sumir á mjöðm, sumir í miðja síðu, sumir á háls, en sumir

ekki meir en sprotnir upp or hausi sem knýflar. En á lokkum hans var hvers kyns litr, en einn lokkr sigraði alla með ljósleik ok fegrð ok mikilleik. Þorleifi sagði hann þann draum, en hann þýddi svá, at mikill afspringr mundi af honum koma, ok mundi sá löndum ráða með miklum veg, ok þó eigi allir með jafnmiklum, en einn mundi sá af hans ætt koma, at öllum mundi meiri ok œðri. Ok hafa menn þat fyrir satt, at sá lokkr jartegndi Ólaf konung hinn helga. Hálfdan konungr var vitr maðr ok sannindamaðr ok jafnaðar, ok setti lög, ok hélt sjálfr ok lét aðra halda. svá at eigi mætti ofsi steypa lögunum. Hann gerði ok sjálfr saktal ok skipaði bótum hverjum eptir sínum burð ok metorðum. Ragnhildr dróttning ól son, var sá vatni ausinn ok nefndr Haraldr; hann var brátt mikill ok hinn fríðasti. Óx hann þar upp ok gerðist brátt íþróttamaðr mikill ok vel viti borinn; móðir hans unni honum mikit, en faðir hans minna.

Matarhvarf Hálfdanar.

8. Hálfdan konungr var á jólavist á Haðalandi. Þar varð undarligr hlutr jólaaptan, þá er menn. váru til borða gengnir, ok var þar allmikit fjölmenni, at þar hvarf vist öll af borðum ok alt mungát; sat konungr hryggr eptir, en hverr annarra sótti sín heimili. En til þess at konungr mætti víss verða, hvat þessum atburð olli, lét hann taka finn einn, er margfróðr var, ok vildi neyða hann til saðrar sögu, ok píndi hann, ok fékk þó eigi af honum. Finnrinn hét þannog mjök til hjálpar, er Haraldr var son hans, ok Haraldr bað honum eirðar ok fékk eigi, ok hleypti Haraldr honum þá í brott at úvilja konungs, ok fylgði honum sjálfr. Þeir kómu þar farandi, er höfðingi einn hélt veizlu mikla, ok var þeim at sýn þar vel fagnat. Ok er þeir höfðu þar verit til várs, þá var þat einn dag, at höfðingi mælti til Haralds: furðu mikit torrek lætr faðir þinn sér at, er ek tók vist nökkura frá honum í vetr, en

ok mun þér þat launa með feginsögu: faðir þinn er nú dauðr, ok skaltu heim fara; muntu þá fá ríki þat alt, er faðir þinn hefir átt, ok þar með skaltu eignast allan Noreg.

Dauði Hálfdanar Svarta.

9. Hálfdan svarti ók frá veizlu á Haðalandi, ok bar svá til leið hans, at hann ók um vatnit Rönd; þat var um várit, þá váru sólbráð mikil. En er þeir óku um Rykinsvík, þar höfðu verit um vetrinn nautabrunnar, en er mykrin hafði fallit á ísinn, þá hafði þar grafit um í sólbráðinu; en er konungr ók þar um, þá brast niðr íssinn, ok týndist þar Hálfdan konungr ok lið mikit með honum. Þá var hann fertugr at aldri. Hann hafði verit allra konunga ársælstr. Svá mikit gerðu menn sér um hann, at þá er þat spurðist, at hann var dauðr, ok lík hans var flutt á Hringaríki ok var þar til graptar ætlat, þá fóru ríkismenn af Raumaríki ok Vestfold ok Heiðmörk, ok beiddust allir at hafa líkit með sér ok heygja í sínu fylki, ok þótti þat vera árvænt þeim er næði. En þeir sættust svá, at líkinu var skipt í fjóra staði, ok var höfuðit lagt í haug at Steini á Hringaríki, en hverir fluttu heim sinn hluta ok heygðu, ok eru þat alt kallaðir Hálfdanar haugar.

HARALDS SAGA HINS HÁRFAGRA.

Orrosta Haralds við Haka ok Gandálf föður hans.

1. Haraldr konungr tók konungdóm eptir föður sinn, þá var hann 10 vetra gamall. Hann var allra manna mestr ok sterkastr ok fríðastr sýnum, vitr maðr ok skörungr mikill. Guthormr móðurbróðir hans gerðist forstjóri fyrir hirðinni

ok fyrir öllum landráðum, hann var ok hertogi fyrir liðinu. Eptir líflát Hálfdanar svarta géngu margir höfðingjar á ríkit, þat er hann hafði leift; var hinn fyrsti maðr Gandálfr konungr, ok þeir brœðr Högni ok Fróði, synir Eysteins konungs af Heiðmörk; ok Högni Káruson gékk víða yfir Hringaríki. Þá byrjar ferð sína Haki Gandálfsson út á Vestfold með 300 manna, ok fór hit efra um dali nökkura ok ætlaði at koma á úvart Haraldi konungi; en Gandálfr konungr sat í löndum með her sinn, ok þar ætlaði hann at flytjast yfir fjörðinn með her sinn á Vestfold. En er þat spyrr Guthormr hertogi, þá samnar hann her ok ferr með Haraldi konungi, ok vendir fyrst móti Haka upp á land, ok finnast þeir í dal nökkurum; varð þar orrosta, ok fékk Haraldr konungr sigr. Þar féll Haki konungr ok mikill hluti liðs hans. Þar heitir síðan Hakadalr. Eptir þat venda þeir aptr Haraldr konungr ok Guthormr hertogi, en þá var Gandálfr konungr kominn á Vestfold, ok fara nú hvárir móti öðrum, ok er þeir finnast, verðr orrosta hörð. Þaðan flýði Gandálfr ok lét mestan hluta liðs síns, ok komst við svá búit í ríki sitt. Ok er þessi tíðindi spyrja synir Eysteins konungs á Heiðmörk, væntu þeir sér skjótt hers; þeir gera orð Högna Kárusyni ok Guðbrandi hersi, ok leggja stefnu sín á milli á Heiðmörk á Ringisakri.

Haraldr konungr sigraði fim höfðingja.

2. Eptir þessar orrostur ferr Haraldr konungr ok Guthormr hertogi, ok alt lið þat er þeir fá, ok venda til Upplanda ok fara mjök markleið. Þeir spyrja hvar Upplendinga konungar hafa lagt stefnu sína, ok koma þar um miðnætti, ok verða eigi varðmenn fyrr varir við, en lið var komit fyrir þá stofu, er inni var Högni Káruson, ok svá þá er Guðbrandr svaf í, ok lögðu eld í hváratveggju. En Eysteins synir kómust út með sína menn ok börðust um hríð, ok féllu þar báðir Högni ok Fróði. Eptir fall þessarra 4 höfðingja eignaðist Haraldr konungr með krapt ok fram-

kvæmd Guthorms frænda síns Hringaríki ok Heiðmörk, Guðbrandsdali ok Haðaland, Þótn ok Raumaríki, Vingulmörk allan hinn nørðra hlut. Eptir þat höfðu þeir Haraldr konungr ok Guthormr hertogi úfrið ok orrostur við Gandálf konung, ok lauk með því, at Gandálfr konungr féll í hinni síðustu orrostu, en Haraldr konungr eignaðist ríki alt suðr til Raumelfar.

Frá Gyðu Eiríksdóttur.

3. Haraldr konungr sendi menn sína eptir meyju einni, er Gyða er nefnd, dóttir Eiríks konungs af Hörðalandi, hon var at fóstri á Valdresi með ríkum búanda; vildi konungr hana hafa til friðlu sér, því at hon var allfríð mær ok heldr stórlát. En er sendimenn kómu þar, þá báru þeir upp erendi sín fyrir meyna; hon svaraði á þessa lund, at eigi vill hon spilla meydómi sínum til þess, at taka til manns þann konung, er eigi hefir meira ríki en nökkur fylki til forráða: en þat þykki mér undarligt, segir hon, er engi er sá konungr, er svá vili eignast Noreg ok vera einvaldi yfir, sem hefir Gormr konungr at Danmörku eða Eiríkr konungr at Uppsölum. Sendimönnum þykkir hon svara furðu stórliga, ok spyrja hana máls um, hvar til svör þessi skulu koma; segja at Haraldr er konungr svá ríkr, at henni er fullræði í. En þó at hon svari á annan veg þeira erendum, en þeir mundi vilja, þá sjá þeir engan sinn kost til þess at sinni, at þeir mundu hana í brott hafa, nema hennar vili væri til þess; ok búast þeir þá ferðar sinnar. En er þeir eru búnir, leiða menn þá út; þá mælti Gyða við sendimenn, bað þá bera þau orð sín Haraldi konungi, at hon mun því at einu játa at gerast eiginkona hans, ef hann vill þat gera fyrir hennar sakir áðr, at leggja undir sik allan Noreg ok ráða því ríki jafnfrjálsliga, sem Eiríkr konungr Svíaveldi, eða Gormr konungr Danmörku, því at þá þykkir mér, segir hon, hann mega heita þjóðkonungr.

Heitstrenging Haralds konungs.

4. Sendimenn fara nú aptr til Haralds konungs ok segja honum þessi orð meyjarinnar, ok segja, at hon er furðu djörf ok úvitr, ok telja þat makligt, at konungr sendi lið mikit eptir henni við úsœmd. Þá sagði Haraldr konungr, at eigi hefði þessi mær illa mælt, eða gert svá at hefnda væri fyrir vert, bað hana hafa mikla þökk fyrir orð sín: hon hefir mint mik þeira hluta, er mér þykkir undarligt, er ek hefi eigi fyrr hugleitt. Ok enn mælti hann: þess strengi ek heit, ok því skýt ek til guðs, þess er mik skóp ok öllu ræðr, at aldri skal skera hár mitt né kemba, fyrr en ek hefi eignazt allan Noreg með sköttum ok skyldum ok forráði, en deyja at öðrum kosti. Þessi orð þakkaði honum mjök Guthormr hertogi, ok lét þat vera konungligt verk at efna orð sín.

Orrosta í Orkadal.

5. Eptir þetta samna þeir frændr liði miklu, ok búa ferð sína á Upplönd, ok svá norðr um Dali ok þaðan norðr um Dofrafjall. Ok þá er hann kom ofan í bygðina, þá lét hann drepa menn alla ok brenna bygðina. En er fólkit varð þessa víst, þá flýði hverr er mátti; sumir ofan til Orkadals, sumir til Gaulardals, sumir á markir; sumir leituðu griða, ok þat féngu allir þeir er á konungs fund kómu ok gerðust hans menn. Þeir féngu enga mótstöðu, fyrr en þeir kómu til Orkadals, þar var samnaðr fyrir þeim, ok þar áttu þeir hina fyrstu orrostu við konung þann er Grýtingr hét. Haraldr konungr fékk sigr, en Grýtingr var handtekinn, ok drepit mikit lið af honum, en hann gékk til handa Haraldi konungi ok svarði honum trúnaðareiða. Eptir þat gékk alt fólk undir Harald konung í Orkdœlafylki, ok gerðust hans menn.

Landsréttr Haralds konungs.

6. Haraldr konungr setti þann rétt alt þar er hann vann ríki undir sik, at hann eignaðist óðul öll, ok lét alla

bœndr gjalda sér landskyldir, bæði ríka ok úríka. Hann setti jarl í hverju fylki, þann er dœma skyldi lög ok landsrétt ok heimta sakeyri ok landskyldir, ok skyldi jarl hafa þriðjung skatta ok skylda til borðs sér ok kostnaðar. Jarl hverr skyldi hafa undir sér 4 hersa eða fleiri, ok skyldi hverr þeira hafa 20 marka veizlu. Jarl hverr skyldi fá konungi í her 60 hermanna af sínum einum kostnaði, en hersir hverr 20 menn. En svá mikit hafði Haraldr konungr aukit álög ok landskyldir, at jarlar hans höfðu meira ríki en konungar höfðu fyrrum. En er þetta spurðist um Þrándheim, þá sóttu til Haralds konungs margir ríkismenn ok gerðust hans menn.

Orrosta í Gaulardal.

7. Þat er sagt, at Hákon jarl Grjótgarðsson kom til Haralds konungs utan af Yrjum, ok hafði lið mikit til fulltings við Harald konung. Eptir þat fór Haraldr konungr inn í Gaulardal, ok átti þar orrostu ok feldi þar tvá konunga, ok eignaðist síðan ríki þeira: en þat var Gauldœlafylki ok Strindafylki. Þá gaf hann Hákoni jarli yfirsókn um Strindafylki. Eptir þat fór Haraldr konungr inn í Stjóradal ok átti þar hina þriðju orrostu, ok hafði sigr ok eignaðist þat fylki. Eptir þat sömnuðust saman Innþrœndir, ok váru komnir saman 4 konungar með her sinn; sá einn er réð Veradal, annarr réð fyrir Skaun, þriði Sparbyggjafylki, fjórði af eynni Iðri, sá átti Eynafylki. Þessir 4 konungar fóru með her í móti Haraldi konungi, en hann hélt orrostu við þá ok fékk sigr, en þessir konungar féllu sumir, en sumir flýðu. Haraldr konungr átti alls í Þrándheimi 8 orrostur eða fleiri, ok at feldum 8 konungum eignaðist hann allan Þrándheim.

Haraldr vann Naumdœlafylki.

8. Norðr í Naumudal váru brœðr tveir konungar, Herlaugr ok Hrollaugr; þeir höfðu verit at 3 sumur at

gera haug einn; sá haugr var hlaðinn með grjóti ok límí ok viðum gerr. En er haugrinn var algerr, þá spurðu þeir brœðr þau tíðindi, at Haraldr konungr fór á hendr þeim með her. Þá lét Herlaugr konungr aka til haugsins vist mikla ok drykk; eptir þat gékk Herlaugr konungr í hauginn við 12ta mann, síðan lét hann kasta aptr hauginn. Hrollaugr konungr fór upp á haug, þann er konungar váru vanir at sitja á, ok lét þar búa konungs hásæti ok settist þar í; þá lét hann leggja dýnur á fótpallinn, þar er jarlar váru vanir at sitja, þá veltist hann or hásætinu ok í jarls sæti, ok gaf sér sjálfr jarls nafn. Eptir þat fór Hrollaugr á móti Haraldi konungi ok gaf honum alt ríki sitt ok bauð at gerast hans maðr, ok sagði honum alla sína meðferð. Þá tók Haraldr konungr sverð ok festi á linda honum, þá festi hann skjöld á háls honum, ok gerði hann jarl sinn ok leiddi hann í hásæti; þá gaf hann honum Naumdœlafylki ok setti hann þar jarl yfir.

Frá skipan Haralds konungs.

9. Haraldr konungr fór þá aptr til Þrándheims ok dvaldist þar um vetrinn, ok jafnan síðan kallaði hann heimili sitt. Þar setti hann hinn mesta höfuðbœ, er Hlaðir heita. Þann vetr fékk hann Ásu dóttur Hákonar jarls Grjótgarðssonar, ok hafði Hákon þá mestan metnað af konunginum. Um várit réð Haraldr konungr sér til skipa. Hann hafði gera látit um vetrinn dreka mikinn ok búinn hit vegligsta, þar skipaði hann á hirð sinni ok berserkjum. Stafnbúar váru mest vandaðir, því at þeir höfðu merki konungs. Aptr frá stafninum til austrrúms var kallat á rausn, þat var skipat berserkjum. Þeir einir náðu hirðvist með Haraldi konungi, er afreksmenn váru bæði at afli ok hreysti ok allskonar atgervi; þeim einum var skipat hans skip, en hann átti þá góð völ at kjósa or hverju fylki sér hirðmenn. Hann hafði her mikinn ok mörg stórskip, ok margir ríkismenn fylgðu honum. Þess getr Hornklofi í Glymdrápu,

at Haraldr konungr hafði fyrr barzt á Uppdalsskógi við Orkndœli en hann hefði leiðangr þenna úti.

Hilmir réð á heiði
hjaldrskíðs þrumu galdra
óðr við œskimeiða
ey vébrautar heyja,
áðr gnapsalar grímnis
gnýstœrandi fœri
rausnarsamr til rimmu
riðviggs lagar skíðum.

Gerði glamma ferðar
gnýþróttr jöru dróttar
helkannandi hlenna
hlymræks um tröð glymja,
áðr út á mar mœtir
mannskœðr lagar tanna
ræsinaðr til rausnar
rak vébrautar nökkva.

Orrosta við Solskel.

10. Haraldr konungr hélt liði sínu út or Þrándheimi ok sneri suðr á Mœri. Húnþjófr er nefndr konungr, sá er réð fyrir Mœrafylki, Sölvi klofi hét son hans, þeir váru hermenn miklir. En sá konungr er réð fyrir Raumsdal er nefndr Nökkvi, hann var móðurfaðir Sölva. Þessir höfðingjar drógu saman her mikinn, er þeir spyrja til Haralds konungs, ok fara móti honum, ok hittast þeir við Sólskel. Varð þar orrosta, ok hafði Haraldr konungr sigr. Svá segir Hornklofi:

Þar svá at barsk at borði
borðhölkvi rak norðan
hlífar valdr til Hildar
hreggs döglinga tveggia,

ok allsnœfrir jöfrar
orðalaust at morði
(endisk rauðra randa
rödd) dynskotum kvöddusk.

Báðir konungar féllu, en Sölvi komst með flótta undan. Lagði Haraldr konungr þá undir sik þessi tvau fylki, ok dvaldist þar lengi um sumarit, ok skipaði þar réttum með mönnum, ok setti þar forráðamenn ok treysti sér fólkit. En um haustit bjóst hann at fara norðr til Þrándheims. Rögnvaldr Mœrajarl, son Eysteins glumru, hafði þá um sumarit gerzt maðr Haralds konungs. Haraldr konungr setti hann höfðingja yfir þessi tvau fylki, Norðmœri ok Raumsdal, ok fékk honum þar styrk til bæði af ríkismönnum ok bóndum, svá ok skipakost at verja landit fyrir úfriði. Hann var

kallaðr Rögnvaldr hinn ríki eða hinn ráðsvinni, ok segja menn at hvártveggja væri sannnefni. Haraldr konungr var um vetrinn eptir í Þrándheimi.

Fall Arnviðar ok Auðbjarnar konunga.

11. Eptir um várit bjó Haraldr konungr her mikinn or Þrándheimi, ok sagði, at hann mundi þeim her stefna á Sunnmœri. Sölvi klofi hafði um vetrinn legit úti á herskipum, ok herjat á Norðmœri ok drepit þar marga menn Haralds konungs, en suma rænta, en brent fyrir sumum, ok gert hit mesta hervirki. En stundum um vetrinn hafði hann verit á Sunnmœri með Arnviði konungi frænda sínum. En er þeir spyrja til Haralds konungs, þá samna þeir liði ok verða fjölmennir, því at margir þóttust eiga Haraldi konungi heiptir at gjalda. Sölvi klofi fór suðr í Fjörðu á fund Auðbjarnar konungs, er þar réð fyrir, ok bað hann liðs, at hann skyldi fara með her sínum til styrks við þá Arnvið konung, segir hann svá: Öllum er oss nú sjá kostr auðsær, at vér rísim allir upp í móti Haraldi konungi, munum vér þá hafa nógan styrk, ok man þá auðna ráða sigri, en hitt er ella, ok er þat engi kostr þeim mönnum, er eigi eru útignari at nafni en Haraldr, at gerast þrælar hans; þótti feðr mínum sá kostr betri, at falla í bardaga í konungdómi sínum, en gerast undirmaðr Haralds konungs. Kom Sölvi svá rœðum sínum, at Auðbjörn hét ferðinni, ok dró hann þá her saman ok fór norðr til fundar við Arnvið konung; höfðu þeir þá allmikinn her. Þeir spurðu þá til Haralds konungs, at hann var þá norðan kominn; þeir hittust fyrir innan Sólskel. Þat var þá siðvandi, er menn börðust á skipum, at tengja skyldi skipin ok berjast um stafna. Var þá svá gert. Lagði Haraldr konungr skip sitt móti skipi Arnviðar konungs; varð sú orrosta hin snarpasta, ok féll mikit fólk af hvárumtveggjum. Ok at lyktum varð Haraldr konungr svá óðr ok reiðr, at hann gékk fram á rausn á skipi sínu, ok barðist þá svá snarpliga, at allir

frambyggjar á skipi Arnviðar hrukku aptr til siglu, en sumir féllu. Gékk Haraldr konungr þá upp á skipit; leituðu þá menn Arnviðar konungs á flótta, en hann sjálfr féll á skipi sínu. Þar féll ok Auðbjörn konungr, en Sölvi flýði. Svá segir Hornklofi:

Háði gramr, þar er gnúðu,
geira hregg við seggi,
rauð fnýstu ben blóði,
bryngögl í dyn Sköglar,
þá er á rausn fyrir ræsi,
réð egglituðr, seggir,
æfr gall hjörr við hlífar,
hnigu fjörvanir, sigri.

Þar féll or liði Haralds konungs Ásgautr ok Ásbjörn, jarlar hans, ok Grjótgarðr ok Herlaugr, mágar hans, synir Hákonar Hlaðajarls. Sölvi var síðan víkingr mikill langa hríð ok gerði opt mikinn skaða á ríki Haralds konungs.

Brenna Vemundar konungs.

12. Eptir þat lagði Haraldr konungr undir sik Sunnmœri. Vemundr bróðir Auðbjarnar konungs hélt Firðafylki ok gerðist konungr yfir. Þetta var síðla um haust, ok gera menn þat ráð með Haraldi konungi, at hann skyldi eigi fara suðr um Stað á haustdegi. Þá setti Haraldr konungr Rögnvald jarl yfir Mœri hváratveggju ok Raumsdal, ok hafði hann þá um sik mikit fjölmenni. Haraldr konungr sneri þá norðr aptr til Þrándheims. Þann sama vetr fór Rögnvaldr jarl hit iðra um Eið, ok svá suðr um Fjörðu. Hann hafði njósn af Vemundi konungi, ok kom um nótt þar sem heitir Naustdalr; var Vemundr konungr þar á veizlu. Rögnvaldr jarl tók hús á þeim, ok brendi konung inni með níutigi manna. Eptir þat kom Berðlukári til Rögnvalds jarls með langskip alskipat, ok fóru þeir báðir norðr á Mœri. Tók Rögnvaldr jarl skip þau, er átt hafði Vemundr konungr, ok alt lausafé þat er hann fékk. Berðlukári fór norðr til Þrándheims á fund Haralds konungs ok gerðist hans maðr; hann var berserkr mikill.

Fall Hákonar jarls ok Atla jarls hins mjóva.

13. Um várit eptir fór Haraldr konungr suðr með landi með skipaher ok lagði undir sik Firðafylki; síðan sigldi hann austr með landi ok kom fram í Vík austr. En hann setti eptir Hákon jarl Grjótgarðsson ok fékk honum yfirsókn í Firðafylki. En er konungr var austr farinn, þá sendi Hákon jarl orð Atla jarli hinum mjóva, at hann skyldi fara brott or Sogni ok vera jarl á Gaulum, sem hann hafði fyrr verit, en kvað Harald konung hafa veitt sér Sygnafylki. Atli jarl sendi þau orð í mót, at hann mun halda Sygnafylki ok svá Gaulum, þar til er hann finnr Harald konung. Jarlarnir þreyttu þetta með sér, þar til er báðir samna her; þeir hittast á Fjölum í Stafanessvági, ok áttu þar orrostu mikla. Þar féll Hákon jarl, en Atli jarl varð sárr til úlífis, ok fóru menn hans til Atleyjar með hann, ok andaðist hann þar. Svá segir Eyvindr skáldaspillir:

Varð Hákon
Högna meyjar
viðr vápnberr,
er vega skyldi,
ok sinn aldr
í odda gný
Freys áttungr
á Fjölum lagði.

Ok þar varð,
er vinir féllu,
mágar Hallgarðs,
manna blóði
Stafaness
við stóran gný
vinar Lóðurs
vágr of blandinn.

Frá Haraldi konungi ok Eiríki Svíakonungi.

14. Haraldr konungr kom liði sínu austr í Vík, ok lagði inn til Túnsbergs; þar var þá kaupstaðr; hann hafði þá dvalzt í Þrándheimi 4 vetr ok komit ekki á þeiri stundu í Víkina. Hann spurði þar þau tíðindi, at Eiríkr Svíakonungr Eymundarson hafði lagt undir sik Vermaland, ok hann tók þar skatta af öllum markbygðum, ok hann kallaði vestra Gautland alt norðr til Svínasunds ok hit vestra alt með hafi, þá kallaði Svíakonungr þat alt sitt ríki ok tók skatta af. Hann hafði þar sett yfir jarl, er kallaðr var

Hrani gauzki, hann hafði ríki milli Svínasunds ok Gautelfar, hann var ríkr jarl. Haraldi konungi var sagt frá orðum Svíakonungs, at hann skyldi eigi fyrr af láta, en hann hefði jafnmikit ríki í Víkinni, sem fyrr hafði Sigurðr hringr eða Ragnarr loðbrók son hans; en þat var Raumaríki ok Vestfold alt út til Grenmars, svá Vingulmörk ok alt suðr þaðan. Hafði þá um öll þessi fylki snúizt til hlýðni við Svíakonung, margir höfðingjar ok mikit fólk annat. Þetta líkaði Haraldi konungi stórilla, hann stefndi þegar þing við bœndr þar á Foldinni, ok bar sakar á hendr þeim um landráð við sik. Bœndr kómu þar sumir syn fyrir sik, sumir guldu fé, sumir sættu refsingum. Fór hann svá um sumarit um þat fylki. Um haustit fór hann upp á Raumaríki, ok fór þar alt at sama hætti, at hann lagði undir sik þat fylki. Þá spurði hann öndverðan vetr, at Eiríkr Svíakonungr reið um Vermaland at veizlum með hirð sína.

Konungar þiggja veizlu at Áka, ok um dráp hans.

15. Haraldr konungr býr ferð sína austr um Eiðaskóg ok kom fram í Vermalandi; lét þar búa veizlur fyrir sér. Áki hét maðr, hann var ríkastr bóndi á Vermalandi, stórauðigr ok þá gamall at aldri. Hann sendi menn til Haralds konungs ok bauð honum til veizlu. Konungr hét ferðinni at ákveðnum degi. Áki bauð ok Eiríki konungi til veizlu ok lagði honum hinn sama stefnudag. Áki átti mikinn veizluskála, ok var sá forn; hann lét þá gera annan nýjan skála eigi minna, ok vanda sem mest; hann lét þann skála tjalda allan nýjum búnaði, en hinn forna fornum búnaði. En er konungar kómu til veizlunnar, þá var skipat Eiríki konungi með sinni hirð í hinn forna skála, en Haraldi í hinn nýja skála með sínu liði. Þannug var skipat öllum borðbúnaði, at Eiríkr konungr ok hans menn höfðu forn ker ok horn, ok þó gylt ok vel búin, en Haraldr konungr ok hans menn höfðu öll ný ker ok horn, ok búin öll með gulli, þau váru öll líkuð ok skygð sem

gler; en drykkr var hvárrtveggi hinn bezti. Áki bóndi hafði fyrr verit maðr Hálfdanar svarta. En er sá dagr kom, er veizlan var öll, þá bjoggust konungar til brautferðar. Váru þá reiðskjótar búnir. Þá gékk Áki fyrir Harald konung ok leiddi eptir sér son sinn 12 vetra gamlan, sá hét Ubbi. Áki mælti: Ef yðr þykkir, herra, vináttu vert fyrir góðvilja minn, er ek hefi lýst við yðr í heimboði mínu, þá launa þat syni mínum; hann gef ek þér til þjónostumanns. Konungr þakkaði honum með mörgum fögrum orðum sinn fagnað, ok hét honum þar í mót fullkominni sinni vináttu. Síðan greiddi Áki fram stórar gjafir, er hann gaf konungi. Síðan mintist Áki við konung. Eptir þat gékk Áki til Svíakonungs. Var þá Eiríkr konungr klæddr ok búinn til ferðar, ok var hann heldr úkátr. Áki tók þá góða gripi ok gaf honum. Konungr svaraði fá ok steig á bak hesti sínum. Áki gékk á leið með honum ok talaði við hann. Skógr var nær bœnum, ok lá þar vegrinn yfir. En er Áki kom á skóginn, þá spurði konungr hann: Hví skiptir þú svá fagnaði með okkr Haraldi konungi, at hann skyldi hafa af öllu hinn betra hlut, ok veiztu at þú ert maðr minn? Ek hugða, sagði Áki, at yðr, konungr, ok yðra menn mundi engan fagnað skort hafa at þessarri veizlu. En er þar var forn búnaðr, sem þér drukkut, þá veldr þat því, at þér erut nú gamlir, en Haraldr konungr er nu í blóma aldrs, fékk ek honum af því nýjan búnað. En þar er þú mintir mik, at ek væra þinn maðr, þá veit ek þat eigi síðr, at þú ert minn maðr. Þá brá konungr sverði ok hjó hann banahögg, reið braut síðan. En er Haraldr konungr var búinn at stíga á hest sinn, þá bað hann kalla til sín Áka búanda; en er menn leituðu hans, þá runnu sumir þannug sem Eiríkr konungr hafði riðit; fundu þeir þar Áka dauðan; fóru síðan aptr ok sögðu konungi. En er hann spyrr þetta, heitr hann á menn sína, at þeir skulu hefna Áka búanda; ríðr konungr þá þannug, er áðr hafði riðit Eiríkr konungr, til þess er hvárir verða

varir við aðra; þá ríða hvárir sem mest megu, til þess er Eiríkr konungr kemr á skóg þann er skilr Gautland ok Vermaland. Þá snýr Haraldr konungr aptr á Vermaland, leggr þá land þat undir sik, en drap menn Eiríks konungs, hvar sem hann stóð þá. Fór Haraldr konungr aptr um vetrinn á Raumaríki ok dvaldist þar um hríð.

Ferð Haralds konungs til Túnsbergs.

16. Haraldr konungr fór um vetrinn út til Túnsbergs til skipa sinna; býr hann þá skipin ok heldr austr yfir fjörðinn; leggr þá undir sik alla Vingulmörk. Hann er úti á herskipum allan vetrinn ok herjar á Ránríki. Svá segir Þorbjörn hornklofi:

Úti vill jól drekka,
ef skal einn ráða,
fylkir framlyndi,
ok Freys leik heyja.
Ungr leiddisk eldvelli
ok inni at sitja,
varma dyngju
eða vöttu dúnsfulla.

Gautar höfðu samnað fyrir alt um landit.

Orrosta á Gautlandi.

17. Um várit er ísa leysti, stikuðu Gautar Gautelfi, at Haraldr konungr skyldi eigi mega leggja skipum sínum upp í landit. Haraldr konungr hélt skípum sínum upp í elfina ok lagðist við stikin, herjaði þá á bæði lönd ok brendi bygðina. Svá segir Hornklofi:

Grennir þröng at gunni
gunnmás fyrir haf sunnan,
sá var gramr, ok gumnum,
geðvörðr, und sik jörðu.
Ok hjálmtamiðr hilmir
hólmreyðar lét ólman
lindihjört fyrir landi
lundprúðr við stik bundinn.

Síðan riðu Gautar ofan með her mikinn ok héldu orrostu við Harald konung, ok varð þar allmikit mannfall, ok hafði Haraldr konungr sigr. Svá segir Hornklofi:

Ríks þreifsk reiddra öxa
rymr, knáttu spjör glymja,
svartskygð bitu seggi
sverð, þjóðkonungs ferðar.
Þá er, hugfyldra haulda,
hlaut andskoti Gauta,
hár var söngr um svírum,
sigr, flugbeiddra vigra.

Fall Hrana gauzka.

18. Haraldr konungr fór víða um Gautland herskildi, ok átti þar margar orrostur tveim megin elfarinnar, ok fékk hann optast sigr. En í einhverri orrostu féll Hrani hinn gauzki. Síðan lagði Haraldr konungr land alt undir sik fyrir norðan elfina ok fyrir vestan Væni, ok Vermaland alt. En er hann snerist þaðan í brott, setti hann þar eptir til landgæzlu Guthorm hertoga ok lið mikit með honum, en konungr snerist þá til Upplanda ok dvaldist þar um hríð; fór síðan norðr um Dofrafjall til Þrándheims, ok var þar enn langar hríðir. Haraldr konungr tók þá at eiga börn. Þau Ása áttu sonu þessa: Guthormr var elztr, Hálfdan svarti, Hálfdan hvíti (þeir váru tvíburar), Sigfrøðr hinn 4ði; váru þeir allir uppfœddir í Þrándheimi með miklum sóma.

Orrosta í Hafrsfirði.

19. Tíðindi þau spurðust sunnan or landi, at Hörðar ok Rygir ok Egðir ok Þilir sömnuðust saman ok gerðu uppreist, bæði at skipum ok vápnum ok fjölmenni; váru þeir upphafsmenn: Eiríkr Hörðalands konungr, Súlki konungr af Rogalandi ok Sóti jarl bróðir hans, Kjötvi hinn auðgi konungr af Ögðum ok Þórir haklangr son hans, af Þelamörk brœðr tveir, Hróaldr hryggr ok Haddr hinn harði. En er Haraldr konungr varð þessa tíðinda víss, þá dró hann her saman ok skaut skipum á vatn; bjóst síðan með lið mikit ok ferr með landi suðr, ok hafði mart manna af hverju fylki. En er hann kemr suðr um Stað, þá spyrr þat Eiríkr konungr, hafði hann þá ok saman komit því liði, er honum var ván; ferr hann þá suðr í móti því liði, er hann vissi at austan mundi koma til fulltings við hann. Mœttist þá herrinn allr fyrir norðan Jaðar, ok leggja þá inn til Hafrsfjarðar. Þar lá fyrir Haraldr konungr með her sinn; tekst þar þegar orrosta mikil, var bæði hörð ok löng; en at lyktum varð þat, at Haraldr konungr hafði sigr, en þar féllu þeir Eiríkr konungr ok Súlki konungr ok

Sóti jarl bróðir hans. Þórir haklangr hafði lagt skip sitt í móti skipi Haralds konungs, ok var Þórir berserkr mikill; var þar allhörð atsókn áðr Þórir haklangr féll; var þá hroðit alt skip hans, þá flýði Kjötvi konungr í hólma nökkurn, þar er vígi var gott. Síðan flýði alt lið þeira, sumt á skipum, en sumt hljóp á land upp ok svá hit efra suðr um Jaðar. Svá segir Hornklofi:

Heyrðir þú, í Hafrsfirði
hvé hizug barðisk
konungr hinn kynstóri
við Kjötva hinn auðga?
knerrir kómu austan,
kapps um lystir,
með gínundum höfðum
ok gröfnum tinglum.
Hlaðnir váru þeir haulda
ok hvítra skjalda,
vigra vestrœnna,
ok valskra sverða.
Grenjuðu berserkir,
guðr var á sinnum,
emjuðu úlfheðnar
ok ísarn glumdu.
Freistuðu hins framráða,
er þeim flýja kendi,
allvalds austmanna
er býr at Útsteini,
stöðum nökkva brá stillir,
er honum var styrjar væni,
hlömmun var á hlífum
áðr Haklangr félli.
Leiddisk þá fyrir Lúfu
landi at halda
hilmi hinum hálsdigra,
hólm lét sér at skialdi.
Slógusk und sessþiljur,
er sárir váru,
létu upp stjölu stúpa,
stungu í kjöl höfðum.
Á baki létu blíkja
— barðir váru grjóti —
Svafnis salnæfrar
seggir hyggjandi.
Œstusk auðkylfur
ok um Jaðar hljópu
heim or Hafrsfirði
ok hugðu á mjöðdrykkju.

Haraldr konungr verðr einvaldi at Noregi.

20. Eptir orrostu þessa fékk Haraldr konungr enga mótstöðu í Noregi; váru þá fallnir allir hinir mestu fjándmenn hans; en sumir flýðu or landi, ok var þat allmikill mannfjöldi, því at þá bygðust stór eyðilönd: þá bygðist Jamtaland ok Helsingjaland; ok var þó áðr hvártveggja nökkut bygt af Norðmönnum. Í þeim úfriði, er Haraldr konungr gékk til lands í Noregi, þá funnust ok bygðust útlönd: Færeyjar ok Ísland; þá var ok mikil ferð til Hjaltlands, ok margir ríkismenn af Noregi flýðu útlaga fyrir

Haraldi konungi ok fóru í vestrvíking, váru í Orkneyjum ok Suðreyjum á vetrum, en á sumrum herjuðu þeir í Noreg ok gerðu þar mikinn landsskaða. Margir váru þeir ok ríkismenn, er géngu til handa Haraldi konungi ok gerðust hans menn ok bygðu lönd með honum.

Frá börnum Haralds konungs ok kvánföngum.

21. Haraldr konungr var nú einvaldi orðinn alls Noregs. Þá mintist hann þess er mærin sú hin mikilláta hafði mælt til hans, hann sendi þá menn eptir henni ok lét hana hafa til sín, ok lagði hana hjá sér. Þessi váru börn þeira: Álof var elzt, þá var Hrœrekr, þá Sigtryggr, Fróði ok Þorgils. Haraldr konungr átti margar konur ok mörg börn. Hann fékk þeirar konu, er Ragnhildr hét, dóttir Eiríks konungs af Jótlandi; hon var kölluð Ragnhildr hin ríka. Þeira son var Eiríkr blóðöx. Enn átti hann Svanhildi dóttur Eysteins konungs; þessir váru synir þeira: Ólafr Geirstaðaálfr, Björn ok Ragnarr rykkill. Enn átti Haraldr konungr Áshildi, dóttur Hrings Dagssonar ofan af Hringaríki; þeira börn váru: Dagr ok Hringr, Guðröðr skirja, Ingigerðr. Svá segja menn, at þá er Haraldr konungr fékk Ragnhildar ríku, at hann léti þá af 9 konum sínum. Þess getr Hornklofi:

Hafnaði Hólmrygjum	ok Hölga ættar
ok Hörða meyjum	konungr hinn kynstóri
hverri hinni heinversku	er tók konuna dönsku.

Börn Haralds konungs váru þar hver uppfœdd, sem móðerni áttu. Guthormr hertogi hafði vatni ausit hinn elzta son Haralds konungs, ok gaf nafn sitt. Hann knésetti þann svein ok fóstraði ok hafði með sér í Vík austr; fœddist hann þar upp með Guthormi hertoga. Guthormr hertogi hafði alla stjórn landsins um Víkina ok um Upplönd, þá er Haraldr konungr var eigi nær.

Vestrferð Haralds konungs.

22. Haraldr konungr spurði, at víða um mitt landit herjuðu víkingar, þeir er á vetrum váru fyrir vestan haf. Hann hafði þá leiðangr úti hvert sumar ok kannaði eyjar ok útsker; en hvar sem víkingar urðu varir við her hans, þá flýðu allir ok flestir á haf út. En er konungi leiddist þetta, þá varð þat á einu sumri, at Haraldr konungr sigldi með her sinn vestr um haf; kom hann fyrst við Hjaltland, ok drap þar alla víkinga þá er eigi flýðu undan. Síðan sigldi hann suðr til Orkneyja ok hreinsaði þar alt af víkingum. Eptir þat ferr hann alt í Suðreyjar ok herjar þar; hann drap þar marga víkinga, þá er fyrir liði réðu áðr. Hann átti þar margar orrostur ok hafði jafnan sigr. Þá herjaði hann á Skotland ok átti þar orrostu. En er hann kom vestr í Mön, þá höfðu þeir áðr spurt hvern hernað Haraldr konungr hafði gert fyrrum þar í landi; þá flýði alt fólk inn á Skotland, ok var þar aleyða af mönnum; braut var ok flutt alt fé þat er mátti; en er þeir Haraldr konungr géngu á land, þá féngu þeir ekki herfang. Svá segir Hornklofi:

Menfergir bar margar
margspakr — niðar varga
lundr vann sókn á sandi —
sandmens í bý randir;
áðr fyrir eljanfróðum
allr herr Skota þverri
lögðis seiðs af láði
læbrautar varð flœja.

Í þessum orrostum féll Ívarr, son Rögnvalds Mœrajarls. En í bœtr þess gaf Haraldr konungr Rögnvaldi jarli, er hann sigldi vestan, Orkneyjar ok Hjaltland, en Rögnvaldr gaf þegar Sigurði bróður sínum bæði löndin, ok var hann vestr eptir. Þá er konungr sigldi austr, gaf hann Sigurði jarldóm. Þá kom til lags við hann Þorsteinn rauðr son Ólafs hvíta ok Auðar hinnar djúpauðgu; þeir herjuðu á Skotland ok eignuðust Katanes ok Suðrland alt til Ekkjalsbakka. Sigurðr jarl drap Melbrigða tönn, jarl skozkan, ok batt höfuð hans við slagálar sér ok laust kvikvavöðvanum

sínum á tönnina er skagði or höfðinu; kom þar í blástr, ok fékk hann þar af bana, ok er hann heygðr á Ekkjalsbakka. Þá réð löndum Guthormr son hans einn vetr ok dó barnlauss. Síðan settust í löndin víkingar margir, Danir ok Norðmenn.

Skorit hár Haralds konungs.

23. Haraldr konungr var á veizlu á Mœri at Rögnvalds jarls, hafði hann þá eignazt land alt. Þá tók Haraldr konungr laugar. Hann lét þá ok greiða hár sitt, ok þá skar Rögnvaldr jarl hár hans, en áðr hafði verit úskorit ok úkembt 10 vetr; var hann áðr kallaðr lúfa, en síðan gaf Rögnvaldr jarl honum kenningarnafn ok kallaði hann Harald hinn hárfagra; ok sögðu allir er sá, at þat var hit mesta sannefni, því at hann hafði hár bæði mikit ok fagrt.

Gönguhrólfr gerr útlægr.

24. Rögnvaldr Mœrajarl var hinn mesti ástvin Haralds konungs, ok konungr virði hann mikils. Rögnvaldr jarl átti Hildi, dóttur Hrólfs nefju; synir þeira váru þeir Hrólfr ok Þórir. Rögnvaldr jarl átti ok frillusonu 3, hét einn Hallaðr, annarr Einarr, þriði Hrollaugr. Þeir váru rosknir, þá er hinir skírbornu brœðr þeira váru börn. Hrólfr var víkingr mikill; hann var svá mikill maðr vexti, at engi hestr mátti bera hann, ok gékk hann hvargi sem hann fór; hann var kallaðr Gönguhrólfr. Hann herjaði mjök í Austrvegu. Á einu sumri, er hann kom or víkingu austan í Víkina, þá hjó hann þar strandhögg. Haraldr konungr var í Víkinni; hann varð mjök reiðr, þá er hann spurði þetta, því at hann hafði mikit bann á lagt at ræna innanlands. Konungr lýsti því á þingi, at hann gerði Hrólf útlaga af Noregi. En er þat spurði Hildr, móðir hans, þá fór hon á fund konungs ok bað friðar Hrólfi. Konungr var svá reiðr, at henni týði ekki at biðja. Þá kvað Hildr þetta:

Hafnit nefju nafna!
Nú rekit gand or landi
horskan haulda barma;
hví bellit því stillir?
Ilt er við ulf at ylfask
Yggs valbríkar slíkan;
muna við hilmis hjarðir
hœgr, ef hann renn til skógar.

Gönguhrólfr fór síðan vestr um haf til Suðreyja, ok þaðan fór hann vestr í Valland ok herjaði þar ok eignaðist jarlsríki mikit ok bygði þar mjök Norðmönnum, ok er þar síðan kallat Norðmandí. Son Gönguhrólfs var Vilhjálmr, faðir Ríkarðar, föður annars Ríkarðar, föður Roðberts löngum spaða, föður Vilhjálms bastarðs Englakonungs; frá honum eru síðan komnir Englakonungar allir. Af Hrólfs ætt eru ok komnir jarlar í Norðmandí.

Ragnhildr dróttning hin ríka lifði síðan 3 vetr, er hon kom í Noreg. En eptir dauða hennar fór Eiríkr son þeira Haralds konungs til fóstrs í Fjörðu til Þóris hersis Hróaldssonar, ok fœddist hann þar upp.

Frá Svasa jötni.

25. Haraldr konungr fór einn vetr at veizlum um Upplönd ok lét búa sér til jólaveizlu á Þoptum. Jólaaptan kom Svasi fyrir dyrr, þá er konungr sat yfir borðum. Hann sendi konungi boð, at hann skyldi út ganga til hans, en konungr brást reiðr við þessum sendiboðum, ok bar hinn sami maðr reiði konungs út, sem honum hafði borit boðin inn. En Svasi bað bera eigi at síðr annat sinn erendit, ok kvað sik vera þann Finninn, er konungr hafði játtat at setja gamma sinn þar annan veg brekkunnar. En konungr gékk út ok varð honum þess játsi at fara heim með honum, ok gékk yfir brekkuna í gamma hans með áeggjan sumra manna sinna, þótt sumir letti. Þar stóð upp[1] Snæfríðr, dóttir Svasa, kvenna fríðust, ok byrlaði konungi ker fult mjaðar, en konungr tók alt saman, kerit ok hönd hennar, ok þegar var sem elds hiti kvæmi í hörund honum, ok vildi þegar hafa samræði við hana á þeiri nótt. En Svasi sagði, at þat mundi eigi vera nema at honum nauðgum,

nema konungr festi hana ok fengi at lögum. En konungr festi Snæfríði ok fekk hennar, ok unni svá með œrslum, at ríki sitt ok alt þat er konungs tign byrjaði þá fyrirlét hann. Þau áttu 4 sonu, Sigurðr hrísi, Hálfdan háleggr, Guðröðr ljómi, Rögnvaldr réttilbeini. Síðan dó Snæfríðr, en litr hennar skipaðist á engan veg; var hon jafnrjóð sem þá er hon var kvik. Konungr sat æ yfir henni, ok hugði at hon mundi lifna; fór svá fram 3 vetr, at hann syrgði hana dauða, en allr lands lýðr syrgði hann viltan. En þessa villu at lægja kom til læknar Þorleifr spaki, er með viti lægði þá villu, fyrst með eptirmæli með þessum hætti: Eigi er kynligt, konungr, at þú munir svá fríða konu ok kynstóra, ok tignir hana á dúni ok á guðvefi, sem hon bað þik; en tign þín er minni en hœfir, ok hennar, í því at hon liggr oflengi í sama fatnaði, ok er miklu sannligra, at hon sé hrœrð ok sé skipt undir henni klæðum. En þegar er hon var hrœrð ór rekkjunni, þá slær ylðu ok ópefani ok hverskyns illum fnyk af líkamanum; var þá hvatat at báli ok var hon brend; blánaði þó áðr allr líkaminn ok ullu þar or ormar ok eðlur, froskar ok pöddur ok allskyns illyrmi. Seig hon svá í ösku, en konungr steig til vizku ok hugði af heimsku, stýrði síðan ríki sínu, ok styrktist ok gladdist hann af þegnum sínum, en þegnar af honum, en ríkit af hváru tveggja.

Frá Þjóðólfi or Hvini.

26. Eptir þat er Haraldr konungr hafði reynt svik Finnunnar, varð hann sva reiðr, at hann rak frá sér sonu sína ok Finnunnar, ok vildi eigi sjá þá. En Guðröðr ljómi fór á fund Þjóðólfs hins hvinverska fóstrföður síns ok bað hann fara með sér til konungs, því at Þjóðólfr var ástvin Haralds konungs; en konungr var þá á Upplöndum. Þeir fóru, er þeir váru búnir, ok kómu síð aptans til konungs, ok settust niðr utarliga ok duldust. Konungr gékk á gólfinu ok sá á bekkina, en hann hafði veizlu

nökkura, ok var mjöðr blandinn, þá kvað hann þetta fyrir munni sér:

Mjök eru mínir rekkar, ok hér komnir, hárir;
til mjöðgjarnir fornir, hví erut safar margir?

Þá svaraði Þjóðólfr:

Höfðum vér í höfði með vellbrota vitrum;
högg at eggja leiki váruma þá til margir.

Þjóðólfr tók þá ofan höttinn, ok kendi konungr hann, þá ok fagnaði honum vel. Þá bað Þjóðólfr, at konungr skyldi eigi fyrirlíta sonu sína, því at fúsir væri þeir at eiga betra móðerni, ef þú hefðir þeim þat fengit. Konungr játtaði honum því, ok bað hann hafa Guðröð heim með sér, svá sem hann hafði fyrr verit, en Sigurð ok Hálfdan bað hann fara á Hringaríki, en Rögnvald á Haðaland. Þeir gera sem konungr bauð, gerðust þeir allir vaskir menn ok vel búnir at íþróttum. Haraldr konungr sat þá um kyrt innan lands, ok var friðr góðr ok árferð.

Upphaf Torfeinars jarls.

27. Rögnvaldr jarl á Mœri spurði fall Sigurðar bróður síns, ok þat, at þá sátu í löndunum víkingar; þá sendi hann vestr Hallað son sinn, ok tók hann jarlsnafn ok hafði lið mikit með sér. En er hann kom til Orkneyja, þá settist hann í löndin; en bæði á haust ok um vetr ok um vár fóru víkingar um eyjar, námu nesnám ok hjoggu strandhögg. Þat leiddist Hallaði jarli at sitja í eyjunum, veltist hann þá ór jarldóminum ok tók hauldsrétt; fór hann síðan austr í Noreg. En er Rögnvaldr jarl spurði þetta, lét hann illa yfir ferð Hallaðar, sagði at synir hans mundu verða úlíkir forellri sínu. Þá svaraði Einarr: ek hefi lítinn metnað af þér; á ek við litla ást at skiljast; mun ek fara vestr til eyja, ef þú vilt fá mér styrk nökkurn; mun ek því heita, er þér mun allmikill fagnaðr á vera, at ek mun eigi aptr koma til Noregs. Rögnvaldr sagði, at þat líkaði honum

vel, at hann kvæmi eigi aptr, því at mér er lítil ván, at frændum þínum sé sœmd at þér, því at móðurætt þín öll er þrælborin. Rögnvaldr fékk Einari eitt langskip ok skipaði til handa honum. Sigldi Einarr um haustit vestr um haf, en er hann kom til Orkneyja, þá lágu þar fyrir víkingar tveim skipum, Þórir tréskegg ok Kálfr skurfa. Einarr lagði þegar til orrostu við þá ok hafði sigr, en þeir féllu báðir. Þá var þetta kveðit:

Þá gaf hann Tréskegg tröllum,
Torfeinarr drap Skurfu.

Hann var því kallaðr Torfeinarr, at hann lét skera torf ok hafði þat fyrir eldivið, því at engi var skógr í Orkneyjum. Síðan gerðist Einarr jarl yfir eyjunum, ok var hann ríkr maðr; hann var ljótr maðr ok einsýnn, ok þó manna skygnastr.

Andlát Eiríks konungs Eymundarsonar.

28. Guthormr hertogi sat optast í Túnsbergi, ok hafði yfirsókn alt um Víkina, þá er konungr var eigi nær, ok hafði þar landvörn; var þar mjök herskátt af víkingum, en ófriðr var upp á Gautlandi, meðan Eiríkr konungr lifði Eymundarson. Hann andaðist þá er Haraldr konungr hinn hárfagri hafði verit 10 vetr konungr í Noregi.

Dauði Guthorms hertoga.

29. Eptir Eirík konung var konungr í Svíþjóð Björn son hans 50 vetra. Hann var faðir þeira Eiríks hins sigrsæla ok Ólafs, föður Styrbjarnar. Guthormr hertogi varð sóttdauðr í Túnsbergi; þá gaf Haraldr konungr yfirsókn ríkis þess alls Guthormi syni sínum, ok setti hann þar höfðingja yfir.

Brenna Rögnvalds Mærajarls.

30. Þá er Haraldr konungr var fertugr at aldri, þá váru margir synir hans vel á legg komnir; þeir váru allir

þráðgervir. Kom þá svá, at þeir undu illa við, er konungr gaf þeim ekki ríki, en setti jarl í hverju fylki, ok þótti þeim jarlar vera smábornari en þeir váru. Þá fóru þeir til á einu vári, Hálfdan háleggr ok Guðröðr ljómi með mikla sveit manna, ok kómu á úvart Rögnvaldi Mœrajarli ok tóku hús á honum ok brendu hann inni með 60 manna. Þá tók Hálfdan langskip 3 ok skipaði ok sigldi síðan vestr um haf, en Guðröðr settist þar at löndum, sem áðr hafði haft Rögnvaldr Mœrajarl. En er Haraldr konungr spurði þetta, þá ferr hann þegar með liði miklu á hendr Guðröði, ok sá Guðröðr engan annan sinn kost, en gefast upp í vald Haralds konungs, ok sendi konungr hann austr á Agðir, en Haraldr konungr setti þá yfir Mœri Þóri son Rögnvalds jarls, ok gipti honum Álofu dóttur sína, er kölluð var árbót. Þórir jarl þegjandi hafði þá ríki þvílíkt sem haft hafði Rögnvaldr jarl faðir hans.

Dauði Hálfdanar háleggs.

31. Hálfdan háleggr kom vestr til Orkneyja ok mjök á úvart, ok flýði Einarr jarl þegar ór eyjunum yfir á Nes, ok kom aptr þegar hit sama haust, ok kom þá á úvart Hálfdani. Þeir hittust ok var þar skömm orrosta, ok flýði Hálfdan; var þat við nótt sjálfa, lágu þeir Einarr tjaldalausir um nóttina. En um morguninn er lýsa tók, þá leituðu þeir flóttamanna um eyjarnar, ok var hverr drepinn þar er staðinn varð. Þá mælti Einarr jarl: eigi veit ek, sagði hann, hvárt ek sé út á Rinansey, mann eða fugl; stundum hefst upp en stundum leggst niðr. Síðan fóru þeir þannug ok fundu þar Hálfdan hálegg ok tóku hann höndum. Einarr jarl kvað vísu þessa um aptaninn, áðr hann lagði til orrostu:

Sékat ek Hrólfs ór hendi
né Hrollaugi fljúga
dörr á dólga mengi;
dugir oss, föður hefna.

En í kveld, þar er knýjum,
at kerstraumi rómu,
þegjandi sitr þetta
Þórir jarl á Mœri.

Þá gékk Einarr jarl til Hálfdanar; hann reist örn á baki honum með þeima hætti, at hann lagði sverði á hol við hrygginn ok reist rifin öll ofan alt á lendar, dró þar út lungun; var þat bani Hálfdanar. Þá kvað Einarr:

Rekit hefi ek Rögnvalds dauða,
(rétt skiptu því nornir),
— nú er fólkstuðill fallinn —
at fjórðungi mínum.
Verpit, snarpir sveinar,
því at sigri vér ráðum,
— skatt vel ek honum harðan —
at háfœtu grjóti.

Síðan settist Einarr jarl at Orkneyjum, sem fyrr hafði hann haft. En er tíðindi þessi spyrjast í Noreg, þá kunnu þessu stórilla brœðr Hálfdanar, ok töldu hefnda fyrir vert, ok margir sönnuðu þat aðrir. En er Einarr jarl spyrr þetta, þá kvað hann:

Eru til míns fjörs margir
menn um sannar deildir
or ýmisum áttum,
úsmáborinir, gjarnir;
en þó vitu þeygi
þeir, áðr mik hafi feldan,
hverr ilþorna arnar
undir hlýtr at lúta.

Sætt Haralds konungs ok Einars jarls.

32. Haraldr konungr bauð liði út ok dró saman her mikinn, ok fór síðan vestr til Orkneyja. En er Einarr jarl spurði, at Haraldr konungr var austan kominn, ferr hann yfir á Nes, ok kvað vísu:

Margr verðr sekr um sauði
seggr með fögru skeggi,
en ek at ungs í eyjum
allvalds sonar falli;
hætt segja mér hauldar
við hugfullan stilli;
Haralds hefi ek skarð í skildi
— skalat ugga þat — höggvit.

Þá fóru menn ok orðsendingar milli konungs ok jarls; kom þá svá, at þar varð á komit stefnulagi, ok finnast þeir sjálfir, ok festi þá jarl alt í konungs dóm. Haraldr konungr dœmdi á hendr Einari jarli ok öllum Orkneyingum at gjalda 60 marka gulls. Bóndum þótti gjald ofmikit; þá bauð jarl þeim, at hann mundi einnsaman gjalda, ok skyldi hann eignast þá óðul öll í eyjunum. Þessu játtuðu þeir, mest fyrir þá sök, at hinir snauðu áttu litlar jarðir, en

hinir auðgu hugðust mundu leysa sín óðul þegar er þeir vildu. Leysti jarl alt gjaldit við konung, fór konungr þá austr aptr um haustit. Var þat lengi síðan í Orkneyjum, at jarlar áttu óðul öll, alt þar til er Sigurðr Hlöðvisson gaf aptr óðulin.

Fall Guthorms ok Hálfdanar hvíta.

33. Guthormr, son Haralds konungs, hafði landvörn fyrir Víkinni, ok fór hann með herskipum hit ytra. En er hann lá í Elfarkvíslum, þá kom þar Sölvi klofi ok lagði til bardaga við hann; þar féll Guthormr. Hálfdan svarti ok Hálfdan hvíti lágu í víking ok herjuðu um Austrveg. Þeir áttu orrostu mikla á Eistlandi; þar féll Hálfdan hvíti.

Kvánfang Eiríks konungs.

34. Eiríkr Haraldsson var at fóstri með Þóri hersi Hróaldssyni í Fjörðum; honum unni Haraldr konungr mest sona sinna ok virði hann mest. Þá er Eiríkr var 12 vetra gamall, gaf Haraldr konungr honum fim langskip, ok fór hann í hernaði; fyrstr í Austrveg, ok þá suðr um Danmörk ok um Frísland ok Saxland, ok dvaldist í þeiri ferð 4 vetr. Eptir þat fór hann vestr um haf ok herjaði um Skotland ok Bretland, Írland ok Valland, ok dvaldist þar aðra 4 vetr. Eptir þat fór hann norðr á Finnmörk ok alt til Bjarmalands, ok átti þar orrostu mikla ok hafði sigr. Þá er hann kom aptr á Finnmörk, þá fundu menn hans í gamma einum konu, þá er þeir höfðu enga sét jafnvæna. Hon nefndist fyrir þeim Gunnhildr, ok sagði at faðir hennar bjó á Hálogalandi, er hét Özurr toti. Ek hefi hér verit til þess, segir hon, at nema kunnostu at Finnum tveim, er hér eru fróðastir á Mörkinni; nú eru þeir farnir á veiðar, en báðir þeir vilja eiga mik, ok báðir eru þeir svá vísir, at þeir rekja spor sem hundar, bæði á þá ok á hjarni; þeir kunna ok svá vel á skíðum, at ekki má forðast þá, hvárki menn né dýr, en hvatki er þeir skjóta til, þá hœfa þeir. Svá hafa þeir fyrirkomit hverjum manni, er hér hefir

komit í nánd, ok ef þeir verða reiðir, þá snýst jörð um fyrir sjónum þeira, en ef nökkut kvikt verðr fyrir sjónum þeira, þá fellr dautt niðr. Nú megut þér fyrir engan mun verða á veg þeira, nema ek fela yðr hér í gammanum, skulut þér þá freista, ef vér fáim drepit þá. Þeir þekktust þetta, ok hon fal þá. Hon tók línsekk einn, ok hugðu þeir at aska væri í, hon tók þar í hendi sinni, ok seri því um gammann utan ok innan. Litlu síðar koma Finnar heim. Þeir spyrja hvat þar er komit. Hon segir at þar er ekki komit. Finnum þykkir þat undarligt, er þeir höfðu rakit spor alt at gammanum, en síðan finna þeir ekki. Þá gera þeir sér eld ok matbúa, en er þeir váru mettir, þá býr Gunnhildr rekkju sína; En svá hafði áðr farit 3 nætr, at Gunnhildr hafði sofit, en hvárr þeira hefir vakat yfir öðrum fyrir ábrýðis sakir. Þá mælti hon til Finna: farit nú hingat ok liggi á sína hlið mér hvárr ykkarr. Þeir urðu þessu fegnir, ok gerðu svá. Hon hélt sinni hendi um háls hvárum þeira. Þeir sofna þegar, en hon vekr þá, ok enn bráðliga sofna þeir, ok svá fast, at hon fær varliga vakit þá. Ok enn sofna þeir; ok fær hon þá fyrir engan mun vakit þá. Ok þá setr hon þá upp, ok enn sofa þeir. Hon tekr þá selbelgi 2 mikla ok steypir yfir höfuð þeim, ok bindr at sterkliga fyrir neðan hendrnar. Þá gerir hon bending konungsmönnum, hlaupa þeir þá fram ok bera vápn á Finna, ok fá hlaðit þeim, draga þá út or gammanum. Um nóttina eptir váru reiðarþrumur svá stórar, at þeir máttu hvergi fara. En at morni fóru þeir til skips, ok höfðu Gunnhildi með sér, ok færðu hána Eiríki. Fóru þeir Eiríkr þá suðr til Hálogalands. Hann stefndi til sín Özuri tota. Eiríkr segir at hann vill fá dóttur hans. Özurr játar því; fær þá Eiríkr Gunnhildar, ok hefir hana með sér suðr í land.

Haraldr skiptir ríki með sonum sínum.

35. Haraldr konungr var þá fimtugr at aldri, er synir hans váru margir rosknir en sumir dauðir. Þeir gerð-

ust margir ofstopamenn miklir innanlands ok váru sjálfir ósáttir; þeir ráku af eignum jarla konungs, en suma drápu þeir. Haraldr konungr stefndi þá þing fjölment suðr í landi ok bauð til Upplendingum. Þá gaf hann sonum sínum konunganöfn, ok setti þat í lögum, at hans ættmenn skyldi hverr konungdóm eptir sinn föður taka, en jarldóm sá er í kvennsvipt væri af hans ætt kominn. Hann skipti landi með þeim: Vingulmörk, Raumaríki, Vestfold, Þelamörk, þat gaf hann Ólafi, Birni, Sigtryggi, Fróða, Þorgísli. En Heiðmörk ok Guðbrandsdali gaf hann Dag ok Hring ok Ragnari. Snæfríðar sonum gaf hann Hringaríki, Haðaland, Þótn ok þat er þar liggr til. Guthormi hafði hann gefit til yfirsóknar frá Elfi til Svínasunds ok Ránríki; hann hafði hann sett til landvarnar austr við landsenda, sem fyrr er ritat. Haraldr konungr sjálfr var optast um mitt land. Hrœrekr ok Guðröðr váru jafnan innan hirðar með konungi, ok höfðu veizlur stórar á Hörðalandi ok í Sogni. Eiríkr var með Haraldi konungi feðr sínum; honum gaf hann Hálogaland ok Norðmœri ok Raumsdal. Norðr í Þrándheimi gaf hann yfirsókn Hálfdani svarta ok Hálfdani hvíta ok Sigröði. Hann gaf sonum sínum í hverju þessu fylki hálfar tekjur við sik, ok þat með, at þeir skyldu sitja í hásæti, skör hæra en jarlar, en skör lægra en hann sjálfr. En þat sæti eptir hans dag ætlaði sér hverr sona hans, en hann sjálfr ætlaði þat Eiríki; en Þrœndir ætluðu þat Hálfdani svarta, en Víkverjar ok Upplendingar unnu þeim bezt ríkis er þar váru þeim undir hendi. Af þessu varð mikit sundrþykki enn af nýju milli þeira brœðra. En með því at þeir þóttust hafa lítit ríki, þá fóru þeir í hernað, svá sem sagt er, at Guthormr féll í Elfarkvíslum fyrir Sölsa klofa. Eptir þat tók Ólafr við því ríki er hann hafði haft. Hálfdan hvíti féll á Eistlandi; Hálfdan háleggr féll í Orkneyjum. Þeim Þorgísli ok Fróða gaf Haraldr konungr herskip, ok fóru þeir í Vestrvíking ok herjuðu um Skotland ok Bretland ok Írland. Þeir eignuðust fyrst Norðmanna

Dyflinni. Svá er sagt, at Fróða væri gefinn banadrykkr, en Þorgísl var lengi konungr yfir Dyflinni, ok var svikinn af Írum ok fell þar.

Dauði Rögnvalds réttilbeina.

36. Eiríkr blóðöx ætlaði at vera yfirkonungr allra brœðra sinna, ok svá vildi ok Haraldr konungr vera láta; váru þeir feðgar löngum ásamt. Rögnvaldr réttilbeini átti Haðaland, hann nam fjölkyngi ok gerðist seiðmaðr. Haraldi konungi þóttu illir seiðmenn. Á Hörðalandi var sá seiðmaðr er hét Vitgeirr; konungr sendi honum orð ok bað hann hætta seið. Hann svaraði ok kvað:

Þat er vá lítil
at vér síðim
karla börn
ok kerlinga,
er Rögnvaldr síðr
réttilbeini,
hróðmögr Haralds
á Haðalandi.

En er Haraldr konungr heyrði þetta, þá fór með hans ráði Eiríkr til Upplanda, ok kom á Haðaland, ok brendi inni Rögnvald bróður sinn með 80 seiðmanna; ok var þat verk lofat mjök.

Dauði Guðröðar ljóma.

37. Guðröðr ljómi var um vetrinn með Þjóðólfi í Hvini, fóstrföður sínum, á kynnissókn, ok hafði skútu alskipaða, ok vildi hann fara norðr á Rogaland. Þá lögðust á stormar miklir, en Guðröði var títt um ferð sína, ok lét hann illa um dvölina. Þá kvað Þjóðólfr:

Fariða ér, áðr fleyja
flatvöllr, héðan, batnar;
Verpr Geitis vegr grjóti
Guðröðr hinn sjá stóran.
Vindbýsna skaltu, vísi
víðfrægr, héðan bíða;
verit með oss unz verði
veðr; nú er brim fyrir Jaðri.

Guðröðr fór sem hann ætlaði, hvat sem Þjóðólfr mælti. En er þeir kómu fyrir Jaðar, þá kafði skipit undir þeim, ok létust þar allir.

Fall Bjarnar kaupmanns.

38. Björn, son Haralds konungs, réð þá fyrir Vestfold, ok sat optast í Túnsbergi, en var lítt í hernaði. Til Túnsbergs sóttu mjök kaupskip, bæði þar um Víkina ok norðan or landi ok sunnan or Danmörk ok Saxlandi. Björn konungr átti ok kaupskip í ferðum til annarra landa, ok aflaði sér svá dýrgripa eða annarra fanga, þeira er hann þóttist hafa þurfa. Brœðr hans kölluðu hann Björn farmann eða kaupmann. Björn var vitr maðr ok vel stiltr, ok þótti vænn til höfðingja. Hann fékk sér gott kvánfang ok makligt; hann gat son er Guðröðr hét.

Eiríkr blóðöx kom or Austrveg með herskip ok lið mikit; hann beiddist af Birni brœðr sínum at taka við sköttum ok skyldum, þeim er Haraldr konungr átti á Vestfold, en hinn var áðr vandi, at Björn fœrði konungi skatt eða sendi menn með; vildi hann enn svá, ok vildi eigi af höndum greiða. En Eiríkr þóttist vista þurfa ok tjalda ok drykkjar. Þeir brœðr þreyttu þetta með kappmælum, ok fékk Eiríkr eigi at heldr, ok fór braut or bænum. Björn fór ok brott or bænum um kveldit upp á Sæheim. Eiríkr hvarf aptr, fór upp um nóttina á Sæheim eptir Birni, kom þar er þeir sátu yfir drykkju. Eiríkr tók hús á þeim, en þeir Björn gengu út ok börðust; þar féll Björn ok mart manna með honum; Eiríkr tók þar herfang mikit; fór síðan norðr í land. Þetta verk líkaði stórilla Víkverjum, ok var Eiríkr þar mjök úþokkaðr; fóru þau orð um, at Óláfr konungr mundi hefna Bjarnar brœðr síns, ef honum gæfi fœri á. Björn konungr liggr í Farmannshaugi á Sæheimi.

Sætt konunga.

39. Eiríkr konungr fór um vetrinn norðr á Mœri ok tók veizlu í Sölva fyrir innan Agðanes. En er þat spurði Hálfdan svarti, fór hann til með her ok tók hús á þeim. Eiríkr svaf í útiskemmu ok komst út til skógar við fimta mann. En þeir Hálfdan brendu bœinn ok lið alt þat er

inni var. Kom Eirikr á fund Haralds konungs með þessum tíðindum. Konungr varð þessu ákafliga reiðr, ok samnaði her saman, ok fór á hendr Þrœndum. En er þat spyrr Hálfdan svarti, þá býðr hann út liði ok skipum, ok verðr allfjölmennr, ok lagði út til Staðs fyrir innan Þórsbjörg. Haraldr konungr lá þá liði sínu út við Reinsléttu; fóru þá menn milli þeira. Guthormr sindri hét einn göfugr maðr; hann var í liði með Hálfdani svarta, en fyrr hafði hann verit með Haraldi konungi, ok var hann ástvinr beggja þeira. Guthormr var skáld mikit; hann hafði ort sitt kvæði um hvárn þeira feðga. Þeir höfðu honum boðit laun fyrir, en hann neitti, ok beiddist at þeir skyldi veita honum eina bœn, ok höfðu þeir því heitit. Hann fór þá á fund Haralds konungs, ok bar sættarorð millum þeira, ok bað þá hvárntveggja þeirar bœnar, ok þess at þeir skyldi sættast. En konungar gerðu svá mikinn metnað hans, at af hans bœn sættust þeir. Margir aðrir göfgir menn fluttu þetta mál með honum. Varð þat at sætt, at Hálfdan skyldi halda ríki öllu því er áðr hafði hann haft, skyldi hann ok láta úhætt við Eirik bróður sinn. Eptir þessi sögu orti Jórunn skáldmær nökkur erendi í Sendibit:

Harald frá ek Hálfdan(ar) spyrja sýnisk svartleitr megni
herðibrögð, en lögðis sjá bragr, hinn hárfagra.

Fæddr Hákon góði.

40. Hákon Grjótgarðsson Hlaðajarl hafði alla yfirsókn í Þrándheimi, þá er Haraldr konungr var annarsstaðar í landi, ok hafði Hákon mestan metnað í Þrœndalögum af konungi. Eptir fall Hákonar tók Sigurðr son hans ríki ok gerðist jarl í Þrándheimi; hann hafði atsetu at Hlöðum. Með honum fœddust upp synir Haralds konungs, Hálfdan svarti ok Sigrøðr, en áðr váru þeir undir hendi Hákonar föður hans. Þeir váru mjök jafnaldrar synir Haralds ok Sigurðr. Sigurðr jarl fékk Bergljótar dóttur Þóris jarls

þegjanda. Móðir hennar var Álof árbót dóttir Haralds konungs hárfagra. Sigurðr jarl var allra manna vitrastr.

En er Haraldr konungr tók at eldast, þá settist hann optliga at stórbúum, er hann átti, á Hörðalandi á Álreksstöðum, eða á Sæheimi, eða á Fitjum, eða á Útsteini eða á Ögvaldsnesi í Körmt. Þá er Haraldr konungr var nær 70 gat hann son við konu þeiri er Þóra hét mostrstöng; hon var ættuð or Mostr. Hon átti góða frændr, ok var í frændsemistölu við Hörða-Kára. Hon var kvenna mest ok hin fríðasta. Hon var kölluð konungs ambátt. Váru þeir margir þá konungi lýðskyldir, er vel váru ættbornir, bæði karlar ok konur. Sá var þá siðr um göfugra manna börn at vanda mjök menn til at ausa vatni eða gefa nafn. En er at þeiri stundu kom, er Þóru var ván at hon mundi barn ala, þá vildi hon fara á fund Haralds konungs. Hann var þá norðr á Sæheimi, en hon var í Mostr. Hon fór þá norðr á skipi Sigurðar jarls. Þau lágu um nóttina við land; þar ól Þóra barn uppi á hellunni við bryggjusporðinn, þat var sveinbarn. Sigurðr jarl jós sveininn vatni ok kallaði Hákon eptir feðr sínum, Hákoni Hlaðajarli. Sá sveinn var snimma fríðr ok mikill vexti, ok mjök líkr feðr sínum. Haraldr konungr lét sveininn fylgja móður sinni, ok váru þau at konungsbúm meðan sveinninn var ungr.

Orðsending Aðalsteins konungs.

41. Aðalsteinn hét þá konungr í Englandi, er þá hafði nýtekit við konungdómi; hann var kallaðr hinn sigrsæli ok hinn trúfasti. Hann sendi menn til Noregs á fund Haralds konungs með þesskonar sending; at sendimaðr gékk fyrir konung; hann selr konungi sverð gullbúit með hjöltum ok meðalkafla, ok öll umgerð var búin með gulli ok silfri ok sett dýrligum gimsteinum. Hélt sendimaðrinn sverðshjöltunum til konungsins ok mælti: Hér er sverð er Aðalsteinn konungr sendi þér, ok mælti at þú skyldir við taka. Konungr tók meðalkaflann, ok þegar mælti sendi-

maðrinn: Nú tóktu svá við sem várr konungr vildi, ok nú skaltu vera þegn hans, er þú tókt við sverði hans. Haraldr konungr skilði nú, at þetta var með spotti gert, en hann vildi engis manns þegn vera; en þó minntist hann þess, sem hans háttr var, at hvert sinn er skjót œði eða reiði hljóp á hann, at hann stilti sik fyrst, ok lét svá renna af sér reiðina ok leit á sakar úreiðr. Nú gerir hann enn svá, ok bar þetta fyrir vini sína, ok finna þeir allir saman hér ráð til; þat hit fyrsta at láta sendimenn heim fara úspilta.

Ferð Hauks til Englands.

42. Annat sumar eptir sendi Haraldr konungr skip vestr til Englands, ok fékk til styrimann Hauk hábrók. Hann var kappi mikill ok hinn kærsti konungi. Hann fékk í hönd honum Hákon son sinn. Haukr fór þá vestr til Englands á fund Aðalsteins konungs ok fann hann í Lundúnum; þar var þá boð fyrir ok veizla virðilig. Haukr segir sínum mönnum, þá er þeir koma at höllinni, hversu þeir skulu hátta inngöngunni, segir, at sá skal síðast út ganga er fyrstr gengr inn, ok allir standa jafnfram fyrir borðinu, ok hverr þeira hafa sverð á vinstri hlið ok festa svá yfirhöfnina at eigi sjái sverðit. Síðan ganga þeir í höllina, þeir váru 30 manna. Gékk Haukr fyrir konung ok kvaddi hann. Konungr biðr hann vel kominn. Þá tók Haukr sveininn ok setr á kné Aðalsteini konungi. Konungr sér á sveininn, ok spyrr Hauk hví hann ferr svá. Haukr svarar: Haraldr konungr bað þik fóstra honum ambáttar barn. Konungr varð reiðr mjök ok greip til sverðs, er var hjá honum, ok brá svá sem hann vildi drepa sveininn. Haukr mælti: knésett hefir þú hann nú, ok máttu myrða hann ef þú vill, en ekki mantu með því eyða öllum sonum Haralds konungs. Gékk Haukr síðan út ok allir hans menn; ok fara leið sína til skips ok halda í haf, er þeir eru at því búnir, ok kómu aptr til Noregs á fund Haralds konungs, ok líkaði honum nú vel, því at þat er mál manna,

at sá væri útignari er öðrum fóstraði barn. Í þvílíkum viðskiptum konunga fannst þat, at hvárr þeira vildi vera meiri en annarr, ok varð ekki misdeili tignar þeira at heldr fyrir þessar sakir; hvárrtveggi var yfirkonungr síns ríkis til dauðadags.

Skírðr Hákon Aðalsteinsfóstri.

43. Aðalsteinn konungr lét skíra Hákon ok kenna rétta trú ok góða siðu ok allskonar kurteisi. Aðalsteinn konungr unni honum meira en öllum frændum sínum, ok út í frá unni honum hverr maðr er hann kunni. Hann var síðan kallaðr Hákon Aðalsteinsfóstri; hann var hinn mesti íþróttamaðr, meiri ok sterkari ok fríðari en hverr maðr annarra; hann var vitr ok orðsnjallr ok vel kristinn. Aðalsteinn konungr gaf Hákoni sverð, þat er hjöltin váru ór gulli ok meðalkaflinn, en brandrinn var þó betri; þar hjó Hákon með kvernstein til augans; þat var síðan kallat kvernbítr. Þat sverð hefir bezt komit til Noregs. Þat átti Hákon til dauðadags.

Leiddr Eiríkr til ríkis.

44. Haraldr konungr var þá áttrœðr at aldri; gerðist hann þá þungfœrr, svá at hann þóttist eigi mega fara yfir land eða stjórna konungsmálum. Þá leiddi hann Eirík son sinn til hásætis síns ok gaf honum vald yfir landi öllu. En er þat spurðu aðrir synir Haralds konungs, þá settist Hálfdan svarti í konungs hásæti; tók hann þá ok til forráða allan Þrándheim; hurfu at því ráði allir Þrœndir með honum. Eptir fall Bjarnar konungs kaupmanns tók Ólafr bróðir hans ríki yfir Vestfold, ok til fóstrs Guðröð son Bjarnar. Tryggvi hét son Ólafs, ok váru þeir Guðröðr fóstbrœðr ok mjök jafnaldrar, ok báðir hinir efniligstu ok atgervimenn miklir. Tryggvi var hverjum manni meiri ok sterkari. En er Víkverjar spurðu at Hörðar höfðu tekit til yfirkonungs Eirík, þá tóku þeir Ólaf til yfirkonungs í

Víkinni, ok hélt hann því ríki; þetta líkaði Eiríki stórilla. Tveim vetrum síðar varð Hálfdan svarti bráðdauðr inn í Þrándheimi at veizlu nökkurri, ok var þat mál manna, at Gunnhildr konungamóðir hefði keypt af fjölkunnigri konu at gera honum banadrykk. Eptir þat tóku Þrœndir Sigröð til konungs.

Dauði Haralds konungs.

45. Haraldr konungr lifði 3 vetr síðan er hann hafði gefit Eiríki einvald ríkis síns; var hann þá á Rogalandi eða á Hörðalandi at stórbúum er hann átti. Eiríkr ok Gunnhildr áttu son, er Haraldr konungr jós vatni ok gaf nafn sitt, sagði svá, at sá skyldi konungr vera eptir Eirík föður sinn. Haraldr konungr gipti flestar dœtr sínar innanlands jörlum sínum, ok eru þaðan komnar miklar kynkvíslir. Haraldr konungr varð sóttdauðr á Rogalandi, ok er hann heygðr á Haugum við Karmtsund. Í Haugasundi stendr kirkja, en við sjálfan kirkjugarðinn í útnorðr er haugr Haralds konungs hins hárfagra. En fyrir vestan kirkjuna liggr legsteinn Haralds konungs, sá er lá yfir legi hans í hauginum; er steinninn hálfs fjúgrtánda fets langr ok nær 2 alna breiðr. Í miðjum hauginum var leg Haralds konungs; þar var settr steinn annarr at höfði, en annarr at fótum, ok lögð þar hellan á ofan, en hlaðit grjóti tveim megin utan undir. Þeir steinar standa nú þar í kirkjugarðinum, er þá váru í hauginum ok nú var frá sagt. Svá segja fróðir menn, at Haraldr hinn hárfagri hafi verit allra manna fríðastr sýnum ok sterkastr ok mestr, hinn örvasti af fé ok allvinsæll við sína menn. Hann var hermaðr mikill öndverða ævi sína, ok þýða menn þat nú, at vitat hafi um tré þat hit mikla, er móður hans sýndist í draumi fyrir burð hans, er hinn neðsti hlutr trésins var rauðr sem blóð, en þá var leggrinn upp frá fagr ok grœnn, at þat jartegndi blóma ríkis hans. En at ofanverðu var hvítt tréit, þar sýndist þat, at hann mundi fá elli ok hæru.

Kvistir ok limar trésins boðuðu afkvæmi hans, er um alt land dreifðist, ok af hans ætt hafa verit jafnan síðan konungar í Noregi.

Fall Ólafs ok Sigröðar.

46. Eiríkr konungr tók allar tekjur þær sem konungr átti um mitt landit hinn næsta vetr eptir andlát Haralds konungs, en Ólafr austr um Víkina, en Sigröðr bróðir þeira hafði alt um Þrœndalög. Eiríki líkaði þetta stórilla, ok fóru þau orð um, at hann mundi með styrk eptir leita við brœðr sína, ef hann mætti fá einvaldsríki yfir landi öllu, svá sem faðir hans hafði gefit honum. En er Ólafr ok Sigröðr spyrja þetta, þá fara sendimenn milli þeira. Því næst gera þeir stefnulag sitt, ok ferr Sigröðr um várit austr til Víkr, ok finnast þeir Ólafr brœðr í Túnsbergi ok dvöldust þar um hríð. Þat sama vár býðr Eiríkr út liði miklu ok skipum, ok snýr austr til Víkr. Eiríkr konungr fékk hraðbyri svá mikit, at hann sigldi dag ok nótt, ok fór engi njósn fyrir honum. Ok er hann kom til Túnsbergs, þá géngu þeir Ólafr ok Sigröðr með lið sitt austr or bœnum á brekkuna ok fylktu þar. Eiríkr hafði lið miklu meira, ok fékk hann sigr, en þeir Ólafr ok Sigröðr féllu þar báðir, ok er þar haugr hvárstveggja þeira á brekkunni, sem þeir lágu fallnir. Eiríkr konungr fór þá um Víkina ok lagði undir sik, ok dvaldist þar lengi sumars. Tryggvi ok Guðröðr flýðu þá til Upplanda.

Eiríkr var mikill maðr ok fríðr, sterkr ok hreystimaðr mikill, hermaðr mikill ok sigrsæll, ákafamaðr í skapi, grimmr, úþýðr ok fálátr. Gunnhildr kona hans var kvenna fegrst, vitr ok margkunnig, glaðmælt ok undirhyggjumaðr mikill ok hin grimmasta. Þau váru börn þeira Eiríks ok Gunnhildar: Gamli var elztr, Guthormr, Haraldr, Ragnfröðr, Ragnhildr, Erlingr, Guðröðr, Sigurðr slefa. Öll váru börn Eiríks fríð ok mannvæn.

SAGA HÁKONAR GÓÐA.

Hákon til konungs tekinn.

1. Hákon Aðalsteinsfóstri var þá á Englandi, er hann spurði andlát Haralds konungs föður síns. Bjóst hann þá þegar til ferðar, fékk Aðalsteinn konungr honum lið ok góðan skipakost, ok bjó hans för allvegliga, ok kom hann um haustit til Noregs. Þá spurði hann fall brœðra sinna, ok þat með, at Eiríkr konungr var þá í Víkinni. Sigldi þá Hákon norðr til Þrándheims, ok fór á fund Sigurðar Hlaðajarls, er allra spekinga var mestr í Noregi, ok fékk þar góðar viðtökur, ok bundu þeir lag sitt saman; hét Hákon honum miklu ríki, ef hann yrði konungr. Létu þeir þá stefna þing fjölment; ok á þinginu talaði Sigurðr jarl af hendi Hákonar ok bauð bóndum hann til konungs. Eptir þat stóð Hákon sjálfr upp ok talaði; mæltu þá tveir ok tveir sín á milli, at þar væri kominn Haraldr hinn hárfagri ok orðinn ungr í annat sinn. Hákon hafði þat upphaf síns máls, at hann beiddi bœndr viðtöku ok gefa sér konungsnafn, ok þat með, at veita sér fylgð ok styrk til at halda konungdóminum. En þar í mót bauð hann þeim at gera alla bœndr óðalborna, ok gefa þeim óðul sín er á bjoggu. At þessu erendi varð rómr svá mikill, at allr bóndamúgrinn œpti ok kallaði, at þeir vildu hann til konungs taka, ok var svá gert, at Þrœndir tóku Hákon til konungs um alt landit; þá var hann 15 vetra. Tók hann sér þá hirð, ok fór yfir land. Þau tíðindi spurðust á Upplönd, at Þrœndir höfðu sér konung tekit slíkan at öllu sem Haraldr hinn hárfagri var, nema þat skildi, at Haraldr hafði allan lýð í landi þrælkat ok áþját, en þessi Hákon vildi hverjum manni gott ok bauð aptr at gefa bóndum óðul sín, þau er Haraldr konungr hafði af þeim tekit. En við þau tíðindi urðu allir glaðir, ok sagði hverr öðrum, flaug þat sem sinueldr alt austr til landsenda. Margir bœndr fóru

af Upplöndum at hitta Hákon konung, sumir sendu menn, sumir gerðu orðsendingar ok jartegnir, en allir til þess at hans menn vildu gerast. Konungr tók því þakksamliga.

Yfirferð Hákonar konungs.

2. Hákon konungr fór öndverðan vetr á Upplönd, stefndi þar þing, ok dreif alt fólk á hans fund, þat er komast mátti; var hann þá til konungs tekinn á öllum þingum; fór hann þá austr til Víkr. Þar kómu til hans Tryggvi ok Guðröðr brœðrasynir hans, ok margir aðrir, er upp töldu harma sína, þá er hlotizt höfðu af Eiríki bróður hans. Eiríks úvinsæld óx æ því meir, sem allir menn gerðu sér kærra við Hákon konung, ok heldr höfðu sér traust til at mæla sem þótti. Hákon konungr gaf konungsnafn Tryggva ok Guðröði, ok ríki þat sem Haraldr konungr hafði gefit feðrum þeira. Tryggva gaf hann Ránríki ok Vingulmörk, en Guðröði Vestfold. En fyrir því at þeir váru ungir ok bernskir, þá sętti hann til göfga menn ok vitra at ráða landi með þeim. Gaf hann þeim land með þeim skildaga sem fyrr hafði verit, at þeir skyldi hafa helming skatta ok skylda við hann. Fór Hákon konungr norðr til Þrándheims, er váraði, hit efra um Upplönd.

Ferð Eiríks or landi.

3. Hákon konungr dró saman her mikinn í Þrándheimi, er váraði, ok réð til skipa. Víkverjar höfðu ok her mikinn úti, ok ætluðu til móts við Hákon konung. Eiríkr konungr bauð ok liði út um mitt landit, ok varð honum ilt til liðs, því at ríkismenn margir skutust honum ok fóru til Hákonar. En er hann sá engi efni til mótstöðu í móti her Hákonar, þá sigldi hann vestr um haf með því liði er honum vildi fylgja; fór hann fyrst til Orkneyja, ok hafði þaðan með sér lið mikit. Síðan sigldi hann suðr til Englands ok herjaði um Skotland, hvar sem hann kom við land; hann herjaði ok alt norðr um England. Aðalsteinn Englakonungr sendi orð Eiríki ok bauð honum at taka

af sér ríki í Englandi, sagði svá, at Haraldr konungr faðir hans var mikill vin Aðalsteins konungs, svá at hann vill þat virða við son hans; fóru þá menn í milli þeira konunganna, ok sættust á þat með einkamálum, at Eiríkr konungr tók Norðimbraland, at halda af Aðalsteini konungi ok verja þar land fyrir Dönum ok öðrum víkingum. Eiríkr skyldi þá láta skírast, ok kona hans ok börn þeira ok alt lið hans, þat er honum hafði fylgt þangat. Tók Eiríkr þenna kost, var hann þá skírðr ok tók rétta trú. Norðimbraland er kallat fimtungr Englands. Hann hafði atsetu í Jórvík, þar sem menn segja at fyrr hafi setit Loðbrókar synir. Norðimbraland var mest bygt af Norðmönnum, síðan er Loðbrókar synir unnu landit; herjuðu Danir ok Norðmenn optliga þangat, síðan er vald landsins hafði undan þeim gengit. Mörg heiti landsins eru þar gefin á norrœna tungu: Grímsbœr ok Hauksfljót ok mörg önnur.

Fall Eiríks konungs.

4. Eiríkr konungr hafði fjölmenni mikit um sik, hélt þar fjölda Norðmanna, er austan hafði farit með honum, ok enn kómu margir vinir hans síðan af Noregi. En er hann hafði land lítit, þá fór hann jafnan í hernað á sumrum, herjaði á Skotland ok Suðreyjar, Írland ok Bretland, ok aflaði sér svá fjár. Aðalsteinn konungr varð sóttdauðr; hann hafði verit konungr 14 vetr ok 8 vikur ok 3 daga. Síðan var konungr í Englandi Játmundr bróðir hans, var honum ekki um Norðmenn; var Eiríkr konungr ekki í kærleikum við hann, ok fóru þá þau orð um, at Játmundr konungr mundi þá annan konung setja yfir Norðimbraland. En er þat spurði Eiríkr konungr, þá fór hann í vestrvíking ok hafði or Orkneyjum með sér Arnkel ok Erlend, sonu Torfeinars. Síðan fór hann í Suðreyjar, ok váru þar margir víkingar ok herkonungar, ok réðust til liðs með Eiríki konungi; hélt hann þá öllu liðinu fyrst til Írlands, ok hafði þaðan slíkt lið er hann fékk. Síðan fór hann til Bretlands ok herjaði þar. Eptir þat sigldi hann suðr undir

England ok herjaði þar sem í öðrum stöðum; en alt lið flýði þar sem hann fór. Ok með því at Eiríkr var hreystimaðr mikill ok hafði her mikinn, þá treystist hann svá vel liði sínu, at hann gékk langt á land upp ok herjaði, ok leitaði eptir mönnum. Ólafr hét konungr, sá er Játmundr konungr hafði þar sett til landvarnar; hann dró saman her úvígjan ok fór á hendr Eiríki konungi, varð þar mikil orrosta, féllu mjök enskir menn, en þar sem einn féll, kómu 3 af landi ofan í staðinn; ok hinn efra hlut dagsins snýr mannfallinu á hendr Norðmönnum, ok fellr þar mikit fólk. Ok at lyktum þess dags féll Eiríkr konungr ok 5 konungar með honum; þessir eru nefndir: Guthormr ok synir hans 2, Ívarr ok Hárekr; þar féll ok Sigurðr ok Rögnvaldr; þar féll ok Arnkell ok Erlendr, synir Torfeinars. Þar. varð allmikit mannfall af Norðmönnum. En þeir er undan kómust fóru til Norðimbralands ok sögðu Gunnhildi ok sonum hennar þessi tíðindi.

Ferð Gunnhildar sona.

5. En er þáu Gunnhildr verða þessa vör, at Eiríkr konungr var fallinn ok hann hafði áðr herjat ríki Englakonungs, þá þykkjast þau vita, at þeim mun ekki vera þar friðvænt; búast þau þá þegar brott af Norðimbralandi, ok hafa skip þau öll er Eiríkr konungr hafði átt; höfðu lið þat ok alt, er þeim vildi fylgja, ok of lausafjár, er þar hafði saman dregizt í sköttum á Englandi, en sumt hafði fengizt í hernaði. Þau halda liði sínu norðr til Orkneyja ok staðfestust þar um hríð. Þá var þar jarl Þorfiðr hausakljúfr son Torfeinars. Tóku þá synir Eiríks undir sik Orkneyjar ok Hjaltland ok höfðu skatta af, ok sátu þar um vetrum, en fóru í vestrvíking á sumrum ok herjuðu um Skotland ok Írland. Þess getr Glúmr Geirason:

Hafði fór til ferju
fróðr Skáneyjar góða
blakkríðandi bakka
barnungr þaðan farna.

Rógeisu vann ræsir
ráðvandr á Skotlandi,
sendi seggja kindar
sverðbautinn her Gauti.

Dólgeisu rak dísar,
drótt kom mörg á flóttá,
gumna vinr at gamni
gjóðum, írskrar þjóðar.

Foldar rauð ok feldi
freyr í manna dreyra
sunnr á sigr um hlynninn
seggi mækis eggjar.

Orrosta á Jótlandi.

6. Hákon konungr Aðalsteinsfóstri lagði undir sik allan Noreg, þá er Eiríkr bróðir hans hafði brott flýit. Hákon konungr sótti hinn fyrsta vetr vestr í landit, eptir þat norðr í Þrándheim, ok sat þar. En fyrir þær sakir at ekki þótti friðligt, ef Eiríkr konungr leitaði vestan um haf með her sinn, sat hann fyrir því um mitt landit með her sinn í Firðafylki eða Sogni, á Hörðalandi eða Rogalandi. Hákon setti Sigurð Hlaðajarl yfir öll Þrœndalög, svá sem hann hafði fyrr haft, ok Hákon faðir hans, af Haraldi konungi. En er Hákon konungr spurði fall Eiríks konungs bróður síns, ok þat at synir Eiríks konungs höfðu ekki traust í Englandi, þá þótti honum lítil ógn af þeim standa; fór þá með liði sínu á einu sumri austr í Vík. Í þann tíma herjuðu Danir mjök í Víkina, ok gerðu þar opt mikinn skaða. En er þeir spurðu, at Hákon konungr var þar kominn með her mikinn, þá flýðu allir undan, sumir suðr til Hallands, en þeir er nærrmeir váru Hákoni konungi, stefndu út á haf ok svá suðr til Jótlands. En er Hákon konungr varð þess varr, þá sigldi hann eptir þeim með allan her sinn, en er hann kom til Jótlands, þá herjar hann þar. En er landsmenn urðu við þat varir, þá draga þeir her saman, ok vilja verja land sitt, ok ráða til orrostu við Hákon konung; varð þar orrosta mikil, barðist Hákon konungr svá djarfliga, at hann gékk fyrir framan merki ok hafði hvárki hjálm né brynju. Hákon konungr hafði sigr ok rak flóttann langt á land upp. Svá kvað Guthormr sindri í Hákonardrápu:

Bifroknum trað bekkjar
bláröst konungr árum,
mætr hlóð mildingr Jótum
mistar vífs í drífu.

Svangœðir rak síðan
skjótt Jálfaðar flótta,
hrot giljaðar hylja
hrafnvíns, at mun sínum.

Orrosta í Eyrarsundi.

7. Síðan hélt Hákon konungr liði sínu sunnan til Selundar ok leitaði víkinga. Hann reri með 2 snekkjur fram í Eyrarsund, þar hitti hann 11 víkingasnekkjur ok lagði þegar til orrostu við þá, ok lauk svá, at hann hafði sigr ok hrauð öll víkingaskipin. Svá segir Guthormr sindri:

Álmdrósar fór eisu
élrunnr mörum sunnan
trjónu tingls á grœna
tveim einum selmeina;
þá er ellifu allar
allreiðr Dana skeiðar
valsendir rauð vandar
víðfrægr at þat síðan.

Hernaðr Hákonar konungs í Danmörk.

8. Eptir þat herjaði Hákon konungr víða um Selund, rænti mart fólk, en drap sumt, en sumt hertók hann, ok tók gjöld stór af sumum, fékk hann þá enga mótstöðu. Svá segir Guthorm sindri:

Selund náði þá síðan
sóknheggr und sik leggja
vals ok Vinda frelsi
við Skáneyjar síðu.

Síðan fór Hákon konungr austr fyrir Skáneyjarsíðu ok herjaði alt, tók gjöld ok skatta af landinu, en drap alla víkinga, hvar sem hann fann, bæði Dani ok Vindr; fór hann alt austr fyrir Gautland ok herjaði þar, ok fékk stór gjöld af landinu. Svá segir Guthormr sindri:

Skattgilda vann skyldir
skautjálfaðar Gauta;
gullskyflir vann gjöflastr
geirveðr í för þeiri.

Hákon konungr fór aptr um haustit með lið sitt ok hafði fengit úgrynni fjár. Hann sat um vetrinn í Víkinni við áhlaupum, ef Danir eða Gautar gerði þar.

Frá Tryggva konungi.

9. Þat sama haust kom Tryggvi konungr Ólafsson or vestrvíking; hafði hann þá herjat um Írland ok Skotland. Um várit fór Hákon norðr í land, ok setti Tryggva konung bróðurson sinn yfir Víkina at verja fyrir úfriði, ok eignast slíkt er hann mætti af þeim löndum í Danmörku,

er Hákon konungr hafði hit fyrra sumarit skattgilt. Svá segir Guthormr sindri:

Ok sóknhattar setti
svellrjóðr at því fljóði
Ónars eikigrœnu
austr geðbœti hraustan,
þann er áðr frá Írum
iðvandr um kom skíðum
salbrigðandi Svegðis
svanvangs liði þangat.

Frá Gunnhildar sonum.

10. Haraldr konungr Gormsson réð þá fyrir Danmörku. Honum líkaði stórilla þat er Hákon konungr hafði herjat í land hans, ok fóru þau orð um, at Danakonungr mundi hefnast vilja; en þat varð þó ekki svá bráðliga. En er þetta spurðu Gunnhildr ok synir hennar, at úfriðr var millum Danmerkr ok Noregs, þá byrja þau ferð sína vestan; þau giptu Ragnhildi dóttur Eiríks konungs Arnfinni syni Þorfinns hausakljúfs. Settist þá enn Þorfiðr jarl at Orkneyjum, er Eiríks synir fóru í brott. Gamli Eiríksson var þeira nökkuru ellri, ok var hann þó eigi roskinn maðr. En er Gunnhildr kom til Danmerkr með sonu sína, fór hon á fund Haralds konungs, ok fékk þar góðar viðtökur; fékk Haraldr þeim veizlur í ríki sínu svá miklar, at þau féngu vel haldit sik ok menn sína, en hann tók til fóstrs Harald Eiríksson ok knésetti hann; fœddist hann upp í hirð Danakonungs. Sumir Eiríks synir fóru í hernað, þegar er þeir höfðu aldr til, ok öfluðu sér fjár, herjuðu um Austrveg. Þeir váru snimma menn fríðir ok fyrr rosknir at afli ok atgervi en at vetratali. Þess getr Glúmr Geirason í Gráfeldardrápu:

Austrlöndum fórsk undir
allvaldr sá er gaf skáldum,
hann fékk gagn at gunni,
gunnhörga slög mörgum;
slíðrtungur lét syngja,
sverðleiks reginferðir
sendi gramr at grundu,
gullvarpaðr snarpar.

Eiríks synir snerust þá ok með her sinn norðr í Víkina ok herjuðu þar, en Tryggvi konungr hafði her úti ok hélt til móts við þá, ok áttu þeir orrostur margar, ok höfðu ymsir

sigr; herjuðu Eiríks synir stundum í Víkina, en Tryggvi stundum um Sjáland ok Halland.

Lagasetning Hákonar konungs.

11. Þá er Hákon var konungr í Noregi, var friðr góðr með bóndum ok kaupmönnum, svá at engi grandaði öðrum né annars fé; þá var ár mikit bæði á sjá ok landi. Hákon konungr var allra manna glaðastr ok málsnjallastr ok lítillátastr; hann var maðr stórvitr ok lagði mikinn hug á lagasetning. Hann setti Gulaþingslög með ráði Þorleifs spaka, ok hann setti Frostaþingslög með ráði Sigurðar jarls ok annarra Þrœnda, þeira er vitrastir váru, en Heiðsævislög hafði sett Hálfdan svarti, sem fyrr er ritat.

Fæddr Hákon jarl hinn ríki.

12. Hákon konungr hafði jólaveizlu í Þrándheimi. Þessa veizlu hafði Sigurðr jarl búit fyrir honum á Hlöðum. Hina fyrstu jólanótt ól Bergljót kona Sigurðar jarls sveinbarn; eptir um daginn jós Hákon konungr svein þann vatni ok gaf nafn sitt; ok óx sveinn sá upp ok varð síðan ríkr maðr ok göfugr, ok varð jarl eptir Sigurð föður sinn. Sigurðr jarl var hinn kærsti vin Hákonar konungs.

Frá Eysteini illa.

13. Eysteinn Upplendingakonungr, er sumir kalla hinn ríka, en sumir hinn illa, hann herjaði í Þrándheimi ok lagði undir sik Eynafylki ok Sparbyggjafylki, ok setti þar yfir son sinn er hét Önundr, en Þrœndir drápu hann. Eysteinn konungr fór annat sinn herför í Þrándheim, ok herjaði þá víða ok lagði undir sik; þá bauð hann Þrœndum, hvárt þeir vildi heldr hafa at konungi þræl hans er hét Þórir faxi, eða hund er Saurr hét. Þeir kuru hundinn, því at þeir þóttust þá mundu heldr sjálfráða; þeir létu síða í hundinn þrjú mannavit, ok gó hann til tveggja orða, en mælti hit þriðja. Helsi var honum gert ok viðjar or silfri ok gulli, en þegar er saurugt var, báru hirðmenn

hans hann á herðum sér. Hásæti var honum búit, ok hann sat á haugi sem konungar, ok bjó í eyjunni Iðri, ok hafði atsetu þar sem heitir Saurshaugr. Þat er sagt, at honum varð at bana, at vargar lögðust á hjörð hans, en hirðmenn eggjuðu hann at verja fé sitt. Hann gékk af hauginum ok fór þangat til sem vargarnir váru, en þeir rifu hann þegar í sundr. Mörg undr önnur gerði Eysteinn konungr við Þrœndi. Af þeim hernaði ok úfriði flýðu margir höfðingjar, ok mart fólk flýði óðul sín.

Bygging Jamtalands ok Helsingjalands.

14. Ketill jamti, son Önundar jarls or Sparabúi, fór austr um kjöl, ok mikill mannfjöldi með honum, ok höfðu búferli sitt með sér. Þeir ruddu markir ok bygðu þar stór heruð, þat var síðan kallat Jamtaland. Sonarson Ketils var Þórir helsingr, hann fór fyrir víga sakir af Jamtalandi ok austr yfir markir, þær er þar verða, ok bygði þar, ok sótti þannug fjöldi manns með honum; þat er kallat Helsingjaland, gengr þat alt austr til sjávar. Helsingjaland bygðu Svíar alt hit eystra með hafinu. En er Haraldr konungr hinn hárfagri ruddi ríki fyrir sér, þá stökk enn fyrir honum fjöldi manns or landi, Þrœndir ok Naumdœlir, ok gerðust þá enn bygðir austr um Jamtaland, ok sumir fóru alt í Helsingjaland. Helsingjar höfðu kaupferðir sínar til Svíþjóðar ok váru þannug lýðskyldir at öllu, en Jamtar váru mjök alls í millum, ok gaf engi at því gaum, fyrr en Hákon konungr setti frið ok kaupferðir til Jamtalands ok vingaðist þar við ríkismenn; þeir sóttu síðan austan á hans fund, ok játtuðu honum hlýðni sinni ok skattgjöfum ok gerðust konungs þegnar, því at þeir spurðu gott til hans; vildu þeir heldr þýðast undir hans konungdóm en undir Svíakonung, því at þeir váru af Norðmanna ætt komnir; en hann setti þeim lög ok landsrétt. Svá gerðu ok allir Helsingjar, þeir er ætkaðir váru um kjöl norðan.

Kristnihald Hákonar konungs.

15. Hákon konungr var vel kristinn, er hann kom í Noreg. En fyrir því at þar var land alt heiðit ok blótskapr mikill, en stórmenni mart, en hann þóttist liðs þurfa mjök ok alþýðu vinsæld, þá tók hann þat ráð, at fara leyniliga með kristni, hélt sunnudaga ok frjádagaföstu ok minning hinna stœrstu hátíða. Hann setti þat í lögum at hefja jólahald þann tíma sem kristnir menn, ok skyldi þá hverr maðr eiga mælis öl, en gjalda fé ella, en halda heilagt meðan jólin ynnist. En áðr var jólahald hafit hökunótt, þat var miðsvetrar nótt, ok haldin þriggja nátta jól. Hann ætlaði svá, ef hann festist í landinu ok hann hefði frjálsliga undir sik lagt alt land, at hafa þá fram kristniboð. Hann gerði svá fyrst, at hann lokkaði þá menn er honum váru kærstir til kristni; kom svá með vinsæld hans, at margir létu skírast, en sumir létu af blótum. Hann sat löngum í Þrándheimi, því at þar var mestr styrkr landsins. En er Hákon konungr þóttist fengit hafa styrk af nökkurum ríkismönnum at halda upp kristninni, þá sendi hann til Englands eptir biskupi ok öðrum kennimönnum; ok er þeir kómu í Noreg, þá gerði Hákon konungr þat bert, at hann vildi bjóða kristni um alt land, en Mœrir ok Raumdœlir skutu þannug sínu máli sem Þrœndir váru. Hákon konungr lét þá vígja kirkjur nökkurar, ok setti þar presta til. En er hann kom í Þrándheim, þá stefndi hann þing við bœndr, ok bauð þeim kristni. Þeir svara svá, at þeir vilja þessu máli skjóta til Frostaþings, ok vilja þá at þeir komi or öllum fylkjum, þeim sem eru í Þrœndalögum, segja at þá munu þeir svara þessu vandmæli.

Frá blótum.

16. Sigurðr Hlaðajarl var hinn mesti blótmaðr, ok svá var Hákon faðir hans. Hélt Sigurðr jarl upp blótveizlum öllum af hendi konungs þar í Þrœndalögum. Þat var forn siðr, þá er blót skyldi vera, at allir bœndr skyldu

þar koma sem hof var, ok flytja þannug föng sín, þau er þeir skyldu hafa, meðan veizlan stóð. At veizlu þeiri skyldu allir menn öl eiga; þar var ok drepinn allskonar smali ok svá hross; en blóð þat alt, er þar kom af, þá var þat kallat hlaut, ok hlautbollar þat, er blóð þat stóð í, ok hlautteinar, þat var svá gert sem støklar; með því skyldi rjóða stallana öllu saman, ok svá veggi hofsins utan ok innan, ok svá støkkva á mennina; en slátr skyldi sjóða til mannfagnaðar. Eldar skyldu vera á miðju gólfi í hofinu, ok þar katlar yfir, ok skyldi full um eld bera. En sá er gerði veizluna ok höfðingi var, þá skyldi hann signa fullit ok allan blótmatinn. Skyldi fyrst Óðins full, skyldi þat drekka til sigrs ok ríkis konungi sínum, en síðan Njarðar full ok Freys full til árs ok friðar. Þá var mörgum mönnum títt at drekka þarnæst Braga full. Menn drukku ok full frænda sinna, þeira er göfgir höfðu verit, ok váru þat minni kölluð. Sigurðr jarl var manna örvastr; hann gerði þat verk, er frægt var mjök, at hann gerði mikla blótveizlu á Hlöðum, ok hélt einn upp öllum kostnaði. Þess getr Kormakr Ögmundarson í Sigurðardrápu:

Hafit maðr ask né eski
afspring með sér þingat
fésæranda at fœra,
fáz veizlu goð, Þjaza.

Hver muni vés við valdi
vægja kind um bægjask
því at fanrögnir fagnar
fens; vá gramr til menja.

Frostaþing.

17. Hákon konungr kom til Frostaþings, ok var þar komit allfjölment af bóndum. En er þing var sett, þá talaði Hákon konungr, hefr þar fyrst, at þat var boð hans ok bœn við bœndr ok búþegna, ríka ok úríka, ok þar með við alla alþýðu, unga menn ok gamla, sælan ok vesælan, konur sem karla, at allir menn skyldu kristnast láta ok trúa á einn guð, Krist Maríu son, en hafna blótum öllum ok heiðnum goðum, halda heilagt hinn sjaunda hvern dag við vinnum öllum, fasta ok hinn sjaunda hvern dag. En þegar

er konungr hafði þetta uppborit fyrir alþýðu, þá var kurr mikill þegar; kurruðu bœndr um þat, er konungr vildi vinnur taka af þeim, ok sögðu at við þat mátti landit eigi byggja; en verkalýðr ok þrælar kölluðu, at þeir mætti eigi vinna, ef þeir skyldi eigi mat hafa, sögðu ok at þat var skaplöstr Hákonar konungs ok föður hans ok þeira frænda, at þeir váru illir af mat sínum, þótt þeir væri mildir af gulli. Ásbjörn af Meðalhúsum or Gaulardal stóð upp, ok svarar erendi konungs, ok mælti: þat hugðum vér bœndr, Hákon konungr! segir hann, at þá er þú hafðir hit fyrsta þing átt hér í Þrándheimi, ok höfðum þik til konungs tekit, ok þegit af þér óðul vár, at vér hefðim þá höndum himin tekit; en nú vitum vér eigi hvárt heldr er, at vér munum frelsi þegit hafa, eða mantu nú láta þrælka oss af nýju með undarligum hætti, at vér munim hafna átrúnaði þeim, er feðr várir hafa haft fyrir oss, ok alt forellri, fyrst um brunaöld, en nú um haugsöld, ok hafa þeir verit miklu göfgari en vér, ok hefir oss þó dugat þessi átrúnaðr. Vér höfum lagt til yðar svá mikla ástúð, at vér höfum þik ráða látit með oss öllum lögum í landinu ok landsrétt. Nú er þat vili várr ok samþykki bóndanna, at halda þau lög, sem þú settir oss hér á Frostaþingi ok vér játuðum þér; viljum vér allir þér fylgja ok þik til konungs halda, meðan einnhverr er lífs bóndama þeira, er hér eru nú á þinginu, ef þú, konungr, vill nökkut hóf við hafa, at beiða oss þess eins, er vér megum veita þér, ok oss sé eigi úgeranda. En ef þér vilit þetta mál taka með svá mikilli freku, ok deila afli ok ofríki við oss, þá höfum vér bœndr gert ráð várt, at skiljast allir við þik, ok taka oss annan höfðingja, þann er oss haldi til þess, at vér megim í frelsi hafa þann átrúnað, sem vér viljum. Nú skaltu, konungr, kjósa um kosti þessa, áðr þing sé slitit. At erendi þessu gerðu bœndr róm mikinn, ok segja at þeir vilja svá vera láta. En er hljóð fékkst, þá svaraði Sigurðr jarl: þat er vili Hákonar konungs at samþykkja við yðr bœndr, ok láta aldri skilja yðra

vináttu. Bœndr segja at þeir vilja, at konungr blóti til ars þeim ok friðar, svá sem faðir hans gerði; staðnar þá kurrinn ok slíta þeir þinginu. Síðan talaði Sigurðr jarl við konung, at hann skyldi eigi fyrirtaka með öllu at gera sem bœndr vildu, sagði at eigi mundi annat hlýða, er þetta, konungr, sem þér megit sjálfir heyra, vili ok ákafi höfðingja ok þarmeð alls fólks; skulum vér, konungr, hér finna til gott ráð nökkut. Ok samdist þat með þeim konungi ok jarli.

Bœndr þrengva Hákoni til blóta.

18. Um haustit at vetrnóttum var blótveizla á Hlöðum, ok sótti þar til konungr. Hann hafði jafnan fyrr verit vanr, ef hann var staddr þar er blót váru, at matast í litlu húsi með fá menn; en bœndr töldu at því, er hann sat eigi í hásæti sínu, þá er mestr var mannfagnaðr; sagði jarl, at hann skyldi eigi þá svá gera; var ok svá at konungr sat í hásæti sínu. En er hit fyrsta full var skenkt, þá mælti Sigurðr jarl fyrir, ok signaði Óðni, ok drakk af horninu til konungs. Konungr tók við ok gerði krossmark yfir. Þá mælti Kárr af Grýtingi: hví ferr konungr nú svá? vill hann eigi enn blóta? Sigurðr jarl svarar: konungr gerir svá, sem þeir allir, er trúa á mátt sinn ok megin, ok signa full sitt Þór; hann gerði hamarsmark yfir, áðr hann drakk. Var þá kyrt um kveldit. Eptir um daginn, er menn géngu til borða, þá þustu bœndr at konungi, sögðu at hann skyldi eta þá hrossaslátr. Konungr vildi þat fyrir engan mun. Þá báðu þeir hann drekka soðit; hann vildi þat eigi. Þá báðu þeir hann eta flotit; hann vildi þat ok eigi. Ok var þá búit við atgöngu. Sigurðr jarl vildi sætta þá, ok bað þá hætta storminum; ok bað hann konung gína yfir ketilhödduna, er soðreykinn hafði lagt upp af hrossaslátrinu, ok var smjörug haddan. Þá gékk konungr til, ok brá líndúk um hödduna ok gein yfir, ok gékk síðan til hásætis, ok líkaði hvárigum vel.

Blótveizla á Mœri.

19. Um vetrinn eptir var búit til jólaveizlu konungi inn á Mœri. En er at leið jólum, þá lögðu þeir stefnu með sér átta höfðingjar, er mest réðu fyrir blótum í öllum Þrœndalögum; þeir váru 4 utan or Þrándheimi: Kárr af Grýtingi, Ásbjörn af Meðalhúsum, Þorbergr af Varnesi, Ormr af Ljoxu; en af Innþrœndum: Bótólfr af Ölvishaugi, Narfi af Staf í Veradal, Þrándr haka af Eggju, Þórir skegg af Húsabœ í eynni Iðri. Þessir 8 menn bundust í því, at þeir 4 af Útþrœndum skyldu eyða kristninni, en þeir 4 af Innþrœndum skyldu neyða konung til blóta. Útþrœndir fóru 4 skipum suðr á Mœri, ok drápu þar presta 3 ok brendu kirkjur 3; fóru aptr síðan. En er Hákon konungr ok Sigurðr jarl kómu inn á Mœri með hirð sína, þá váru þar bœndr komnir, ok höfðu allfjölment. Hinn fyrsta dag at veizlunni veittu bœndr konungi atgöngu ok báðu hann blóta, en hétu honum afarkostum ella. Sigurðr jarl bar þá sattmál í millum þeira; kom þá svá, at Hákon konungr át nökkura bita af hrosslifr; drakk hann þá öll minni krossalaust, þau er bœndr skenktu honum. En er veizlu þeiri var lokit, fór konungr ok jarl þegar út á Hlaðir; var konungr allúkátr, ok bjóst þegar í brott með öllu liði sínu or Þrándheimi, ok mælti svá, at hann skyldi fjölmennari koma í Þrándheim annat sinn, ok gjalda bóndum þenna fjándskap, er þeir höfðu til hans gert. Sigurðr jarl bað konung gefa Þrœndum þetta eigi at sök, segir svá, at konungi mundi eigi þat duga at heitast eða herja á innanlands fólk, þar sem mestr styrkr er landsins, sem í Þrándheimi var. Konungr var þá svá reiðr, at ekki mátti orðum við hann koma; fór hann í brott or Þrándheimi ok suðr á Mœri, dvaldist þar um vetrinn ok um várit; en er sumraði, dró hann lið at sér, ok váru þau orð á, at hann mundi fara með her þann á hendr Þrœndum.

Orrosta í Ögvaldsnesi.

20. Hákon konungr var þá á skip kominn ok hafði lið mikit; þá kómu honum tíðindi sunnan or landi, þau at synir Eiríks konungs váru komnir sunnan af Danmörk í Víkina, ok þat fylgði, at þeir höfðu elt af skipum Tryggva konung Ólafsson austr við Sótanes; höfðu þeir þá víða herjat í Víkinni, ok höfðu margir menn undir þá gengit. En er Hákon konungr spurði þessi tíðindi, þóttist hann liðs þurfa, sendi þá orð Sigurði jarli at koma til sín, ok svá öðrum höfðingjum, þeim er honum var liðs at ván. Sigurðr jarl kom til Hákonar konungs, ok hafði allmikit lið; váru þar þá allir Þrœndir, þeir er um vetrinn höfðu mest gengit at konunginum, at þynda hann til blóta; váru þá allir í sætt teknir af fortölum Sigurðar jarls. Fór Hákon konungr þá suðr með landi. En er hann kom suðr um Stað, þá spurði hann, at Eiríks synir váru þá komnir á Norðragðir. Fóru þá hvárir í móti öðrum; varð fundr þeira á Körmt. Géngu þá hvárir af skipum ok börðust á Ögvaldsnesi; váru hvárirtveggju allfjölmennir. Þar var orrosta mikil. Sótti Hákon konungr hart fram; ok var þar fyrir Guthormr konungr Eiríksson með sína sveit, ok eigast þeir höggvaskipti við. Þar féll Guthormr konungr, ok var merki hans niðrhöggvit; féll þar mart lið um hann. Því næst kom flótti í lið Eiríks sona, ok flýðu þeir til skipanna ok reru í brott, ok höfðu látit lið mikit. Þess getr Guthormr sindri:

Valþagnar lét vegnum
vígnestr saman bresta
handar vafs of höfðum
hlymmildingum gildir;
þar gékk Njörðr af Nirði
nadds hámána raddar
valbrands víðra landa
vápnundudum sunda.

Hákon konungr fór til skipa sinna ok hélt austr eptir Gunnhildar sonum; fóru þá hvárirtveggju sem mest máttu, þar til er þeir kómu á Austrngðir. Þaðan sigldu Eiríks synir á haf, ok suðr til Jótlands. Þess getr Guthormr sindri:

Álmdrauga varð œgis
optsinn, en ek þess minnumk,
barma öld fyrir Baldri
bensíks vita ríkis;
böðsœkir hélt bríkar
brœðr síns ok rak flœða
undan allar kindir
Eireks á haf snekkjum.

Síðan fór Hákon konungr norðr aptr í Noreg, en Eiríks synir dvöldust þá enn í Danmörk langa hríð.

Lagasetning Hákonar konungs.

21. Eptir þessa orrostu setti Hákon konungr þat í lǫgum um alt land með sjá, ok svá langt upp á land sem lax gengr ofarst, at hann skipaði allri bygð ok skipti í skipreiður, en skipreiðum í fylki hverju. Var þá ákveðit, hversu mörg skip eða stór skyldi út gera or fylki hverju, þá er almenningr væri úti, ok skyldi almenningr vera skyldr út at gera, þegar er útlendr herr væri í landi. Þat skyldi ok fylgja útboði því, at vita skyldi gera á hám fjöllum, svá at hvern mætti sjá frá öðrum. Segja menn svá, at á sjau nóttum fór herboðit frá hinum synsta vita í hina norztu þinghá á Hálogalandi.

Frá Eiríks sonum.

22. Eiríks synir váru mjök í hernaði í Austrvegi, en stundum herjuðu þeir í Noregi, svá sem fyrr er ritat. En er Hákon konungr réð Noregi, var árferð góð í landi, hann var ok hinn vinsælasti; þá var ok góðr friðr. Þá er Hákon hafði konungr verit í Noregi 20 vetr, kómu sunnan or Danmörku synir Eiríks ok höfðu allmikit lið. Þat var mikit lið er þeim hafði fylgt í hernaði, en þó var miklu meiri Danaherr, er Haraldr konungr Gormsson hafði fengit þeim í hendr. Þeir fengu hraðbyri mikit, ok sigldu út af Vendli, ok kómu utan at Ögðum, héldu síðan norðr með landi ok sigldu dag ok nótt. En vitum var ekki uppskotit, fyrir þá sök at sú var siðvenja, at vitar fóru austan eptir landi, en austr þar hafði ekki orðit vart við ferð þeira. Þat bar enn til, at konungr hafði viðrlög mikil, at vitar

væri rangt uppbornir, þeim mönnum er kunnir ok sannir urðu at því, fyrir þá sök at herskip ok víkingar fóru um úteyjar ok herjuðu, ok hugðu landsmenn at þar mundu fara synir Eiríks; var þá vitum uppskotit, ok varð herhlaup um land alt; en Eiríks synir fóru aptr til Danmerkr ok höfðu engan Danaher haft nema sitt lið; en stundum váru þat annarskonar víkingar. Varð Hákon konungr þessu mjök reiðr, er starf ok fékostnaðr varð af þessu, en ekki gagn. Bœndr töldu ok at fyrir sína hönd, er svá fór. Ok var þessi sök til, er engi njósn fór fyrir um ferð Eiríks sona, fyrr en þeir kómu norðr í Úlfasund. Þeir lágu þar 7 nætr, fór þá sögn hit efra um Eið ok norðr um Mœri. En Hákon konungr var þá á Norðmœri í ey þeiri er Fræði heitir, þar sem heitir Birkiströnd, at búi sínu, ok hafði ekki lið nema hirð sína, ok bœndr þá er verit höfðu í boði hans.

Frá Agli ullserk.

23. Njósnarmenn kómu til Hákonar konungs ok segja honum sín erendi, at Eiríks synir váru með her mikinn fyrir sunnan Stað. Þá lét konungr kalla til sín þá menn er þar váru vitrastir, ok leitaði ráðs við þá, hvárt hann skyldi berjast við Eiríks sonu, þótt liðsmunr sé mikill, eða skal hann fara norðr undan ok fá sér lið meira. Egill ullserkr er nefndr bóndi einn, er þar var, hann var þá gamlaðr mjök, ok hafði verit meiri ok sterkari hverjum manni, ok hinn mesti orrostumaðr; hann hafði lengi borit merki Haralds konungs hins hárfagra. Egill svarar rœðu konungs: var ek í nökkurum orrostum með Haraldi konungi feðr yðrum, barðist hann stundum við meira liði, stundum við minna, hafði hann jafnan sigr; aldri heyrða ek hann leita þess ráðs, at vinir hans skyldi kenna honum at flýja; munum vér ok eigi þér þat ráð kenna, konungr, því at vér þykkjumst eiga höfðingja röskvan, þér skulut ok eiga trausta fylgð af oss. Margir aðrir studdu ok þetta mál. Konungr

sagði ok svá, at hann var þess fúsari at berjast með lið þat er til féngist; var þat þá ráðit. Lét konungr þá skera upp herör ok senda alla vega frá sér, ok lét draga lið saman, slíkt er hann fékk. Þá mælti Egill ullserkr: þat óttuðumst ek um hríð, er friðr þessi hinn mikli var, at ek munda verða ellidauðr inni á pallstrám mínum, en ek vilda heldr falla í orrostu með höfðingja mínum; kann nú vera at svá megi verða.

Orrosta við Fræðarberg.

24. Synir Eiríks héldu norðr um Stað, þegar er leiði gaf. En er þeir kómu norðr um Stað, þá spyrja þeir hvar Hákon konungr var, ok halda til móts við hann. Hákon konungr hafði 9 skip; hann lagðist norðr undir Fræðarberg í Féeyjarsundi; en Eiríks synir lögðu at fyrir sunnan bergit, þeir höfðu meir en 20 skip. Hákon konungr sendi þeim boð, ok bað þá á land ganga; segir at hann hafði þeim völl haslat á Rastarkálf. Þar eru vellir sléttir ok miklir, en fyrir ofan gengr brekka löng ok heldr lág. Géngu Eiríks synir þá af skipum sínum, ok norðr yfir hálsinn fyrir innan Fræðarberg, ok svá fram á Rastarkálf. Egill mælti þá til Hákonar konungs, bað hann fá sér 10 menn ok 10 merki; konungr gerði svá. Gékk þá Egill með menn sína upp undir brekkuna, en Hákon konungr gékk upp á völlinn með sitt lið, setti upp merki ok fylkti, ok segir svá: vér skulum hafa fylking langa, svá at þeir kringi eigi um oss, þótt þeir hafi lið meira. Gerðu þeir svá. Varð þar orrosta mikil ok hin snarpasta sókn. Egill lét þá setja upp merki þau 10, er hann hafði, ok skipaði svá mönnum þeim er báru, at þeir skyldu ganga sem næst brekkunni ok láta stundar hríð í millum hvers þeira. Þeir gerðu svá, ok géngu fram með brekkunni sem næst, svá sem þeir mundu vilja koma á bak þeim Eiríks sonum. Þat sá þeir er efstir stóðu í fylking Eiríks sona, at merki mörg fóru óðfluga ok gnæfðu fyrir ofan brekkuna, ok hugðu

at þar mundi fylgja lið mikit, ok mundi vilja koma á bak þeim, milli ok skipanna. Gerðist þar þá kall mikit, sagði hverr öðrum hvat títt var. Því næst kom flótti í lið þeira, en er þat sá konungarnir, þá flýðu þeir. Hákon konungr sótti þá hart fram með sínum mönnum, ok ráku þeir flóttann ok feldu lið mikit.

Frá Gamla konungi.

25. Gamli Eiríksson, þá er hann kom upp á hálsinn fyrir ofan bergit, þá snerist hann aptr, ok sá at ekki lið fór eptir meira, en þat er þeir höfðu barzt viðr, ok þetta var prettr einn. Þá lét Gamli konungr blása herblástr ok setja upp merki sitt, ok skaut á fylking; hurfu at því allir Norðmenn, en Danir flýðu til skipanna. En er Hákon konungr ok lið hans kom at, þá varð þar orrosta í annat sinn hin snarpasta. Hafði þá Hákon konungr meira lið, lauk svá at Eiríks synir flýðu; sóttu þeir þá suðr af hálsinum, en sumt lið þeira opaði suðr á bergit, ok fylgði Hákon konungr þeim. Völlr sléttr er austan af hálsinum ok vestr á bergit, ok þá hamrar brattir vestr af. Þá opuðu menn Gamla upp undan á bergit, en Hákon konungr sótti at þeim svá djarfliga, at hann drap suma, en sumir hljópu vestr af berginu; váru hvárirtveggju drepnir. Skildist Hákon konungr svá fremi við, er hverr maðr var drepinn.

Fall Gamla konungs ok Egils ullserks.

26. Gamli Eiríksson flýði ok af hálsinum, ok ofan á jöfnu fyrir sunnan bergit. Þá snerist Gamli konungr enn í mót, ok hélt upp orrostu; kom þá enn lið til hans; þar kómu ok allir brœðr hans með miklar sveitir. Egill ullserkr var þá fyrir Hákonar mönnum, ok veitti harða atgöngu, ok skiptust þeir Gamli konungr höggum við; fékk Gamli konungr sár stór, en Egill féll, ok mart lið með honum. Þá kom at Hákon konungr með þær sveitir er honum höfðu fylgt, varð þá enn ný orrosta; sótti þá enn Hákon konungr

hart fram, ok hjó menn til beggja handa sér, ok feldi hvern yfir annan. Svá segir Guthormr sindri:

Hræddr fór hjörva raddar
herr fyrir málma þverri,
rógeisu gékk ræsir
ráðsterkr framar merkjum;
gerra gramr í snerru
geirvífa sér hlífa,
hinn er yfrinn gat jöfra
Óðs kvánar byr mána.

Eiríks synir sá menn sína alla vega falla fyrir sér; þá snúast þeir á flótta til skipa sinna. En þeir er fyrri höfðu flýit á skipin, þá höfðu þeir út hrundit skipunum, en sum skipin váru þá uppi fjöruð; hljópu þá allir Eiríks synir á sund, ok þat lið er þeim fylgði. Þar féll Gamli Eiríksson, en aðrir brœðr hans náðu skipunum, ok héldu brot síðan með þat lið er eptir var, ok héldu síðan suðr til Danmarkar, ok dvöldust þar um hríð, ok undu illa við sína ferð.

Heygðr Egill ullserkr.

27. Hákon konungr tók þar skip þau er uppi hafði fjarat, er átt höfðu Eiríks synir, ok lét draga á land upp. Þar lét Hákon konungr leggja Egil ullserk í skip, ok með honum alla þá menn er af þeira liði höfðu fallit; lét bera þar at jörð ok grjót. Hákon konungr lét ok fleiri skip upp setja ok bera á valinn, ok sér þá hauga enn fyrir sunnan Fræðarberg. Eyvindr skáldaspillir orti vísu þessa, þá er Glúmr Geirason hœldist í sinni vísu um fall Hákonar konungs:

Fyrr rauð Fenris varra
flugvarr konungr sparra,
málmhríðar svall meiðum
móðr, í Gamla blóði,
þá er ústirfinn arfa
Eiríks of rak, geira
nú tregr gætigauta
grams fall, á sjá alla.

Háfir bautasteinar standa hjá haugi Egils ullserks.

Sögð hersaga.

28. Þá er Hákon konungr Aðalsteinsfóstri hafði verit konungr í Nóregi 6 vetr ok 20, síðan er Eiríkr bróðir hans fór or landi, þá varð þat til tíðinda, at Hákon

konungr var staddr á Hörðalandi, ok tók veizlu í Storð á Fitjum; hafði hann þar hirð sína ok marga bœndr í boði sínu. En er konungr sat yfir dagverðarborði, þá sá varðmenn, er úti váru, at skip mörg sigldu sunnan, ok áttu eigi langt til eyjarinnar. Þá mælti hverr við annan, at segja skyldi konungi, at þeir hugðu at herr mundi at þeim fara; en þat þótti engum dælt at segja konungi hersögu, því at hann hafði þar mikit við lagt, hverjum er þat gerði: en þat þótti þó úgeranda, at konungr vissi eigi þetta. En þá gengr einnhverr inn í stofuna ok bað Eyvind Finsson ganga út með sér skjótt, segir at hin mesta nauðsyn var á. Eyvindr gékk út, ok þegar er hann kom út, þar er sjá mátti til skipanna, þá sá hann þegar, at þar fór herr mikill: gékk þegar aptr í stofuna ok fyrir konung ok mælti: lítil er líðandi stund, en löng er matmáls stund. Konungr leit móti honum ok mælti; hvat ferr? Eyvindr kvað:

Blóðöxar tjá beiða
brynþings fetilstinga,
oss gerask hnept, ens hvassa
hefnendr, setuefni.

Heldr er vant, en ek vilda
veg þinn, konungr! segja,
fám til fornra vápna
fljótt, hersögu dróttni.

Konungr sagði: ertu svá góðr drengr, Eyvindr, at þú munt eigi hersögu segja, nema sönn sé. Þá segja margir, at sú saga var sönn. Lét þá konungr taka ofan borðit; gékk hann þá út ok sá til skipanna, sá þá at þat váru herskip. Hann mælti þá til manna sinna, spyrr hvert ráð taka skyldi, hvárt berjast skal með lið þat, er þeir hafa, eða ganga til skipa ok sigla norðr undan: er oss þat auðsætt, segir konungr, at vér munum nú berjast við liðsmun miklu meira, en fyrr höfum vér átt, ok hefir oss opt þó þótt mikill misjafnaðr liðs várs, þá er vér höfum orrostu átt við sonu Gunnhildar. Menn veittu hér eigi skjótan orskurð. Þá kvað Eyvindr:

Samira, Njörðr, enn norðar,
naddregns, hvötum þegni,
vér getum bili at bölva,
borðmœrar skæ fœra;

nú er þat er rekr á rakna
rymleið flota breiðan,
grípum vér í greipar
gunnborð, Haraldr sunnan.

Konungr svarar: hraustliga er þetta mælt, Eyvindr, ok nær skaplyndi mínu, en þó vil ek heyra fleiri manna orskurð um þetta mál. En er menn þóttust skilja, hversu konungr vildi vera láta, þá svara margir, segja at heldr vildu falla með drengskap, en flýja fyrir Dönum at úreyndu, sögðu at opt höfðu þeir sigr fengit, þá er þeir höfðu barizt við minna lið. Konungr þakkaði þeim vel orð sín, ok bað þá vápnast, ok svá gera menn. Konungr steypir brynju á sik ok gyrðir sik með sverðinu Kvernbít, setr á höfuð sér hjálm gullroðinn, tekr kesju í hönd sér ok skjöld á hlið; þá skipar hann hirðinni í eina fylking, ok bóndum þar með, ok setti upp merki sín.

Liðsamnaðr Eiríks sona.

29. Haraldr Eiríksson var þá höfðingi yfir þeim brœðrum eptir fall Gamla. Þeir brœðr höfðu þar her mikinn sunnan af Danmörk. Þar váru þá í liði með þeim móðurbrœðr þeira Eyvindr skreyja ok Álfr askmaðr, þeir váru sterkir menn ok hraustir ok hinir mestu manndrápamenn. Eiríks synir héldu skipum sínum til eyjarinnar, ok géngu á land upp ok fylktu; ok er svá sagt, at eigi mundi vera minni liðsmunr, en sex menn mundu vera um einn, at Eiríks synir mundu fjölmennari.

Bardagi í Storð á Fitjum.

30. Hákon konungr hafði þá fylkt liði sínu, ok segja menn svá, at konungr steypti af sér brynjunni, áðr orrostan tókst. Svá segir Eyvindr skáldaspillir í Hákonarmálum:

Bróður fundu þær Bjarnar
í brynju fara,
konung hinn kostsama
kominn und gunnfána;
drúptu dólgar,
en darraðr hristisk,
upp var þá hildr um hafið.

Hét á Háleygi
sem á Hólmrygi
jarla einbani,
fór til orrostu.
Gott hafði hinn göfgi
gengi Norðmanna;
œgir Eydana
stóð und árhjálmi.

Hrauzk or herváðum,
hratt á völl brynju
vísi verðungar
áðr til vígs tœki;
lék við ljóðmögu,
skyldi land verja;
gramr hinn glaðværi
stóð und gullhjálmi.

Hákon konungr valdi mjök menn í hirð með sér at afli ok hreysti, svá sem gert hafði Haraldr konungr faðir hans. Þórálfr hinn sterki Skólmsson var þar ok gékk á aðra hlið konungi, hann hafði hjálm ok skjöld, kesju ok sverð þat er kallat var Fetbreiðr. Þat var kallat, at þeir Hákon konungr væri jafnsterkir; þess getr Þórðr Sjáreksson í drápu þeiri, er hann orti um Þórálf:

Þar er böðharðir börðusk
bands jódraugar landa,
lystr gékk herr til hjörva
hnits í Storð á Fitjum;
ok gimsløngvir ganga
gífrs hlémána drífu
nausta blakks hit næsta
Norðmanna gram þorði.

En er fylkingar géngu saman, varð þar orrosta óð ok mannskœð; en er menn höfðu skotit spjótum, þá brugðu menn sverðum; gékk þá Hákon konungr, ok Þórálfr með honum, fram um merkit, ok hjó til beggja handa. Svá segir Eyvindr skáldaspillir:

Svá beit þá sverð
or siklings hendi
váðir Váfaðar
sem í vatn um brygði.
Brökuðu broddar,
brotnuðu skildir,
glumruðu glymhringar
í gotna hausum.
Tröddusk törgur
fyr Týs ok bauga
hjalta harðfótum
hausar Norðmanna;
róma varð í eyju,
ruðu konungar
skírar skjaldborgir
í skatna blóði.

Fall Eyvindar skreyju ok Álfs askmanns.

31. Hákon konungr var auðkendr, meiri en aðrir menn, lýsti ok af hjálminum, er sólin skein á; var vápnaburðr mikill at honum. Þá tók Eyvindr Finnsson hött ok setti yfir hjálm konungs. Eyvindr skreyja kallaði þá hátt: leynist Norðmanna konungr nú, eða hefir hann flýit, eða hvar er nú gullhjálmrinn? Gékk Eyvindr þá fram, ok

Álfr bróðir hans með honum, ok hjoggu til beggja handa, ok létu sem óðir eða galnir væri. Hákon konungr mælti hátt til Eyvindar: haltu svá fram stefnunni, ef þú vilt finna Norðmanna konung. Svá segir Eyvindr skáldaspillir:

Baðat valgrindar vinda
veðrheyjandi Skreyju
gumnum hollr né gulli
Gefnar sinni stefnu.
Ef svipkenni svinnan
sigrminnigr vilt finna,
fram haltu njótr at nýtum
Norðmanna gram þannig.

Var þá ok skamt at bíða, at Eyvindr kom þar ok reiddi sverðit ok hjó til konungs. Þórálfr skaut við honum skildinum, ok stakaði Eyvindr við, en konungr tók sverðit Kvernbít tveim höndum, ok hjó til Eyvindar ofan í hjálminn, klauf hjálminn ok höfuðit alt í herðar niðr. Þá drap Þórálfr Álf askmann. Svá segir Eyvindr skáldaspillir:

Veit ek at beit hinn bitri
byggving meðaldyggvan
búlka skíðs or báðum
benvöndr konungs höndum.
Úfælinn klauf ála
éldraugr skarar hauga
gullhjöltuðum galtar
grandaðr Dana brandi.

Eptir fall þeira brœðra gékk Hákon konungr svá hart fram, at þá hrökk alt fólk fyrir honum; slær þá í lið Eiríks sona felmt ok flótta því næst. En Hákon konungr var í öndverðri sinni fylking, ok fylgði fast flóttamönnum, ok hjó títt ok hart. Þá flaug ör ein, er fleinn er kallaðr, ok kom í hönd Hákoni konungi upp í músina fyrir neðan öxl; ok er þat margra manna sögn, at skósveinn Gunnhildar, er Kispingr er nefndr, hljóp fram í þysinum ok kallaði: gefit rúm konungsbananum! ok skaut fleininum til Hákonar konungs. En sumir segja, at eigi veit hverr skaut, má þat ok vel vera, því at örvar ok spjót ok allskonar skotvápn flugu svá þykt sem drífa. Fjöldi manns féll af Eiríks sonum, bæði á vígvellinum ok á leið til skipanna, ok svá í fjörunni; ok fjöldi hljóp á kaf; mart komst á skipin, ok allir Eiríks synir, ok reru þegar undan, en Hákonar menn eptir þeim. Svá segir Þórðr Sjáreksson:

Varði varga myrðir
vítt, svá skal frið slíta,
jöfur vildu þann eldask,
öndvert fólk, at löndum;
starf hófsk upp, þar er arfi
ótta vanr á flótta
gulls, en gramr var fallinn,
Gunnhildar kom sunnan.

Þrott var sýnt þar er settusk
sinn róðrs við þröm stinnan,
maðr lét önd ok annarr,
úfár búendr sárir.
Afreks veit þat er jöfri
allríkr í styr slíkum
göndlar njörðr, sá er gerði,
gékk næst, hugins drekku.

Dauði Hákonar konungs.

32. Hákon konungr gékk út á skeið sína, lét þá binda sár sitt; en þar rann blóð svá mjök, at eigi fékk stöðvat. Ok er á leið daginn, þá úmætti konung; segir hann þá, at hann vill fara norðr á Álreksstaði til bús síns. En er þeir koma norðr at Hákonarhellu, þá lögðu þeir þar at, ok var þá konungr nær lífláti; kallaði hann þá á vini sína, ok segir þeim skipan þá, er hann vill hafa á um ríkit. Hann átti dóttur eina barna, er Þóra hét, ok engan son. Hann bað þá senda þau orð Eiríks sonum, at þeir skyldu konungar vera yfir landi, en hann bað af þeim virkta vinum sínum ok frændum: en þótt mér verði lífs auðit, segir hann, þá mun ek af landi fara ok til kristinna manna, ok bœta þat, er ek hefi brotit við guð; en ef ek dey hér í heiðni, þá veiti mér þann gröpt er yðr sýnist. Litlu síðar andaðist Hákon konungr þar á hellunni, sem hann hafði fœddr verit.

Hákon konungr var svá mjök harmaðr, at bæði vinir ok úvinir grétu dauða hans, ok kölluðu, at eigi mundi jafngóðr konungr koma síðan í Noreg. Vinir hans fluttu lík hans norðr á Sæheim á Norðhörðaland, ok urpu þar haug mikinn, ok lögðu þar í konung með alvæpni sitt ok hinn bezta búnað sinn, en ekki fé annat. Mæltu þeir svá fyrir grepti hans, sem heiðinna manna siðr var til, vísuðu honum til Valhallar. Eyvindr skáldaspillir orti kvæði eitt um fall Hákonar konungs, ok svá þat hversu honum var þar fagnat; þat eru kölluð Hákonarmál, ok er þetta upphaf:

Göndul ok Skögul
sendi Gautatýr
at kjósa um konunga,
hverr Yngva ættar
skyldi með Óðni fara
ok í Valhöll vera.

Bróður fundu þær Bjarnar
í brynju fara,
konung hinn kostsama
kominn und gunnfána;
drúptu dólgar,
en darraðr hristisk,
upp var þá hildr um hafið.

Hét á Háleygi
sem á Hólmrygi
jarla einbani,
fór til orrostu.
Gott hafði hinn göfgi
gengi Norðmanna;
œgir Eydana
stóð und árhjálmi.

Hrauzk or herváðum,
hratt á völl brynju
vísi verðungar
áðr til vígs tœki;
lék við ljóðmögu,
skyldi land verja;
gramr hinn glaðværi
stóð und gullhjálmi.

Svá beit þá sverð
or siklings hendi
váðir Váfaðar
sem í vatn um brygði.
Brökuðu broddar,
brotnuðu skildir,
glumruðu glymhringar
í gotna hausum.

Tröddusk törgur
fyrir Týs ok bauga
hjalta harðfótum
hausar Norðmanna;
róma varð í eyju,
ruðu konungar
skírar skjaldborgir
í skatna blóði.

Brunnu beneldar
í blóðgum undum,
lutu langbarðar
at lýða fjörvi,
svarraði sárgýmir
á sverða nesi,
féll flóð fleina
í fjöru Stórðar.

Bléndusk við roðnar
und randar himni
Sköglar veðr léku
við skýs um bauga;
umdu oddlár
í Óðins veðri,
hneig mart manna
fyrir mækis straumi.

Sátu þá döglingar
með sverð um togin,
með skarða skjöldu
ok skotnar brynjur,
vara sá herr
í hugum er átti
til Valhallar vega.

Göndul þat mælti,
studdisk geirskapti:
vex nú gengi goða,
er Hákoni hafa
með her mikinn
heim bönd um boðit.

Vísi þat heyrði,
hvat valkyrjur mæltu
mærar af mars baki;
hyggiliga létu
ok hjálmaðar sátu
ok höfðusk hlífar fyrir.

Hákon:

Hví þú svá gunni
skiptir, Geirskögul?
várum þó verðir gagns frá goðum.

Skögul:
Vér því völdum
er þú velli hélzt
en þínir fjándr flugu.
Ríða vit nú skulum,
kvað hin ríka Skögul,
grœnna heima goða
Óðni at segja,
at nú mun allvaldr koma
á hann sjálfan at sjá.
Hermóðr ok Bragi,
kvað hroptatýr,
gangit í gegn grami,
því at konungr ferr,
sá er kappi þykkir,
til hallar hinnig.
Ræsir þat mælti,
var frá rómu kominn,
stóð allr í dreyra drifinn:
illúðigr mjök
þykkir oss Óðinn vera,
sjám vér hans of hugi.
Einherja grið
þú skalt allra hafa,
þigg þú at Ásum öl;
jarla bági,
þú átt inni hér
átta brœðr, kvað Bragi.
Gerðar várar,
kvað hinn góði konungr,
viljum vér sjálfir hafa,
hjálm ok brynju
skal hirða vel,
gott er til geirs at taka.
Þá þat kyndisk,
hve sá konungr hafði
vel um þyrmt véum,
er Hákon báðu
heilan koma
ráð öll ok regin.
Góðu dœgri
verðr sá gramr um borinn,
er sér getr slíkan sefa;
hans aldar
æ mun vera
at góðu getit.
Mun úbundinn
á ýta sjöt
Fenrisúlfr fara,
áðr jafngóðr
á auða tröð
konungmaðr komi.
Deyr fé,
deyja frændr,
eyðisk land ok láð;
síz Hákon fór
með heiðin goð,
mörg er þjóð um þjáð.

SAGAN AF HARALDI KONUNGI GRÁFELD OK HÁKONI JARLI.

Upphaf Eiríks sona.

1. Eiríks synir tóku þá konungdóm yfir Noregi, síðan er Hákon konungr var fallinn. Var Haraldr mest fyrir þeim brœðrum at virðingu, ok hann var elztr þeira er þá lifðu. Gunnhildr móðir þeira hafði mjök landráð með þeim, hon var kölluð konungamóðir. Þá váru höfðingjar í landinu: Tryggvi Ólafsson austr í landi ok Guðröðr Bjarnarson á Vestfold, Sigurðr Hlaðajarl í Þrándheimi, en Gunnhildar synir höfðu mitt land hinn fyrsta vetr. Þá fóru orð ok sendimenn milli þeira Gunnhildar sona ok Tryggva ok Guðröðar, ok var þar alt mælt til sætta, at þeir skyldi hafa þvílíkan hlut ríkis af Gunnhildar sonum, sem þeir höfðu áðr haft af Hákoni konungi. Glúmr Geirason er maðr nefndr, hann var skáld Haralds konungs ok hreystimaðr mikill; hann orti vísu þessa eptir fall Hákonar konungs:

Vel hefir hefnt, en hafna
hjörs berdraugar fjörvi,
fólkrakkr um vann fylkir
framligt, Haraldr Gamla;
er døkkvalir drekka
dólgbands, fyrir ver handan
roðin frá ek rauðra benja
reyr, Hákonar dreyra.

Þessi vísa varð allkær. Ok er þetta spyrr Eyvindr Finnsson, kvað hann vísu er fyrr er ritin:

Fyrr rauð Fenris várra
flugvarr konungr sparra,
málmhríðar svall meiðum
móðr, í Gamla blóði,
þá er ústirfinn arfa
Eiríks of rak, geira
nú tregr gætigauta
grams fall, á sjá alla.

Var sú vísa ok mjök flutt. En er þat spyrr Haraldr konungr, þá gaf hann Eyvindi þar fyrir dauðasök, alt til þess er vinir þeira sættu þá, með því at Eyvindr skyldi gerast skáld hans, svá sem hann hafði áðr verit skáld Hákonar

konungs. Var frændsemi þeira mikil, svá at Gunnhildr var móðir Eyvindar, dóttir Hálfdanar jarls, en móðir hennar var Ingibjörg, dóttir Haralds konungs hins hárfagra. Þá orti Eyvindr vísu um Harald konung:

Lítt kváðu þik láta,
landvörðr! er brast, Hörða,
benja hagl á brynjum,
bugust álmar, geð fálma;
þá er úfólgin ylgjar
endr ór þinni hendi
fetla svell til fyllar
fullegg, Haraldr, gullu.

Gunnhildar synir sátu mest um mitt land, því at bæði þótti þeim ekki trúligt at sitja undir hendi Þrœndum eða Víkverjum, er mestir höfðu verit vinir Hákonar konungs, en stórmenni mart í hvárumtveggja stað. Þá fóru menn at bera sættarboð í milli þeira Gunnhildar sona ok Sigurðar jarls, því at þeir fengu engar skyldir áðr or Þrándheimi, ok varð þat at lyktum, at þeir gerðu sætt sína konungar ok jarl, ok bundu svardögum. Skyldi Sigurðr jarl hafa slíkt ríki af þeim í Þrándheimi, sem hann hafði fyrr af Hákoni konungi, váru þeir þá sáttir kallaðir. Allir synir Gunnhildar váru sínkir kallaðir, ok var þat mælt, at þeir fæli lausafé í jörðu. Um þat orti Eyvindr skáldaspillir vísu:

Bárum, ullr! um alla,
ímunlauks, á hauka
fjöllum Fyrisvalla
fræ Hákonar ævi.
Nú hefir fólkstríðir Fróða
fáglýjaðra þýja
meldr í móður holdi
mellu dólgs um fólginn.

Ok enn:

Fullar skein á fjöllum
fallsól brá vallar
Ullar kjóls um allan
aldr Hákonar skáldum.
Nú er álfröðull elfar
jötna dólgs um fólginn,
ráð eru rammrar þjóðar
rík, í móður líki.

Þá er Haraldr konungr spurði um vísur þessar, þá sendi hann orð Eyvindi, at hann skyldi koma á fund hans. En er Eyvindr kom á konungs fund, þá bar konungr sakar á hann, ok kallaði hann úvin sinn: ok samir þér þat illa, segir hann, at veita mér útrúnað, því at þú hefir áðr gerzt minn maðr. Þá kvað Eyvindr vísu:

Einn dróttin hefik áttan,
jöfurr dýrr! en þik fyrri,
bellir, bragningr! elli,
bíð ek eigi mér hins þriðja;
trúr var ek tiggja dýrum,
tveim skjöldum lék ek aldri,
fylli ek flokk þinn, stillir,
fellr á hendr mér elli.

Haraldr konungr lét Eyvind festa sér fyrir þetta mál sinn dóm. Eyvindr átti gullhring mikinn ok góðan, er kallaðr var Moldi; hann hafði verit tekinn löngu áðr or jörðu; hring þann, segir konungr, at hann vill hafa; ok var þá eigi annarr kostr á. Þá kvað Eyvindr:

Skylda ek, skerja foldar
skíðrennandi! síðan
þursa tœs frá þvísa
þinn góðan byr finna;
er, valjarðar, verðum
veljandi! þér selja
lyngva, mens, þat er lengi
látr minn faðir átti.

Fór Eyvindr þá heim, ok er ekki þess getit at hann fyndi síðan Harald konung.

Frá Gunnhildar sonum ok kristnihaldi þeira.

2. Gunnhildar synir tóku kristni á Englandi, sem fyrr var ritat. En er þeir kómu til forráða í Noregi, þá féngu þeir ekki áleiðis komit at kristna menn í landi; en alt þar er þeir kómu því við, þá brutu þeir niðr hof ok spiltu blótum, ok féngu af því mikla úvináttu. Var þat brátt á þeira dögum, at árferð spiltist í landi, því at konungar váru margir, ok hafði hverr hirð um sik; þurftu þeir mikils við ok um kostnað, ok váru þeir hinir fégjörnustu. En ekki héldu þeir mjök lög, þau er Hákon konungr hafði sett, nema þat er þeim þótti felt. Þeir váru allir hinir fríðustu menn, sterkir ok stórir, íþróttamenn miklir. Svá segir Glúmr Geirason í drápu þeiri, er hann orti um Harald Gunnhildarson:

Kunni tólf sá er tanna
tíðum Hallinskíða
ógnarstafr um jöfra
íþróttir fram sótti.

Optliga fóru þeir brœðr allir saman, en stundum sér hvert; þeir váru menn grimmir ok hraustir, orrostumenn miklir ok mjök sigrsælir.

Ráðagerð Gunnhildar ok sona hennar.

3. Gunnhildr konungamóðir ok synir hennar váru opt á tali ok málstefnum ok réðu landráðum. Ok eitt sinn spyrr Gunnhildr sonu sína: hvernug ætli þér at láta fara um ríki í Þrándheimi? þér berit konunga nöfn, svá sem fyrr hafa haft langfeðgar yðrir, en þér hafit lítit land ok lið ok erut margir til skiptis. Víkina austr hafa þeir Tryggvi ok Guðröðr, ok hafa þeir þar nökkura tiltölu fyrir ættar sakir; en Sigurðr jarl ræðr einn öllum Þrœndalögum, ok veit ek þat eigi, hvat skylda yðr berr til þess at láta jarl einn ráða ríki svá mikit undan yðr; þykki mér þat undarligt, ef þér farit hvert sumar í víking á önnur lönd, en látit jarl innanlands taka af yðr föðurleifð yðra. Lítit mundi Haraldi þykkja, er þú ert eptir heitinn, föðurfeðr þínum, at setja jarl einn af ríki ok lífi, er hann vann allan Noreg undir sik ok réð síðan til elli. Haraldr svarar: þat er eigi svá, segir hann, at taka Sigurð jarl af lífdögum, sem at skera kið eða kálf; Sigurðr jarl er ættstórr ok frændmargr, vinsæll ok vitr; vætti ek, ef hann spyrr með sönnu, at hann á úfriðar ván af oss, þá eru þar allir Þrændir sem hann er; eigum vér þar þá ekki erendi nema ilt eitt; lízt mér svá, sem engum várum brœðra þykki trygt at sitja undir hendi þeim Þrœndum. Þá sagði Gunnhildr: vér skulum þá fara alt annan veg með váru ráði, gera oss minna fyrir: Haraldr ok Erlingr skulu sitja í haust á Norðmœri, má ek ok fara með yðr, skulum vér þá öll saman freista, hvat af sýslist. Gera þau á þessa leið.

Ráðagerð Gunnhildar sona ok Grjótgarðs.

4. Bróðir Sigurðar jarls hét Grjótgarðr; hann var yngri miklu þeira ok virðr minna, hafði hann ok ekki tignarnafn, en hann hélt þó sveit ok var í víking á sumrum ok fékk sér fjár. Haraldr konungr sendir menn inn í Þrándheim á fund Sigurðar jarls með vingjöfum ok vinmælum, segir at Haraldr konungr vill leggja við hann því-

líka vináttu, sem aðr hafði Hákon konungr við Sigurð jarl; þat fylgði ok orðsending, at jarl skyldi koma á fund Haralds konungs, skyldu þeir þá binda at fullu vináttu sína. Sigurðr jarl tók vel sendimönnum ok vináttu konungs, en sagði þat, at hann mátti ekki fara á fund konungs fyrir fjölskyldum sínum, en sendi konungi vingjafir ok orð góð ok blíð í móti vináttu hans. Fóru sendimenn í brott. Þeir fóru á fund Grjótgarðs, ok fluttu til hans hit sama erendi, vináttu Haralds ok heimboð, ok þarmeð góðar gjafir. En er sendimenn fóru heim, þá hét Grjótgarðr ferð sinni. Ok at ákveðnum degi kemr Grjótgarðr á fund Haralds konungs ok Gunnhildar; var við honum tekit allfeginsamliga, var hann þar hafðr í hinum mestum kærleikum, svá at Grjótgarðr var hafðr við einkamál ok marga leynda hluti; kemr þar niðr, at sú rœða var uppi höfð til Sigurðar jarls, sem þau höfðu áðr samit konungr ok dróttning, töldu þá fyrir Grjótgarði, hversu jarl hafði hann lengi lítinn mann gert; en ef hann vildi vera í þessu ráði með þeim, þá segir konungr, at Grjótgarðr skyldi vera jarl hans ok hafa ríki þat alt er áðr hafði Sigurðr jarl; kom svá, at þau sömdu þetta með einkamálum, at Grjótgarðr skyldi halda njósn til, nær líkast væri at veita atferð jarli, ok gera þá orð Haraldi konungi. Fór þá Grjótgarðr heim við svá búit, ok þá gjafir góðar af konungi.

Brenna Sigurðar jarls.

5. Sigurðr jarl fór um haustit inn í Stjóradal, ok var þar á veizlum; þaðan fór hann út á Ögló, ok skyldi þar taka veizlur. Jarlinn hafði jafnan mikit fjölmenni um sik, meðan hann trúði illa konungum, en með því at þá höfðu farit vináttumál með þeim Haraldi konungi, þá hafði hann nú ekki mikla sveit manna. Grjótgarðr gerði þá njósn til Haralds konungs, at eigi mundi í annat sinn vænna at fara at jarli. Ok þegar á sömu nótt fóru konungar Haraldr ok Erlingr inn eptir Þrándheimi, ok höfðu skip 4 ok

lið mikit, sigla um nóttina við stjörnuljós; kom þá Grjótgarðr til móts við þá; kómu þeir ofanverða nótt á Ögló, þar sem Sigurðr jarl var á veizlu, lögðu þar eld í hús, ok brendu bœinn ok jarl inni með öllu liði sínu, fóru í brott árdegis um morgininn út eptir firði, ok svá suðr á Mœri, ok dvöldust þar langa hríð.

Upphaf Hákonar jarls Sigurðarsonar.

6. Hákon, son Sigurðar jarls, var þá inn í Þrándheimi, er hann spurði þessi tíðindi. Var þegar herhlaup mikit um allan Þrándheim; var þar á vatn dregit hvert skip er herfœrt var. En er herr sá kom saman, þá tóku þeir til jarls ok höfðingja yfir liðit Hákon, son Sigurðar jarls, héldu þeir liði því út eptir Þrándheimi. En er þetta spyrja Gunnhildar synir, þá fara þeir suðr í Raumsdal ok á Sunnmœri; halda þá hvárir njósnum til annarra. Sigurðr jarl var drepinn 2 vetrum eptir fall Hákonar konungs. Eyvindr skáldaspillir segir svá í Háleygjatali:

Ok Sigurð, hinn
er svönum veitti
hróka bjór
Haddingja vals
farmatýs,
fjörvi næmdu
jarðráðendr
á Öglói.

Ok öðlingr
í ölun jarðar
alnar orms
úfælinn varð
lífs um lattr,
þar er landrekar
Týs áttung
í trygð sviku.

Hákon jarl hélt Þrándheimi með styrk frænda sinna 3 vetr, svá at Gunnhildar synir féngu engar tekjur í Þrándheimi; hann átti margar orrostur við Gunnhildar sonu, ok drápust marga menn fyrir. Þess getr Einarr skálaglam í Velleklu, er hann orti um Hákon jarl:

Ok oddneytir úti
eiðvandr flota breiðan,
glaðr í Göndlar veðrum
gramr svafði bil, hafði;

ok rauðmána reynir
rógsegl Heðins bóga
upp hóf jöfra kappi
etjulund at setja.

Varat ofbyrjar örva
oddavífs né drífu
sverða sverrifjarðar
svanglýjaði at frýja;
brakrögnir skók bogna,
barg úþyrmir varga,
hagl or Hlakkar seglum,
hjörs rakkliga fjörvi.
Mart varð él áðr ála
austrlönd at mun banda
randarlauks af ríki
rœkilundr um tœki.

Enn getr Einarr hvernug Hákon jarl hefndi föður síns:

Ber ek fyrir hefnd þá er hrafna
hljóms lof, toginn skjóma
þat nam, vörðr, at vinna,
vann síns föður hranna.
Rigndi hjörs á hersa
hríðremmis fjör víða,
þrimlundr um jók þundi
þegns gnótt, mélregni;
ok haldviðurr haulda
haffaxa lét vaxa
laufa veðr at lífum
lífköld Háfs drífu.

Eptir þat fóru milli beggja vinir ok báru sættarorð millum þeira, því at bóndum leiddist hernaðr ok úfriðr innanlands; ok kemr svá með ráði ríkra manna, at sætt var ger milli þeira, svá at Hákon jarl skyldi hafa þvílíkt ríki í Þrándheimi, sem hafði Sigurðr jarl faðir hans, en konungar skyldu hafa þvílíkt ríki, sem Hákon konungr hafði haft fyrir þeim; var þat þá bundit fullum trúnaði. Þá gerðist kærleikr mikill með þeim Hákoni jarli ok Gunnhildi, en stundum beittust þau vélræðum. Leið svá fram aðra 3 vetr, sat þá Hákon jarl um kyrt í ríki sínu.

Frá gráfeld.

7. Haraldr konungr sat optast á Hörðalandi ok Rogalandi, ok svá þeir fleiri brœðr; þeir sátu optliga í Harðangri. Þat var á einu sumri, at hafskip kom af Íslandi er áttu íslenzkir menn; þat var hlaðit af vararfeldum, ok héldu þeir skipinu til Harðangrs, því at þeir spurðu, at þar var fjölmenni mest fyrir. En er menn kómu til kaupa við þá, þá vildi engi kaupa vararfeldina. Þá ferr stýrimaðr á fund Haralds konungs, því at honum var hann áðr málkunnigr, ok segir honum til þessa vandræða. Konungr segir at hann mun koma til þeira, ok hann gerir svá. Haraldr konungr var maðr lítillátr ok gleðimaðr mikill.

Hann var þar kominn með skútu alskipaða. Hann leit á varning þeira ok mælti við stýrimann: viltu gefa mér einn gráfeldinn? Gjarna, segir stýrimaðr, þótt fleiri sé. Þá tók konungr einn feldinn ok skikti, síðan gékk hann ofan í skútuna. En áðr þeir reri í brott, hafði hverr hans manna feld keypt. Fám dögum síðar kom þar svá mart manna, þeira er hverr vildi feld kaupa, at eigi féngu hálfir, þeir er hafa vildu. Síðan var hann kallaðr Haraldr gráfeldr.

Fæddr Eiríkr jarl.

8. Hákon jarl fór einn vetr til Upplanda ok á nökkura gisting, ok lagðist með konu einni, ok var sú lítillar ættar. En þá er þaðan liðu stundir, gékk sú kona með barni; en er barn þat var alit, var þat sveinn, ok var vatni ausinn ok kallaðr Eiríkr. Móðirin flutti sveininn til Hákonar jarls, ok sagði, at hann var faðirinn. Jarl lét sveininn uppfæðast með manni þeim er kallaðr var Þorleifr hinn spaki; hann bjó uppi í Meðaldal, hann var vitr maðr ok auðigr ok vin mikill jarls. Var Eiríkr brátt mannvænn, hinn fríðasti sýnum, mikill ok sterkr snimma. Jarl lét fátt um til hans. Hákon jarl var ok allra manna fríðastr sýnum, ekki hár maðr, vel sterkr ok íþróttamaðr mikill, spakr at viti ok hermaðr hinn mesti.

Dráp Tryggva konungs.

9. Þat var á einu hausti, at Hákon jarl fór til Upplanda; en er hann kom út á Heiðmörk, þá kemr þar í móti honum Tryggvi konungr Ólafsson ok Guðröðr konungr Bjarnarson; þar kom ok Dala-Guðbrandr. Þeir áttu stefnulag með sér ok sátu lengi á einmæli, en þat kom upp, at hverr þeira skyldi vera vin annars; ok skiljast þeir síðan, fór hverr heim til síns ríkis. Þetta spyrr Gunnhildr ok synir hennar, ok er þeim grunr á, at þeir muni hafa gert landráð nökkur við konungana; tala þau optliga þetta sín á milli. En er váraði, þá lýsa þeir Haraldr konungr ok Guðröðr

konungr bróðir hans, at þeir munu fara um sumarit í víking vestr um haf, eða í Austrveg, sem þeir váru vanir. Þá draga þeir lið at sér ok hrinda skipum á vatn, ok búast. En er þeir drukku brottferðaröl sitt, þá váru drykkjur miklar, ok mart mælt við drykkinn. Þá kom þar er mannjafnaðr varð, ok þá var rœtt um konunga sjálfa, mælti maðr, at Haraldr konungr væri framastr þeira brœðra at öllum hlutum. Því reiddist Guðröðr konungr mjök, segir svá at hann skal í engu hafa minna hlut en Haraldr, segir ok at hann er búinn, at þeir reyni þat; var þá brátt hvárrtveggi reiðr, svá at hvárr bauð öðrum til vígs, ok hljópu til vápna. En þeir er vitrir váru ok miðr drukknir, stöðvaðu þá ok hljópu í milli; fóru þá hvárir til skipa sinna, en engi var ván þá, at þeir mætti allir saman fara. Sigldi þá Guðröðr austr með landi, en Haraldr stefndi til hafs út, ok sagði, at hann mundi sigla vestr um haf. En er hann kom út um eyjar, þá stefndi hann austr hafleið með landi. Guðröðr konungr sigldi þjóðleið austr til Víkr, ok svá austr yfir Foldina. Þá sendi hann Tryggva konungi orð, at hann skyldi koma til móts við hann, ok fœri þeir báðir um sumarit í Austrveg at herja. Tryggvi konungr tók því vel ok líkliga; hann spurði at Guðröðr hafði lítit lið; fór þá Tryggvi konungr á fund hans með eina skútu. Þeir funnust fyrir austan Sótanes við Veggina. En er þeir géngu á málstefnu, þá hljópu at menn Guðröðar konungs ok drápu Tryggva konung ok 12 menn með honum, ok liggr hann þar sem nú er kallat Tryggvahreyr.

Fall Guðröðar konungs.

10. Haraldr konungr sigldi mjök útleið; hann stefndi inn í Víkina, ok kom um nótt til Túnsbergs; þá spurði hann at Guðröðr konungr var á veizlu þar skamt upp á land. Fóru þeir Haraldr konungr upp þannug, koma þar um nóttina ok taka hús á þeim. Þeir Guðröðr konungr ganga út, varð þar skömm viðrtaka, áðr Guðröðr konungr

féll ok mart manna með honum; ferr þá Haraldr konungr til fundar við Guðröð konung bróður sinn, leggja þeir þá undir sik Víkina alla.

Frá Haraldi grenska.

11. Guðröðr konungr Bjarnarson hafði sér fengit gott kvánfang ok makligt. Þau áttu son er Haraldr hét; hann var sendr til fóstrs upp á Grenland til Hróa hins hvíta, lends manns. Sonr Hróa var Hrani hinn víðförli; váru þeir Haraldr mjök jafnaldrar ok fóstbrœðr. Eptir fall Guðröðar föður síns flýði Haraldr, er kallaðr var Haraldr hinn grenski, fyrst til Upplanda, ok með honum Hrani fóstri hans, ok fáir menn með þeim; dvaldist Haraldr þar um hríð með frændum sínum. Eiríks synir leituðu mjök eptir þeim mönnum, er í sökum váru bundnir við þá, ok þeim öllum mest, er þeim var uppreistar at ván. Þat réðu Haraldi frændr hans ok vinir, at hann fœri or landi í brott. Haraldr grenski fór þá austr til Svíþjóðar, ok leitaði sér skipanar, at koma sér í sveit með þeim mönnum er í hernað fóru, ok fá sér fjár. Haraldr var hinn görviligsti maðr. Tosti hét maðr í Svíþjóð, er einn var ríkastr ok göfgastr í því landi, þeira er eigi bæri tignarnafn; hann var hinn mesti hermaðr ok var löngum í hernaði; hann var kallaðr Sköglar-Tosti. Haraldr grenski kom sér þar í sveit, ok var með Tosta um sumarit í víkingu, ok virðist Haraldr hverjum manni vel. Haraldr var eptir um vetrinn með Tosta. Sigríðr hét dóttir Tosta, ung ok fríð ok svarkr mikill; hon var síðan gipt Eiríki Svíakonungi hinum sigrsæla, ok var þeira son Ólafr sœnski, er síðan var konungr í Svíþjóð. Eiríkr varð sóttdauðr at Uppsölum 10 vetrum síðar en Styrbjörn féll.

Hernaðr Hákonar jarls.

12. Gunnhildar synir buðu út liði miklu or Víkinni, fara svá norðr með landi, ok hafa lið ok skip or hverju fylki, gera þat bert, at þeir munu her þeim stefna norðr

til Þrándheims á hendr Hákoni jarli. Þessi tíðindi spyrr jarl, ok samnar her saman ok ræðr til skipa. En er hann spyrr til hers Gunnhildar sona, hversu mikinn þeir hafa, þá heldr hann liði sínu suðr á Mœri, ok herjar alt þar er hann fór, ok drap mikinn mannfjölda. Síðan sendi hann aptr Þrœndaher ok búandalið alt, en hann fór herskildi um Mœri hváratveggju ok Raumsdal, ok hafði njósnir alt fyrir sunnan Stað um her Gunnhildar sona; ok er hann spurði, at þeir váru komnir í Fjörðu ok biðu byrjar at sigla norðr um Stað, þá sigldi Hákon jarl norðan fyrir Stað ok útleið, svá at ekki sá af landi segl hans; lét svá ganga hafleiðis austr með landi, ok kom fram í Danmörk, sigldi þá í Austrveg, ok herjaði þar um sumarit. Gunnhildar synir héldu liði sínu norðr til Þrándheims ok dvöldust þar mjök lengi, tóku þar skatta alla ok skyldir. En er áleið sumarit, þá settust þar eptir Sigurðr slefa ok Guðröðr, en Haraldr ok aðrir þeir brœðr fóru þá austr í land, ok leiðangrslið þat er farit hafði með þeim um sumarit.

Frá Hákoni jarli ok Gunnhildar sonum.

13. Hákon jarl fór um haustit til Helsingjalands ok setti þar upp skip sín, fór síðan landveg um Helsingjaland ok Jamtaland, ok svá austan um Kjöl, kómu ofan í Þrándheim; dreif þegar lið til hans, ok réð hann til skipa. En er þat spyrja Gunnhildar synir, þa stíga þeir á skip sín ok halda út eptir firði. En Hákon jarl ferr út á Hlaðir ok sat þar um vetrinn. En Gunnhildar synir sátu á Mœri, ok veittu hvárir öðrum árásir ok drápust menn fyrir. Hákon jarl hélt ríki sínu í Þrándheimi, ok var þar optast á vetrum, en fór á sumrum stundum austr á Helsingjaland, ok tók þar skip sín ok fór í Austrveg ok herjaði þar á sumrum, en stundum sat hann í Þrándheimi ok hafði her úti, ok héldust þá Gunnhildar synir ekki fyrir norðan Stað.

Dráp Sigurðar slefu.

14. Haraldr gráfeldr fór á einu sumri með her sinn norðr til Bjarmalands, ok herjaði þar; hann átti orrostu mikla við Bjarma á Vínubakka; þar hafði Haraldr konungr sigr ok drap mart fólk; herjaði þá víða um landit ok fékk ofa mikit fé. Þess getr Glúmr Geirason:

Austr rauð jöfra þrýstir
orðrakkr fyrir bý norðan
brand, þar er bjarmskar kindir,
brennanda, sá ek renna;
gott hlaut gumna sættir,
geirveðr í för þeiri
öðlingi fékksk ungum,
orð á Vínu borði.

Sigurðr konungr slefa kom til hús Klypps hersis, hann var son Þórðar Hörðakárasonar; hann var ríkr maðr ok kynstórr. Klyppr var þá eigi heima, en Álof kona hans tók vel við konungi; ok var þar veizla góð ok drykkjur miklar. Álof var Ásbjarnar dóttir, systir Járnskeggja norðan af Yrjum. Hreiðarr var bróðir Ásbjarnar, faðir Styrkárs, föður Eindriða, föður Einars þambaskelfis. Konungr gékk um nóttina til hvílu Álofar, ok lá þar at úvilja hennar. Síðan fór konungr í brott. Eptir um haustit fóru þeir Haraldr konungr ok Sigurðr bróðir hans upp á Vörs, ok stefndu þar þing við bœndr. En á þinginu veittu bœndr þeim atför, ok vildu drepa þá, en þeir kómust undan, ok fóru í brott síðan; fór Haraldr konungr í Harðangr, en Sigurðr konungr fór á Álreksstaði. En er þat spyrr Klyppr hersir, þá heimtast þeir saman frændr ok veita atferð konungi; var höfðingi fyrir ferðinni Vemundr völubrjótr. En er þeir koma á bœinn, þá ganga þeir at konungi; Klyppr lagði hann með sverði í gegnum, ok varð þat bani hans, en þegar í stað drap Erlingr gamli Klypp.

Fall Grjótgarðs.

15. Haraldr konungr gráfeldr ok Guðröðr konungr bróðir hans draga saman her mikinn austan or landi, ok héldu liði því norðr til Þrándheims. En er þat spyrr Hákon jarl, þá samnar hann liði at sér, ok hélt suðr á

Mœri ok herjar þar. Þá var Grjótgarðr föðurbróðir hans þar ok skyldi hafa landvörn af Gunnhildar sonum. Hann bauð her út, svá sem konungar höfðu orð til sent. Hákon jarl hélt til fundar við hann ok til bardaga; þar féll Grjótgarðr ok 2 jarlar með honum, ok mart lið annat. Þessa getr Einarr skálaglam:

Hjálmgrápi vann hilmir
harðr, Lopts vinar, barða,
því kom vöxtr í vinu
vínheims, fjándr sína;
at forsnjallir féllu
fúrs í Þróttar skúrum,
þat fær þjóðar snytri,
þrír jarlssynir, tírar.

Síðan sigldi Hákon jarl út til hafs, ok svá útleið suðr með landi; hann kom fram suðr í Danmörk, fór þá á fund Haralds Gormssonar Danakonungs, fær þar góðar viðtökur, dvaldist með honum um vetrinn. Þar var ok með Danakonungi maðr sá er Haraldr hét; hann var son Knúts Gormssonar, bróðurson Haralds konungs; hann var kominn or víking, hafði lengi herjat ok fengit þar of lausafjár: hann var kallaðr Gullharaldr. Hann þótti vel tilkominn at vera konungr í Danmörk.

Fall Erlings konungs.

16. Haraldr konungr gráfeldr ok þeir brœðr héldu liði sínu norðr til Þrándheims ok féngu þar enga mótstöðu; tóku þar skatt ok skyld ok allar konungstekjur, ok létu bœndr gjalda stór gjöld, því at konungar höfðu þá langa hríð lítit fé fengit or Þrándheimi, er Hákon jarl hafði þar setit með fjölmenni miklu ok átt úfrið við konunga. Um haustit fór Haraldr konungr suðr í land með þat lið flest, er þar átti heimili; en Erlingr konungr sat þar með sínu liði, hann hafði þá enn miklar krafir við bœndr ok gerði harðan rétt þeira, en bœndr kurruðu illa ok báru eigi vel skaða sinn. Ok um vetrinn sömnuðust bœndr saman ok fá lið mikit, stefna síðan at Erlingi konungi, þar sem hann var á veizlu, ok halda við hann orrostu; ok féll Erlingr konungr þar, ok mikil sveit manna með honum.

Hallæri í Noregi.

17. Þá er Gunnhildar synir réðu fyrir Noregi, gerðist hallæri mikit, ok var því meira at, sem þeir höfðu lengr verit yfir landi, en bœndr kendu þat konungum, ok þat með at konungar váru fégjarnir, ok varð harðr réttr bónda. Svá kom um síðir, at náliga misti landsfólkit víðast korns ok fiska. Á Hálogalandi var svá mikill sultr ok seyra, at þar óx náliga ekki korn, en snjár lá þá á öllu landi at miðju sumri, ok bú alt var inn bundit at miðju sumri. Svá kvað Eyvindr skáldaspillir, hann kom út, ok dreif mjök:

Snýr á Svölnis váru,
svá höfum inn sem Finnar
birki hind um bundit
brums at miðju sumri.

Frá Íslendingum ok Eyvindi skáldaspilli.

18. Eyvindr orti drápu um alla Íslendinga, en þeir launuðu honum svá, at hverr bóndi gaf honum skattpenning, sá stóð 3 penninga silfrs vegna, ok hvítr í skor. En er silfrit kom fram á alþingi, þá réðu menn þat af, at fá smiða til at skíra silfrit; síðan var gerr af feldardálkr, en þar af var greitt smíðarkaupit; þá stóð dálkrinn 50 marka; hann sendu þeir Eyvindi. En Eyvindr lét höggva í sundr dálkinn ok keypti sér bú með. Þá kom ok þar um vár við útver nökkur broddr af sild. Eyvindr skipaði róðrarferju húskörlum sínum ok landsbúum, ok reri þannug til sem sildin var rekin. Hann kvað:

Látum langra nóta
lögsóta ver fótum
at spáþernum sporna
sporðfjöðruðum norðan,
vita ef akrmurur jökla,
eldgerðr! falar verði,
ítr, þær er upp um róta
unnsvín, vinum mínum.

Ok svá vendiliga var uppgengit alt lausafé hans, at hann keypti sildina til borðs sér með bogaskoti sínu. Hann kvað:

Féngum feldarstinga
fjörð ok galt við hjörðu,
þann er álhimins utan
oss lendingar sendu.
Mest selda ek mínar
mæ við örum sævar,
hallærit veldr hváru,
hlaupsildr Egils gaupna.

SAGA ÓLAFS TRYGGVA SONAR.

Fœddr Olafr Tryggvason.

1. Ástríðr hét kona, sú er átt hafði Tryggvi konungr Ólafsson; hon var dóttir Eiríks bjóðaskalla, er bjó á Ofrustöðum, ríks manns. En eptir fall Tryggva, þá flýði Ástríðr í brott, ok fór á launungu með lausafé þat er hon mátti með sér hafa. Henni fylgði fóstrfaðir hennar, sá er Þórólfr lúsarskegg hét, hann skildist aldri við hana, en aðrir trúnaðarmenn hennar fóru á njósn, hvat spurðist af úvinum hennar eða hvar þeir fóru. Ástríðr gékk með barni Tryggva konungs, hon lét flytja sik út í vatn eitt, ok leyndist þar í hólma nökkurum, ok fáir menn með henni. Þar fœddi hon barn, þat var sveinn, en er hann var vatni ausinn, þá var hann kallaðr Ólafr eptir föðurföður sínum. Þar leyndist hon um sumarit. En er nótt myrkti ok dag tók at skemma, en veðr at kólna, þá byrjaði Ástríðr ferð sína, ok Þórólfr með henni ok fátt manna, fóru þat eina með bygðum, er þau leyndust um nætr, ok funnu enga menn. Þau kómu fram einn dag at kveldi til Eiríks á Ofrustöðum föður Ástríðar. Þau fóru leyniliga; sendi Ástríðr menn til bœjarins at segja Eiríki, en hann lét fylgja þeim í eina skemmu ok setja þeim borð við hinum beztum föngum. En er þau Ástríðr höfðu þar dvalzt litla hríð, þá fór brott föruneyti hennar, en hon var eptir ok 2 þjónostukonur með henni, ok son hennar Ólafr, ok Þórólfr lúsarskegg ok Þorgils son hans 6 vetra gamall; váru þar um vetrinn.

Frá Gunnhildar sonum.

2. Haraldr gráfeldr ok Guðröðr bróðir hans fóru eptir dráp Tryggva Ólafssonar til búa þeira er Tryggvi

hafði átt, en þá var Ástríðr í brott, ok spurðu þeir ekki til hennar. Sá pati kom fyrir þá, at hon mundi vera með barni Tryggva konungs; fóru þeir um haustit norðr í land, svá sem fyrr er ritat. En er þeir funnu Gunnhildi móður sína, sögðu þeir alla atburði um þessi tíðindi, er þá höfðu gerzt í för þeira. Hon spurði at vendiliga, þar sem var Ástríðr; þeir segja slíkan kvitt þar af, sem þeir höfðu heyrt. En fyrir þá sök at þat haust hit sama áttu Gunnhildar synir deilu við Hákon jarl, ok svá um vetrinn eptir, sem fyrr er ritat, varð þá engi eptirleitan höfð um Ástríði ok son hennar á þeim vetri.

Ferð Ástríðar.

3. Eptir um várit sendi Gunnhildr njósnarmenn til Upplanda ok alt í Víkina at njósna um, hvat um hag Ástríðar mundi vera. En er sendimenn kómu aptr, þá kunnu þeir þat helzt at segja Gunnhildi, at Ástríðr mundi vera með feðr sínum Eiríki, segja ok þess meiri ván, at hon muni þar upp fœða svein þeira Tryggva konungs. Þá gerir Gunnhildr þegar sendimenn ok býr þá vel at vápnum ok hestum, ok hafa þeir 30 manna, ok var þar til forráða ríkr maðr, vin Gunnhildar, er Hákon er nefndr; hon bað þá fara á Ofrustaði til Eiríks, ok hafa þaðan son Tryggva konungs ok fœra Gunnhildi. Þá fara sendimenn alla leið sína. En er þeir áttu skamma leið til Ofrustaða, þá verða varir við ferð þeira vinir Eiríks, ok báru honum njósn um ferð sendimanna at kveldi dags. En þegar um nóttina bjó Eiríkr brottferð Ástríðar, fékk henni góða leiðtoga ok sendi hana austr til Svíþjóðar til Hákonar hins gamla vinar síns, ríks manns. Fóru þau í brott, er mikit lifði nætr; þau kómu at kveldi dags í herað, er Skaun hét, ok sá þar bœ mikinn, ok fóru þannug til ok báðu sér nætrvistar; þau duldust ok höfðu vánd klæði. Sá bóndi er nefndr Björn eitrkveisa, auðigr maðr ok illr þegn, hann rak þau í brott. Fóru þau um kveldit í annat þorp skamt þaðan, er hét í

Viðum; Þorsteinn hét þar bóndi, sá er þau herbergði ok veitti þeim góðan forbeina um nóttina, sváfu þau í góðum umbúnaði. Hákon ok þeir menn Gunnhildar kómu á Ofrustaði snimma um morgin ok spyrja at Ástríði ok syni hennar. Eiríkr segir, at hon er ekki þar. Þeir Hákon rannsökuðu bœinn, ok dvöldust lengi um daginn ok fá nökkura njósn um ferð Ástríðar; ríða þá sömu leið ok koma síð um kveldit til Bjarnar eitrkveisu í Skaun, taka þar gisting. Þá spyrr Hákon Björn, ef hann kynni honum nökkut segja til Ástríðar. Hann segir, at þar kómu menn um daginn ok báðu gistingar, en ek rak þau í brott, ok munu þau vera herbergð hér nökkur í þorpinu. Verkmaðr Þorsteins fór um kveldit or skógi, ok kom til Bjarnar, því at þat var á leið hans, varð hann varr við, at þar váru gestir eða hvert erendi þeira var, hann segir Þorsteini bónda. En er lifði þriðjungr nætr, vakti Þorsteinn upp gesti sína, bað þau brott fara, mælti styggliga. En er þau váru komin á veg út or garðinum, þá sagði Þorsteinn þeim, at sendimenn Gunnhildar váru at Bjarnar ok fóru at leita þeira. Þau báðu hann hjálpar nökkurrar; hann fékk þeim leiðtoga ok vist nökkura, fylgði sá þeim fram á skóginn, þar sem var vatn nökkut, ok hólmi í einn reyri vaxinn. Þau máttu vaða í hólminn út, þar fálu þau sik í reyrnum. Snemma dags reið Hákon frá Bjarnar í bygðina, ok hvar sem hann kom, spurði hann eptir Ástríði; en er hann kom til Þorsteins, þá spyrr hann, ef þau sé þar komin. Hann sagði, at þar váru menn nökkurir, ok fóru í móti degi austr á skóginn. Hákon bað Þorstein fara með þeim, er honum var leið kunnig eða leyni. Þorsteinn fór með þeim. En er hann kom í skóginn, vísaði hann þeim þvert frá því, er þau Ástríðr váru. Fóru þeir allan þann dag at leita, ok funnu þau hvergi. Fara aptr síðan ok segja Gunnhildi sín erendi. Ástríðr ok hennar föruneyti fóru leið sína, kómu fram í Svíþjóð til Hákonar gamla; dvaldist Ástríðr þar ok son hennar Ólafr langa hríð í góðum fagnaði.

Sendiferð Hákonar til Svíakonungs.

4. Gunnhildr konungamóðir spyrr, at Ástríðr ok Ólafr son hennar eru í Svíaveldi; þá sendi hon enn Hákon, ok gott föruneyti með honum, austr til Eiríks Svíakonungs með góðar gjafir ok vináttumál. Var þar við sendimönnum vel tekit, váru þeir þar í góðu yfirlæti. Síðan berr Hákon upp fyrir konung erendi sín, segir at Gunnhildr hafði til þess orð sent, at konungr skyldi styrk fá honum, svá at hann hafi með sér Ólaf Tryggvason til Noregs; vill Gunnhildr fóstra hann. Konungr fær honum menn, ok ríða þeir á fund Hákonar gamla; býðr Hákon Ólafi at fara með sér með vinsamligum orðum mörgum. Hákon gamli svarar vel, ok segir at móðir hans skal ráða ferð hans; en Ástríðr vill fyrir engan mun at sveinninn fari. Fara sendimenn í brott ok segja svá búit Eiríki konungi. Síðan búast sendimenn at fara heim, biðja enn konung at fá sér styrk nökkurn at hafa sveininn brott með sér, hvárt sem Hákon gamli vill eða eigi. Fær konungr þeim enn sveit manna, koma sendimenn til Hákonar gamla, ok krefja þá enn, at sveinninn fari með þeim. En er því var seint tekit, þá hafa þeir fram mikilmæli ok láta reiðuliga ok heita afarkostum. Þá hleypr fram þræll einn, er Busti er nefndr, ok vill ljósta Hákon, ok koma þeir nauðuliga í brott úbarðir af þrælinum; fara síðan heim til Noregs ok segja sína ferð Gunnhildi, ok svá at þeir hafa sét Ólaf Tryggvason.

Frá Sigurði Eiríkssyni.

5. Sigurðr hét bróðir Ástríðar, son Eiríks bjóðaskalla; hann hafði þá lengi verit af landi á brott austr í Garðaríki með Valdimar konungi; hafði Sigurðr þar metnað mikinn. Fýsir Ástríði at fara þannug til Sigurðar bróður síns, fékk Hákon gamli henni gott föruneyti ok öll góð föng, fór hon með kaupmönnum nökkurum. Þá hafði hon verit 2 vetr með Hákoni gamla, Ólafr var þá þrevetr. En er þau héldu austr í haf, þá kómu at þeim víkingar, þat

váru Eistr, hertóku þeir bæði menn ok fé, en drápu suma, en sumum skiptu þeir með sér til ánauðar. Þar skildist Ólafr við móður sína, ok tók við honum Klerkon, eistneskr maðr, ok þeim Þórólfi ok Þorgilsi. Klerkon þótti Þórólfr gamall til þræls, þótti ok ekki forverk í honum ok drap hann, en hafði sveinana með sér ok seldi þeim manni, er Klerkr hét, ok tók fyrir hafr einn vel góðan. Hinn þriði maðr keypti Ólaf, ok gaf fyrir vesl gott eða slagning; sá hét Reas, kona hans hét Rekon, en son þeira Rekoni. Þar var Ólafr lengi ok vel haldinn, ok unni búandi honum mikit. Ólafr var 6 vetr á Eistlandi í þessarri útlegð.

Frelstr Ólafr af Eistlandi.

6. Sigurðr Eiríksson kom til Eistlands í sendiferð Valdimars konungs af Hólmgarði, ok skyldi hann heimta þar í landi skatta konungs. Fór Sigurðr ríkuliga með marga menn ok fé mikit. Hann sá á torgi svein fríðan mjök, ok skildi at sá mundi þar útlendr, ok spyrr hann at nafni ok ætt sinni. Hann nefndi sik Ólaf, en Tryggva Ólafsson föður sinn, en móður sína Ástríði dóttur Eiríks bjóðaskalla. Þá kannaðist Sigurðr við, at sveinninn var systurson hans. Þá spurði Sigurðr sveininn, hví hann væri þar kominn. Ólafr sagði honum alla atburði um sitt mál. Sigurðr bað hann fylgja sér til Reas búanda; en er hann kom þar, þá keypti hann sveinana báða Ólaf ok Þorgils, ok hafði með sér til Hólmgarðs, ok lét ekki uppvíst um ætt Ólafs, en hélt hann vel.

Dráp Klerkons.

7. Ólafr Tryggvason var staddr einn dag á torgi. var þar fjölmenni mikit. Þar kendi hann Klerkon, er drepit hafði fóstra hans Þórólf lúsarskegg. Ólafr hafði litla öxi í hendi, ok sètti í höfuð Klerkon, svá at stóð í heila; tók þegar á hlaup heim til herbergis ok sagði Sigurði frænda sínum, en Sigurðr kom Ólafi þegar í herbergi dróttningar,

ok segir henni tíðindi; hon hét Allogia. Bað Sigurðr hana hjálpa sveininum. Hon leit á sveininn, ok sagði at eigi má drepa svá fríðan svein, bað kalla menn til sín með alvæpni. Í Hólmgarði var svá mikil friðhelgi, at þat váru lög, at drepa skyldi hvern mann, er mann drap údœmdan. Þeystist allr lýðr eptir sið þeira ok lögum, ok leitaði eptir sveininum, hvar hann var kominn. Þá var sagt, at hann var í garði dróttningar, ok þar herr manns alvápnaðr. Var þá sagt konungi, gékk hann þá til með sínu liði, ok vildi eigi at þeir berðist, kom hann þá griðum á ok því næst sættum; dœmdi konungr bœtr, en dróttning hélt gjöldum upp. Síðan var Ólafr með dróttningu, ok var henni allkærr. Þat váru lög í Garðaríki, at þar skyldu eigi vera konungbornir menn nema at konungs ráði. Þá sagði Sigurðr dróttningu, hverrar ættar Ólafr er, eða fyrir hverja sök hann er þar kominn, at hann mátti ekki vera í sínu landi fyrir úfriði; bað hana þetta rœða við konung. Hon gerði svá, bað hann hjálpa við konungssyni þessum, svá harðliga sem hann var leikinn, ok kómu svá fortölur hennar, at konungr játti henni þessu; tók þá Ólaf í sitt vald, ok hélt hann vegliga, svá sem konungssyni byrjaði at vera haldinn. Ólafr var 9 vetra, er hann kom í Garðaríki, en dvaldist þar með Valdimar konungi aðra 9 vetr. Ólafr var allra manna fríðastr ok mestr ok sterkastr, ok umfram alla menn at íþróttum, þá er frá er sagt af Norðmönnum.

Frá Hákoni jarli.

8. Hákon jarl Sigurðarson var með Haraldi konungi Gormssyni Danakonungi um vetrinn eptir, er hann hafði flýit Noreg fyrir Gunnhildar sonum. Hákon hafði svá stórar áhyggjur um vetrinn, at hann lagðist í rekkju ok hafði andvökur miklar, át ok drakk þat eina, er hann mátti halda við styrk sinn. Þá sendi hann menn sína leyniliga norðr í Þrándheim til vina sinna, ok lagði ráð fyrir þá, at þeir skyldi drepa Erling konung, ef þeir mætti við komast, sagði

ok, at hann mundi aptr hverfa til ríkis síns, þá er sumraði. Þann vetr drápu Þrœndir Erling, sem fyrr er ritit. Með Hákoni ok Gullharaldi var kær vinátta, bar Haraldr fyrir Hákon ráðagerðir sínar; sagði Haraldr, at hann vildi þá setjast at landi ok vera eigi lengr á herskipum; spurði hann Hákon, hvat hann hygði, hvárt Haraldr konungr mundi vilja skipta ríki við hann, ef hann krefði. Þat hygg ek, segir Hákon, at Danakonungr man engra varna þér réttinda, en þó veiztu þá gerr þetta mál, ef þú rœðir fyrir konungi; vætti ek, at þú fáir eigi ríkit, ef þú krefr eigi. Brátt eptir þessa rœðu talaði Gullharaldr við Harald konung, svá at nær váru margir ríkismenn beggja vinir, krafði þá Gullharaldr konung, at hann skipti ríki við hann í helminga, svá sem burðir hans váru til ok ætt þar í Danaveldi. Við þetta ákall varð Haraldr konungr reiðr mjök, sagði at engi maðr krefði þess Gorm konung föður hans, at hann skyldi gerast hálfkonungr í Danaveldi, eigi heldr hans föður Hörðaknút, eða Sigurð orm í auga, eða Ragnar loðbrók. Gerði sik þá svá óðan, at ekki mátti við hann mæla.

Frá Gullharaldi.

9. Gullharaldr undi þá miklu verr en áðr, hafði hann þá ekki ríki heldr en fyrr, en reiði konungs. Kom hann þá til Hákonar vinar síns, ok kærði sín vandræði fyrir honum, ok bað hann heilla ráða, ef til væri, þau er hann mátti ríki ná; sagði, at hann hefði þat helzt hugsat, at sœkja ríki með styrk ok vápnum. Hákon bað hann þat fyrir engum manni mæla, svá at spurðist, sagði hann: liggr þar líf yðart við, hugsa þetta með sjálfum þér, til hvers þú munt fœrr verða; þarf til slíkra stórræða, at maðr sé djarfr ok øruggr, spara hvárki til góða hluti né illa, at þá megi fram ganga þat er upp er tekit; en hitt er úfœrt, at hefja upp stór ráð ok leggja niðr síðan með úsœmd. Gullharaldr svarar: svá skal ek þetta upp taka tilkallit, at eigi

skal ek mínar hendr til spara at drepa konung sjálfan, ef ek kem í færi, með því er hann vill synja mér þess ríkis, er ek á at hafa at réttu. Skilja þeir þá ræðu sína. Haraldr konungr gékk þá til fundar við Hákon, ok taka þeir tal sitt, segir konungr jarli, hvat ákall Gullharaldr hefir haft við hann til ríkis, ok svör þau er hann veitti; segir svá, at hann vill fyrir engan mun minka ríki sitt. En ef Gullharaldr vill nökkut halda á þessu tilkalli, þá er mér lítit fyrir at láta drepa hann, því at ek trúi honum illa, ef hann vill eigi af þessu láta. Jarl svarar: þat hygg ek, at Haraldr hafi svá fremi þetta upp kveðit, at hann mun eigi láta þetta niðr falla; er mér þess ván, ef hann reisir úfrið hér í landi, at honum verði gott til liðs, ok mest fyrir sakir vinsælda föður hans; en þat er yðr hin mesta úfæra, at drepa frænda yðarn, því at allir menn munu hann kalla saklausan at svá búnu. Eigi vil ek ok þat mitt ráð kalla, at þú gerir þik minna konung en faðir þinn var Gormr; jók hann ok mjök sitt ríki, en minkaði í engan stað. Þá segir konungr: hvert er þá þitt ráð, Hákon, skal ek eigi miðla ríki, ok ráða eigi af hendi mér þenna ugg? Vit skulum finnast nökkurum dögum síðar, segir Hákon jarl, vil ek hugsa áðr þetta vandamál ok veita nökkurn orskurð. Gékk þá konungr í brott ok allir hans menn.

Ráðagerð Haralds konungs ok Hákonar jarls.

10. Hákon jarl hafði nú af nýju hinar mestu áhyggjur ok ráðagerðir, ok lét fá menn vera í húsinu hjá sér. Fám dögum síðar kom Haraldr til jarls, ok taka þeir þá tal, ok spyrr konungr, ef jarl hefir hugsat þá ræðu, er þeir kómu á fyrra dags. Þar hefi ek, segir jarl, vakat um dag ok nótt síðan, ok finnst mér þat helzt ráð, at þú hafir ok stýrir ríki því öllu, er þú tókt eptir föður þinn, en fá Haraldi frænda þínum í hendr annat konungsríki, þat er hann megi sœmdarmaðr af verða. Hvert er ríki þat, segir konungr, er ek má heimilt fá Haraldi, ef ek hefi úskert

Danaveldi? Jarl segir: þat er Noregr; konungar þeir er þar eru, eru illir öllu landsfólki, vill hverr maðr þeim ilt, sem vert er. Konungr segir: Noregr er land mikit, ok hart fólk, ok er ilt at sœkja við útlendan her; gafst oss svá, þá er Hákon varði landit, létum vér lið mikit, en varð engi sigr unninn; er Haraldr Eiríksson fóstrson minn ok knésetningr. Þá segir jarl: löngu vissa ek þat, at þér höfðut opt veitt styrk Gunnhildar sonum, en þeir hafa yðr þó engu launat nema illu; vér skulum komast miklu léttligar at Noregi, en berjast til með allan Danaher. Sentu boð eptir Haraldi fóstrsyni þínum, bjóð honum at taka af þér land ok lén, þat sem þeir höfðu fyrr hér í Danmörk, stefn honum á þinn fund. Nú má Gullharaldr þá litla stund afla ríkis í Noregi af Haraldi konungi gráfeld. Konungr segir, at þetta mun kallat ilt verk at svíkja fóstrson sinn. Þat munu Danir kalla, segir jarl, at betra er þat skipti, at drepa víking norrœnan heldr en bróðurson danskan. Tala þeir nú hér um langa hríð, þar til er þetta semst með þeim.

Sendiboð Haralds Gormssonar til Noregs.

11. Gullharaldr kom enn til tals við Hákon jarl, ok sagði jarl honum, at hann hefir nú fylgt hans málum, svá at meiri ván er, at nú muni konungsríki liggja laust fyrir honum í Noregi: skulum vit þá, segir hann, halda félagskap okkrum, mun ek þá mega veita þér mikit traust í Noregi. Haf þú fyrst þat ríki; Haraldr konungr er nu gamall mjök, en hann á þann einn son, er hann ann lítit ok frilluson er. Talar jarl þetta fyrir Gullharaldi, þar til er hann lætr sér þetta vel líka. Síðan tala þeir optliga allir, konungr, jarl ok Gullharaldr. Síðan sendi Danakonungr menn sína norðr í Noreg á fund Haralds gráfeldar. Var sú ferð búin allvegliga, féngu þeir þar góðar viðtökur, er þeir funnu Harald konung, segja þeir þau tíðindi, at Hákon jarl er í Danmörk ok liggr banvænn ok nær ørviti, ok þau önnur

tíðindi, at Haraldr Danakonungr bauð til sín Haraldi gráfeld fóstrsyni sínum, ok taka þar af sér veizlur, svá sem þeir brœðr höfðu fyrr hafðar í Danmörk, ok bað Harald koma til sín ok finna sik á Jótlandi. Haraldr gráfeldr bar þetta mál fyrir Gunnhildi móður sína ok aðra vini sína; lögðu menn þar allmisjafnt til: sumum þótti þessi för ekki trúlig, svá sem þar var mönnum fyrirskipat; hinir váru fleiri, er fýstu at fara skyldi, því at þá var svá mikill sultr í Noregi, at konungar féngu varla fœtt lið sitt. Þá fékk fjörðrinn þat nafn, er konungar sátu optast at, at hann hét Harðangr. Árferð var í Danmörk at nökkurri hlítu; hugðust menn þá þar mundu föng fá, ef Haraldr konungr féngi þar lén ok yfirsókn. Varð þat ráðit, áðr sendimenn fóru í brott, at Haraldr konungr mundi koma til Danmerkr um sumarit á fund Danakonungs ok taka af honum þenna kost, sem Haraldr konungr bauð.

Svikræði Haralds konungs ok Hákonar jarls við Gullharald.

12. Haraldr gráfeldr fór um sumarit til Danmerkr ok hafði 3 langskip; þar stýrði einu Arinbjörn hersir or Fjörðum. Haraldr konungr sigldi út or Víkinni til Limafjarðar, ok lagðist þar at Hálsi; var honum sagt, at Danakonungr mundi koma þar brátt. En er þetta frá Gullharaldr, þá heldr hann þannug með 9 skipum; hann hafði áðr búit lið þat at fara í víking. Hákon jarl hafði þá ok búit sitt lið, ok ætlaði í víking, hafði hann 12 skip ok öll stór. En er Gullharaldr var brott farinn, þá mælti Hákon jarl við konung: nú veit ek eigi, nema vér róim leiðangrinn ok gjaldim leiðvítit; nú mun Gullharaldr drepa Harald gráfeld, síðan mun hann taka konungdóm í Noregi; ætlar þú þann þér þá tryggvan, ef þú fær honum svá mikinn styrk, en hann mælti þat í vetr fyrir mér, at hann mundi drepa þik, ef hann kœmist í fœri. Nú mun ek vinna Noreg undir þik ok drepa Gullharald, ef þú vill því heita mér, at ek skyla auðvelliga sættast við þik fyrir þat; vil

ek þá gerast jarl yðarr, ok binda þat svardögum, ok vinna Noreg undir yðr með yðrum styrk, halda þá síðan landinu undir yðart ríki ok gjalda yðr skatta; ok ertu þá meiri konungr en þinn faðir, ef þú ræðr 2 þjóðlöndum. Þetta semst með þeim konungi ok jarli, ferr þá Hákon með liði sínu at leita Gullharalds.

Fall Haralds konungs gráfeldar at Hálsi.

13. Gullharaldr kom til Háls í Limafirði, bauð hann þegar Haraldi gráfeld til orrostu. En þótt Haraldr hefði lið minna, þá gékk hann þegar á land ok bjóst til orrostu, ok fylkti liði sínu. En áðr fylkingar géngi saman, þá eggjar Haraldr gráfeldr hart lið sitt ok bað þá bregða sverðum, hljóp þegar fram í öndverða fylking ok hjó til beggja handa. Svá segir Glúmr Geirason í Gráfeldardrápu:

Mælti mætra hjalta
málmóðinn sá, blóði,
þróttarorð, er þorði
þjóðum völl at rjóða.

Víðlendr um bað vinda
verðung Haraldr sverðum,
frægt þótti þat flotnum
fylkis orð, at morði.

Þar féll Haraldr konungr gráfeldr. Svá segir Glúmr Geirason:

Varð á víðu borði
viggjum hollr at liggja
gætir glamma sóta
garðs Eylimafjarðar.

Sendir féll á sandi
sjávar báls at Hálsi,
olli jöfra spjalli
orðheppinn því morði.

Þar féll flest lið Haralds konungs með honum, þar féll Arinbjörn hersir. Þá var liðit frá falli Hákonar Aðalsteinsfóstra 15 vetr, en frá falli Sigurðar Hlaðajarls 13 vetr. Svá segir Ari prestr Þorgilsson, at Hákon jarl væri 13 vetr yfir föðurleifð sinni í Þrándheimi áðr Haraldr gráfeldr féll, en 6 vetr hina síðarstu, er Haraldr gráfeldr lifði, segir Ari at Gunnhildar synir ok Hákon börðust, ok stukku ymsir or landi.

Dauði Gullharalds.

14. Hákon jarl ok Gullharaldr fundust litlu síðar en Haraldr gráfeldr féll; leggr þá Hákon jarl til orrostu við

Gullharald. Fær Hákon þar sigr, en Haraldr var handtekinn, ok lét Hákon hann festa á gálga. Síðan fór Hákon jarl á fund Danakonungs, ok sættist við hann auðvelliga um dráp Gullharalds frænda hans.

Landaskipti í Noregi.

15. Síðan býðr Haraldr konungr her út um alt sitt ríki, ok fór með 6 hundruð skipa. Þar var þá með honum Hákon jarl Sigurðarson ok Haraldr grenski, son Guðröðar konungs, ok mart annarra ríkismanna, þeira er flýit höfðu óðul sín or Noregi fyrir Gunnhildar sonum. Hélt Danakonungr her sínum sunnan í Víkina, ok gékk landsfólk alt undir hann. En er hann kom til Túnsbergs, þá dreif til hans mikit fjölmenni, ok fékk Haraldr konungr lið þat alt í hendr Hákoni jarli, er til hans hafði komit í Noregi, ok gaf honum til forráða Rogaland ok Hörðaland, Sogn, Firðafylki, Sunnmœri ok Raumsdal ok Norðmœri. Þessi 7 fylki gaf Haraldr konungr Hákoni jarli til forráða, með þvílíkum formála sem Haraldr hinn hárfagri gaf sonum sínum, nema þat skildi, at Hákon skyldi eignast þar, ok svá í Þrándheimi, öll konungsbú ok landskyldir, hann skyldi ok hafa konungsfé, sem hann þyrfti, ef herr væri í landi. Haraldr konungr gaf Haraldi grenska Vingulmörk, Vestfold ok Agðir til Líðandisness ok konungsnafn, ok lét hann þar hafa ríki at öllu slíku, sem at fornu höfðu haft frændr hans, ok Haraldr hinn hárfagri gaf sonum sínum. Haraldr grenski var þá 18 vetra, ok varð síðan frægr maðr. Ferr þá Haraldr Danakonungr heim með allan Danaher.

Ferð Gunnhildar sona or landi.

16. Hákon jarl fór með liði sínu norðr með landi. En er Gunnhildr ok synir hennar spurðu þessi tíðindi, þá samna þau her, ok varð þeim ilt til liðs. Tóku þau enn hit sama ráð sem fyrr, sigla vestr um haf með þat lið er þeim vill fylgja, fara fyrst til Orkneyja, ok dvöldust þar

um hríð; þar váru áðr jarlar, synir Þorfinns hausakljúfs, Hlöðvir ok Arnfiðr, Ljótr ok Skúli. Hákon jarl lagði þá land alt undir sik, ok sat þann vetr í Þrándheimi. Þess getr Einarr skálaglam í Vellekln:

Sjau fylkjum kom silkis,
snúnaðr var þat, brúna
geymir grundar síma
grandvarr und sik, landi.

Hákon jarl, er hann fór sunnan með landi um sumarit ok landsfólk gékk undir hann, þá bauð hann þat um ríki sitt alt, at menn skyldu halda upp hofum ok blótum, ok var svá gert. Svá segir í Velleklu:

Öll lét senn hinn svinni
sönn Einriða mönnum
herjum kunnr um herjuð
hofs lönd ok vé banda.
At veg jötna vitni
valfalls um sjá allan,
þeim stýra goð, geira
garðs Hlóriði farði.

Ok herþarfir hverfa
hlakkar móts til blóta,
rauðbríkar fremst rœkir
ríkr, ásmegir, slíku.
Nú grœr jörð sem áðan,
aptr geirbrúar hapta
auðrýrir lætr áru
úhryggja vé byggja.

Nú liggr alt und jarli,
ímunborðs, fyrir norðan,
veðrgœðis stendr víða,
Vík, Hákonar ríki.

Hinn fyrsta vetr er Hákon réð fyrir landi, þá gékk síld upp um alt land, ok áðr um haustit hafði korn vaxit, hvar sem sáit hafði verit; en um várit öfluðu menn sér frækorna, svá at flestir bœndr seru jarðir sínar, ok varð þat brátt árvænt.

Orrosta Hákonar jarls ok Ragnfreðar konungs.

17. Ragnfreðr konungr son Gunnhildar ok Guðröðr annarr son Gunnhildar, þeir váru þá 2 á lífi synir Eiríks ok Gunnhildar. Svá segir Glúmr Geirason í Gráfeldardrápu:

Féllumk hálf þá er hilmis
hjördrífa brá lífi,
réðat oss til auðar,
auðván, Haralds dauði.

En ek veit at hefir heitit
hans bróðir mér góðu,
sjá getr þar til sælu
seggfjöld, hvaðartveggi.

Ragnfreðr byrjaði ferð sína um várit, þá er hann hafði einn vetr verit í Orkneyjum; hélt hann þá vestan til Noregs ok

hafði frítt lið ok skip stór. En er hann kom í Noreg, þá spyrr hann, at Hákon jarl er í Þrándheimi. Hélt Ragnfreðr þá norðr um Stað ok herjaði um Sunnmœri. En sumt fólk gékk undir hann, sem opt verðr, þá er herflokkar ganga yfir land, at þeir er fyrir eru leita sér hjálpar, hverr þannug sem vænst þykkir. Hákon jarl spyrr þessi tíðindi, at úfriðr var suðr um Mœri. Réð jarl þá til skipa ok lét skera upp herör, býst sem hvatligast, ok hélt út eptir firði; varð honum gott til liðs. Varð fundr þeira Ragnfreðar ok Hákonar jarls á Sunnmœri norðarliga, hélt Hákon þegar til orrostu; hann hafði lið meira ok skip smæri. Orrosta varð hörð, ok veitti Hákoni þyngra; þeir börðust um stafna, sem þá var siðr til. Straumr var í sundinu, ok hóf öll skipin saman inn at landinu. Jarl lét ok hamla at landi, þar er honum þótti bezt til uppgöngu. En er skipin kendu niðr, þá gékk jarl ok alt lið hans á land, ok drógu upp skipin, svá at úvinir þeira skyldu eigi mega út draga. Síðan fylkti jarl á vellinum ok eggjaði Ragnfreð til uppgöngu. Þeir Ragnfreðr lögðu utan at ok skutust á langa hríð, vildi Ragnfreðr ekki á land ganga, ok skildust at svá búnu. Hélt Ragnfreðr sínu liði suðr um Stað, því at hann óttaðist landher, ef drifi til Hákonar jarls. En jarl lagði fyrir því eigi optar til orrostu, at honum þótti borða munr of mikill. Fór hann þá um haustit norðr til Þrándheims, ok var þar um vetrinn. En Ragnfreðr konungr hafði þá alt fyrir sunnan Stað, Firðafylki, Sogn, Hörðaland, Rogaland. Hafði hann fjölmenni mikit um vetrinn, ok er váraði bauð hann leiðangri út ok fékk lið mikit. Fór hann þá um öll þau fylki at afla sér liðs ok skipa ok annarra fanga, er hann þurfti.

Önnur orrosta Hákonar jarls ok Ragnfreðar konungs í Sogni.

18. Hákon jarl bauð liði út, þá er váraði, alt norðr or landi. Hann hafði mikit lið af Hálogalandi ok Naumudali, svá at alt frá Byrðu til Staðs hafði hann lið af öllum

sjálöndum. Honum dróst herr um öll Þrœndalög, svá ok um Raumsdal. Svá er atkveðit, at hann hefði her af 4 fólklöndum; honum fylgðu 7 jarlar, ok höfðu þeir allir úgrynni hers. Svá segir í Velleklu:

Hitt var meir at Mœra
morðfíkinn lét norðan
fólkverjandi fyrva
fór til Sogns um görva.
Ýtti Freyr af fjórum
fólklöndum, sá branda
Ullr stoð af því, allri
yrþjóð Heðins byrjar.

Ok til móts á meita
mjúkhurðum fram þurðu
með svörgœli sörva
sjau landrekar randa.
Glumdi allr, þá er Ullar
eggþings Heðins veggjar,
gnótt flaut nás fyrir nesjum,
Nóregr, saman fóru.

Hákon jarl hélt liði þessu öllu suðr um Stað. Þá spurði hann, at Ragnfreðr konungr með her sinn væri farinn inn í Sogn, sneri þá þannug sínu liði, ok verðr þar fundr þeira Ragnfreðar. Lagði jarl skipum sínum at landi ok haslaði völl Ragnfreði konungi ok tók orrostustað. Svá segir í Velleklu:

Varð fyrir Vinda myrði,
víðfrægt en, gramr, síðan
gerðist mest at morði
mannfall, við styr annan.

Hlymnarfi bað hverfa
hlífar flagðs, ok lagði
jálks við öndurt fylki
öndur þörf, at landi.

Þar varð allhörð orrosta, hafði Hákon jarl lið miklu meira ok fékk sigr. Þetta var á Þinganesi, þar er mœtist Sogn ok Hörðaland. Ragnfreðr konungr flýði til skipa sinna, en þar féll af liði konungs 3 hundruð manna. Svá segir í Velleklu:

Ströng varð guðr áðr gunnar
gammi nás und hramma
þrøngvimeiðr um þryngvi
þrimr hundruðum lunda.

Knátti hafs at höfðum,
hagnaðr var þat, bragna
fólkeflandi fylkir
fangsæll þaðan ganga.

Eptir orrostu þessa flýði Ragnfreðr konungr or Noregi, en Hákon jarl friðaði land, ok lét fara aptr norðr her þann hinn mikla, er honum hafði fylgt um sumarit; en hann dvaldist þar um haustit ok svá um vetrinn.

Kvánfang Hákonar jarls.

19. Hákon jarl gékk at eiga konu þá, er hét Þóra, dóttir Skaga Skoptasonar ríks manns. Þóra var allra kvenna fríðust. Þeira synir váru Sveinn ok Hemingr; Bergljót hét dóttir þeira, er síðan átti Einarr þambaskelfir. Hákon jarl var kvennamaðr mikill ok átti mörg börn; Ragnhildr hét dóttir hans, hana gipti hann Skopta Skagasyni, bróður Þóru. Jarl unni Þóru svá mikit, at hann gerði sér miklu kærri en aðra menn frændr Þóru, ok var þó Skopti mágr hans mest metinn af öllum þeim. Jarl veitti honum stórar veizlur á Mœri. En hvert sinn er þeir váru í leiðangri, þá skyldi Skopti leggja skip sitt næst skipi jarls, en engum skyldi þat hlýða, at leggja skip milli skipa þeira.

Fall Tíðindaskopta.

20. Þat var á einu sumri er Hákon jarl hafði leiðangr úti, þá stýrði þar skipi með honum Þorleifr spaki. Eiríkr var ok þar í för, var hann þá 10 vetra eða 11. En er þeir lögðu til hafnar á kveldum, þá lét Eiríkr sér ekki líka annat, en þeir legði til lægis næst skipi jarls. En er þeir kómu suðr á Mœri, þá kom þar Skopti mágr hans með langskip vel skipat. En er þeir róa at flotanum, þá kallar Skopti, at Þorleifr skyldi rýma höfnina fyrir honum ok leggja or læginu. Eiríkr svarar skjótt, bað Skopta leggja í annat lægi. Þá heyrði Hákon jarl, at Eiríkr son hans þóttist nú svá ríkr, at hann vill eigi vægja fyrir Skopta; kallar jarl þegar, bað þá leggja or læginu, segir at þeim mun annarr verða verri, segir at þeir mundu vera barðir. En er Þorleifr heyrði þetta, hét hann á menn sína, ok bað leggja skipit or tengslum, ok var svá gert. Lagði þá Skopti í lægi þat, er hann var vanr at hafa næst skipi jarls. Skopti skyldi segja tíðindi öll jarli, þá er þeir váru báðir samt; en jarl sagði Skopta tíðindi, ef hann spurði fyrr; hann var kallaðr Tíðindaskopti. Um vetrinn eptir var Eiríkr með Þorleifi fóstra sínum, en um várit

snimma fékk Eiríkr sér sveit manna; Þorleifr gaf honum skútu fimtánsessu með öllum reiða, tjöldum ok vistum. Hélt Eiríkr þá út eptir firði ok síðan suðr á Mœri. Tíðindaskopti fór með fimtánsessu skipaða millum búa sinna, en Eiríkr leggr til móts við hann ok til bardaga. Þar féll Skopti, en Eiríkr gaf grið þeim mönnum, er þá stóðu upp. Svá segir Eyjólfr Daðaskáld í Bandadrápu:

Meita fór at móti
mjök síð um dag skíði
ungr með jöfnu gengi
útvers frömum hersi,
þá er riðloga reiðir
randvallar lét falla,
úlfteitir gaf átu
opt blóðvölum, Skopta.

Hoddsveigir lét hníga
harða ríkr þá er barðisk,
logreifis bráttu lífi
landmens, kjár sanda.
Stálœgir nam stíga
stafns fletbalkar hrafna
af dynbeiði dauðum.
Dregr land at mun banda.

Síðan sigldi Eiríkr suðr með landi ok kom fram í Danmörk, fór þá á fund Haralds konungs Gormssonar, ok var þar með honum um vetrinn. En eptir um várit sendi Danakonungr Eirík norðr í Noreg, ok gaf honum jarldóm, ok þar með Vingulmörk ok Raumaríki til yfirsóknar, með þeim hætti sem fyrr höfðu þar haft skattkonungar. Svá segir Eyjólfr:

Fólkstýrir var fára
finns ölknarrar linna
suðr at sjávar naðri
setbergs gamall vetra,

áðr at yggjar brúði
élhvetjandi setja
hildar hjálmi faldinn
hoddmildingar vildu.

Eiríkr jarl var síðan höfðingi mikill.

Ferð Ólafs Tryggvasonar or Görðum.

21. Ólafr Tryggvason var þessar hríðir allar í Garðaríki, ok hafði þar hit mesta yfirlát af Valdimar konungi ok kærleik af dróttningu. Valdimarr konungr setti hann höfðingja yfir herlið þat, er hann sendi at verja land sitt. Svá segir Hallarsteinn:

Tólf var elds at aldri
ýsetrs hati vetra,
hraustr þá er herskip glæsti
Hörða vinr or Görðum;

hlóðu Hamðis klæðum
hjörva gnýs ok skýjum
hilmis menn sem hjálmum
hlýrvigg, en mól stýri.

Átti Ólafr þar nökkurar orrostur, ok varð herstjórnin vel í hendi, hélt hann þá sjálfr sveit mikla hermanna með sínum kostnaði, þeim er konungr veitti honum. Ólafr var örr maðr við sína menn, varð hann af því vinsæll. Enn varð þat, sem optliga kann at verða, þar er útlendir menn hefjast til ríkis eða til svá mikillar frægðar, at þat verði umfram innlenzka menn, at margir öfunduðu þat, hversu kærr hann var konungi, ok eigi síðr dróttningu; mæltu menn fyrir konungi, at hann skyldi varast at gera Ólaf eigi ofstóran: fyrir því at slíkr maðr er þér hættastr, ef hann vill sik til þess ljá at gera yðr mein eða yðru ríki, er svá er búinn at atgervi ok vinsæld sem hann er; vitum vér ok eigi hvat þau dróttning tala jafnan. Þat var siðr mikill hinna ríku konunga, at dróttning skyldi eiga hálfa hirðina ok halda með sínum kostnaði, ok hafa þar til skatta ok skyldir, svá sem þyrfti; var þar ok svá með Valdimar konungi, at dróttning hafði eigi minni hirð en konungr, ok keptust þau mjök um ágætismenn, ok vildi hvártveggja til sín hafa. Nú gerðist svá, at konungr festi trúnað á slíkar rœður, sem mælt var fyrir honum, ok gerðist hann nökkut fár ok styggr við Ólaf. En er Ólafr fann þat, þá segir hann dróttningu, ok þat með, at hann fýstist at fara í Norðrlönd, ok segir at frændr hans hafi þar fyrr ríki haft, ok honum þykki líkast, at þar muni þroski hans mestr verða. Dróttning biðr hann vel fara, segir at hann muni þar göfugr þykkja, sem hann væri. Síðan býr Ólafr ferð sína ok gékk á skip, ok hélt svá út í hafit í Eystrasalt. En er hann sigldi austan, þá kom hann við Borgundarhólm, ok veitti þar upprás ok herjaði, en landsmenn sóttu ofan ok héldu orrostu við hann, ok fékk Ólafr sigr ok herfang mikit.

Kvánfang Ólafs Tryggvasonar.

22. Ólafr lá við Borgundarhólm, ok féngu þeir veðr hvast ok storm sjávar, ok megu þeir þar eigi við festast, ok sigla þaðan suðr undir Vindland ok fá þar höfn góða,

fara þar alt með friði ok dvöldust þar um hríð. Burizleifr hét konungr í Vindlandi, hans dœtr váru þær Geira, Gunnhildr ok Ástríðr. Geira konungs dóttir hafði þar vald ok ríki, sem þeir Ólafr kómu at landi; Dixin er sá maðr nefndr, er mest forráð hafði með Geiru dróttning. En er þau höfðu spurt, at þar váru við land komnir úkunnir menn, þeir er tiguliga létu yfir sér, ok þeir fóru þar með friði, þá fór Dixin á fund þeira með orðsending Geiru dróttningar, þá at hon vill bjóða þeim mönnum til vetrvistar, er þar váru komnir, því at þá var mjök liðit á sumarit, en veðrátta hörð ok stormar miklir. En er Dixin kom þar, þá varð hann brátt þess varr, at þar réð fyrir ágætr maðr, bæði at ætt ok ásýnum. Dixin segir þeim, at dróttning bauð þeim til sín með vináttuboði. Ólafr þektist þat boð, ok fór um vetrinn til Geiru dróttningar, ok sýndist hvárt þeira öðru afarvel, svá at Ólafr hefir uppi orð sín ok biðr Geiru dróttningar, ok verðr þat at ráði gert, at Ólafr fær Geiru dróttningar þann vetr; gerðist hann þá þar forráðamaðr þess ríkis með henni. Hallfreðr vandræðaskáld getr þess í drápu þeiri er hann orti um Ólaf konung:

Hilmir lét at hólmi
hræskóð roðin blóði,
hvat um dyldi þess hauldar,
hörð ok austr í Görðum.

Hákon jarl hélt sköttum Danakonungs.

23. Hákon jarl réð fyrir Noregi ok galt engan skatt, fyrir þá sök at Danakonungr veitti honum skatta alla, þá er konungr átti í Noregi, til starfs ok kostnaðar, er jarl hafði til at verja landit fyrir Gunnhildar sonum.

Otta keisari herjaði í Danmörk.

24. Otta keisari var þá í Saxlandi, hann sendi boð Haraldi Danakonungi, at hann skyldi taka skírn ok trú rétta, ok þat landsfólk er hann stýrði; en at öðrum kosti sagði keisari, at hann mundi fara með her á hendr honum. Þá lét Danakonungr búa landvarnir sínar, lét þá vel upp

halda Danavirki ok búa herskip sín. Þá sendi konungr boð í Noreg Hákoni jarli, at hann skyldi koma til hans snemma um várit með allan her þann sem hann féngi. Bauð Hákon jarl her út um várit af öllu ríki sínu, ok varð hann allfjölmeðr, ok hélt hann liði því til Danmerkr til fundar við Danakonung. Tók konungr allsœmiliga við honum. Margir aðrir höfðingjar váru þá með Danakonungi, þeir er honum veittu lið; hafði hann þá allmikinn her.

Hernaðr Ólafs Tryggvasonar.

25. Ólafr Tryggvason hafði verit um vetrinn í Vindlandi, sem fyrr er ritat; hann fór um vetrinn til þeira heraða þar á Vindlandi, er legit höfðu undir Geiru dróttning ok höfðu þá undan horfit allri hlýðni ok skattgjöfum þannug. Þar herjar Ólafr ok drap marga menn, brendi fyrir sumum, tók fé mikit, ok lagði undir sik þau ríki, fór síðan aptr til borgar sinnar. Snimma um várit bjó Ólafr skip sín ok sigldi síðan í haf; hann sigldi undir Skáni, veitti þar uppgöngu, en landsmenn sömnuðust saman ok héldu orrostu, ok hafði Ólafr sigr ok fékk herfang mikit. Siðan sigldi hann austr til Gotlands, þar tók hann kaupskip er Jamtr áttu; þeir veittu vörn mikla, ok lauk svá, at Ólafr hrauð skipit ok drap mart manna ok tók fé alt. Þriðju orrostu átti hann á Gotlandi, hafði Ólafr þar sigr ok fékk mikit herfang. Svá segir Hallfreðr vandræðaskáld:

Endr lét Jamta kindir
allvaldr í styr falla,
vandisk hann, ok Vinda
végrimmr, á þat snimma.

Hættr var hersa dróttinn
hjördjarfr Gota fjörvi,
gullskerði frá ek gerða
geirþey á Skáneyju.

Orrosta við Danavirki.

26. Otta keisari dró saman her mikinn, hann hafði lið af Saxlandi ok Frakklandi, Míslandi ok af Vindlandi. Fylgði honum Burizleifr konungr með mikinn her, ok í liði var með honum Ólafr Tryggvason mágr hans. Keisari

hafði riddaraher mikinn ok miklu meira fótgöngulið, hann hafði ok af Holtsetalandi mikinn her. Haraldr konungr sendi Hákon jarl með Norðmanna her, þann sem honum fylgði, suðr til Danavirkis at verja þar landit. Svá segir í Velleklu:

Hit var auk at eykir
aurborðs á vit norðan
und sigrrunni svinnum
sunnr Danmarkar runnu,
ok hólmfjöturs hjálmi
Hörða valdr um faldinn
Dofra danskra jöfra
dróttinn fund um sótti.

Ok við frost at freista
fémildr konungr vildi
myrk foldynjar markar
morð álfs þess er kom norðan,
þá er valserkja virki
veðrhirðir bað stirðan
fyr hlymnjörðum hurða
hagbarða gramr varða.

Otta keisari kom með her sinn sunnan til Danavirkis, en Hákon jarl varði með sínu liði borgarveggina. Danavirki er svá háttat, at firðir 2 ganga inn í landit, sínum megin lands hvárr, en millum fjarðarbotna höfðu Danir gert borgarvegg mikinn af grjóti ok torfi ok viðum, ok grafit díki djúpt ok breitt fyrir utan, en kastalar fyrir borgarhliðum. Þá varð orrosta mikil. Þess getr í Velleklu:

Varat í gegn þótt gerði
garðrögnir styr harðan
gengiligt at ganga
geirrásar her þeira,

þá er með Frísa fylki
fór gunnviðurr sunnan,
kvaddi vígs, ok Vinda,
vágs blakkriði, Frakka.

Hákon jarl setti fylkingar yfir öll borgarhlið, en hitt var þó meiri hlutr liðs er hann lét fara alt með borgarveggjunum, ok verja þar sem helzt var at sótt. Féll þar mart af keisara liði, en þeir féngu ekki at unnit at borginni. Snýr þá keisari í brott ok leitaði þar ekki lengr til. Svá segir í Velleklu:

Þrymr varð logs þar er lögðu
leikmiðjungar Þriðja,
arngreddir varð, odda
andvígr, saman randir.

Sundfaxa kom Söxum
sœkiþróttr á flótta;
þar er svá. at gramr með gumnum
garð yrþjóðum varði.

Eptir þessa orrostu fór Hákon jarl aptr til skipa sinna, ok ætlaði þá at sigla norðr aptr í Noreg, en honum gaf ekki byr, lá hann þá út í Limafirði.

Skírðr Haraldr konungr Gormsson ok Hákon jarl.

27. Otta keisari snýr þá her sínum til Slés, dregr hann þar at sér skipaher, flytr þar liðit yfir fjörðinn á Jótland. En er þat spyrr Haraldr Gormsson Danakonungr, þá ferr hann í móti með sinn her, ok varð þar orrosta mikil, ok at lyktum fær keisarinn sigr, en Danakonungr flýði undan til Limafjarðar ok fór út í Mársey. Fóru þá menn milli þeira keisarans, ok varð komit griðum á ok stefnulagi, fundust þeir Otta keisari ok Danakonungr í Mársey. En þá boðaði Poppo biskup heilaga trú fyrir Haraldi konungi, ok hann bar glóanda járn í hendi sér, ok sýndi Haraldi konungi hönd sína úbrunna. Síðan lét Haraldr konungr skírast með allan Danaher. Haraldr konungr hafði áðr orð send Hákoni jarli, þá er konungr sat í Mársey, at jarl skyldi koma til liðveizlu við konung; var jarl þá kominn til eyjarinnar, er konungr hafði skírast látit, sendir konungr þá orð, at jarl skyldi koma til fundar við hann; en er þeir hittast, þá nauðgar konungr jarli til at láta skírast. Var þá Hákon jarl skírðr, ok þeir menn allir er þar fylgðu honum, fékk þá konungr í hendr honum presta ok aðra lærða menn, ok segir at jarl skal láta skíra alt fólk í Noregi. Skildust þeir þá, ferr Hákon jarl út til hafs ok bíðr þar byrjar.

Hákon jarl kastar trú sinni, blótar ok herjar á Gautland.

28. En er veðr kemr, ok honum þótti sem hann mundi í haf bera, þá skaut hann á land upp öllum lærðum mönnum, en hann sigldi þá út á haf. En veðr gékk til útsuðrs ok vestrs, siglir jarl þá austr í gegnum Eyrarsund, herjar hann þá á hvártveggja land. Síðan siglir hann austr fyrir Skáneyjarsíðu, ok herjaði þar, ok hvar sem hann kom við land. En er hann kom austr fyrir Gautasker, þá lagði hann at landi, gerði hann þá blót mikit. Þá kómu þar fljúgandi hrafnar tveir ok gullu hátt, þá þykkist Jarl vita, at Óðinn hefir þegit blótit, ok þá mun jarl hafa dagráð til at berjast. Þá brennir jarl skip sín öll, ok gengr á land upp

með liði sínu öllu, ok fór alt herskildi. Þá kom á móti honum Óttarr jarl, hann réð fyrir Gautlandi, áttu þeir saman orrostu mikla, fær þar Hákon jarl sigr, en Óttarr jarl féll, ok mikill hluti liðs með honum. Hákon jarl ferr um Gautland hvártveggja, ok alt herskildi, til þess er hann kemr í Noreg, ferr síðan landveg alt norðr í Þrándheim. Frá þessu segir í Vellekiu:

Flótta gékk til fréttar
fellinjörðr á velli,
draugr gat dólga sagu
dagráð Heðins váða;
ok haldboði hildar
hrægamma sá ramma,
týr vildi sá týna
teinlautar fjör Gauta.

Háði jarl, þar er áðan
engi maðr und ranni,
hyrjar þing, at herja,
hjörlautar, kom Sörla.
Bara maðr lyngs en lengra
loptvarðaðar barða,
alt vann gramr um gengit
Gautland, frá sjá randir.

Valföllum hlóð völlu,
varð rögna konr gagni,
hríðar áss, at hrósa,
hlaut Óðinn val, Fróða.
Hver sé if nema jöfra
ættrýri goð stýra,
rammaukin kveð ek ríki
rögn Hákonar magna.

Heimferð Ottu keisara.

29. Otta keisari fór aptr í Saxland í ríki sitt. Skildust þeir Danakonungr með vináttu. Svá segja menn, at Otta keisari gerði guðsifjar við Svein son Haralds konungs ok gaf honum nafn sitt, ok var hann svá skírðr, at hann hét Otta Sveinn. Haraldr konungr hélt vel kristni alt til dauðadags. Burizleifr konungr fór þá til Vindlands, ok með honum Ólafr mágr hans. Þessarrar orrostu getr Hallfreðr vandræðaskáld í Ólafsdrápu:

Böðserkjar hjó birki
barklaust í Danmörku
hleypimeiðr fyrir Heiða
hlunnviggja bœ sunnan.

Ferð Ólafs Tryggvasonar af Vindlandi.

30. Ólafr Tryggvason var 3 vetr á Vindlandi, áðr Geira kona hans tók sótt, þá er hana leiddi til bana. Ólafi þótti þat svá mikill skaði, at hann festi ekki yndi á Vindlandi síðan. Réð hann sér þá til herskipa, ok fór enn

í hernað, herjaði fyrst um Frísland, ok þar næst um Saxland, ok alt í Flæmingjaland. Svá segir Hallfreðr vandræðaskáld:

Tíðhöggvit lét tiggi
Tryggva sonr fyrir styggvan
leiknar hest á lesti
ljótvaxinn hræ Saxa.
Vinhróðigr gaf víða
vísi margra Frísa
blökku brúnt at drekka
blóð kveldriðu stóði.

Rógs brá rekka lægir
ríkr valkera líki,
herstefnir lét hröfnum
hold Flæmingja goldit.

Hernaðr Ólafs Tryggvasonar.

31. Síðan hélt Ólafr Tryggvason til Englands ok herjaði víða um landit; hann sigldi alt norðr til Norðimbralands ok herjaði þar, þaðan hélt hann norðr til Skotlands ok herjaði þar víða, þaðan sigldi hann til Suðreyja, ok átti þar nökkurar orrostur; síðan hélt hann suðr til Manar ok barðist þar, hann herjaði ok víða um Írland. Þá hélt hann til Bretlands ok herjaði víða þat land, ok svá þar er kallat er Kumraland. Þaðan sigldi hann vestr til Vallands ok herjaði þar, þá sigldi hann vestan ok ætlaði til Englands; þá kom hann í eyjar, þær er Syllingar heita, vestr í hafit frá Englandi. Svá segir Hallfreðr vandræðaskáld:

Gerðist ungr við Engla
ofvægr konungr bægja,
naddskúrar réð nœrir
Norðimbra sá morði.
Eyddi úlfa greddir
ógnblíðr Skotum víða,
gerði seims með sverði
sverðleik í Mön skerðir.
Ýdrauga lét œgir
eyverskan her deyja,
týr var tjörva dýra
tírar gjarn, ok Íra.
Barði brezkrar jarðar
byggjendr ok hjó tiggi,
gráðr þvarr geira hríðar
gjóði, kumrskar þjóðir.

Ólafr Tryggvason var 4 vetr í þessum hernaði, síðan er hann fór af Vindlandi til þess er hann kom í Syllingar.

Skírðr Ólafr Tryggvason í Syllingum.

32. Ólafr Tryggvason, þá er hann lá í Syllingum, spurði hann, at þar í eyjunni var spámaðr nökkurr, sá er

sagði fyrir úorðna hluti, ok þótti mörgum mönnum þat mjök eptir ganga. Gerðist Ólafi forvitni á at reyna spádóm manns þess. Hann sendi þann af mönnum sínum, er fríðastr var ok mestr, ok bjó hann sem vegligast, ok bað hann segja, at hann væri konungr; því at Ólafr var þá frægr orðinn af því um öll lönd, at hann var fríðari ok göfugligri ok meiri en allir menn aðrir. En síðan er hann fór or Garðaríki, hafði hann ekki meir af nafni sínu en kallaði sik Óla, ok kvazt vera gerzkr. En er sendimaðr kom til spámannsins ok sagðist vera konungr, þá fékk hann þessi andsvör: Eigi ertu konungr, en þat er ráð mitt, at þú sér trúr konungi þínum. Ekki sagði hann fleira þessum manni. Fór sendimaðr aptr ok sagði Ólafi, ok fýsti hann þess at meir at finna þenna mann, er hann heyrði slík andsvör hans, ok tók nú ifa af honum, at hann væri eigi spámaðr. Fór þá Ólafr á hans fund ok átti tal við hann, ok spurði eptir hvat spámaðr segði Ólafi frá, hvernug honum mundi ganga til ríkis eða annarrar hamingju. Einsetumaðrinn svarar með helgum spádómi: Þú munt verða ágætr konungr ok ágæt verk vinna, þú munt mörgum mönnum til trúar koma ok skírnar, muntu bæði þér hjálpa í því ok mörgum öðrum; ok til þess at þú ifir eigi um þessi mín andsvör, þá máttu þat til marks hafa: þú munt við skip þín svikum mœta ok flokkum, ok mun á bardaga rœtast, ok muntu týna nökkuru liði ok sjálfr sár fá, ok muntu af því sári banvænn verða ok á skildi til skips borinn, en af þessu sári muntu heill verða innan 7 nátta, ok brátt við skírn taka. Síðan fór Ólafr ofan til skipa sinna, ok þá mœtti hann þar úfriðarmönnum, þeim er hann vildu drepa ok lið hans, ok fóru þeira viðskipti sem einsetumaðr hafði sagt honum, at Ólafr varð sárr borinn á skip út, ok svá at hann var heill á 7 nóttum. Þóttist Ólafr þá vita, at þessi maðr mundi honum sanna hluti sagt hafa, ok þat at hann var sannr spámaðr, hvaðan af sem hann hafði þann spádóm. Fór þá Ólafr annat sinn at finna þenna mann, talaði þá mart við hann,

spurði vendiliga, hvaðan honum kom sú speki, er hann sagði fyrir úorðna hluti. Einsetumaðr sagði, at sjálfr guð kristinna manna lét hann vita alt, þat er hann forvitnaðist, sagði þá Ólafi mörg stórmerki guðs, ok af þeim fortölum játti Ólafr at taka skírn. Ok svá var, at Ólafr var skírðr þar ok alt föruneyti hans. Dvaldist hann þar mjök lengi ok nam rétta trú, ok hafði þaðan með sér presta ok aðra lærða menn.

Ólafr fékk Gyðu.

33. Ólafr sigldi or Syllingum um haustit til Englands, ok lá þar í höfn nökkurri, fór þá með friði, því at England var kristit, ok hann var ok kristinn. En þar fór um landit þingboð nökkut, ok allir menn skyldu til þings koma. En er þing var sett, þá kom þar dróttning ein, er Gyða er nefnd, systir Ólafs kvarans, er konungr var á Írlandi í Dyflinni; hon hafði gipt verit á Englandi jarli einum ríkum, var sá þá andaðr, en hon hélt eptir ríkinu. En sá maðr var í ríki hennar, er nefndr er Álfvini, kappi mikill ok hólmgöngumaðr, hann hafði beðit hennar, en hon svaraði svá, at hon vildi kjör af hafa, hvern hon vildi eiga af þeim mönnum, er í hennar ríki váru, ok var fyrir þá sök þings kvatt, at Gyða skyldi sér mann kjósa. Var þar kominn Álfvini ok búinn með hinum beztum klæðum, ok margir aðrir váru þar vel búnir. Ólafr var þar kominn ok hafði vásklæði sín ok loðkápu yzta, stóð hann með sína sveit út í frá öðrum mönnum. Gyða gékk ok leit á sérhvern mann, þann er henni þótti nökkut mannsmót at. En er hon kom þar at, er Ólafr stóð, ok sá upp í andlit honum, spurði hon, hverr hann væri. Hann nefndi sik Óla. Ek em útlendr maðr hér, segir hann. Gyða mælti: Viltu eiga mik, þá vil ek kjósa þik. Eigi vil ek neita því, segir hann. Hann spurði, hvert nafn þessarrar konu var, ætt eða eðli. Ek em, segir hon, konungsdóttir af Írlandi, var ek gipt higat til lands jarli, þeim er hér réð ríki; nú síðan er hann

andaðist, þá hefi ek stýrt ríkinu, menn hafa beðit mín, ok engi sá er ek vilda giptast, en ek heiti Gyða. Hon var ung kona ok fríð. Tala þau síðan þetta mál ok semja þat sín á milli; festir Ólafr sér Gyðu.

Hólmganga Álfvina ok Ólafs konungs.

34. Álfvina líkar nú ákafliga illa. En þat var siðr á Englandi, ef 2 keptust um einn hlut, at þar skyldi vera til hólmganga. Býðr Álfvini Ólafi Tryggvasyni hólmgöngu um þetta mál. Þeir leggja með sér stefnulag til bardaga, ok skulu vera 12 hvárir. En er þeir finnast, mælir Ólafr svá við sína menn, at þeir geri svá sem hann gerir. Hann hafði mikla öxi; en er Álfvini vildi höggva sverði til hans, þá laust hann sverðit or hendi honum, ok annat högg sjálfan hann, svá at Álfvini féll; síðan batt Ólafr hann fast. Fǿru svá allir menn Álfvina, at þeir váru barðir ok bundnir, ok leiddir svá heim til herbergja Ólafs. Síðan bað hann Álfvina fara or landi brott ok koma eigi aptr, en Ólafr tók allar eigur hans. Ólafr fékk þá Gyðu, ok dvaldist á Englandi, en stundum á Írlandi.

Ólafr þiggr hundinn Víga.

35. Þá er Ólafr var á Írlandi, var hann staddr í herför nökkurri, ok fóru þeir með skipum. Ok þá er þeir þurftu strandhöggva, þá ganga menn á land ok reka ofan fjölda búsmala. Þá kemr þar bóndi einn ok bað Ólaf gefa sér kýr þær, er hann átti. Ólafr bað hann hafa kýr sínar, ef hann mætti kenna: ok dvel ekki ferð vára. Bóndi hafði þar mikinn hjarðhund, hann vísaði hundinum í nautaflokkana, ok váru þar rekin mörg hundruð nauta. Hundrinn hljóp um alla nautaflokkana, ok rak brott jafnmörg naut sem bóndinn sagði at hann ætti, ok váru þau öll á einn veg mörkuð; þóttust þeir þá vita, at hundrinn mundi rétt kent hafa. Þeim þótti hundr sá furðu vitr. Þá spyrr Ólafr, ef bóndi vildi gefa honum hundinn. Gjarna, segir bóndi. Ólafr gaf

honum þegar í stað gullhring ok hét honum vináttu sinni. Sá hundr hét Vígi, ok var allra hunda beztr; átti Ólafr hann lengi síðan.

Danakonungr herjaði í Noregi.

36. Haraldr Gormsson Danakonungr spurði, at Hákon jarl hafði kastat kristni ok herjat land Danakonungs víða. Þá bauð Haraldr Danakonungr her út ok fór síðan í Noreg; ok er hann kom í þat ríki, er Hákon jarl hafði til forráða, þá herjar hann þar ok eyddi land alt, ok kom liðinu í eyjar þær, er Sólundir heita. Fimm einir bœir stóðu úbrendir í Sogni í Læradal, en fólk alt flýði á fjöll ok markir með fé þat alt er komast mátti. Þá ætlaði Danakonungr at sigla liði því til Íslands, ok hefna níðs þess, er allir Íslendingar höfðu hann níddan. Þat var í lögum haft á Íslandi. at yrkja skyldi um Danakonung níðvísu fyrir nef hvert, er á var landinu. En sú var sök til þess, at skip þat er íslenzkir menn áttu, braut í Danmörk, en Danir tóku fé alt ok kölluðu vágrek, ok réð fyrir því bryti konungs, er Birgir hét; var níðit ort um þá báða. Þetta var í níðinu:

Þá er sparn á mó mörnis
morðkunnr Haraldr sunnan,
varð þá Vinda myrðir
vax eitt, í ham faxa;
en bergsalar Birgir
böndum rækr í landi,
þat sá öld, í jöldu
úríkr fyrir líki.

Ger fjölkyngi til Íslands.

37. Haraldr konungr bauð kungum manni at fara í hamförum til Íslands, ok freista hvat hann kynni segja honum. Sá fór í hvals líki. En er hann kom til landsins, þá fór hann vestr fyrir norðan landit; hann sá at fjöll öll ok hólar váru full af landvættum, sumt stórt en sumt smátt. En er hann kom fyrir Vápnafjörð, þá fór hann inn á fjörðinn ok ætlaði á land at ganga; þá fór ofan or dalnum dreki mikill, ok fylgðu honum margir ormar, pöddur ok eðlur, ok blésu eitri á hann; en hann lagðist í brott ok vestr fyrir land, alt fyrir Eyjafjörð. Fór hann inn eptir þeim

firði; þar fór móti honum fugl svá mikill, at vængirnir tóku út fjöllin tveggja vegna, ok fjöldi annarra fugla, bæði stórir ok smáir. Braut fór hann þaðan ok vestr um landit, ok svá suðr á Breiðafjörð, ok stefndi þar inn á fjörðinn; þar fór á móti honum griðungr mikill, ok óð á sæinn út ok tók at gella ógurliga; fjöldi landvætta fylgði honum. Brott fór hann þaðan ok suðr um Reykjanes, ok vildi ganga upp á Vikarsskeið. Þar kom í móti honum bergrisi, ok hafði járnstaf í hendi, ok bar höfuð hans hæra en fjöllin, ok margir aðrir jötnar með honum. Þaðan fór hann austr með endilöngu landi, var þá ekki, segir hann, nema sandar ok öræfi ok brim mikit fyrir utan, en haf svá mikit millum landanna, segir hann, at ekki er þar fœrt langskipum. Þá var Broddhelgi í Vápnafirði, Eyjólfr Valgerðarson í Eyjafirði, Þórðr gellir í Breiðafirði, Þóroddr goði í Ölfusi. Síðan sneri Danakonungr liði sínu suðr með landi, ok fór síðan til Danmerkr, en Hákon jarl lét byggja land alt, ok galt enga skatta síðan Danakonungi.

Fall Haralds Gormssonar.

38. Sveinn son Haralds konungs, sá er síðan var kallaðr tjúguskegg, beiddist ríkis af Haraldi konungi feðr sínum, en þá var enn sem fyrr, at Haraldr konungr vildi ekki tvískipta Danaveldi, ok vill ekki ríki fá honum. Þá aflar Sveinn sér herskipa, ok segir at hann vill fara í víking; en er lið hans kom alt saman, ok þá var kominn til liðs við hann af Jómsvíkingum Palnatóki, þá hélt Sveinn til Sjálands ok inn í Ísafjörð. Þá var þar fyrir með skipum sínum Haraldr konungr faðir hans, ok bjoggust þeir at fara í leiðangr. Sveinn lagði til orrostu við hann; varð þar bardagi mikill. Dreif þá lið til Haralds konungs, svá at Sveinn varð ofrliði borinn, ok flýði hann. Þar fékk Haraldr konungr sár þau, er hann leiddu til bana. Síðan var Sveinn tekinn til konungs í Danmörk. Þá var Sigvaldi jarl yfir Jómsborg á Vindlandi, hann var son Strútharalds konungs,

er ráðit hafði fyrir Skáney. Brœðr Sigvalda váru þeir Hemingr ok Þorkell hinn hávi. Þá var ok höfðingi yfir Jómsvíkingum Búi digri af Borgundarhólmi, ok Sigurðr bróðir hans. Þar var ok Vagn son þeira Áka ok Þorgunnu, systurson þeira Búa. Sigvaldi jarl hafði höndum tekit Svein konung ok flutt hann til Vindlands til Jómsborgar, ok nauðgaði honum til sætta við Burizleif Vindakonung, ok til þess at Sigvaldi jarl skyldi gera sætt milli þeira. Sigvaldi jarl átti þá Ástríði dóttur Burizleifs konungs, en at öðrum kosti sagði jarl at hann mundi Svein konung fá í hendr Vindum. En konungr vissi þat, at þeir mundu kvelja hann til bana, játti hann fyrir því sættargerð jarls. Sigvaldi jarl dœmdi þat, at Sveinn konungr skyldi fá Gunnhildar dóttur Burizleifs konungs, en Burizleifr konungr skyldi fá Þyri Haraldsdóttur systur Sveins konungs; en hvárrtveggi þeira skyldi halda ríkinu, ok skyldi vera friðr milli landa. Fór þá Sveinn konungr heim í Danmörk með Gunnhildi konu sinni. Þeira synir váru þeir Haraldr ok Knútr hinn ríki. Í þann tíma heituðust Danir mjök at fara með her í Noreg á hendr Hákoni jarli.

Heitstrengingar Jómsvíkinga.

39. Sveinn konungr gerði mannboð ríkt ok stefndi til sín öllum höfðingjum, þeim er váru í ríki hans; hann skyldi erfa Harald föður sinn. Þá hafði ok andazt litlu áðr Strútharaldr á Skáneyju, ok Veseti í Borgundarhólmi, faðir þeira Búa digra. Sendi konungr þá orð þeim Jómsvíkingum, at Sigvaldi jarl ok Búi ok brœðr þeira skyldu þar koma ok erfa feðr sína at þeiri veizlu, er konungr gerði. Jómsvíkingar fóru til veizlunnar með öllu liði sínu, því er frœknast var. Þeir höfðu 40 skipa af Vindlandi en 20 skip af Skáni. Þar kom saman allmikit fjölmenni. Fyrsta dag at veizlunni, áðr Sveinn konungr stigi í hásæti föður síns, þá drakk hann minni hans ok strengði heit, áðr 3 vetr væri liðnir, at hann skyldi kominn með her sinn til

Englands, ok drepa Aðalráð konung eða reka hann or landi. Þat minni skyldu allir drekka, þeir er at erfinu váru. Þá var skenkt höfðingjum Jómsvíkinga, ok borit æ fullast ok sterkastr drykkr. En er þat minni var af drukkit, þá skyldi drekka Krists minni allir menn. Þá var Jómsvíkingum borin hin stœrstu horn af hinum sterkasta drykk, er þar var. Hit þriðja var Mikjáls minni, ok drukku þat allir. En eptir þat drakk Sigvaldi jarl minni föður síns, ok strengði heit síðan, at áðr 3 vetr væri liðnir, skyldi hann vera kominn í Noreg, ok drepa Hákon jarl eða reka hann or landi. Síðan strengði heit Þorkell hávi bróðir Sigvalda, at hann skyldi fylgja honum til Noregs, ok flýja eigi or orrostu, svá at Sigvaldi berðist þá eptir. Þá strengði heit Búi digri, at hann mundi fara til Noregs með þeim ok flýja eigi or orrostu fyrir Hákoni jarli. Þá strengði heit Sigurðr bróðir hans, at hann mundi fara til Noregs, ok flýja eigi, meðan meiri hlutr Jómsvíkinga berðist. Þá strengði heit Vagn Ákason, at hann skyldi fara með þeim til ok koma eigi aptr, fyrr en hann hefði drepit Þorkel leiru ok gengit í rekkju hjá Ingibjörgu dóttur hans utan frænda ráð. Margir höfðingjar aðrir strengðu heit ymissa hluta. Drukku menn þann dag erfit. En eptir um morgininn, þá er Jómsvíkingar váru údruknir, þóttust þeir hafa fullmælt, ok hafa málstefnur sínar ok ráða ráðum, hvernug þeir skulu til stilla um ferðina; ráða þat af at búast þá sem skyndiligast. Búa þá þegar skip sín ok herlið. Varð þat allfrægt víða um lönd.

Liðsamnaðr Eiríks ok Hákonar jarla.

40. Eiríkr jarl Hákonarson spyrr þessi tíðindi, hann var þá á Raumaríki. Dró hann þegar lið at sér ok ferr til Upplanda, ok svá norðr um fjall til Þrándheims á fund Hákonar jarls föður síns. Þess getr Þórðr Kolbeinsson í Eiríksdrápu:

Ok sannliga sunnan,
sásk, vítt, búendr háska
stríð, um stála meiða
stórhersögur fóru.

Súðlöngum frá sveiða
sunnr af dregnum hlunni
vangs á vatn um þrungit
viggmeiðr Dana skeiðum.

Hákon jarl ok Eiríkr jarl láta skera upp herör um öll Þrændalög, senda boð á Mœri hváratveggju ok í Raumsdal, svá norðr í Naumudal ok á Hálogaland; stefna síðan út öllum almenning, at liði ok skipum. Svá segir í Eiríksdrápu:

Mjök lét margar snekkjur
mærðar örr sem knörru,
óðr vex skálds, ok skeiðar
skjaldhlynr á brim dynja;
þá er úlítill utan
oddherðir fat gerða,
mörg var lind fyrir landi,
lönd síns föður röndum.

Hákon jarl hélt þegar suðr á Mœri á njósn ok í liðsamnað, en Eiríkr jarl dró saman herinn ok flutti norðan.

Ferð Jómsvíkinga í Noreg.

41. Jómsvíkingar héldu liði sínu til Limafjarðar, ok sigldu þaðan út á hafit, ok höfðu 60 skipa, ok koma at Ögðum; halda þegar liðinu norðr á Rogaland, taka þá at herja, þegar er þeir koma í ríki Hakonar jarls, ok fara svá norðr með landi, ok alt herskildi. Geirmundr er sá maðr nefndr, er fór með hleypiskútu eina, ok nökkurir menn með honum; hann kom fram norðr á Mœri ok fann þar Hákon jarl, gékk inn fyrir borð at segja jarli tíðindin, at herr var suðr í landi, kominn af Danmörku. Jarl spurði, ef hann vissi sannindi á því. Geirmundr brá upp hendi annarri, ok var þar afhöggvinn hreifinn, segir, at þar váru jartegnir, at herr var í landinu. Síðan spyrr jarl inniliga at um her þenna. Geirmundr segir, at þar váru Jómsvíkingar, ok höfðu drepit marga menn ok víða rænt, fara þeir þó, segir hann, skjótt ok ákafliga, vætti ek, at eigi muni áðr langt líða, en þeir muni hér niðr koma. Síðan reri jarl alla fjörðu, inn með öðru landi en út með öðru, fór dag ok nótt, ok hafði njósn hit efra um eið, svá suðr um Fjörðu, svá ok norðr, þar er Eiríkr fór með herinn. Þess getr í Eiríksdrápu:

Setti jarl, sá er átti,
ógnfróðr, á lög stóði
hrefnis, háfa stafna
hót Sigvalda at móti.

Margr skalf hlumr, en hvergi
huggendr bana ugðu,
þeir er gátu sjá slíta,
sárgamms, blöðum ára.

Ferr Eiríkr jarl norðan með herinn sem snúðuligast.

Frá Jómsvíkingum ok hernaði þeira.

42. Sigvaldi jarl hélt liði sínu norðr um Stað, lagði fyrst til Hereyja. Landsmenn þótt víkinga fynni, þá sögðu þeir aldri satt til, hvat jarl hafðist at. Víkingar herja þó, hvar sem þeir fóru; þeir lögðu utan at Höð, runnu þar upp ok herjuðu, fœrðu til skipa bæði man ok bú, en drápu karla þá er vígt var at. En er þeir fóru ofan til skipa, þá kom til þeira gangandi einn bóndi, en þar fór nær sveit Búa. Bóndinn mælti: þér farit úhermannliga, rekit til strandar kýr ok kálfa, væri yðr meiri veiðr at taka björninn, er nú er nær kominn á bjarnbásinn. Hvat segir karl? segja þeir, kantu nökkut segja oss til Hákonar jarls? Bóndinn sagði: hann fór í gær inn í Hjörundarfjörð, hafði jarl eitt skip eða tvau, eigi váru fleiri en þrjú, ok hafði ekki til yðar spurt. Þeir Búi taka þegar á hlaup til skipanna ok láta laust alt herfang. Búi mælti: njótum vér nú, er vér höfum fengit njósn af jarli, ok verum næstir sigrinum. En er þeir koma á skipin, róa þeir þegar út. Kallar Sigvaldi jarl á þá ok spurði tíðinda. Þeir segja, at Hákon jarl var þar inn í fjörðinn. Síðan leysir jarl flotann, ok róa norðr fyrir eyna Höð ok svá inn um eyna.

Upphaf Jómsvíkinga orrostu.

43. Hákon jarl ok Eiríkr jarl son hans lágu í Hallkelsvík, var þar saman kominn herr þeira allr, höfðu þeir hálft annat hundrað skipa, ok höfðu þá spurt, at Jómsvíkingar höfðu lagt utan at Höð; reru þá jarlar sunnan at leita þeira. En er þeir koma þar sem heitir Hjörungavágr, þá finnast þeir; skipa þá hvárirtveggju sínu liði til atlögu. Var í miðju liði merki Sigvalda jarls; þar í mót skipaði

Hákon jarl til atlögu; hafði Sigvaldi jarl 20 skip, en Hákon jarl 60 skipa. Í liði Hákonar jarls váru þessir höfðingjar: Þórir hjörtr af Hálogalandi, annarr Styrkárr af Gimsum. Í annan fylkingararm var Búi digri ok Sigurðr bróðir hans með 20 skipum. Þar lagði í móti Eiríkr jarl Hákonarson með 60 skipa, ok með honum þessir höfðingjar: Guðbrandr hvíti af Upplöndum, ok Þorkell leira víkverskr maðr. Í annan fylkingararm lagði fram Vagn Ákason með 20 skipum; en þar í mót Sveinn Hákonarson, ok með honum Skeggi af Yrjum af Upphaugi ok Rögnvaldr or Ærvík af Staði, með 60 skipa. Svá segir í Eiríksdrápu:

En í gegn at gunni
glæheims skriðu mævar,
rendi langt með landi
leiðangr, Dana skeiðum;
þær er jarl und árum
œrins gulls á Mœri,
barms rak vigg und vörmum
valkesti, hrauð flestar.

Eyvindr skáldaspillir segir ok svá í Háleygjatali:

Þar varð minstr
meinvinnöndum
Yngvifreys
öndverðan dag
fagnafundr,
er flota þeystu
jarðráðendr
at eyðöndum,
þá er sverðálfr
sunnan knúði
lagar stóð
at liði þeira.

Síðan lögðu þeir saman flotann; tekst þar hin grimmasta orrosta, ok féll mart af hvárumtveggjum, ok miklu fleira af Hákonar liði, því at Jómsvíkingar börðust bæði hraustliga ok djarfliga ok snarpliga, ok skutu alt í gegnum skjölduna. Ok svá mikill vápnaburðr var at Hákoni jarli, at brynja hans var slitin til únýts, svá at hann kastaði af sér. Þess getr Tindr Hallkelsson:

Varða gims sem gerði
gerðr bjúglimum herða,
gnýr óx Fjölnis fúra,
farlig sœing jarli;
þá er hringfám Hanga
hrynserk Viðurr brynju,
hruðusk riðmarar róða
rastar, varð at kasta.

Þars í sundr á sundi
Sörla blés fyrir jarli,
þess hefir seggja sessi,
serk hringofinn, merki.

Flótti Sigvalda jarls.

44. Jómsvíkingar höfðu skip stœrri ok borðmeiri, en hvárirtveggju sóttu hit djarfasta. Vagn Ákason lagði svá hart fram at skipi Sveins Hákonarsonar, at Sveinn lét á hömlu síga undan, ok hélt við flótta. Þá lagði þannug til Eiríkr jarl, ok fram í fylking móti Vagni. Þá lét Vagn undan síga, ok lágu skipin sem í fyrstu höfðu legit. Þá réð Eiríkr aptr til liðs síns, ok höfðu þá hans menn undan hamlat, en Búi hafði þá höggvit tengslin ok ætlaði at reka flóttann. Þá lagði Eiríkr jarl síbyrt við skip Búa, ok varð þá höggorrosta hin snarpasta, ok lögðu þá tvau eða þrjú Eiríks skip at Búa skipi einu. Þá gerði illviðri ok él svá mikit, at haglkornit eitt vá eyri. Þá hjó Sigvaldi tengslin, ok sneri undan skipi sínu ok vildi flýja. Vagn Ákason kallaði á hann, bað hann eigi flýja. Sigvaldi gaf ekki gaum at, hvat hann sagði. Þá skaut Vagn spjóti at honum, ok laust þann er við stýri sat. Sigvaldi jarl reri í brott með hálfan fjórða tog skipa, en eptir lá hálfr þriði togr.

Búi digri steypist fyrir borð.

45. Þá lagði Hákon jarl skip sitt í annat borð Búa, ok var þá Búa mönnum skamt höggva á millum. Vigfúss Vígaglúmsson tók upp nefsteðja, er lá á þiljunum, er maðr hafði áðr hnoðit við hugró á sverði sínu. Vigfúss var allsterkr maðr, hann kastaði steðjanum tveim höndum ok fœrði í höfuð Ásláki hólmskalla, svá at geirrinn stóð í heila niðri. Áslák höfðu ekki áðr vápn bitit, en hann hafði höggvit til beggja handa; hann var fóstri Búa ok stafnbúi. En annarr var Hávarðr höggvandi, hann var enn sterkari maðr ok allfrœkn. Í þessarri atsókn géngu upp Eiríks menn á skip Búa, ok aptr at lyptingunni at Búa. Þá hjó Þorsteinn miðlangr til Búa um þvert nefit ok í sundr nefbjörgina, varð þat allmikit sár. Búi hjó til Þorsteins utan á síðuna, svá at í sundr tók manninn í miðju. Þá tók Búi upp kistur tvær fullar gulls, ok kallaði hátt: fyrir borð allir

Búa liðar! Steyptist Búi þá utan borðs me kisturnar, ok margir hans menn hljópu þá fyrir borð, en sumir féllu á skipinu, því at eigi var gott griða at biðja. Var þá hroðit skip Búa með stöfnum, en síðan hvert at öðru.

Bundnir Jómsvíkingar á streng.

46. Síðan lagði Eiríkr jarl at skipi Vagns, ok var allhörð viðtaka. En at lyktum var hroðit skip þeira, en Vagn handtekinn, ok þeir 30, ok fluttir á land upp bundnir. Þá gékk til Þorkell leira ok sagði svá: Þess strengðir þú heit, Vagn, at drepa mik, en mér þykkir hitt nú líkara, at ek drepa þik. Þeir sátu á einni lág allir saman. Þorkell hafði mikla öxi í hendi, hann hjó þann er utarst sat á láginni. Þeir Vagn váru svá bundnir, at einn strengr var snúinn at fótum allra þeira, en lausar váru hendr þeira. Þá mælti einn þeira: dálk hefi ek í hendi, ok mun ek stinga í jörðina, ef ek veit nökkut, þá er höfuðit er af mér. Höfuð var af þeim höggvit, ok féll niðr dálkr or hendi honum. Þá sat maðr fríðr ok hærðr vel, hann sveipti hárinu fram yfir höfuð sér ok rétti fram hálsinn, ok mælti: gerit eigi hárit í blóði. Einn maðr tók hárit í hönd sér ok hélt fast. Þorkell reiddi at öxina; víkingrinn kipti höfðinu fast, lét sá eptir er hárinu hélt; reið öxin ofan á báðar hendr honum ok tók af, svá at öxin nam í jörðu stað. Þá kom at Eiríkr jarl ok spurði: hverr er þessi maðr hinn fríði? Sigurð kalla menn mik, segir hann, ok em ek kenningarson Búa, eigi eru enn allir Jómsvíkingar dauðir. Eiríkr segir: þú munt vera at vísu sannr son Búa; viltu hafa grið, segir hann. Þat skiptir hverr býðr, segir Sigurðr. Sá býðr, segir jarl, er vald hefir til, Eiríkr jarl. Vil ek þá, segir hann. Var hann þá tekinn or strenginum. Þá mælti Þorkell leira: viltu, jarl, þessa menn alla láta grið hafa, þá skal aldri með lífi fara Vagn Ákason. Hleypr þá fram með reidda öxina, en víkingr Skarði reiddi sik til falls í strenginum ok féll fyrir fœtr Þorkeli. Þorkell féll flatr um hann. Þá

greip Vagn öxina, hann reiddi upp ok hjó Þorkel með banahögg. Þá mælti jarl: Vagn, viltu fá grið. Vil ek, segir hann, ef vér höfum allir. Leysi þá or strenginum, segir jarl. Ok svá var gert. Váru 18 drepnir, en 12 þágu grið.

Dráp Gizurar af Valdresi.

47. Hákon jarl ok margir menn með honum sátu á tré einu, þá brast strengr á skipi Búa, en ör sú kom á Gizur af Valdresi lendan mann, hann sat næst jarli ok búinn allvegliga. Síðan géngu menn á skipit út, fundu þeir Hávarð höggvanda, ok stóð hann á knjám við borðit út, því at fœtr váru af honum höggnir; hann hafði boga í hendi. En er þeir kómu á skipit út, þá spurði Hávarðr: hverr féll af láginni? Þeir sögðu, at sá hét Gizurr. Þá varð minna happit en ek vilda, sagði hann. Œrit var úhappit, segja þeir, en eigi skaltu vinna fleiri. Ok drepa hann. Síðan var valrinn kannaðr, ok borit fé til hlutskiptis; svá var sagt, at hálfr þriði togr skipa var hroðinn af Jómsvíkingum. Svá segir Tindr:

Vann á Vinda sinni
verðbjóðr hugins ferðar,
beit sólgagarr seilar,
sverðs eggja spor leggja,
áðr hjörmeiðar hrjóða,
hætting var þat, mætti
liðar langra skeiða
liðs hálfan tog þriðja.

Síðan skilja þeir her þenna, ferr Hákon jarl til Þrándheims, ok líkaði stórilla, er Eiríkr hafði grið gefit Vagni Ákasyni. Þat er sögn manna, at Hákon jarl hafi í þessarri orrostu blótit til sigrs sér Erlingi syni sínum, ok síðan gerði él ok þá sneri mannfallinu á Jómsvíkinga. Eiríkr jarl fór þá til Upplanda ok svá austr í ríki sitt, ok fór Vagn Ákason með honum. Þá gipti Eiríkr Vagni Ingibjörgu dóttur Þorkels leiru, ok fékk honum langskip gott með öllum reiða, ok fékk honum skipan til. Skildust þeir hinir kærstu vinir; ferr þá Vagn heim suðr til Danmerkr. Varð hann síðan ágætr maðr, ok er mart stórmenni frá honum komit.

Dauði Haralds konungs grenska.

48. Haraldr grenski var konungr á Vestfold, sem fyrr er ritat, hann fékk Ástu dóttur Guðbrands kúlu. Eitt sumar þá er Haraldr grenski fór í Austrveg í hernað at fá sér fjár, þá kom hann í Svíþjóð. Þá var þar konungr Ólafr sœnski, hann var son Eiríks konungs hins sigrsæla ok Sigríðar dóttur Sköglartosta; var Sigríðr þá ekkja, ok átti mörg bú ok stór í Svíþjóð. En er hon spurði, at þar var kominn við land skamt í brott Haraldr grenski fóstbróðir hennar, þá sendi hon menn til hans ok bauð honum til veizlu. Hann lagðist þá ferð eigi undir höfuð, ok fór með mikla sveit manna. Þar var allgóðr fagnaðr; sat konungr ok dróttning í hásæti, ok drukku bæði samt um kveldit, ok var veitt allkappsamliga öllum mönnum hans. Um kveldit er konungr fór til hvílu, þá var þar sæng tjölduð pellum ok búin dýrligum klæðum. Í því herbergi var fátt manna. En er konungr var afklæddr ok kominn í hvílu, þá kom þar dróttning til hans ok skenkti honum sjálf, ok lokkaði hann mjök til at drekka, ok var hin blíðasta. Konungr var allmjök drukkinn, ok bæði þau. Þá sofnaði hann, en dróttning gékk þá ok til svefns. Sigríðr var hin vitrasta kona ok forspá um marga hluti. Eptir um morgininn var veizla enn hin kappsamligsta, en þar varð, sem jafnan verðr, þar er menn verða allmjök druknir, at hinn næsta dag eptir varast flestir menn við drykkinn. En dróttning var kát, ok töluðu þau konungr sín á milli. Sagði hon svá, at hon virði eigi minna eignir þær ok ríki, er hon átti í Svíþjóð, en konungdóm hans í Noregi ok eignir. Við þessar rœður varð konungr úglaðr, ok fannst fátt um alt, ok bjóst í brott ok var allhugsjúkr. En dróttning var hin kátasta, ok leiddi hann í brott með stórgjöfum. Fór þá Haraldr um haustit aptr til Noregs, var heima um vetrinn ok heldr úkátr. Eptir um sumarit fór hann í Austrveg með liði sínu, ok hélt þá til Svíþjóðar. Hann

sendi orð Sigríði dróttningu, þau at hann vill finna hana. Hon reið ofan á fund hans, ok talast þau við; hann vekr brátt þat mál, ef Sigríðr vildi giptast honum. Hon sagði, at þat var honum hégómamál, ok hann er áðr svá vel kvángaðr, at honum er fullræði í. Haraldr segir, at Ásta er góð kona ok göfug, en ekki er hon svá stórborin sem ek em. Sigríðr svarar: Vera kann þat, at þú sér ættstœrri en hon; hitt munda ek ætla, at með henni mundi nú vera beggja ykkur hamingja. Litlu skiptust þau fleirum orðum við, áðr dróttning reið í brott. Haraldi konungi var þá heldr skapþungt. Hann bjóst at ríða upp á land ok enn á fund Sigríðar dróttningar. Margir hans menn löttu hann þess, en eigi at síðr fór hann með mikla sveit manna, ok kom til þess bœjar, er dróttning réð fyrir. Hit sama kveld kom þar annarr konungr, sá hét Vissavaldr, austan or Garðaríki, sá fór at biðja hennar. Þeim var skipat konungum í eina stofu mikla, ok öllu liði þeira; eptir því var allr búnaðr stofunnar, en drykk skorti þar eigi um kveldit, svá áfengan, at allir váru fulldruknir, ok höfuðverðir ok útverðir sofnuðu. Þá lét Sigríðr dróttning um nóttina veita þeim atgöngu bæði með eldi ok vápnum; brann þar stofan, ok þeir menn er inni váru, en þeir váru drepnir, er út kómust. Sigríðr sagði þat, at svá skyldi hon leiða smákonungum at fara af öðrum löndum til þess at biðja hennar. Síðan var hon kölluð Sigríðr hin stórráða.

Fæddr Ólafr konungr Haraldsson.

49. Þann vetr áðr var Jómsvíkinga orrosta á Hjörungavági. Hrani hafði verit eptir at skipum, þá er Haraldr hafði gengit á land upp, með því liði er eptir var til forráða. En er þeir spurðu, at Haraldr var af lífi tekinn, þá fóru þeir í brott sem tíðast ok aptr til Noregs, ok sögðu þessi tíðindi. Hrani fór a fund Ástu ok sagði henni atburð um för þeira, ok svá hverra erenda Haraldr fór á fund Sigríðar dróttningar. Ásta fór þegar til Upplanda til föður

síns, er hon hafði spurt þessi tíðindi, ok tók hann vel við henni, en bæði þau váru mjök reið um þá ráðaætlan, er verit hafði í Svíþjóð, ok þat er Haraldr hafði henni ætlat einlæti. Ásta Guðbrandsdóttir ól sveinbarn þá um sumarit; sá sveinn var nefndr Ólafr, er hann var vatni ausinn; Hrani jós hann vatni. Var sá sveinn þar uppfœddr fyrst með Guðbrandi ok Ástu móður sinni.

Frá Hákoni jarli.

50. Hákon jarl réð Noregi alt hit ytra með sjá, ok hafði hann til forráða 16 fylki. En síðan er Haraldr hinn hárfagri hafði svá skipat, at jarl skyldi vera í hverju fylki, þá hélzt þat lengi síðan. Hákon jarl hafði 16 jarla undir sér. Svá segir í Velleklu:

Hvar viti öld und einum
jarðbyggvi svá liggja,
þat skyli herr um hugsa,
hjarl ok 16 jarla.

Þess ríðr fúrs með fjórum
fólkleikr Heðins reikar
logskundaðar lindar
lofkendr himins endum.

Meðan Hákon jarl réð fyrir Noregi, þá var góð árferð í landi ok góðr friðr innan lands með bóndum. Jarl var vinsæll við bœndr lengsta stund ævi sinnar; en er á leið, þá gerðist þat mjök at um jarl, at hann var úsiðugr um kvennafar; gerðist þar svá mikit at, at jarl lét taka ríkra manna dœtr ok flytja heim til sín, ok lá hjá viku eða tvær, en sendi heim síðan, ok fékk hann af því úþokka mikinn af frændum kvennanna, ok tóku bœndr at kurra illa, svá sem Þrœndir eru vanir um alt þat, er þeim er í móti skapi.

Ferð Þóris klökku at leita Ólafs Tryggvasonar.

51. Hákon jarl fær nökkurn pata af því, at maðr mun sá vera fyrir vestan haf, er Óli nefnist, ok halda þeir hann þar fyrir konung. En jarl grunaði af frásögn nökkurra manna, at vera mundi nökkurr af konungaætt norrœnni. Honum var sagt, at Óli kallaðist gerzkr at ætt, en jarl hafði þat spurt, at Tryggvi Ólafsson hafði átt son, þann

er farit hafði austr í Garðaríki ok þar uppfœzt með Valdimar konungi, ok hét sá Ólafr; hafði jarl ok mjök atspurningum leitt um þann mann, ok grunaði at sá hinn sami mundi nú vera kominn þar í Vestrlöndum. Maðr er nefndr Þórir klakka, vin mikill Hákonar jarls, ok var löngum í víking, en stundum í kaupferðum, ok var víða kunnigt fyrir. Þenna mann sendi Hákon jarl vestr um haf, bað hann fara kaupferð til Dyflinnar, sem þá var mörgum títt, ok skynja þat, hverr maðr Óli þessi væri; en ef hann spyrr þat til sanns, at hann væri Ólafr Tryggvason eða nökkurr annarr af konungsætt norrœnni, þá skyldi Þórir koma við hann svikræðum nökkurum, ef hann mætti.

Ólafr Tryggvason kom í Noreg.

52. Síðan fór Þórir vestr til Írlands til Dyflinnar, ok spurði þar til Óla; var hann þar með Ólafi kvaran mági sínum. Síðan kom Þórir sér í tal við Óla; Þórir var maðr orðspakr. En er þeir höfðu mjök lengi talat, þá tók Óli at spyrja af Noregi, fyrst frá Upplendingakonungum, ok hverir þeir váru þá á lífi, eða hvat ríki þeir höfðu; hann spurði ok um Hákon jarl, hver vinsæld hans var í landinu. Þórir svaraði: Jarl er svá ríkr maðr, at engi þorir annat at mæla en hann vill, en þat veldr því, at hvergi er í annan stað til at ganga; en þér satt til at segja, þá veit ek margra göfugra manna skaplyndi ok svá alþýðunnar, at þess væri fúsastir ok búnastir, at nökkurr konungr kœmi þar til ríkis af ætt Haralds hins hárfagra; en vér sjám nú engan þann til, ok mest fyrir þá sök, at þat er nú reynt, at illa dugir at berjast við Hákon jarl. En er þeir töluðu þetta opt, þá lætr Ólafr í ljós fyrir Þóri nafn sitt ok ætt, ok spyrr hann ráðs, hvat hann hyggi, ef Ólafr ferr til Noregs, hvárt hann ætlar, at bœndr muni vilja taka við honum at konungi. Þórir eggjaði hann ákafliga þessar ferðar, ok lofaði hann mjök ok hans atgervi. Tók Ólafr þá at fýsast mjök at fara til ættleifðar sinnar. Siglir

Ólafr þá vestan með 5 skipum, fyrst til Suðreyja; Þórir var þar í för með honum. Síðan sigldi hann til Orkneyja. Sigurðr jarl Hlöðvisson lá þá í Rögnvaldsey í Ásmundarvági með eitt langskip, ok ætlaði at fara yfir á Katanes. Þá sigldi Ólafr sínu liði vestan at eyjunum ok lagði þar til hafnar, því at Petlandsfjörðr var eigi fœrr. En er konungr vissi, at jarl lá þar fyrir, þá lét hann jarl kalla til tals við sik. En er jarl kom til tals við konung, þá höfðu þeir áðr fátt talat, áðr konungr segir, at jarl skuli skírast láta ok alt landsfólk hans, en at öðrum kosti skyldi hann þá deyja þegar í stað; en konungr kvezt mundu fara með eld ok usla yfir eyjarnar ok eyða land þat, nema fólk kristnaðist. En svá sem jarl var þá viðkominn, þá kaus hann þann af, at taka skírn, var hann þá skírðr, ok alt þat fólk er þar var með jarli. Síðan svarði jarl konungi eiða ok gerðist hans maðr, fékk honum son sinn til gíslingar, er hét Hvelpr eða Hundi, ok hafði Ólafr hann til Noregs með sér. Sigldi Ólafr þá austr í haf ok kom af hafi utan at Morstr, gékk þar á land fyrst í Noregi, ok lét hann messu þar syngja í landtjaldi. En síðan var í þeim sama stað kirkja ger. Þórir klakka sagði konungi, at þat eina var honum ráð, at gera ekki bert um, hverr hann var, ok láta enga njósn fara fyrir sér, ok fara sem ákafligast á fund jarls ok láta hann úbúinn við verða. Ólafr konungr gerir svá, at hann ferr norðr náttfari ok dagfari, svá sem leiði gaf, ok gerði ekki landsfólk vart við ferð sína, hvert hann fór. En er hann kom norðr til Agðaness, þá spurði hann, at Hákon jarl var inn í firðinum, ok þat með at hann var úsáttr við bœndr. En er Þórir heyrði þetta sagt, þá var mjök annan veg en hann hugði, því at eptir Jómsvíkinga orrostu váru allir menn í Noregi fullkomnir vinir Hákonar jarls fyrir sigr, þann er hann hafði fengit, ok frelsat land alt af hernaði, en nú var svá illa at borit, at höfðingi mikill var kominn í landit, en bœndr váru úsáttir við jarlinn.

Flótti Hákonar jarls.

53. Hákon jarl var á veizlu í Gaulardal at Meðalhúsum, en skip hans lágu út við Viggju. Ormr lyrgja er maðr nefndr, ríkr bóndi, hann bjó á Búnesi, hann átti konu, þá er Guðrún er nefnd, dóttir Bergþórs af Lundum; hon var kölluð Lundasól, hon var kvenna fríðust. Jarl sendi þræla sína til Orms þeira erenda, at hafa Guðrúnu konu Orms til jarls. Þrælar báru upp erendi sín; Ormr bað þá fyrst fara til náttverðar; en áðr þrælar höfðu matazt, þá váru komnir til Orms margir menn or bygðinni, er hann hafði orð sent. Lét Ormr þá engan kost, at Guðrún fœri með þrælunum. Guðrún mælti, bað þræla svá segja jarli, at hon mundi eigi til hans koma, nema hann sendi eptir henni Þóru af Rimul; hon var húsfreyja rík ok ein af unnostum jarls. Þrælarnir segja, at þeir skulu þar svá koma öðru sinni, at bóndi ok húsfreyja munu þessa iðrast skambragðs, ok heitast þrælarnir mjök ok fara brott síðan. En Ormr lét fara herör fjögurra vegna um bygðina, ok lét þat boði fylgja, at allir skyldu með vápnum fara at Hákoni jarli ok drepa hann, ok sendi til Halldórs á Skerðingssteðju, en Halldórr lét þegar fara herör. Litlu áðr hafði jarl tekit konu manns, þess er Brynjólfr hét, ok var þat verk allmjök úþokkat, ok var þá við sjálft, at herr mundi upp hlaupa. Eptir þessu örboði hljóp upp múgi manns ok sótti til Meðalhúsa. En jarl fékk njósn ok fór af bœnum með lið sitt ok í dal djúpan, þann er nú er kallaðr Jarlsdalr síðan, ok leyndust þeir þar. Eptir um daginn hafði jarl njósn alt af bóndaherinum. Bœndr tóku vegu alla, ok ætluðu helzt, at jarl mundi hafa farit til skipa sinna; en fyrir skipunum réð þá Erlendr son hans hinn mannvænsti maðr. En er náttaði, dreifði jarl liðinu ok bað fara markleiði út til Orkadals: engi maðr mun yðr mein gera, ef ek em hvergi í nánd; gerit orð Erlendi, at hann fari út eptir firðinum, ok hittumst vit á Mœri, ek mun vel fá leynt mér fyrir bóndum. Fór jarl þá ok þræll hans með

honum, er Karkr er nefndr. Íss var á Gaul, ok hratt jarl þar í hesti sínum, ok þar lét hann eptir möttul sinn, en þeir fóru í helli þann, er síðan er kallaðr Jarlshellir. Þar sofnuðu þeir. En er Karkr vaknaði, þá sagði hann draum sinn, at maðr svartr ok illiligr fór hjá hellinum, ok hræddist hann þat, at hann mundi inn ganga, en sá maðr sagði honum, at Ulli var dauðr. Jarl sagði, at Erlendr mundi drepinn. Enn sofnar Þormóðr Karkr öðru sinni ok lætr illa í svefni, en er hann vaknar, segir hann draum sinn, at hann sá þá hinn sama mann fara ofan aptr, ok bað segja jarli, at þá váru lokin sund öll. Karkr sagði jarli drauminn; hann grunaði, at slíkt mundi vera fyrir skammlífi hans. Síðan stóð hann upp, ok géngu þeir á bœinn Rimul. Þá sendi jarl Kark á fund Þóru, ok bað hana koma leyniliga til sín. Hon gerði svá, ok fagnar vel jarli. Hann bað hana fela sik um nökkurra nátta sakir, þar til er bœndr ryfi samnaðinn. Hér mun þín leitat, segir hon, um bœ minn bæði úti ok inni, því at þat vitu margir, at ek mun gjarna hjálpa þér alt þat er ek má. Einn staðr er sá á mínum bœ, er ek munda eigi kunna at leita slíks manns, þat er svínabœli nökkut. Þau kómu þannug til. Þá mælti jarl: Hér skulum vér um búast, lífsins skal nú fyrst gæta. Þá gróf þrællinn þar gröf mikla, ok bar í brott moldina, síðan lagði hann þar viðu yfir. Þóra sagði jarli þau tíðindi, at Ólafr Tryggvason var kominn utan í fjörðinn, ok hafði hann drepit Erlend son hans. Síðan gékk jarl í gröfina, ok báðir þeir Karkr, en Þóra gerði yfir með viðum ok sópaði yfir moldu ok myki, ok rak þar yfir svínin. Svínabœli þat var undir steini einum miklum.

Dauði Erlends.

54. Ólafr Tryggvason hélt utan í fjörðinn 5 langskipum, en þar reri innan í móti Erlendr son Hákonar jarls með 3 skipum. En er skipin nálguðust, þá grunaði Erlend, at úfriðr mundi vera, ok snúa at landi. En er

Ólafr sá langskipin eptir firðinum fara ok róa í móti sér, þá hugði hann þar mundu fara Hákon jarl, ok bað róa eptir þeim sem ákafast. En er þeir Erlendr váru komnir at landi, reru þeir á grunn ok hljópu þegar fyrir borð ok leituðu til lands. Þá rendu at skip Ólafs. Ólafr sá hvar lagðist maðr fríðr forkunnliga. Ólafr greip hjálmunvölinn ok kastar at þeim manni, ok kom höggit í höfuð Erlendi syni jarls, svá at haussinn brotnaði til heila. Lét Erlendr þar líf sitt. Þeir Ólafr drápu þar mart manna, en sumt kom á flótta, sumt tóku þeir ok gáfu grið, ok höfðu af tíðindasögn. Var þá Ólafi sagt, at bœndr höfðu rekit Hákon jarl, ok hann var farflótti fyrir þeim, ok dreift var öllum flokki hans.

Dauði Hákonar jarls.

55. Síðan koma bœndr á fund Ólafs, ok verða hvárir öðrum fegnir ok taka þegar samlag sitt. Taka bœndr hann til konungs yfir sik, ok taka allir eitt ráð, at leita eptir Hákoni jarli, ok fara upp í Gaulardal, ok þykkir þat líkast, at jarl muni vera á Rimul, ef hann er nökkur at bœjum, því at Þóra var þar kærstr vin hans í þeim dal. Fara þeir þannug, ok leita jarls úti ok inni, ok finna hann eigi. Ok þá átti Ólafr húsþing úti í garðinum, hann stóð upp á stein þann hinn mikla, er stóð hjá svínabœlinu. Þá talaði Ólafr fyrir mönnum, ok varð þat í rœðu hans, at hann mundi þann mann gœða bæði fé ok virðing, er Hákon jarl yrði at skaða. Þessa rœðu heyrði jarl ok Karkr; þeir höfðu ljós hjá sér. Jarl mælti: Hví ertu svá bleikr, en stundum svartr sem jörð? Er eigi þat, at þú vilir svíkja mik? Eigi, segir Karkr. Vit várum fœddir á einni nótt, segir jarl, skamt mun ok verða milli dauða okkars. Þá fór Ólafr konungr á brott, er kveldaði. En er náttaði, þá hélt jarl vöku yfir sér, en Karkr sofnaði ok lét illiliga. Þá vakti jarl hann ok spurði, hvat hann dreymdi. Hann sagði: Ek var nú á Hlöðum, ok lagði Ólafr konungr gull-

men á háls mér. Jarl svaraði: þar mun Ólafr láta hring blóðrauðan um háls þér, ef þú finnr hann; vara þú þik svá; en af mér muntu gott hljóta, svá sem fyrr hefir verit, ok svík mik eigi. Síðan vöktu þeir báðir, svá sem hvárr vekti yfir öðrum. En í móti degi þá sofnaði jarl, ok brátt lét hann illa, ok svá mikit varð at því, at jarl skaut undir sik hælunum ok hnakkanum, svá sem hann mundi vilja upp rísa, ok lét hátt ok ógurliga. En Karkr varð hræddr ok felmsfullr ok greip kníf mikinn af linda sér ok skaut í gegnum barka jarls ok skar út or. Þat var bani Hákonar jarls. Síðan sneið Karkr höfuð af jarli ok hljóp í brott með, ok kom eptir um daginn inn á Hlaðir, ok fœrði höfuð jarls Ólafi konungi, hann sagði ok þá þessa atburði um ferðir þeira Hákonar jarls, sem nú er ritat. Síðan lét Ólafr konungr leiða hann í brott ok höggva höfuð af.

Grýting höfuðs Hákonar jarls.

56. Þá fór Ólafr konungr ok fjöldi bónda með honum út til Niðarhólms, ok hafði með sér höfuð Hákonar jarls ok Karks. Sá hólmr var þá hafðr til þess at drepa þar þjófa ok illmenni, ok stóð þar gálgi, ok lét hann þar til bera höfuð Hákonar jarls ok svá Karks. Gékk þá til allr herrinn ok œpti upp ok grýtti þar at, ok mæltu, at þar skyldi níðingr fara með öðrum níðingum. Síðan láta þeir fara upp í Gaulardal ok taka þar búkinn ok drógu í brott. Varð hér svá mikill máttr at fjándskap, þeim er Þrœndir gerðu til Hákonar jarls, at engi maðr mátti nefna hann annan veg en jarl hinn illa; var þetta kall haft lengi síðan. En hitt er satt at segja frá Hákoni jarli, at hann hafði marga hluti til þess at vera höfðingi, fyrst kynkvísl stóra, þar með speki ok kœnleik at fara með ríkdóminum, röskleik í orrostum, ok þar með hamingjuna at vega sigrinn ok drepa fjándmennina. Svá segir Þorleifr Rauðfeldarson:

Hákon! vitum hvergi,
hafizk hefir runnr af gunni,
fremra jarl und ferli,
fólk ránar, þér mána.

Þú hefir öðlinga Óðni,
etr hrafn af ná getnum,
vera máttu af því vísi
víðlendr, níu senda.

Manna örvastr var Hákon jarl, en hina mestu úhamingju bar slíkr höfðingi til dánardœgrs síns. En þat bar mest til er svá varð, at þá var sú tíð komin, at fyrirdœmast skyldi blótskaprinn ok blótmenninir, en í stað kom heilög trúa ok réttir siðir.

Ólafr Tryggvasvn tók konungdóm yfir Noregi.

57. Ólafr Tryggvason var til konungs tekinn í Þrándheimi á allsherjar þingi um land alt, svá sem haft hafði Haraldr hinn hárfagri. Hljóp þá upp múgr ok margmenni, ok vildi engi annat heyra, en Ólafr Tryggvason skyldi konungr vera. Fór Ólafr þá um land alt ok lagði undir sik. Snerust til hlýðni við hann allir menn í Noregi; jafnt þeir höfðingjar á Upplöndum eða í Víkinni, er áðr höfðu land haldit af Danakonungi, þá gerðust þeir menn Ólafs konungs ok héldu land af honum. Fór hann svá yfir land hinn fyrsta vetr ok eptir um sumarit. Eiríkr jarl Hákonarson ok Sveinn bróðir hans, ok aðrir frændr þeira ok vinir, flýðu landit ok sóttu austr í Svíaveldi til Ólafs konungs hins sœnska, ok fengu þar góðar viðtökur. Svá segir Þórðr Kolbeinsson:

Meinrennir! brá, manna
margs fýsa sköp, varga,
ljóða litlu síðar
læ Hákonar ævi.

En til lands þess er lindar
láðstafr vegit hafði,
hraustr þá er herr fór vestan,
hygg ek kómu son Tryggva.

Ok enn:

Hafði sér við særi,
slíks var ván at hánum,
auðs en upp um kvæði
Eiríkr í hug meira.

Sótti reiðr at ráðum,
rann engi því manna,
þrályndi fékksk Þrœndum,
þrœnskr jarl konung sœnskan.

Kvánfang Loðins.

58. Loðinn er maðr nefndr víkverskr, auðigr ok ættaðr vel. Hann var optliga í kaupferðum, en stundum í hernaði. Þat var eitt sumar, at Loðinn fór í kaupferð, átti hann einn skip þat ok hafði mikinn kaupeyri. Hann hélt til Eistlands, ok var þar í kaupstefnu um sumarit. En þá er markaðrinn stóð, þá var þannug fluttr margskonar kaupskapr; þar kom man mart falt. Þar sá Loðinn konu nökkura, er seld hafði verit mansali, ok er hann leit á konuna, þá kendi hann, at þar var Ástríðr Eiríksdóttir, er átt hafði Tryggvi konungr, ok var þá úlík því sem fyrr, er hann sá hana, hon var þá föl ok grunnleit ok illa klædd. Hann gékk til hennar, ok spurði hvat ráðs hennar var. Hon sagði: Þungt er frá því at segja, ek em seld mansali, en hingat höfð til sölu. Síðan könnuðust þau við, ok vissi Ástríðr skyn á honum, bað hon síðan, ef hann vildi kaupa hana ok hafa heim með sér til frænda hennar. Ek mun gera þér kost á um þat, segir hann, ek mun flytja þik til Noregs, ef þú vill giptast mér. En með því at Ástríðr var þá nauðuliga viðkominn, ok þat annat at hon vissi, at Loðinn var maðr stórættaðr ok vaskr, þá heitr hon honum þessu til útlausnar sér. Síðan keypti Loðinn Ástríði ok hafði heim með sér til Noregs, ok fékk hennar með frænda ráði. Þeira börn váru þau Þorkell nefja, Ingiríðr ok Ingigerðr. Dœtr Ástríðar ok Tryggva konungs váru þær Ingibjörg ok Ástríðr. Synir Eiríks bjóðaskalla váru þeir Sigurðr, Karlshöfuð, Jósteinn ok Þorkell dyðrill, ok váru allir göfgir ok auðgir ok áttu bú austr í landi. Brœðr tveir bjoggu í Vík austr, hét annarr Þorgeirr en annarr Hyrningr, auðgir ok kynstórir, þeir féngu dœtra Loðins ok Ástríðar, Ingiríðar ok Ingigerðar.

Ólafr konungr kristnar Víkina.

59. Haraldr Gormsson Danakonungr, þá er hann hafði við kristni tekit, þá sendi hann boð um alt sitt ríki, at allir menn skyldu skírast láta ok snúast til réttrar trúar.

Hann fylgði sjálfr því boði ok veitti þar styrk ok refsing, er eigi géngi við ella. Hann sendi tvá jarla í Noreg með lið mikit, er svá hétu Urguþrjótr ok Brimilskjarr, þeir skyldu boða kristni í Noregi. Þat gékk við í Víkinni, þar er ríki Haralds konungs stóð yfir, ok skírðist þá mart landsfólk. En eptir dauða Haralds þá fór brátt Sveinn tjúguskégg son hans í hernað bæði í Saxland ok Frísland, ok at lyktum til Englands. En menn þeir í Noregi, er við kristni höfðu tekit, þá hurfu þeir aptr til blóta svá sem fyrr, ok menn gerðu norðr í land.

En er Ólafr Tryggvason var konungr orðinn í Noregi, þá dvaldi hann lengi um sumarit í Víkinni; kómu þar margir til hans frændr hans, en sumir mágar, en margir höfðu verit miklir vinir föður hans, ok var honum þar fagnat með allmiklum kærleik. Þá kallar Ólafr til tals við sik móðurbrœðr sína, Loðin stjúpföður sinn, mága sína Þorgeir ok Hyrning; bar síðan fyrir þá með hinum mesta alhuga þetta mál, at þeir skyldu sjálfir undir taka með honum ok fylgja síðan með öllum krapti, at hann vill kristniboð upp hefja um alt ríki sitt, segir at hann skal því áleiðis koma at kristna alt í Noregi eða deyja at öðrum kosti: ek skal gera yðr alla mikla menn ok ríka, því at ek trúi yðr bezt fyrir sakir frændsemi ok annarra tengða. Allir þeir játtuðu þessu, at gera hvat sem hann bauð, ok fylgja honum til þess alls er hann vildi, ok allir þeir menn er þeira ráðum vilja fylgja. Gerði Ólafr konungr þegar bert fyrir alþýðu, at hann vill bjóða kristni öllum mönnum í ríki sínu. Tóku þeir þegar fyrstir undir at játta þessu boði, er áðr höfðu undir gengit, váru þeir ok ríkastir af þeim mönnum, er þá váru við staddir, ok gerðu allir aðrir at þeira dœmum. Váru þá skírðir menn allir austr um Víkina. Fór þá konungr norðr í Víkina, ok bauð öllum mönnum at taka við kristni; en þeim er í móti mæltu, veitti hann stórar refsingar, drap suma, suma lét hann hamla, suma rak hann or landi á brott. Kom

þá svá, at um þat ríki alt, er fyrr hafði stýrt Tryggvi konungr faðir hans, ok svá þat er átt hafði Haraldr grenski frændi hans, gékk þat fólk alt undir kristniboð, þat er Ólafr boðaði, ok varð þat sumar ok eptir um vetrinn alkristit um Víkina.

Frá Hörðum.

60. Ólafr konungr fór snimma um várit út í Víkina ok hafði lið mikit, fór þá norðr á Agðir; en hvar sem hann átti þing við bœndr, þá boðaði hann öllum mönnum at skírast, ok géngu menn undir kristni, því at engi fékkst uppreist af bóndum móti konungi, ok var fólkit skírt hvar sem hann fór. Menn þeir váru á Hörðalandi margir ok göfgir, er komnir váru af ætt Hörðakára. Hann átti fjóra sonu, einn var Þorleifr spaki, annarr Ögmundr faðir Þórólfs skjálgs, föður Erlings af Sóla, þriði var Þórðr faðir Klypps hersis, er drap Sigurð slefu Gunnhildarson, fjórði Ölmóðr faðir Áskels, föður Ásláks fitjaskalla. Þessi ættbogi var þá mestr ok göfgastr á Hörðalandi. En er þeir frændr spurðu til vandkvæðis þessa, at konungr fór austan með landi ok hafði lið mikit ok braut forn lög á mönnum, en allir sættu refsingum ok afarkostum, þeir er í móti mæltu, þeir frændr gerðu stefnulag milli sín, ok skulu gera ráð fyrir sér, því at þeir vita, at konungr mun brátt koma á fund þeira, ok semst þat með þeim, at þeir skulu koma allir með fjölmenni til Gulaþings ok stefna þar fund við Ólaf konung Tryggvason.

Kristnat Rogaland.

61. Ólafr konungr stefndi þing, þegar er hann kom á Rogaland. En er bóndum kom þingboð, þá samnast þeir fjölment saman ok með alvæpni. En er þeir koma saman, taka þeir tal ok ráðagerð, ok ætla til þess þrjá menn, þá er málsnjallastir váru í þeira flokki, at svara Ólafi konungi á þinginu ok tala móti honum, ok þat með

at þeir vilja eigi ganga undir úlög, þótt konungr bjóði þeim. En er bœndr koma til þings, ok þing var sett, þá stóð Ólafr konungr upp ok talaði fyrst blíðliga til bónda, fannst þat þó í hans máli, at hann vill, at þeir taki við kristni, bað þá til með fögrum orðum, en at lyktum lét hann þat fylgja við þá, er í móti mæltu ok eigi vildu undir ganga boð hans, at þeir mundu sæta af honum reiði ok refsingum ok hörðum afarkostum, hvar sem hann mætti við koma. En er hann lauk máli sínu, þá stóð upp sá af bóndum, er einna var snjallastr ok fyrst var til þess tekinn, at svara skyldi Ólafi konungi. En er hann vildi til máls taka, þá setr at honum hósta ok þrøngva svá mikinn, at hann fékk engu orði uppkomit, ok sezt hann niðr. Þá stendr upp annarr bóndi, ok vill sá eigi fallast láta andsvörin, þótt hinum fyrra hefði eigi vel til tekizt. En er sá hefr upp mál sitt, þá var hann svá stamr, at hann fékk engu orði uppkomit. Tóku þá allir at hlæja, er á heyrðu. Settist þá bóndi niðr. Þá stóð upp hinn þriði ok vill tala í móti Ólafi konungi. En er sá tók til máls, var hann svá háss ok rámr, at engi maðr heyrði hvat hann talaði, ok settist hann niðr. Þá varð engi til af bóndum at mæla í móti konungi. En er bœndr féngu engan til andsvara við konung, þá varð engi uppreist þeira til mótstöðu við konung; kom þá svá, at allir játtu því er konungr bauð. Var þá skírt þingfólk alt, áðr konungr skildist þar viðr.

Kvánbœn Erlings Skjálgssonar.

62. Ólafr konungr stefndi liði sínu til Gulaþings, því at bœndr hafa honum þau orð send, at þeir vilja þar svara máli hans. En er þeir koma hvárirtveggju til þings, þá vill konungr fyrst eiga tal við landshöfðingja. En er þeir koma á stefnu allir saman, þá berr konungr upp sín erendi, ok býðr þeim at taka við skírn eptir boði hans. Þá segir Ölmóðr hinn gamli: Rœtt höfum vér frændr um þetta mál vár í millum, ok munum vér allir hverfa at einu

ráði. Með því, konungr, at þú ætlar at pynda oss frændr til slíkra hluta, ok brjóta lög vár ok brjóta oss undir þik með nökkurri nauðung, þá munum vér í móti standa með öllu afli, ok fái þeir sigr, er auðit verðr. En ef þú, konungr, vill leggja nökkura farsæliga hluti til vár frænda, þá máttu þat gera svá vel, at vér munum allir hverfa til þín með fullkominni þjónostu. Konungr segir: Hvers vili þér mik beiða, til þess at sætt vár verði sem bezt? Þá svarar Ölmóðr: Þat er hit fyrsta, ef þú vill gipta Ástríði systur þína Erlingi Skjálgssyni frænda várum, er vér köllum nú mannvænstan allra ungra manna í Noregi. Ólafr konungr segir, at honum þykkir líkligt, at gjaforð muni vera gott, segir at Erlingr er ættaðr vel ok maðr hinn líkligsti sýnum; en þó segir hann at Ástríðr á svör þessa máls. Síðan ræddi konungr þetta við systur sína. Lítt nýt ek þess, segir hon, at ek em konungs dóttir ok konungs systir, ef mik skal gipta útignum manni, mun ek enn heldr bíða nökkura vetr annars gjaforðs. Ok skildu þau ræðuna at sinni.

Kristnat Hörðaland.

63. Ólafr konungr lét taka hauk, er Ástríðr átti, ok lét plokka af fjaðrar allar, ok sendi henni síðan. Þá mælti Ástríðr: Reiðr er bróðir minn nú. Síðan stóð hon upp ok gékk til konungs. Hann fagnaði henni vel. Þá mælti Ástríðr, segir at hon vill, at konungr sé fyrir hennar ráði slíkt sem hann vill. Þat hugða ek, segir konungr, at ek munda fá vald til, at gera þann tiginn mann, sem ek vil, hér í landi. Lét konungr þá kalla til tals Ölmóð ok Erling ok alla þá frændr; var þá talat bónorð þetta, lauk svá at Ástríðr var föstnuð Erlingi. Síðan lét konungr setja þingit ok bauð bóndum kristni. Var þá Erlingr ok Ölmóðr forgangsmenn at flytja þetta mál konungs, ok þar með allir frændr þeira. Bar þá engi maðr traust til at mæla í móti, var þá skírt alt þat fólk ok kristnat.

Brullaup Erlings Skjálgssonar.

64. Erlingr Skjálgsson gerði um sumarit brullaup sitt, ok var þar allmikit fjölmenni. Þar var Ólafr konungr. Þá bauð konungr at gefa Erlingi jarldóm. Erlingr segir svá: Hersar hafa verit frændr mínir, vil ek ekki hafa nafn hæra en þeir; hitt vil ek þiggja, konungr, at þér látit mik vera mestan með því nafni hér í landi. Konungr játti honum því, ok at skilnaði þeira veitti Ólafr konungr Erlingi mági sínum norðan frá Sognsæ ok austr til Líðandisness, með þvílíkum hætti sem Haraldr hinn hárfagri hafði veitt sonum sínum, ok fyrr er ritat.

Kristnaðir Firðir ok Raumdœlir.

65. Þetta sama haust stefndi Ólafr konungr fjögurra fylkna þing norðr á Staði á Dragseiði; þar skyldu koma Sygnir ok Firðir, Sunnmœrir ok Raumdœlir. Fór Ólafr konungr þannug með allmikit fjölmenni, er hann hafði haft austan or landi, ok svá þat lið er þá hafði komit til hans á Hörðalandi ok Rogalandi. En er Ólafr konungr kom þar til þings, þá boðaði hann þar kristni sem í öðrum stöðum. En fyrir því at konungr hafði þar styrk mikinn fjölmennis, ok óttuðust þeir þat; en at lyktum þess máls þá bauð konungr þeim tvá kosti, annathvárt at þeir tœki kristni ok léti skírast, eða at öðrum kosti at þeir skyldi halda við hann orrostu. En er bœndr sá engi föng til at berjast við konung, þá var hitt ráð upptekit, at alt fólk kristnaðist. En Ólafr konungr ferr þá með liði sínu á Norðmœri, ok kristnar hann þat fylki. Síðan siglir hann inn á Hlaðir, ok lætr hann brjóta ofan hofit, ok lætr taka alt fé ok alt skraut or hofinu ok af goðunum. Hann tók gullhring mikinn or hofshurðinni, er Hákon jarl hafði látit gera, síðan lét Ólafr konungr brenna hofit. En er bœndr verða þessa varir, þá láta þeir fara herör um öll fylki ok stefna her út, ok ætla at konungi. Ólafr konungr hélt þá liði sínu út eptir firði ok stefnir síðan norðr með landi, ok

ætlar at fara norðr á Hálogaland ok kristna þar. En er hann kom norðr í Bjarnaura, þá spyrr hann þat af Hálogalandi, at þeir hafa þar her úti ok ætla at verja land fyrir konungi. Eru þeir þar höfðingjar fyrir liði: Hárekr or Þjóttu, Þórir hjörtr or Vágum, Eyvindr kinnrifa. En er Ólafr konungr spyrr þetta, þá snýr hann leið sinni ok siglir suðr með landi. En er hann kom suðr um Stað, þá fór hann alt tómligar, en kom þó öndverðan vetr austr alt í Víkina.

Bónorð Ólafs konungs til Sigríðar dróttningar.

66. Sigríðr dróttning í Svíþjóð, er kölluð var hin stórráða, sat þar at búum sínum. Þann vetr fóru menn milli Ólafs konungs ok Sigríðar dróttningar, ok hóf Ólafr konungr þar upp bónorð sitt við Sigríði dróttning, en hon tók því líkliga, ok var þat mál fest með einkamálum. Þá sendi Ólafr konungr Sigríði dróttningu gullhring þann hinn mikla, er hann hafði tekit or hofshurðinni á Hlöðum, ok þótti þat höfuðgersimi. Stefnulag skyldi vera til þessa mála eptir um várit í Elfinni við landamæri. En er hringr þessi, er Ólafr konungr hafði sent Sigríði dróttningu, var svá mjök lofaðr af öllum mönnum, þá váru með dróttningu smiðar hennar brœðr tveir, en er þeir höfðu hringinn með höndum ok handvættu ok mæla einmæli milli sín, þá lét dróttning kalla þá til sín, ok spyrr hvat þeir spottaði at hringinum. Þeir dylja þess. Hon sagði, at þeir skyldi fyrir hvern mun láta hana vita, hvat þeir hafa at funnit. Þeir segja, at fals sé í hringinum. Síðan lét hon brjóta í sundr hringinn, ok fannst þar eir í innan. Þá varð dróttning reið, ok segir at Ólafr mun falsa hana at fleira en þessu einu. Þenna sama vetr fór Ólafr konungr upp á Hringaríki ok kristnaði þar.

Skírðr Ólafr Haraldsson.

67. Ásta Guðbrandsdóttir giptist brátt eptir fall Haralds grenska þeim manni, er nefndr er Sigurðr sýr, hann

var konungr á Hringaríki. Sigurðr var son Hálfdanar, en hann var son Sigurðar hrísa, Haraldssonar hins hárfagra. Þá var þar með Ástu Ólafr son þeira Haralds grenska, hann fœddist upp í œsku með Sigurði sýr stjúpföður sínum. En er Ólafr konungr Tryggvason kom á Hringaríki at boða kristni, þá lét skírast Sigurðr sýr ok Ásta kona hans ok Ólafr son hennar, ok gerði Ólafr Tryggvason guðsifjar við Ólaf Haraldsson; þá var hann þrevetr. Fór Ólafr konungr þá enn út í Víkina, ok var þar um vetrinn. Þann var hann hinn þriðja vetr konungr yfir Noregi.

Tal þeira Ólafs konungs ok Sigríðar stórráðu.

68. Snemma um várit fór Ólafr konungr austr til Konungahellu til stefnu móti Sigríði dróttningu. En er þau funnust, þá töluðu þau þat mál, er rœtt hafði verit um vetrinn, at þau mundu gera samgang sinn, ok fór þat mál alt líkliga. Þá mælti Ólafr konungr, at Sigríðr skyldi taka skírn ok rétta trú. Hon sagði svá: Ekki mun ek ganga af trú þeiri, er ek hefi fyrr haft, ok frændr mínir fyrir mér; mun ek ok ekki at því telja, þótt þú trúir á þann guð, er þér líkar. Þá varð Ólafr konungr reiðr mjök ok mælti bráðliga: Hví mun ek vilja eiga þik hundheiðna. Ok laust í andlit henni með glófa sínum, er hann hélt á. Stóð hann upp síðan, ok bæði þau. Þá mælti Sigríðr: Þetta mætti verða vel þinn bani. Síðan skildu þau, fór konungr norðr í Víkina, en dróttning austr í Svíaveldi.

Seiðmanna brenna.

69. Ólafr konungr fór þá til Túnsbergs, ok átti þar þá enn þing, ok talaði á þinginu, at þeir menn allir, er kunnir ok sannir yrði at því, at fœri með galdra ok gerningar, eða seiðmenn, þá skyldu allir fara af landi brott. Síðan lét konungr rannsaka eptir þeim mönnum, um þær bygðir er þannug váru í námunda, ok boða þeim öllum til sín. En er þeir kómu þar, þá var einn maðr af þeim, er

nefndr er Eyvindr kelda, hann var sonarson Rögnvalds réttilbeina, sonar Haralds hárfagra. Eyvindr var seiðmaðr ok allmjök fjölkunnigr. Ólafr konungr lét skipa þessum mönnum öllum í eina stofu, ok lét þar vel um búast, lét gera þeim þar veizlu ok fá þeim sterkan drykk. Ok þá er þeir váru druknir, lét konungr leggja eld í stofuna, ok brann stofa sú ok alt þat fólk, er þar var inni, nema Eyvindr kelda komst út um ljórann ok svá í brott. En er hann var langt í brott kominn, fann hann menn þá á leið sinni, er fara ætluðu til konungs, ok bað þá segja konungi, at Eyvindr kelda var brott kominn or eldinum, ok hann mun aldri síðan koma á vald Ólafs konungs, en hann mun alt fara á sömu leið sem fyrr gerði hann um alla kunnostu sína. En er þessir menn koma á fund Ólafs konungs, þá segja þeir slíkt frá Eyvindi, sem hann hafði þeim boðit. Konungr lætr illa yfir, er Eyvindr var eigi dauðr.

Dráp Eyvindar keldu.

70. Ólafr konungr fór, er váraði, út eptir Víkinni ok tók veizlur at stórbúum sínum, ok sendi boð alt um Víkina, at hann vill lið hafa úti um sumarit ok fara norðr í land. Síðan fór hann norðr á Agðir, ok er leið langaföstu, þá sótti hann norðr á Rogaland, ok kom páskaaptan í Körmt á Ögvaldsnesi; var þar búin fyrir honum páskaveizla; hann hafði nær 300 manna. Þá sömu nótt kom þar við eyna Eyvindr kelda, hann hafði langskip alskipat; váru þat alt seiðmenn ok annat fjölkyngisfólk. Eyvindr gékk upp af skipi ok sveit hans, ok mögnuðu fjölkyngi sína; gerði Eyvindr þeim huliðshjálm ok þokumyrkr svá mikit, at konungr ok lið hans skyldi eigi mega sjá þá. En er þeir kómu mjök svá til bœjarins á Ögvaldsnesi, þá gerðist ljóss dagr; varð þá mjök annan veg en Eyvindr hafði ætlat; þá kom mjörkvi, sá er hann hafði gert með fjölkyngi, yfir hann ok hans föruneyti, svá at þeir sá eigi heldr augum en hnakka, ok fóru alt í hring ok kring. En varðmenn

konungs sá þá, hvar þeir fóru, ok vissu eigi hvat liði þat var. Var þá sagt konungi, stóð hann þá upp, ok alt liðit, ok klæddist. En er konungr sá, hvar þeir Eyvindr fóru, bað hann menn sína vápna sik ok ganga til ok vita, hvat mönnum þat væri. En er konungsmenn kendu þar Eyvind, þá tóku þeir hann höndum ok alla þá, ok leiddu þá til konungs. Sagði þá Eyvindr allan atburð um sína ferð. Síðan lét konungr taka þá alla ok flytja þá í flœðisker ok binda þá þar. Lét Eyvindr svá líf sitt, ok allir þeir, er þat síðan kallat Skrattasker.

Frá Ólafi konungi ok vélum Óðins.

71. Svá er sagt, þá er Ólafr konungr var á veizlunni á Ögvaldsnesi, at þar kom eitt kveld maðr gamall ok orðspakr mjök, hafði hött síðan, var einsýnn; kunni sá maðr at segja af öllum löndum. Hann kom sér í tal við konung, þótti konungi gaman mikit at rœðum hans, ok spurði hann margra hluta, en gestrinn fékk orlausn til allra spurninga, ok sat konungr lengi um kveldit. Þá spyrr konungr, ef hann vissi, hverr Ögvaldr hafði verit, er bœrinn ok nesit er við kent. Gestrinn segir, at Ögvaldr var konungr ok hermaðr mikill, ok blét kú eina mest, ok hafði hana með sér, hvargi er hann fór, ok þótti honum þat heilnæmligt, at drekka jafnan mjólk hennar. Ögvaldr konungr barðist við konung, þann er Varinn hét. Í þeiri orrostu féll Ögvaldr konungr, var hann hér heygðr skamt frá bœnum, ok settir upp bautasteinir, þeir er hér standa enn. En í annan stað skamt héðan var heygð kýrin. Slíka hluti sagði hann, ok marga aðra frá konungum ok forntíðindum. En er lengi var setit um nóttina, þá minti byskup konung, at mál væri at ganga at sofa. Gerði konungr þá svá. En er hann var afklæddr ok hafði í rekkju lagzt, þá settist gestrinn á fótskörina ok talaði enn lengi við konung. Þótti konungi orðs vant, er annat var mælt. Þá mælti byskup til konungs, sagði at mál væri

at sofa; gerði konungr þá svá, en gestrinn gékk út. Litlu síðar vaknaði konungr, ok spurði eptir gestinum ok bað hann kalla til sín, en gestr fannst þá hvergi. Eptir um morgininn lét konungr kalla til sín steikara ok þann er drykkinn varðveitti, ok spyrr, ef nökkurr úkunnr maðr hefði komit til þeira. Þeir segja, at þá er þeir skyldu matbúa, kom þar maðr nökkurr, ok sagði, at furðu ilt slátr suðu þeir til konungs borðs; síðan fékk hann þeim tvær nautsíður digrar ok feitar, ok suðu þeir þær með öðru slátri. Þá segir konungr, at þá vist alla skal únýta, segir at þetta mundi engi maðr verit hafa, ok þar mundi verit hafa Óðinn, sá er heiðnir menn höfðu lengi á trúat, sagði at Óðinn skyldi þá engu áleiðis koma at svíkja þá.

Þing í Þrándheimi.

72. Ólafr konungr dró þá saman lið mikit austan or landi um sumarit, ok hélt liði því norðr til Þrándheims, ok lagði fyrst inn til Niðaróss. Síðan lét hann fara þingboð um allan fjörðinn, ok stefndi 8 fylkna þing á Frostu. En bœndr sneru þingboði í herör, ok stefndu saman þegn ok þræl um allan Þrándheim. En er konungr kom til þings, þá var kominn bóndamúgrinn með alvæpni. En er þing var sett, þá talaði konungr fyrir lýðnum, ok bauð þeim at taka við kristni. En er hann hafði litla hríð talat, þá kölluðu bœndr ok báðu hann þegja, segja at ella mundu þeir veita honum atgöngu ok reka hann í brott. Gerðu vér svá, sögðu þeir, við Hákon Aðalsteinsfóstra, þá er hann bauð oss þvílík boð, ok virðu vér þik eigi meira en hann. En er Ólafr konungr sá œði bóndanna, ok þat með at þeir höfðu her svá mikinn, at ekki mátti við standa, þá veik hann rœðunni ok sneri til samþykkis við bœndr, sagði svá: Ek vil, at vér gerim sætt vára, svá sem vér höfum áðr lagt með oss; vil ek fara þar til, er þér hafit hit mesta blót yðart, ok sjá þar siðu yðra, tökum þá ráð várt um siðu, hverja vér viljum hafa, ok samþykkjum þá þat allir.

En er konungr talaði linliga til bónda, þá mýktust hugir þeira, ok fór síðan alt talit líkliga ok sáttgjarnliga, ok var þat ráðit at lyktum, at vera skyldi miðsumars blót inn á Mærinni, ok skyldu þar til koma allir höfðingjar ok ríkir bœndr, svá sem siðr var til, þar skyldi ok koma Ólafr konungr.

Frá Járnskeggja.

73. Skeggi er nefndr ríkr bóndi, hann var kallaðr Járnskeggi, hann bjó á Upphaugi á Yrjum. Skeggi talaði fyrst á þinginu móti Ólafi konungi, ok var mest fyrir bóndum at mæla í móti kristninni. Þeir slitu þinginu með þessum hætti, fóru þá bœndr heim, en konungr á Hlaðir.

Veizla á Hlöðum.

74. Ólafr konungr lá skipum sínum í Nið, ok hafði 30 skipa ok frítt lið ok mikit, en sjálfr konungr var optliga á Hlöðum með hirðsveit sína. En er mjök leið at því, er blótit skyldi vera inn á Mærinni, þá gerði Ólafr konungr veizlu mikla inn á Hlöðum, sendi boð inn á Strind ok upp í Gaulardal ok út í Orkadal, ok bauð til sín höfðingjum ok öðrum stórbóndum. En er veizla var búin ok boðsmenn höfðu til sótt, þá var þar hit fyrsta kveld veizla fögr ok veitt allkappsamliga, váru menn mjök druknir. En eptir um nóttina sváfu allir menn í ró þar. Um morgininn eptir er konungr var klæddr, lét hann syngja sér tíðir, ok er messu var lokit, þá lét konungr blása til húsþings. Géngu þá allir menn hans af skipum ok fóru til þings. En er þing var sett, stóð konungr upp ok talaði, ok mælti svá: Vér áttum þing inn á Frostu, bauð ek þá búandum, at þeir skyldu láta skírast, en þeir buðu mér aptr í mót, at ek skylda hverfa til blóta með þeim, svá sem gert hafði Hákon konungr Aðalsteinsfóstri. Kom þat ásamt með oss, at vér skulum finnast inn á Mærinni ok gera þar blót mikit. En ef ek skal til blóta hverfa með yðr, þá vil ek gera láta hit mesta blót, þat sem títt er, ok blóta mönnum.

Vil ek eigi til þess velja þræla eða illmenni, skal til þess velja at fá goðunum hina ágætustu menn, nefni ek til þess Orm lygru af Meðalhúsum, Styrkár af Gimsum, Kár af Grýtingi, Ásbjörn Þorbergsson af Varnesi, Orm af Lyxu, Halldór af Skerðingssteðju. Ok þar nefnir hann með aðra 5, þá er ágætastir váru, segir svá, at hann vill þessum blóta til árs ok friðar, ok lét þegar veita þeim atgöngu. En er bœndr sá, at þeir höfðu eigi liðskost við konungi, þá biðja þeir sér griða ok bjóða alt ráð sitt á konungs vald. Semst þat á milli þeira, at allir bœndr, þeir er þar váru komnir, létu skírast ok veittu konungi svardaga, til þess at halda rétta trú en leggja niðr blótskap allan. Hafði konungr þá menn þessa alla í boði sínu, alt þar til er þeir féngu sonu sína eða brœðr eða aðra náfrændr í gisling til konungs.

Frá þingi í Þrándheimi.

75. Ólafr konungr fór með öllu liði sínu inn í Þrándheim, en er hann kom inn á Mæri, þá váru þar komnir allir höfðingjar Þrœnda, þeir er þá stóðu mest í móti kristninni, ok höfðu þar með sér alla stórbœndr, þá er fyrr höfðu haldit upp blótum í þeim stað. Var þar þá fjölment, sem vandi var til ok eptir því sem fyrr hafði verit á Frostuþingi. Lét þá konungr krefja þings, ok géngu þá hvárirtveggju með alvæpni til þings. En er þing var sett, þá talaði konungr ok bauð mönnum kristni. Járnskeggi svaraði máli konungs af hendi bónda, sagði hann, at bœndr vildu enn sem fyrr, at konungr bryti ekki lög á þeim: Viljum vér, segir hann, at þú, konungr, blótir, sem hér hafa gert aðrir konungar fyrir þér. At hans rœðu gerðu bœndr mikinn róm, ok sögðu, at þeir vildi alt vera láta sem Skeggi mælti. Þá svarar konungr, segir at hann vill fara í hofit með þeim ok sjá siðu þeira, er þeir blóta. Bóndum líkar þat vel, fara til hofsins hvárirtveggju.

Kristnaðr Þrándheimr.

76. Ólafr konungr gékk nú í hofit, ok fáir menn með honum, ok fáir af bóndum. En er konungr kom þar sem goðin váru, þá sat þar Þórr ok var mest tignaðr af öllum goðum, búinn með gulli ok silfri. Ólafr konungr hóf upp refði gullbúit, er hann hafði í hendi, ok laust Þór, svá at hann féll af stallinum. Síðan hljópu at konungsmenn ok skýfðu ofan öllum goðunum af stöllunum. En meðan konungr var inni í hofinu, þá var drepinn Járnskeggi úti fyrir hofsdurunum, ok gerðu þat konungsmenn. En er konungr kom til liðs síns, þá bauð hann bóndum tvá kosti, annan þann at þeir skyldu þá allir við kristni taka, en at öðrum kosti halda við hann bardaga. En eptir lát Skeggja, þá varð engi forgangsmaðr at í bónda liði at reisa merki í móti Ólafi konungi. Varð hinn kostr upptekinn at ganga til konungs ok hlýða því er hann bauð. Þá lét Ólafr konungr skíra fólk alt, þat er þar var, ok tók gislar af bóndum, til þess at þeir skyldi halda kristni sína. Síðan lét Ólafr konungr fara menn sína um öll fylki í Þrándheimi, mælti þá engi maðr í móti kristninni. Var þá skírt alt fólk í Þrœndalögum.

Bœjargerð.

77. Ólafr konungr fór liði sínu út til Niðaróss; þá lét hann reisa þar hús á Niðarbakka, ok skipaði svá, at þar skyldi vera kaupstaðr, gaf mönnum þar tóptir til at gera sér þar hús, en hann lét gera konungsgarð upp frá Skipakrók; lét hann þannug flytja um haustit öll föng, þau er þurfti til vetrsetu, ok hafði hann þá allmikit fjölmenni.

Kvánfang Ólafs konungs.

78. Ólafr konungr gerði stefnulag frændum Járnskeggja, ok bauð þeim bœtr. En þar váru til svara margir göfgir menn. Járnskeggi átti dóttur, er Guðrún er nefnd, kom þat at lyktum í sáttmál þeira, at Ólafr konungr skyldi fá

Guðrúnar. En hina fyrstu nótt er þau lágu bæði samt, þegar er konungr var sofnaðr, þá brá hon knífi ok vill leggja á honum. En er konungr varð þessa varr, tók hann knífinn frá henni ok steig upp or hvílunni, ok gékk til manna sinna, ok segir hvat orðit hafði. Tók Guðrún þá ok klæði sín, ok allir þeir menn, er henni höfðu þannug fylgt, fóru þau í brott leið sína, ok kom Guðrún ekki síðan í sama rekkju Ólafi konungi.

Gerr Traninn.

79. Þetta sama haust lét Ólafr konungr reisa langskip mikit á eyrunum við Nið, þat var snekkja; hafði hann þar til smiði marga; en öndverðan vetr þá er skipit var algert, var þat 30 at rúmatali, stafnhátt ok ekki mikit í sér. Þat skip kallaði konungrinn Tranann. Eptir dráp Járnskeggja var lík hans flutt út á Yrjar, ok liggr hann í Skeggjahaugi á Austrátt.

Þangbrandr fór til Íslands.

80. Þá er Ólafr konungr Tryggvason hafði verit konungr at Noregi tvá vetr, var með honum saxneskr prestr, sá er nefndr er Þangbrandr. Hann var ofstopamaðr mikill ok vígamaðr, en klerkr góðr ok vaskr maðr, en fyrir sakir úspektar hans þá vildi konungr hann eigi með sér hafa, ok fékk honum sendiferð þá, at hann skyldi fara út til Íslands ok kristna landit. Var honum kaupskip fengit, ok er frá hans ferð þat at segja, at hann kom til Íslands í Austfjörðu í Álptafjörð hinn syðra, ok var eptir um vetrinn með Halli á Síðu. Þangbrandr boðaði kristni á Íslandi, ok af hans orðum lét Hallr skírast ok hjón hans öll, ok margir aðrir höfðingjar, en miklu fleiri váru hinir, er í móti mæltu. Þorvaldr veili ok Vetrliði skáld ortu níð um Þangbrand, en hann drap þá báða. Þangbrandr dvaldist 2 vetr á Íslandi, ok varð 3 manna bani, áðr hann fór í brott.

Frá Hauki ok Sigurði.

81. Sigurðr er maðr nefndr, annarr Haukr, þeir váru háleyskir ok höfðust mjök í kaupferðum. Þeir höfðu farit eitt sumar vestr til Englands, en er þeir kómu aptr til Noregs, þá sigldu þeir norðr með landi. En á Norðmœri urðu þeir fyrir liði Ólafs konungs; en er konungi var sagt, at þar váru komnir nökkurir menn háleyskir ok váru heiðnir, þá lét hann kalla stýrimenn til sín. Hann spyrr þá, ef þeir vili skírast láta, en þeir kveða þar nei við. Síðan talaði konungr fyrir þeim á marga vega, ok stoðaði þat ekki. Þá hét hann þeim dauða eða meizlum. Þeir skipuðust ekki við þat. Þá lét hann setja þá í járn ok hafði þá með sér nökkura hríð, ok váru þeir í fjötrum haldnir. Konungr talaði optliga fyrir þeim, ok týði þat ekki. Ok á einni nótt hurfu þeir í brott, svá at engi maðr spurði til þeira, eða vissi með hverjum hætti þeir kómust í brott. En um haustit kómu þeir fram norðr með Háreki í Þjóttu, tók hann vel við þeim, ok váru þeir þar um vetrinn með honum í góðu yfirlæti.

Frá Háreki í Þjóttu.

82. Þat var um várit einn góðan veðrdag, at Hárekr var heima, ok fátt manna á bœnum, ok þótti honum daufligt. Sigurðr mælti við hann, ef hann vill, at þeir rói nökkur ok skemti sér. Þat líkar Háreki vel. Ganga síðan til strandar ok draga fram sexæring einn, tók Sigurðr or naustinu segl ok reiða, er fylgði skipinu, svá sem þeir váru opt vanir at fara, at hafa segl er þeir fóru at skemta sér. Hárekr gékk á skip ok lagði stýri í lag. Þeir Sigurðr brœðr fóru með alvæpni sitt, svá sem þeir váru vanir jafnan heima at ganga með búanda; þeir váru báðir manna sterkastir. En áðr þeir géngi á skipit, köstuðu þeir út smjörhlaup nökkurum ok brauðkass, ok báru milli sín mungátsbyttu á skipit. Síðan reru þeir frá landi. En er þeir váru skamt komnir frá eyjunni, þá fœra þeir brœðr

segl upp, en Hárekr stýrði, bar þá brátt frá eyjunni. Þá ganga þeir brœðr aptr, þar til er Hárekr sat. Sigurðr mælti: Nú skaltu kjósa hér um kosti nökkura, sá er hinn fyrsti, at láta okkr brœðr fyrir ferð várri ráða ok stefnu, hinn er annarr, at láta okkr binda þik, sá er hinn þriði, at vit munum drepa þik. Hárekr sá þá hvernug komit var hans máli; hann var andvígr ekki betr en öðrum þeira brœðra, ef þeir væri jafnbúnir; kaus hann því þann af, er honum þótti nökkuru vildastr, at láta þá ráða fyrir ferðinni; batt hann þat svardögum við þá ok seldi þeim trú sína til þess. Síðan gékk Sigurðr til stjórnar ok stefndi suðr með landi. Gæta þeir brœðr þess, at þeir skyldi hvergi menn finna, en byri gaf sem bezt. Létta þeir ferðinni eigi fyrr en þeir koma suðr í Þrándheim, ok inn til Niðaróss, ok finna þar Ólaf konung. Síðan lét konungr kalla Hárek á tal við sik ok bauð honum at skírast. Hárekr mælti í móti. Þetta tala þeir Hárekr ok konungr marga daga, stundum fyrir mörgum mönnum, en stundum í einmæli, ok kemr þeim eigi ásamt. En at lyktum segir konungr Háreki: Nú skaltu fara heim, ok vil ek ekki granda þér at sinni, heldr þat til, at frændsemi er mikil milli okkar, ok þat annat, at þú munt kalla, at ek hafa með svikum fengit þik; en vit þat til sanns, at ek ætla mér í sumar at koma norðr þannug ok vitja yðar Háleygjanna, skulu þér þá vita, hvárt ek kann refsa þeim er neita kristninni. Hárekr lét vel yfir því, at hann kvæmi sem fyrst þaðan í brott. Ólafr konungr fékk Háreki skútu góða, reru á borð 10 menn eða 12, lét þat skip búa sem bezt at öllum föngum. Konungr fékk Háreki 30 manna, vaskra drengja ok vel búinna.

Dauði Eyvindar kinnrifu.

83. Hárekr or Þjóttu ferr þegar á brott or bœnum, sem fyrst mátti hann, en Haukr ok Sigurðr váru með konungi ok létu skírast báðir. Hárekr fór leið sína, þar til er hann kom heim í Þjóttu. Hann sendi orð Eyvindi

kinnrifu vin sínum, ok bað svá segja honum, at Hárekr or Þjóttu hafði fundit Ólaf konung ok hafði eigi kúgast látit til þess at taka við kristni; hit annat bað hann segja honum, at Ólafr konungr ætlar um sumarit at fara með her á hendr þeim; segir Hárekr, at þeir munu verða þar varhuga við at gjalda, bað Eyvind koma sem fyrst á sinn fund. En er þessi erendi váru borin Eyvindi, þá sér hann, at yfrin nauðsyn mun til vera at gera þar fyrir þat ráð, er þeir verði eigi uppnæmir fyrir konungi. Ferr Eyvindr sem skyndiligast með léttiskútu, ok fáir menn á. En er hann kom til Þjóttu, fagnar Hárekr honum vel, ok þegar skjótt ganga þeir á tal Hárekr ok Eyvindr annan veg frá bœnum. En er þeir hafa litla hríð talat, þá koma þar menn Ólafs konungs, þeir er Háreki höfðu norðr fylgt, taka þá höndum Eyvind ok leiða til skips með sér, fara síðan í brott með Eyvind. Létta þeir eigi fyrr sinni ferð, en þeir koma til Þrándheims ok finna Ólaf konung í Niðarósi. Var þá Eyvindr fluttr til tals við Ólaf konung. Bauð konungr honum at taka skírn sem öðrum mönnum. Eyvindr kvað þar nei við. Konungr bað hann blíðum orðum at taka við kristni, ok sagði honum marga skynsemi, ok svá byskup. Eyvindr skipaðist ekki við þat. Þá bauð konungr honum gjafir ok veizlur stórar, en Eyvindr neitti öllu því. Þá hét konungr honum meizlum eða dauða. Ekki skipaðist Eyvindr við þat. Síðan lét konungr bera inn munnlaug fulla af glóðum ok setja á kvið Eyvindi, ok brast brátt kviðrinn sundr. Þá mælti Eyvindr: Taki af mér munnlaugina, ek vil mæla orð nökkur áðr ek dey. Ok var svá gert. Þá spurði konungr: Viltu nu, Eyvindr, trúa á Krist? Nei, sagði hann, ek má enga skírn fá; ek em einn andi, kviknaðr í manns líkam með fjölkyngi Finna, en faðir minn ok móðir féngu ekki áðr barn átt. Síðan dó Eyvindr, ok hafði verit hinn fjölkungasti maðr.

Kristnat Hálogaland.

84. En um várit eptir lét Ólafr konungr búa skip sín ok lið, þá hafði hann sjálfr Trönuna; hafði konungr þá mikit lið ok frítt. En er hann var búinn, hélt hann liðinu út eptir firði ok síðan norðr fyrir Byrðu, ok svá norðr á Hálogaland. En hvar sem hann kom við land, þá átti hann þing, ok bauð hann þar öllu fólki at taka skírn ok rétta trú. Bar þá engi maðr traust til at mæla í móti, ok kristnaðist þar land alt, er hann fór. Ólafr konungr tók veizlu í Þjóttu at Háreks, þá var hann skírðr ok alt lið hans. Gaf Hárekr konungi gjafir góðar at skilnaði, ok gerðist hans maðr ok tók veizlur af konungi ok lends manns rétt.

Fall Þóris hjartar.

85. Rauðr hinn rammi er nefndr bóndi einn, er bjó í firði, þeim er Sálpti hét, í Goðey. Rauðr var stórauðigr ok hafði marga húskarla, hann var ríkr maðr, fylgði honum mikill fjöldi Finna, þegar er hann þurfti. Rauðr var blótmaðr ok mjök fjölkunnigr, hann var vin mikill þess manns, er fyrr er nefndr, Þórir hjörtr; váru þeir báðir höfðingjar miklir. En er þeir spurðu, at Ólafr konungr fór með her manns sunnan um Hálogaland, þá samna þeir her at sér, ok bjóða skipum út ok fá lið mikit. Rauðr hafði dreka mikinn, ok gullbúin höfuð á, ok var þat skip 30 at rúmatali ok mikit at því. Þórir hjörtr hafði ok mikit skip. Þeir halda liði því suðr í móti Ólafi konungi. En er þeir hittast, þá leggja þeir til orrostu við Ólaf konung, varð þar mikill bardagi, ok gerðist brátt mannfall, ok sneri því í lið Háleygja, ok hruðust skip þeira, ok því næst sló á þá felmt ok flótta. Reri Rauðr með dreka sinn út til hafs, ok því næst lét hann draga segl sitt. Rauðr hafði jafnan byr, hvert er hann vildi sigla, ok var þat af fjölkyngi hans. Er þat at segja skjótast af ferð hans, at hann sigldi heim í Goðey. Þórir hjörtr flýði inn til lands, ok hljópu þar af skipum. En Ólafr konungr fylgði þeim, hljópu þeir ok af skipum, ok ráku þá

ok drápu. Varð konungr þá enn fremstr sem jafnan, þá er slíkt skyldi þreyta. Konungr sá, hvar Þórir hjörtr hljóp; hann var allra mann fóthvatastr; konungr rann eptir honum, ok fylgði honum Vígi hundr hans. Þá mælti konungr: Vígi, tak hjörtinn! Vígi hljóp fram eptir Þóri ok þegar upp á hann. Þórir nam staðar við. Þá skaut konungr kesju at Þóri. Þórir lagði sverði til hundsins ok veitti honum sár mikit; en jafnskjótt fló kesja konungs undir hönd Þóri, svá at út stóð um aðra síðuna. Lét Þórir þar líf sitt, en Vígi var borinn sárr til skipa. Ólafr konungr gaf grið öllum mönnum, þeim er báðu ok kristni vildu taka.

Ferð Ólafs konungs til Goðeyja.

86. Ólafr konungr hélt liði sínu norðr með landi ok kristnaði alt fólk, þar sem hann fór. En er hann kom norðr at Sálpti, ætlaði hann at fara inn í fjörðinn ok finna Rauð. En hregg veðrs ok stakastormr lá innan eptir firði, ok lá konungr þar til viku, ok hélzt hit sama hreggviðri innan eptir firði, en hit ytra var blásandi byrr á at sigla norðr með landi. Sigldi þá konúngr alt norðr í Ömd, ok gékk þar alt fólk undir kristni. Síðan snýr konungr ferð sinni aptr suðr; en er hann kom norðan at Sálpti, þá var hregg út eptir firði ok sjádrif; konungr lá þar nökkurar nætr, ok var veðr hit sama. Þá talaði konungr við Sigurð byskup, ok spurði, ef hann kynni þar nökkut ráð til at leggja. Byskup sagði, at hann mundi freista, ef guð vill sinn krapt til leggja, at sigra þenna fjándastyrk.

Frá Sigurði byskupi ok píningu Rauðs.

87. Sigurðr byskup tók allan messuskrúða sinn ok gékk fram í stafn á konungsskipi, lét tendra kerti ok bar reykelsi, setti róðukross upp í stafninn, las þar guðspjall ok margar bœnir aðrar, stökti vígðu vatni um alt skipit; síðan bað hann taka af tjöldin ok róa inn á fjörðinn. Konungr lét þá kalla til annarra skipa, at allir skyldu

róa inn á fjörðinn eptir honum. En er róðr var greiddr á Trönunni, þá gékk hon inn á fjörðinn, ok kendu þeir engan vind á sér, er því skipi reru, ok svá stóð tóptin eptir í varrsímanum, at þar var logn, en svá laus sjárokan brott frá hvárntveggja veg, at hvergi sá fjöllin fyrir. Reri þá hvert skip eptir öðru þar í logninu; fóru þeir svá allan dag ok eptir um nóttina, kómu litlu fyrir dag í Goðeyjar. En er þeir kómu fyrir bœ Rauðs, þá flaut þar fyrir landi dreki hans sá hinn mikli. Ólafr konungr gékk þegar upp til bœjarins með lið sitt, veitti þar atgöngu lopti, því er Rauðr svaf í, ok brutu upp. Hljópu menn þar inn; var þá Rauðr handtekinn ok bundinn, en drepnir þeir menn aðrir, er inni váru, en sumir handteknir. Þá géngu menn at skála, þeim er húskarlar Rauðs sváfu í, váru þar sumir drepnir, en sumir bundnir, sumir barðir. Lét þá konungr leiða Rauð fyrir sik, bauð honum at láta skírast. Mun ek þá, segir konungr, ekki taka af þér eigu þína, vera heldr vin þinn, ef þú kant til gæta. Rauðr œpti á móti því, segir at aldri mundi hann á Krist trúa, ok guðlastaði mjök. Konungr varð þá reiðr, ok sagði at Rauðr skyldi hafa hinn versta dauða. Þá lét konungr taka hann ok binda opinn á slá eina, lét setja kefli milli tanna honum ok lúka upp svá munninn; þá lét konungr taka lyngorm einn ok bera at munni honum, en ormrinn vildi eigi í munninn ok hrøktist frá í brott, því at Rauðr blés í móti honum. Þá lét konungr taka hvannjólatrumbu ok setja í munn Rauð; en sumir segja, at konungr léti lúðr sinn setja í munn honum ok lét þar í orminn; lét bera at utan slájárn glóanda. Hrøktist þá ormrinn í munn Rauð, ok síðan í hálsinn, ok skar út um síðuna. Lét Rauðr þar líf sitt. Ólafr konungr tók þar ofa mikit fé í gulli ok silfri ok öðru lausafé, í vápnum ok margskonar dýrgripum. En menn alla, þá er fylgt höfðu Rauð, lét konungr skíra, en þá er þat vildu eigi lét hann drepa eða kvelja. Þá tók Ólafr konungr dreka, er Rauðr hafði átt, ok stýrði sjálfr, því at þat var

miklu meira skip ok fríðara en Tranan; fram var á drekahöfuð, en aptr krókr, ok fram af sem sporðr, ok hvártveggi svírinn ok allr stafninn var með gulli lagðr. Þat skip kallaði hann orminn, því at þá er segl var á lopti, skyldi þat vera fyrir vængi drekans; var þetta skip fríðast í öllum Noregi. Eyjar, þær er Rauðr bygði, heita Gylling ok Hæring, en allar saman heita þær Goðeyjar, ok Goðeyja straumr fyrir norðan, milli ok meginlands. Ólafr konungr kristnaði fjörð þann allan, ferr síðan leið sína suðr með landi. Ok varð í þeiri ferð mart, þat er í frásögn er fœrt, er tröll ok illar vættir glettust við menn hans, ok stundum við sjálfan hann, en vér viljum hitt heldr rita um þá atburði, er Ólafr konungr kristnaði Noreg eða önnur þau lönd, er hann kom kristni á. Ólafr konungr kom liði sínu þat sama haust í Þrándheim, ok hélt til Niðaróss ok bjó sér þar til vetrsetu. Þat vil ek nú næst rita láta, at segja frá íslenzkum mönnum.

Frá Islendingum.

88. Þetta sama haust kómu til Niðaróss utan af Íslandi Kjartan Ólafsson, Höskuldssonar, ok dótturson Egils Skallagrímssonar, er einn hefir kallat verit mannvænstr maðr, þeira er fœzt hafa á Íslandi. Þar var þá ok Halldórr son Guðmundar á Möðruvöllum ok Kolbeinn son Þórðar Freysgoða, bróðir Brennuflosa, fjórði Svertingr son Runólfs goða. Þessir váru allir heiðnir, ok margir aðrir, sumir ríkir, sumir úríkir. Þá kómu ok af Íslandi göfgir menn, er kristni höfðu tekit af Þangbrandi, Gizurr hvíti son Teits Ketilbjarnarsonar, en móðir hans var Álof dóttir Böðvars hersis, Víkingakárasonar; bróðir Böðvars var Sigurðr, faðir Eiríks bjóðaskalla, föður Ástríðar, móður Ólafs konungs. Hjalti hét einn íslenzkr maðr Skeggjason, hann átti Vilborgu dóttur Gizurar hvíta. Hjalti var ok kristinn, ok tók Ólafr konungr feginsamliga við þeim mágum Gizuri ok Hjalta, ok váru þeir með honum. En þeir íslenzkir menn er fyrir

skipum réðu ok heiðnir váru, þá leituðu þeir til brautsiglingar, þegar er konungr var í bœnum, því at þeim var sagt, at konungr nauðgaði alla menn til kristni; en veðr gékk í þrá þeim, ok rak þá aptr undir Niðarhólm. Þeir réðu þar fyrir skipum, Þórarinn Nefjúlfsson, Hallfreðr skáld Óttarsson, Brandr hinn örvi, Þorleikr Brandsson. Þetta var sagt Ólafi konungi, at Íslendingar váru þar nökkurum skipum ok heiðnir allir, ok vildu flýja konungs fund. Þá sendi konungr menn til þeira ok bannaði þeim braut at fara, bað þá leggja inn til bœjar, ok gerðu þeir svá, ok báru ekki af skipum sínum.

Skírðir Islendingar.

89. Þá kom Mikjálsmessa; lét konungr þá halda mjök, lét syngja messu hátíðliga. Íslendingar géngu til ok hlýddu söng fögrum ok kluknahljóði. En er þeir kómu til skipa sinna, þá sagði hverr þeira, hvernug líkat hafði atferð kristinna manna. Kjartan lét vel yfir, en flestir aðrir löstuðu. En þat er sem mælt er, at mörg eru konungs eyru, var konungi þetta sagt. Þá gerði hann þegar um daginn mann eptir Kjartani ok bað hann koma til sín. Kjartan gékk til konungs með nökkura menn; konungr fagnaði honum vel. Kjartan var allra manna mestr ok fríðastr ok vel orði farinn. En er þeir konungr höfðu fám orðum við skipzt, þá bauð konungr Kjartani at taka við kristni. Kjartan segir, at hann vill því eigi níta, ef hann skal þá hafa vináttu konungs. Konungr heitr honum vináttu sinni fullkominni, ok semja þeir konungr þetta sáttmál milli sín. Annan dag eptir var Kjartan skírðr, ok Bolli Þorláksson frændi hans ok alt föruneyti þeira. Var Kjartan ok Bolli i boði konungs, meðan þeir váru í hvítaváðum, ok var konungr allkærr til þeira, ok þóttu þeir ágætir menn, hvar sem þeir kómu.

Skírðr Hallfreðr Vandræðaskáld.

90. Ólafr konungr gékk einn dag úti á stræti, en menn nökkurir géngu í móti þeim, ok sá er fyrstr gékk fagnaði konungi. Konungr spurði þann mann at nafni; sá nefndist Hallfreðr. Þá mælti konungr: Ertu skáldit? Hann sagði: Kann ek yrkja. Þá mælti konuugr: Þú munt vilja taka kristni ok gerast síðan minn maðr? Hann sagði: Kostr skal á því vera, at ek mun skírast, ef þú konungr veitir mér sjálfr guðsifjar; af engum manni öðrum vil ek þat þiggja. Konungr svarar: Ek vil þat gera. Var þá Hallfreðr skírðr, ok hélt konungr honum undir skírn. Síðan spurði konungr Hallfreð: Viltu nú gerast minn maðr? Hallfreðr svaraði: Ek var fyrr hirðmaðr Hákonar jarls; nú vil ek eigi gerast þér handgenginn, ok engum öðrum höfðingjum, nema þú heitir mér því, at mik hendi enga þá hluti, er þú rekir mik frá þér. Svá at einu er mér sagt, segir konungr, frá þér, Hallfreðr, at þú ert ekki svá vitr eða spakr, at mér er örvænt, at þú gerir þá hluti, er ek vil fyrir engan mun við sœma. Dreptu mik þá, segir Hallfreðr. Konungr mælti: Þú ert vandræðaskáld, en minn maðr skaltu nú vera. Hallfreðr sagði: Hvat gefr þú mér, konungr, at nafnfesti, ef ek skal heita vandræðaskáld? Konungr gaf honum sverð, ok fylgði engi umgerð. Konungr mælti: Yrk nú vísu um sverðit, ok lát sverð vera í hverju vísuorði. Hallfreðr kvað:

Eitt er sverð þat er sverða
sverðauðgan mik gerði
fyrir svipnjörðum sverða
sverðótt mun nú verða.

Mana vansverðat verða,
verðr em ek þriggja sverða,
jarðar leggs ef yrði
umgerð at því sverði.

Þá fékk konungr honum umgerð, ok mælti: Eigi er sverð í hverju vísuorði. Hallfreðr svarar: Þrjú eru ok í einu. Svá er þat, segir konungr. Af Hallfreðar kvæðum tökum vér vísindi ok sannyndi, þat er þar er sagt frá Ólafi konungi.

Þangbrandr kom aptr af Íslandi til Ólafs konungs.

91. Þetta sama haust kom Þangbrandr prestr af Íslandi til Ólafs konungs, ok sagði sínar farar eigi sléttar, sagði, at Íslendingar höfðu gert níð um hann, en sumir vildu drepa hann, ok lét enga ván, at þat land mundi kristit verða. Ólafr konungr varð svá óðr ok reiðr, at hann lét blása öllum íslenzkum mönnum saman, þeim er þar váru í bœnum, ok mælti síðan, at alla skyldi drepa. En Kjartan ok Gizurr ok Hjalti, ok aðrir þeir er þá höfðu við kristni tekit, géngu til hans ok mæltu: Eigi muntu, konungr, vilja ganga á bak orðum þínum, því at þú mælir svá, at engi maðr skal svá mikit hafa gert til reiði þinnar, at eigi viltu þat upp gefa þeim, er skírast vilja ok láta af heiðni. Nú vilja þessir allir íslenzkir menn, er hér eru nú, skírast láta, en vér munum finna bragð þat til, er kristni mun við gangast á Íslandi. Eru hér margir ríkra manna synir af Íslandi, ok munu feðr þeira mikit liðsinni veita at þessu máli. En Þangbrandr fór þar sem hér með yðr með ofstopa ok manndráp, ok þoldu menn honum þar ekki slíkt. Tók þá konungr at hlýða á þessar rœður, váru þá skírðir allir íslenzkir menn, þeir sem þar váru þá.

Frá íþróttum Ólafs konungs.

92. Ólafr konungr var mestr íþróttamaðr í Noregi, þeira er menn hafa frá sagt, um alla hluti; hverjum manni var hann sterkari ok fimari, ok eru þar margar frásagnir ritaðar um þat. Ein sú, er hann gékk í Smalsarhorn ok festi skjöld sinn í ofanvert bjargit; ok enn þat, er hann hjalp hirðmanni sínum, þeim er áðr hafði klifit bjargit, svá at hvárki mátti hann komast upp né ofan, en konungr gékk til hans ok bar hann undir hendi sér á jöfnu ofan. Ólafr konungr gékk eptir árum útbyrðis, er menn hans reru á Orminum; ok hann lék at þrimr handsöxum, svá at jafnan var eitt á lopti, ok hendi æ meðalkaflann; hann vá jafnt báðum höndum ok skaut tveim spjótum senn.

Ólafr konungr var allra manna glaðastr ok leikinn mjök, blíðr ok lítillátr, ákafamaðr mikill um alla hluti, stórgjöfull, sundrgerðamaðr mikill, fyrir öllum mönnum um frœknleik i orrostu, allra manna grimmastr, þá er hann var reiðr, ok kvaldi úvini sína mjök, suma brendi hann í eldi, suma lét hann ólma hunda rífa í sundr, suma lemja eða kasta fyrir há björg; váru af þeim sökum vinir hans ástúðgir við hann, en úvinir hans hræddust við hann. Var því mikil framkvæmd hans, at sumir gerðu hans vilja með blíðu ok vináttu, en sumir fyrir hræzlu sakir.

Skírðr Leifr Eiríksson.

93. Leifr son Eiríks rauða, þess er fyrstr bygði Grœnland, var þetta sumar kominn af Grœnlandi til Noregs; fór hann á fund Ólafs konungs ok tók við kristni, ok var um vetrinn með Ólafi konungi.

Fall Guðröðar konungs.

94. Guðröðr son Eiríks blóðöxar ok Gunnhildar hafði verit í hernaði í Vestrlöndum, síðan er hann flýði land fyrir Hákoni jarli. En á þessu sumri er nú er áðr frásagt, þá er Ólafr konungr Tryggvason hafði 4 vetr ráðit fyrir Noregi, þá kom Guðröðr til Noregs ok hafði mörg herskip; hann hafði þá siglt út af Englandi; ok er hann kom í landván við Noreg, þá stefndi hann suðr með landinu, þangat er honum var minni ván Ólafs konungs; siglir Guðröðr til Víkrinnar. En þegar er hann kom til lands, tók hann at herja ok brjóta undir sik landsfólk, en beiddi sér viðtöku. En er landsmenn sá, at herr mikill var kominn á hendr þeim, þá leita menn sér griða ok sætta, ok bjóða konungi, at þingboð skuli fara yfir land, ok bjóða honum heldr viðtöku en þola her hans; ok var þar lögð frest á, meðan þingboð fœri yfir. Krafði þá konungr vistagjalds, meðan sú bíðandi skyldi vera. En bœndr kjósa hinn kost heldr at búa konungi veizlur, þá stund alla er hann þurfti, ok

tók konungr þann kost, at hann fór um land at veizlum með sumt lið sitt, en sumt gætti skipa hans. En er þetta spyrja þeir brœðr Hyrningr ok Þorgeirr, mágar Ólafs konungs, þá samna þeir sér liði ok ráða til skipa, fara síðan norðr í Víkina, ok kómu á einni nótt með liði sínu, þar sem Guðröðr konungr var á veizlu, veita þar atgöngu með eldi ok vápnum. Féll þar Guðröðr konungr ok flest alt lið hans, en þat er á skipunum hafði verit, var sumt drepit, en sumt komst undan ok flýði víðs vegar. Váru þá dauðir allir synir Eiríks ok Gunnhildar.

Reistr Ormrinn langi.

95. Þann vetr eptir er Ólafr konungr hafði komit af Hálogalandi, lét hann reisa skip mikit inn undir Hlaðhömrum, þat er meira var miklu en önnur þau skip, er þá váru í landinu, ok eru enn þar bakkastokkar þeir, svá at sjá má; þat var at lengd 4 alnar hins átta tigar, er graslægt var. Þorbergr skafhögg er nefndr sá maðr, er stafnasmiðr var at skipinu; en þar váru margir aðrir at, sumir at fella, sumir at telgja, sumir saum at slá, sumir til at flytja viðu. Váru þar allir hlutir vandaðir mjök til; var skipit bæði langt ok breitt ok borðmikit ok stórviðat. En er þeir báru skipit borði, þá átti Þorbergr nauðsynjaerendi at fara heim til bús síns, ok dvaldist þar mjök lengi, en er hann kom aptr, þá var skipit fullborða. Fór konungr þegar um kveldit, ok Þorbergr með honum, ok sjá þá skipit, hvernug orðit sé, ok mælti hverr maðr, at aldri hefði sét langskip jafnmikit eða jafnfrítt. Ferr þá konungr aptr í bœinn. En snimma um morgininn eptir ferr konungr enn til skipsins ok Þorbergr, váru þá smiðar áðr komnir, stóðu þeir allir ok höfðust ekki at. Konungr spurði, hví þeir fœri svá? Þeir segja, at spilt var skipinu, ok maðr mundi gengit hafa fra framstafni til lyptingar, ok sett í borðit ofan hvert skýlihögg at öðru. Gékk konungr þá til, ok sá at satt var, mælti þegar ok svarði um, at sá

maðr skyldi deyja, ef konungr vissi, hverr fyrir ófundar sakir hefði spilt skipinu: en sá er mér kann þat segja, skal mikil gœði af mér hljóta. Þá mælti Þorbergr: Ek mun kunna segja yðr, konungr, hverr þetta verk mun gert hafa. Mér er eigi þess at öðrum manni meiri ván, segir konungr, at þetta happ muni henda en at þér, at verða þess víss ok kunna mér segja. Mun ek þér, konungr, segir hann, segja hverr gert hefir: ek hefi gert. Þá svarar konungr: Þá skaltu bœta, svá at jafnvel sé sem áðr var, þar skal líf þitt við liggja. Síðan gékk Þorbergr til ok telgði borðit, svá at öll géngu or skýlihöggin. Konungr mælti þá, ok allir aðrir, at skipit væri miklu fríðara á þat borð, er Þorbergr hafði skorit. Bað konungr hann þá svá gera á bæði borð, ok bað hann hafa mikla þökk fyrir. Var þá Þorbergr höfuðsmiðr fyrir skipinu, þar til er gert var. Var þat dreki, ok gerr eptir því sem Ormr, sá er konungr hafði haft af Hálogalandi, en þetta skip var miklu meira ok at öllum hlutum meir vandat. Þat kallaði hann Orm hinn langa, en hinn Orm hinn skamma. Á Orminum langa váru 4 rúm ok 30. Höfuðin ok krókrinn var alt gullbúit, svá váru há borðin sem á hafskipum. Þat hefir skip verit bezt gert ok með mestum kostnaði í Noregi.

Frá Eiríki jarli Hákonarsyni.

96. Eiríkr jarl Hákonarson ok brœðr hans, ok margir aðrir göfgir frændr þeira, fóru af landi á brott eptir fall Hákonar jarls. Fór Eiríkr jarl austr í Svíþjóð á fund Ólafs Svíakonungs, ok féngu þeir þar góðar viðtökur. Veitti Ólafr konungr þar jarli friðland ok veizlur stórar, svá at hann mátti þar vel halda sik ok lið sitt. Þess getr Þórðr Kolbeinsson:

Meinrennir brá manna *etc.*
Hafði sér við særi *etc.* *Cap. 57.*

Lið mikit sótti af Noregi til Eiríks jarls, þat er landflótta varð fyrir Ólafi Tryggvasyni. Tók Eiríkr jarl þá þat ráð,

at hann réð sér til skipa ok fór í hernað at fá sér fjár ok liði sínu. Hann hélt fyrst til Gotlands, ok lá þar við lengi um sumarit ok sætti kaupskipum, er sigldu til landsins, eða víkingum; stundum gékk hann upp á landit ok herjaði þar víða með sjánum. Svá segir í Bandadrápu:

Mærr vann miklu fleiri
málmhríð jöfurr síðan,
áðr frágum þat, aðra;
Eiríkr und sik geira
þá er garð vala gerði
Gotlands vala strandar
virvils vítt um herjat.
veðrmildr ok semr hildi.

Síðan sigldi Eiríkr jarl suðr til Vindlands ok hitti þar fyrir Staurinum víkingaskip nökkur, ok lagði til orrostu við þá; þar fékk Eiríkr jarl sigr ok drap víkingana. Svá segir í Bandadrápu:

Stýrir lét at Stauri
stafnviggs höfuð liggja,
gramr vélti svá, gumna.
gunnblíðr ok réð síðan
Sleit at sverða móti
svörð víkinga hörðu
unda már fyrir eyri.
jarl goð vörðu hjarli.

Hernaðr Eiríks í Austrveg.

97. Eiríkr jarl sigldi um haustit aptr til Svíþjóðar, ok var þar vetr annan; en at vári bjó Eiríkr herskip sín ok sigldi síðan í Austrveg. En er hann kom í ríki Valdimars konungs, tók hann at herja ok drepa mannfólkit, ok brenna alt, þar sem hann fór, ok eyddi landit. Hann kom til Aldeigjuborgar ok settist þar um, þar til er hann vann staðinn, drap þar mart folk, en braut ok brendi borgina alla, ok síðan fór hann víða herskildi í Garðaríki. Svá segir í Bandadrápu:

Oddhríðar fór eyða,
óx hríð at þat, síðan
logfágandi lægis
land Valdamars brandi.
Aldeigju brauzt œgir,
oss numnask skil, gumna,
sú varð hildr með hauldum
hörð, komt austr í Garða.

Eiríkr jarl var í þessum hernaði öllum samt 5 sumur. En er hann kom or Garðaríki, fór hann herskildi um alla Aðalsýslu ok Eysýslu, ok þar tók hann 4 víkingaskeiðr af Dönum, ok drap alt af. Svá segir í Bandadrápu:

Frá ek hvar fleina sjávar
fúrherðir styr gerði
endr í eyjasundi.
Eiríkr und sik geira
Rauð fúrgjafall fjórar
fólkmeiðr Dana skeiðar,
vér frágum þat, vága.
veðrmildr ok semr hildi

Áttut hjaldr þar er hauldar
hlunnviggs í bœ runnu
gætinjörðr við Gauta.
gunnblíðr ok réð síðan
Herskildi fór hildar,
hann þverði frið mönnum,
áss um allar sýslur.
jarl goð vörðu hjarli.

Eiríkr jarl fór til Danmerkr, þá er hann hafði einn vetr verit í Svíaveldi; hann fór á fund Sveins tjúgnskeggs Danakonungs, ok bað til handa sér Gyðu dóttur hans, ok var þat at ráði gert; fékk þá Eiríkr jarl Gyðu. Vetri síðar áttu þau son, er Hakon hét. Eiríkr jarl var á vetrum í Danmörk, en stundum í Svíaveldi, en í hernaði á sumrum.

Kvánfang Sveins konungs.

98. Sveinn Danakonungr tjúguskegg átti Gunnhildi dóttur Burizleifs Vindakonungs. En í þenna tíma sem nú var áðr frásagt, var þá þat til tíðinda, at Gunnhildr dróttning tók sótt ok andaðist. En litlu síðar fékk Sveinn konungr Sigríðar hinnar stórráðu, dóttur Sköglartosta, móður Ólafs hins sœnska Svíakonungs. Tókst þar þá með tengðum konunga kærleikr, ok með öllum þeim Eiríki jarli Hákonar syni.

Kvánfang Burizleifs konungs.

99. Burizleifr Vindakonungr kærði mál þat fyrir Sigvalda jarli mági sínum, at sættargerð sú var rofin, er Sigvaldi hafði gert milli Sveins konungs ok Burizleifs konungs, þá er Burizleifr konungr skyldi fá Þyri Haraldsdóttur, systur Sveins konungs. En þat ráð hafði ekki framgengit, því at Þyri setti þar þvert nei fyrir, at hon mundi giptast vilja heiðnum konungi ok gömlum. Nú segir Burizleifr konungr, at hann vili heimta þann máldaga, ok bað jarl fara til Danmerkr ok hafa Þyri dróttning til sín. Sigvaldi jarl lagðist þá ferð eigi undir höfuð, ok ferr á fund Sveins Danakonungs ok berr þetta mál upp fyrir hann; ok kemr

jarl svá fortölum sínum, at Sveinn konungr fær í hendr honum Þyri systur sína, ok fylgðu henni konur nökkurar ok fóstrfaðir hennar, er nefndr er Özurr Agason, ríkr maðr, ok nökkurir menn aðrir. Kom þat í einkamál með konungi ok jarli, at eignir þær í Vindlandi, er átt hafði Gunnhildr dróttning, skyldi þá hafa Þyri til eiginorðs, ok þar með aðrar stórar eignir í tilgjöf sína. Þyri grét sarliga ok fór mjök nauðig. En er þau jarl kómu í Vindland, þá gerði Burizleifr konungr brullaup sitt ok fékk Þyri dróttningar. En er hon var með heiðnum mönnum, þá vildi hon hvárki þiggja mat né drykk at þeim, ok fór svá fram 7 nætr.

Ólafr konungr fékk Þyri dróttningar.

100. En þá var þat á einni nótt, at Þyri dróttning ok Özurr hljópust í brott í náttmyrkri ok til skógar. Er þat skjótast frá þeira ferð at segja, at þau koma fram í Danmörk, ok þorir Þyri þar fyrir engan mun at vera, fyrir þá sök at hon veit, ef Sveinn konungr bróðir hennar spyrr til hennar þar, at hann mun skjótt senda hana aptr til Vindlands. Fara þau alt huldu höfði, þar til er þau koma í Noreg, létti Þyri ferðinni eigi fyrr en þau koma á fund Ólafs konungs Tryggvasonar. Tók hann við þeim vel, ok váru þau þar í góðum fagnaði. Sagði Þyri konungi alt um sín vandræði, ok biðr hann hjálpræða, ok biðr sér friðar í hans ríki. Þyri var kona orðsnjöll, ok virðist konungr vel rœður hennar, sá hann, at hon var fríð kona, ok kemr í hug, at þetta muni vera gott kvánfang, ok víkr þannug rœðunni, spyrr ef hon vill giptast honum. En svá sem þá var hennar ráði komit, þótti henni vandi mikill or at ráða, en í annan stað sá hon, hversu farsælligt gjaforð þetta var, at giptast svá ágætum konungi, ok bað hann ráða fyrir sér ok sínu ráði. Ok svá sem um þetta var talat, þá fékk Ólafr konungr Þyri dróttningar. Þeira brullaup var gert um haustit, þá er hann hafði komit norðan af Hálogalandi. Var Ólafr konungr ok Þyri dróttning í

Niðarósi um vetrinn. En eptir um várit, þá kærði Þyri dróttning opt fyrir Ólafi konungi ok grét sárliga þat, er eignir hennar váru svá miklar í Vindlandi, en hon hafði eigi fjárhlut þar í landi, svá sem dróttningu sómdi; stundum bað hon konung fögrum orðum, at hann skyldi fá henni eign sína, sagði at Burizleifr konungr vár svá mikill vin Ólafs konungs, at þegar er þeir fynnist, mundi hann fá Ólafi konungi alt þat er hann beiddist. En er þessar rœðu urðu varir allir vinir konungs, þá löttu þeir konung þessarrar farar. Svá er sagt, at þat var einn dag snimma um várit, at konungr gékk eptir stræti, en við torg gékk maðr í móti honum með hvannir margar ok undarliga stórar þann tíma várs. Konungr tók einn hvannjóla mikinn í hönd sér ok gékk heim til herbergis Þyri dróttningar. Þyri sat inn í stofunni ok grét, er konungr kom inn. Konungr mælti: Sé hér hvannnjóla mikinn, er ek gef þér. Hon laust við hendinni ok mælti: Stœrrum gaf Haraldr Gormsson, en miðr æðraðist hann at fara af landi ok sœkja eign sína en þú gerir nú; ok reyndist þat, þá er hann fór þingat í Noreg ok eyddi mestan hlut lands þessa, en eignaðist alt at sköttum ok skyldum, en þú þorir eigi at fara í gegnum Danaveldi fyrir Sveini konungi bróður mínum. Ólafr konungr hljóp upp við, er hon mælti þetta, ok mælti hátt ok svarði við: Aldri skal ek hræddr fara fyrir Sveini konungi bróður þínum, ok ef okkrir fundir verða, þá skal hann fyrir láta.

Útboð Ólafs konungs.

101. Ólafr konungr stefndi þing í bœnum litlu síðar. Hann gerði þá bert fyrir allri alþýðu, at hann mun leiðangr úti hafa um sumarit fyrir landi, ok hann vill nefnd hafa or hverju fylki bæði at skipum ok liði, segir þá, hversu mörg skip hann vill þaðan hafa or firðinum. Síðan gerir hann orðsending bæði suðr ok norðr með landi, hit ytra ok hit efra, ok lætr liði út bjóða. Ólafr konungr lætr þá fram

setja Orminn langa ok öll önnur skip sín, bæði stór ok smá. Stýrði hann sjálfr Orminum langa. Ok þá er menn váru þar ráðnir til skipanar, þá var þar svá mjök vandat lið ok valit, at engi maðr skyldi vera á Orminum langa ellri en sextugr eða yngri en tvítugr, en valdir mjök at afli ok hreysti. Þar váru fyrst tilskoraðir hirðmenn konungs, því at þat var valit af innanlands mönnum ok utanlands, alt þat er sterkast var ok frœknast.

Manntal á Orminum.

102. Úlfr rauði hét maðr, er bar merki Ólafs konungs ok í stafni var á Orminum, ok annarr Kolbjörn stallari, Þorsteinn uxafótr, Víkarr af Tíundalandi, bróðir Arnljóts gellina. Þessir váru á rausninni í söxum: Vakr elfski Raumason, Bersi hinn sterki, Ánn skyti af Jamtalandi, Þrándr rammi af Þelamörk ok Úþyrmir bróðir hans; þeir Haleygir: Þrándr skjálgi, Ögmundr sandi, Hlöðvir langi or Saltvík, Hárekr hvassi; þeir Innanþrœndir: Ketill háfi, Þorfinnr eisli, Hávarðr ok þeir brœðr or Orkadal. Þessir váru í fyrirrúmi: Björn af Stuðlu, Börkr or Fjörðum, Þorgrímr or Hvini Þjóðólfsson, Ásbjörn ok Ormr, Þórðr or Njarðarlög, Þorsteinn hvíti af Oprustöðum, Arnórr mœrski, Hallsteinn ok Haukr or Fjörðum, Eyvindr snákr, Bergþórr bestill, Hallkell af Fjölum, Ólafr drengr, Arnfinnr sygnski, Sigurðr bildr, Einarr hörðski, ok Finnr, Ketill rygski, Grjótgarðr röskvi. Þessir váru í krapparúmi: Einarr þambarskelfir, hann þótti þeim eigi hlutgengr, því at hann var 18 vetra, Þorsteinn Hlífarson, Þórólfr, Ívarr smetta, Ormr skógarnef, ok margir aðrir menn mjök ágætir váru á Orminum, þótt vér kunnim eigi nefna. Átta menn váru í hálfrými á Orminum, ok var valit einum manni ok einum. Þrír tigir váru í fyrirrúmi. Þat var mál manna, at þat mannval er á Orminum var, bar eigi minna af öðrum mönnum um fríðleika ok afl ok frœknleik, en Ormrinn af öðrum skipum. Þorkell nefja

bróðir konungs stýrði Orminum skamma, Þorkell dyðrill ok Jósteinn móðurbrœðr konungs höfðu Trönuna, ok var hvártveggja þat skip allvel skipat. Ellifu stórskip hafði Ólafr konungr or Þrándheimi, ok umfram tvítugsessur ok smæri skip ok vistabyrðinga.

Kristnat Island.

103. En er Ólafr konungr hafði mjök búit lið sitt or Niðarósi, þá skipaði hann mönnum um öll Þrœndalög í sýslur ok ármenningar. Þá sendi hann til Íslands Gizur hvíta ok Hjalta Skeggjason at boða kristni á Íslandi, ok fékk með þeim prest, þann er Þormóðr er nefndr, ok fleiri vígða menn, en hafði með sér í gisling 4 íslenzka menn, þá er honum þóttu ágætastir, Kjartan Ólafsson, Halldór Guðmundarson, Kolbein Þórðarson, Sverting Runólfsson. Ok er þat at segja af ferð þeira Gizurar ok Hjalta, at þeir kómu til Íslands fyrir alþingi ok fóru til þings, ok á því þingi var kristni lögtekin á Íslandi, ok þat sumar var skírt alt mannfólk.

Kristnat Grœnland.

104. Ólafr konungr sendi ok þat sama vár Leif Eiríksson til Grœnlands at boða þar kristni, ok fór hann þat sumar til Grœnlands. Hann tók í hafi skipsögn þeira manna, er þá váru úfœrir ok lágu á skipsflaki, ok þá fann hann Vínland hit góða, ok kom um haustit til Grœnlands, ok hafði þannug með sér prest ok kennimenn, ok fór til vistar í Brattahlíð til Eiríks föður síns. Menn kölluðu hann síðan Leif hinn heppna, en Eiríkr faðir hans sagði, at þat var samskulda, er Leifr hafði borgit skipsögn manna ok þat, er hann hafði flutt skæmanninn til Grœnlands, þat var prestr.

Ólafr konungr byrjar ferð sína til Vindlands.

105 (114). Ólafr konungr fór með liði sínu suðr með landi. Sóttu þá til fundar við hann vinir hans

margir ok ríkismenn, þeir er til ferðar váru búnir með konungi. Þar var hinn fyrsti maðr Erlingr Skjálgsson mágr hans, ok hafði hann skeið hina miklu, hon var 30 at rúmatali, ok var þat skip allvel skipat. Þá kómu ok til hans mágar hans Hyrningr ok Þorgeirr, ok stýrði hvártveggi miklu skipi. Margir aðrir ríkismenn fylgðu honum. Hann hafði 60 langskipa, er hann fór or landi, ok sigldi suðr fyrir Danmörk gegnum Eyrarsund, ok svá til Vindlands. Hann gerði stefnulag við Burizleif konung, ok funnust þeir konungar, töluðu þeir þá um eignir, þær er Ólafr konungr heimti, ok fóru allar rœður líkliga milli konunga, ok var góðr greiðskapr um þær heimtingar, er Ólafr konungr þóttist þar eiga. Dvaldist Ólafr konungr þar lengi um sumarit, fann þar marga vini sína.

Eggjanarorð Sigríðar hinnar stórráðu.

106 (116). Sveinn konungr tjúguskegg átti þá Sigríði hina stórráðu, sem fyrr er ritit. Sigríðr var hinn mesti úvin Ólafs konungs Tryggvasonar, ok fann þat til saka, at Ólafr konungr hafði slitit einkamálum við hana ok lostit hana í andlit, svá sem fyrr er ritat. Hon eggjaði mjök Svein konung til at halda orrostu við Ólaf konung Tryggvason, ok sagði, at þat var œrin sök við Ólaf konung, er hann hafði lagzt með Þyri systur hans at úleyfi yðru, ok mundu ekki hinir fyrri frændr yðrir slíkt þola. Hafði Sigríðr dróttning slíkar fortölur optliga í munni, ok kom hon svá sínum fortölum, at Sveinn konungr var fullkominn at gera þetta ráð. Ok snimma um várit sendi Sveinn konungr menn austr til Svíþjóðar á fund Ólafs konungs Svíakonungs mágs síns ok Eiríks jarls, ok lét segja þeim, at Ólafr Noregs konungr hafði leiðangr úti ok ætlaði at fara um sumarit til Vindlands. Fylgði þat orðsending Danakonungs, at þeir Svíakonungr ok Eiríkr jarl skyldi her úti hafa ok fara til móts við Svein konung, skyldu þeir þá allir samt leggja til orrostu við Ólaf konung Tryggvason. En Ólafr

Svíakonungr ok Eiríkr jarl váru þessarrar ferðar albúnir, ok drógu þá saman skipaher mikinn af Svíaveldi, fóru því liði suðr til Danmerkr, ok kómu þar svá, at Ólafr konungr Tryggvason hafði áðr austr siglt. Þess getr Halldórr úkristni, er hann orti um Eirík jarl:

Út bauð jöfra hneitir
élmóðr af Svíþjóðu,
suðr hélt gramr til gunnar,
gunnbliks, liði miklu;
hverr vildi þá haulda
hrægeitunga feitir,
már fékk á sjá sára
sylg, Eiríki fylgja.

Þeir Svíakonungr ok Eiríkr jarl héldu til fundar við Danakonung, ok höfðu þá allir saman úgrynni hers.

Svikræði Sigvalda jarls.

107 (117). Sveinn konungr þá er hann hafði sent eptir herinum, þá sendi hann Sigvalda jarl til Vindlands at njósna um ferð Ólafs konungs Tryggvasonar, ok gildra svá til, at fundr þeira Sveins konungs mætti verða. Ferr þá Sigvaldi jarl leið sína, ok kom fram á Vindlandi, fór til Jómsborgar ok síðan á fund Ólafs konungs Tryggvasonar. Váru þar mikil vináttumál þeira á meðal, kom jarl sér í hinn mesta kærleik við Ólaf konung. Ástríðr kona jarls, dóttir Burizleifs konungs, var vin mikill Ólafs konungs, ok var þat mjök af hinum fyrrum tengðum, er Ólafr konungr hafði átt Geiru systur hennar. Sigvaldi jarl var maðr vitr ok ráðugr, en er hann kom sér í ráðagerð við Ólaf konung, þá dvaldi hann mjök ferðina hans austan at sigla, ok fann til þess mjök ymsa hluti. En lið Ólafs konungs lét geysi illa, ok váru menn mjök heimfúsir, er þeir lágu albúnir, en veðr byrvæn. Sigvaldi jarl fékk njósn leyniliga af Danmörk, at þá var austan kominn herr Svíakonungs, ok Eiríkr jarl hafði þá ok búinn sinn her, ok þeir höfðingjarnir mundu þá koma austr undir Vindland, ok þeir höfðu ákveðit, at þeir mundu bíða Ólafs konungs við ey, þá er Svöldr heitir, svá

þat, at jarl skyldi svá til stilla, at þeir mætti þar finna Ólaf konung.

Ferð Ólafs konungs af Vindlandi.

108 (118). Þá kom pati nökkurr til Vindlands, at Sveinn Danakonungr hafði her úti, ok gerðist brátt sá kurr, at Sveinn Danakonungr mundi vilja finna Ólaf konung. En Sigvaldi jarl segir konungi: Ekki er þat ráð Sveins konungs at leggja til bardaga við þik með Danaher einnsaman, svá mikinn her sem þér hafit. En ef yðr er nökkurr grunr á því, at úfriðr muni fyrir, þá skal ek fylgja yðr með mínu liði, ok þótti þat styrkr vera fyrr, hvar sem Jómsvíkingar fylgðu höfðingjum; mun ek fá þér 11 skip vel skipuð. Konungr játtaði þessu. Var þá lítit veðr ok hagstœtt, lét konungr þá leysa flotann ok blása til brottlögu. Drógu menn þá segl sín, ok géngu meira smáskipin öll, ok sigldu þau undan á haf út. En jarl sigldi nær konungsskipinu ok kallaði til þeira, bað konung sigla eptir sér: Mér er kunnast, segir hann, hvar djúpast er um eyjasundin, en þér munut þess þurfa með þau hin stóru skipin. Sigldi þá jarl fyrir með sínum skipum. Hann hafði 11 skip, en konungr sigldi eptir honum með sínum stórskipum, hafði hann þar ok 11 skip, en allr annarr herrinn sigldi út á hafit. En er Sigvaldi jarl sigldi utan at Svöldr, þá reri á móti þeim skúta ein. Þeir segja jarli, at herr Danakonungs lá þar í höfninni fyrir þeim. Þá lét jarl hlaða seglunum, ok róa þeir inn undir eyna. Halldórr úkristni segir svá:

Óna, fór ok einu
unnviggs, konungr sunnan,
sverð rauð mætr at morði
meiðr, sjau tigum skeiða,

þá er hún lagar hreina
hafði jarl um krafða,
sætt gékk seggja ættar
sundr, Skánunga fundar.

Hér segir, at Ólafr konungr ok Sigvaldi jarl höfðu 70 skipa ok einu meir, þá er þeir sigldu sunnan.

Viðrtal höfðingja ok ráðagerðir.

109 (119). Sveinn Danakonungr ok Ólafr Svíakonungr ok Eiríkr jarl váru þar þá með allan her sinn; þá var fagrt veðr ok bjart sólskin. Géngu þeir nú upp á hólminn allir höfðingjar, með miklar sveitir manna, ok sá, er skipin sigldu út á hafit mjök mörg saman. Ok nú sjá þeir, hvar siglir eitt mikit skip ok glæsiligt, þá mæltu báðir konungarnir: Þetta er mikit skip ok ákafliga fagrt, þetta mun vera Ormrinn langi. Eiríkr jarl svarar ok segir: Ekki er þetta Ormr hinn langi. Ok svá var, sem hann sagði, þetta skip átti Eindriði af Gimsum. Litlu síðar sá þeir, hvar annat skip sigldi miklu meira en hit fyrra. Þá mælti Sveinn konungr: Hræddr er Ólafr Tryggvason nú, eigi þorir hann at sigla með höfuðin á skipi sínu. Þá segir Eiríkr jarl: Ekki er þetta konungs skip, kenni ek þetta skip ok seglit, því at stafat er seglit, þat á Erlingr Skjálgsson; látum sigla þá, betra er oss skarð ok missa í flota Ólafs konungs en þetta skip þar svá búit. En stundu síðar sá þeir ok kendu skip Sigvalda jarls, ok viku þau þannug at hólmanum. Þá sá þeir hvar sigldu 3 skip, ok var eitt mikit skip. Mælti þá Sveinn konungr, biðr þá ganga til skipa sinna, segir at þar ferr Ormr hinn langi. Eiríkr jarl mælti: Mörg hafa þeir önnur stór skip ok glæsilig en Orm hinn langa, bíðum enn. Þá mæltu mjök margir menn: Eigi vill Eiríkr jarl nú hefjast ok hefna föður síns; þetta er skömm mikil, svá at spyrjast mun um öll lönd, ef ver liggjum hér með jafnmiklu liði, en Ólafr konungr sigli á hafit út hér hjá oss sjálfum. En er þeir höfðu þetta talat um hríð, þá sá þeir hvar sigldu 4 skip, ok eitt af þeim var dreki allmikill ok mjök gullbúinn. Þá stóð upp Sveinn konungr ok mælti hátt: Mun Ormrinn bera mik í kveld, honum skal ek stýra. Þá mæltu margir, at Ormrinn var furðu mikit skip ok frítt, ok rausn mikil at láta gera slíkt skip. Þá mælti Eiríkr jarl, svá at nökkurir menn heyrðu: Þótt Ólafr konungr hefði ekki meira skip en þetta, þá mundi Sveinn

konungr þat aldri fá af honum með einn saman Danaher. Dreif þá fólkit til skipanna, ok ráku af tjöldin ok ætluðu at búast skjótliga. En er hôfðingjar rœddu þetta milli sín, sem nú er sagt, þá sá þeir hvar sigldu 3 skip allmikil, ok fjórða síðast, ok var þat Ormr hinn langi. En þau hin stóru skip, er áðr höfðu siglt, ok þeir hugðu at Ormrinn væri, þat var hit fyrra Tranan, en hit síðara Ormr hinn skammi. En þá er þeir sá Orminn langa, kendu allir, ok mælti þá engi í mót, at þar mundi sigla Ólafr Tryggvason; géngu þá til skipanna ok skipuðu til atlögunnar. Váru þat einkamál þeira höfðingja Sveins konungs, Ólafs konungs, Eiríks jarls, at sinn þriðjung Noregs skyldi eignast hverr þeira, ef þeir feldi Ólaf konung Tryggvason; en sá þeira höfðingja, er fyrst géngi á Orminn, skyldi eignast alt þat hlutskipti, er þar fékkst, ok hverr þeira þau skip, er sjálfr hryði. Eiríkr jarl hafði barða einn geysi mikinn, er hann var vanr at hafa í víking; þar var skegg á ofanverðu barðinu hvárutveggja, en niðr frá járnspöng þykk, ok svá breið sem barðit, ok tók alt í sjá ofan.

Frá liði Ólafs konungs.

110 (120). Þá er þeir Sigvaldi jarl reru inn undir hólmann, þá sá þat þeir Þorkell dyðrill af *Trönunni ok aðrir skipstjórnarmenn, þeir er með honum fóru, at jarl sneri skipum undir hólmann, þá hlóðu þeir ok seglum ok reru eptir honum, ok kölluðu til þeira, spurðu hví þeir fóru svá. Jarl segir, at hann vill bíða Ólafs konungs: ok er meiri ván, at úfriðr sé fyrir oss. Létu þeir þá fljóta skipin, þar til er Þorkell nefja kom með Orm hinn skamma ok þau 3 skip, er honum fylgðu. Ok váru þeim sögð hin sömu tíðindi, hlóðu þeir þá ok sínum seglum, ok létu fljóta ok biðu Ólafs konungs. En þá er konungrinn sigldi innan at hólmanum, þá reri allr herrinn út á sundit fyrir þá. En er þeir sá þat, þá báðu þeir konunginn sigla leið sína, en leggja eigi til orrostu við svá mikinn her. Konungr

svarar hátt, ok stóð upp í lyptingunni: Láti ofan seglit, ekki skulu mínir menn hyggja á flótta, ek hefi aldri flýit í orrostu, ráði guð fyrir lífi mínu, en aldri mun ek á flótta leggja. Var svá gert, sem konungr mælti. Svá segir Hallfreðr:

Geta skal máls þess er mæla
menn at vápna sennu
dólga fangs við drengi
dáðöflgan gram kváðu.
Baða hertrygðar hyggja
hnekkir sína rekka,
þess lifa þjóðar sessa
þróttar orð, á flótta.

Ólafr konungr skipar liði sínu.

111 (121). Ólafr konungr lét blása til samlögu öllum skipum sínum. Var konungs skip í miðju liði, en þar á annat borð Ormr hinn skammi, en á annat borð Tranan. En þá er þeir tóku at tengja stafna á Orminum langa ok Orminum skamma, ok er konungr sá þat, kallaði hann hátt, bað þá leggja fram betr hit mikla skipit, ok láta þat eigi aptast vera allra skipa í herinum. Þá svarar Úlfr hinn rauði: Ef Orminn skal því lengra fram leggja, sem hann er lengri en önnur skip, þá mun ávint verða um söxin í dag. Konungr segir: Eigi vissa ek, at ek ætta stafnbúann bæði rauðan ok ragan. Úlfr mælti: Ver þú eigi meir baki lyptingina, en ek mun verja stafninn. Konungr hélt á boga, ok lagði ör á streng ok sneri at Úlfi. Úlfr mælti: Skjót annan veg, konungr, þannug sem meiri er þörfin, þér vinn ek þat er ek vinn.

Frá Ólafi konungi.

112 (122). Ólafr konungr stóð í lyptingu á Orminum, bar hann hátt mjök; hann hafði gyltan skjöld ok gullroðinn hjálm, var hann auðkendr frá öðrum mönnum, hann hafði rauðan kyrtil stuttan utan yfir brynju. En er Ólafr konungr sá, at riðluðust flotarnir, ok upp váru sett merki fyrir höfðingjum, þá spyrr hann: Hverr er höfðingi fyrir liði því, er gegnt oss er? Honum var sagt, at þar var

Sveinn konungr tjúguskegg með Danaher. Konungr svarar: Ekki hræðumst vér bleyður þær, eigi er hugr í Dönum. En hverr höfðingi fylgir þeim merkjum, er þar eru út ífrá á hœgra veg? Honum var sagt, at þar var Ólafr konungr með Svíaher. Ólafr konungr segir: Betra væri Svíum heima at sleikja um blótbolla sína, en ganga á Orminn undir vápn yður. En hverir eigu þau hin stóru skip, er þar liggja út á bakborða Dönum. Þar er, segja þeir, Eiríkr jarl Hákonarson. Þá svaraði Ólafr konungr: Hann mun þykkjast eiga við oss skapligan fund, ok oss er ván snarpligrar orrostu af því liði, þeir eru Norðmenn sem vér erum.

Upphaf orrostunnar.

113 (123). Síðan greiða konungar atróðr. Lagði Sveinn konungr sitt skip móti Orminum langa, en Ólafr konungr sœnski lagði út frá ok stakk stöfnum at yzta skipi Ólafs konungs Tryggvasonar, en öðrum megin Eiríkr jarl. Tókst þar þá hörð orrosta. Sigvaldi jarl lét skotta við sín skip ok lagði ekki til orrostu. Svá segir Skúli Þorsteinsson, hann var þá með Eiríki jarli:

Fylgða ek Frísa dólgi,
fékk ek ungr þar er spjör sungu,
nú fiðr öld at eldumk,
aldrbót, ok Sigvalda,
þar er til móts við mœti
málmþings í dyn hjálma
sunnr fyrir Svöldrar mynni
sárlauk roðinn bárum.

Ok enn segir frá þessum tíðindum Hallfreðr:

Þar hykk víst til mjök mistu,
mörg kom drótt á flótta,
gram þann er gunni framdi
gengis þrœnskra drengja.
Nœfr vá einn við jöfra
allvaldr tvá snjalla,
frægr er til slíks ok segja
siðr, en jarl hinn þriðja.

Flótti Sveins Danakonungs ok Ólafs Svíakonungs.

114 (124). Þessi orrosta var hin snarpasta ok allmannskœð. Frambyggjar á Orminum langa ok Orminum skamma ok Trönunni fœrðu akkeri ok stafnljá í skip Sveins

konungs, en áttu vápnin at bera niðr undir fœtr sér; hruðu þeir öll þau skip, er þeir féngu haldit. En konungrinn Sveinn ok þat lið, er undan komst, flýði á önnur skip, ok þar næst lögðu þeir frá or skotmáli. Ok fór þessi herr svá sem gat Ólafr konungr Tryggvason. Þá lagði þar at í staðinn Ólafr Svíakonungr; ok þegar er þeir koma nær stórskipum, þá fór þeim sem hinum, at þeir létu lið mikit ok sum skip sín, ok lögðu frá við svá búit. En Eiríkr jarl síbyrði Barðanum við hit yzta skip Ólafs konungs, ok hrauð hann þat ok hjó þegar þat or tengslum, en lagði þá at því, er þar var næst, ok barðist til þess er þat var hroðit. Tók þá liðit at hlaupa af hinum smærum skipunum ok upp á stórskipin. En Eiríkr jarl hjó hvert or tengslunum, svá sem hroðit var. En Danir ok Svíar lögðu þá í skotmál ok öllum megin at skipum Ólafs konungs, en Eiríkr jarl lá ávalt síbyrt við skipin ok átti höggorrostu. En svá sem menn féllu á skipum hans, þá géngu aðrir upp í staðinn, Svíar ok Danir. Svá segir Halldórr:

Gørðisk snarpra sverða,
slitu drengir frið lengi
þar er gollin spjör gullu,
gangr um Orminn langa.
Dólgs kváðu fram fylgja
fráns leggbita hánum
sœnska menn at sennu
sunnr ok danska runna.

Þá var orrosta hin snarpasta, ok féll þá mjök liðit, ok kom svá at lyktum, at öll váru hroðin skip Ólafs konungs Tryggvasonar nema Ormr hinn langi; var þar þá alt lið á komit, þat er vígt var hans manna. Þá lagði Eiríkr jarl Barðanum at Orminum langa síbyrt, ok var þar höggorrosta. Svá segir Halldórr:

Fjörð kom heldr í harðan,
hnitu reyr saman dreyra,
tungl skárusk þá tingla
tangar, Ormr hinn langi;
þá er borðmikinn Barða
brynflagðs reginn lagði,
jarl vann hjálms at hólmi
hríð, við Fáfnis síðu.

Frá Eiríki jarli.

115 (125). Eiríkr jarl var í fyrirrúmi á skipi sínu, ok var þar fylkt með skjaldborg. Var þá bæði höggorrosta

ok spjótum lagit ok kastat öllu, því er til vápna var, en sumir skutu bogaskoti eða handskoti. Var þá svá mikill vápnaburðr á Orminn, at varla mátti hlífum við koma, er svá þykt flugu spjót ok örvar; því at öllum megin lögðu herskip at Orminum. En menn Ólafs konungs váru þá svá óðir, at þeir hljópu upp á borðin, til þess at ná með sverðshöggum at drepa fólkit. En margir lögðu eigi svá undir Orminn, at þeir vildi í höggorrostu vera. En Ólafs menn géngu flestir út af borðunum, ok gáðu eigi annars, en þeir berðist á sléttum velli, ok sukku niðr með vápnum sínum. Svá segir Hallfreðr:

Sukku niðr af naðri
naddfárs í böð sárir
baugs, gerðut við vægjask,
verkendr meginserkjar.

Vanr mun Ormr, þótt Ormi
alldýrr konungr stýri,
hvars hann skríðr með lið lýða,
lengi slíkra drengja.

Frá Einari þambarskelfi.

116 (126). Einarr þambarskelfir var á Orminum aptr í krapparúmi, hann skaut af boga ok var allra manna harðskeytastr. Einarr skaut at Eiríki jarli ok laust í stýrishnakkann fyrir ofan höfuð jarli, ok gékk alt upp á reyrböndin. Jarl leit til ok spurði, ef þeir vissi, hverr skaut? En jafnskjótt kom önnur ör svá nær jarli, at flaug milli síðunnar ok handarinnar, ok svá aptr í höfðafjölina, at langt stóð út broddrinn. Þá mælti jarl við mann, þann er sumir nefna Finn, en sumir segja, at hann væri finskr, sá var hinn mesti bogmaðr: Skjóttu mann þann hinn mikla í krapparúminu. Finnr skaut, ok kom örin á boga Einars miðjan, í því bili er Einarr dró hit þriðja sinn bogann. Brast þá boginn í tvá hluti. Þá mælti Ólafr konungr: Hvat brast þar svá hátt. Einarr svarar: Noregr or hendi þér, konungr! Eigi mun svá mikill brestr at orðinn, segir konungr, tak boga minn ok skjót af. Ok kastaði boganum til hans. Einarr tók bogann ok dró þegar fyrir odd örvarinnar, ok mælti: Ofveikr, ofveikr allvalds boginn. Ok kastaði aptr boganum; tók þá skjöld sinn ok sverð ok barðist.

Ólafr konungr fær mönnum sínum hvöss sverð.

117 (127). Ólafr konungr Tryggvason stóð í lypting á Orminum, ok skaut optast um daginn, stundum bogaskoti en stundum gaflökum, ok jafnan tveim senn. Hann sá fram á skipit, ok sá sína menn reiða sverðin ok höggva títt, ok sá at illa bitu; mælti þá hátt: Hvárt reiði þér svá slæliga sverðin, er ek sé at ekki bíta yðr? Maðr svarar: Sverð vár eru slæ ok brotin mjök. Þá gékk konungr ofan í fyrirrúmit ok lauk upp hásætiskistuna, tók þar or mörg sverð hvöss ok fékk mönnum. En er hann tók niðr hinni hœgri hendi, þá sá menn, at blóð rann ofan undan brynstúkunni, en engi vissi hvar hann var sárr.

Uppganga á Orminn.

118 (128). Mest var vörnin á Orminum ok mannskœðust af fyrirrúmsmönnum ok stafnbúum, þar var hvártveggja valit mest mannfólkit ok hæst borðin. En lið féll fyrst um mitt skipit. Ok þá er fátt stóð manna upp um sigluskeið, þá réð Eiríkr jarl til uppgöngunnar ok kom upp á Orminn við 15da mann. Þá kom í mót honum Hyrningr mágr Ólafs konungs með sveit manna, ok varð þar hinn harðasti bardagi, ok lauk svá, at jarl hrökk ofan aptr á Barðann, en þeir menn, er honum höfðu fylgt, féllu sumir, en sumir váru særðir. Þess getr Þórðr Kolbeinsson:

Þar var hjálmaðs herjar
Hropts við dreyrgar tóptir,
orð fékk gott er gerði,
grams vör blám hjörvi;
höll bilar hára fjalla,
Hyrningr! áðr þat fyrnisk.

Þar varð enn hin snarpasta orrosta, ok féllu þá margir menn á Orminnm. En er þyntist skipan á Orminum til varnarinnar, þá réð Eiríkr jarl annat sinn til uppgöngu á Orminn. Varð þá enn hörð viðtaka. En er þetta sá stafnbúar á Orminum, þá géngu þeir aptr á skipit, ok snúast til varnar móti jarli ok veita harða viðrtöku. En fyrir því at þá var svá mjök fallit lið á Orminum, at víða

váru auð borðin, tóku þá jarls menn víða upp at ganga. En alt þat lið, er þá stóð uppi til varnar á Orminum, sótti aptr á skipit, þar sem konungr var. Svá segir Halldórr úkristni, at Eiríkr jarl eggjaði þá sína menn:

Hét á heiptar nýta
hugreifr, með Óleifi
aptr stökk þjóð um þóptur,
þengill sína drengi.
Þá er hafvita höfðu
Hallands um gram snjallan,
varð fyrir Vinda myrði
vápneiðr, lokit skeiðum.

Hroðinn Ormrinn langi.

119 (129). Kolbjörn stallari gékk upp í lypting til konungs; þeir höfðu mjök líkan klæðabúnað ok vápna, Kolbjörn var ok allra manna mestr ok fríðastr. Varð nú enn í fyrirrúminu hin snarpasta orrosta. En fyrir þá sök at þá var svá mikit fólk komit upp á Orminn af liði jarls, sem vera mátti á skipinu, en skip hans lögðu at öllum megin utan at Orminum, en lítit fjölmenni til varnar móti svá miklum her, nú þótt þeir menn væri bæði sterkir ok frœknir, þá féllu nú flestir á lítilli stundu. En Ólafr konungr sjálfr ok þeir Kolbjörn báðir hljópu þá fyrir borð, ok á sitt borð hvárr. En jarls menn höfðu lagt utan at smáskútur, ok drápu þá er á kaf hljópu. Ok þá er konungr sjálfr hafði á kaf hlaupit, vildu þeir taka hann höndum ok fœra Eiríki jarli. En Ólafr konungr brá yfir sik skildinum ok steyptist í kaf; en Kolbjörn stallari skaut undir sik skildinum, ok hlífði sér svá við vápnum, er lagt var af skipum þeim er undir lágu, ok féll hann svá á sjáinn, at skjöldrinn varð undir honum, ok komst hann því eigi í kaf svá skjótt, ok varð hann handtekinn ok dreginn upp í skútuna, ok hugðu þeir, at þar væri konungrinn. Var hann þá leiddr fyrir jarl. En er þess varð jarl varr, at þar var Kolbjörn en eigi Ólafr konungr, þá váru Kolbirni grið gefin. En í þessi svipan hljópu allir fyrir borð af Orminum, þeir er þá váru á lífi, Ólafs konungs menn; ok segir Hallfreðr svá, at Þorkell nefja konungs bróðir hljóp síðast allra manna fyrir borð:

Úgrœðir sá auða
armgrjóts Trönu fljóta,
hann rauð geir at gunni
glaðr, ok báða naðra,
áðr hjaldrþorinn héldi
hugframr í böð ramri
snotr af snœris vitni
sunds Þorketill undan.

Frá Vindasnekkjunni.

120 (130). Svá var fyrr ritat, at Sigvaldi jarl kom til föruneytis við Ólaf konung í Vindlandi ok hafði 10 skip, en þat hit ellifta, er á váru menn Ástríðar konungsdóttur konu jarls. En þá er Ólafr konungr hafði fyrir borð hlaupit, þá œpti herrinn allr sigróp, ok þá lustu þeir árum í sjá Sigvaldi jarl ok hans menn, ok reru til bardaga. Þess getr Halldórr úkristni:

Drógusk vítt at vági
Vinda skeiðr, ok gíndu
Þriðja hauðrs á þjóðir
þunn gálkn járnmunnum.
Gnýr varð á sjá sverða,
sleit örn gera beitu,
dýrr vá drengja stjóri,
drótt kom mörg á flótta.

En sú Vindasnekkjan, er Ástríðar menn váru á, reri brott ok aptr undir Vindland, ok var þat margra manna mál þegar, at Ólafr konungr mundi hafa steypt af sér brynjunni í kafi ok kafat svá út undan langskipunum, lagzt síðan til Vindasnekkjunnar, ok hefði menn Ástríðar flutt hann til lands. Ok eru þar margar frásagnir um ferðir Ólafs konungs gervar síðan af sumum mönnum. En á þessa leið segir Hallfreðr:

Veitkat ek hitt hvárt heita
hungrdeyfi skal ek leyfa
dynsæðinga dauðan
dýrbliks eða þó kvikvan,
alls sannliga segja,
sárr mun gramr at hváru,
hætt er til hans at frétta,
hvártveggja mér seggir.

En hvernug sem þat hefir verit, þá kom Ólafr konungr Tryggvason aldregi síðan til ríkis í Noregi. En þó segir Hallfreðr vandræðaskáld á þessa leið:

Samr var árr um ævi
oddbragðs hinn, er þat sagði
at lofða gramr lifði,
læstyggs sonar Tryggva.
Vera kveðr öld or éli
Ólaf kominn stála;
menn geta máli sönnu,
mjök er verr en svá, ferri.

Ok enn þetta:

Mundut þess, alls þegnar
þróttharðan gram sóttu,
frá ek, með lýða liði
landher ðar sköp verða,
at mundjökuls myndi
margdýrr koma stýrir,
geta þykkjask þess gotnar
glíkligs, or her slíkum.

Enn segir auðar kenni
austr í málma gnaustan
seggr frá sárum tiggja
sumr eða brott um komnum.
Nú er sannfregit sunnan
siklings or styr miklum,
kann ek eigi mart við manna,
morð, veifanar orði.

Frá Eiríki jarli.

121 (131). Eiríkr jarl Hákonarson eignaðist Orminn langa með sigrinum ok hlutskipti mikit. Svá segir Halldórr:

Hjalmfaldinn bar hilmi
hrings at miklu þingi,
skeiðr glæstu þá þjóðir,
þangat Ormr hinn langi.

En sunnr at gný gunnar
glaðr tók jarl við naðri,
áðr varð egg at rjóða
ættgóðr Hemings bróðir.

Sveinn son Hákonar jarls hafði þá fest Hólmfríði dóttur Ólafs Svíakonungs. En er þeir skiptu Noregsveldi milli sín, Danakonungr ok Svíakonungr ok Eiríkr jarl, þá hafði Ólafr Svíakonungr 4 fylki í Þrándheimi ok Mœri hváratveggju ok Raumsdal, ok austr Ránríki frá Gautelfi ok til Svínasunds. Þetta ríki fékk Ólafr konungr í hendr Sveini jarli, með þvílíkum formála, sem fyrr höfðu haft skattkonungar eða jarlar af yfirkonungum. En Eiríkr jarl hafði 4 fylki í Þrándheimi, Hálogaland ok Naumudal, Fjörðu ok Fjalir, Sogn ok Hörðaland ok Rogaland, ok Norðragðir alt til Líðandisness. . Svá segir Þórðr Kolbeinsson:

Veit ek fyrir Erling utan
ár at hersar váru,
lofa ek fasta tý, flestir,
farlands, vinir jarla.
En eptir víg frá Veigu,
vel ek orð, at styr norðan
land eða lengra stundu
lagðisk suðr til Agða.

Allvalds nutu aldir,
una líkar vel slíku;
skyldr lézk hendi at halda
hann yfir Noregs mönnum.
En Sveinn konungr sunnan
sagðr er dauðr, en auðir,
fátt bilar flestra ýta
fár, hans býir váru.

Sveinn Danakonungr hafði þá enn Víkina, svá sem hann hafði fyrr haft, en hann veitti Eiríki jarli Raumaríki ok Heið-

mörk. Sveinn Hákonarson tók jarldóm af Ólafi hinum sœnska. Sveinn jarl var allra manna fríðastr, er menn hafi sét. Eiríkr jarl ok Sveinn jarl létu báðir skírast, ok tóku rétta trú, en meðan þeir réðu fyrir Noregi, þá létu þeir gera hvern sem vildi um kristnihaldit, en forn lög héldu þeir vel ok alla landssiðu, ok váru menn vinsælir ok stjórnsamir. Var Eiríkr jarl mjök fyrir þeim brœðrum um forráð öll.

SAGA ÓLAFS HINS HELGA HARALDSSONAR.

Uppfóstr Ólafs helga Haraldssonar.

1. Ólafr sonr Haralds hins grenska fœddist upp með Sigurði sýr stjúpföður sínum ok Ástu móður sinni. Hrani hinn víðförli var með Ástu; hann veitti fóstr Ólafi konungi Haraldssyni. Ólafr var snimma gerviligr maðr, fríðr sýnum, meðalmaðr á vöxt; vitr var hann snimma ok orðsnjallr. Sigurðr sýr var búsýslumaðr mikill ok hafði menn sína mjök í starfi, ok hann sjálfr fór optliga at sjá um akra ok eng eða fénað, ok enn til smíða, eða þar er menn störfuðu eitthvat.

Frá Ólafi ok Sigurði konungi sýr.

2. Þat var eitt sinn, at Sigurðr konungr vildi ríða af bœ, þá var engi maðr heima á bœnum; hann kvaddi Ólaf stjúpson sinn at söðla sér hest. Ólafr gékk til geitahúss, tók þar bukk, þann er mestr var, ok leiddi heim ok lagði á söðul konungs; gékk þá ok sagði honum, at þá hafði hann búit honum reiðskjóta. Þá gékk Sigurðr kon-

ungr til ok sá, hvat Ólafr hafði gert. Hann mælti: Auðsætt er, at þú munt vilja af höndum ráða kvaðningar mínar; mun móður þinni þat þykkja sœmiligt, at ek hafa engar kvaðningar við þik, þær er þér sé í móti skapi; er þat auðsætt, at vit munum ekki vera skaplíkir, muntu vera miklu skapstœrri en ek em. Ólafr svarar fá ok hló við ok gékk í brott.

Frá íþróttum Ólafs.

3. Ólafr Haraldsson, er hann vóx upp, var ekki hár meðalmaðr ok allþrekligr, sterkr at afli, ljósjarpr á hár, breiðleitr, ljóss ok rjóðr í andliti, eygðr forkunnar vel, fagreygr ok snareygr, svá at ótti var at sjá í augu honum, ef hann var reiðr. Ólafr var íþróttamaðr mikill um marga hluti, kunni vel við boga, skaut manna bezt handskoti, ok syndr vel, hagr ok sjónhannarr um smíðir allar, hvárt er hann gerði eða aðrir menn. Hann var kallaðr Ólafr digri. Var hann djarfr ok snjallr í máli, bráðgerr at öllum þroska, bæði afli ok vizku, ok hugþekkr var hann öllum frændum sínum ok kunnmönnum, kappsamr í leikum ok vildi fyrir vera öllum öðrum, sem vera átti fyrir tignar sakir hans ok burða.

Upphaf hernaðar Ólafs konungs.

4. Ólafr Haraldsson var þá 12 vetra gamall, er hann steig á herskip fyrsta sinn. Ásta móðir hans fékk til Hrana, er kallaðr var konungsfóstri, til forráða fyrir liðinu ok í för með Ólafi; því at Hrani hafði opt áðr verit í víking. Þá er Ólafr tók við liði ok skipum, þá gáfu liðsmenn honum konungsnafn, svá sem siðvenja var til, at herkonungar, þeir er í víking váru, er þeir váru konungbornir, þá báru þeir konungsnafn þegar, þótt þeir sæti eigi at löndum. Hrani sat við stýrihömlu; því segja sumir menn, at Ólafr væri háseti, en hann var þó konungr yfir liðinu. Þeir héldu austr með landinu ok fyrst til Danmerkr. Svá segir Óttarr svarti, er hann orti um Ólaf konung:

Ungr hraztu á vit vengis
vígrakkr konungr blakki,
þú hefir dýrum þrek, dreyra
Danmarkar, þik vandan.
Varð nýtligust norðan,
nú ert ríkr af hvöt slíkri,
frá ek til þess er fórut,
för þín, konungr, görva.

En er haustaði, sigldi hann austr fyrir Svíaveldi, tók þá at herja ok brenna landit; því at hann þóttist eiga Svíum at launa fullan fjándskap, er þeir höfðu tekit af lífi Harald föður hans. Óttarr svarti segir þat berum orðum, at hann fór þá austr or Danmörk:

Öttuð árum skreyttum
austr í Salt með flaustum,
báruð lind af landi
landvörðr! á skip randir.
Neyttuð segls ok settut
sundvarpaði stundum,
sleit mjök róin mikla
mörg ár und þér báru.
Drótt var drjúgligr ótti,
dólglinns, at för þinni,
svanbræðir! namtu síðan
Svíþjóðar nes rjóða.

Orrosta hin fyrsta.

5. Þat haust barðist Ólafr við Sótasker hina fyrstu orrostu, þat er í Svíaskerjum. Þar barðist hann við víkinga, ok er sá Sóti nefndr, er fyrir þeim réð; hafði Ólafr lið miklu minna ok skip stœrri. Hann lagði sín skip í milli boða nökkurra, ok var víkingunum úhœgt at at leggja. En þau skip er næst lágu þeim, þá kómu þeir á stafnljám ok drógu þau at sér ok hruðu þá skipin. Víkingarnir lögðu frá ok höfðu látit lið mikit. Sigvatr skáld segir frá þessarri orrostu í því kvæði, er hann taldi orrostur Ólafs konungs:

Langr bar út hinn unga
jöfra kund at sundi,
þjóð ugði sér síðan,
sjámeiðr, konungs reiði.
Kann ek til margs, en manna,
minni, fyrsta sinni
hann rauð œstr fyrir austan
úlfs fót við sker Sóta.

Hernaðr í Svíþjóð.

6. Ólafr konungr hélt þá austr fyrir Svíþjóð ok lagði inn í Löginn ok herjaði á bæði lönd. Hann lagði alt upp til Sigtúna ok lá við fornu Sigtún. Svá segja Svíar, at

þar sé enn grjóthlöð, þau er Ólafr lét gera undir bryggjusporða sína. En er haustaði, þá spurði Ólafr Haraldsson til þess, at Ólafr Svíakonungr dró saman her mikinn, ok svá þat, at hann hafði járnum komit fyrir Stokksund ok sett lið fyrir. En Svíakonungr ætlaði, at Ólafr konungr myndi þar bíða frøra, ok þótti Svíakonungi lítils vert um her Ólafs konungs, því at hann hafði lítit lið. Þá fór Ólafr konungr út til Stokksunda, ok komst þar eigi út. Kastali var fyrir vestan sundit, en herr manns fyrir sunnan. En er þeir spurðu, at Svíakonungr var á skip kominn ok hafði her mikinn ok fjölda skipa, þá lét Ólafr konungr grafa út í gegnum Agnafit til hafs. Þá váru regn mikil. En um alla Svíþjóð fellr hvert rennanda vatn í Löginn, en einn óss er til hafs or Leginum, ok svá mjór, at margar ár eru breiðari. En þá er regn eru mikil ok snjánám, þá falla vötnin svá œsiliga, at forsfall er út um Stokksund, en Lögrinn gengr svá mjök upp á löndin, at víða flóar. En er gröptrinn kom út í sjáinn, þá hljóp vatnit ok straumrinn út; lét þá Ólafr konungr á skipum sínum leggja öll stýri or lagi ok draga segl við hún. Byrr var á blásandi. Þeir stýrðu með árum, ok géngu skipin mikinn út yfir grunnit ok kómu öll heil á hafit. En Svíar fóru þá á fund Ólafs Svíakonungs ok sögðu honum, at Ólafr digri var þá kominn út á haf. Svíakonungr veitti þeim stórar átölur, er gætt skyldu hafa, at Ólafr kvæmist eigi út. Þat er nú síðan kallat Konungssund, ok má þar ekki stórskipum fara, nema þá er vötn œsast mest. En þat er sumra manna sögn, at Svíar yrði varir við, þá er þeir Ólafr höfðu út grafit fitina ok vatnit féll út, ok svá, at Svíar fóru þá til með her manns ok ætluðu at banna Ólafi, at hann fœri út, en er vatnit gróf út tveggja vegna, þá féllu bakkarnir, ok þar fólkit með, ok týndist þar fjöldi liðs. En Svíar mæla þessu í mót ok telja hégóma, at þar hafi menn farizt. Ólafr konungr sigldi um haustit til Gotlands ok bjóst þar at herja. En Gotar höfðu þar samnað ok gerðu menn til

konungs ok buðu honum gjald af landinu. Þat þektist konungr, ok tekr gjald af landinu, ok sat þar um vetrinn. Svá segir Óttarr svarti:

Gildir komtu at gjaldi
gotneskum her flotna,
þorðut þér at varða
þat land jöfurr brandi.
Rann, en maðr um minna
margr býr um þrek, varga
hungr frá ek austr, hinn yngri,
Eysýslu lið, þeyja.

Önnur orrosta.

7. Hér segir svá, at Ólafr konungr fór, er váraði, austr til Eysýslu ok herjaði, veitti þar landgöngu, en Eysýslir kómu ofan ok héldu orrostu við hann. Þar hafði Ólafr konungr sigr, rak flótta, herjaði ok eyddi landit. Svá er sagt, at fyrst er þeir Ólafr konungr kómu í Eysýslu, þá buðu bœndr honum gjald; en er gjaldit kom ofan, þá gékk hann í móti með liði alvápnuðu; ok varð þá annan veg en bœndr ætluðu, því at þeir fóru ofan með ekki gjald, heldr með hervápnum, ok börðust við konung, sem fyrr var sagt. Svá segir Sigvatr skáld:

Þat var enn at önnur
Ólafr, né svik fálusk,
odda þing í eyddri
Eysýslu gékk heyja.
Sitt áttu fjör fótum,
fár beið or stað sára,
enn þeir er undan runnu,
allvaldr! búendr gjalda.

Þriðja orrosta.

8. Síðan sigldi hann aptr til Finnlands ok herjaði þar ok gékk á land upp, en lið alt flýði á skóga ok eyddi bygðina at fé öllu. Konungr gékk langt á landit upp ok yfir skóga nökkura. Þar váru fyrir dalbygðir nökkurar; þar heita Herdalar. Þeir féngu lítit fé, en ekki af mönnum. Þá leið á daginn, ok sneri konungr ofan aptr til skipa. En er þeir kómu á skóginn, þá dreif lið at þeim öllum megin ok skaut á þá, ok sóttu at fast. Konungr bað menn hlífa sér, ok vega í mót slíkt er þeir mætti við komast; en þat var úhœgt, því at Finnar létu skóginn hlífa sér. En áðr konungr kvæmi af skóginum, lét hann marga menn, ok margir urðu sárir; kom síðan um

kveldit til skipa sinna. Þeir Finnar gerðu um nóttina œðiveðr með fjölkyngi ok storm sjávar. En konungr lét upptaka akkerin ok draga segl, ok beittu um nóttina fyrir landit. Mátti þá enn sem optar meira hamingja konungs en fjölkyngi Finna; féngu þeir beitt um nóttina fyrir Balagarðssíðu, ok þaðan í hafit út. En herr Finna fór hit efra, svá sem konungr sigldi hit ytra. Svá segir Sigvatr:

Hríð varð stáls í stríðri
ströng Herdala göngu
Finnlendinga at fundi
fylkis niðs hin þriðja..
En austr við lá leysti
leið víkinga skeiðar.
Balagarðs at borði
brimskíðum lá síða.

Orrosta hin fjórða í Suðrvík.

9. Þá sigldi Ólafr konungr til Danmerkr; hitti hann þar Þorkel hinn háfa, bróður Sigvalda jarls, ok réðst Þorkell til ferðar með honum, því at hann var þá búinn áðr at fara í hernað. Sigldu þeir þá suðr fyrir Jótlands síðu ok þar sem heitir Suðrvík, ok unnu þeir víkingaskip mörg. En víkingar, þeir er jafnan lágu úti ok réðu fyrir liði miklu, létu sik konunga kalla, þótt þeir ætti engi lönd til forráða. Lagði Ólafr konungr þar til bardaga; varð þar orrosta mikil, fékk þar Ólafr konungr sigr ok fé mikit. Svá segir Sigvatr:

Enn kváðu gram Gunnar
galdrs upphöfum valda,
dýrð frá ek þeim er vel varðisk
vinnask, fjórða sinni,
þá er ólítill úti
jöfra liðs á miðli
friðr gékk sundr í slíðri
Suðrvík Dönum kuðri.

Orrosta hin fimta við Frísland.

10. Þá sigldi Ólafr konungr suðr til Fríslands ok lá fyrir Kinnlima síðu í hvössu veðri. Þá gékk konungr á land með lið sitt, en landsmenn riðu ofan í móti þeim ok börðust við þá. Svá segir Sigvatr skáld:

Víg vantu, hlenna hneigir!
hjálmum grimt it fimta;
þoldu hlýr fyrir hári
hríð Kinnlima síðu,
þá er við rausn at ræsis
reið herr ofan skeiðum,
en í gegn at gunni
gékk hilmis lið rekkum.

Dauði Sveins tjúguskeggs.

11. Ólafr konungr sigldi þá vestr til Englands. Þat var þar tíðinda, at Sveinn tjúguskegg Danakonungr var þenna tíma í Englandi með Danaher, ok hafði þar þá setit um hríð ok herjat land Aðalráðs konungs. Höfðu þá Danir víða gengit yfir England; var þá svá komit, at Aðalráðr konungr hafði flýit landit ok farit suðr í Valland. Þetta sama haust, er Ólafr konungr kom til Englands, urðu þau tíðindi þar, at Sveinn konungr Haraldsson varð bráðdauðr um nótt í rekkju sinni; ok er þat sögn enskra manna, at Eaðmundr hinn helgi hafi drepit hann, með þeima hætti sem hinn helgi Merkurius drap Julianum níðing. En er þat spurði Aðalráðr Englakonungr á Flæmingjaland, þá snýr hann þegar aptr til Englands. En þá er hann kom aptr í landit, sendi hann orð öllum þeim mönnum, er fé vildu þiggja til þess at vinna land með honum. Dreif þá mikit fjölmenni til hans. Þá kom til liðs við hann Ólafr konungr með mikla sveit Norðmanna. Þá lögðu þeir fyrst til Lundúna ok héldu skipahernum utan í Temps, en Danir héldu borginni. Öðrum megin árinnar er mikit kauptún, er heitir Suðvirki; þar höfðu Danir mikinn umbúnað, grafit díki stór, ok settu fyrir innan vegg með viðum ok grjóti ok torfi, ok höfðu þar í lið mikit. Aðalraðr konungr lét þar veita atsókn mikla, en Danir vörðu, ok fékk Aðalráðr konungr ekki atgert. Bryggjur váru þar yfir ána milli borgarinnar ok Suðvirkis svá breiðar, at aka mátti vögnum á víxl. Á bryggjunum váru vígi ger, bæði kastalar ok borðþök forstreymis, svá at tók upp fyrir miðjan mann, en undir bryggjunum váru stafir, ok stóðu þeir niðr grunn í ánni. En er atsókn var veitt, þá stóð herrinn á bryggjunum um allar þær ok varði þær. Aðalráðr konungr var mjök hugsjúkr, hvernug hann skyldi vinna bryggjurnar. Hann kallaði á tal alla höfðingja hersins, ok leitaði ráðs við þá, hvernug þeir skyldu koma ofan bryggjunum. Þá segir Ólafr konungr, at hann mun freista at leggja til sínu liði,

ef aðrir höfðingjar vilja at leggja. Á þeiri málstefnu var þat ráðit, at þeir skyldu leggja her sinn upp undir bryggjurnar; bjó þá hverr sitt lið ok sín skip.

Orrosta hin sétta.

12. Ólafr konungr lét gera flaka stóra af viðartágum ok af blautum viði, ok taka í sundr til vandahús, ok lét þat bera yfir skip sín svá vítt, at þat tók af borðum út; þar lét hann setja undir stafi svá þykt ok svá hátt, at bæði var hœgt at vega undan ok ýrit stint fyrir grjóti, ef ofan væri á borit. En er herrinn var búinn, þá veittu þeir atróðr neðan eptir ánni, ok er þeir koma nær bryggjunum, þá var borit ofan á þá bæði skot ok grjót svá stórt, at ekki hélt við hvárki hjálmar né skildir, ok skipin meiddust sjálf ákafliga; lögðu þá margir frá. En Ólafr konungr ok Norðmanna lið með honum reru alt upp undir bryggjurnar ok báru kaðla um stafina, þá er upp héldu bryggjunum, ok tóku þá ok reru öllum skipunum forstreymis, sem mest máttu þeir. Stafirnir drógust með grunni ok alt til þess er þeir váru lausir undir bryggjunum. En fyrir því at vápnaðr herr stóð á bryggjunum þykt, þar var bæði grjót mart ok hervápn mörg, en stafirnir váru undan brotnir, þá bresta af því niðr bryggjurnar, ok fellr fólkit mart ofan á ána, en alt annat liðit flýði af bryggjunum, sumt í borgina, en sumt í Suðvirki. Eptir þat veittu þeir atgöngu í Suðvirki, ok unnu þat. En er borgarmenn sá þat, at áin var unnin Temps, svá at þeir máttu ekki banna skipfarar upp í landit, þá hræddust þeir ok gáfu upp borgina, ok tóku við Aðalráði konungi. Svá segir Óttarr svarti:

Enn brauztu, éla kennir
yggs, gunnþorinn bryggjur,
linns hefir lönd at vinna,
Lundúna, þér snúnat.

Höfðu hart um krafðir,
hildr óx við þat, skildir
gang, en gamlir sprungu
gunnþinga járnhringar.

Ok enn kvað hann þetta:

Komtu í land ok lendir,
láðvörðr, Aðalráði,

þín naut rekka rúni,
ríki efldr, at slíku.

Harðr var fundr sá er fœrðut
friðlands á vit niðja,
réð ættstuðill áðan,
Jatmundar, þar grundu.

Enn segir Sigvatr frá þessu:

Rétt er at sókn hin sétta,
snarr þengill bauð Englum
at, þar er Ólafr sótti,
Yggs, Lundúna bryggjur.
Sverð bitu völsk, en vörðu
víkingar þar díki,
átti sumt í sléttu
Suðvirki lið búðir.

Orrosta hin sjaunda.

13. Ólafr konungr var um vetrinn með Aðalráði konungi; þá áttu þeir orrostu mikla á Hringmaraheiði á Úlfkelslandi; þat ríki átti þá Úlfkell snillingr; þar féngu konungarnir sigr. Svá segir Sigvatr skáld:

Enn lét sjaunda sinni
sverðþing háit verða
endr á Úlfkels landi
Ólafr, sem ek fer máli.
Stóð Hringmaraheiði,
herfall var þar, alla
Ellu kind, en olli
arfvörðr Haralds starfi.

Enn segir Óttarr svá frá þessarri orrostu:

Þengill, frá ek at þunga
þinn herr skipum ferri,
rauð Hringmaraheiði,
hlóð valköstu, blóði.
Laut fyrir yðr áðr létti
landfólk í gný randa,
Engla ferð, at jörðu,
ótt en mörg á flótta.

Þá lagðist landit enn víða undir Aðalráð konung, en þingamenn ok Danir héldu mörgum borgum, ok víða héldu þeir þá enn landinu.

Orrosta hin átta ok níunda.

14. Ólafr konungr var höfðingi fyrir herinum, þá er þeir héldu til Kantarabyrgis, ok börðust þar alt til þess er þeir unnu staðinn, drápu þar fjölda liðs ok brendu borgina. Svá segir Óttarr svarti:

Atgöngu vantu, yngvi,
ætt siklinga mikla,
blíðr hilmir, tóktu breiða
borg Kantara um morgin.
Lék við rönn af ríki,
réttu, bragna konr, gagni,
aldar frá ek at aldri,
eldr ok reykr, at þú beldir.

Sigvatr telr þessa hina áttu orrostu Ólafs konungs:

Veit ek at víga mœtir
Vindum háttr hinn átta,
styrkr gékk vörðr at virki
verðungar, styr gerði.
Sinn máttut bœ banna,
borg Kantara sorgar
mart fékk prúðum Pörtum
port, greifar Óleifi.

Ólafr konungr hafði þá landvörn fyrir Englandi, ok fór með herskipum fyrir land fram, ok lagði upp í Nýjamóðu; þar var fyrir þingamanna lið, ok átti þar orrostu, ok hafði Ólafr konungr sigr. Svá segir Sigvatr skáld:

Vann ungr konungr Englum
ótrauðr skarar rauðar,
endr kom brúnt á branda
blóð í Nýjamóðu.
Nú hefi ek orrostur, austan
ógnvaldr! níu taldar;
herr féll danskr þar er dörrum
dreif mest at Óleifi.

Ólafr konungr fór þá víða um landit ok tók gjöld af mönnum, en herjaði at öðrum kosti. Svá segir Óttarr:

Máttið enskrar ættar
öld, þar er tókt við gjöldum
vísi vægðarlausum
víðfrægr, við þér bægja.
Guldut gumnar sjaldan
goll döglingi hollum,
stundum frá ek til strandar
stór þing ofan fóru.

Þar dvaldist Ólafr konungr í þat sinn 3 vetr.

Orrosta hin tíunda í Hringsfirði.

15. En hit þriðja vár andaðist Aðalráðr konungr; tóku þá konungdóm synir hans Eatmundr ok Eatvarðr. Þá fór Ólafr konungr suðr um sjá, ok þá barðist hann í Hringsfirði ok vann kastala á Hólunum, er víkingar sátu í; hann braut kastalann. Svá segir Sigvatr skáld:

Tøgr var fullr í fögrum
fólkveggs drífar hreggi,
hélt sem hilmir mælti,
Hringsfirði, lið þingat.
Ból lét hann á Hœli
hátt, víkingar áttu,
þeir báðut sér síðan
slíks skotnaðar, brotna.

Orrosta hin ellifta ok hin tólfta ok þrettánda.

16. Þá hélt Ólafr konungr liði sínu vestr til Gríslupolla, ok barðist þar við víkinga fyrir Vilhjálmsbœ; þar hafði Ólafr konungr sigr. Svá segir Sigvatr:

Ólafr vantu þar er jöfrar
ellifta styr féllu,
ungr komtu af því þingi
þollr í Gríslupollum.

Þat frá ek víg at víttu
Vilhjálms fyrir bœ hjálma,
tala minst er þat telja,
tryggs jarls háit snarla.

Því næst barðist hann vestr í Fetlafirði, sem segir Sigvatr:

Tönn rauð tólfta sinni
túrfylgjandi ylgjar,

varð, í Fetlafirði,
fjörbann lagit manna.

Þaðan fór Ólafr konungr alt suðr til Seljupolla, ok átti þar orrostu. Þar vann hann borg þá er heitir Gunnvaldsborg; hon var mikil ok forn, ok þar tók hann jarl, er fyrir réð borginni, er hét Geirfiðr. Þá átti Ólafr konungr tal við borgarmennina; hann lagði gjald á borgina ok á jarl til útlausnar, 12 þúsundir gullskillinga. Slíkt fé var honum goldit af borginni, sem hann lagði á. Svá segir Sigvatr:

Þrettánda vann Þrœnda,
þat var flótta böl, dróttinn
snjallr í Seljupollum
sunnarla styr kunnan.

Upp lét gramr í gamla
Gunnvaldsborg um morgin,
Geirfiðr hét sá, gerva
gengit, jarl um fenginn.

Orrosta hin fjórtánda ok draumr Ólafs konungs.

17. Eptir þat hélt Ólafr konungr liði sínu vestr í Karlsár ok herjaði þar, átti þar orrostu. En þá er Ólafr konungr lá í Karlsám, ok beið þar byrjar ok ætlaði at sigla út til Nörvasunda ok þaðan út í Jórsalaheim, þá dreymdi hann merkiligan draum, at til hans kom göfugligr maðr ok þekkiligr ok þó ógurligr, ok mælti við hann, bað hann ætlan þeiri hætta at fara út í lönd: far aptr til óðala þinna, því at þú munt vera konungr yfir Noregi at eilífu. Hann skildi þann draum til þess, at hann mundi konungr vera yfir landi ok hans ættmenn langa ævi.

Orrosta hin fimtánda.

18. Af þeiri vitran sneri hann aptr ferðinni ok lagðist við Peituland ok herjaði þar, ok brendi þar kaupstað þann er Varrandi hét. Þess getr Óttarr:

Náðut ungr at eyða,
ógnteitr jöfurr, Peitu,
reyndut, ræsir! steinda
rönd á Túskalandi.

Ok enn segir Sigvatr svá:

Málms vann Mœra hilmir
munnrjóðr er kom sunnan
gang, þar er gamlir sprungu
geirar, upp at Leiru.
Varð fyrir víga njörðum
Varrandi, sjá fjarri,
brendr, á bygðu landi
bœr heitir svá Peitu.

Frá Rúðujörlum.

19. Ólafr konungr hafði verit í hernaði vestr í Vallandi 2 sumur ok einn vetr. Þá var liðit frá falli Ólafs konungs Tryggvasonar 13 vetr. Þá stund höfðu ráðit fyrir Noregi jarlar: fyrst Eiríkr ok Sveinn Hákonarsynir, en síðan Eiríkssynir Sveinn ok Hákon; Hákon var systurson Knúts konungs Sveinssonar. Þá váru í Vallandi jarlar 2, Vilhjálmr ok Roðbert, faðir þeira var Rikarðr Rúðujarl; þeir réðu fyrir Norðmandí. Systir þeira var Emma dróttning, er Aðalráðr Englakonungr hafði átt; synir þeira váru þeir Eaðmundr ok Eatvarðr hinn góði, Eatvígr ok Eatgeirr. Rikarðr Rúðujarl var son Rikarðar, sonar Vilhjálms langaspjóts; hann var son Gönguhrólfs jarls þess er vann Norðmandí; hann var son Rögnvalds Mœrajarls hins ríka, sem fyrr er ritat. Frá Gönguhrólfi eru komnir Rúðujarlar, ok töldu þeir lengi síðan frændsemi við Noregs höfðingja, ok virðu þat lengi síðan, ok váru hinir mestu vinir Norðmanna alla stund, ok áttu friðland í Norðmandí allir Norðmenn, þeir er þat vildu þekkjast. Um haustit kom Ólafr konungr í Norðmandí, ok dvaldist þar um vetrinn í Signu ok hafði þar friðland.

Frá Einari þambarskelfi.

20. Eptir fall Ólafs Tryggvasonar gaf Eiríkr jarl grið Einari þambarskelfi, syni Eindriða Styrkárssonar. Einarr fór með jarli norðr í Noreg, ok er sagt, at Einarr hafi verit allra manna sterkastr ok beztr bogmaðr, er verit hafi í Noregi, ok var harðskeyti hans umfram alla menn aðra:

hann skaut með bakkakólfi í gegnum uxahúð hráblauta, er hékk á ási einum; skíðfœrr var hann hverjum manni betr; hinn mesti var hann íþróttamaðr ok hreystimaðr; hann var ættstórr ok auðigr. Eiríkr jarl ok Sveinn jarl giptu Einari systur sína Bergljótu Hákonardóttur; hon var hinn mesti skörungr; Eindriði hét son þeira. Jarlar gáfu Einari veizlur stórar í Orkadal, ok gerðist hann ríkastr ok göfgastr í Þrœndalögum, ok var hann hinn mesti styrkr jarlanna ok ástvin.

Frá Erlingi Skjálgssyni.

21. Þá er Ólafr Tryggvason réð fyrir Noregi, gaf hann Erlingi mági sínum hálfar landskyldir við sik ok at helmingi allar konungstekjur milli Líðandisness ok Sogns. Ólafr konungr gipti aðra systur sína Rögnvaldi jarli Úlfssyni; hann réð lengi fyrir vestra Gautlandi. Úlfr faðir Rögnvalds var bróðir Sigríðar hinnar stórráðu móður Ólafs Svíakonungs. Eiríkr jarl lét sér eigi líka, at Erlingr Skjálgsson hefði svá mikit ríki, ok tók hann undir sik allar konungseigur, þær er Ólafr konungr hafði veitt Erlingi. En Erlingr tók jafnt sem áðr allar landskyldir um Rogaland, ok guldu landsbúar opt tvinnar landskyldir, en at öðrum kosti eyddi hann jarðarbygðina. Lítit fékk jarl af sakeyri, því at ekki héldust þar sýslumenninir, ok því at eins fór jarl þar at veizlum, er hann hefði mikit fjölmenni. Þess getr Sigvatr:

Erlingr var svá jarla
átt, er skjöldungr máttit,
Ólafs mágr at œgði
aldyggs sonar Tryggva.

Næst gaf sína systur
snarr búþegna harri,
Úlfs feðr var þat, aðra,
aldrgipta, Rögnvaldi.

Eiríkr jarl orti fyrir því ekki á at berjast við Erling, at hann var frændstórr ok frændmargr, ríkr ok vinsæll; sat hann jafnan með fjölmenni, svá sem þar væri konungs hirð. Erlingr var opt á sumrum í hernaði ok fékk sér fjár, því at hann hélt teknum hætti um rausn ok stórmensku, þótt

hann hefði þá minni veizlur ok úhallkvæmri en um daga Ólafs konungs mágs síns. Erlingr var allra manna fríðastr ok mestr ok sterkastr, vígr hverjum manni betr, ok um allar íþróttir líkastr Ólafi konungi Tryggvasyni; hann var vitr maðr ok kappsamr um alla hluti ok hinn mesti hermaðr. Þess getr Sigvatr:

Erlingi var engi
annarr lendra manna
õrr sá er átti fleiri
orrostur stoðþorrinn.

Þrek bar seggr til sóknar
sinn, því at fyrst gékk innan
mildr í marga hildi
mest en or á lesti.

Þat hefir jafnan verit mál manna, at Erlingr hafi gõfgastr allra lendra manna verit í Noregi. Þau váru börn Erlings ok Ástríðar: Áslákr, Skjálgr, Sigurðr, Loðinn, Þórir, ok Ragnhildr, er átti Þorbergr Árnason. Erlingr hafði jafnan með sér 90 frelsingja eða fleira, ok var þat bæði vetr ok sumar, at þar var máldrykkja at dagverðarborði, en at náttverði var úmælt drukkit. En þá er jarlar váru nær, hafði hann 200 manna eða fleira. Aldri fór hann fámeðri en með tvítugsessu alskipaða. Erlingr átti skeið mikla, 2 rúm ens fjórða tugar, ok þó mikla at því: hann hafði hana í víking eða stefnuleiðangr, ok váru þar á 200 manna eða meir.

Frá Erlingi hersi.

22. Erlingr hafði jafnan heima 30 þræla, ok umfram annat man; hann ætlaði þrælum sínum dagsverk, ok gaf þeim stundir síðan ok lof til at hverr er sér vildi vinna um røkkr eða um nætr; hann gaf þeim akrlönd at sá sér korni ok fœra ávöxtinn til fjár sér; hann lagði á hvern þeira verð ok lausn; leystu margir sik hin fyrstu misseri eða önnur, en allir, þeir er nökkurr þrifnaðr var yfir, leystu sik á 3 vetrum. Með því fé keypti Erlingr sér annat man; en leysingjum sínum vísaði hann sumum í síldfiski en sumum til annarra féfanga; sumir ruddu markir ok gerðu þar bú í; öllum kom hann til nökkurs þroska.

Frá Eiríki jarli.

23. Þá er Eiríkr jarl hafði ráðit fyrir Noregi 12 vetr, kom til hans orðsending Knúts Danakonungs mágs hans, at Eiríkr jarl skyldi fara með honum herferð vestr til Englands með her sinn, því at Eiríkr var frægr mjök af hernaði sínum, er hann hafði borit sigr or 2 orrostum, þeim er snarpastar höfðu verit á Norðrlöndum. Önnur sú er þeir Hákon jarl ok Eiríkr börðust við Jómsvíkinga, en sú önnur er Eiríkr barðist við Ólaf konung Tryggvason. Þess getr Þórðr Kolbeinsson:

Enn hefk leyfð þar er lofða
lofkenda frá ek sendu
at hjálmsömum hilmi
hjarls dróttna boð jarli,
at skyldligast skyldi,
skil ek hvat gramr lézk vilja,
endr til ásta fundar
Eiríkr koma þeira.

Jarl vildi eigi undir höfuð leggjast orðsending konungs, fór hann or landi, en setti eptir í Noregi lands at gæta Hákon jarl son sinn, ok fékk hann í hönd Einari þambarskelfi mági sínum, at hann skyldi hafa landráð fyrir Hákoni, því at hann var þá eigi ellri en 17 vetra. Eiríkr kom á England til fundar við Knút konung, ok var með honum þá er hann vann Lundúnaborg. Eiríkr jarl barðist fyrir vestan Lundúnaborg; þar feldi hann Úlfkel snilling. Svá segir Þórðr Kolbeinsson:

Gullkennir lét gunni,
grœðis hests, fyrir vestan,
þundr vá leyfðr til landa,
Lundún saman bundit.
Fékk regnþorins rekka
rönn um þingamönnum
ýglig högg þar er eggjar
Úlfkell blár skulfu.

Eiríkr jarl var á Englandi einn vetr ok átti nökkurar orrostur, en annat haust eptir ætlaði hann til Rúmferðar; þá andaðist hann af blóðláti þar á Englandi.

Dráp Jatmundar.

24. Knútr konungr átti margar orrostur á Englandi við sonu Aðalráðs Englakonungs, ok höfðu ymsir betr. Hann kom þat sumar til Englands, sem Aðalráðr andaðist.

Þá fékk Knútr konungr Emmu dróttningar; váru börn þeira Haraldr, Hörðaknútr, Gunnhildr. Knútr konungr sættist við Eaðmund konung, skyldi hafa hálft England hvárr þeira. Á sama mánaði drap Heinrekr strjóna Eaðmund konung. Eptir þat rak Knútr konungr af Englandi alla sonu Aðalráðs konungs. Svá segir Sigvatr:

Ok senn sonu Aðalráðs eða
sló hvern ok þó út flæmdi Knútr.

Frá Ólafi ok Aðalráðs sonum.

25. Þat sumar kómu synir Aðalráðs konungs af Englandi til Rúðu í Valland til móðurbrœðra sinna, er Ólafr Haraldsson kom vestan or víking, ok váru allir þann vetr í Norðmandí ok bundu lag sitt saman með þeim skildaga, at Ólafr konungr skyldi hafa Norðimbraland, ef þeir eignaðist England af Dönum. Þá sendi Ólafr konungr um haustit Hrana fóstra sinn til Englands at eflast þar at liði, ok sendu Aðalráðs synir hann með jartegnum til vina sinna ok frænda, en Ólafr konungr fékk honum lausafé mikit at spenja lið undir þá, ok var Hrani um vetrinn í Englandi ok fékk trúnað margra ríkismanna, ok var landsmönnum betr viljat at hafa samlenda konunga yfir sér, en þó var þá orðinn svá mikill styrkr Dana í Englandi, at alt landsfólk var undirbrotit ríki þeira.

Orrosta Ólafs konungs.

26. Um várit fóru þeir vestan allir saman Ólafr konungr ok synir Aðalráðs konungs, kómu til Englands þar er heitir Jungufurða, géngu þar á land upp með liði sínu ok til borgar. Þar váru fyrir margir þeir menn er þeim höfðu liði heitit; þeir unnu borgina ok drápu mart manna. En er við urðu varir Knúts konungs menn, þá drógu þeir her saman ok urðu brátt fjölmennir, svá at synir Aðalráðs konungs höfðu ekki liðsafla við, ok sá þann sinn kost helzt at halda í brott ok aptr vestr til Rúðu. Þá skildist Ólafr konungr

við þá ok vildi eigi fara til Vallands. Hann sigldi norðr með Englandi alt til Norðimbralands, hann lagði at í höfn þeiri, er kölluð er fyrir Valdi, ok barðist þar við bœjarmenn ok kaupmenn ok fékk þar sigr ok fé mikit.

Ferð Ólafs konungs til Noregs.

27. Ólafr konungr lét þar eptir vera langskipin, en bjó þaðan knörru tvá, ok hafði hann þá 20 menn ok 200 albrynjaða, ok valit mjök. Hann sigldi norðr í haf um haustit, ok fęngu ofviðri mikit í hafi, svá at mannhætt var, en með því at þeir höfðu liðskost góðan ok hamingju konungs, þá hlýddi vel. Svá segir Óttarr:

Valfasta, bjóttu vestan,
veðrörr! tvá knörru;
hætt hafit ér í ótta
opt, skjöldunga þópti!
Næði straumr, ef stœði,
strangr kaupskipum angra,
innan borðs, um unnir,
erringar lið verra.

Ok enn svá:

Eigi hrædduzk œgi
ér, fórut sjá stóran,
allvaldr um getr aldar
engi nýtri drengi.
Opt var fars, en forsi
flaust hratt af sér brattum,
neytt áðr Noreg hittut,
niðjungr Haralds! miðjan.

Hér segir þat, at Ólafr konungr kom utan at miðjum Noregi, en sú ey heitir Sæla, er þeir tóku land, út frá Staði. Þá mælti Ólafr konungr, lét þat mundu vera tímadag, er þeir höfðu lent við Sælu í Noregi, ok kvað þat vera mundu góða vitneskju er svá hafði atborizt. Þá géngu þeir upp á eyna; stígr konungr þar öðrum fœti, sem var leira nökkur, en studdist öðrum fœti á kné. Þá mælti hann: Féll ek nú, segir konungr. Þá svarar Hrani: Eigi félltu, konungr, nú festir þú fœtr í landi. Konungr hló við ok mælti: Vera má svá, ef guð vill. Ganga þá ofan til skipa ok sigldu suðr til Úlfasunda. Þar spurðu þeir til Hákonar jarls, at hann var suðr í Sogni, ok var hans þá ván norðr, þegar er byr gæfi, ok hafði hann eitt skip.

Tekinn Hákon jarl í Sauðungssundi.

28. Ólafr konungr hélt inn af leið skipum sínum, er hann kom suðr yfir Fjalir, ok sneri inn til Sauðungssunda ok lagðist þar, lágu sínum megin sundsins hváru skipinu ok höfðu milli sín kaðal digran. Á þeiri sömu stundu reri at sundinu Hákon jarl Eiríksson með skeið skipaðri, ok hugðu þeir vera í sundinu kaupskip 2, róa þeir í sundit fram milli skipanna. Nú draga þeir Ólafr konungr strengina upp undir miðjan kjöl skeiðinni ok undu með vindásum: þegar er nökkut festi skeiðina, gékk upp aptr en steyptist fram, svá at sjárinn féll inn um söxin, ok fylti skeiðina, ok því næst holfði. Ólafr konungr tók þar af sundi Hákon jarl ok alla þá menn hans, er þeir náðu handtaka, en suma drápu þeir, en sumir sukku niðr. Svá segir Óttarr:

Blágjóða, tóktu, bræðir
bengjálfrs, ok þá sjálfa,
skatti gnœgðr, með skreyttu
skeið Hákonar reiði.

Ungr sóttir þú, Þróttar
þings mágrennir! hingat,
máttit jarl, þau er áttuð
áttlönd, fyrir því standa.

Hákon jarl var uppleiddr á skip konungs; var hann allra manna fríðastr er menn höfðu sét; hann hafði hár mikit ok fagrt sem silki, bundit um höfuð sér gullhlaði; settist hann í fyrirrúmit. Þá mælti Ólafr konungr: Eigi er þat logit af yðr frændum, hversu fríðir menn þér erut sýnum, en farnir erut þér nú at hamingju. Þá sagði Hákon: Eigi er þetta úhamingja, er oss hefir hent; hefir þat lengi verit, at ymsir hafa sigraðir verit, svá hefir ok farit með várum frændum ok yðrum, at ymsir hafa betr haft; em ek lítt kominn af barns aldri, váru vér nú ok eigi vel við komnir at verja oss, vissum vér nú ekki vánir til úfriðar; kann vera, at oss takist annat sinn betr til en nú. Þá svarar Ólafr konungr: Grunar þik ekki þat, jarl, at hér hafi svá atborit, at þú munir hvárki fá héðan í frá sigr né úsigr? Jarl segir: Þér munut ráða,

konungr, at sinni. Þá segir Ólafr konungr: Hvat viltu til vinna, jarl, at ek láta þik fara at sinni, hvert er þú vill, heilan ok úsakaðan. Jarl spyrr, hvers hann vildi beiðast. Konungr svarar: Enskis annars en þú farir or landi ok gefir svá upp ríki yðart, ok sverir þess eiða, at þér haldit eigi orrostur héðan ífrá í gegn mér. Jarl svarar, lézt svá gera mundu. Nú vinnr Hákon jarl Ólafi konungi eiða, at hann skal aldri síðan berjast í móti honum, ok eigi verja Noreg með úfriði fyrir Ólafi konungi né sœkja hann. Þá gefr Ólafr konungr honum grið ok öllum hans mönnum; tók jarl við skipi því er hann hafði þangat haft. Róa menn nú í brott leið sína. Þess getr Sigvatr skáld:

Ríkr kvað sér at sœkja
Sauðungs konungr nauðir
fremdar gjarn í fornu
fund Hákonar sundi.

Strangr hitti þar þengill
þann jarl er varð annarr
œztr ok ætt gat bezta
ungr á danska tungu.

Ferð Hákonar jarls af Noregi.

29. Eptir þetta býr jarl sik sem skyndiligast or landi ok siglir vestr til Englands, ok hittir þar Knút konung móðurbróður sinn, segir honum alt hvernug farit hefir með þeim Ólafi konungi. Knútr konungr tók við honum forkunnar vel; setti hann Hákon innan hirðar með sér ok gefr honum mikit vald í sínu ríki; dvaldist Hákon jarl þar nú langa hríð með Knúti. Þá er þeir Sveinn ok Hákon réðu Noregi, gerðu þeir sátt við Erling Skjálgsson, ok var bundit með því, at Áslákr son Erlings fékk Gunnhildar dóttur Sveins jarls; skyldu þeir feðgar Erlingr ok Áslákr hafa veizlur þær allar, er Ólafr konungr Tryggvason hafði fengit Erlingi. Gerðist Erlingr þá fullkominn vinr jarlanna, ok bundu þeir þat svardögum sín á milli.

Viðrbúnaðr Ástu.

30. Ólafr konungr hinn digri snýr nú austr með landi ok átti víða þing við bœndr, ok ganga margir til

handa honum, en sumir mæla í móti, þeir er váru frændr eða vinir Sveins jarls. Fór Ólafr konungr fyrir því skyndiliga austr til Víkr, ok heldr liði sínu inn í Víkina ok setr upp skip sín, snýr þá á land upp. Ok er hann kom á Vestfold, þá fögnuðu honum þar vel margir menn, þeir sem verit höfðu kunnmenn eða vinir föður hans; þar var ok mikit ætterni hans um Foldina. Hann fór um haustit á land upp til Sigurðar konungs mágs síns, ok kom þar snimma einnhvern dag. En er Ólafr konungr kemr nær bœnum, þá hljópu þar fyrir þjónostusveinar til bœjarins ok inn í stofuna. Ásta móðir Ólafs konungs sat þar inni, ok konur nökkurar með henni; þá sögðu sveinarnir henni um ferð Ólafs konungs, ok svá, at hans var þangat brátt ván. Ásta stendr upp þegar ok hét á karla ok konur at búast um þar sem bezt; hon lét 4 konur taka búnað stofunnar ok búa skjótt með tjöldum ok um bekki; 2 karlar báru hálminn á gólfit, 2 settu trapizuna ok skapkerit, 2 settu borðin, 2 settu vistina, 2 sendi hon brott af bœnum, 2 báru inn ölit, en allir aðrir bæði konur ok karlar géngu út í garðinn. Sendimenn fóru til Sigurðar konungs, þar sem hann var, ok fœrðu honum tignarklæði hans ok hest hans með gyltum söðli, en bitullinn settr smeltum steinum ok allr gyltr. Fjóra menn sendi hon fjögurra vegna í bygðina ok bauð til sín öllu stórmenni at þiggja veizlu, er hon gerði fagnaðaröl í móti syni sínum. Alla menn aðra, er fyrir váru, lét hon taka hinn bezta búnað, er til áttu, en þeim lánaði hon klæði, er eigi áttu sjálfir.

Frá búnaði Sigurðar konungs.

31. Sigurðr konungr sýr var þá staddr út á akri, er sendimenn kómu til konungs ok sögðu honum þessi tíðindi, ok svá alt þat er Ásta lét athafast heima á bœnum. Hann hafði þar marga menn, sumir skáru korn, sumir bundu, sumir óku heim korni, sumir hlóðu í hjálma eða í hlöður;

en konungr ok 2 menn með honum géngu stundum á akrinn, stundum þar er hlaðit var korninu. Svá er sagt um búnað hans, at hann hafði kyrtil blán ok blár hosur, háva skúa ok bundna at legg, grá kápu ok grán hött víðan, ok url um andlit, staf í hendi, ok ofan á silfrhólkr gyltr ok í silfrhríngr. Svá er sagt frá lunderni Sigurðar konungs, at hann var sýslumaðr mikill ok búnaðarmaðr um fé sitt ok bú, ok réð sjálfr búnaði; engi var hann skartsmaðr ok heldr fámálugr; hann var allra manna vitrastr, þeira er þá váru í Noregi, ok auðgastr at lausafé; hann var friðsamr ok úágjarn. Ásta kona hans var ör ok ríklunduð. Þessi váru börn þeira: Guthormr var elztr, þá Gunnhildr, þá Hálfdan, þá Ingiríðr, þá Haraldr. Þá mæltu sendimenn: Þau orð bað Ásta, at vit skyldim bera þér, at nú þótti henni allmiklu máli skipta, at þér tœkist stórmannliga, ok bað þess, at þú skyldir meir líkjast í ætt Haralds hins hárfagra at skaplyndi en Hrana mjónef móðurföður þínum eða Nereið jarli hinum gamla, þótt þeir hafi verit spekingar miklir. Konungr segir: Tíðindi mikil segi þér, enda berit þér allákafliga; látit hefir Ásta mikit yfir þeim mönnum fyrr, er henni var minni skylda til, ok sé ek at sama skaplyndi hefir hon enn, ok tekr hon þetta með miklum ákafa, ef hon fær svá útleiddan son sinn, at þat sé með þvílíkri stórmensku, sem nú leiðir hon hann inn. En svá lízt mér, ef þetta skal vera, at þeir er sik veðsetja í þetta mál, munu hvárki sjá fyrir fé sínu né fjörvi. Þessi maðr Ólafr konungr berst í móti miklu ofrefli, ok á honum ok hans ráðum liggr reiði Danakonungs ok Svíakonungs, ef hann heldr þessu fram.

Veizlan.

32. Nú er konungr hafði þetta mælt, þá sezt hann niðr ok lét draga af sér skóklæði, ok setti á fœtr sér kordúnahosur ok batt með gyltum sporum; þá tók hann af sér kápuna ok kyrtilinn, ok klæddi sik með pellsklæðum ok yzt

skarlatskápu, gyrði sik með sverði búnu, setr gyltan hjálm á höfuð sér, stígr þá á hest sinn. Hann gerði verkmenn í bygðina ok tók sér 30 manna vel búna, er riðu heim með honum. En er þeir riðu upp í garðinn fyrir stofuna, þá sá hann öðrummegin í garðinum, hvar brunaði fram merki Ólafs konungs, ok þar hann sjálfr með, ok 100 manna með honum, ok allir vel búnir; þá var ok skipat mönnum alt milli húsanna. Fagnaði Sigurðr konungr þegar af hesti Ólafi konungi stjúpsyni sínum ok liði hans, ok bauð honum inn til drykkju með sér; en Ásta gékk til ok kysti son sinn ok bauð honum með sér at dveljast, ok alt heimolt lönd ok lið, er hon mætti veita honum. Ólafr konungr þakkaði henni vel orð sín. Hon tók í hönd honum ok leiddi hann eptir sér í stofuna ok til hásætis. Sigurðr konungr fékk menn til at varðveita klæðnað þeira ok gefa korn hestum þeira, en hann gékk til hásætis síns, ok var sú veizla ger með hinu mesta kappi.

Málstefna Ólafs konungs ok Sigurðar konungs.

33. En er Ólafr konungr hafði þar eigi lengi verit, þá var þat einnhvern dag, at hann heimti til tals við sik ok á málstefnu Sigurð konung mág sinn ok Ástu móður sína ok Hrana fóstra sinn. Þá tók Ólafr konungr til máls: Svá er, segir hann, sem yðr er kunnigt, at ek em kominn hingat til lands, ok verit áðr langa hríð utanlands; hefi ek ok mínir menn haft þat einu alla þessa stund til framflutningar oss, er vér höfum sótt í hernaði, ok í mörgum stöðum orðit til at hætta bæði lífi ok sálu; hefir margr maðr fyrir oss, sá er saklauss hefir verit, orðit at láta féit, en sumir lífit með; en yfir þeim eignum sitja útlendir menn, er átti minn faðir ok hans faðir, ok hverr eptir annan várra frænda, ok em ek óðalborinn til. Ok láta þeir sér eigi þat einhlítt, heldr hafa þeir undir sik tekit eigur allra várra frænda, er at langfeðgatali erum komnir frá Haraldi hinum hárfagra; miðla þeir sumum lítit af,

eu sumum með öllu ekki. Nú skal því upplúka fyrir yðr, er mér hefir mjök lengi í skapi verit, at ek ætla at heimta föðurarf minn, ok mun ek hvárki koma á fund Danakonungs né Svíakonungs at biðja þá né einna muna um, þótt þeir hafi nú um hríð kallat sína eign, þat er var arfr Haralds hárfagra, ætla ek heldr, yðr satt til at segja, at sœkja oddi ok eggju frændleifð mína ok kosta þar at allra frænda minna ok vina ok þeira allra, er at þessu ráði vilja hverfa með mér. Skal ek ok svá upphefja þetta tilkall, at annathvárt skal vera, at ek skal eignast ríki þat alt til forráða, er þeir feldu frá Ólaf konung Tryggvason frænda minn, eða ek skal hér falla á frændleifð minni. Nú vænti ek um þik, Sigurðr mágr, eða aðra þá menn í landinu, er óðalbornir eru hér til konungdóms, at lögum þeim er setti Haraldr hárfagri, þá mun yðr eigi svá mikilla muna ávant, at þér munit upphefjast at reka af höndum frændaskömm þessa, at eigi munut þér alla yðr viðleggja at efla þann, er forgangsmaðr vill vera at hefja upp ætt vára. En hvárt sem þér vilit lýsa nökkurn manndóm um þenna hlut, þá veit ek skaplyndi alþýðunnar, at til þess væri öllum títt, at komast undan þrælkan útlendra höfðingja, þegar er traust yrði til. Hefi ek fyrir þá sök þetta mál fyrir engan mann borit fyrr en þik, at ek veit at þú ert maðr vitr ok kant góða forsjá til þess, hvernug reisa skal frá upphafi þessa ætlan, hvárt þat skal fyrst rœða af hljóði fyrir nökkurum mönnum, eða skal þat bera þegar í fjölmæli fyrir alþýðu; hefi ek nú nökkut roðit tönn á þeim, er ek tók höndum Hákon jarl, ok er hann nú or landi stokkinn, ok gaf hann mér með svardögum þann hluta ríkis, er hann átti áðr. Nú ætla ek oss munu léttara falla at eiga um við Svein jarl einn saman, heldr en þá at þeir væri báðir til landvarnar. Sigurðr konungr svarar nú: Eigi býr þér lítit í skapi, Ólafr konungr; er þessi ætlan meir af kappi en forsjá, at því sem ek virði, enda er þess ván, at langt muni í milli vera lítilmensku minnar ok áhuga þess

þess hins mikla, er þú munt hafa; því at þá er þú vart lítt af barnaldri kominn, vartu þegar fullr af kappi ok újafnaði í öllu því er þú máttir; ertu nú ok reyndr mjök í orrostum ok samit þik eptir siðvenju útlendra höfðingja. Nú veit ek, at svá fremi munt þú þetta hafa upptekit, at ekki mun tjá at letja þik, er ok várkunn á, at slíkir hlutir liggi í miklu rúmi þeim, er nökkurir eru kappsmenn, er öll ætt Haralds hárfagra ok konungdómr fellr niðr. En í engum heitum vil ek bindast, fyrr en ek veit ætlan eða tiltekju annarra konunga á Upplöndum; en vel hefir þú þat gert, er þú lézt mik fyrr vita þessa ætlan, en þú bærir þat í hámæli fyrir alþýðu; heita vil ek þér umsýslu minni við konunga ok svá við aðra höfðingja eða annat landsfólk; svá skal þér ok, Ólafr konungr, heimolt fé mitt til styrks þér. En svá fremi vil ek, at vér berim þetta fyrir alþýðu, er ek sé at nökkur framkvæmd mætti at verða eða nökkurr styrkr fæst til þessa stórræðis; fyrir því at svá skaltu til ætla, at mikit er í fang tekit, ef þú vilt kappi deila við Ólaf Svíakonung ok við Knút, er nú er bæði konungr í Englandi ok Danmörk, ok mun rammar skorður þurfa við at reisa, ef hlýða skal. En ekki þykki mér úlíkligt, at þér verði gott til liðs, því at alþýðan er gjörn til nýjungarinnar; fór svá fyrr, er Ólafr konungr Tryggvason kom til lands, at allir urðu því fegnir, ok naut hann þó eigi lengi konungdómsins. Þá er svá var komit ræðunni, tók Ásta til orða: Svá er mér um gefit, son minn, at ek em þér fegin orðin, ok því fegnust, at þinn þroski mætti mestr verða; vil ek til þess engi hlut spara þann er ek á kosti; en hér er lítt til ráðastoða at sjá er ek em, en heldr vilda ek, þótt því væri at skipta, at þú yrðir yfirkonungr í Noregi, þótt þú lifðir eigi lengr í konungdóminum en Ólafr Tryggvason, heldr en hitt, at þú værir eigi meiri konungr en Sigurðr sýr, ok yrðir ellidauðr. Ok eptir þessi orð slitu þeir málstefnunni. Dvaldist Ólafr konungr þar um hríð með öllu liði sínu. Sigurðr konungr veitti þeim annanhvern

dag at bordhaldi fiska ok mjólk, en annanhvern slátr ok mungát.

Frá Upplendinga konungum.

34. Í þenna tíma váru margir Upplendinga konungar, þeir er fyrir fylkjum réðu, ok váru þeir flestir komnir af ætt Haralds hins hárfagra. Fyrir Heiðmörk réðu 2 brœðr Hrœrekr ok Hringr, en í Guðbrandsdölum Guðröðr. Konungr var ok á Raumaríki. Einn konungr var ok sá, er hafði Þótn ok Haðaland; á Valdresi var ok konungr. Sigurðr konungr sýr átti stefnulag við fylkiskonunga uppi á Haðalandi, ok var á þeiri stefnu Ólafr Haraldsson. Þá bar Sigurðr upp fyrir fylkiskonunga, þá sem hann hafði stefnulag við gert, ráðastofnan Ólafs mágs síns, ok biðr þá styrks bæði at liði ok ráðum ok samþykki; telr þá upp, hver nauðsyn þeim var á at reka af höndum þat undirbrot, er Danir ok Svíar hafi þá undirlagt; segir, at nú mun til verða sá maðr, er fyrir mun ganga í þessu ráði; telr þá upp mörg snildarverk, þau er Ólafr konungr hefir gert í ferðum sínum ok hernaði. Þá segir Hrœrekr konungr: Satt er þat, at mjök er niðrfallit ríki Haralds konungs hins hárfagra, er engi hans ættmaðr er yfirkonungr í Noregi. Nú hafa menn hér í landi ymiss við freistat. Var Hákon Aðalsteinsfóstri konungr, ok undu allir því vel; en er Gunnhildar synir réðu fyrir landi, þá varð öllum leitt þeira ofríki ok újafnaðr, at heldr vildu menn hafa útlenda konunga yfir sér ok vera sjálfráðari, því at útlendir höfðingjar váru þeim jafnan fjarri ok vönduðu lítt um siðu manna, höfðu slíkan skatt af landi, sem þeir skildu sér. En er þeir urðu úsáttir Haraldr Danakonungr ok Hákon jarl, þá herjuðu Jómsvíkingar í Noreg, þá réðst í móti þeim allr múgr ok margmenni ok hratt þeim úfriði af sér; eggjuðu menn til þess Hákon jarl at halda landi fyrir Danakonungi ok verja oddi ok eggju; en er hann þóttist fullkominn til ríkis af styrk landsmanna, þá gerðist hann svá harðr ok

frekr við landsfólkit, at menn þoldu honum eigi, ok drápu Þrœndir sjálfir hann ok hófu þá til ríkis Ólaf Tryggvason, er óðalborinn var til konungdómsins ok fyrir allra hluta sakir vel til höfðingja fallinn; geystist at því allr landsmúgr at vilja hann hafa at konungi yfir sér ok reisa þá upp af nýju þat ríki, er eignazt hafði Haraldr hinn hárfagri. En er Ólafr konungr þóttist fullkominn at ríki, þá var fyrir honum engi maðr sjálfráði; gekk hann við freku at við oss smákonungana at heimta undir sik þær skyldir allar, er Haraldr hinn hárfagri hafði hér tekit, ok enn sumt frekara; en at síðr váru menn fyrir honum sjálfráða, at engi réð á hvern guð trúa skyldi. En er hann var frá landi tekinn, þá höfum vér nú haldit vináttu við Danakonung, ok höfum vér af honum traust mikit haft um alla hluti, er vér þurfum at krefja, en sjálfræði ok hóglífi innanlands ok ekki ofríki. Nú er þat at segja frá mínu skaplyndi, at ek uni vel við svá búit; veit ek eigi þat, þótt minn frændi sé konungr yfir landi, hvárt batna skal við þat minn réttr nökkut; en ella mun ek engan hlut eiga í þessarri ráðagerð. Þá mælti Hringr bróðir hans: Birta mun ek mitt skaplyndi; betra þykki mér, þótt ek hafa hit sama ríki ok eignir, at minn frændi sé konungr yfir Noregi heldr en útlendir höfðingjar, ok mætti enn vára ætt upphefja hér í landi; en þat er mitt hugboð um þenna mann Ólaf, at auðna hans ok hamingja muni ráða, hvárt hann skal ríki fá eða eigi; en ef hann verðr einvaldskonungr yfir Noregi, þá mun sá þykkja betr hafa, er stœrri hluti á til at telja við hann um vináttu. Nú hefir hann í engan stað meira kost en einnhverr várr, en því minna, at vér höfum nökkur lönd ok ríki til forráða, en hann hefir alls engi, erum vér ok eigi síðr óðalbornir til konungdóms. Nú viljum vér gerast svá miklir liðsinnismenn hans, at unna honum hinnar œztu tignar hér í landi ok fylgja þar at með öllum várum styrk. Hví muni hann oss þat eigi vel launa ok lengi muna með góðu, ef hann er svá mikill manndómsmaðr, sem ek hygg ok allir

segja? Nú munum vér á þá hættu leggja, ef ek skal ráða, at binda við hann vináttu. Eptir þat stóð upp hverr at öðrum ok talaði, ok kom þar niðr, at þess váru flestir fúsari at binda félagskap við Ólaf konung. Hann hét þeim sinni vináttu fullkominni ok réttarbót, ef hann yrði einvaldskonungr yfir Noregi. Binda þeir þá sætt sína með svardögum.

Gefit Ólafi konungsnafn.

35. Eptir þat stefndu konungar þing; þá bar Ólafr konungr upp fyrir alþýðu þessa ráðagerð ok þat tilkall er hann hefir þar til ríkis, biðr þá bœndr sér viðrtöku til konungs yfir landi, heitr þeim þar í móti lögum fornum ok því at verja land fyrir útlendum her ok höfðingjum; talar hann um þat langt ok snjalt ok fékk góðan róm at máli sínu. Þá stóðu upp konungar ok töluðu annarr at öðrum, ok fluttu allir þetta mál ok erendi fyrir lýðinum. Varð þat þá at lyktum, at Ólafi var gefit konungsnafn yfir landi öllu ok dœmt honum land at upplenzkum lögum.

Ferð Ólafs konungs um Upplönd.

36. Þá hóf Ólafr konungr þegar upp ferð sína ok lét bjóða upp veizlur fyrir sér þar sem konungsbú váru; fór hann fyrst um Haðaland, ok þá sótti hann norðr í Guðbrandsdala; fór þá svá sem Sigurðr sýr hafði getit, at lið dreif til hans svá mart, at hann þóttist eigi hálft þurfa, ok hafði hann þá nær 300 manna. Þá endust honum ekki veizlurnar, sem ákveðit var; því at þat hafði verit siðvenja, at konungar fóru um Upplönd með 60 manna eða 70, en aldri meir en 100 manna. Fór konungr þá skjótt yfir ok var eina nótt í sama stað. En er hann kom norðr til fjalls, þá byrjar hann ferð sína, kemr norðr um fjallit ok fór til þess, er hann kom norðr af fjallinu. Ólafr konungr kom ofan í Uppdal ok dvaldist þar um nótt. Síðan fór hann um Uppdalsskóg ok kom fram í Meðaldal, krafði þar þings ok stefndi þar til sín bóndum. Síðan talaði konungr

á þinginu ok krafði bœndr sér viðrtöku, bauð þeim þar í mót rétt ok lög, svá sem boðit hafði Ólafr konungr Tryggvason. Bœndr höfðu engi styrk til þess at halda úsætt við konung, ok lauk svá, at þeir veittu konungi viðrtöku ok bundu þat svardögum. En þó höfðu þeir áðr gert njósn ofan í Orkadal ok svá í Skaun, ok létu segja um ferð Ólafs konungs alt þat er þeir vissu af.

Útboð um Þrándheim.

37. Einarr þambarskelfir átti bú á Húsabœ á Skaun; en er honum kom njósn um farar Ólafs konungs, þá lét hann þegar skera upp herör ok senda fjóra vega, stefndi saman þegn ok þræl með alvæpni, ok fylgði þat boði, at þeir skyldu verja land fyrir Ólafi konungi. Örboð fór til Orkadals ok svá til Gaulardals, ok dróst þar alt herr saman.

Ferð Ólafs konungs í Þrándheim.

38. Ólafr konungr fór með liði sínu ofan til Orkadals, fór hann allspakliga ok með friði. En er hann kom út á Grjótar, mœtti hann þar búandasamnaði, ok höfðu þeir meir en 700 manna; fylkti þá konungr liði sínu, því at hann hugði, at bœndr mundi berjast vilja. En er bœndr sá þat, þá tóku þeir at fylkja, ok varð þeim alt úmjúkara, því at áðr var eigi um ráðit, hverr höfðingi skyldi vera fyrir þeim. En er Ólafr konungr sá þat, at bóndum tókst úgreitt, þá sendi hann til þeira Þóri Guðbrandsson; en er hann kom, segir Þórir, at Ólafr konungr vill eigi berjast við þá; hann nefndi 12 menn, þá er ágætastir váru í þeira flokki, at koma til fundar við Ólaf konung. En bœndr þektust þat ok ganga fram yfir egg nökkura, er þar verðr, þar til er stóð fylking konungs. Þá mælti Ólafr konungr: Þér bœndr hafit nú vel gert, er ek á kost at tala við yðr, því at ek vil þat yðr segja um erendi mitt hingat til Þrándheims. Þat er í upphafi, at ek veit, at þér hafit áðr spurt,

at vér Hákon jarl fundumst í sumar, ok lauk svá várum skiptum, at hann gaf mér ríki þat alt, er hann átti hér í Þrándheimi, en þat er, sem þér vituð, Orkdœlafylki ok Gauldœlafylki ok Strindafylki ok Eynafylki; en ek hefi hér vitnismenn, þá er þar váru ok handsal okkat jarls sá ok heyrðu orð ok eiða ok allan skildaga, er jarl veitti mér; vil ek yðr lög bjóða ok frið, eptir því sem fyrir mér bauð Ólafr konungr Tryggvason. Hann talaði langt ok snjalt, ok kom þar at lokum, at hann bauð bóndum 2 kosti, þann annan at ganga til handa honum ok veita honum hlýðni, sá var annarr at halda þá við hann orrostu. Síðan fóru bœndr aptr til liðs síns ok sögðu sín erendi, leituðu þá ráðs við alt fólk, hvern þeir skyldu aftaka. En þótt þeir kærði þetta um hríð milli sín, þá kuru þeir þat af at ganga til handa konungi; var þat þá eiðum bundit af hendi bónda. Skipaði þá konungr ferð sína, ok gerðu bœndr veizlur í móti honum. Fór konungr þá út til sjávar ok ræðr sér þar til skipa; hann hafði langskip 20sessu af Gelmini frá Gunnars; annat skip 20sessu hafði hann af Viggjum frá Loðins; 3ja skip tvítugsessu hafði hann af Öngrum í Nesi, þann bœ hafði átt Hákon jarl, en þar réð fyrir ármaðr sá er Bárðr hvíti er nefndr. Konungr hafði skútur 4 eða 5; fór hann ok skyndiliga ok hélt inn eptir firði.

Ferð Sveins jarls.

39. Sveinn jarl var þá inn í Þrándheimi at Steinkerum ok lét þar búa til jólaveizlu; þar var kaupstaðr. Einarr þambarskelfir spurði, at Orkdœlar höfðu gengit til handa Ólafi konungi; þá sendi hann njósnarmenn til Sveins jarls; fóru þeir fyrst til Niðaróss ok tóku þar róðrarskútu er Einarr átti, þeir fóru síðan inn eptir firði ok kómu einn dag síðarla inn til Steinkera ok báru þessi erindi jarli ok segja alt um ferð Ólafs konungs. Jarl átti langskip, er flaut tjaldat fyrir bœnum; lét hann þegar um kveldit flytja á skipit lausafé sitt ok klæðnað manna, ok drykk ok vist

svá sem skipit tók við, ok reru út þegar um nóttina ok kómu í lýsing í Skarnsund. Þar sá þeir Ólaf konung róa utan eptir firði með lið sitt, snýr jarl þá at landi inn fyrir Masarvík, þar var þykkr skógr, þeir lögðu svá nær berginu, at lauf ok limar tóku út yfir skipit. Þá hjoggu þeir stór tré ok settu alt á útborða í sjá ofan, svá at ekki sá skipit fyrir laufinu, ok var eigi alljóst orðit þá er konungr reri inn um þá. Logn var veðrs, reri konungr inn um eyna; en er sýn fal milli þeira, reri jarl út á fjörð ok alt út á Frostu, lögðu þar at landi; þar var hans ríki.

Ráðagerð Sveins jarls ok Einars.

40. Sveinn jarl sendi menn út í Gaulardal eptir Einari mági sínum; en er Einarr kom til jarls, þá sagði jarl honum alt um skipti þeira Ólafs konungs, ok svá þat, at hann vill liði samna ok fara á fund Ólafs konungs ok berjast við hann. Einarr svarar svá: Vér skulum fara ráðum með, halda til njósn, hvat Ólafr konungr ætlast fyrir, látum þat eitt til vár spyrja, at vér sém kyrrir, kann þá vera, ef hann spyrr eigi liðsamnað várn, at hann setist inn at Steinkerum um jólin, því at þar er nú vel fyrirbúit. En ef hann spyrr, at vér höfum liðsamnað, þá mun hann stefna þegar út or firði, ok höfum vér hans þá ekki. Svá var gert sem Einarr mælti; fór jarl á veizlur upp í Stjóradal til bónda. Ólafr konungr, þá er hann kom til Steinkera, tók hann upp veizluna ok lét bera á skip sín, ok aflaði til byrðinga ok hafði með sér bæði vist ok drykk, ok bjóst í brott sem skyndiligast ok hélt út til Niðaróss; þar hafði Ólafr konungr Tryggvason látit efna til kaupstaðar ok húsa konungsgarð, en áðr var einbœli í Niðarnesi, sem fyrr var ritat. En er Eiríkr jarl kom til lands, þá efldi hann at Hlöðum, þar sem faðir hans hafði höfuðbœ sinn látit vera; en hann úrœkti hús þau, er Ólafr hafði látit gera við Nið, váru þau þá niðrfallin sum, en sum stóðu ok váru heldr úbyggilig. Ólafr konungr hélt skipum sínum

upp í Nið; lét hann þar þegar búast um í þeim húsum er upp stóðu, en reisa upp þau er niðr váru fallin, ok hafði þar at fjölda manns; lét ok þá flytja upp í húsin bæði drykkinn ok vistina, ok ætlaði þar at sitja um jólin. En er þat spurði Sveinn jarl ok Einarr, þá gera þeir ráð sín í öðrum stað.

Frá Sigvati skáldi.

41. Þórðr Sigvaldaskáld hét maðr íslenzkr; hann hafði verit lengi með Sigvalda jarli ok síðan með Þórkatli háva bróður jarls; en eptir fall jarls þá var Þórðr kaupmaðr. Hann hitti Ólaf konung, er hann var í Vestrvíking, ok gerðist hans maðr ok fylgði honum síðan; var hann þá með konungi, er þetta var tíðinda. Sigvatr var son Þórðar; hann var at fóstri með Þorkatli at Apavatni. En er hann var náliga vaxinn maðr, þá fór hann utan af landi með kaupmönnum, ok kom skip þat um haustit til Þrándheims, ok vistuðust þeir menn í heraði. Þann sama vetr kom Ólafr konungr í Þrándheim, svá sem nú var ritat. En er Sigvatr spurði, at Þórðr faðir hans var þar með konungi, þá fór Sigvatr til konungs, hitti Þorð föður sinn ok dvaldist þar um hríð. Sigvatr var snemma skáld gott; hann hafði ort kvæði um Ólaf konung ok bauð konungi at hlýða. Konungr segir, at hann vill eigi yrkja láta um sik, segir, at hann kann ekki at heyra skáldskap. Þá kvað Sigvatr:

Hlýð mínum brag, meiðir
myrkblás, því at kank yrkja,
alltiginn, máttu eiga
eitt skáld, drasils tjalda.
Þótt öllungis allra,
allvaldr, lofi skálda,
þér fæ ek hróðrs at hváru
hlít, annarra nítið.

Ólafr konungr gaf Sigvati at bragarlaunum gullhring, þann er stóð hálfa mörk. Sigvatr gerðist hirðmaðr Ólafs konungs; þá kvað hann:

Ek tók lystr né ek lasta,
leyfð ið er þat, síðan,
sóknar njörðr, við sverði,
sá er minn vili, þínu.
Þollr, gaztu húskarl hollan,
höfum ráðit vel báðir,
látrs, en ek lánardróttin,
linns blóða, mér góðan.

Sveinn jarl hafði látit taka um haustit hálfa landaura af Íslandsfarinu, svá sem fyrr var vant; því at Eiríkr jarl ok Hákon jarl höfðu þær tekjur sem aðrar at helmingi þar í Þrándheimi. En er Ólafr konungr var þar kominn, þá gerði hann til sína menn at heimta hálfa landaura af Íslandsförum, en þeir fóru á fund konungs; þeir báðu Sigvat liðveizlu; þá gékk hann fyrir konung ok kvað:

Gørbœnn mun ek gunnar
gammteitöndum heita,
áðr þágum vér œgis
eld, ef nú bið ek felda.

Landaura veittu lúru
látrþverrandi af knerri
enn af ganga engi,
ok hefi sjálfr krafit, hálfa.

Frá Sveini jarli.

42. Sveinn jarl ok þeir Einarr þambarskelfir drógu saman her mikinn ok fóru út til Gaulardals hit efra, ok stefna út til Niðaróss ok höfðu nær 20 hundruð manna. Menn Ólafs konungs váru út á Gaularási ok héldu hestvörð, þeir urðu varir við, er herrinn fór ofan or Gaulardal, ok báru þá konungi njósn um miðnætti. Stóð Ólafr konungr þegar upp ok lét vekja liðit, géngu þeir þegar á skip ok báru út öll klæði sín ok vápn, ok þat alt er þeir gátu með komizt, reru þá út or ánni; kom þá jarlsliðit jafnskjótt til bœjarins; tóku þeir þá jólavistina alla en brendu húsin öll. Fór Ólafr konungr út eptir firðinum til Orkadals ok gékk þar af skipum, fór þá upp um Orkadal alt til fjalls ok austr yfir fjall til Dala. Frá þessu er sagt, at Sveinn jarl brendi bœ í Niðarósi, í flokki þeim er ortr er um Klœng Brúsason:

Brunnu allvalds inni,
eldr hykk at sal feldi,

eimr skaut á her hrími,
hálfger við Nið sjálfa.

Frá Ólafi konungi.

43. Ólafr konungr fór þá suðr eptir Guðbrandsdölum ok þaðan út á Heiðmörk, fór alt at veizlum um hávetri, en dró saman her er váraði ok fór út í Víkina; hann

hafði mikit lið af Heiðmörk, er konungar féngu honum; fóru þaðan lendir menn margir ok ríkir bœndr; í þeiri ferð var Ketill kálfr af Hringunesi. Ólafr konungr hafði ok lið af Raumaríki. Sigurðr konungr sýr mágr hans kom til liðs við hann með mikla sveit manna; sœkja þeir þá út til sjávar ok ráða sér til skipa ok búast innan or Víkinni; þeir höfðu frítt lið ok mikit. En er þeir höfðu búit lið sitt, lögðu þeir út til Túnsbergs.

Frá liði Sveins jarls.

44. Sveinn jarl samnar liði alt um Þrándheim þegar eptir jólin ok býðr út leiðangri, býr ok skip sín. Í þenna tíma var í Noregi fjöldi lendra manna, váru þeir margir ríkir ok svá ættstórir, at þeir váru komnir af konunga ættum eða jarla ok áttu skamt til at telja, váru ok stórauðgir. Var þar alt traust konunganna eða jarlanna, er fyrir landi réðu, er lendir menn váru; því at svá var í hverju fylki sem lendir menn réði fyrir bóndaliðinu. Vel var Sveinn jarl vingaðr við lenda menn, varð honum gott til liðs. Einarr þambarskelfir mágr hans var með honum ok margir aðrir lendir menn ok margir, þeir er áðr um vetrinn höfðu trúnaðareiða svarit Ólafi konungi, bæði lendir menn ok bœndr. Þeir fóru þegar út or firðinum, er þeir váru búnir, ok héldu suðr með landi ok drógu at sér lið or hverju fylki. En er þeir kómu suðr fyrir Rogaland, þá kom til móts við þá Erlingr Skjálgsson ok hafði mikit lið, ok með honum margir lendir menn; héldu þá öllu liðinu austr til Víkr; þat var er áleið langaföstu, er Sveinn jarl sótti inn í Víkina. Jarl hélt liðinu inn um Grenmar ok lagðist við Nesjar.

Frá liði Ólafs konungs.

45. Þá hélt Ólafr konungr sínu liði út eptir Víkinni, var þá skamt milli þeira, vissu þá hvárir til annarra laugardaginn fyrir pálmsunnudag. Ólafr konungr hafði þat

skip, er kallat var Karlhöfði, þar var á framstafni skorit konungshöfuð, hann sjálfr hafði þat skorit. Þat höfuð var lengi síðan haft í Noregi á skipum, þeim er höfðingjar stýrðu.

Tala Ólafs konungs.

46. Sunnudagsmorgininn, þegar er lýsti, stóð Ólafr konungr upp ok klæddist, gékk á land, lét þá blása öllu liðinu til landgöngu. Þá átti hann tal við liðit ok segir alþýðu, at hann hefir þá spurt, at skamt mun milli þeira Sveins jarls: skulum vér nú, segir hann, viðbúast, því at skamt mun verða til fundar várs; vápnist menn nú ok búi hverr sik ok sitt rúm, þar er áðr er skipat, svá at allir sé þá búnir, er ek læt blása til brautlögunnar; róum síðan samfast, fari engir fyrr en allr ferr flotinn, dvelist ok engir þá eptir, er ek rœ or höfninni, því at eigi megum vér vita, hvárt vér munum jarlinn hitta, þar er nú liggr hann, eða munu þeir sœkja í móti oss; en ef fund várn berr saman ok takist orrostan, þá heimti várir menn saman skipin ok sé búnir at tengja; hlífum oss fyrst ok gætum vápna várra, at vér berim eigi á sæ eða kastim á glæ; en er festist orrostan ok skipin hafa saman bundizt, gerit þá sem harðasta hríðina, ok dugi hverr sem mannligast.

Orrosta fyrir Nesjum.

47. Ólafr konungr hafði á sínu skipi hundrað manna, ok höfðu þeir hringabrynjur ok valska hjálma; flestir hans menn höfðu hvíta skjöldu ok á lagðr hinn helgi kross með gulli, en sumir dregnir rauðum steini eða blám; kross lét hann ok draga í enni á öllum hjálmum með bleikju. Hann hafði hvítt merki, þat var ormr. Þá lét hann veita sér tíðir; gékk síðan á skip sitt ok bað menn snæða ok drekka nökkut. Síðan lét hann blása herblástr ok leggja út or höfninni, ok reru síðan at leita jarls. En er þeir kómu fyrir höfnina, þar er jarl hafði legit, þá var lið jarls vápnat ok ætlaði þá at róa út or höfninni; en er þeir sá konungs

lið, þá tóku þeir at tengja skipin ok settu upp merki ok bjoggust við. En er Ólafr konungr sá þat, þá greiddu þeir atróðrinn, lagði konungr at jarls skipi; tókst þar þá orrosta. Svá segir Sigvatr skáld:

Veitti sókn, þar er sótti,
siklingr fírum mikla,
blóð féll rautt á róða
rein, í höfn at Sveini.
Snjallr hélt at þar er olli
eirlaust konungr þeira,
en Sveins liðar, sýnum,
saman bundusk skip, fundi.

Hér segir þat, at Ólafr konungr hélt til orrostu, en Sveinn lá fyrir í höfninni. Sigvatr skáld var þar í orrostu; hann orti þegar um sumarit eptir orrostuna flokk þann, er Nesjavísur eru kallaðar, ok segir þar vandliga frá þessum tíðindum:

Þat erumk kunt hve kennir
Karlhöfða lét jarli
odda frosts fyrir austan
Agðir nær um lagðan.

Orrosta var hin snarpasta, ok var þat langa hríð, er ekki mátti yfir sjá, hvernug hníga mundi; féll þá mart af hvárumtveggjum ok fjöldi varð sárr. Svá segir Sigvatr:

Vara sigmána Sveini
sverða gnýs at frýja
gjóðs né görrar hríðar
gunnreifum Óleifi,
því at kvistingar kostu,
koma herr í stað verra,
áttu sín þar er sóttusk
seggir hvárirtveggju.

Jarl hafði lið meira, en konungr hafði einvala lið á sínu skipi, þat er honum hafði fylgt í hernaði, ok búit svá forkunnliga, sem fyrr var sagt, at hverr maðr hafði hringabrynju, ok urðu þeir ekki sárir. Svá segir Sigvatr:

Teitr sá ek okkr í ítru
allvalds liði falla,
gørðisk harðr, um herðar,
hjördynr, svalar brynjur.
En mín at flug fleina
falsk und hjálm hinn valska,
okkr vissak svá, sessi,
svört skör, við her görva.

Flótti Sveins jarls.

48. En er lið tók at falla á skipum jarls, en sumt varð sárt, ok þyntist þá skipanin á borðunum, þá réðu til upp-

göngu menn Ólafs konungs; var þá merkit uppborit á þat skip, er næst var jarla skipi, en konungr sjálfr fylgði fram merkinu. Svá segir Sigvatr:

Stöng óð gylt þar er géngum
göndlar serks und merkjum
gnýs með göfgum ræsi
greiðendr á skip reiðir.
Þági vas sem þessum
þengils á jó strengjar
mjöð fyrir málma kveðju
mær heiðþegum bæri.

Þar var snörp orrosta, ok féllu mjök Sveins menn sumir, en sumir hljópu þá fyrir borð. Svá segir Sigvatr:

Vér drifum hvatt þar er heyra
hátt vápna brak knátti,
rönd klufu roðnir brandar,
reiðir upp á skeiðar.
En fyrir borð þar er börðumk,
búin féngusk skip, géngu,
nár flaut út við eyri
úfár, búendr sárir.

Ok enn þetta:

Öld vann ossa skjöldu,
auðsætt var þat, rauða,
hljóms, þá er hvítir kómu,
hringmiðlöndum, þingat.
Þar hykk ungan gram göngu,
gunn sylg, er vér fylgðum,
blóðs fékk svörr þar er slæðusk
sverð, upp í skip gerðu.

Þá tók at snúa mannfallinu upp á lið jarls; sóttu þá konungsmenn at jarls skipi, ok var við sjálft, at þeir mundu upp ganga á skipit. En er jarl sá, í hvert úefni komit var, þá hét hann á frambyggja, at þeir skyldu höggva tengslin ok leysa skipin út; þeir gerðu svá. Þá færðu konungsmenn stafnljá á skeiðarkylfurnar ok héldu þeim svá. Þá mælti jarl, at stafnbúar skyldu af höggva kylfur; svá gerðu þeir. Svá segir Sigvatr:

Sjálfr bað svartar kylfur
Sveinn harðliga skeina,
nær var áðr í óra
auðván róit hánum,
þá er til góðs, en gjóði,
gert féngum, hræ, svörtum,
ygg lét herr um höggvit,
hrafni, skeiðar stafna.

Einarr þambarskelfir hafði sitt skip lagt á annat borð jarls skipi; köstuðu þeir þá akkeri í framstafn á jarls skipi, ok fluttust þá svá allir samt út á fjörðinn. Eptir þat flýði alt lið jarls ok reri út á fjörðinn. Bersi Skáldtorfuson

var í fyrirrúmi á skipi Sveins jarls; en er skipit seig fram hjá flotanum, þá segir Ólafr konungr hátt, er hann kendi Bersa, því at hann var auðkendr, hverjum manni vænni ok búinn forkunnar vel at vápnum ok klæðum: Farit heilir, Bersi. Hann sagði: Verit heilir, konungr. Svá segir Bersi í flokki þeim, er hann orti, þá er hann kom á vald Ólafs konungs ok sat í fjötrum:

Hróðrs baðtu heilan líða
hagkennanda þenna,
en snarrœki slíku
svarat unnum vér gunnar.
Orð seldum þau elda
úthauðrs boða trauðir
knarrar hapts sem ek keypta
kynstórs at við brynju.
Sveins raunir hefi ek sénar,
snart rekninga bjartar
þar er svaltungur sungu
saman fóru vit, stórar.

Elgs man ek eigi fylgja
út hríðboða síðan
hæst at hverjum kosti
hranna dýrra manni.
Krýp ek eigi svá, sveigir
sára linns, í ári
búum úlítinn áta
andur, þér til handa,
at ek herstefnir hafna,
heiðmildr eða ek þá leiðumk,
ungr kunna ek þar þrøngvi
þinn, hollvini mína.

Ferð Sveins jarls or landi.

49. Nú flýðu sumir menn jarls á land upp, sumir géngu til griða. Þá reru þeir Sveinn jarl út á fjörðinn, ok lögðu þeir saman skip sín, ok töluðu höfðingjar milli sín; leitar jarl ráða við lenda menn. Erlingr Skjálgsson réð þat, at þeir skyldu norðr sigla í land ok fá sér lið ok berjast enn við Ólaf konung. En fyrir því at þeir höfðu látit lið mikit, þá fýstu flestir allir, at jarl fœri or landi á fund Svíakonungs mágs síns ok efldist þaðan at liði, ok fylgði Einarr þambarskelfir því ráði; því at honum þótti sem þeir hefði þá engi föng til at berjast við Ólaf konung. Skildist þá lið þeira, sigldi jarl suðr um Foldina, ok með honum Einarr þambarskelfir. Erlingr Skjálgsson ok enn margir aðrir lendir menn, þeir er eigi vildu flýja óðul sín, fóru norðr til heimila sinna; hafði Erlingr um sumarit fjölmenni mikit.

Samtal Ólafs konungs ok Sigurðar konungs.

50. Ólafr konungr ok hans menn sá, at jarl hafði saman lagt sínum skipum; þá eggjaði Sigurðr konungr sýr, at þeir skyldu leggja at jarli ok láta þá til stáls sverfa með þeim. Ólafr konungr segir, at hann vill sjá fyrst hvert ráð jarl tekr, hvárt þeir héldi saman flokkinum eða skildist liðit við hann. Sigurðr kvað hann ráða mundu: En þat er mit hugboð, segir hann, við skaplyndi þitt ok ráðgirni, at seint tryggvir þú þá stórbokkana, svá sem þeir eru vanir áðr at halda fullu til móts við hǫfðingja. Varð ok ekki af atlǫgunni; sá þeir þá brátt, at lið jarls skildist. Þá lét Ólafr konungr rannsaka valinn; lágu þeir þar nǫkkurar nætr ok skiptu herfangi sínu. Þá kvað Sigvatr skáld vísur þessar:

Þess get ek meir at missi
morðárr sá er fór norðan
harða margr í hǫrðum
heimkvámu styr þeima.
Sǫkk af sunda blakki
sunnu margr til grunna,
satt er at Sveini mœttum,
samknúta verr, úti.

Frýr eigi oss í ári
Innþrœnsk þó at lið minna,
gǫrt hugðak svá snertu,
snotr mær konungs væri.
Brúðr man heldr at háði
hafa drótt þá er fram sótti,
fold ruðum skers, ef skyldi,
skeggi, aðratveggju.

Ok enn þessa:

Afli vex, því at efla
Upplendingar sendi,
Sveinn fundut þat, þenna
þilblakks, konungs, vilja.

Raun er hins at Heinir,
hrælinns megu, vinna,
þeir áttu flug, fleira
fólkreks en ǫl drekka.

Ólafr konungr gaf góðar gjafir Sigurði konungi sýr mági sínum at skilnaði, ok svá ǫðrum hǫfðingjum, þeim er honum hǫfðu lið veitt. Hann gaf Katli af Hringunesi karfa 15sessu, ok flutti Ketill karfann upp eptir Raumelfi ok alt upp í Mjǫrs.

Frá Ólafi konungi.

51. Ólafr konungr hélt njósnum til um farar jarls; en er hann spurði þat, at jarl var or landi farinn, þá fór

hann vestr eptir Víkinni; dreif þá lið til hans, var hann þá til konungs tekinn á þingum; fór hann svá alt til Líðandisness. Þá spurði hann, at Erlingr Skjálgsson hafði samnað mikinn; dvaldist konungr þá ekki á Norðrögðum, því at hann fékk hraðbyri; fór hann sem skyndiligast norðr til Þrándheimss, því at honum þótti þar vera alt megin landsins, ef hann féngi þar undir sik komit, meðan jarl væri or landi. En er Ólafr konungr kom í Þrándheim, þá varð þar engi uppreist í móti honum, ok var hann þar til konungs tekinn, ok settist þar um haustit í Niðarósi, ok bjó þar til vetrvistar, ok lét þar húsa konungsgarð ok reisa þar Clemenskirkju í þeim stað, sem nú stendr hon. Hann markaði tópt til garða ok gaf bóndum ok kaupmönnum, eða þeim öðrum er honum sýndist ok húsa vildu. Hann sat þar fjölmeðr, því at hann treystist illa Þrœndum um trúleik, ef jarl kœmi aptr í landit; váru berastir í því Innþrœndir, því at hann fékk þaðan engar landskyldir.

Ráðagerð Sveins jarls ok Ólafs Svíakonungs.

52. Sveinn jarl fór fyrst til Svíþjóðar á fund Ólafs Svíakonungs mágs síns, ok segir honum alt frá viðskiptum þeira Ólafs digra, ok leitaði þá ráða af Svíakonungi, hvat hann skal upp taka. Konungr segir, at jarl skal vera með honum, ef hann vill þat, ok hafa þar ríki til forráða, þat er honum þykki sœmiligt; ok at öðrum kosti, segir hann, skal ek fá þér nógan liðsafla at sœkja landit af Ólafi. Jarl kaus þat, því at þess fýstu allir hans menn; þeir áttu eignir stórar í Noregi margir, er þar váru með honum. En er þeir sátu yfir þessarri ráðagerð, þá kom þat ásamt, at þeir skyldu eptir um vetrinn ráða til at fara landveg um Helsingjaland ok Jamtaland ok svá ofan í Þrándheim; því at jarl treystist Innþrœndum bezt við sik um traustit ok liðveizlu, ef hann kœmi þar. En þó gera þeir þat ráð, at fara um sumarit fyrst í austrveg í hernað ok fá sér fjár.

Dauði Sveins jarls.

53. Sveinn jarl fór með lið sitt austr í Garðaríki ok herjaði þar; dvaldist hann þar um sumarit. En er haustaði, sneri hann aptr liði sínu til Svíþjóðar. Þá fékk hann sótt þá er hann leiddi til bana. Eptir andlát jarls fór lið, þat er honum hafði fylgt, aptr til Svíþjóðar, en sumir sneru til Helsingjalands, þaðan til Jamtalands, ok þá austan um Kjöl til Þrándheims, ok sögðu þar þau tíðindi, er gerzt höfðu í ferð þeira; var þá sannspurt andlát Sveins jarls.

Frá Þrœndum.

54. Einarr þambarskelfir, ok sú sveit er honum hafði fylgt, fór um vetrinn til Svíakonungs ok var þar í góðu yfirlæti. Þar var ok mart annarra manna, er jarli hafði fylgt. Svíakonungi hugnaðist stórilla við Ólaf digra þat er hann hafði sezt í skattland hans, en rekit í brott Svein jarl; konungr hét þar fyrir Ólafi hinum mestum afarkostum, þá er hann mætti við komast; segir hann, at eigi mun Ólafr svá djarfr vera, at hann muni taka undir sik þat veldi, er jarl hafði átt; því fylgðu allir Svíakonungs menn, at svá mundi vera. En er Þrœndir spurðu til sanns, at Sveinn jarl var andaðr ok hans var ekki ván til Noregs, þá snerist öll alþýða til hlýðni við Ólaf konung. Fóru þá margir menn innan or Þrándheimi á fund Ólafs konungs ok gerðust menn hans, en sumir sendu orð ok jartegnir, at þeir vildu þjóna honum. Fór hann þá um haustit inn í Þrándheim ok átti þing við bœndr; var hann þá í hverju fylki til konungs tekinn. Hann fór þá út til Niðaróss ok lét þangat flytja allar konungsskyldir ok efnaði þar til vetrsetu.

Húsaðr konungsgarðr.

55. Ólafr konungr lét húsa konungsgarð í Niðarósi. Þar var ger mikil hirðstofa, ok dyrr á báðum endum;

hásæti konungs var í miðri stofunni, ok innar frá sat Grímkell hirðbyskup hans, en þar næst aðrir kennimenn hans, en utar frá ráðgjafar hans; í öðru öndugi gegnt honum sat stallari hans Björn digri, ok þar næst gestir. Ef göfgir menn kómu til konungs, var þeim vel skipat. Við elda skyldi þá öl drekka. Hann skipaði mönnum í þjónostur, svá sem siðr konunga var til. Hann hafði með sér 60 hirðmanna ok 30 gesta, ok setti hann þeim mála ok lög; hann hafði ok 30 húskarla, er starfa skyldu í garðinum slíkt er þurfti ok til flytja; hann hafði ok marga þræla. Í garðinum var ok mikill skáli, er hirðmenn sváfu í; þar var ok mikil stofa, er konungr átti hirðstefnur í.

Frá siðum Ólafs konungs.

56. Þat var siðr konungs at rísa upp snimma um morna ok klæðast ok taka handlaugar, ganga síðan til kirkju ok hlýða óttusöng ok morguntíðum, ok ganga síðan á stefnur ok sætta menn, eða tala þat annat, er honum þótti skylt. Hann stefndi til sín ríkum ok úríkum ok öllum þeim, er vitrastir váru. Hann lét opt telja fyrir sér lög þau, er Hákon Aðalsteinsfóstri hafði sett í Þrándheimi. Hann skipaði lögunum með ráði hinna vitrustu manna, tók af eða lagði til, þar er honum sýndist þat; en kristinn rétt setti hann með ráði Grímkels byskups ok annarra kennimanna, ok lagði á þat allan hug at taka af heiðni ok fornar venjur, þær er honum þótti kristnispell í. Svá kom, at bœndr játtu þessum lögum, er konungr setti. Svá segir Sigvatr:

Loptbyggvir! máttu leggja unnar, allra manna,
landsrétt þann er kann standask, eykja, liðs á miðli.

Ólafr konungr var maðr siðlátr, stiltr vel, fámálugr, örr ok fégjarn. Þá var þar með Ólafi konungi Sigvatr skáld, sem fyrr var sagt, ok fleiri íslenzkir menn. Ólafr konungr spurði eptir vendiliga, hvernug kristinn dómr væri haldinn á Íslandi, ok þótti honum mikilla muna ávant, at vel væri,

því at þeir sögðu konungi frá kristnihaldinu, at þat var lofat í lögum, at eta hross ok bera út börn, sem heiðnir menn gerðu, ok enn fleiri hlutir, þeir er kristnispell var í. Þeir sögðu ok konungi frá mörgu stórmenni, því er þá var á Íslandi. Skapti Þóroddsson hafði þá lögsögu á landinu. Víða af löndum spurði hann at siðum manna þá menn, er gløgst vissu, ok leiddi mest atspurningum um kristinn dóm, hvernug haldinn væri, bæði í Orkneyjum ok á Hjaltlandi ok or Færeyjum, ok spurðist honum svá til, sem víða mundi mikit á skorta, at vel væri. Slíkar rœður hafði hann optast í munni, eða um lög at tala, eða um landsrétt.

Frá sendimönnum Ólafs Svíakonungs ok dauði Ásgauts ármanns.

57. Þann sama vetr kómu austan or Svíþjóð sendimenn Ólafs Svíakonungs hins sœnska, ok réðu brœðr tveir fyrir, Þorgautr skarði ok Ásgautr ármaðr, ok höfðu 24 menn. En er þeir kómu austan um Kjöl í Veradal, þá stefndu þeir þing við bœndr ok töluðu við þá; heimtu þar skyld ok skatt af hendi Svíakonungs. En bœndr báru ráð sín saman, ok kom þat ásamt með þeim, at þeir mundu gjalda slíkt, sem Svíakonungr beiddi, ok heimti Ólafr Noregs konungr engar landskyldir af þeim fyrir sína hönd; kveðast eigi vilja gjalda hvárumtveggja skyldir. Fóru sendimenn í brott ok út eptir dalinum, ok á hverju þingi er þeir áttu, féngu þeir af bóndum hin sömu svör en ekki fé; fóru þá út í Skaun ok áttu þar þing ok kröfðu þar enn skatta, ok fór alt á sömu leið sem fyrr. Þá fóru þeir á Stjóradal ok kröfðu þar þinga, en bœndr vildu ekki til koma. Þá sá sendimenn, at þeira erendi varð ekki, vildi Þorgautr þá fara aptr austr. Ekki þykki mér vit konungs erendi rekit hafa, segir Ásgautr; vil ek fara á fund Ólafs konungs digra, þó skjóta bœndr þangat sínu máli. Nú réð hann, ok fóru þeir út til bœjarins, ok tóku þeir herbergi í bœnum. Þeir géngu til konungs eptir um daginn, hann sat þá um

borðum, kvöddu hann ok sögðu, at þeir fóru með erendum Svíakonungs. Konungr bað þá koma til sín eptir um daginn. Annan dag, þá er konungr hafði hlýtt tíðum, gékk hann til þinghúss síns ok lét þangat kalla menn Svíakonungs ok bað þá bera upp erendi sín. Þá talaði Þorgautr ok segir fyrst, hverra erenda þeir fóru ok váru sendir, ok þat síðan, hvernug Innþrœndir höfðu svarat. Eptir þat beiddi hann, at konungr veitti orskurð, hvert þeira erendi skyldi þangat verða. Konungr segir: Meðan jarlar réðu hér fyrir landi, þá var þat eigi undarligt, at landsmenn væri þeim lýðskyldir, því at þeir váru hér ættbornir til ríkis, heldr en þat at lúta til útlendra konunga, ok var þó réttara, at jarlar veitti hlýðni ok þjónostu konungum, þeim er réttkomnir váru hér til ríkis, heldr en útlendum konungum ok at hefjast upp með úfriði í móti réttum konungum ok fella þá frá landi; en Ólafr sœnski konungr er kallar til Noregs, þá veit ek eigi hverja tiltölu hann hefir, þá er sannlig sé, en hitt megum vér muna, hvern mannskaða vér höfum fengit af honum ok hans frændum. Þá segir Ásgautr: Eigi er undarligt, at þú sér kallaðr Ólafr digri, allstórliga svarar þú orðsending slíks höfðingja, úglegt veiztu, hversu þungbær þér mun vera reiði konungs, ok hefir þeim svá orðit, er váru með meira krapti en mér sýnist þú munu vera; en ef þú vilt þráliga halda ríkinu, þá mun þér hinn til, at fara á fund hans ok gerast hans maðr, munu vér þá biðja með þér, at hann fái þér at láni þetta ríki. Þá svarar konungr, ok tók hógliga til orða: Ek vil ráða þér annat ráð, Ásgautr! farit nú aptr austr til konungs yðars, ok segit honum svá, at snimma í vár mun ek búast at fara austr til landamæris, þar er at fornu hefir skilt ríki Noregs konungs ok Svíakonungs; má hann þá þar koma, ef hann vill, at vit semim sætt okra, ok hafi þat ríki hvárr okkarr, sem óðalborinn er til. Þá snúa sendimenn í brott ok aptr til herbergis, ok bjoggust í brott. En konungr gékk þá til borða. Sendimenn géngu

þá í konungsgarðinn, en er durverðir sá þat, segja þeir konungi. Hann bað þá sendimenn eigi inn láta: ek vil ekki við þá mæla, segir hann. Fóru þá sendimenn í brott. Þá segir Þorgautr, at hann mun aptr snúa ok hans menn; en Ásgautr segir, at hann vill reka konungs erendi. Þá skiljast þeir; ferr þá Þorgautr inn á Strind, en Ásgautr ok þeir 12 saman snúa upp til Gaulardals, ok svá út til Orkadals; hann ætlar at fara suðr á Mœri ok reka þar sýslu Svíakonungs. En er Ólafr konungr varð þess varr, þá sendi hann gestina út eptir þeim; þeir hittu þá út á Nesi við Stein, tóku þá höndum ok bundu ok leiddu inn á Gaularás, reistu þar gálga ok hengðu þá þar, er sjá mátti utan af firði af þjóðleið. Þorgautr spurði þessi tíðindi, áðr hann fór aptr af Þrándheimi; fór hann síðan alla leið, þar til er hann hitti Svíakonung, ok segir honum þat er gerzt hafði í þeira för. Konungr varð allreiðr, er hann heyrði þetta sagt, ok skorti þar þá eigi stór orð.

Sætt Ólafs konungs ok Erlings Skjálgssonar.

58. Eptir þat um várit bauð Ólafr Haraldsson konungr liði út or Þrándheimi ok bjóst at fara austr í land. Þá bjoggust or Niðarósi Íslandsför. Þá sendi Ólafr konungr orð ok jartegnir Hjalta Skeggjasyni ok stefndi honum á sinn fund, en sendi orð Skapta lögsögumanni ok öðrum þeim mönnum, er mest réðu lögum á Íslandi, at þat skyldi taka or lögum, er honum þótti mest í móti kristnum dómi; þar með sendi hann vinsamlig orð öllum landsmönnum jafnsaman. Konungr fór suðr með landi ok dvaldist í hverju fylki ok þingaði við bœndr; en á hverju þingi lét hann upplesa kristin lög ok þau boðorð er þar fylgðu; tók hann þá þegar af við lýðinn margar úvenjur ok heiðinn dóm, því at jarlar höfðu vel haldit forn lög ok landsrétt, en um kristnihald létu þeir gera hvern sem vildi. Var þá svá komit, at víðast um sjábygðir váru menn skírðir, en kristin lög váru úkunn flestum mönnum; en um uppdali ok fjall-

bygðir var víða alheiðit, því at þegar er lýðrinn varð sjálfráða, þá festist þeim þat helzt í minni um átrúnaðinn. er þeir höfðu numit í barnœsku. En þeir menn, er eigi vildu skipast við orð konungs um kristnihaldit, þá hét hann þeim afarkostum, bæði ríkum ok úríkum. Ólafr var til konungs tekinn um alt land á hverju lögþingi, mælti þá engi maðr í móti honum. Þá er hann lá í Karmtsundi, fóru orð milli þeira Erlings Skjálgssonar, þau at þeir skyldu sættast, ok var lagðr sættarfundr í Hvítingsey. En er þeir fundust, töluðust þeir sjálfir við um sættina, þótti Erlingi þá annat nökkut finnast í orðum hans, en honum hafði verit frá sagt, því at hann mælti til þess, at hann vildi hafa veizlur þær allar, er Ólafr Tryggvason hafði fengit honum, en síðan jarlar Sveinn ok Hákon: man ek þá gerast þinn maðr ok vera hollr vinr, segir hann. Konungr segir: Svá lízt mér, Erlingr, sem eigi sé þér verra at taka af mér jafnmiklar veizlur, sem þú tókt af Eiríki jarli, þeim manni er þér hafði gert hinn mesta mannskaða; en ek man þik láta vera göfgastan lendan mann í landinu, þó at ek vilja veizlurnar miðla at sjálfræði mínu, en eigi láta svá sem lendir menn sé óðalbornir til ættleifðar minnar, en ek skylda margföldum verðum yðra þjónostu kaupa. Erlingr hafði eigi skaplyndi til at biðja konunginn né einna muna hér um, því at hann sá, at konungr var ekki leiðitamr; sá hann ok, at tveir kostir váru fyrir höndum, sá annarr, at gera enga sætt við konung ok hætta til, hvernug fœri, eða ella láta konung einn fyrir ráða, ok tók hann þann upp, þótt honum þœtti þat mjök í móti skapi sínu, ok mælti til konungs: Sú mun þér mín þjónosta hallkvæmst, er ek veiti þér með sjálfræði. Síðan skildu þeir rœðuna. Eptir þat géngu til frændr Erlings ok vinir ok báðu hann til vægja ok fœra við vit en eigi ofrkapp: muntu, sögðu þeir, vera ávalt göfgastr lendra manna í Noregi bæði at framkvæmd þinni ok frændum ok fjárafla. Erlingr fann, at þetta var heilræði ok þeim gékk góðvili

til, er slíkt mæltu, gerir hann svá, gengr til handa konungi með þeim skildaga, er konungr réð fyrir at skilja; skildust eptir þat ok váru sáttir at kalla. Fór Ólafr þá leið sína austr með landi.

Dráp Eilífs gauzka.

59. Þegar er Ólafr konungr kom í Víkina, ok þat spurðist, þá fóru Danir í brott, þeir er þar höfðu sýslur af Danakonungi, ok sóttu þeir til Danmerkr ok vildu eigi bíða Ólafs konungs. En Ólafr konungr fór inn eptir Víkinni ok hafði þing við bœndr, gékk undir hann þar alt landsfólk, tók hann þá allar konungsskyldir ok dvaldist í Víkinni um sumarit. Hann hélt austr yfir Foldina or Túnsbergi ok alt austr um Svínasund. Þá tók til vald Svíakonungs; hann hafði þar sett yfir sýslumenn, Eilíf gauzka um hinn nørðra hlut, en Hróa skjálga yfir hinn eystra hlut alt til Elfar. Hann átti ætt tveim megin Elfar, en bú stór í Hísing; hann var ríkr maðr ok stórauðigr. Eilífr var ok stórættaðr. Þá er Ólafr konungr kom liði sínu í Ránríki, þá stefndi hann þar þing við landsmenn, ok kómu til hans þeir menn, er eyjar bygðu eða nær sæ. En er þing var sett, þá talaði Björn stallari konungs ok bað bœndr taka við Ólafi konungi, slíkt þar sem annars staðar hafði gert verit í Noregi. Brynjólfr úlfaldi hét maðr einn, búandi göfugr, hann stóð upp ok mælti: Vitum vér bœndr, hvert réttast er landaskipti at fornu milli Noregs konungs ok Svíakonungs ok Danakonungs, at Gautelfr hefir ráðit frá Væni til sævar, en norðr markir til Eiðaskógs, en þaðan Kilir alt norðr til Finmarkar; svá ok þat at ymsir hafa gengit á annarra lönd; hafa Svíar löngum haft vald alt til Svínasunds, en þó, yðr satt til at segja, veit ek margra manna vilja til þess, at betra þœtti at þjóna Noregs konungi, en menn bera eigi áræði til þess, því at Svíakonungs ríki er bæði austr frá oss ok suðr ok alt fyrir ofan, en þess ván, at Noregs konungr

mun fara norðr brátt í landit, þangat er lands megin er meira, ok höfum vér þá eigi afla til at halda deilu við Gauta; nú verðr konungr at sjá heilt ráð fyrir oss, fúsir værim vér at gerast hans menn. En eptir þingit, þá var Brynjólfr um kveldit í boði konungs ok svá annan dag eptir, ok töluðu þeir mart sín í millum í einmælum. Fór þá konungr austr eptir Víkinni. En er Eilífr spurði, at konungr var þar, þá lét hann bera njósn til fara hans. Eilífr hafði 30 manna, sinna sveitunga; hann var í bygðinni ofanverðri við markirnar ok hafði þar búandasamnað. Margir bœndr fóru á fund Ólafs konungs, en sumir sendu vináttuorð til hans. Þá fóru menn í milli Ólafs konungs ok Eilífs, ok báðu bœndr hvárntveggja lengi, at þeir legði þingstefnu milli sín ok réði frið með nökkuru móti, sögðu þeir Eilífi, at þeim var þess ván af konungi, ef ekki væri viðskipazt hans orð, at þeir mundu ván eiga af honum afarkosta, ok kváðu eigi Eilíf skyldu lið skorta. Var þá ráðit, at þeir skyldu ofan koma ok eiga þing við bœndr ok konung. En þá sendi Ólafr konungr Þóri langa gestahöfðingja sinn ok þá 6 saman til Brynjólfs; þeir höfðu brynjur undir kyrtlum, en höttu yfir hjálmum. Eptir um daginn kómu bœndr fjölment ofan með Eilífi, þar var þá Brynjólfr í hans liði ok Þórir í hans sveit. Konungr lagði skipum utan þar at, er klettr nökkurr var ok gékk fram í sæinn; gékk hann þar upp ok settist með liði sínu á klettinn, en völlr var fyrir ofan, ok var þar búandaliðit, en menn Eilífs stóðu uppi í skjaldborg fyrir honum. Björn stallari talaði langt ok snjalt af hendi konungs. En er hann settist niðr, þá stóð Eilífr upp ok tók til máls, ok í því bili stóð upp Þórir langi ok brá sverði ok hjó til Eilífs á hálsinn, svá at af gékk höfuðit. Þá hljóp upp alt búandaliðit, en hinir gauzku tóku rás undan, drápu þeir Þórir nökkura menn af þeim. En er herrinn stöðvaðist ok létti þysnum, þá stóð konungr upp ok mælti, at bœndr skyldu setjast niðr. Þeir gerðu svá; var þar mart talat, en at

lyktum varð þat, at bœndr géngu til handa konungi ok játuðu honum hlýðni, en hann hét þeim því í mót, at skiljast eigi við þá ok vera þar til þess, at þeir Ólafr Svíakonungr lyki einnhvern veg sínum vandræðum. Eptir þat lagði Ólafr konungr undir sik alla hina nørðri sýsluna, ok fór um sumarit alt austr til Elfar, fékk hann allar konungsskyldir með sænum ok um eyjar. En er á leið sumarit, snerist hann aptr í Víkina norðr ok lagði upp eptir Raumelfi. Þar er fors mikill, er Sarpr heitir, nes gengr í ána norðan at forsinum; þar lét Ólafr konungr gerða um þvert nesit með grjóti ok torfi ok viðum, ok grafa díki fyrir utan, ok gerði þar jarðborg mikla; en í borginni efnaði hann til kaupstaðar; þar lét hann húsa konungsgarð ok gera þar Maríukirkju, hann lét þar ok marka tóptir til annarra garða ok fékk þar menn til at húsa; hann lét um haustit þangat flytja þau föng, er til vetrvistar þurfti, ok sat þar um vetrinn með fjölmenni mikit, en hafði menn sína í öllum sýslum. Hann bannaði allar flutningar or Víkinni upp í Gautland, bæði sild ok salt; þess máttu Gautar illa án vera. Konungr hafði mikit jólaboð, bauð til sín or heruðum mörgum stórbúöndum.

Frá Eyvindi úrarhorn.

60. Maðr er nefndr Eyvindr úrarhorn, ætkaðr af Auströgðum; hann var mikill maðr ok kynstórr, fór hvert sumar í hernað, stundum vestr um haf, stundum í Austrveg, eða suðr til Fríslands; hann hafði 20sessu, snekkju ok vel skipaða. Hann hafði verit fyrir Nesjum ok veitt Ólafi konungi lið, ok er þeir skildust þar, þá hét konungr honum vináttu sinni, en Eyvindr konungi liðsemd sinni, hvar sem hann vildi kraft hafa. Eyvindr var um vetrinn í jólaboði með Ólafi konungi ok þá þar góðar gjafir at honum. Þar var ok þá með konungi Brynjólfr úlfaldi, ok þá at jólagjöf sverð gullbúit af konungi, ok með bœ þann, er

Vettaland hét, ok er þat hinn mesti höfuðbœr. Brynjólfr orti vísu um gjafirnar, ok er þat niðrlag at:

Bragningr gaf mér
brand ok Vettaland.

Þá gaf konungr honum lends manns nafn, ok var Brynjólfr hinn mesti vinr konungs alla stund.

Dráp Þrándar hvíta.

61. Þann vetr fór Þrándr hvíti or Þrándheimi austr á Jamtaland at heimta skatt af hendi Ólafs konungs digra; en er hann hafði saman dregit skattinn, þá kómu þar menn Svíakonungs ok drápu Þránd ok þá 12 saman ok tóku skattinn ok fœrðu Svíakonungi. Þetta spurði Ólafr konungr, ok líkaði honum illa.

Kristniboð í Víkinni.

62. Ólafr konungr lét bjóða um Víkina kristin lög með sama hætti sem norðr í landi, ok gékk vel fram, því at Víkverjum váru miklu kunnari kristnir siðir en mönnum norðr í landi, því at þar var bæði vetr ok sumar fjölment af kaupmönnum bæði dönskum ok saxneskum; Víkverjar höfðust ok mjök í kaupferðum til Englands ok Saxlands eða Flæmingjalands eða Danmerkr, en sumir váru í víking ok höfðu vetrsetu á kristnum löndum.

Fall Hróa.

63. Um várit sendi Ólafr konungr orð, at Eyvindr skyldi koma til hans; þeir töluðu lengi einmæli. Eptir þat brátt bjóst Eyvindr í víking. Hann sigldi suðr eptir Víkinni ok lagði at í Eikreyjum út frá Hísing. Þar spurði hann, at Hrói skjálgi hafði farit norðr í Orðost ok hafði þar saman dregit leiðangr ok landskyldir af hendi Svíakonungs, ok var hans þá norðan ván. Þá reri Eyvindr inn til Haugasunda, en Hrói reri þá norðan, ok hittust þar

í sundinu ok börðust. Þar féll Hrói hvíti ok nær 30 manna, en Eyvindr tók alt fé, þat er Hrói hafði haft. Fór Eyvindr þá í Austrveg, ok var þar í víking um sumarit.

Fall Guðleiks ok Þorgauts skarða.

64. Maðr hét Guðleikr gerzki, hann var æzkaðr af Ögðum, hann var farmaðr ok kaupmaðr mikill, auðigr, ok rak kaupferðir til ymissa landa: hann fór austr í Garðaríki optliga, ok var hann fyrir þá sök kallaðr Guðleikr gerzki. Þat vár bjó Guðleikr skip sitt, ok ætlaði at fara um sumarit til Garða austr. Ólafr konungr sendi honum orð, at hann vill hitta hann. En er Guðleikr kom til hans, segir konungr honum, at hann vill gera félag við hann, bað hann kaupa sér dýrgripi þá, er torgætir eru þar í landi. Guðleikr segir þat á konungs forráði vera skulu. Þá lætr konungr greiða í hendr honum fé slíkt, sem honum sýndist. Fór Guðleikr um sumarit í Austrveg. Þeir lágu nökkura hríð við Gotland; var þá sem opt kann verða, at eigi váru allir haldinorðir, ok urðu landsmenn varir við, at á því skipi var félagi Ólafs digra. Guðleikr fór um sumarit í Austrveg til Hólmgarðs ok keypti þar pell ágætlig, er hann ætlaði konungi til tignarklæða sér, ok þar með skinn dýr ok enn borðbúnað forkunnligan. Um haustit, er Guðleikr fór austan, þá fékk hann andviðri, ok lágu þeir mjök lengi við Eyland. Þorgautr skarði hafði um haustit borit njósn um farar Guðleiks; kom hann þar at þeim með langskip ok barðist við þá. Þeir vörðust lengi; en fyrir því at liðsmunr var mikill, þá féll Guðleikr ok mart skipverja hans, ok mart var sárt. Tók Þorgautr fé þeira alt ok gersimar Ólafs konungs; skiptu þeir Þorgautr fengi sinu öllu at jafnaði; en hann segir, at gersimar skal hafa Svíakonungr: ok er þat, segir hann, nökkurr hlutr af skatti þeim, er hann á at taka af Noregi. Þorgautr fór þá austr til Svíþjóðar. Þessi tíðindi spyrjast brátt. Eyvindr úrarhorn kom litlu síðar til Eylands. En

er hann spyrr þetta, þá siglir hann austr eptir þeim Þorgauti, ok hittast þeir í Svíaskerjum ok börðust. Þar féll Þorgautr ok flest lið hans, eða hljóp á kaf. Tók þá Eyvindr fé þat alt, er þeir höfðu tekit af Guðleiki, ok svá gersimar Ólafs konungs. Eyvindr fór aptr til Noregs um haustit, fœrði hann þá Ólafi konungi gersimar sínar. Þakkaði konungr honum vel sína ferð, ok hét honum þá enn af nýju vináttu sinni. Þá hafði Ólafr konungr verit 3 vetr konungr yfir Noregi.

Fundr Ólafs konungs ok Rögnvalds jarls.

65. Þat sama sumar hafði Ólafr konungr leiðangr úti, ok fór þá enn austr alt til Elfar ok lá þar lengi um sumarit. Þá fóru orðsendingar milli þeira Ólafs konungs ok Rögnvalds jarls ok Ingibjargar Tryggvadóttur, konu jarls. Hon gékk at með öllu kappi at veita Ólafi Noregs konungi lið; hon var aftakamaðr mikill um þetta mál. Hélt þar til hvártveggja, at frændsemi var mikil með þeim Ólafi konungi ok henni, ok þat annat, at henni mátti eigi fyrnast við Svíakonung þat, er hann hafði verit at falli Ólafs konungs Tryggvasonar, bróður hennar, ok þóttist fyrir þá sök eiga tiltölu at ráða fyrir Noregi. Varð jarl af fortölum hennar mjök snúinn til vináttu við Ólaf konung; kom svá at þeir konungr ok jarl lögðu stefnu með sér ok hittust við Elfi; rœddu þar marga hluti, ok mjök um viðskipti þeira Noregs konungs ok Svíakonungs, ok sögðu báðir þat, sem satt var, at hvárumtveggjum Víkverjum ok Gautum var hin mesta landsauðn í því, at eigi skyldi vera kaupfriðr milli landa, ok at lyktum settu þeir grið ok frið milli sín til annars sumars; gáfust þeir gjafir at skilnaði ok mæltu til vináttu.

Úþokki Svíakonungs við Ólaf konung Haraldsson.

66. Fór þá konungr norðr í Víkina, ok hafði hann þá konungstekjur allar til Elfar, ok alt landsfólk hafði þá

undir hann gengit. Ólafr konungr sœnski lagði úþokka svá mikinn á Ólaf Haraldsson, at engi maðr skyldi þora at nefna hann réttu nafni, svá at konungr heyrði; þeir kölluðu hann hinn digra mann ok veittu honum harðar átölur jafnan, er hans var getit.

Upphaf friðgerðarsögu.

67. Bœndr í Víkinni rœddu sín í milli, at sá einn væri til, at konungar gerði sætt ok frið milli sín, ok töldust illa viðkomnir, ef konungar herjaðist á, en engi þorði þenna kurr djarfliga upp at bera fyrir konungi. Þá báðu þeir til Björn stallara, at hann skyldi þetta mál flytja fyrir konungi, at hann sendi menn á fund Svíakonungs at bjóða sættir af sinni hendi. Björn var trauðr til ok mæltist undan; en við bœn margra vina sinna, þá hét hann at lyktum at rœða þetta fyrir konungi, en kveðst svá hugr um segja, at konungr mundi úmjúkliga taka því at vægja í né einum hlut við Svíakonung. Þat sumar kom utan af Íslandi Hjalti Skeggjason at orðsendingu Ólafs konungs; fór hann þegar á fund konungs, ok tók konungr vel við honum, bauð Hjalta með sér at vera ok vísaði honum til sætis hjá Birni stallara, ok váru þeir mötunautar; gerðist þar brátt góðr félagskapr milli þeira. Eitthvert sinn þá er Ólafr konungr hafði stefnu við lið sitt ok við búendr, ok réðu landráðum, þá mælti Björn stallari: Hverja ætlan hafit þér á, konungr, um úfrið, þann er hér er á milli Ólafs Svíakonungs ok yðar? Nú hafa hvárirtveggju marga menn látit fyrir öðrum, en engi orskurðr er nú heldr en áðr, hvat hvárir skulu hafa af ríkinu? Þér hafit hér setit í Víkinni einn vetr ok 2 sumur, ok látit at baki yðr alt landit norðr héðan; nú leiðist mönnum hér at sitja, þeim er eignir eða óðul eiga norðr í landi. Nú er þat vili lendra manna ok annarra liðsmanna, ok svá bónda, at einnhvern veg skeri or, en fyrir því at nú eru grið ok friðr settr við jarl ok Vestrgauta, er hér eru nú næstir,

þá þykkir mönnum sá helzt kostr til, at þér sendit menn til Svíakonungs at bjóða sætt af yðarri hendi, ok munu margir vel undir þat standa, þeir er með Svíakonungi eru; því at þat er hvárratveggju gagn, þeira er löndin byggja bæði hér ok þar. At ræðu Bjarnar gerðu menn góðan róm. Þá mælti konungr: Ráð þetta, Björn, er þú hefir hér uppborit, þá er þat makligast, at þú hafir fyrir þér gert, ok skaltu fara þessa sendiför; nýtr þú, ef vel er ráðit, en ef mannháski gerist af, þá veldr þú ofmiklu sjálfr um; er þat ok þín þjónosta, at tala í fjölmenni þat er ek vil mæla láta. Þá stóð konungr upp ok gékk til kirkju, lét syngja sér hámessu; síðan gékk hann til borða. Um daginn eptir mælti Hjalti til Bjarnar: Hví ertu úkátr, maðr? ertu sjúkr eða reiðr manni nökkurum? Björn segir Hjalta ræður þeira konungs ok segir þetta forsending. Hjalti svarar: Svá er konungum at fylgja, at þeir menn hafa metnað mikinn ok eru framar virðir en aðrir menn, en opt verða þeir í lífsháska, ok verðr hvárutveggja vel at kunna. Mikit má konungs gæfa, nú mun frami mikill fást í ferðinni, ef vel tekst. Björn mælti: Auðvelliga ræðir þú um ferðina, muntu fara vilja með mér, því at konungr mælti, at ek skylda mína sveitunga hafa í ferðina með mér. Hjalti segir: Fara skal ek at vísu, ef þú vilt, því at vandfengr mun mér þykkja sessunautrinn annarr, ef vit skiljumst.

Ferð Bjarnar stallara.

68. Fám dögum síðar þá er Ólafr konungr var á stefnu, kom þar Björn ok þeir 12 saman; hann segir þá konungi, at þeir váru búnir at fara sendiförina, ok hestar þeira stóðu úti söðlaðir; vil ek nú vita, segir Björn, með hverjum erendum ek skal fara, eða hver ráð þú leggr fyrir oss. Konungr segir: Þér skulut bera Svíakonungi þau mín orð, at ek vil frið setja milli landa várra, til þeira takmarka, er Ólafr Tryggvason hafði fyrir mér, ok sé þat

bundit fastmælum, at hvárigir gangi þar umfram. En um mannlát, þá þarf þess engi at geta, ef sættir skulu vera, því at Svíakonungr fær oss eigi með fé bœtt þann mannskaða, er vér höfum fengit af Svíum. Þá stóð konungr upp ok gékk út með þeim Birni; þá tók hann upp sverð búit ok fingrgull, ok seldi Birni ok mælti: Sverð þetta gef ek þér, þat gaf mér í sumar Rögnvaldr jarl; til hans skulut þér fara ok bera honum þau mín orð, at hann leggi til ráð ok sinn styrk, at þú komir fram erendinu; þykki mér þá vel sýslat, ef þú heyrir orð Svíakonungs ok segi hann annattveggja já eða nei. En fingrgull þetta fœr þú Rögnvaldi jarli; þessar jartegnir mun hann kenna.. Hjalti gékk at konungi ok kvaddi hann: Ok þurfum vér nú þess mjök, konungr, at þú leggir hamingju þína á þessa ferð, ok bað þá heila hittast. Konungr spurði, hvert Hjalti skyldi fara? Með Birni, sagði hann. Konungr segir: Bœta mun þat til um þessa ferð, at þú farir með þeim, því at þú hefir opt reyndr verit at hamingju; vittu þat víst, at ek skal allan hug á leggja, ef þat vegr nökkut, ok til leggja með þér mína hamingju ok svá öllum yðr. Þeir Björn riðu í brot leið sína ok kómu til hirðar Rögnvalds jarls; var þeim þar vel fagnat. Björn var frægr maðr ok mörgum mönnum kuðr bæði at sýn ok at máli þeim öllum er sét höfðu Ólaf konung, því at Björn stóð upp á hverju þingi ok talaði konungs erendi. Ingibjörg kona jarls gékk at Hjalta ok hvarf til hans; hon kendi hann, því at hon var þá með Ólafi Tryggvasyni bróður sínum, er Hjalti var þar, ok taldi hon frændsemi milli konungs ok Vilborgar konu Hjalta; þeir váru brœðr synir Víkingakára, lends manns á Vörs, Eiríkr bjóðaskalli faðir Ástríðar, móður Ólafs konungs Tryggvasonar, ok Böðvarr faðir Ólofar, móður Gizurar hvíta, föður Vilborgar. Nú váru þeir þar í góðum fagnaði. Einn dag géngu þeir Björn á tal við jarl ok þau Ingibjörgu, þá berr Björn upp erendi sín ok sýnir jartegnir jarli. Jarl svarar: Hvat hefir þik, Björn, þess-

hent, er konungr vill dauða þinn; er þér at síðr fœrt með þessi orðsending, at ek hygg, at engi mun sá vera, er þessum orðum mælir fyrir Svíakonungi, at refsingalaust komist í brott; miklu er Ólafr Svíakonungr maðr skapstœrri, heldr en fyrir honum sjálfum megi þær rœður hafa, er honum sé í móti skapi. Þá segir Björn: Engir hlutir hafa þeir atborit mér til handa, er Ólafr konungr hefir mér reiðst um, en mörg er sú ráðagerð hans, bæði fyrir sjálfum sér ok mönnum sínum, er hætting mun á þykkja, hvernug tekst, þeim mönnum er áræðislitlir eru; en öll ráð hans hafa enn til hamingju snúizt hér til, ok vættu vér, at svá skyli enn fara. Nú er yðr þat, jarl, satt at segja, at ek vil fara á fund Svíakonungs ok eigi fyrr aptr hverfa, en ek hefi hann heyra látit öll þau orð, er Ólafr konungr bauð mér at flytja til eyrna honum, nema mér banni hel eða sjá ek heptr, svá at ek mega eigi fram koma; svá mun ek gera, hvárt sem þér vilit nökkurn hug áleggja orðsending konungs eða engan. Þá mælti Ingibjörg: Skjótt mun ek birta minn hug, at ek vil, jarl, at þér leggit á allan hug at stoða orðsending Ólafs Noregs konungs, svá at þetta erendi komist fram við Svíakonung, hverngan veg sem hann vill svara; þótt þar liggi við reiði Svíakonungs, eða öll eign vár eða ríki, þá vil ek miklu heldr til þess hætta, en hitt spyrist, at þú leggist undir höfuð orðsending Ólafs konungs fyrir hræzlu sakir við Svíakonung; hefir þú til þess burði ok frændastyrk ok alla atferð, at vera svá frjáls hér í Svíaveldi, at mæla mál þitt, þat er vel samir ok öllum mun þykkja áheyriligt, hvárt áheyra margir eða fáir, ríkir eða úríkir, ok þótt konungr sjálfr heyri á. Jarl svarar: Ekki er þat blint, hvers þú eggjar; nú má vera, at þú ráðir þessu, at ek heita konungsmönnum því at fylgja þeim, svá at þeir nái at flytja erendi sín fyrir Svíakonungi, hvárt sem konungi líkar þat vel eða illa; en mínum ráðum vil ek fram fara, hvert tilstilli hafa skal; en ekki vil ek hlaupa eptir ákafa Bjarnar eða annars

manns um svá mikil vandamál; vil ek at þeir dvelist með mér til þeirar stundar, er mér þykkir nökkuru líkligast, at framkvæmd megi verða at þessu erendi. En er jarl hafði því upplokit, at hann mundi fylgja þeim at þessu máli ok leggja til þess sinn styrk, þá þakkaði Björn honum vel ok kvazt hans ráðum vilja framfara. Dvöldust þeir Björn þar með jarli mjök langa hríð.

Frá tali Bjarnar ok Ingibjargar Tryggvadóttur.

69. Ingibjörg var forkunnar vel til þeira; ræddi Björn fyrir henni um sitt mál, ok þótti þat illa er dveljast skyldi svá lengi ferðin. Þau Hjalti ræddu opt öll saman um þetta. Þá mælti Hjalti: Ek mun fara til konungs, ef þér vilit, ek em ekki norrœnn maðr, munu Svíar mér engar sakir gefa, ek hefi spurt, at með Svíakonungi eru íslenzkir menn í góðu yfirlæti kunningjar mínir, skáld konungs Gizurr svarti ok Óttarr svarti; mun ek þá forvitnast, hvers ek verð varr af Svíakonungi, hvárt þetta mál mun svá úvænt sem nú er látit, eða eru þar nökkur önnur efni í; mun ek finna mér til erendis slíkt er mér þykkir fallit. Þetta þótti Ingibjörgu ok Birni hit mesta snjallræði, ok réðu þau þetta með sér til staðfestu. Býr þá Ingibjörg ferð Hjalta ok fékk honum 2 menn gauzka ok bauð þeim svá, at þeir skyldu honum fylgja ok vera honum hendilangir bæði um þjónostu ok svá ef hann vildi senda þá. Ingibjörg fékk honum til skotsilfrs 20 merkr vegnar. Hon sendi orð ok jartegnir með honum til Ingigerðar, dóttur Ólafs konungs, at hon skyldi leggja allan hug á um hans mál, hvers sem hann kynni hana at krefja at nauðsynjum. Fór Hjalti þegar er hann var búinn. En er hann kom til Ólafs konungs, þá fann hann þar brátt skáldin Gizur ok Óttar, ok urðu þeir honum allfegnir ok géngu þegar með honum fyrir konung, ok sögðu þeir honum, at sá maðr var þar kominn, er samlendr var við þá ok mestr maðr at virðingu á því landi, ok báðu konung at hann skyldi honum vel

fagna. Konungr bað þá hafa Hjalta í sveit með sér ok hans förunauta. En er Hjalti hafði þar dvalizt nökkura hríð ok gert sér menn kunna, þá virðist hann vel hverjum manni. Skáldin váru opt fyrir konungi, því at þeir váru máldjarfir; sátu þeir opt um daga fram fyrir hásæti konungs, ok Hjalti með þeim, virðu þeir hann mest í öllu. Gerðist hann þá ok konungi málkunnigr; var konungr við hann málrœtinn ok spurði tíðinda af Íslandi.

Frá Sigvati skáld.

70. Þat hafði verit áðr Björn fór heiman, at hann hafði beðit Sigvat skáld til farar með sér, hann var þá með Ólafi konungi; en til þeirar farar váru menn ekki fúsir. Þar var vingott með þeim Birni ok Sigvati. Hann kvað:

Áðr hefi ek gott við góða
grams stallara alla
átt, þá er ossum dróttni,
ógndjarfs, fyr kné hvarfa.

Björn! faztu opt at árna,
íss, fyrir mér at vísa
góðs, megut gott um ráða,
gunnrjóðr! alls vel kunnut.

En er þeir riðu upp um Gautland, kvað Sigvatr vísur þessar:

Kátr var ek opt, þá er úti
örðigt veðr á fjörðum
vísa segl, í vási,
vindblásit skóf Strindar.
Hestr óð kafs at kostum,
kilir ristu men Lista,
út þar er eisa létum
undan skeiðr at sundi.

Snjalls létum skip skolla
skjöldungs við ey tjölduð
fyrir ágætu úti
öndurt sumar landi.
En í haust þar er hestar
hagþorns á mó sporna,
ték ýmisar ekkjum
iðir, hlýtk at ríða.

En er þeir riðu upp um Gautland síð um aptan, þá kvað Sigvatr:

Jór renn aptanskœru
allsvangr götur langar,
völl kná hófr, til hallar,
höfum lítinn dag, slíta.

Nú er þat er blakkr um bekki
berr mik Dönum ferri,
fákr laust drengs í díki,
dœgr mœtask nú, fœti.

Þá ríða þeir í kaupstaðinn at Skörum ok um strætit fram at garði jarls. Hann kvað:

Út munu ekkjur líta,
allsnúðula, prúðar,
fljóð sjá reyk hvar ríðum
Rögnvalds í bœ gögnum.

Keyrum hross svá at heyri
harða langt at garði
hesta rás or húsum
hugsvinn kona innan.

Frá Hjalta Skeggjasyni, er hann var í Svíþjóð.

71. Einnhvern dag gékk Hjalti fyrir konung ok skáldin með honum. Þá tók Hjalti til máls: Svá er, konungr! sem yðr er kunnigt, at ek em hér kominn á þinn fund, ok hefi ek farit langa leið ok torsótta; en síðan er ek kom yfir hafit ok ek spurða til tignar yðarrar, þá þótti mér úfróðligt at fara svá aptr, at eigi hefða ek sét yðr ok vegsemd yðra. En þat eru lög milli Íslands ok Noregs, at íslenzkir menn, þá er þeir koma til Noregs, gjalda þar landaura; en er ek kom yfir haf, þá tók ek við landaurum allra skipvera minna. En fyrir því at ek veit, at þat er réttast, at þér eigut þat veldi, er í Noregi er, þá fór ek á yðarn fund at fœra yðr landaurana. Sýndi þá konunginum silfrit ok helti í skaut Gizuri svarta 10 mörkum silfrs. Konungr mælti: „Fáir hafa oss slíkt fœrt um hríð or Noregi; vil ek, Hjalti! kunna yðr þökk ok aufúsu fyrir þat, er þér hafit svá mikla stund álagt at fœra oss landaurana, heldr en gjalda úvinum várum; en þó vil ek, at fé þetta þiggir þú af mér ok með vináttu mína. Hjalti þakkaði konungi með mörgum orðum. Þaðan af kom Hjalti sér í hinn mesta kærleika við konung ok var opt á tali við hann. Þótti konungi, sem var, at hann var vitr maðr ok orðsnjallr. Hjalti segir Gizuri ok Óttari, at hann er sendr með jartegnum til trausts ok vináttu til Ingigerðar konungsdóttur, ok biðr at þeir skyldu koma honum til tals við hana. Þeir kveða sér lítit fyrir því, ok ganga einnhvern dag til húsa hennar; sat hon þá ok drakk með marga menn. Hon fagnaði vel skáldunum, því at þeir váru henni kunnir. Hjalti bar henni kveðju Ingibjargar konu jarls ok sagði, at hon hefði sent hann þangat til trausts ok vináttu,

ok bar fram jartegnir. Konungsdóttir tók því vel ok kvað honum heimila skyldu sína vináttu. Sátu þeir þar lengi dags ok drukku; spurði konungsdóttir Hjalta margra tíðinda ok bað hann þar opt koma til tals við sik. Hann gerði svá, kom þar optliga ok talaði við konungsdóttur, sagði henni þá af trúnaði frá ferð þeira Bjarnar, ok spyrr hvat hon hyggr, hvernug Svíakonungr muni taka þeim málum, at sætt væri ger milli þeira konunga. Konungsdóttir svarar ok kvazt þat hyggja, at þess mundi ekki leita þurfa, at konungr mundi sætt gera við Ólaf digra; sagði, at konungr var svá reiðr orðinn Ólafi, at eigi má hann heyra, at hann væri nefndr.

Þat var einn dag, at Hjalti sat fyrir konunginum ok talaði við hann; var þá konungr allkátr ok drukkinn mjök. Þá mælti Hjalti til konungs: Allmikla tign má hér sjá margskonar, ok er mér þat at sjón orðit, er ek hefi opt heyrt frásagt, at engi konungr er jafngöfugr á Norðrlöndum, sem þú. Allmikill harmr er þat, er vér eigum svá langt hingat at sœkja ok svá meinfœrt, fyrst hafsmegin mikit, en þá ekki friðsamt at fara um Noreg þeim mönnum, er hingat vilja sœkja með vináttu; eða hvárt leita menn ekki við at bera sáttmál meðal ykkar Ólafs digra? Mjök heyrða ek þat rœtt í Noregi, ok svá í vestra Gautlandi, at allir mundu þess fúsir vera, at friðr yrði, ok þat var mér sagt með sannindum frá orðum Noregs konungs, at hann væri fúss at sættast við yðr, ok veit ek, at þat mun til koma, at hann mun sjá þat, at hann hefir miklu minna afla en þér hafit. Svá var þat mælt ok, at hann ætlaði at biðja Ingigerðar dóttur þinnar, ok er slíkt ok vænst til heilla sátta, ok er hann hinn mesti merkismaðr, at því er ek heyrða réttorða menn frá segja. Þá svarar konungr: Ekki skaltu mæla slíkt, Hjalti! en eigi vil ek fyrirkunna þik þessa orða, því at þú veizt eigi hvat varast skal; ekki skal þann hinn digra mann konung kalla hér í hirð minni, ok er til hans miklu minna skot en margir láta yfir, ok mun þér svá

þykkja, ef ek segi þér, at sú mægð má eigi maklig vera, því at ek em hinn 10di konungr at Uppsölum, svá hverr hefir eptir annan tekit várra frænda ok verit einvaldskonungar yfir Svíaveldi ok yfir mörgum öðrum stórum löndum, ok verit allir yfirkonungar annarra konunga á Norðrlöndum. En í Noregi er lítil bygð ok þó sundrlaus, hafa þar verit smákonungar, en Haraldr hinn hárfagri var mestr konungr í því landi, ok átti hann skipti við fylkiskonunga ok braut þá undir sik, kunni hann sér þann hagnað at ágirnast ekki Svíakonungs veldi, létu Svíakonungar hann fyrir því sitja í friði; ok enn var þat til, at frændsemi var meðal þeira. En þá er Hákon Aðalsteinsfóstri var í Noregi, þá sat hann í friði, þar til er hann herjaði á Gautland ok Danmörk; en síðan var efldr flokkr á hendr honum, ok var hann feldr frá löndum. Gunnhildar synir váru ok af lífi teknir, þegar er þeir gerðust úhlýðnir Danakonungi, lagði þá Haraldr Gormsson Noreg við sitt ríki ok skattgildi, ok þótti oss þó Haraldr konungr Gormsson vera minni fyrir sér en Uppsala konungar, því at Styrbjörn frændi várr kúgaði hann, ok gerðist Haraldr hans maðr, en Eiríkr hinn sigrsæli, faðir minn, steig þó yfir höfuð Styrbirni, þá er þeir reyndu sín á milli. En er Ólafr Tryggvason kom í Noreg ok kallaðist konungr, þá létum vér honum þat eigi hlýða, fórum vit Sveinn Danakonungr ok tókum hann af lífi. Nú hefi ek eignazt Noreg, ok eigi með minna ríki en þú máttir nú heyra, ok eigi verr atkomizt en ek hefi sótt með orrostu ok sigrat þann konung, er áðr réð fyrir. Máttu ætla þat, vitr maðr, at þat mun fjarri fara, at ek láta laust þat ríki fyrir þeim hinum digra manni, ok er þat undarligt, at hann man eigi þat, er hann kom nauðuligast út or Leginum, þá er vér höfðum hann inni byrgt; hygg ek, at honum væri þá annat í hug, ef hann kvæmist með fjörvi í brott, en þat at halda optar deilu við oss Svíana. Nú skaltu, Hjalti! hafa eigi optar í munni þessa rœðu fyrir mér. Hjalta þótti úvænt áhorfast, at konungr

mundi vilja til hlýða sætta umleitanar; hann hætti þá ok tók aðra rœðu. Nökkuru síðar, þá er Hjalti var á tali við Ingigerði konungsdóttur, sagði hann henni alla rœðu þeira konungs. Hon kvað sér slíkra svara ván af konungi. Hjalti bað hana nökkur orð til leggja við konung, ok kvað þat helzt tjá mundu. Hon kvað konung ekki mundu á hlýða. hvat sem hon mælti, en um má ek rœða, segir hon, ef þú vill. Hjalti kvezt þess þökk kunna.

Ingigerðr konungsdóttir var á tali við Ólaf konung föður sinn einnhvern dag. En er hon fann, at konungi var skaplétt, þá mælti hon: Hverja ætlan hefir þú á um deilu ykra Ólafs digra? margir menn kæra nú þat vandræði, kallast sumir hafa látit fé, sumir frændr fyrir Norðmönnum, en allir friðland, ok er engum yðrum manni kvæmt í Noreg at svá búnu; var þat mjök úsynju, er þér kölluðut til ríkis í Noregi, er land þat fátœkt ok ilt yfirfarar, ok fólk útrygt, vilja menn þar í landi hvern annan heldr at konungi en þik. Nú ef ek skylda ráða, þá mundir þú láta vera kyrt at kalla til Noregs, en brjótast heldr í Austrveg til ríkis þess, er átt höfðu hinir fyrri Svíakonungar, ok nú fyrir skömmu lagði undir sik Styrbjörn frændi várr, en láta Ólaf digra hafa frændleifð sína ok gera sætt við hann. Konungr sagði reiðuliga: Þat er þitt ráð, Ingigerðr! at ek láta af ríki í Noregi, en gipta þik Ólafi digra; nei, segir hann, annat skal fyrr; heldr mun hitt, at í vetr á Uppsalaþingi skal ek gera bert fyrir öllum Svíum, at almenningr skal úti at liði áðr en ísa taki af vötnum. skal ek fara í Noreg ok eyða þat land oddi ok eggju ok brenna alt ok gjalda þeim svá útrúleik sinn. Varð konungr þá svá óðr ok reiðr, at honum mátti engu orði svara. Gékk hon þá í brott. Hjalti hélt vörð á ok gékk þegar at finna hana, spyrr hann þá, hvert erendi hennar varð til konungsins. Hon segir, at svá fór, sem hon vænti, at engum orðum mátti við konunginn koma, ok

hann heitaðist í mót; ok bað hon Hjalta aldri geta þessa máls fyrir konungi.

Ingigerðr ok Hjalti, er þau töluðu, rœddu optliga um Ólaf digra; sagði hann henni opt frá honum ok hans háttum, ok lofaði sem hann kunni, ok var þat sannast frá at segja. Hon lét sér þat vel skiljast. Ok enn eitt sinn er þau töluðu, þá mælti Hjalti: Hvárt skal ek, konungsdóttir! mæla þat fyrir þér í orlofi, er mér býr í skapi? Mæl þú, segir hon, svá at ek heyra ein. Þá mælti Hjalti: Hvernug mundir þú svara, ef Ólafr Noregs konungr sendi menn til þín með þeim erendum at biðja þín? Hon roðnaði ok svarar úbrátt ok þó stilliliga: Ekki hefi ek hugfest svör fyrir mér um þat, því at ek ætla, at ek muna eigi þurfa til at taka þeira svara; en ef Ólafr er svá at sér gerr um alla hluti, sem þú segir frá honum, þá munda ek eigi kunna at œskja minn mann á annan veg, ef eigi er þat, at þér munit heldr hóli gilt hafa í marga staði. Hjalti segir, at engan hlut hefir hann betr látit um konunginn en var. Þau rœddu þetta sín í milli mjök optliga. Ingigerðr bað Hjalta varast at mæla þetta fyrir öðrum mönnum, fyrir þá sök at konungrinn mun verða þér reiðr, ef hann verðr þessa víss. Hjalti segir þetta skáldunum Gizuri ok Óttari. Þeir kváðu þat vera hit mesta happaráð, ef framgengt mætti verða. Óttarr var máldjarfr maðr ok höfðingjakærr; var hann brátt at þessu máli við konungsdóttur ok taldi upp fyrir henni slíkt sem Hjalti um mannkosti konungsins. Rœddu þau Hjalti opt öll saman um þetta mál; ok er þau töluðu jafnan ok Hjalti var sannfróðr at orðinn um erendislok sín, þá sendi hann brott hina gauzku menn, er honum höfðu þannug fylgt, lét þá fara aptr til jarls með bréfum, þeim er Ingigerðr konungsdóttir ok Hjalti sendu jarli ok Ingibjörgu. Hjalti lét ok koma veðr á þau um rœður, þær er hann hafði upphafit við Ingigerði, ok svá um svör hennar. Kómu sendimenn til jarls nökkuru fyrir jól.

Ferð Ólafs konungs á Upplönd.

72. Þá er Ólafr konungr hafði sent þá Björn austr á Gautland, þá sendi hann aðra menn til Upplanda með þeim erendum at boða veizlur fyrir sér, ok ætlaði hann at fara þann vetr at veizlum yfir Upplönd; því at þat hafði verit siðr hinna fyrri konunga at fara at veizlum hinn þriðja hvern vetr yfir Upplönd. Hóf hann ferðina um haustit or Borg, fór hann fyrst á Vingulmörk; hann háttaði svá ferðinni, at hann tók veizlur uppi í nánd markbygðinni ok stefndi til sín öllum bygðarmönnum ok þeim öllum vendíligast, er first bygðu meginheruðum. Hann rannsakaði at um kristnihald manna, ok þar er honum þótti ábótavant, kendi hann þeim rétta siðu, ok lagði svá mikit við, ef nökkurir væri þeir, er eigi vildi af láta heiðninni, at suma rak hann brott or landi, suma lét hann hamla at höndum eða fótum eða stinga augu út, suma lét hann hengja eða höggva, en engi lét hann úhegndan, þann er eigi vildi guði þjóna. Fór hann svá um alt þat fylki. Jafnt hegndi hann ríka ok úríka. Hann fékk þeim kennimenn, ok setti þá svá þykt í heruðum, sem hann sá at bezt bar. Með þessum hætti fór hann um þetta fylki. Hann hafði 300 vígra manna, þá er hann fór upp á Raumaríki. Honum fannst þat brátt, at kristnihaldit var því minna, er hann sótti meir á landit upp. Hann hélt þó hinu sama fram ok sneri öllum lýð á rétta trú, ok veitti stórar refsingar þeim er eigi vildu hlýða hans orðum.

Svikræði Upplendinga konunga.

73. Ok er þat spurði konungr, sá er þar réð fyrir Raumaríki, þá þótti honum gerast mikit vandmæli; því at hvern dag kómu til hans margir menn, er slíkt kærðu fyrir honum, sumir ríkir, sumir úríkir. Konungrinn tók þat ráð, at hann fór upp á Heiðmörk á fund Hrœreks konungs; því at hann var þeira konunga vitrastr, er þar váru þá. En

er konungar tóku tal sín í milli, þá kom þat ásamt með þeim, at senda orð Guðröði konungi norðr í Dala ok svá á Haðaland, til þess konungs er þar var, ok biðja þá þar koma á Heiðmörk til fundar við þá Hrœrek konung. Þeir lögðust eigi ferð undir höfuð, ok hittust þeir 5 konungar á Heiðmörk, þar sem heitir á Hringisakri. Hringr var þar hinn fimti konungr bróðir Hrœreks konungs. Þeir konungarnir ganga fyrst einir saman á tal. Tók sá fyrst til orða, er kominn var af Raumaríki, ok sagði frá ferð Ólafs konungs digra ok þeim úfriði, er hann gerði bæði í manna aftökum ok manna meizlum, suma rak hann or landi, ok tók upp fé fyrir öllum þeim, er nökkut mæltu móti honum, en fór með her manns um landit, en ekki með því fjölmenni, er lög váru til. Hann segir ok, at fyrir þeim úfriði kvezt hann hafa þangat flýit, kvað ok marga aðra ríkismenn hafa flýit óðul sín af Raumaríki. En þó at oss sé nú þetta vandræði næst, þá mun skamt til, at þér munut fyrir slíku eiga at sitja, ok er fyrir því betra, at vér ráðim um allir saman, hvert ráð upp skal taka. Ok er hann lauk sinni rœðu, þá víku konungar þar til svara sem Hrœrekr var. Hann mælti: Nú er framkomit þat, er mik grunaði, at vera myndi, þá er vér áttum stefnu á Haðalandi ok þér várut allir ákafir, at vér skyldim hefja Ólaf upp yfir höfuð oss, at hann mundi verða oss harðr í horn at taka, þegar er hann hefði einvald yfir landi. Nú eru tveir kostir fyrir hendi, sá annarr, at vér farim á fund hans allir ok látim hann skera ok skapa alt vár í milli, ok ætla ek oss þann beztan af at taka, en sá annarr, at rísa nú í mót, meðan hann hefir eigi víðara yfir landit farit. En þótt hann hafi 300 manna eða 400, þá er oss þat ekki ofrefli liðs, ef vér verðum at einu ráði allir; en optast sigrast þeim verr, er fleiri eru saman jafnríkir, heldr en hinum, er einn er oddviti fyrir liðinu, ok er þat mitt ráð heldr at hætta eigi til þess at etja hamingju við Ólaf Haraldsson. En eptir þat talaði hverr þeira kon-

unga slíkt er sýndist; löttu sumir, en sumir fýstu, ok varð engi orskurðr ráðinn, töldu á hvárutveggja sýna annmarka. Þá tók til orða Guðröðr Dalakonungr ok mælti svá: Undarligt þykki mér, er þér vefit svá mjök orskurði um þetta mál, ok erut þér gagnhræddir við Ólaf. Vér erum hér 5 konungar, ok er engi várr verr ættborinn heldr en Ólafr. Nú veittum vér honum styrk til at berjast við Svein jarl, ok hefir hann með várum afla eignazt land þetta. En ef hann vill nú fyrirmuna hverjum várum þess hins litla ríkis, er vér höfum áðr haft, ok veita oss pyndingar ok kúgan, þá kann ek þat frá mér at segja, at ek vil fœrast undan þrælkan konungs, ok kalla ek þann yðarn ekki at manna vera, er æðrast í því, at vér takim hann af lífdögum, ef hann ferr í hendr oss upp hingat á Heiðmörk, fyrir því at þat er yðr at segja, at aldregi strjúkum vér frjálst höfuð, meðan Ólafr er á lífi. En eptir eggjan þessa snúa þeir allir at því ráði. Þá mælti Hrœrekr: Svá lízt mér um ráðagerð þessa, sem vér munim þurfa ramligt at gera samband várt, at engi skjöplist í einurðinni við annan. Nú ætlit þér, þá er Ólafr kemr hingat á Heiðmörk, at veita honum atgöngu at ákveðinni stefnu, þá vil ek eigi þenna trúnað undir yðr eiga, at þér sét þá sumir norðr í Dölum, en sumir út á Heiðmörk; vil ek, ef þetta ráð skal staðfesta með oss, at vér sém ásamt dag ok nótt, þar til er þetta ráð verðr framgengt. Þessu játtu konungar, ok fara þá allir samt. Þeir láta búa veizlu fyrir sér út á Hringisakri ok drekka þar hvirfing, en gera njósn frá sér út á Raumaríki; láta þegar aðra njósnarmenn út fara, er aðrir snúa aptr, svá at þeir vitu dag ok nótt, hvat títt er um ferðir Ólafs eða um fjölmenni hans. Ólafr konungr fór at veizlum utan um Raumaríki, ok alt með þvílikum hætti sem fyrr var sagt. En er veizlur endust eigi fyrir fjölmennis sakir, þá lét hann þar bœndr til leggja at auka veizlurnar, er honum þótti nauðsyn til bera at dveljast, en sumstaðar dvaldist hann skemr en ætlat var, ok varð

hans ferð skjótari en ákveðit var upp til vatnsins. En er konungar höfðu staðfest þetta ráð sín í milli, þá senda þeir orð ok stefna til sín lendum mönnum ok ríkum bóndum or öllum þeim fylkjum; en er þeir koma þar, þá eigu konungar stefnu við þá eina saman ok gera fyrir þeim bert þetta ráð ok kveða á stefnudag, nær sjá ætlan skal framkvæmd verða; á þat kveða þeir, at hverr þeira konunga skyldi hafa 300 manna. Senda þeir þá aptr lenda menn, til þess at þeir skyldu liði samna ok koma til móts við konunga, þar sem ákveðit var. Sjá ráðagerð líkaði flestum mönnum vel; en þó var, sem mælt er, at hverr á vin með úvinum.

Hamlaðir Upplendinga konungar.

74. Á þeiri stefnu var Ketill af Ringunesi. En er hann kom heim um kveldit, þá mataðist hann at náttverði, en síðan klæddist hann, ok húskarlar hans, ok fór ofan til vatns, ok tóku karfann, er Ketill átti, er Ólafr konungr hafði gefit honum, settu fram skipit; var þar í naustinu allr reiðinn; taka þá ok skipast til ára ok róa út eptir vatni. Ketill hafði 40 manna, alla vel vápnaða; þeir kómu um daginn snemma út til vatnsenda. Fór þá Ketill með 20 menn, en lét aðra 20 eptir at gæta skips. Ólafr konungr var þá á Eiði á ofanverðu Raumaríki. Ketill kom þar, þá er konungr gékk frá óttusöng; fagnaði hann Katli vel. Ketill segir, at hann vill tala við konung skjótt. Þeir ganga á tal tveir saman. Þá segir Ketill konungi, hver ráð konungarnir hafa með höndum ok alla tilætlan, þá er hann var víss orðinn. En er konungr varð þess varr, þá kallar hann menn til sín, sendir suma í bygðirnar, bað þá stefna til sín reiðskjótum, suma sendi hann til vatnsins at taka róðrarskip, þau er þeir féngi, ok hafa í móti sér; en hann gékk þá til kirkju ok lét syngja sér messu; gékk síðan þegar til borða. En þá er hann hafði matazt, bjóst hann sem skyndiligast ok fór upp til vatnsins; kómu þar skip í

móti honum; steig hann þá sjálfr á karfann ok með honum menn svá margir, sem karfinn tók við; en hverr annarra tók sér þar skip sem helzt fékk. Ok um kveldit er á leið, létu þeir frá landi; logn var veðrs; þeir reru upp eptir vatninu; konungrinn hafði þá nær 400 manna. Fyrr en dagaði kom hann upp til Hringisakrs; urðu varðmenn eigi varir fyrr við, en liðit kom upp til bœjarins. Þeir Ketill vissu gerva í hverjum herbergjum konungarnir sváfu; lét konungr taka öll þau herbergi ok gæta, at engi maðr kœmist í brott; biðu svá lýsingar. Konungarnir höfðu eigi liðskost til varnar, ok váru þeir allir höndum teknir ok leiddir fyrir konung. Hrœrekr konungr var maðr forvitri ok harðráðr; þótti Ólafi konungi hann útrúligr, þótt hann gerði nökkurá sætt við hann. Hann lét blinda Hrœrek báðum augum, ok hafði hann með sér; en hann lét skera tungu or Guðröði Dalakonungi; en Hring ok aðra tvá lét hann sverja sér eiða, at þeir skyldu fara í brott or Noregi ok koma aldri aptr; en lenda menn eða bœndr, þá er sannir váru at þessum svikræðum, rak hann suma or landi, sumir váru meiddir, af sumum tók hann sættir. Frá þessu segir Óttarr svarti:

Lýtandi hefir ljótu
landsráðundum branda
umstillingar allar
ifla folds um goldit.
Hafa léztu heiðska jöfra,
herskorðandi! forðum
mundangs laun, þá er meinum,
mætr gramr! við þik sættu.
 Braut hafit, böðvar þreytir!
branda rjóðr! or landi,
meir fannsk þinn en þeira
þrekr, döglinga rekna.

Stökk, sem þjóð um þekkir,
þér hverr konungr ferri,
heptut ér en eptir
orðreyr þess er sat norðast.
 Nú ræðr þú fyrir þeiri,
þik remmir guð miklu,
fold, er forðum héldu
fim bragningar, gagni.
Breið eru austr til Eiða
ættlönd und þér, göndlar
engr sat elda þrøngvir
áðr at slíku láði.

Ólafr konungr lagði þá undir sik þat ríki, er þessir 5 konungar höfðu átt; tók þá gislar af lendum mönnum ok bóndum. Hann tók veizlugjöld norðan or Dölum ok víða

um Heiðmörk, ok sneri þá út aptr á Raumaríki ok þá vestr á Haðaland. Þann vetr andaðist Sigurðr sýr mágr hans. Þá sneri Ólafr konungr á Hringaríki, ok gerði Ásta móðir hans mikla veizlu í móti honum. Bar þá Ólafr einn konungsnafn í Noregi.

Frá brœðrum Ólafs konungs.

75. Svá er sagt, at Ólafr konungr var á veizlunni með Ástu móður sinni, at hon leiddi fram börn sín ok sýndi honum. Konungrinn setti á kné sér Guthorm bróður sinn, en á annat kné Hálfdan bróður sinn. Konungrinn sá á sveinana; þá ýgldist hann ok leit reiðuliga til þeira. Þá glúpnuðu sveinarnir. Þá bar Ásta til hans hinn yngsta son sinn, er Haraldr hét; þá var hann þrevetr. Konungrinn ýgldist á hann; en hann sá upp í mót honum. Þá tók konungr í hár sveininum ok kipti; sveinninn tók upp í kampinn konunginum ok hnykti. Þá mælti konungrinn: Hefnisamr muntu síðar, frændi! Annan dag reikaði konungr úti um bœinn, ok Ásta móðir hans með honum. Þá géngu þau at tjörn nökkurri. Þar váru þá sveinarnir synir Ástu ok léku sér, Guthormr ok Hálfdan. Þar váru gervir bœir stórir ok kornhlöður stórar, naut mörg ok sauðir; þat var leikr þeira. Skamt þaðan frá viðr tjörnina hjá leirvík nökkurri var Haraldr, ok hafði þar tréspánu, ok flutu þar við landit margir. Konungrinn spurði hann, hvat þat skyldi? Hann kvað þat vera herskip sín. Þá hló konungr at ok mælti: Vera kann, frændi! at þar komi, at þú ráðir fyrir skipum. Þá kallaði konungr þangat Hálfdan ok Guthorm. Þá spurði hann Guthorm: Hvat vildir þú flest eiga, frændi? Akra, segir hann. Konungr mælti: Hversu víða akra mundir þú eiga vilja? Hann svarar: Þat vilda ek, at nesit væri þetta alt sáit hvert sumar, er út gengr í vatnit. En þar stóðu 10 bœir. Konungrinn svarar: Mikit korn mætti þar á standa. Þá spurði konungr Hálfdan, hvat hann vildi flest eiga. Kýr,

segir hann. Konungr spurði: Hversu margar vildir þú kýr eiga? Hálfdan sagði: Þá er þær géngi til vatns, skyldu þær standa sem þykst umhverfis vatnit. Konungrinn svarar: Bú stór vilit þit eiga; þat er líkt feðr ykrum. Þá spyrr konungr Harald: Hvat vildir þú flest eiga? Hann svarar: Húskarla, segir hann. Konungr mælti: Hve marga viltu þá eiga? Þat vilda ek, at þeir æti at einu máli kýr Hálfdanar bróður míns. Konungr hló at ok mælti til Ástu: Hér muntu konung uppfœða, móðir! Eigi er þá getit fleiri orða þeira.

Frá landsdeild í Svíþjóð ok lögum.

76. Í Svíþjóð var þat forn siðr, meðan heiðni var þar, at höfuðblót skyldi vera at Uppsölum at Gói; skyldi þá blóta til friðar ok sigrs konungi sínum, ok skyldu menn þangat sœkja um alt Svíaveldi, skyldi þar þá ok vera þing allra Svía; þar var ok þá markaðr ok kaupstefna, ok stóð viku. En er kristni var í Svíþjóð, þá hélzt þar þó lögþing ok markaðr. En nú síðan er kristni var alsiða í Svíþjóð, en konungar afrœktust at sitja at Uppsölum, þá var fœrðr markaðrinn ok hafðr kyndilmessu; hefir þat haldizt alla stund síðan, ok er nú hafðr eigi meiri en þrjá daga. Er þar þing Svía, ok sœkja þeir þar til um alt land. Svíaveldi liggr í mörgum hlutum. Einn hlutr er vestra Gautland ok Vermaland ok Markir, ok þat er þar liggr til, ok er þat svá mikit ríki, at undir þeim byskupi, er þar er yfir, eru 11 hundruð kirkna. Annarr hlutr lands er eystra Gautland, þar er annarr byskupsdómr; þar fylgir nú Gotland ok Eyland, ok er þat alt saman miklu meira byskupsveldi. Í Svíþjóð sjálfri er einn hlutr lands, er heitir Suðrmannaland; þat er einn byskupsdómr. Þá heitir Vestmannaland eða Fjaðrundaland; þat er einn byskupsdómr. Þá heitir Tíundaland hinn þriði hlutr Svíþjóðar. Þá heitir hinn fjórði Áttandaland, þá er hinn fimti Sjáland ok þat er þar liggr til, þat liggr hit eystra með hafinu. Tíundaland

er bezt ok göfgast bygt í Svíþjóð; þangat lýtr til alt ríkit, þar eru Uppsalir, þar er konungsstóll, ok þar er erkibyskupsstóll, ok þar er viðkendr Uppsala auðr; svá kalla Svíar eign Svíakonungs, kalla Uppsala auð. Í hverri þeiri deild landsins er sitt lögþing ok sín lög um marga hluti; yfir hverjum lögum er lögmaðr, ok ræðr hann mestu við bœndr; því at þat skulu lög vera, er hann ræðr upp at kveða. En ef konungr eða jarl eða byskupar fara yfir landit ok eigu þing við bœndr, þá svarar lögmaðr af hendi bónda, en þeir fylgja honum allir svá, at varla þora ofreflismenn at koma á alþingi þeira, ef eigi lofa bœndr ok lögmaðr. En þar alt er lögin skilr á, þá skulu öll hallast til móts við Uppsala lög, ok aðrir lögmenn allir skulu vera undirmenn þess lögmanns, er á Tíundalandi er.

Frá Þorgný lögmanni.

77. Þá var á Tíundalandi sá lögmaðr er Þorgnýr hét; faðir hans er nefndr Þorgnýr Þorgnýsson. Þeir langfeðgar höfðu verit lögmenn á Tíundalandi um margra konunga ævi. Þorgnýr var þá gamall; hann hafði um sik mikla hirð, hann var kallaðr vitrastr maðr í Svíaveldi; hann var frændi Rögnvalds jarls ok fóstrfaðir hans.

Fundr Rögnvalds jarls ok Ingigerðar konungsdóttur á Ullarakri.

78. Nú er þar til máls at taka, er þeir menn kómu til Rögnvalds jarls, er Ingigerðr konungsdóttir ok þau Hjalti höfðu sent austan; báru þeir fram sín erendi fyrir Rögnvald jarl ok Ingibjörgu konu hans, ok sögðu þat, at konungsdóttir hefði opt rœtt fyrir Svíakonungi um sættir milli þeira Ólafs konungs digra, ok hon var hinn mesti vinr Ólafs konungs; en Svíakonungr varð reiðr hvert sinni er hon gat Ólafs, ok henni þótti engi ván um sættirnar at svá búnu. Jarl sagði Birni, hvat hann hafði austan spurt; en Björn sagði enn hit sama, at hann mundi eigi

fyrr aptr hverfa, en hann hitti Svíakonung, ok segir at jarl hefir honum því heitit, at hann skal fylgja honum á fund Svíakonungs. Nú líðr fram vetrinum, ok þegar á bak jólum býr jarl ferð sína ok hefir 60 manna; þar var í för Björn stallari ok hans förunautar. Fór jarl austr alt í Svíþjóð; en er hann sótti upp í landit, þá sendi hann menn sína fram fyrir til Uppsala, ok sendi orð Ingigerði konungsdóttur, at hon skyldi fara út á Ullarakr á móti honum; þar átti hon bú stór. En er konungsdóttur kómu orð jarls, þá lagðist hon eigi ferðina undir höfuð, ok bjóst hon með marga menn. Hjalti rézt til farar með henni. En áðr hann fœri í brott, gékk hann fyrir Ólaf konung ok mælti: Sittu allra konunga heilastr, ok er þat satt at segja, at ek hefi hvergi þar komit, er ek hafa slíka tign sét, sem með þér; skal ek þat orð bera, hvar sem ek kem síðan; vil ek þess biðja yðr, konungr! at þú sér vinr minn. Konungr svarar: Hví lætr þú svá brautfúsliga? hvert skaltu fara? Hjalti svarar: Ek skal ríða út á Ullarakr með Ingigerði dóttur þinni. Konungr mælti: Far þú þá vel; vitr maðr ertu ok siðugr, ok kant vel at vera með tignum mönnum. Gékk þá Hjalti í brott. Ingigerðr konungsdóttir reið til búa sinna út á Ullarakr, lét þar búa veizlu mikla í mót jarli. Þá kom jarl þar, ok var honum vel fagnat; dvaldist hann þar nökkurar nætr. Töluðu þau konungsdóttir mart, ok flest um þá Svíakonung ok Noregs konung; segir hon jarli, at henni þykkir úvænt horfa um sættirnar. Þá mælti jarl: Hvernug er þér gefit, frændkona! um þat, ef Ólafr Noregs konungr biðr þín? sýnist oss þat sem helzt muni til sætta einhlítt, ef mægðir þær mætti takast milli þeira konunga; en ek vil ekki ganga með því máli, ef ek veit, at þat er þvert frá þínum vilja. Hon segir: Faðir minn mun sjá kost fyrir mér; en annarra minna frænda ertu sá, er ek vil helzt mín ráð undir eiga, þau er mér þykkir miklu máli skipta. Eða hve ráðligt sýnist þér þetta? Jarl fýsti hana mjök, ok taldi marga hluti upp

til frama um Ólaf konung, þá er stórvegligir váru, sagði henni inniliga frá þeim atburðum, er þá höfðu fyrir skemstu gerzt, er Ólafr konungr hafði handtekna gert 5 konunga á einum morni, ok tekit þá alla af ríki, en lagt þeira eignir ok ríki við sitt veldi. Mart rœddu þau um þetta mál, ok urðu á allar rœður sátt sín á milli. Fór jarl í brott, er hann var at því búinn. Hjalti fór með honum.

Frá Rögnvaldi ok Þorgný lögmanni.

79. Rögnvaldr jarl kom einn dag at kveldi til bús Þorgnýs lögmanns; þar var bœr mikill ok stórkostligr; váru þar margir menn úti, þeir fögnuðu vel jarli ok tóku við hestum þeira ok reiða. Jarl gékk inn í stofuna, var þar inni fjölmenni mikit; þar sat í öndugi maðr gamall; engi mann höfðu þeir Björn sét jafnmikinn; skeggit var svá sítt, at lá í knjám honum, ok breiddist um alla bringuna; hann var vænn maðr ok göfugligr. Jarl gékk fyrir hann ok heilsaði honum. Þorgnýr fagnar honum vel ok bað hann ganga til sætis þess, er hann var vanr at sitja í. Jarl settist öðrum megin gegnt Þorgný. Þeir dvöldust þar nökkurar nætr, áðr jarl bar upp erendi sín; bað hann, at þeir Þorgnýr skyldu ganga í málstofu. Þeir Björn förunautar géngu þannug með jarli; þá tók jarl til máls, ok sagði frá því, at Ólafr Noregs konungr hafði senda menn sína austr þannug til friðgerðar, talaði ok um þat langt, hvert vandrœði Vestrgautum var at því, er úfriðr var þaðan til Noregs; hann sagði ok frá því, at Ólafr Noregs konungr hafði þangat senda menn, ok þar váru þá sendimenn konungs, ok hann hafði þeim því heitit, at fylgja þeim á fund Svíakonungs; ok hann sagði, at Svíakonungr tók þessu máli svá þungliga, at hann lét engum manni hlýða skyldu at ganga með þessu máli. Nú er svá, fóstri! segir jarl, at ek verð eigi einhlítr at þessu máli; hefi ek nú fyrir því sótt á þinn fund, ok vætti ek þar heilla ráða ok trausts þíns. En er jarl hætti sínu máli, þá þagði

Þorgnýr um hríð; en er hann tók til máls, mælti hann: Undarliga skiptit þér til, girnizt at taka tignarnafn, en kunnit yðr engi forráð eða fyrirhyggju, þegar er þér komit í nökkurn vanda; hví skyldir þú eigi hyggja fyrir því, áðr þú hétir þeiri ferð, at þú hefir eigi ríki til þess at mæla í mót Ólafi konungi; þykki mér þat eigi úvirðiligra, at vera í búanda tölu ok vera frjáls orða sinna, at mæla slíkt er hann vill, þótt konungr sé hjá. Nú mun ek koma til Uppsala þings ok veita þér þat lið, at þú mælir þar úhræddr fyrir konungi slíkt er þér líkar. Jarl þakkaði honum vel þessi heit, ok dvaldist hann með Þorgný, ok reið með honum til Uppsala þings. Var þar allmikit fjölmenni; þar var Ólafr konungr með hirð sinni.

Frá Uppsala þingi.

80. Hinn fyrsta dag er þing var sett, sat Ólafr konungr á stóli, ok þar hirð hans umhverfis. En annan veg á þingit sátu þeir á einum stóli Rögnvaldr jarl ok Þorgnýr, ok sat þar fyrir þeim hirð jarls ok húskarlasveit Þorgnýs; en á bak stólinum stóð bóndamúgrinn, ok alt umhverfis í hring; sumir fóru á hæðir ok hauga at heyra þaðan til. En er töluð váru erendi konungs, þau sem siðr var til at mæla á þingum, ok er því var lokit, þá stóð upp Björn stallari hjá stóli jarls, ok mælti hátt: Ólafr konungr sendi mik hingat þess erendis, at hann vill bjóða Svíakonungi sætt, ok þat landaskipti, sem at fornu fari hefir verit milli Noregs ok Svíþjóðar. Hann mælti hátt, svá at Svíakonungr heyrði gerva. En fyrst er Svíakonungr heyrði nefndan Ólaf konung, þá hugði hann, at sá mundi reka nökkut hans erendi; en er hann heyrði rœtt um sætt ok landaskipti milli Svíþjóðar ok Noregs, þá skildi hann af hverjum rifjum rísa mundi; þá hljóp hann upp ok kallaði hátt, at sá maðr skyldi þegja, kvað slíkt ekki tjóa mundu. Björn sezt þá niðr. En er hljóð fékkst, þá stóð jarl upp ok mælti. Hann sagði frá orðsending Ólafs digra ok

sættarboðum við Ólaf Svíakonung, ok frá því, at Vestrgautar sendu Ólafi konungi öll orð til, at sætt skyldi gera við Noregs konung; taldi hann upp hvert vandræði Vestrgautum var at því, at missa þeira hluta allra af Noregi, er þeim var árbót í, en í annan stað at sitja fyrir áhlaupum þeira ok hernaði, ef Noregs konungr samnaði her saman ok herjaði á þá. Jarl sagði ok, at Ólafr Noregs konungr hafði menn þangat sent þeira erenda, at hann vill biðja Ingigerðar dóttur hans. En er jarl hætti at tala, þá stóð upp Ólafr Svíakonungr. Hann svarar þungliga um sættina, en veitti jarlinum átölur þungar ok stórar um dirfð þá, er hann hafði gert grið ok frið við hinn digra mann, ok lagt við hann vináttu; taldi hann sannan at landráðum við sik, kvað þat makligt, at Rögnvaldr væri rekinn or ríkinu, ok sagði, at alt slíkt hlaut hann af áeggjan Ingibjargar konu sinnar, ok kvað þat verit hafa hit úsnjallasta ráð, er hann skyldi fengit hafa at girndum slíkrar konu. Hann talaði langt ok hart, ok sneri þá enn tölunni á hendr Ólafi digra. En er hann settist niðr, þá var fyrst hljótt.

Tala Þorgnýs lögmanns.

81. Þá stóð upp Þorgnýr. En er hann stóð upp, þá stóðu upp allir bœndr, þeir er áðr höfðu setit, ok þustu at allir, þeir er í öðrum stöðum höfðu verit, ok vildu hlýða til, hvat Þorgnýr mælti. Var þá fyrst gnýr mikill af fjölmenni ok vápnum. En er hljóð fékkst, þá mælti Þorgnýr: Annan veg er nú skaplyndi Svíakonunga, en fyrr hefir verit. Þorgnýr föðurfaðir minn mundi Eirík Uppsalakonung Emundarson, ok sagði þat frá honum, at meðan hann var á léttasta aldri, at hann hafði hvert sumar leiðangr úti ok fór til ýmissa landa, ok lagði undir sik Finnland ok Kirjálaland, Eistland ok Kúrland, ok víða um austrlönd, ok mun enn sjá þær jarðborgir ok önnur stórvirki, þau er hann gerði, ok var hann eigi svá mikillátr, at eigi hlýddi hann mönnum, ef skylt áttu við hann at rœða.

Þorgnýr faðir minn var með Birni konungi langa ævi; var honum hans siðr kunnigr, stóð um ævi Bjarnar hans ríki með styrk miklum en engum þurð, var hann dæll sínum vinum. Ek má muna Eirík konung hinn sigrsæla, ok var ek með honum í mörgum herförum; jók hann ríki Svía, en varði harðfengliga, var oss gott við hann ráðum at koma. En konungr þessi, er nú er, lætr engi mann þora at mæla við sik, nema þat einu, er hann vill vera láta, ok hefir hann þar við alt kapp, en lætr skattlönd sín undan sér ganga af eljanleysi ok þrekleysi. Hann girnist þess at halda Noregs veldi undir sik, er engi Svíakonungr hefir þat fyrr agirnzt, ok gerir þat mörgum manni úró. Nú er þat vili várr búandanna, at þú, Ólafr konungr! gerir sætt við Ólaf digra Noregs konung ok giptir honum dóttur þína Ingigerði. En ef þú vilt vinna aptr undir þik ríki þau í Austrvegi, er frændr þínir ok forellri hafa þar átt, þá viljum vér allir fylgja þér þar til. Með því at þú vilt eigi hafa þat, er vér mælum, munum vér veita þér atgöngu ok drepa þik, ok þola þér eigi úfrið ok úlög; hafa svá gert hinir fyrri forellrar várir, þeir steyptu 5 konungum í eina keldu á Múlaþingi, er áðr höfðu uppfylzt ofmetnaðar, sem þú við oss. Seg nú skjótt hvern kost þú vilt upptaka. Þá gerði lýðrinn þegar vápnabrak ok gný mikinn. Konungrinn stendr þá upp ok mælti, segir, at alt vill hann vera láta, sem bœndr vilja; segir, at svá hafi gert allir Svíakonungar, at láta bœndr ráða með sér öllu því, er þeir vildu. Staðnaði þá kurr búandanna. En þá töluðu höfðingjar, konungr ok jarl ok Þorgnýr, ok gera þá frið ok sætt af hendi Svíakonungs, eptir því sem Noregs konungr hefir áðr orð til send. Var á því þingi þat ráðit, at Ingigerðr dóttir Ólafs konungs skyldi vera gipt Ólafi konungi Haraldssyni. Seldi konungr jarli í hendr festar hennar, ok fékk honum í hendr alt sitt umboð um þann ráðahag, ok skildust þeir á þinginu at svá loknum málum. En er jarl fór heim, þá hittust

þau Ingigerðr konungsdóttir ok töluðu sín í milli um þetta mál. Hon sendi Ólafi konungi slœður af pelli gullsaumaðar mjök ok silkiræmur. Fór jarl aptr í Gautland, ok Björn með honum. Björn dvaldist þar litla stund, ok fór hann þá aptr í Noreg með föruneyti sínu, ok er hann hitti Ólaf konung ok sagði honum erendislok, þau sem váru, þá þakkaði konungr honum vel ferðina, ok sagði sem var, at Björn hafði gæfu tilborit, at koma fram erendinu í úfriði þessum.

Frá svikum Hrœreks konungs.

82. Ólafr konungr fór er váraði út til sævar, ok lét búa skip sín ok stefndi til sín liði, ok fór um várit alt út eptir Víkinni til Líðandisness, ok alt fór hann norðr á Hörðaland; sendi þá orð lendum mönnum, ok nefndi alla hina ríkustu menn or heruðum, ok bjó þá ferð sem vegligast, er hann fór í mót festarkonu sinni. Veizla sú skyldi vera um haustit austr við Elfi við landamæri. Ólafr konungr hafði með sér Hrœrek konung blinda. En er hann var gróinn sára sinna, þá fékk Ólafr honum tvá menn til þjónostu við hann, ok lét hann sitja í hásæti hjá sér, ok hélt hann at drykk ok at klæðum engum mun verr, en hann hafði áðr haldit sik sjálfr. Hrœrekr var fámálugr, ok svaraði stirt ok stutt, þá er menn ortu orða á hann. Þat var siðvenja hans, at hann lét skósvein sinn leiða sik úti um daga ok frá öðrum mönnum; þá barði hann knapann; en er hann hljóp frá honum, þá segir hann Ólafi konungi, at sá sveinn vildi honum eigi þjóna. Þá skipti Ólafr konungr við hann þjónostumönnum, ok fór alt sem áðr, at engi þjónostumaðr hélzt við með Hrœreki konungi. Þá fékk Ólafr konungr til fylgðar ok til gæzlu við Hrœrek þann mann, er Sveinn hét, ok var hann frændi Hrœreks konungs ok hafði verit hans maðr áðr. Hrœrekr hélt teknum hætti um stirðlæti ok svá um einfarar sínar. En er þeir Sveinn váru tveir saman staddir, þá var Hrœrekr kátr ok málrœtinn; hann mintist þá á marga hluti, þá er

fyrr höfðu verit, ok þat er um hans daga hafði atborizt, þá er hann var konungr, ok mintist á ævi sína hina fyrri, ok svá á þat, hverr því hafði brugðit, hans ríki ok sælu, en gert hann at ölmusumanni: En hitt þykki mér þó allra þyngst, segir hann, er þú eða aðrir frændr mínir, þeir er mannvænir höfðu verit, skulu nú verða svá miklir ættlerar, at engrar svívirðingar skulu hefna, þeirar er á ætt várri er ger. Þvílíkar harmtölur hafði hann opt uppi. Sveinn svarar ok segir, at þeir ætti við ofreflismenn mikla at skipta, en þeir áttu þá litla kosti. Hrœrekr mælti: Til hvers skulum vér lengi lifa við skömm ok meizlur? nema svá beri til, at ek mætta blindr sigrast á þeim, er mik sigraði sofanda; svá heilir drepum Ólaf digra, hann óttast nú ekki at sér; ek skal ráðit til setja, ok eigi vilda ek hendrnar til spara, ef ek mætta þær nýta, en þat má ek eigi fyrir sakir blindleiks, ok skaltu fyrir því bera vápn á hann; en þegar er Ólafr er drepinn, þá veit ek þat af forspá, at ríkit hverfr undir úvini hans. Nú kann vera, at ek verða konungr, þá skaltu vera jarl minn. Svá kómu fortölur hans, at Sveinn játaði at fylgja þessu úráði. Svá var ætlat ráðit, at þá er konungr bjóst at ganga til aptansöngs, stóð Sveinn úti í svölunum, ok hafði brugðit sax undir yfirhöfninni. En er konungr gékk út or stofunni, þá bar hann skjótara at en Svein varði, ok sá hann í andlit konunginum; þá bliknaði hann ok varð fölr sem nár, ok féllust honum hendr. Konungr fann á honum hræzlu ok mælti: Hvat er nú, Sveinn? viltu svíkja mik? Sveinn kastaði yfirhöfninni frá sér ok saxinu ok féll til fóta konungi ok mælti: Alt á guðs valdi ok yðru, konungr! Konungr bað menn sína taka Svein, ok var hann í járn settr. Þá lét konungr fœra sæti Hrœreks á annan pall; en hann gaf grið Sveini, ok fór hann af landi í brott. Konungr fékk þá Hrœreki annat herbergi at sofa í, en þat er hann svaf sjálfr í; svaf í því herbergi mart hirðmanna; hann fékk til tvá hirðmenn at fylgja Hrœreki

dag ok nótt; þeir menn höfðu lengi verit með Ólafi konungi, ok hafði hann þá reynt at trúleik við sik; eigi er þess getit, at þeir væri ættstórir menn. Hrœrekr konungr gerði ýmist, at hann þagði marga daga, svá at engi maðr fékk orð af honum, en stundum var hann svá kátr ok glaðr, at þeim þótti at hverju orði gaman, því er hann mælti; en stundum mælti hann fátt ok ilt einu; svá var ok, at stundum drakk hann hvern af stokki, ok gerði alla úfœra, er nær honum váru, en optast drakk hann lítit. Ólafr konungr fékk honum vel skotsilfr. Opt gerði hann þat, þá er hann kom til herbergis, áðr hann lagðist til svefns, at hann lét taka inn mjöð, nökkurar byttur, ok gaf at drekka öllum herbergismönnum; af því varð hann þokkasæll.

Frá Finni litla.

83. Maðr er nefndr Finnr litli, upplenzkr maðr, en sumir segja, at hann væri finskr at ætt; hann var allra manna minstr ok allra manna fóthvatastr, svá at engi hestr tók hann á rás; hann kunni manna bezt við skíð ok boga; hann hafði lengi verit þjónostumaðr Hrœreks konungs, ok farit opt erenda hans, þeira er trúnaðar þurfti við; hann kunni vega um öll Upplönd; hann var ok málkunnigr þar öllu stórmenni. En er Hrœrekr konungr var tekinn í fangelsi, þá slóst Finnr í för þeira, ok fór hann optast í sveit með knöpum ok þjónostumönnum; en hvert sinn er hann mátti, kom hann til þjónostu við Hrœrek konung, ok opt í tal, ok vildi konungr skömmum samfast mæla við hann, ok vildi ekki gruna láta tal þeira. En er á leið várit, ok þeir sóttu út í Víkina, þá hvarf Finnr í brott frá liðinu nökkura daga; þá kom hann enn aptr ok dvaldist um hríð. Svá fór opt fram, ok var at því engi gaumr gefinn, því at margir váru umrenningar með liðinu.

Dráp hirðmanna Ólafs konungs.

84. Ólafr konungr kom til Túnsbergs fyrir páska, ok dvaldist þar mjök lengi um várit; þar kom þá til bœjarins mart kaupskipa, bæði Saxar ok Danir ok austan or Vík ok norðan or landi; var þar allmikit fjölmenni. Þá var ár mikit ok drykkjur miklar. Þat barst at á einu kveldi, at Hrœrekr konungr var kominn til herbergis, ok heldr síðla, ok hafði mjök drukkit, ok var þá allkátr; þá kom þar Finnr litli með mjaðarbyttu, ok var þat grasaðr mjöðr ok hinn sterkasti. Þá lét konungrinn gefa at drekka öllum, þeim er inni váru, alt til þess, er hverr sofnaði í sínu rúmi. Finnr var þá í brott genginn; ljós brann í herberginu. Þá vakti hann upp menn þá, er vanir váru at fylgja honum, ok segir, at hann vill ganga til garðs. Þeir höfðu skriðljós með sér, en niðamyrkr var úti; mikit salerni var í garðinum ok stóð á stöfum, en rið upp at ganga til dyranna. En er þeir Hrœrekr sátu í garðinum, þá heyrðu þeir at maðr mælti: Högg þú fjándann. Þá heyrðu þeir brest ok dett, sem nökkut félli. Hrœrekr konungr mælti: Fulldrukkit munu þeir hafa, er þar eigust við; farit til skjótt ok skilit þá. Þeir bjoggust skyndiliga ok hljópu út, en er þeir kómu á riðit, þá var sá höggvinn fyrr, er síðar gékk, ok drepnir þó báðir. Þar váru komnir menn Hrœreks konungs, Sigurðr hít, er verit hafði merkismaðr hans, ok þeir 15 saman; þar var þá Finnr litli. Þeir drógu líkin upp milli húsanna, en tóku konunginn ok höfðu með sér, hljópu þá á skútu, er þeir áttu, ok reru í brott. Sigvatr skáld svaf í herbergi Ólafs konungs; hann stóð upp um nóttina, ok skósveinn hans með honum, ok géngu út til hins mikla salernis; en er þeir skyldu aptr ganga ok ofan fyrir riðit, þá skriðnaði Sigvatr ok féll á kné, ok stakk niðr höndunum, ok var þar vátt undir; hann mælti: Þat hygg ek, at nú í kveld muni konungrinn hafa mörgum oss fengit karfafótinn, ok hló at. En er

þeir kómu í herbergit, þar sem ljós brann, þá spurði skósveinninn: Hefir þú skeint þik, eða hví ertu í blóði einu allr? Hann svarar: Eigi em ek skeindr, en þó mun þetta tíðindum gegna. Hann vakti þá Þórð Fólason, merkismann ok rekkjufélaga sinn, ok géngu þeir út ok höfðu með sér skriðljós, ok fundu brátt blóðit; þá leituðu þeir, ok fundu brátt líkin ok báru á kensl; þeir sá ok, at þar lá trestobbi mikill, ok í skýlihögg mikil, ok spurðist þat síðan, at þat hafði gert verit til úlíkinda, at teygja þá út, er drepnir váru.

Þeir Sigvatr mæltu sín í milli, at nauðsyn væri til, at konungr vissi þessi tíðindi sem bráðast; þeir sendu sveininn þegar til herbergis þess, er Hrœrekr konungr hafði verit; þar sváfu menn allir, en konungr var í brottu. Hann vakti þá menn, er þar váru inni, ok sagði tíðindin. Stóðu menn upp ok fóru þegar þannug í garðinn, sem líkin váru. En þó at nauðsyn þœtti til, at konungr vissi sem fyrst þessi tíðindi, þá þorði engi at vekja hann. Þá mælti Sigvatr til Þórðar: Hvárt viltu heldr, lagsmaðr, vekja konunginn, eða segja honum tíðindin? Þórðr svarar: Fyrir engan mun þori ek at vekja hann, en segja mun ek honum tíðindin. Þá mælti Sigvatr: Mikit er enn eptir nætrinnar, ok kann vera áðr dagr sé, at Hrœrekr hafi fengit sér þat fylskni, at hann verði síðan eigi auðfundinn, en þeir munu enn skamt brott komnir, því at líkin váru vörm; skal oss aldregi henda sú skömm, at vér látim eigi konunginn vita þessi svik: gakk þú, Þórðr! upp í herbergit, ok bíð mín þar. Þá gékk Sigvatr til kirkju ok vakti klukkarann, ok bað hann hringja fyrir sál hirðmanna konungs, ok nefndi mennina, þá er vegnir váru. Klukkarinn gerir sem hann bað. En við hringingina vaknaði konungr ok settist upp; hann spurði, hvárt þá væri óttusöngs mál. Þórðr svarar: Verri efni eru í, tíðindi mikil eru orðin; Hrœrekr konungr er á brott horfinn, en drepnir hirðmenn yðrir tveir. Þá spurði konungr eptir atburðum, þeim er þar höfðu orðit. Þórðr segir honum slíkt, er hann vissi.

Þá stóð konungr upp ok lét blása til hirðstefnu. En er liðit kom saman, þá nefndi konungr menn til at fara alla vega frá bœnum at leita Hrœreks á sæ ok landi. Þórir langi tók skútu ok fór með 30 manna, ok er lýsti, sjá þeir skútur tvær litlar fara fyrir þeim. En er þeir sást, reru hvárir sem mest máttu. Þar var Hrœrekr konungr ok hafði 30 manna. En er saman dró með þeim, þá sneru þeir Hrœrekr at landi, ok hljópu þar upp á land allir, nema konungr settist upp í lyptingina. Hann mælti, bað þá vel fara ok heila hittast. Því næst reru þeir Þórir at landi. Þa skaut Finnr litli öru, ok kom sú á Þóri miðjan, ok fékk hann bana. En þeir Sigurðr hljópu allir í skóginn. En menn Þóris tóku lík hans, ok svá Hrœrek konung, ok fluttu út til Túnsbergs. Ólafr konungr tók þá við haldi Hrœreks konungs; hann lét þá vandliga gæta hans, ok galt mikinn varhuga við svikum hans, fékk til menn nótt ok dag at gæta hans. Hrœrekr konungr var þá hinn kátasti, ok fann engi maðr á honum, at eigi líkaði honum alt sem bezt.

Frá tilræði Hrœreks konungs.

85. Þat barst at uppstigningardag, at Ólafr konungr gékk til hámessu; þá gékk byskup með processíu um kirkju ok leiddi konunginn, en er þeir kómu aptr í kirkju, þá leiddi byskup konung til sætis síns fyrir norðan í kórnum. En þar sat hit næsta Hrœrekr konungr, sem hann var vanr; hann hafði yfirhöfnina fyrir andliti sér. En er Ólafr konungr hafði niðr sezt, þá tók Hrœrekr konungr á öxl honum hendinni ok þrýsti; hann mælti þá: Pellsklæði hefir þú nú, frændi! segir hann. Ólafr konungr svarar: Nú er hátíð mikil haldin í minning þess, er Jesus Kristr sté til himna af jörðu. Hrœrekr konungr svarar: Ekki skil ek af, svá at mér hugfestist, þat er þér segit frá Kristi; þykki mér þat mart heldr útrúligt, er þér segit; en þó hafa mörg dœmi orðit í forneskju. En er messan var upphafin,

þá stóð Ólafr konungr upp, ok hélt upp höndunum yfir höfuð sér ok laut til altaris, ok bar yfirhöfnina aptr af herðum honum. Hrœrekr konungr spratt þá upp skjótt ok hart; hann lagði þá til Ólafs konungs saxknífi þeim er rytningr er kallaðr; lagit kom í yfirhöfnina við herðarnar, er hann hafði lotit undan; skárust mjök klæðin, en konungr varð eigi sárr. En er Ólafr konungr fann þetta tilræði, þá hljóp hann fram við á gólfit. Hrœrekr konungr lagði til hans annat sinni saxinu, ok misti hans, ok mælti: Flýr þú nú, Ólafr digri, fyrir mér blindum? Konungr bað sína menn taka hann ok leiða hann út or kirkjunni, ok svá var gert. Eptir þessa atburði eggjuðu menn Ólaf konung at láta drepa Hrœrek konung, ok er þat, sögðu þeir, hin mesta gæfuraun yðr, konungr! at hafa hann með yðr, ok þyrma honum, hverigar úhæfur er hann tekr til; en hann liggr um þat nótt ok dag, at veita yðr líflát. En þegar er þér sendit hann á brott frá yðr, þá sjám vér eigi mann til þess, at svá fái gætt hans, at örvænt sé, at hann komist í brott. En ef hann verðr lauss, þá mun hann þegar flokk uppi hafa ok gera mart ilt. Konungr svarar: Rétt er þat mælt, at margr hefir dauða tekit fyrir minni tilgerðir en Hrœrekr; en trauðr em ek at týna þeim sigri, er ek fékk á Upplendinga konungum, er ek tók þá 5 á einum morni, ok náða ek svá öllu ríki þeira, at ek þurfta enskis þeira banamaðr at verða, því at þeir váru allir frændr mínir; en þó fæ ek nú varla sét, hvárt Hrœrekr mun fá mik nauðgaðan til eða eigi at láta drepa hann. Hrœrekr hafði fyrir þá sök tekit hendinni á öxl Ólafi konungi, at hann vildi vita, hvárt hann var í brynju.

Ferð Hrœreks konungs til Íslands.

86. Maðr er nefndr Þórarinn Nefjólfsson;' hann var íslenzkr maðr, hann var kynjaðr norðan or landi; ekki var hann ættstórr, ok allra manna vitrastr ok orðspakastr; hann var djarfmæltr við tigna menn; hann var farmaðr mikill

ok var löngum utanlendis. Þórarinn var manna ljótastr, ok bar þat mest frá, hversu illa hann var limaðr; hann hafði hendr miklar ok ljótar, en fœtrnir váru þó miklu ljótari. Þórarinn var staddr í Túnsbergi, er þessi tíðindi urðu, er áðr var frásagt; hann var málkunnigr Ólafi konungi. Þórarinn bjó þá kaupskip, er hann átti, ok ætlaði til Íslands um sumarit. Ólafr konungr hafði Þórarin í boði sínu nökkura daga ok talaði mart við hann; svaf Þórarinn í konungs herbergi. Þat var einn morgin snimma, at konungrinn vakti, en aðrir menn sváfu í herberginu; þá var sól farin lítt þat, ok var ljóst mjök inni. Konungr sá, at Þórarinn hafði rétt fót annan undan klæðum; hann sá á fótinn um hríð; þá vöknuðu menn í herberginu. Konungr mælti til Þórarins: Vakat hefi ek um hríð, ok hefi ek sét þá sýn, er mér þykkir mikils um vert, en þat er mannsfótr sá, er ek hygg, at engi skal hér í kaupstaðinum ljótari vera. Ok bað aðra menn hyggja at, hvárt svá sýndist. En allir er sá, þá sönnuðu, at svá væri. Þórarinn fann, hvar til var mælt, ok svarar: Fátt er svá einna hluta, at örvænt sé, at hitti annan slíkan, ok er þat líkligast, at hér sé enn svá. Konungr mælti: Heldr vil ek því at fulltingja, at eigi muni fást jafnljótr fótr, ok svá þótt ek skylda veðja um. Þá mælti Þórarinn: Búinn em ek at veðja um þat við yðr, at ek mun finna í kaupstaðinum ljótara fót. Konungr segir: Þá skal sá okkarr kjósa bœn af öðrum, er sannara hefir. Svá skal vera, segir Þórarinn. Hann brá þá undan klæðunum öðrum fœtinum, ok var sá engum mun fegri, ok þar var af hin minsta táin. Þá mælti Þórarinn: Sé hér nú, konungr! annan fót, ok er sjá því ljótari, at hér er af ein táin; ok á ek veðféit. Konungr segir: Er hinn fótrinn því úfegri, at þar eru 5 tær ferligar á þeim, en hér eru 4, ok á ek at kjósa bœn at þér. Þórarinn segir: Dýrt er dróttins orð, eða hverja bœn viltu af mér þiggja? Hann svarar: Þá, at þú flytir Hrœrek konung til Grœnlands, ok fœrir hann Leifi

Eiríkssyni. Þórarinn svarar: Eigi hefi ek komit til Grœnlands. Konungr segir: Farmaðr slíkr sem þú ert, þá er þér nú mál at fara til Grœnlands, ef þú hefir eigi fyrr komit. Þórarinn svarar fá um þetta mál fyrst. En er konungr hélt fram þessarri málaleitan, þá veikst Þórarinn eigi með öllu af hendi, ok mælti svá: Heyra skal ek yðr láta, konungr! bœn þá, er ek hafða hugat at biðja, ef mér bærist veðféit; en þat er, at ek vilda biðja yðr hirðvistar; en ef þér veitit mér þat, þá verð ek skyldari til at leggjast eigi undir höfuð, þat er þér vilit kvatt hafa. Konungr játaði þessu, ok gerðist Þórarinn hirðmaðr hans. Þá bjó Þórarinn skip sitt, ok er hann var búinn, þá tók hann við Hrœreki konungi. En er þeir skildust Ólafr konungr ok Þórarinn, þá mælti Þórarinn: Nú berr svá til, konungr! sem eigi er örvænt ok opt kann verða, at vér komim eigi fram Grœnlandsferðinni, berr oss at Íslandi eða öðrum löndum, hvernug skal ek skilja við konung þenna þess, at yðr megi líka? Konungr segir: Ef þú kemr til Íslands, þá skaltu selja hann í hendr Guðmundi Eyjólfssyni eða Skapta lögsögumanni, eða öðrum nökkurum höfðingjum, þeim er taka vilja við vináttu minni ok jarteinum. En ef þik berr at öðrum löndum, þeim er hér eru nærr, þá haga þú svá til, at þú vitir víst, at Hrœrekr komi aldri síðan til Noregs; en ger þat því at einu, ef þú sér engi önnur föng á. En er Þórarinn var búinn ok byr gaf, þá sigldi hann alt útleið fyrir utan eyjar ok norðr frá Líðandisnesi, stefndi hann í haf út. Honum byrjaði eigi skjótt, en hann varaðist þat mest at koma við landit. Hann sigldi fyrir sunnan Ísland, ok hafði vita af, ok svá vestr um landit í Grœnlandshaf; þá fékk hann réttu stóra ok válk mikit, en er áleið sumarit, tók hann Ísland í Breiðafirði. Þorgils Arason kom þá fyrst til þeira virðingamanna. Þórarinn segir honum orðsending ok vináttumál ok jartegnir Ólafs konungs, er fylgðu viðrtöku Hrœreks konungs. Þorgils varð við vel, ok bauð til sín Hrœreki konungi, ok var

hann með Þorgilsi Arasyni um vetrinn. Hann undi þar eigi, ok beiddi at Þorgils léti fylgja honum til Guðmundar ok segir, at hann þóttist þat spurt hafa, at með Guðmundi var rausn mest á Íslandi, ok væri hann honum til handa sendr. Þorgils gerði sem hann beiddi, fékk menn til ok lét fylgja honum til handa Guðmundi á Möðruvöllu. Tók Guðmundr vel við Hrœreki fyrir sakir konungs orðsendingar, ok var hann með Guðmundi vetr annan; þá undi hann þar eigi lengr. Þá fékk Guðmundr honum vist á litlum bœ, er heitir á Kálfskinni, ok var þar fátt hjóna; þar var Hrœrekr hinn þriðja vetr, ok sagði hann svá, at síðan er hann lét af konungdómi, at hann hefði þar verit svá, at honum hafði bezt þótt, því at þar var hann af öllum mest metinn. Eptir um sumarit fékk Hrœrekr sótt, þá er hann leiddi til bana. Svá er sagt, at sá einn konungr hvílir á Íslandi. Þórarinn Nefjólfsson hafðist síðan lengi í förum, en var stundum með Ólafi konungi.

Orrosta í Úlfreksfirði.

87. Þat sumar er Þórarinn fór með Hrœrek til Íslands, þá fór Hjalti Skeggjason ok til Íslands, ok leiddi Ólafr konungr hann í brott með vingjöfum, er þeir skildust. Þat sama sumar fór Eyvindr úrarhorn í vestrvíking, ok kom um haustit til Írlands til Konofogor Írakonungs. Þeir hittust um haustit í Úlfreksfirði Írakonungr ok Einarr jarl or Orkneyjum, ok varð þar orrosta mikil; hafði Konofogor konungr lið miklu meira ok fékk sigr, en Einarr jarl flýði einskipa, ok kom svá um haustit aptr til Orkneyja, at hann hafði látit flest alt lið ok herfang alt, þat er þeir höfðu fengit, ok undi jarl stórilla ferð sinni, ok kendi úsigr sinn Norðmönnum, þeim er verit höfðu í orrostunni með Írakonungi.

Ólafr konungr býr sik til brúðfarar.

88. Nú er þar til máls at taka, er áðr var frá horfit, at Ólafr konungr hinn digri fór brúðferð sína, ok

at sœkja festarkonu sína Ingigerði dóttur Ólafs Svíakonungs. Konungr hafði lið mikit ok valit svá mjök, at honum fylgði alt stórmenni, þat er hann mátti ná, ok hverr ríkismanna hafði með sér valit lið, bæði at ættum ok þat er gerviligast var. Lið þat var búit með hinum beztum föngum, bæði at skipum ok vápnum ok klæðum. Þeir héldu liði sínu austr til Konungahellu. En er þeir kómu þar, þá spurðu þeir ekki til Svíakonungs, váru þar ok engir menn komnir af hans hendi. Ólafr konungr dvaldist við Konungahellu lengi um sumarit, ok leiddi mjök at spurningum, hvat menn kynni at segja til um ferðir Svíakonungs eða ráðaætlan. En engi kunni honum þar víst af at segja. Þá gerði hann menn sína upp í Gautland til Rögnvalds jarls, ok lét spyrja eptir, ef hann vissi hvat til bar, er Svíakonungr kom eigi til stefnu, sem mælt var. Jarl segir, at hann vissi þat eigi; en ef ek verð þess varr, segir hann, þá mun ek þegar senda menn mína til Ólafs konungs, ok láta hann vita, hvert efni í er, ef þessi dvöl er fyrir nökkurs sakir annars en af fjölskyldum þeim, er opt kann til bera, at ferðir Svíakonungs dveljast meir en hann ætlar.

Frá börnum Ólafs Svíakonungs.

89. Ólafr Svíakonungr Eiríksson átti fyrst friðlu, er Eðla hét, dóttir jarls af Vindlandi; hon hafði verit hertekin ok var fyrir því kölluð konungs ambátt; börn þeira váru Emundr, Ástríðr, Hólmfríðr. . . . . Enn gátu þau [dróttning] son, ok var fœddr Jakobsvökudag; en er skíra skyldi sveininn, þá lét byskup hann heita Jakob. Þat nafn líkaði Svíum illa, ok kölluðu, at aldrigi hefði Svíakonungr Jakob heitit. Öll váru börn Ólafs konungs fríð sýnum ok vel viti borin. Dróttningin var ríklunduð ok eigi vel til stjúpbarna sinna. Konungr sendi Emund son sinn til Vindlands, ok fœddist hann þar upp með móðurfrændum sínum, ok hélt hann eigi kristni langa hríð. Ástríðr konungsdóttir fœddist upp í vestra Gautlandi at göfugs manns, er Egill

hét; hon var kvenna fríðust ok bezt orðum farin, glaðmælt ok lítillát, mild af fé. En er hon var fulltíða at aldri, var hon optliga með feðr sínum, ok þokkaðist hverjum manni vel. Ólafr konungr var ríklundaðr ok úþýðr í máli: honum líkaði stórilla þat, er landsherr hafði gert þys at honum á Uppsalaþingi, ok heitit honum afarkostum, ok kendi þat mest Rögnvaldi jarli. Engi tilbúnað lét hann hafa um brúðferðina, svá sem mælt hafði verit um vetrinn, at hann skyldi gipta Ingigerði dóttur sína Ólafi digra Noregs konungi, ok fara þá um sumarit til landamæris. En er á leið sumarit, gerðist mörgum mönnum mikil forvitni á, hverja ætlan konungr mundi hafa, eða hvárt hann mundi halda sáttmál við Noregs konung, eða mundi hann rjúfa sættina ok svá friðinn. Margir váru um þetta hugsjúkir, en engi var svá djarfr, at þorði konung at spyrja máls um þetta; en margir kærðu þetta fyrir Ingigerði konungsdóttur, ok báðu hana til at verða vísa, hvernug konungr mundi vilja. Hon svarar: Úfús em ek til rœðu við konung, at tala um skipti þeira Ólafs digra, því at þar er hvárgi annars vin; hefir hann mér þá einu sinni illa svarat, er ek flutta mál Ólafs digra. Ingigerði konungsdóttur fékk þetta mál áhyggju mikillar, var hon hugsjúk ok úkát, ok gerðist henni forvitni mikil, hvat konungr mundi til taka; grunaði hana þat meir, at hann mundi eigi orð sín efna við Noregs konung, því at þat fannst á, at í hvert sinni varð hann reiðr, er Ólafr digri var konungr kallaðr.

Frá veiði Svíakonungs.

90. Þat var einn dag snimma, at konungr reið út með hauka sína ok hunda, ok með honum menn hans. En er þeir fleygðu haukunum, þá drap konungs haukr í einu rensli 2 orra; ok þegar eptir þat rendi hann enn fram, ok drap þá 3 orra. Hundarnir hljópu undir ok tóku hvern fuglinn, er á jörð kom. Konungr hleypti eptir ok

tók sjálfr veiði sína ok hældist mjök um, sagði svá: Langt mun yðr flestum til áðr þér veiðit svá. Þeir sönnuðu þat ok sögðu, at þeir ætluðu, at engi konungr mundi svá mikla gæfu til bera um veiði sína. Reið þá konungr heim ok allir þeir; var hann þá allglaðr. Ingigerðr konungsdóttir gékk þá út or herberginu; en er hon sá, at konungr reið í garðinn, snerist hon þannug ok heilsaði honum. Hann fagnaði henni hlæjandi ok bar þegar fram fuglana, ok segir frá veiði sinni ok mælti: Hvar veiztu þann konung, er svá mikla veiði hafi fengit á svá lítilli stundu? Hon svarar: Góð morginveiðr er þetta, herra! er þér hafit veitt 5 orra; en meira er þat, er Ólafr Noregs konungr tók á einum morni 5' konunga, ok eignaðist alt ríki þeira. Ok er hann heyrði þetta, þá hljóp hann af hestinum, ok snerist viðr ok mælti: Vittu þat, Ingigerðr! at svá mikla ást sem þú hefir lagt við þann hinn digra mann, þá skaltu þess aldregi njóta, ok hvárki ykkat annars; skal ek þik gipta nökkurum þeim höfðingja, er mér sé eigandi vinátta við; en ek má aldregi vera vinr þess manns, er ríki mitt hefir tekit at herfangi, ok gert mér skaða margan í ránum ok manndrápum. Skildu þau svá sína rœðu, ok gékk sína leið hvárt þeira.

Orðsending Ingigerðar til Rögnvalds jarls.

91. Ingigerðr konungsdóttir var nú vís orðin hins sanna um ætlan Ólafs konungs, ok gerði þegar menn ofan í vestra Gautland til Rögnvalds jarls, ok lét segja honum, hvat þá var títt með Svíakonungi, at brugðit var öllu sáttmáli við Noregs konung, ok bað jarl við varast ok aðra Vestrgauta, at þeim mundi þá úsýnn friðr af Noregs mönnum. En er jarl spurði þessi tíðindi, sendir hann boð um alt sitt ríki, ok bað þá við varast, ef Noregs menn vildu herja á þá. Jarl gerði ok sendimenn til Ólafs konungs digra, ok lét segja honum þau orð, er hann hafði spurt, ok svá þat, at hann vill halda sætt ok vináttu við Ólaf konung, ok

beiddi þess með, at konungr skyldi eigi herja á ríki hans. En er þessi orðsending kom til Ólafs konungs, varð hann reiðr mjök ok hugsjúkr, ok var þat nökkura daga, at engi maðr fékk orð af honum. Eptir þat átti hann húsþing við lið sitt; þá stóð fyrst upp Björn stallari, hóf þar fyrst mál sitt, er hann hafði farit áðr um vetrinn austr til friðgerðar, ok segir hversu Rögnvaldr jarl hafði honum vel fagnat, hann segir ok, hversu þverliga ok þungliga Svíakonungr hafði tekit í fyrstu þeim málum; en sú sátt er ger var, sagði hann, var meir af styrk fjölmennis ok ríki Þorgnýs, ok liðveizlu Rögnvalds jarls, en af góðvilja Svíakonungs; ok þykkjumst vér fyrir þá sök vita, at konungr mun því valda, er sættinni er brugðit, en þat mun eigi jarli at kenna, hann reyndum vér sannan vin Ólafs konungs. Nú vill konungr vita af höfðingjum ok af öðrum liðsmönnum, hvert ráð hann skal upp taka, hvárt hann skal ganga upp á Gautland ok herja með þat lið, sem nú höfum vér, eða sýnist yðr annat ráð upp at taka? Hann talaði bæði langt ok snjalt. Eptir þat töluðu ríkismenn margir, ok kom þat mjök í einn stað niðr at lyktum, at allir löttu hernaðar, ok mæltu svá: Þótt vér hafim lið mikit, þá er hér saman samnat ríkmenni ok göfugmenni; en til herfara eru eigi verr fallnir ungir menn, þeir er gott þykkir at afla sér fjár ok metnaðar. Er þat ok háttr ríkismanna, ef þeir skulu fara í bardaga eða orrostu, at þeir hafa með sér marga menn til forgöngu ok hlífðar sér; en eigi berjast opt verr þeir menn, er lítit eiga fé, heldr en þeir er auðgir eru uppfœddir. Ok af fortölum þeira var þat ráð konungs at rjúfa leiðangrinn, ok gaf þá hverjum leyfi heim at fara, en lýsti því, at annat sumar skyldi hann leiðangr úti hafa af öllu landi, ok halda þá til móts við Svíakonung ok hefna þessa lausmælis. Þetta líkaði öllum vel. Fór þá Ólafr konungr norðr í Víkina, ok settist um haustit í Borg, ok lét þangat draga öll föng, þau er hann þurfti til vetrvistar, ok sat þar fjölment um vetrinn.

Austrferð Sigvats skálds.

92. Menn mæltu allmisjafnt til Rögnvalds jarls; töldu sumir, at hann væri sannr vinr Ólafs konungs, en sumum þótti þat ekki trúligt, ok kváðu hann ráða mundu því við Svíakonung, at hann héldi orð sín ok sáttmál þeira Ólafs konungs digra. Sigvatr skáld var vinr mikill Rögnvalds jarls í orðum, ok talaði opt um þat fyrir Ólafi konungi. Hann bauð konungi at fara á fund Rögnvalds jarls, ok njósna hvers hann yrði varr frá Svíakonungi, ok freista ef hann mætti nökkurri sætt við koma. Konungi líkaði þat vel, því at honum þótti gott fyrir trúnaðarmönnum sínum at tala optliga um Ingigerði konungsdóttur. Öndurðan vetr fór Sigvatr skáld ok þeir þrír saman or Borg ok austr um Markir, ok svá til Gautlands. En áðr þeir skildust Ólafr konungr ok Sigvatr, þá kvað hann vísu:

Nú sittu heill, en, hallar,
hér finnumk meir, þinnar
at unz ek kem vitja,
Ólafr konungr! mála.
Skáld biðr hins at haldi
hjálmdrífu viðr lífi,
endisk leyfð, ok landi,
lýk ek vísu nú, þvísa.

Nú eru mælt, en, mála,
meir kunnum skil fleiri,
orð þau er oss um varða
alls mest, konungr! flestra.
Guð láti þik gæta,
geðharðr konungr! jarðar,
víst hefik þann, því at, þinnar,
þú ert til borinn, vilja.

Síðan fóru þeir austr til Eiða, ok féngu ilt far yfir ána, eikjukarfa einn, ok kómust nauðuliga yfir ána. Sigvatr kvað vísu:

Lét ek til Eiðs, því at, óðumk
aptrhvarf, dreginn karfa,
vér stiltum svá, valtan,
vátr, til glœps á báti;
taki hlœgiskip hauga
herr, sákat ek far verra,
lét ek til hafs á hrúti
hætt, fórsk betr en ek vætta.

Síðan fóru þeir um Eiðaskóg. Sigvatr kvað vísu:

Vara fýst, er ek rann rastir
reiðr um skóg frá Eiðum,
maðr um veit at ek mœtta
meinum, tólf ok eina;
hykk, á fót en flekkum
féll sár á il hvára,
hvast géngum þó þingat
þann dag, konungs mannum.

Síðan fóru þeir um Gautland, ok kómu at kveldi á þann bœ, er Hof heitir; þar var byrgð hurð, ok kómust þeir eigi inn; hjónin segja, at þar var heilagt; braut hurfu þeir þaðan. Sigvatr kvað:

Réð ek til Hofs at hœfa,
hurð var aptr, en spurðumk,
inn setta ek nef nenninn
niðrlútt, fyrir utan.
Orð gat ek fæst af fyrðum;
flögð bað ek, en þau sögðu,
hnektumk heiðnir rekkar,
heilagt, við þau deila.

Þá kom hann at öðrum garði, stóð þar húsfreyja í durum, ok bað hann eigi þar inn koma, segir, at þau ætti álfa blót. Sigvatr kvað:

Gakkat þú inn, kvað ekkja,
armi drengr! en lengra;
hræðumk ek við Óðins,
erum heiðnir vér, reiði.
Rýgr kvazk inni eiga
úþekk, sú er mér hnekti,
álfa blót, sem úlfi,
ótvin! í bœ sínum.

Annat kveld kom hann til þriggja búanda, ok nefndist hverr þeira Ölvir, ok ráku hann allir út. Sigvatr kvað:

Nú hafa hnekt, þeir er hnakka,
heinflets, við mér settu,
þeygi bella þollar,
þrír samnafnar, tíri;
þó sjámk hitt at hlœðir
hafskíðs muni síðan
út hverr, er Ölvir heitir,
alls mest reka gesti.

Þá fóru þeir enn um kveldit ok hittu hinn fjórða búanda, ok var sá kallaðr beztr þegn þeira; út rak sá hann. Sigvatr kvað:

Fór ek at finna báru,
friðs vætta ek mér, síðan
brjót þann er bragnar létu
bliks vildastan miklu.
Grefs leit við mér gætir
gerstr, þá er illr hinn versti,
lítt, reiði ek þó lýða
löst, ef sjá er hinn bazti.
Mista ek fyrir austan
Eiðaskóg á leiðu
ástabús, er ek æsta
úkristinn hal vistar.
Ríks fannka ek son Saxa,
saðr var engr fyrir þaðra,
út var ek eitt kveld heitinn,
inni, fjórum sinnum.

En er þeir kómu til Rögnvalds jarls, þá segir jarl, at þeir hefði haft erfiða ferð. Sigvatr kvað:

Átt hafa sér þeir er sóttu
sendimenn fyrir hendi
Sygna grams með sagnir
siklinga för mikla;
spörðumk fæst, en fyrða
föng eru stór við göngur,
vörðr réð nýtr því er norðan
Noregs þinnig fórum.

Drjúggenginn var drengjum,
drengr magnar lof þengils,
austr til jöfra þrýstis,
Eiðaskógr á leiðu.
Skyldit mér, áðr mildan
minn dróttin kom ek finna,
hlunns af hilmis runnum
hnekt dýrloga bekkjar.

Rögnvaldr jarl gaf Sigvati gullhring. Ein kona mælti, at hann hafði gengit til nökkurs með þau hin svörtu augu. Sigvatr kvað:

Oss hafa augun þessi
íslenzk, konan! vísat
brattan stig at baugi
björtum langt hin svörtu;

sjá hefir, mjöðnannan! manni,
mín, úkunnar þínum
fótr á fornar brautir
fulldrengila gengit.

Sigvatr skáld var í góðum fagnaði með jarli langa hríð. Þá spurði hann þat af ritsendingum Ingigerðar konungsdóttur, at til Ólafs Svíakonungs höfðu komit sendimenn Jarizleifs konungs, austan or Hólmgarði, at biðja Ingigerðar dóttur Ólafs Svíakonungs til handa Jarizleifi konungi, ok þat með, at Ólafr konungr tók þessu allvænt. Þá kom ok til hirðar Rögnvalds jarls Ástríðr, dóttir Ólafs konungs; var þar þá ger veizla mikil. Gerist Sigvatr brátt málkunnigr konungsdóttur; kannaðist hon við hann ok kynferði hans; því at Óttarr skáld systurson Sigvats, hann hafði þar lengi verit í kærleikum með Ólafi Svíakonungi. Var þá mart talat; spurði Rögnvaldr jarl Sigvat, hvárt Ólafr Noregs konungr mundi fá vilja Ástríðar konungsdóttur; ok ef hann vill þat, segir hann, þá vætti ek þess, at um þetta ráð spyrim vér ekki Svíakonung eptir. Slíkt sama mælti Ástríðr konungsdóttir. Eptir þat fóru þeir Sigvatr heim, ok kómu litlu fyrir jól til Borgar á fund Ólafs konungs. En er Sigvatr kom heim til Ólafs konungs, ok hann gékk inn í höllina, þá sá hann á veggina ok kvað:

Búa hilmis sal hjálmum
hirðmenn þeir er svan grenna,
hér sé ek, bens ok brynjum,
beggja kost á veggjum;
því á ungr konungr engi,
ugglaust er þat, dyggra
húsbúnaði at hrósa;
höll er dýr með öllu.

Síðan segir hann frá ferðum sínum, ok kvað vísur þessar:

Hugstóra bið ek heyra
hressfœrs jöfurs, þessar,
þolda ek vás, hve vísur,
verðung, um för gerðak.
Sendr var ek upp af öndrum
austr, svaf ek fátt, á hausti,
til Svíþjóðar, síðan,
svanvangs í för langa.

En er hann talaði við konung, kvað hann:

Lét ek við yðr, hinn ítri
Ólafr! hugat málum
rétt, er ríkan hittak
Rögnvald, konungr! haldit.
Deilda ek mál hins milda
málma vörðs í Görðum
harða mörg, né ek heyrða
heiðmanns tölur greiðri.
Þik bað, sólar søkkvir!
sinn halda vel, Rínar,
hvern er hingat árnar
húskarl nefi jarla.
En hverr er austr vill sinna,
jafnvíst er þat, Lista
þengill! þinna drengja
þar á hald und Rögnvaldi.

Fólk réð, við sik, fylkir!
flest, er ek kom vestan,
ætt sem áðr um hvatti
Eiríks svika þeira.
En því at, jarla, frænda
eins, þat er tókt af Sveini,
yðr kveð ek, jörð er náðut,
Úlfs bróðurlið stóðusk.
Spakr lét Úlfr meðal ykkar
Ólafr! tekit málum,
þétt fengum svör, sátta,
sakar leggit þit, beggja;
þér lét þjófa rýrir
þær sem engar væri
riptar reknar heiptir
Rögnvaldr gefit aldar.

Brátt segir Sigvatr Ólafi konungi þau tíðindi, sem hann hafði spurt; var konungr fyrst allúkátr, er Sigvatr segir honum bónorð Jarizleifs konungs; ok segir Ólafr konungr, at honum var ills eins ván at Svíakonungi, nær sem vér fám honum goldit með nökkurum minningum. En er frá leið, spurði konungr Sigvat margra tíðinda austan af Gautlandi. Sigvatr segir honum mikit frá fríðleik ok málsnild Astríðar konungsdóttur; ok svá, at þat mæltu allir menn þar, at

hon væri at engum hlut verr um sik en Ingigerðr systir hennar. Konungi féllst þat vel í eyru. Sagði Sigvatr honum allar rœður þær, er þau Ástríðr höfðu mælt sín í millum, ok fannst konungi mart um þetta, ok mælti þat: Eigi mun Svíakonungr þat hyggja, at ek muna þora at fá dóttur hans fyrir utan hans vilja. En eigi var þetta mál borit fyrir fleiri menn. Ólafr konungr ok Sigvatr skáld töluðu opt um þetta mál. Konungr spurði Sigvat vandliga at, hvat hann kannaði af um Rögnvald jarl, hverr vinr hann er várr, segir hann. Sigvatr segir svá, at jarl væri hinn mesti vinr Ólafs konungs. Sigvatr kvað þá:

Fast skaltu ríkr við ríkan
Rögnvald, konungr! halda,
hann stendr þýðr af þinni
þörf nótt ok dag, sáttum.

þann veit ek, þinga kennir!
þik beztan vin miklu
á austrvega eiga
alt með grœnu salti.

Um ferð Rögnvalds jarls ok Ástríðar til konungs.

93. Eptir jólin fóru þeir Þórðr skotakollr, systurson Sigvats skálds, ok annarr skósveinn Sigvats leyniliga frá hirðinni; þeir fóru austr á Gautland; þeir höfðu farit áðr um haustit austr þangat með Sigvati. En er þeir kómu til hirðar Rögnvalds jarls, þá báru þeir fram fyrir jarl jartegnir, þær er þeir Sigvatr ok jarl höfðu gert með sér at skilnaði, þeir fœrðu ok jarli jartegnir, þær er Ólafr konungr sjálfr hafði sent jarli af trúnaði. Þegar jafnskjótt býst jarl til ferðar, ok með honum Ástríðr konungsdóttir, ok höfðu nær 100 manna, ok valit lið bæði af hirðinni ok af ríkum bóndasonum, ok vandaðan sem mest allan búnað, bæði vápn ok klæði ok hesta; riðu síðan norðr í Noreg til Sarpsborgar, ok kómu þar at kyndilmessu.

Kvánfang Ólafs konungs.

94. Ólafr konungr hafði þar látit við búast; var þar allskonar drykkr, er beztan mátti fá, ok öll önnur föng váru þar hin beztu. Hann hafði þá ok til sín stefnt or

heruðum mörgu stórmenni. En er jarl kom þar með sínu liði, þá fagnaði konungr honum forkunnar vel, ok váru jarli fengin herbergi stór ok góð, ok búin ítarliga, ok þar með þjónostumenn, ok þeir er fyrir sá, at engan hlut skyldi skorta, þann er veizlu mætti prýða. En er sú veizla hafði staðit nökkura daga, þá var konungr ok jarl ok konungsdóttir á málstefnu; en þat kom upp af tali þeira, at sú var ráðagerð, at Rögnvaldr jarl fastnaði Ástríði dóttur Ólafs Svíakonungs Ólafi Noregs konungi, með þeiri heimanfylgju, sem áðr hafði skilit verit, at Ingigerðr systir hennar skyldi hafa heiman haft. Konungr skyldi ok veita Ástríði þvílíka tilgjöf, sem hann skyldi hafa veitt Ingigerði systur hennar. Var þá sú veizla aukin, ok var þá drukkit brullaup Ólafs konungs ok Ástríðar dróttningar með mikilli vegsemd. Eptir þat fór Rögnvaldr jarl aptr til Gautlands, ok at skilnaði veitti konungr jarli góðar gjafir ok stórar, ok skildust hinir kærstu vinir, ok héldu því meðan þeir lifðu báðir.

Brugðit sætt við Noregs konung.

95. Eptir um várit kómu til Svíþjóðar sendimenn Jarizleifs konungs austan or Hólmgarði, ok fóru at vitja mála þeira, er Ólafr konungr hafði áðr um sumarit heitit, at gipta Ingigerði dóttur sína Jarizleifi konungi. Ólafr konungr rœddi þetta mál við Ingigerði, ok sagði, at þetta var hans vili, at hon giptist Jarizleifi konungi. Hon svarar: Ef ek skal giptast Jarizleifi konungi, þá vil ek, segir hon, hafa í tilgjöf mína Aldeigjuborg ok jarlsríki, þat er þar liggr til. En sendimenn hinir gerzku játuðu þessu af hendi konungs síns. Þá mælti Ingigerðr: Ef ek skal fara austr í Garðaríki, þá vil ek kjósa mann or Svíaveldi, er mér þykkir bazt tilfallinn at fara með mér; vil ek þat ok til skilja, at hann hafi austr þar eigi minni nafnbót en hér, ok í engan stað verra rétt eða minna, eða metorð, en hann hefir hér. Þessu játaði konungr, ok slíkt hit sama sendimenn. Seldi

konungr trú sína, ok svá sendimenn, til þessa máls. Þá spurði konungr Ingigerði, hverr sá maðr er í hans ríki, er hon vill kjósa til fylgðar við sik. Hon svarar: Sá maðr er Rögnvaldr jarl Úlfsson frændi minn. Konungr svarar: Annan veg hefi ek hugat at launa Rögnvaldi jarli dróttinsvikin, þau er hann fór til Noregs með dóttur mína ok seldi hana þar til frillu þeim hinum digra manni, ok þeim er hann vissi várn úvin mestan, ok skal hann fyrir þá sök þetta sumar uppi hanga. Ingigerðr bað þá föður sinn at halda trú sína, er hann hafði selt henni. Ok kom svá af bœn hennar, at konungr segir, at Rögnvaldr skyldi fara í griðum á brott or Svíaveldi, ok koma eigi í augsýn konungi ok eigi til Svíþjóðar, meðan Ólafr væri konungr. Ingigerðr sendi þá menn á fund jarls, ok lét segja honum þessi tiðindi, ok gerði honum stefnulag, hvar þau skyldu hittast. En jarl bjóst þegar til ferðar, ok reið upp í eystra Gautland ok fékk sér þar skip, ok hélt þá liði sínu til fundar við Ingigerði konungsdóttur. Fóru þau öll saman um sumarit austr í Garðaríki. Þá giptist Ingigerðr Jarizleifi konungi. Váru þeira synir Valdamarr, Vissivaldr, Holti hinn frœkni. Ingigerðr dróttning gaf Rögnvaldi jarli Aldeigjuborg ok þat jarlsríki, er þar fylgði. Var Rögnvaldr jarl þar lengi ok var ágætr maðr. Synir Rögnvalds jarls ok Ingibjargar váru þeir Úlfr jarl ok Eilífr jarl.

Saga Emundar lögmanns.

96. Maðr er nefndr Emundr af Skörum; hann var þar lögmaðr í Gautlandi vestra, ok var manna vitrastr ok orðsnjallastr. Hann var ættstórr ok frændmargr, stórauðigr. Hann var kallaðr undirhyggjumaðr ok meðallagi trúr. Hann var maðr ríkastr í vestra Gautlandi, þá er jarl var á brott farinn. Þat vár er Rögnvaldr jarl fór af Gautlandi, þá áttu Gautar þing sín í milli, ok kærðu þeir meðal sín opt, hvat Svíakonungr mundi til taka. Þeir spurðu þat, at hann var þeim reiðr fyrir þat, er þeir höfðu vingazt við

Ólaf Noregs konung heldr en haldit deilu við hann. Hann bar ok sakir á þá menn, er fylgt höfðu Ástríði dóttur hans til Noregs. Mæltu þat sumir, at þeir skyldu leita sér traustս til Noregs konungs, ok bjóða honum sína þjónostu. Sumir löttu þess, ok sögðu, at Vestrgautar höfðu eigi styrk til þess at halda deilu í móti Svíum; en Noregs konungr verðr oss fjarri, sögðu þeir, því at landsmegin hans er oss fjarri, ok er sá til fyrst, at gera menn til Svíakonungs ok freista, at vér komimst í sætt við hann. En ef þat fæst eigi, þá er sá kostr, at leita sér trausts til Noregs konungs. Báðu þá bœndr Emund at fara þessa sendiför; en hann kvað já við, ok fór með 30 manna, ok kom fram í eystra Gautlandi. Váru þar margir frændr hans ok vinir; fékk hann þar góðar viðrtekjur. Hann átti þar tal við hina vitrustu menn um þetta vandmæli, ok kom þat alt ásamt með þeim, ok þótti mönnum þat siðlausa ok löglausa, er konungr gerði við þá. Fór þá Emundr upp í Svíþjóð, ok átti þar tal við marga ríkismenn, ok kom þar alt í einn stað niðr. Hann hélt þá fram ferð sinni til þess, er hann kom aptan dags til Uppsala; tóku þeir sér þar gott herbergi ok váru þar um nóttina. Eptir um daginn gékk Emundr á konungs fund, þá er konungr sat á stefnu, ok fjölment um hann. Emundr gékk fyrir hann ok hneig honum, ok kvaddi hann. Konungr sá í móti honum ok heilsaði honum, ok spurði hann at tíðindum. Emundr svarar: Smá ein tíðindi eru með oss Gautum; en þat þykkir oss nýnæmi, er Atti hinn dœlski á Vermalandi fór í vetr upp á markir með skíð sín ok boga; hann köllum vér mestan veiðimann. Hann hafði fengit á fjalli svá mikla grávöru, at hann hafði fylt skíðsleða sinn, svá sem mest gat hann flutt eptir sér. Þá sneri hann heim af mörkinni; hann sá einn íkorna í viðinum, ok skaut at honum ok misti; þá varð hann reiðr ok lét lausan sleðann, ok rendi eptir íkornanum; en íkorninn fór jafnan þar, sem þrøngstr var skógrinn, en stundum í viðarrœtrnar, stundum í limar upp;

þá sigldi hann í milli limanna í annat tré. En er Atti skaut at honum, þá fló æ fyrir ofan eða neðan; en aldri fór íkorni svá, at eigi sá Atti hann. Honum gerðist svá mikit kapp á þessi veiði, at hann skreið þar eptir allan dag, en eigi at heldr gat hann veitt þann íkorna. En er myrkja tók, kastaði hann sér niðr á snæ, sem hann var vanr, ok lá þar um nóttina; en veðr var drífanda. Eptir um daginn fór Atti at leita skíðsleða síns, ok fann aldregi síðan; ok fór heim við svá búit. Slík eru mín tíðindi, herra! Konungr segir: Lítil tíðindi, ef eigi er meira frá at segja. Emundr svarar: Var enn fyrir skömmu þat, er tíðindi má kalla, at Gauti Tófason fór með 5 herskipum út eptir Gautelfi; en er hann lá í Eikreyjum, þá kómu þar Danir 5 kaupskipum stórum. Þeir Gauti unnu skjótt 4 kaupskipin ok létu enga menn, en féngu of fjár; en hit 5ta skip komst á haf undan, ok kómu þeir segli við. Gauti fór eptir þeim einskipa, ok dró fyrst eptir, en þá tók veðrit at vaxa, gékk þá meira kaupskipit, sóttist þá hafit, vildi þá Gauti aptr snúa; þá gerði storm veðrs, ok braut hann skipit við Hlésey, týndist fé alt, ok meiri hlutr manna; en hans förunautar skyldu bíða í Eikreyjum. Þá kómu at þeim Danir 15 kaupskipum, ok drápu þá alla, en tóku alt fé, þat er þeir höfðu áðr fengit. Svá gafst þeim ágirnin. Konungr svarar: Þetta eru mikil tíðindi ok frásögulig; en hvert er þitt erendi hingat? Emundr svarar: Ek fer, herra! at leita orlausnar um vandmæli þau, er lög vár greinir ok Uppsalalög. Konungr spyrr: Hvat er þat, er þú vilt kæra? Emundr svarar: Þar váru tveir menn eðli bornir, jafnir at ætt, en újafnir at eignum ok skaplyndi; þeir deildu um jarðir, ok gerði hvárr öðrum skaða, ok sá meira, er ríkari var, áðr en þeira deila var niðrsett ok dœmt um á allsherjar þingi. Hlaut sá at gjalda, er ríkari var áðr; en at fyrsta sali galt hann gagl fyrir gás, grís fyrir gamalt svín; en fyrir mörk brends gulls reiddi hann hálfa mörk gulls, en aðra hálfa mörk af leiri ok móðu, ok

enn umfram hét hann hinum afarkostum, er þetta fé tók í sína skuld. Hvat dœmit þér hér um, herra? Konungr svarar: Gjaldi fullum gjöldum þat, er dœmt var, en konungi sínum þrjú slík. En ef þat er eigi goldit fyrir jafnlengd, þá fari hann útlagr af allri eigu sinni, falli fé hans hálft í konungsgarð, en hálft til þess, er hann átti sök at bœta. Emundr skírskotaði þessum orskurði undir þá menn alla, er þar váru ríkastir, ok skaut til þeira laga, er géngu á Uppsalaþingi. Eptir þat heilsaði hann á konung, ok gékk út síðan. En þá hófu aðrir menn sínar kærslur fyrir konungi, ok sat hann lengi dags yfir málum manna. En er konungr kom til borðs, þá spurði hann, hvar Emundr lögmaðr væri. Honum var sagt, at hann var heima í herbergi. Þá mælti konungr: Gangit eptir honum, hann skal vera í boði mínu í dag. Því næst kómu inn sendingar, ok þar eptir fóru inn leikarar með hörpur ok gígjur ok söngtól, ok þar næst skenkingar. Var konungr allkátr ok hafði marga ríka menn í boði sínu, ok gáði þá ekki Emundar. Drakk konungr þann dag allan, ok svaf eptir um nóttina. En at morni er konungr vaknaði, þá hugsaði hann, hvat Emundr hafði talat um daginn. En er konungr var klæddr, lét hann kalla til sín spekinga sína. Ólafr konungr hafði jafnan með sér 12 hina spökustu menn, þeir sátu yfir dómum með honum ok réðu um vandamál; en þat var eigi vandalaust, því at konungi líkaði illa, ef dómum var hallat frá réttu, en eigi hlýddi at mæla á móti honum. Á þeiri málstefnu tók konungrinn til orða, ok bað þangat kalla Emund lögmann. En er sendimaðr kom aptr: Herra! segir hann, Emundr lögmaðr reið í brott gærdags, þegar er hann hafði snætt. Þá mælti konungr: Segit mér þat, góðir höfðingjar! hvat vissi sú lagafrétt, er Emundr spurði í gær? Þeir svöruðu: Herra! þér munut þat hugsat hafa, ef þat kom til annars en hann mælti. Konungrinn mælti: Þeir 2 eðli bornir menn, er hann sagði þá frá, at úsáttir höfðu verit, ok þó annarr

ríkari, ok gerði hvárr öðrum skaða, þar sagði hann frá okkr Ólafi digra. Svá er, herra! sögðu þeir, sem þér segit. Konungr svarar: Dómr var á váru máli á Uppsalaþingi. En hvar kom þat til, er hann sagði frá, at vangoldit var, er gagl var fyrir gás, en gríss fyrir gamalt svín, en leir hálft fyrir gull? Arnviðr blindi svarar: Herra! segir hann, þat er úlíkast, rautt gull ok leir, en meira skilr konung ok þræl. Þér hétut Ólafi digra dóttur yðarri Ingigerði, er hon konungborin í allar kvíslir, af Uppsvía ætt, er tignust er á Norðrlöndum, því at sú ætt er komin frá goðunum sjálfum; en nú hefir Ólafr konungr fengit Ástríðar; en þó at hon sé konungs barn, þá er ambátt móðir hennar, ok þó vindversk. Mikill munr er þeira konunga, er annarr þiggr slíkt með þökk, ok er þat með ván, at eigi megi jafnast einn Norðmaðr við Uppsala konung. Gjöldum þar allir þökk fyrir, at þat haldist, því at goðin hafa lengi haft rœkt mikla á ættmönnum sínum, þott nú úrœki margir þann átrúnað. Þeir váru brœðr þrír: Arnviðr blindi, hann var sýndr svá lítt, at varla var hann herfœrr, ok manna snjallastr; annarr var Þorviðr stami, hann fékk eigi mælt 2 orðum lengra samt; hann var þar maðr djarfastr ok einarðastr; þriði hét Freyviðr daufi, hann heyrði illa. Þeir brœðr allir váru menn ríkir ok auðgir ok kynstórir ok forvitra, ok allir kærir konungi. Þá mælti Ólafr konungr: Hvat veit þat, er Emundr sagði frá Atta dœlska? Þá svarar engi, ok sá hverr til annars. Konungr mælti: Segit nú. Þá mælti Þorviðr stami: Atti atsamr, ágjarn, illgjarn, dœlskr, fólskr. Þá mælti konungr: Hverr á þessa sneið? Þá svarar Freyviðr daufi: Herra! mæla munu menn berara, ef þat skal vera í yðru orlofi. Konungr mælti: Tala nú, Freyviðr, í orlofi þat, er þú vill mæla. Freyviðr tók þá til máls: Þorviðr bróðir minn, er vár er vitrastr kallaðr, kallar þann einn Atta atsam, dœlskan ok fólskan, þann kallar hann svá, er leiðr er friðrinn, svá at hann keppist til smára hluta, ok fær þó

eigi, en lætr fyrir þá sök farsælliga hluti stóra. Nú em ek daufr, en svá hafa nú margir mælt, at ek hefi mátt skilja, at mönnum líkar illa, bæði ríkum ok alþýðu, þat er þér, herra! haldit eigi orð yður við Noregs konung; en hitt enn verr, er þér rjúfit dóm allsherjar, þann er gerr var á Uppsalaþingi. Eigi þurfit þér at hræðast Noregs konung eða Danakonung, ok engan annan, meðan Svíaherr vill fylgja yðr; en ef landsfólkit snýst á hendr yðr með einu samþykki, þá sjám vér vinir yðrir eigi ráð til, þau er víst er at duga muni. Konungr spyrr: Hverir gerast höfuðsmenn at því, at ráða lönd undan mér? Freyviðr svarar: Allir Svíar vilja hafa forn lög ok fullan rétt sinn. Lítit nú á hitt, herra! hversu margir höfðingjar yðrir sitja hér nú yfir ráðagerðinni með yðr. Ek ætla hitt, satt at segja, at vér sém hér nú 6, er þér kallit ráðgjafa yðra, en allir aðrir hygg ek at á brott sé riðnir ok farnir í herað, ok eigu þar þing við landsfólk, ok yðr satt at segja, þá er herör uppskorin ok send um land alt ok stefnt refsiþing. Allir vér brœðr höfum verit tilbeðnir at eiga hlut í þessi ráðagerð, en engi várr vill eiga þat nafn, at heita dróttinsviki, því at eigi var svá várr faðir. Konungr tók þá til máls: Hvert orráð skulu vér nú hafa? vandi mikill er nú til handa borinn, gefit nú ráð til, góðir höfðingjar! at ek fá haldit konungdóminum ok föðurarfi mínum, en ekki vil ek deila kappi við allan Svíaher. Arnviðr blindi svarar: Herra! þat sýnist mér ráð, at þér ríðit ofan í Árós með þat lið, er yðr vill fylgja, ok takit þar skip yður, ok farit svá út í Löginn, stefnit þá til yðar fólkinu, farit nú eigi með stirðlæti, bjóðit mönnum lög ok landsrétt, drepit niðr herörinni; mun hon enn eigi víða hafa farit yfir landit, því at stund hefir skömm verit; sendit menn yðra, þá er þér trúit, til fundar við þá menn, er þetta ráð hafa með höndum, ok freista ef þessi kurr mætti niðrsetjast. Konungr segir, at hann vill þetta ráð þekkjast. Vil ek, segir hann, at þér

brœðr farit þessa ferð, því at ek trúi yðr bezt af mínum mönnum. Þá mælti Þorviðr stami: Ek mun eptir vera, en Jakob fari, þess þarf. Þá mælti Freyviðr: Gerum svá, herra! sem Þorviðr mælir; hann vill eigi við yðr skiljast í þessum háska; en vit Arnviðr munum fara. Þessi ráðagerð varð framgeng, at Ólafr konungr fór til skipa sinna, hélt út í Lõginn; ok jók honum þá brátt fjölmenni. En þeir brœðr Freyviðr ok Arnviðr riðu út á Ullarakr, ok höfðu með sér Jakob konungsson, ok drápu þó dul um hans ferð. Þeir urðu brátt varir við, at þar var fyrir samnaðr ok herhlaup, er bœndr áttu þing bæði dag ok nótt. En er þeir Freyviðr hittu þar fyrir frændr sína ok vini, þá sögðu þeir þat, at þeir vili ráðast í flokkinn; en því taka allir feginsamliga. Var þá þegar ráðum skotit til þeira brœðra, ok dregst þar til fjölmennit, ok mæla þó allir eitt, ok segja svá, at þeir skulu aldri lengr hafa Ólaf konung yfir sér, ok eigi vilja þeir honum þola úlög ok ofdramb þat, er hann vill enskis manns máli hlýða, þótt stórhöfðingjar segi honum sannindi. En er Freyviðr fann ákafa lýðsins, þá sá hann í hvert úefni komit var; hann átti þá stefnur við landshöfðingja, ok talaði fyrir þeim ok mælti svá: Svá lízt mér, ef þetta stórræði skal fram fara, at taka Ólaf Eiríksson af ríkinu, sem vér Uppsvíarnir munim skulu vera fyrir; hefir hér svá jafnan verit, at þat er Uppsvía höfðingjar hafa staðfest sín í millum, þá hafa þeim ráðum hlýtt aðrir landsmenn. Eigi þurftu várir feðr at þiggja ráð at Vestrgautum um sína landstjórn. Nú verðum vér eigi þeir ættlerar, at Emundr þurfi oss ráð at kenna; vil ek, at vér bindim saman ráð vár, frændr ok vinir. Þessu játuðu allir, ok þótti vel mælt. Eptir þat snýst allr fjöldi lýðsins til þess sambands, er Uppsvía höfðingjar tóku með sér; váru þeir þá höfðingjar fyrir liði Freyviðr ok Arnviðr. En er þat fann Emundr, þá grunaði hann, hvárt þetta ráð mundi framgengt verða. Fór hann þá til fundar við þá brœðr, ok áttu þeir tal saman; spyrr

þá Freyviðr Emund: Hverja ætlan hafit þér um þat, ef Ólafr Eiríksson er af lífi tekinn, hvern konung vilit þér þá hafa? Emundr svarar: Þann er oss þykkir bezt til fallinn, hvárt sem sá er af höfðingjaætt eða eigi. Freyviðr svarar: Eigi viljum vér Uppsvíarnir, at konungdómr gangi or langfeðgaætt hinna fornu konunga á várum dögum, meðan svá góð föng eru til, sem nú er. Ólafr konungr á 2 sonu, ok viljum vér annanhvárn þeira til konungs; ok er þó þeira mikill munr, annarr er eðli borinn ok sœnskr at allri ætt, en annarr er ambáttar son ok vindverskr at hálfri ætt. At þessum orskurð varð rómr mikill, ok vilja allir Jakob til konungs. Þá mælti Emundr: Þér Uppsvíar hafit vald til at ráða þessu at sinni, en hitt segi ek yðr, sem eptir mun ganga, at þeir sumir, er nú vilja ekki annat heyra en konungdómr í Svíþjóð gangi í langfeðgaætt, nú munu þeir sjálfir lifa ok játa, þá er konungdómr mun í aðrar ættir koma, ok mun þat betr hlýða. Eptir þat létu þeir brœðr Freyviðr ok Arnviðr leiða fram á þingit Jakob konungsson, ok létu honum þar gefa konungsnafn, ok þar með gáfu Svíar honum Önundar nafn, ok var hann svá síðan kallaðr, meðan hann lifði. Þá var hann 10 vetra eða 12. Eptir þat tók Önundr konungr sér hirð ok valdi með sér höfðingja, ok höfðu þeir allir saman lið svá mikit, sem honum þótti þurfa; en hann gaf þá heimfararleyfi öllum bóndamúgnum. Eptir þat fóru sendimenn í milli konunganna, ok því næst kom svá, at þeir hittust sjálfir ok gerðu sætt sína; skyldi Ólafr vera konungr yfir landi, meðan hann lifði; hann skyldi ok halda frið ok sætt við Noregs konung, ok svá við þá menn alla, er í þeiri ráðagerð höfðu vafizt. Önundr skyldi ok konungr vera, ok hafa þat af landi, er semdist með þeim feðgum, en vera skyldr til þess, at fylgja þá bóndum, ef Ólafr konungr gerir nökkura þá hluti, er bœndr vildi eigi þola honum.

Sættarfundr konunga ok tenningakast.

97. Eptir þat fóru sendimenn til Noregs á fund Ólafs konungs með þeim erendum, at hann skyldi fara í stefnuleiðangr til Konungahellu í móti Svíakonungi ok þat með, at Svíakonungr vill, at þeir tryggvi sættir sínar. En er Ólafr konungr heyrði þessa orðsending, þá var hann enn sem fyrr gjarn til friðarins, ok ferr hann með liði sínu sem ákveðit var. Kom þar þá Svíakonungr; ok er þeir mágar hittust, þá binda þeir sætt milli sín ok frið. Var þá Ólafr Svíakonungr góðr viðmælis ok mjúklyndr. Svá segir Þorsteinn fróði, at bygð sú lá í Hísing, er ýmist hafði fylgt til Noregs eða Gautlands. Þá mæltu þeir konungarnir sín í milli, at þeir skyldu hluta um eign þá ok kasta til tenningum; skyldi sá hafa, er stœrra kastaði. Þá kastaði Svíakonungr 6 tvau, ok mælti, at Ólafr konungr þurfti þá eigi at kasta. Hann svaraði ok hristi tenningana í hendi sér: Enn eru 6 tvau á tenningunum, ok er guði dróttni mínum enn lítit fyrir at láta þat upp horfa. Hann kastaði ok hafði upp 6 tvau. Þá kastaði Ólafr Svíakonungr, ok enn 6 tvau. Þá kastaði Ólafr Noregs konungr, ok var 6 á öðrum, en annarr hraut í sundr, ok váru þar þá 7. Eignaðist hann þá bygðina. Eigi höfum vér heyrt getit fleiri tíðinda á þeim fundi. Skildust konungar sáttir.

Frá Ólafi Noregs konungi.

98. Eptir þessi tíðindi, er nú var frá sagt, sneri Ólafr konungr liði sínu aptr í Víkina; fór þá fyrst til Túnsbergs, ok dvaldist þar litla hríð, ok fór norðr í land, ok um haustit alt norðr í Þrándheim, ok lét þar búa til vetrvistar, ok sat þar um vetrinn. Þá var Ólafr konungr Haraldsson einvaldskonungr yfir öllu því ríki, er haft hafði Haraldr hinn hárfagri, ok því framar, at hann var einn konungr yfir landi. Hann hafði þá fengit með friði ok sætt þann hluta lands, er áðr hafði haft Ólafr Svía-

konungr; en þann hluta lands, er Danakonungr hafði haft, tók hann með valdi, ok réð fyrir þeim hluta slíkt sem annarstaðar í landi. Knútr Danakonungr réð í þann tíma bæði fyrir Englandi ok Danmörk, ok sat hann sjálfr lengstum á Englandi, en setti höfðingja til landsstjórnar í Danmörk, ok veitti hann ekki tilkall í Noreg í þann tíma.

Jarla saga.

99. Svá er sagt, at á dögum Haralds hins hárfagra Noregs konungs bygðust Orkneyjar; en áðr var þar víkingabœli. Sigurðr hét hinn fyrsti jarl í Orkneyjum; hann var son Eysteins glumru ok bróðir Rögnvalds Mœrajarls; en eptir Sigurð Guðþormr son hans einn vetr. Eptir hann tók jarldóm Torfeinarr, son Rögnvalds jarls, ok var lengi jarl ok ríkr maðr. Hálfdan háleggr, son Haralds hárfagra, fór á hendr Torfeinari, ok rak hann á brott or Orkneyjum. Einarr kom þá aptr ok drap Hálfdan í Rínansey. Eptir þat fór Haraldr konungr með her í Orkneyjar. Einarr flýði þá upp á Skotland. Haraldr konungr lét Orkneyinga sverja sér öll óðul sín. Eptir þat sættust þeir konungr ok jarl, ok gerðist jarl hans maðr, ok tók lönd í lén af konungi, ok skyldi enga gjalda skatta af, því at þar var herskátt mjök. Jarl galt konungi 60 marka gulls. Þá herjaði Haraldr konungr á Skotland, svá sem getit er í Glymdrápu. Eptir Torfeinar réðu fyrir löndum synir hans Arnkell, Erlendr, Þorfinnr hausakljúfr. Á þeira dögum kom af Noregi Eiríkr blóðöx, ok váru þá jarlar honum lýðskyldir. Arnkell ok Erlendr féllu í hernaði, en Þorfinnr réð löndum ok varð gamall. Synir hans váru Arnfiðr, Hávarðr, Hlöðver, Ljótr, Skúli. Móðir þeira var Grelöð, dóttir Dungaðar jarls af Katanesi; móðir hennar var Gróa dóttir Þorsteins rauðs. Á dögum Þorfinns jarls ofarliga kómu af Noregi synir Blóðöxar, þá er þeir höfðu flýit fyrir Hákoni jarli. Var þá í Orkneyjum mikill yfirgangr þeira. Þorfiðr jarl varð sóttdauðr. Eptir hann réðu löndum synir hans, ok

eru miklar frásagnir frá þeim. Hlöðver lifði þeira lengst, ok réð þá einn löndum; sonr hans var Sigurðr digri, er jarldóm tók eptir hann; hann var ríkr ok hermaðr mikill. Á hans dögum fór Ólafr Tryggvason or vestrvíking með liði sínu, ok lagði til Orkneyja ok tók höndum Sigurð jarl í Rögnvaldsey; hann lá þar fyrir einskipa. Ólafr konungr bauð þá fjörlausn jarli, at hann skyldi taka skírn ok trú rétta ok gerast hans maðr, ok bjóða kristni um allar Orkneyjar. Ólafr konungr tók í gísling son hans, er hét Hundi eða Hvelpr. Þaðan fór Ólafr til Noregs, ok varð þar konungr. Hundi var með Ólafi konungi nökkura vetr, ok andaðist hann þar. En síðan veitti Sigurðr jarl enga lýðskyldu Ólafi konungi; hann gékk þá at eiga dóttur Melkólms Skotakonungs, ok var þeira son Þorfinnr. Enn váru synir Sigurðar jarls hinir ellri, Sumarliði, Brúsi, Einarr rangmuðr. Fimm vetrum eða fjórum eptir fall Ólafs Tryggvasonar fór Sigurðr jarl til Írlands, en hann setti sonu sína hina ellri at ráða löndum. Þorfinn sendi hann til Skotakonungs, móðurföður síns. Í þeiri ferð féll Sigurðr jarl í Brjáns orrostu. En er þat spurðist til Orkneyja, þá váru þeir brœðr til jarla teknir, Sumarliði, Brúsi, Einarr, ok skiptu löndum í þriðjunga með sér. Þorfinnr Sigurðarson var þá 5 vetra, er Sigurðr jarl féll. En er fall hans spurðist til Skotakonungs, þá gaf konungr Þorfinni frænda sínum Katanes ok Suðrland, ok jarlsnafn með, ok fékk menn til at stýra ríkinu með honum. Þorfinnr jarl var þegar í uppvexti bráðgerr at öllum þroska; hann var mikill ok sterkr, ljótr maðr; ok þegar er honum vóx aldr, var þat auðsýnt, at hann var ágjarn maðr, harðr ok grimmr ok forvitri. Þess getr Arnórr jarlaskáld:

Görr lézk grund at verja
geðfrœkn ok til sœkja,
œri Einars hlýra
engr mannr und skýranni.

Frá Einari jarli ok Brúsa jarli.

100. Þeir brœðr Einarr ok Brúsi váru úlíkir í skaplyndi. Brúsi var hógværr ok samsmaðr mikill, vitr ok málsnjallr ok vinsæll. Einarr var stirðlyndr, fáláttr ok úþýðr, ágjarn ok fégjarn ok hermaðr mikill. Sumarliði var líkr Brúsa í skaplyndi, ok var hann elztr ok lifði skemst þeira brœðra; hann varð sóttdauðr. Eptir andlát hans taldi Þorfiðr til síns hluta í Orkneyjum. Einarr svarar því, at Þorfinnr hefði Katanes ok Suðrland, þat ríki er áðr hafði átt Sigurðr jarl faðir þeira, ok taldi hann þat miklu meira en þriðjung Orkneyja, ok vildi hann eigi unna Þorfinni skiptis; en Brúsi lét uppi skipti fyrir sína hönd, ok vil ek, segir hann, ekki ágirnast at hafa meira af löndum en þann þriðjung, er ek á at frjálsu. Þá tók Einarr undir sik 2 hluti eyja; gerðist hann þá ríkr maðr ok fjölmeðr, var opt á sumrum í hernaði, ok hafði útboð mikil í landinu, en allmisjafnt varð til fengjar í víkingunni. Þá tók bóndum at leiðast þat starf, en jarl hélt fram með freku öllum álögum, ok lét engum manni hlýða í móti at mæla. Einarr jarl var hinn mesti ofstopamaðr. Þá gerðist í hans ríki hallæri af starfi ok fékostnaði, þeim er bœndr höfðu. En í þeim hluta lands, er Brúsi hafði, var ár mikit ok hóglífi bóndum; var hann vinsæll.

Frá Þorkeli Ámundasyni.

101. Maðr hét Ámundi ríkr ok auðigr, hann bjó í Hrossey í Sandvík á Hlaupandanesi. Þorkell hét son hans, ok var hann allra manna gerviligastr í Orkneyjum. Ámundi var hinn vitrasti maðr ok einna manna mest virðr í eyjunum. Þat var eitt vár, at Einarr jarl hafði þá útboð enn, sem hann var vanr, en bœndr kurruðu illa, ok báru fyrir Ámunda, ok báðu hann mæla þeim nökkura forstoð við jarl. Hann svarar: Jarl er úáhlýðinn; ok telr eigi stoða munu at biðja jarl né einnar bœnar um þetta: er vinátta

vár jarls ok góð at svá búnu; en mér þykkir við váða búit, ef vér verðum rangsáttir, við skaplyndi hvárratveggju, mun ek mér, segir Ámundi, engu af skipta. Þá rœddu þeir þetta við Þorkel; hann var trauðr til ok hét þó um síðir við áeggjan manna. Ámunda þótti hann ofbrátt heitit hafa. En er jarl átti þing, þá mælti Þorkell af hendi bónda, ok bað jarl vægja mönnum um álögur, ok taldi upp nauðsyn manna. En jarl svarar vel, ok segir, at hann skyldi mikils virða orð Þorkels: Ek hafða nú ætlat sex skip or landi at hafa, en nú skal eigi meir hafa en 3; en þú, Þorkell! bið eigi optar slíkrar bœnar. Bœndr þökkuðu vel Þorkeli liðveizlu sína. Fór jarl í víking ok kom aptr at hausti. En eptir um várit hafði jarl sömu boð, sem hann var vanr, ok átti þing við bœndr. Þá talaði Þorkell enn, ok bað jarl vægja bóndum. Jarl svarar þá reiðuliga, ok segir at hlutr bónda skyldi þá versna við hans umrœðu. Gerði hann sik þá svá reiðan ok óðan, at hann mælti, at þeir skyldu eigi annat vár báðir heilir á þinginu; ok sleit síðan því þingi. En er Ámundi varð víss, hvat þeir Þorkell ok jarl höfðu við mælzt, þá bað hann Þorkel á brott fara, ok fór hann yfir á Katanes til Þorfinns jarls. Þorkell var þar lengi síðan ok elskaði at jarli, er hann var ungr, ok var hann síðan kallaðr Þorkell fóstri, ok var hann ágætr maðr.

Sætt jarlanna.

102. Fleiri váru þeir ríkismenn, er flýðu or Orkneyjum óðul sín fyrir ríki Einars jarls; flýðu flestir yfir á Katanes til Þorfinns jarls; en sumir flýðu or Orkneyjum til Noregs, en sumir til ýmissa landa. En er Þorfinnr jarl rosknaðist, þá gerði hann boð til Einars bróður síns, ok beiddi af honum ríkis þess, er hann þóttist eiga í Orkneyjum; en þat var þriðjungr eyja. Einarr tók því úbrátt at minka ríki sitt. En er Þorfinnr spurði þat, þá býðr hann liði út af Katanesi, ok ferr út í eyjar. En er Einarr jarl varð þess víss, samnar hann liði ok ætlar at verja löndin. Brúsi

jarl samnar ok liði ok ferr til móts við þá, ok berr sættarorð í milli þeira. Varð þat at sætt með þeim, at Þorfinnr skyldi hafa þriðjung landa í Orkneyjum, svá sem hann átti at réttu. En Brúsi ok Einarr lögðu saman sinn hluta, skyldi Einarr hafa einn forræði fyrir þeim; en ef misdauði þeira yrði, þá skyldi sá þeira lönd taka eptir annan, er lengr lifði. En sá máldagi þótti þá eigi jafnligr, því at Brúsi átti son er Rögnvaldr hét, en Einarr var sonlauss. Setti þá Þorfinnr jarl sína menn til at varðveita ríki, þat er hann átti í Orkneyjum, en hann var optast á Katanesi. Einarr jarl var optast á sumrum í hernaði um Írland ok Skotland ok Bretland.

Dráp Eyvindar úrarhorns.

103. Þat var eitt sumar, er Einarr jarl herjaði á Írland, at hann barðist í Úlfreksfirði við Konofogor Írakonung, svá sem fyrr var ritat, at Einarr jarl fékk þar úsigr mikinn ok mannlát. Annat sumar eptir fór Eyvindr úrarhorn vestan af Írlandi ok ætlaði til Noregs; en er veðr var hvast ok straumar úfœrir, snýr Eyvindr þá til Ásmundarvágs, ok lá þar nökkura hríð veðrfastr. En er þat spurði Einarr jarl, þá hélt hann þangat liði miklu, tók þar Eyvind ok lét drepa, en gaf grið flestum mönnum hans, ok fóru þeir austr til Noregs um haustit, ok kómu á fund Ólafs konungs ok sögðu honum frá aftöku Eyvindar. Konungr svarar fá um, ok fannst þat á, at honum þótti þat mannskaði mikill, ok mjök gert í þrá sér, ok um flest var hann fámæltr, þat er honum þótti sér í móti skapi. Þorfinnr jarl sendi Þorkel fóstra út í eyjar at heimta saman skatta sína. Einarr jarl kendi Þorkeli mjök uppreist, þá er Þorfinnr hafði haft tilkall út í eyjar. Fór Þorkell skyndiliga or eyjunum ok yfir á Katanes. Hann segir Þorfinni jarli, at hann var þess víss orðinn, at Einarr jarl ætlaði honum dauða, ef eigi hefði frændr hans ok vinir honum njósn borit. Nú mun ek, segir hann, þat eiga á baugi, at láta

þann verða fund okkarn jarls, er um skipti með oss; en þann kost annan, at fara lengra á brott ok þannug, er ekki sé hans vald yfir. Jarl fýsti þess, at Þorkell skyldi fara austr til Noregs á fund Ólafs konungs: muntu, segir hann, mikils metinn, hvar sem þú kemr með tignum mönnum, en ek veit beggja ykkar skaplyndi, þitt ok jarls, at þit munut skamma stund mundast til. Þá bjóst Þorkell, ok fór um haustit til Noregs, ok síðan á fund Ólafs konungs, ok var þar um vetrinn með konungi í kærleikum miklum; hafði hann Þorkel mjök við mál sín, þótti honum, sem var, at Þorkell var vitr maðr ok skörungr mikill; fannst konungi þat í rœðum hans, at hann misjafnaði mjök frásögu um jarlana ok var vinr mikill Þorfinns, en lagði þungt til Einars jarls. Ok snemmindis um várit sendir konungr skip vestr um haf á fund Þorfinns jarls, ok orðsending, at jarl skyldi koma austr á hans fund. En jarl lagðist eigi þá för undir höfuð, því at vináttumál fylgði orðsending.

Dráp Einars jarls.

104. Þorfinnr jarl fór austr til Noregs, ok kom á fund Ólafs konúngs ok fékk þar góðar viðtökur, ok dvaldist þar lengi um sumarit. En er hann bjóst vestr, gaf Ólafr konungr honum langskip mikit ok gott með öllum reiða. Þorkell fóstri rézt þá til ferðar með jarli, ok gaf jarl honum þat skip, er hann hafði vestan haft um sumarit. Skildust þeir konungr ok jarl með kærleikum miklum. Þorfinnr jarl kom um haustit til Orkneyja. En er Einarr jarl spurði þat, þá hafði hann fjölment ok lá á skipum. Brúsi jarl fór þá til fundar við þá báða brœðr ok bar sætt milli þeira; kom enn svá, at þeir sættust ok bundu þat eiðum. Þorkell fóstri skyldi vera í sætt ok vináttu við Einar jarl, ok var þat mælt, at hvárr þeira skyldi veita öðrum veizlu, ok skyldi jarl fyrri sœkja til Þorkels í Sandvík. En er jarl var þar á veizlu, þá var veitt hit kappsamligsta; var

jarl eigi kátr. Þar var mikill skáli ok dyrr á báðum endum. Þann dag er jarl skyldi á brott fara, þá skyldi Þorkell fara með honum til veizlu. Þorkell sendi menn á njósn fram á leiðina, er þeir skyldu fara um daginn; en er njósnarmenn kómu aptr, þá sögðu þeir Þorkeli, at þeir fundu þrennar sátir ok vápnaða menn, ok hyggjum vér, segja þeir, at svik muni vera. En er Þorkell spurði þetta, þá frestaði hann búnaðinum, ok heimti menn sína at sér. Jarl bað hann búast, ok segir, at mál var at ríða. Þorkell sagði, at hann átti mart at annast; hann gékk stundum út, en stundum inn. Eldar váru á gólfinu; þá gékk hann inn um aðrar dyrr, ok eptir honum maðr, er nefndr er Hallvarðr; hann var íslenzkr maðr ok austfirðskr; hann lauk aptr hurðunni. Þorkell gékk innar milli eldsins ok þess er jarl sat. Jarl spurði: Ertu eigi enn búinn? Þorkell svarar: Nú em ek búinn. Þá hjó hann til jarls ok í höfuðit. Jarl steyptist á gólfit. Þá mælti Íslendingr: Hér sá ek alla versta fangaráðs, er þér dragit eigi jarl af eldinum. Hann keyrði til spörðu ok setti undir hnakkabein jarli, ok kipti honum upp at pallinum. Þorkell ok þeir báðir förunautar géngu út skyndiliga aðrar dyrr en þeir höfðu inn gengit. Stóðu þar úti menn Þorkels með alvæpni. En jarlsmenn tóku til hans, ok var hann þá dauðr, en öllum féllust hendr til hefndarinnar; var þat ok, at bráðum bar at, ok varði engan mann þessa verks af Þorkeli, því at þeir hugðu allir, at svá mundi vera, sem áðr var mælt, at vinátta væri með jarli ok Þorkeli; váru menn ok flestir vápnlausir inni, en margir áðr vinir Þorkels góðir; bar þat til með auðnu þeiri, er Þorkeli var auðit lengra lífs. Þorkell hafði þá lið, er hann kom út, engu minna en jarlsmenn. Fór Þorkell þá til skips síns, en jarlsmenn í brott. Þorkell sigldi þann dag þegar í brott ok austr í haf, ok var þat eptir vetrnætr, ok kom hann með heilu til Noregs, ok fór þegar sem skyndiligast á fund Ólafs

konungs ok fékk þar góðar viðtökur; lét konungr yfir verki þessu vel; var Þorkell með honum um vetrinn.

Sætt Ólafs konungs ok Brúsa jarls.

105. Eptir fall Einars jarls tók Brúsi jarl þann hluta landa, er áðr hafði haft Einarr jarl; því at þat var á margra manna vitorði, með hverjum skildaga þeir Einarr ok Brúsi brœðr höfðu félag sitt gert. En Þorfinni þótti þat réttast, at hálfar eyjar hefði hvárr þeira; en þó hafði Brúsi þann vetr 2 hluti landa. Eptir um várit kallaði Þorfinnr til þeira landa við Brúsa, at hann vildi hafa helming við Brúsa; en Brúsi galt eigi jákvæði til þess. Áttu þeir þing ok stefnur at þeim málum; géngu þá at vinir þeira at semja þetta mál, ok kom svá, at Þorfinnr lét sér ekki líka annat en hafa helming eyja, ok sagði þat með, at Brúsi þurfti eigi at hafa meir en þriðjung, með því skaplyndi sem hann hafði. Brúsi svarar: Ek unda því, segir hann, at hafa þriðjung landa, þann er ek tók í arf eptir föður minn, kallaði ok engi til þess í hönd mér, en nú hefi ek tekit annan þriðjung í arf eptir bróður minn at réttum máldögum. En þó at ek sé vanfœrr til at deila kappi við þik, bróðir! þá mun ek þó annars í leita en játa undan mér ríkit at svá búnu. Þeir skildu svá málstefnu þessa. En er Brúsi sá, at hann mundi eigi hafa afla til at standa jafnfœtis við Þorfinn, því at Þorfinnr hafði ríki miklu meira ok traust af Skotakonungi móðurföður sínum, þá réð Brúsi þat af at fara or landi austr á fund Ólafs konungs, ok hafði með sér Rögnvald son sinn; var hann þá 10 vetra gamall. En er jarl hitti konung, þá tók hann vel við honum. En er jarl bar upp erendi sín ok sagði konungi allan málavöxt, þann er var með þeim brœðrum, ok bað konung at veita sér styrk til at halda ríki sínu, bauð þar fram í mót fullkomna vináttu sína. Konungr svaraði ok tók þar fyrst til máls, er Haraldr hinn hárfagri hafði eignazt óðul öll í Orkneyjum, en jarlar

höfðu haft jafnan síðan lönd þau at léni, en aldregi at eign; en þat til jartegna, segir hann, at þá er Eiríkr blóðöx ok synir hans váru í Orkneyjum, váru jarlar þeim lýðskyldir; en er Ólafr Tryggvason frændi minn kom þar, þá gerðist Sigurðr jarl, faðir þinn, hans maðr. Nú hefi ek tekit arf allan eptir Ólaf konung, vil ek gera þér þann kost, at þú gerist minn maðr, mun ek þá fá þér eyjarnar í lén; skulu vér þá freista, ef ek veiti þér minn styrk, hvárt betr skal at haldi koma, eða Þorfinni bróður þínum traust Skotakonungs. En ef þú vill eigi þenna kost, þá mun ek eptir leita þeim eignum ok óðulum, er várir frændr ok forellrar hafa átt vestr þannug. Þessar rœður hugfesti jarl fyrir sér, ok bar fyrir vini sína, leitaði ráðs við þá, hverju hann skyldi játa, hvárt hann skyldi at þessu sættast við Ólaf konung ok gerast hans maðr: en hitt er mér úsýnna, hverr minn hluti verðr at skilnaði várum, ef ek kveð nei við, því at konungr hefir bert gert þat tilkall, er hann þykkist eiga til Orkneyja; en við stórræði hans ok þat er vér erum hér komnir, þá mun honum lítit fyrir at gera þat af várum kosti, sem honum sýnist. En þó at jarli þœtti á hvárutveggja annmarkar, þá tók hann þann kost at leggja alt á vald konungs, bæði sik ok ríki sitt. Tók þá Ólafr konungr af jarli vald ok forráð yfir öllum erfðalöndum jarls. Gerðist jarl þá hans maðr ok batt þat svardögum.

Sætt jarlanna ok Ólafs konungs.

106. Þorfinnr jarl spurði þat, at Brúsi bróðir hans var farinn austr á fund Ólafs konungs at sœkja traust at honum. En fyrir því at Þorfinnr hafði verit fyrr á fund Ólafs konungs ok komit sér þar í vináttu, þá þóttist hann þar eiga vel fyrir búit, ok vissi, at þar mundu margir flutningarmenn um hans mál, en þó vænti hann, at fleiri mundu vera, ef hann kœmi sjálfr til. Gerir Þorfinnr jarl þat ráð, at hann bjóst sem skyndiligast, ok fór austr til

Noregs, ok ætlaði at sem minstr skyldi verða misfari þeira Brúsa, ok ekki skyldi hans erindi til loka komast áðr en Þorfinnr hitti konung. En þat var annan veg en jarl hafði ætlat; því at þá er Þorfinnr jarl kom á fund Ólafs konungs, var lokit ok gert alt um sáttmál konungs ok Brúsa jarls. Vissi ok eigi Þorfinnr jarl, at Brúsi hefði uppgefit sitt ríki, fyrr en hann var kominn til Ólafs konungs. Ok þegar er þeir hittust Þorfinnr jarl ok Ólafr konungr, þá hóf Ólafr konungr upp sama ákall til ríkis í Orkneyjum, sem hann hafði haft við Brúsa jarl, ok beiddi Þorfinn þess hins sama, at hann skyldi játa konungi þeim hluta landa, er hann átti áðr. Jarl svarar vel orðum konungs ok stilliliga, ok segir svá, at honum þótti miklu máli skipta um vingan konungs, ok ef þér, herra! þykkist þurfa liðveizlu mína í mót öðrum höfðingjum, þá hafit þér áðr fult til þess unnit, en mér er eigi hent at veita yðr handgöngu, því at ek em áðr jarl Skotakonungs ok honum lýðskyldr. En er konungr fann undandrátt í svörum jarls um þá málaleitan, er hann hafði áðr upphafit, þá mælti konungr: Ef þú vill, jarl! eigi gerast minn maðr, þá er hinn kostr, at ek setja þann mann yfir Orkneyjar, er ek vil; en ek vil, at þú veitir þá svardaga at kalla eigi til landa þeira ok láta þá í friði vera af þér, er ek set yfir löndin. En ef þú vill hvárngan þenna kost, þá mun svá þykkja þeim er löndum ræðr, sem úfriðar muni af þér ván vera; má þér þá eigi undarligt þykkja, þótt dalr mœti hóli. Jarl svarar, ok bað konung gefa sér frest at hugsa um þetta mál. Konungr gerði svá, gaf jarli stund at ráða um þetta kør við menn sína. Þá beiddi hann þess, at hann skyldi ljá honum fresta til annars sumars, ok fœri hann fyrst vestr um haf, því at heima var ráðuneyti hans, en hann var bernskumaðr fyrir aldrs sakir. Konungr bað hann þá kjósa. Þorkell fóstri var þá með Ólafi konungi; hann sendi mann til Þorfinns jarls leyniliga, ok bað hann eigi þat fyrir ætlast, hvatki er honum var í hug,

at skiljast svá at sinni við Ólaf konung, at þeir væri eigi sáttir, svá sem hann var þá kominn í hendr konungi. Af þvílikum minningum þóttist jarl sjá, at einbeygðr mundi kostr at láta konung þá fyrir ráða; þótti hinn eigi kostligr, at eiga enga ván sjálfr til ættleifðar sinnar, en veita til þess svardaga, at þeir hefði í ró ríki þat, er þar váru ekki tilbornir. En fyrir því at honum þótti úsýnt um brottferð sína, þá kaus hann þat af at ganga til handa konungi ok gerast hans maðr, svá sem Brúsi hafði gert. Konungr fann þat, at Þorfinnr var miklu skapstœrri en Brúsi ok kunni verr pynding þessi; trúði hann Þorfinni verr en Brúsa; sá konungr þat, at Þorfinnr mundi þykkjast styrks eiga ván af Skotakonungi, þótt hann brygðist í þessu sáttmáli; skildi konungr þat af vizku sinni, at Brúsi gékk tregliga at öllu sáttmáli, en mælti þat eina um, er hann ætlaði sér at halda. En þar er Þorfinnr var, þá er hann hafði ráðit, hvern hann vildi upptaka, þá gékk hann glatt at öllum skildaga, ok dró um þat engan hlut, sem konungr veitti hin fyrstu ákvæði; en þat grunaði konung, at jarl mundi ætla at gera eptir sumar sættir.

Brautferð Þorfinns jarls ok sætt þeira Þorkels.

107. Þá er Ólafr konungr hafði hugsat fyrir sér alt þetta mál, lét hann blása til fjölmennrar stefnu, lét þangat kalla jarlana. Þá mælti konungr: Sáttmál vár Orkneyinga jarla vil ek nú birta fyrir alþýðu. Þeir hafa nú játat mínu eiginorði yfir Orkneyjum ok Hjaltlandi, ok gerzt báðir mínir menn, ok bundit þat alt svardögum, ok vil ek nú gefa þeim þat í lén, Brúsa þriðjung landa, Þorfinni annan þriðjung, svá sem þeir höfðu fyrr átt. En þann þriðjung, er átti Einarr rangmuðr, þann læt ek fallit hafa í minn garð, fyrir þat er hann drap Eyvind úrarhorn, hirðmann minn ok félagsmann ok kæran vin; vil ek sjá fyrir þeim hluta landa þat er mér sýnist. Þat vil ek ok til skilja við ykkr brœðr jarla mína, at ek vil, at þit takit sættir

af Þorkeli Ámundasyni fyrir aftöku Einars bróður ykkars; vil ek, at sá dómr sé undir mér, ef þit vilit því játat hafa. En þat var sem annat, at jarlar játtu því öllu, er konungr mælti. Gékk þá Þorkell fram ok festi konungs dóm á þessu máli, ok sleit svá þessu þingi. Ólafr konungr dœmdi bœtr fyrir Einar jarl, slíkar sem fyrir þrjá lenda menn; en fyrir sakir skyldi niðr falla þriðjungr gjalda. Þorfinnr jarl bað þá konung sér brautfararleyfis; en þegar er þat fékkst, bjóst jarl sem skyndiligast. En er hann var albúinn, var þat einn dag er jarl drakk á skipi, at þar kom fyrir hann Þorkell Ámundason váveifliga ok lagði höfuð sitt í kné jarli, ok bað hann þá gera af slíkt er hann vildi. Jarl spurði, fyrir hví hann fœri svá: vér erum áðr menn sáttir at konungs dómi, ok statt þú upp, Þorkell! Hann gerði svá. Þorkell mælti: Sætt þeiri, er konungr gerði, mun ek hlíta um mál vár Brúsa, en þat er til þín kemr af, skaltu einn ráða; þótt konungr hafi mér skilit eignir eða landsvist í Orkneyjum, þá kann ek skaplyndi þitt, at mér er úfœrt í eyjar, nema ek fara í trúnaði yðrum, jarl! vil ek þat, segir hann, festa yðr at koma aldri í Orkneyjar, hvat sem konungr mælir um þat. Jarl þagnaði ok tók seint til máls, hann mælti: Viltu heldr, Þorkell! at ek dœma um okkur mál, heldr en hlíta konungs dómi, þá mun ek hafa þat upphaf at sætt okkarri, at þú skalt með mér fara í Orkneyjar ok vera með mér ok skiljast eigi við mik, nema mitt lof eða leyfi sé til; vera skyldr at verja land mitt ok allra verka þeira, er ek vil gera láta, meðan vit erum báðir á lífi. Þorkell svarar: Þat skal á yðru valdi, jarl! sem alt annat, þat er ek má ráða. Gékk þá Þorkell til ok festi jarli þetta alt, sem hann kvað á. Jarl sagði, at um fégjöld mundi hann síðar á kveða; en hann tók þá svardaga af Þorkeli. Snerist Þorkell þá þegar til ferðar með jarli; fór jarl þegar á brott, er hann var búinn, ok sást þeir Ólafr konungr aldregi síðan.

Brautferð Brúsa jarls.

108. Brúsi jarl dvaldist þar eptir ok bjóst meir í tómi; en áðr hann fœri í brott, þá átti Ólafr konungr stefnur við hann, ok mælti svá: Þat lízt mér, jarl! at ek muna hafa þik at trúnaðarmanni þar fyrir vestan hafit, ætla ek svá, at þú skylir hafa 2 hluti landa til forráða, þá sem þú hefir áðr haft; vil ek, at þú sér eigi minni maðr eða úríkari, er þú ert mér handgenginn, en áðr vartu. En ek vil festa trúnað þinn með því, at ek vil, at hér sé eptir með mér Rögnvaldr sonr þinn. Sé ek þá, er þú hefir mitt traust ok 2 hluti landa, at þú mátt vel halda þínu at réttu fyrir Þorfinni bróður þínum. Brúsi tók þat með þökkum at hafa 2 hluti landa heldr en þriðjung. Dvaldist Brúsi síðan litla hríð, áðr hann fór í brott, ok kom um haustit vestr til Orkneyja. Rögnvaldr son Brúsa var austr eptir með Ólafi konungi; hann var allra manna fríðastr, hárit mikit ok gult sem silki, hann var snimma mikill ok sterkr, manna var hann gerviligastr bæði fyrir vits sakir ok kurteisi. Hann var lengi síðan með Ólafi konungi. Þessa getr Óttarr svarti í drápu þeiri. er hann orti um Ólaf konung:

Gegn! eru þér at þegnum,
þjóðskjöldunga góðra
haldit hæft á veldi,
Hjaltlendingar kendir;
eigi varð á jörðu
ógnbráðr, áðr þér náðum,
austr, sá er eyjum vestan,
ynglingr, und sik þryngvi.

Frá Brúsa jarli ok Þorfinni jarli.

109. Þá er þeir brœðr kómu vestr til Orkneyja Þorfinnr ok Brúsi, þá tók Brúsi 2 hluti landa til forráða, en Þorfinnr þriðjung. Hann var jafnan á Katanesi ok á Skotlandi, en setti menn sína yfir eyjar. Hafði Brúsi þá einn landvörn fyrir eyjunum; en í þann tíma var þar herskátt, því at Norðmenn ok Danir herjuðu mjök í vestrvíking, ok kómu opt við Orkneyjar, þá er þeir fóru vestr eða vestan, ok námu nesnám. Brúsi taldi at því við Þorfinn

bróður sinn, er hann hafði engar útgerðir fyrir Orkneyjum eða Hjaltlandi, en hafði skatta ok skyldir alt at sínum hluta. Þá bauð Þorfinnr honum þann kost, at Brúsi skyldi hafa þriðjung landa, en Þorfinnr 2 hluti, ok hafa einn landvörn fyrir beggja þeira hönd. En þó at þetta skipti yrði eigi þá bráðfengis, þá er þó þat sagt í Jarlasögunum, at þetta skipti fœri fram, at Þorfinnr hefði 2 hluti, en Brúsi þriðjung, þá er Knútr hinn ríki hafði lagt undir sik Noreg, en Ólafr konungr var or landi farinn. Þorfinnr jarl Sigurðarson hefir verit göfgastr jarl í eyjum ok haft mest ríki Orkneyinga jarla; hann eignaðist Hjaltland ok Orkneyjar, Suðreyjar; hann hafði ok mikit ríki á Skotlandi ok Írlandi; á þat kvað Arnórr jarlaskáld:

Hringstríði varð hlýða — rétt segi ek þjóð, hverr þótti
herr, frá Þursaskerjum, — Þorfinns til Dýflinnar.

Þorfinnr var hinn mesti hermaðr, hann tók jarldóm 5 vetra gamall ok réð meir en 60 vetra ok varð sóttdauðr á ofanverðum dögum Haralds Sigurðarsonar. En Brúsi andaðist á dögum Knúts hins ríka, litlu eptir fall Ólafs konungs hins helga.

Frá Háreki or Þjóttu.

110. Nú ferr tvennum sögum fram, ok skal þar nú til taka, sem frá var horfit, er frá því var sagt, er Ólafr konungr Haraldsson hafði frið gert við Ólaf Svíakonung, ok þat at Ólafr konungr fór þat sumar norðr til Þrándheims. Hann hafði þá verit konungr 5 vetr. Þat haust bjó hann til vetrsetu í Niðarósi ok sat þar um vetrinn. Þann vetr var með Ólafi konungi Þorkell fóstri Ámundason, sem fyrr var ritat. Ólafr konungr leiddi þá mjök at spurningum um kristnihald, hvert þá væri í landinu; ok spurðist honum svá til, sem ekki væri kristnihaldit, þegar er norðr sótti á Hálogaland, en þó skorti mikit á, at vel væri um Naumudal ok inn um Þrándheim. Maðr er nefndr

Hárekr, son Eyvindr skáldaspillis; hann bjó í ey þeiri, er Þjótta heitir, þat er á Hálogalandi. Eyvindr hafði maðr verit eigi stórauðigr, ættstórr ok skörungr mikill. Í Þjóttu bjoggu þá smáir bœndr ok eigi allfáir. Hárekr keypti þar einn bœ fyrst, ok eigi allmikinn, ok fór þar búðum til; en á fám misserum hafði hann rutt í brott öllum búöndum, þeim er þar bjoggu áðr, svá at hann átti þá einn alla eyna, ok gerði þar þá höfuðbœ mikinn. Hárekr varð brátt vellauðigr; hann var spekingr mikill at viti ok framkvæmdarmaðr. Hann hafði lengi haft af höfðingjum metnað mikinn; hann var í frændsemistölu við Noregs konunga; af þeim sökum hafði Hárekr haft mikil metorð af landshöfðingjum. Gunnhildr föðurmóðir Háreks var dóttir Hálfdanar jarls ok Ingibjargar dóttur Haralds hins hárfagra. Hárekr var þá heldr á efra aldri, þá er þetta var tíðinda. Hárekr var mestr virðingamaðr á Hálogalandi; hann hafði þá langa hríð finnkaup ok konungs sýslu á Mörkinni; hafði hann stundum einn haft, en stundum höfðu aðrir suma með honum. Eigi hafði hann komit á fund Ólafs konungs, en þó höfðu farit orð ok sendimenn millum þeira, ok var þat alt vingjarnligt; ok þann vetr er Ólafr konungr sat í Niðarósi, fóru enn menn milli þeira Háreks or Þjóttu. Þá lýsti konungr yfir því, at um sumarit eptir ætlaði hann sér at fara norðr á Hálogaland, ok alt norðr til landsenda; en þeir Háleygirnir hugðu allmisjafnt til þeirar ferðar.

Frá Háleygjum.

111. Ólafr konungr bjóst nú um várit með 5 skipum, ok hafði nær 300 manna. En er hann var búinn, þá byrjar hann ferð sína norðr með landi, ok er hann kom í Naumdœlafylki, stefndi hann þing við bœndr. Var hann þá til konungs tekinn á hverju þingi. Hann lét þá ok þar, sem annarstaðar, lög þau upplesa, sem hann bauð mönnum þar í landi kristni at halda, ok lagði við líf ok limar eða aleigusök hverjum manni, er eigi vildi undir

ganga kristin lög. Veitti konungr þar mörgum mönnum stórar refsingar ok lét þat ganga jafnt yfir ríka sem úríka; skildist hann svá við í hverju heraði, at alt fólk játti at halda helga trú. En flestir ríkismenn ok margir stórbœndr gerðu veizlur í mót konungi; fór hann svá norðr alt á Hálogaland. Hárekr í Þjóttu veitti konungi veizlu, ok var þar allmikit fjölmenni ok veizla hin prýðiligsta. Gerðist Hárekr þá lendr maðr Ólafs konungs, fékk konungr honum þá veizlur, svá sem hann hafði haft af hinum fyrrum landshöfðingjum.

Frá Ásmundi Grankelssyni.

112. Maðr er nefndr Grankell eða Granketill, auðigr búandi, ok var þá heldr við aldr. En þá er hann var á unga aldri, hafði hann í víkingu verit ok þá hermaðr mikill; hann var atgervimaðr mikill um flesta hluti, þá er íþróttum gegndi. Ásmundr hét son hans, ok var hann um alla hluti líkr feðr sínum eða nøkkvi framar. Þat var margra manna mál, at fyrir sakir fríðleiks, afls ok íþrótta at hann hafi verit hinn þriði maðr bezt at sér búinn í Noregi. En fyrst hafa til verit nefndir Hákon konungr Aðalsteinsfóstri ok Ólafr Tryggvason. Grankęll bauð Ólafi konungi til veizlu, ok var þar veizla allkappsamlig, leiddi Grankell hann stórum vingjöfum í brott. Konungr bauð Ásmundi at fara með sér ok lagði til þess mörg orð; en Ásmundr þóttist eigi kunna at drepa hendi við veg sínum, ok réðst hann til ferðar með konungi, ok gerðist síðan hans maðr ok kom í hina mestu kærleika við konung. Ólafr konungr dvaldist mestan hluta sumars á Hálogalandi, ok fór í allar þinghár ok kristnaði þar allan lýð. Þá bjó í Bjarkey Þórir hundr, hann var ríkastr maðr norðr þar; hann gerðist þá lendr maðr Ólafs konungs. Margir ríkir bóndasynir réðust þá til fylgðar við Ólaf konung af Hálogalandi. Þá er á leið sumarit, kom konungr norðan ok sneri þá inn eptir Þrándheimi til Niðaróss, ok sat þar

eptir um vetrinn. Ok þann vetr kom Þorkell fóstri vestan or Orkneyjum, þá er hann hafði drepit Einar jarl rangmunn. Þat haust var í Þrándheimi hallæri á korni, en áðr hafði lengi verit góð árferð, en hallæri var alt norðr í land, ok því meira er norðar var, en korn var gott austr í land, ok svá um Upplönd. En þess naut við í Þrándheimi, at menn áttu þar mikil forn korn.

Frá blótum Þrænda.

113. Þat haust váru sögð Ólafi konungi þau tíðindi innan or Þrándheimi, at bœndr hefði þar haft veizlur fjölmennar at vetrnóttum; váru þar drykkjur miklar.. Var konungi svá sagt, at þar væri minni öll signuð Ásum at fornum sið. Þat fylgði ok þeiri sögn, at þar væri drepin naut ok hross ok roðnir stallar af blóði ok framit blót ok veittr sá formáli, at þat skyldi vera til árbótar. Þat fylgði því, at öllum mönnum þótti þat auðsýnt, at goðin höfðu reizt því, er Háleygir höfðu horfit til kristni. En er konungr spurði þessi tíðindi, þá sendi hann menn inn í Þrándheim ok stefndi til sín bóndum, þeim er hann réð til nefna. Maðr er nefndr Ölvir á Eggju; hann var kendr við bœ þann, er hann bjó á; hann var ríkr maðr ok ættstórr, hann var höfuðsmaðr ferðar þessar af hendi bónda til konungs. Ok er þeir koma á konungs fund, þá bar konungr á hendr bóndum þessi kensl. En Ölvir svarar af hendi bónda ok segir, at þeir hefði engar veizlur haft þat haust, nema gildi sín eða hvirfingsdrykkjur, en sumir vinaboð. En þat, sagði hann, er yðr er sagt frá orðtökum várum Þrœndanna, þá er vér drekkum, þá kunnu allir vitrir menn at varast slíkar rœður, en eigi kann ek at synja fyrir heimska menn ok ölóða, hvat þeir mæla. Ölvir var maðr málsnjallr ok máldjarfr, varði hann allar þessar sakir fyrir bœndr. En at lyktum segir konungr, at Innþrœndir mundu sér sjálfir bera vitni, hvernug þeir eru trúaðir. Féngu bœndr þá leyfi til heimfarar, fóru þeir ok þegar er þeir váru búnir.

Frá blótum Innþrænda.

114. Síðar um vetrinn var konungi sagt, at Innþrœndir höfðu fjölment á Mærinni, ok váru þar blót stór at miðjum vetri; blótuðu þeir þá til friðar ok vetrarfars góðs. En er konungr þóttist sannfróðr um þetta, þá sendir konungr menn ok orðsending inn í Þrándheim ok stefndi bóndum út til bœjar; nefndi enn til menn, þá er honum þóttu vitrastir. Bœndr áttu þá tal sitt ok rœddu sín í milli um orðsending þessa; váru þeir allir úfúsastir til ferðarinnar, er áðr höfðu farit um vetrinn. En við bœn allra bónda, þá réðst Ölvir til ferðarinnar. En er hann kom út til bœjar, fór hann brátt á konungs fund, ok tóku þeir tal. Bar konungr þat á hendr bóndum, at þeir hefði haft miðsvetrar blót. Ölvir svarar ok segir, at bœndr váru úsannir at þeiri sök: höfðum vér, segir hann, jólaboð ok víða í heruðum samdrykkjur; ætla bœndr eigi svá hnept til jólaveizlu sér, at eigi verði stór afhlaup, ok drukku menn þat, herra! lengi síðan; er á Mærinni mikill höfuðstaðr ok hús stór, en bygð mikil umhverfis; þykkir mönnum þar til gleði gott at drekka mörgum saman. Konungr svarar fá ok var heldr styggr, þóttist vita annat sannara en þat er þá var frá borit. Bað konungr bœndr aptr fara: en ek mun þó, segir hann, verða víss hins sanna, at þér dylit ok gangit eigi í mót; en hversu sem hér til hefir verit, þá gerit slíkt eigi optar. Fóru þá bœndr heim, ok sögðu sína ferð (eigi slétta), ok þat at konungr var heldr reiðr.

Dráp Ölvis á Eggju.

115. Ólafr konungr hafði veizlu mikla um páska, ok hafði marga bœjarmenn í boði sínu ok svá bœndr. En eptir páska lét konungr setja fram skip sín ok bera til reiða ok árar, lét þilja skipin ok tjalda ok búa, ok lét fljóta skipin svá búin við bryggjur. Ólafr konungr sendi menn þegar eptir páska í Veradal. Maðr er nefndr Þóraldi

ármaðr konungs, hann varðveitti konungs bú at Haugi; en konungr sendi honum orð, at hann skyldi koma til hans sem skyndiligast. Þóraldi lagðist þá för eigi undir höfuð ok fór þegar út til bœjar með sendimönnum. Konungr kallar hann á einmæli, ok spurði eptir, hvat sannindi væri á því, er mér er sagt frá siðum Innþrœnda, hvárt svá er, at þeir snúast til blóta: vil ek, segir konungr, at þú segir mér sem er, ok þú veizt sannast; ert þú til þess skyldr, því at þú ert minn maðr. Þóraldi svarar: Herra! þat vil ek yðr fyrst segja, at ek flutta hingat til bœjar sonu mína tvá ok konu, ok lausafé alt, þat er ek mátta meðkomast. En ef þú vill hafa sanna sögu af mér, þá skal þat vera á yðru valdi; en ef ek segi svá sem er, þá muntu sjá fyrir mínu ráði. Konungr sagði: Seg þú satt frá því, er ek spyr þik; en ek skal sjá fyrir ráði þínu, svá at þik skal ekki saka. Þóraldi mælti: Þat er yðr satt at segja, konungr! ef ek skal segja sem er, at inn um Þrándheim er náliga alt fólk alheiðit í átrúnaði, þótt sumir menn sé þar skírðir. En þat er siðr þeira, at hafa blót á haust ok fagna þá vetri, annat at miðjum vetri, en hit þriðja at sumri, þá fagna þeir sumri. Eru at þessu ráði Eynir ok Sparbyggjar, Verdœlir ok Skeynir. Tólf menn eru þeir, er fyrir beitast um blótveizlurnar; ok á nú Ölvir í vár at halda upp veizlunni, er hann nú í starfi miklu á Mærinni, ok þangat eru til flutt öll föng, þau er til þarf at hafa veizlunnar. En er konungr varð hins sanna víss, þá lét hann blása saman liði sínu, ok lét segja mönnum, at til skipa skyldi ganga. Konungr nefndi menn til skipstjórnar ok svá sveitarhöfðingja, eða hvert hvergi sveit skyldi til skips. Var þá búizt skjótt; hafði konungr 5 skip ok 300 manna ok hélt inn eptir firði; var *góðr* byrr ok töldu snekkjurnar ekki lengi fyrir vindi; en þessa varði engan mann, at konungr mundi svá skjótt koma inn þannug. Konungr kom um nóttina inn á Mærina; var þar þegar sleginn mannhringr um hús. Þar var Ölvir höndum tekinn, ok lét konungr drepa hann ok mjök marga menn

aðra; en konungr tók upp veizlu þá alla ok lét flytja til skipa sinna, ok svá fé þat alt, bæði húsbúnað ok klæðnað ok gripi, er menn hôfðu þangat flutt, ok lét skipta sem herfangi með mönnum sínum. Konungr lét ok veita heimferð at mönnum þeim, er honum þóttu mestan hluta hafa átt at þeim ráðum; váru sumir höndum teknir ok í járn settir, en sumir kómust á hlaupi undan, en fyrir mörgum var féit upptekit. Konungr stefndi þá þing við bœndr. En fyrir því at hann hafði þá marga ríkismenn höndum tekit, ok hafði þá í sínu valdi, þá réðu þat af frændr þeira ok vinir at játa konungi hlýðni, ok varð engi uppreist í móti konungi ger í þat sinn í Þrándheimi. Sneri hann þar öllu fólki á rétta trú ok setti þar kennimenn, ok lét gera kirkjur ok vígja. Konungr lagði Ölvi úgildan, en kastaði sinni eigu á fé þat alt, er hann hafði átt. En um þá menn aðra, er honum þóttu mest sakbitnir, lét hann suma drepa, suma hamla, en suma rak hann or landi, en tók fé af sumum. Konungr fór þá aptr út til Niðaróss.

Frá Árna sonum.

116. Maðr er nefndr Árni Arnmóðsson; hann átti Þóru dóttur Þorsteins gálga. Þau váru börn þeira: Kálfr, Finnr, Þorbergr, Ámundi, Kolbjörn, Arnbjörn, Árni; Ragnhildr hét dóttir þeira, hana átti Hárekr or Þjóttu. Árni var lendr maðr, ríkr ok ágætr, vinr mikill Ólafs konungs. Þá váru með Ólafi konungi synir hans Kálfr ok Finnr, váru þar í miklum metnaði. Kona sú, er átt hafði Ölvir á Eggju, var ung ok fríð, ættstór ok auðig; þótti sá kostr ágæta góðr, en forráð hennar hafði þá konungr. Þau Ölvir áttu þá tvá sonu unga. Kálfr Árnason beiddist þess af konungi, at hann gipti honum konu þá, er Ölvir hafði átt; ok fyrir vináttu sakir veitti konungr honum þat, ok þar með eignir þær allar, er Ölvir hafði átt, gerði konungr hann þá lendan mann, fékk honum þá umboð sitt inn um Þrándheim; gerðist Kálfr þá hôfðingi mikill, ok var maðr forvitri.

Ferð Ólafs konungs á Upplönd.

117. Þá hafði Ólafr konungr verit 7 vetr í Noregi. Þat sumar kómu til hans jarlar af Orkneyjum, Þorfinnr ok Brúsi; eignaðist Ólafr konungr lönd þau, svá sem fyrr var ritat. Þat sumar fór Ólafr konungr um Mœri hváratveggju ok í Raumsdal um haustit; þar gékk hann af skipum sínum, ok fór þá til Upplanda, ok kom fram á Lesjar. Hann lét þar taka alla hina beztu menn, bæði á Lesjum ok á Dofrum, ok urðu þeir at taka við kristni, eða dauða þola, eða undan at flýja, þeir sem því kómu við. En þeir er við kristni tóku, féngu konungi sonu sína í hendr í gislingar til trúnaðar. Konungr var þar um nóttina sem Bœar heita á Lesjum, ok setti þar fyrir presta. Síðan fór hann yfir Lorodal, ok ok kom niðr þar sem Stafabrekka heitir; en á sú renn eptir dalnum, er Ótta heitir, ok er bygð fögr tveim megin árinnar, ok er kölluð Lóar, ok mátti konungr sjá eptir endilangri bygðinni. Skaði er þat, segir konungr, at brenna skal bygð svá fagra. Ok stefndi ofan í dalinn með liði sínu, ok váru á bœ þeim um nótt, er Nes heitir, ok tók konungr sér þar herbergi í lopti einu, þar sem hann svaf sjálfr í, ok þat stendr enn í dag, ok er ekki at því gert síðan. Ok var konungr þar nætr 5, ok skar upp þingboð ok stefndi til sín bæði af Vága ok af Lóm ok af Hedal, ok lét þat boði fylgja, at þeir skyldu annattveggja, halda bardaga við hann ok þola bruna af honum, eða taka við kristni ok fœra honum sonu sína í gisling. Síðan kómu þeir á konungs fund ok géngu til handa honum, en sumir flýðu suðr í Dala.

Saga Dalaguðbrands.

118. Dalaguðbrandr hefir maðr heitit, er svá var sem konungr væri yfir Dölunum, ok var hersir at nafni. Honum jafnaði Sigvatr skáld at ríki ok víðlendi við Erling Skjálgsson. Sigvatr kvað svá um Erling:

Einn vissa ek þér annan
Jálks bríktöpuð líkan;
vítt réð gumna gætir,
Guðbrandr hét sá, landum.

Ykkr kveð ek jafna þykkja
ormláðs hati! báða;
lýgr hinn at sér lægir
linnsetrs er telsk betri.

Guðbrandr átti son einn, þann er hér sé getit. Þá er Guðbrandr frá þessi tíðindi, at Ólafr konungr var kominn á Lóar ok nauðgaði mönnum at taka við kristni, þá skar hann upp herör ok stefndi öllum Dœlum til bœjar þess, er Hundþorp heitir, til fundar við sik; ok þar kómu þeir allir, ok var ørgrynni liðs, fyrir því at þar liggr vatn þat nær, er Lögr heitir, ok mátti þar jafnvel fara til á skipum sem á landi, ok átti Guðbrandr þar þing við þá, ok sagði, at sá maðr var kominn á Lóar, er Ólafr heitir, ok vill bjóða oss trú aðra, en vér höfum áðr, ok brjóta goð vár öll í sundr, ok segir svá, at hann eigi miklu meira goð ok mátkara; ok er þat furða, er jörð brestr eigi í sundr undir honum, er hann þorir slíkt at mæla, eða goð vár láta hann lengr ganga; ok vætti ek, ef vér berum út Þór or hofi váru, er hann stendr á þeima bœ, ok oss hefir jafnan dugat, ok sér hann Ólaf ok hans menn, þá mun guð hans bráðna, ok sjálfr hann ok menn hans, ok at engu verða. Þá œptu þeir upp allir senn, ok mæltu, at Ólafr skyldi aldrigi þaðan komast, ef hann kvæmi á fund þeira; ok eigi mun hann þora lengra at fara suðr eptir Dölunum, segja þeir. Síðan ætluðu þeir til 700 manna at fara á njósn norðr til Breiðu; en fyrir því liði var höfðingi sonr Guðbrands, 18 vetra gamall, ok margir aðrir ágætir menn með honum, ok kómu til bœjar þess, er Hof heitir, ok váru þar þrjár nætr, ok kom þar mart lið til þeira, þat er flýit hafði af Lesjum ok Lóm ok Vágum, þeir er eigi vildu undir kristni ganga. En Ólafr konungr ok Sigurðr byskup setti eptir kennimenn á Lóm ok á Vága. Síðan fóru þeir yfir um Vágaröst, ok kómu niðr á Sil, ok váru þar um nóttina, ok frágu þau tíðindi, at lið var mikit fyrir þeim. Þat frágu ok bœndr, er á Breiðunni

váru, ok bjoggust til bardaga móti konungi. En þá er konungr stóð upp, þá herklæddist hann ok fór suðr eptir Silvöllum ok létti eigi fyrr en á Breiðunni, ok sá þar mikinn her fyrir sér búinn til bardaga. Síðan fylkti konungr liði sínu ok reið sjálfr fyrir, ok orti orða á bœndr ok bauð þeim at taka við kristni. Þeir svöruðu: Þú munt öðru verða við at koma í dag en gabba oss. Ok œptu heróp ok börðu vápnum á skjöldu sína. Konungs menn hljópu þá fram, skutu spjótum; en bœndr sneru þá þegar á flótta, svá at fátt eitt manna stóð eptir. Var þá sonr Guðbrands höndum tekinn, ok gaf Óláfr konungr honum grið ok hafði með sér. Þar var konungr fjórar nætr. Þá mælti konungr við son Guðbrands: Far þú nú aptr til föður þíns ok seg honum, at brátt mun ek þar koma. Síðan fór hann heim aptr ok segir feðr sínum hörð tíðindi, at þeir höfðu hitt konung ok hófu bardaga við hann: en lið várt flýði alt í fyrstunni þegar, en ek varð handtekinn, segir hann; gaf konungr mér grið ok bað mik fara at segja þér, at hann kemr hér brátt; nú höfum vér eigi meir hér en 200 manna af því liði öllu, er vér höfðum þá til móts við hann; nú ræð ek þér þat, faðir! at berjast ekki við þenna mann. Heyra má þat, segir Guðbrandr, at or þér er barðr kjarkr allr; ok fórtu illu heilli heiman; ok mun þér sjá för lengi uppi vera, ok trúir þú nú þegar á órar þær, er sjá maðr ferr með, ok þér hefir illa neisu gerva ok þínu liði. Ok um nóttina eptir dreymdi Guðbrand, at maðr kom til hans ljóss, ok stóð af honum mikil ógn, ok mælti við hann: Sonr þinn fór enga sigrför á mót Óláfi konungi, en miklu muntu hafa minni, ef þú ætlar at halda bardaga við konung, ok muntu falla sjálfr ok alt lið þitt, ok munu vargar draga þik ok alla yðr ok hrafnar slíta. Hann varð hræddr mjök við ógn þessa, ok segir Þórði ístrumaga, er höfðingi var fyrir Dölum. Hann svarar: Slíkt hit sama bar fyrir mik, segir hann. Ok um morguninn létu þeir blása til þings, ok sögðu, at þeim þótti þat ráð,

at eiga þing við þann mann, er norðan fór með ný boðorð, ok vita með hverjum sannindum hann ferr. Síðan mælti Guðbrandr við son sinn: Þú skalt nú fara á fund konungs þess, er þér gaf grið, ok 12 menn með þér. Ok svá var gert. Ok þeir kómu á fund konungs, ok segja honum sitt erindi, at bœndr vildu hafa þing við hann, ok setja grið í milli konungs ok bónda. Konungr lét sér þat vel þokkast, ok bundu þat við hann einkamálum sín í milli, meðan sú stefna væri; ok fóru þeir aptr við svá búit, ok sögðu Guðbrandi ok Þórði, at grið váru sett. Konungr fór þá til bœjar þess, er Liðsstaðir heita, ok var þar 5 nætr. Þá fór konungr á fund bónda, ok átti þing við þá; en væta var á mikil um daginn. Síðan er þingit var sett, þá stóð konungr upp ok segir, at Læsir ok á Lóm ok á Vága hafa tekit við kristni ok brotit niðr blóthús sín, ok trúa nú á sannan guð, er skóp himin ok jörð ok alla hluti veit. Síðan sezt konungr niðr, en Guðbrandr svarar: Eigi vitum vér um hvern þú rœðir; kallar þú þann guð, er þú sér eigi, ok engi annarra. En vér eigum þann guð, er hvern dag má sjá, ok er því eigi úti í dag, at veðr er vátt; ok mun yðr hann ógurligr sýnast ok mikill fyrir sér; vænti ek, at yðr skjóti skelk í bringu, ef hann kemr á þingit. En með því at þú segir, at guð yðarr má svá mikit, þá láttu hann nú svá gera, at veðr sé skýjat í morgin, en regn ekki, ok finnumst hér þá. Síðan fór konungr heim til herbergis, ok fór með honum sonr Guðbrands í gisling, en konungr fékk þeim annan mann í móti. Um kveldit spyrr konungr son Guðbrands, hvernug goð þeira væri gert. Hann segir, at hann var merktr eptir Þór, ok hefir hann hamar í hendi, ok mikill vexti, ok holr innan, ok gert undir honum sem hjallr sé, ok stendr hann þar á ofan, er hann er úti; eigi skortir hann gull ok silfr á sér; 4 hleifar brauðs eru honum fœrðir hvern dag, ok þar við slátr. Síðan fóru þeir í rekkjur. En konungr vakti þá nótt alla, ok var á bœnum sínum. En er dagr var, fór konungr til

messu, ok síðan til matar, ok þá til þings. En veðrinu var svá farit, sem Guðbrandr hafði fyrir mælt. Þá stóð byskup upp í kantarakápu ok hafði mítr á höfði ok bagal í hendi, ok taldi trú fyrir bóndum, ok segir þeim margar jartegnir, er guð hafði gert, ok lauk vel rœðu sinni. Þá svarar Þórðr ístrumagi: Mart mælir hyrningr sjá, er staf hefir í hendi, ok uppi á sem veðrarhorn sé bjúgt; en með því at þit, félagar! kallit guð yðarn svá margar jartegnir gera, þá mæl þú við hann á morgin fyrir sól, at hann láti vera heið ok sólskin, ok finnumst þá, ok gerum þá annathvárt, at verum sáttir um þetta mál, eða höldum bardaga. Ok skildust þá at sinni.

Skírðr Dalaguðbrandr.

119. Kolbeinn sterki hét maðr, er var með Ólafi konungi. Hann var kynjaðr or Fjörðum; hann hafði þann búnað jafnan, at hann var gyrðr sverði, ok hafði ruddu mikla í hendi, er sumir menn kalla klubbu. Konungr mælti við Kolbein, at hann skyldi vera næst honum um morguninn. Síðan mælti hann við menn sína: Gangit þér þannug í nótt, sem skip bónda eru, ok borit raufar á öllum, en ríðit í brott eykjum þeira af bœjum, þar sem þeir eru á. Ok svá var gert. En konungr var þá nótt alla á bœnum, ok bað guð þess, at hann skyldi leysa þat vandræði með sinni mildi ok miskunn. En er lokit var tíðum, ok var þat móti degi, þá fór hann til þings. En er hann kom á þing, þá váru sumir bœndr komnir; þá sá þeir mikinn fjölda búanda fara til þings, ok báru í milli sín manlíkan mikit, glæst alt með gulli ok silfri. En er þat sá bœndr, þeir er á þinginu váru, þá hljópu þeir allir upp ok lutu því skrimsli. Síðan var þat sett á miðjan þingvöll. Sátu öðrummegin bœndr, en öðrummegin konungr ok hans lið. Síðan stóð upp Dalaguðbrandr ok mælti: Hvar er nú guð þinn, konungr! þat ætla ek nú, at hann beri heldr lágt hökuskeggit; ok svá sýnist mér, sem minna sé karp þitt nú, ok þess

hyrnings, er þér kallit byskup, ok þar sitr í hjá þér, heldr en hinn fyrra dag; fyrir því at nú er guð várr kominn, er öllu ræðr, ok sér á yðr með hvössum augum, ok sé ek, at þér erut nú felmsfullir, ok þorit varla augum upp at sjá. Nú fellit niðr hindrvitni yðra, ok trúit á goð várt, er alt hefir ráð yðart í hendi. Ok lauk sinni rœðu. Konungr mælti við Kolbein sterka, svá at bœndr vissu ekki til: Ef svá berr til í erendi mínu, at þeir sjá frá goði sínu, þá slá þú hann þat högg, sem þú mátt mest með ruddunni. Síðan stóð konungr upp ok mælti: Mart hefir þú mælt í morgun til vár; lætr þú kynliga yfir því, er þú mátt eigi sjá guð várn; en vér væntum, at hann mun koma brátt til vár. Þú ógnar oss goði þínu, er blint er ok dauft, ok má hvárki bjarga sér né öðrum, ok kemst engan veg or stað, nema borinn sé; ok vænti ek nú, at honum sé skamt til ills; ok lítit þér nú til ok sét í austr, þar ferr nú guð várr með ljósi miklu. Þá rann upp sól, ok litu bœndr allir til sólarinnar. En í því bili laust Kolbeinn svá goð þeira, at þat brast alt í sundr, ok hljópu þar út mýss, svá stórar sem kettir væri, ok eðlur ok ormar. En bœndr urðu svá hræddir, at þeir flýðu, sumir til skipa; en þá er þeir hrundu út skipum sínum, þá hljóp þar vatn í ok fyldi upp, ok máttu eigi á koma. En þeir er til eykja hljópu, þá fundu eigi. Síðan lét konungr kalla bœndr, ok segir, at hann vill eiga tal við þá; ok hverfa bœndr aptr, ok settu þing. Síðan stóð konungr upp ok talaði: Eigi veit ek, segir hann, hví sætir hark þetta ok hlaup, er þér gerit; en nú megi þér sjá, hvat goð yðart mátti, er þér bárut á gull ok silfr, mat ok vistir, ok sá þér nú, hverjar vettir þess höfðu neytt, mýss ok ormar, eðlur ok pöddur; ok hafa þeir verr, er á slíkt trúa ok eigi vilja láta af heimsku sinni. Takit þér gull yðart ok gersimar, er hér ferr nú um völlu, ok hafit heim til kvenna yðarra, ok berit aldri síðan á stokka eða á steina. En hér eru nú kostir tveir á með oss: annattveggja at þér takit nú við kristni, eða

haldit bardaga við mik nú í dag, ok beri þeir sigr af öðrum í dag, er sá guð vill, er vér trúum á. Þá stóð Dalaguðbrandr upp ok mælti: Skaða mikinn höfum vér farit nú um guð várt; ok þó með því, at hann mátti ekki oss við hjálpa, þá viljum vér nú trúa á þann guð, sem þú trúir. Ok tóku þá allir við kristni. Þá skírði byskup Guðbrand ok son hans. Þeir Ólafr konungr ok Sigurðr byskup settu þar eptir kennimenn; ok skildust þeir vinir, sem fyrr váru úvinir, ok lét þar Guðbrandr gera kirkju í Dölunum.

Kristnuð Heiðmörk.

120. Ólafr konungr fór síðan út á Heiðmörk, ok kristnaði þar; því at þá er hann hafði tekit konunga, treystist hann eigi at fara víða um land með lítit lið eptir slíkt stórvirki, var þá úvíða kristnat um Heiðmörk. En í þessi ferð létti konungr eigi fyrr, en Heiðmörk var alkristnuð, ok þar vígðar kirkjur ok kennimenn til. Þá fór hann út á Þótn ok Haðaland, ok rétti þar siðu manna, ok létti svá, at þar var alkristit. Þaðan fór hann á Hringaríki, ok géngu menn alt undir kristni. Síðan frágu Raumar, at Ólafr bjóst upp þannug, ok sömnuðu liði miklu saman, ok mæltu svá sín í milli, at þat er þeim eimuni sú yfirför, er Ólafr hafði þar farit fyrra sinni, ok sögðu, at hann skyldi aldri svá síðan fara. En konungr bjóst eigi at síðr. En er Ólafr konungr fór upp á Raumaríki með liði sínu, þá kom móti honum bóndasamnaðr við á þá, er Nitja heitir. Höfðu bœndr her manns. En er þeir fundust, ortu bœndr þegar á til bardaga. En brátt brann við hlutr þeira, ok hrukku þeir þegar undan, ok váru barðir til batnaðar; því at þeir tóku þegar við kristni. Fór konungr yfir þat fylki, ok skildist eigi fyrr við, en þar höfðu allir menn við kristni tekit. Þaðan fór hann austr í Sóleyjar, ok kristnaði þá bygð. Þar kom til hans Óttarr skáld svarti, ok beiddist at ganga til handa Ólafi konungi. Þann vetr

hafði áðr andazt Ólafr Svíakonungr. Þá var Önundr Ólafsson konungr í Svíþjóð. Ólafr konungr sneri þá aptr á Raumaríki. Var þá mjök liðinn vetrinn. Þá stefndi Ólafr konungr þing fjölment í þeim stað, sem síðan hefir verit Heiðsævisþing. Setti hann þá þat í lögum, at til þess þings skyldi sœkja Upplendingar, ok Heiðsævislög skyldu ganga um öll fylki á Upplöndum, ok svá víða annarstaðar sem síðan hafa þau gengit. En er várar, sótti hann út til sævar, lét þá búa skip sín, ok fór um várit út til Túnsbergs, ok sat þar um várit, þá er þar var fjölmennast, ok þungi var fluttr til bœjar af öðrum löndum. Var þar þá árferð góð alt um Víkina, ok til góðrar hlítar alt norðr til Staðs, en hallæri mikit alt norðr þaðan.

Sætt Ólafs konungs ok Einars þambarskelfis.

121. Ólafr konungr sendi boð um várit vestr um Agðir ok alt norðr um Rogaland, ok um Hörðaland, at hann vill hvárki korn né malt né mjöl þaðan í brott láta flytja né selja; lét þat fylgja, at hann mun þangat koma með lið sitt ok fara at veizlum, svá sem siðvenja var til. Fór þetta boð um þau fylki öll. En konungr dvaldist í Víkinni um sumarit, ok fór alt austr til landsenda. Einarr þambarskelfir hafði verit með Ólafi Svíakonungi, síðan er Sveinn jarl andaðist, mágr hans, ok gerzt Svíakonungs maðr, tekit þar af honum lén mikit. En er konungr var andaðr, þá fýstist Einarr at leita sér griða til Ólafs digra, ok höfðu þar um várit farit orðsendingar milli. En er Ólafr konungr lá í Elfi, þá kom þar Einarr þambarskelfir með nökkura menn; rœddu þeir konungr þá um sætt sína, ok samdist þat með þeim, at Einarr skyldi fara norðr til Þrándheims, ok hafa eignir sínar allar, ok svá þær jarðir, er Bergljótu höfðu heiman fylgt. Fór Einarr þá norðr leið sína. En konungr dvaldist í Víkinni, ok var lengi í Borg um haustit ok öndurðan vetr.

Sætt Ólafs konungs ok Erlings Skjálgssonar.

122. Erlingr Skjálgsson hélt ríki sínu svá, at alt norðr fra Sognsæ ok austr til Líðandisness réð hann öllu við bœndr, en veizlur konungs hafði hann miklu minni en fyrr. Þá stóð þó sú ógn af honum, at engi lagði í aðra skál en hann vildi. Konungi þótti ofgangr at ríki Erlings. Maðr er nefndr Áslákr Fitjaskalli kynstórr ok ríkr. Skjálgr, faðir Erlings, ok Áskell, faðir Ásláks, váru brœðra synir. Áslákr var mikill vinr Ólafs konungs, ok setti konungr hann niðr á Sunnhörðalandi, fékk honum þar lén mikit ok veizlur stórar, ok bað konungr hann halda til fulls við Erling. En þat varð eigi þannug, þegar er konungr var eigi nær; varð þá Erlingr einn at ráða, svá sem hann vildi, þeira í milli; var hann eigi at mjúkari, at Áslákr vildi sik fram draga hjá honum. Fóru þeira skipti svá, at Áslákr hélzt eigi við í sýslunni, fór hann á fund Ólafs konungs, ok segir honum frá viðskipti þeira Erlings. Konungr bað Áslák vera með sér, þar til er vér Erlingr finnumst. Konungr gerði orð Erlingi, at hann skyldi koma til Túnsbergs um várit á fund konungs. En er þeir finnast, þá eiga þeir stefnur, ok mælti konungr: Svá er mér sagt frá ríki þínu, Erlingr! at engi sé sá maðr norðan frá Sognsæ til Líðandisness, er frelsi sínu haldi fyrir þér; eru þar margir menn, er óðalbornir þættist til vera, at hafa réttindi af jafnbornum mönnum sér. Nú er hér Áslákr, frændi yðarr, ok þykkist hann helzt kulda af kenna um yður viðrskipti. Nú veit ek þat eigi, hvárt heldr er, at hann hefir sakir til þess, eða skal hann hins at gjalda, er ek hefi hann þar sett yfir varnað minn. En þótt ek nefna hann til þess, þá kæra margir aðrir slíkt fyrir oss, bæði þeir er í sýslum sitja, ok svá ármenn, er bú vár varðveita ok veizlur skulu gera í móti mér ok liði mínu. Erlingr segir: Því skal skjótt svara, at því skal neita, at ek gefa þær sakir Ásláki né öðrum mönnum, at í þjónostu yðarri sé; en hinu skal

játa, at þat er nú, sem lengi hefir verit, at hverr várr frænda vill öðrum meiri vera; svá hinu öðru skal játa, at ek gera þat lostigr, at beygja hálsinn fyrir þér, Ólafr konungr! en hitt mun mér örðigt þykkja, at lúta til Selþóris, er þrælborinn er í allar ættir, þótt hann sé nú ármaðr yðarr, eða annarra þeira, er hans makar eru at kynferð, þótt þér leggit metorð á. Þá tóku til rœðu beggja vinir, ok báðu, at þeir skyldi sættast; segja svá, at konungi var at engum manni styrkr jafnmikill, sem at Erlingi, ef hann má vera yðarr fullkominn vinr. Í annan stað mæla þeir til Erlings, at hann skyldi vægja til við konung; segja svá, ef hann helzt í vináttu við konung, at honum mun þá alt auðveligt at koma slíku fram, sem hann vildi, við hvern annarra. Lauk svá stefnu þeiri, at Erlingr skyldi hafa sömu veizlur, sem hann hafði áðr haft, ok settust niðr allar sakir, þær er konungr hafði á hendi Erlingi. Skyldi ok fara til konungs Skjálgr, son Erlings, ok vera með honum. Fór þá Áslákr aptr til búa sinna, ok váru þá sáttir at kalla. Erlingr fór ok heim til búa sinna ok hélt teknum hætti um ríki sitt.

Upphaf Ásbjarnar Selsbana.

123. Sigurðr hét maðr Þórisson, bróðir Þóris hunds í Bjarkey. Sigurðr átti Sigríði dóttur Skjálgs, systur Erlings. Ásbjörn hét son þeira; hann þótti allmannvænn í uppvexti. Sigurðr bjó í Ömd á Þrándarnesi; hann var maðr stórauðigr, virðingamaðr mikill; ekki var hann konungi handgenginn, ok var Þórir fyrir þeim brœðrum at virðingu, er hann var lendr maðr konungs. En heima í búnaði, þá var Sigurðr í engan stað minni rausnarmaðr. Hann var því vanr, meðan heiðni var, at hafa þrenn blót hvern vetr, eitt at vetrnóttum, en annat at miðjum vetri, þriðja at sumri. En er hann tók við kristni, þá hélt hann þó teknum hætti um veizlurnar. Hafði hann þá um haustit vinaboð mikit, en jólaboð um vetrinn, ok bauð þá enn til sín mörgum

mönnum; þriðju veizlu hafði hann at páskum, ok hafði þá ok fjölment. Slíku hélt hann fram meðan hann lifði. Sigurðr varð sóttdauðr. Þá var Ásbjörn 18 vetra; tók hann þá arf eptir föður sinn; hélt hann teknum hætti, ok hafði þrjár veizlur á hverjum vetri, sem faðir hans hafði haft. Var þess skamt í milli, er Ásbjörn hafði tekit við föðurarfi, ok þess, er árferð tók at versna, ok sæði manna brugðust. Ásbjörn hélt hinu sama um veizlur sínar, ok naut hann þá þess við, at þar váru forn korn ok forn föng, þau er hafa þurfti. En er þau misseri liðu af, ok önnur kómu, var þá korn engum mun betra en hin fyrri. Þá vildi Sigríðr, at veizlur væri afteknar, sumar eða allar. Ásbjörn vildi þat eigi; fór hann þá um haustit at hitta vini sína, ok keypti korn þar sem hann gat, en þá af sumum. Fór svá enn fram þann vetr, at hann hélt veizlum öllum. En eptir um várit féngust lítil sæði; því at engi gat frækorn at kaupa. Rœddi Sigríðr um, at fækka skyldi húskarla. Ásbjörn vildi þat eigi, ok hélt hann í öllu hinu sama. Þat sumar var korn heldr úárvænt. Þat fylgði ok þá, at svá var sagt sunnan or landi, at Ólafr konungr bannaði korn ok malt ok mjöl at flytja sunnan ok norðr í landit. Þá þótti Ásbirni vandast um tilföngin búsins; var þat þá ráð hans, at hann lét framsetja byrðing, er hann átti; þat var hafførandа skip at vexti. Skipit var gott, ok reiði vandaðr mjök til; þar fylgði segl stafat með vendi. Ásbjörn réðst til ferðar, ok með honum 20 menn; fóru norðan um sumarit, ok er ekki sagt frá ferð þeira, fyrr en þeir koma á Karmtsund aptan dags, ok lögðu at við Ögvaldsnes. Þar stendr bœr mikill skamt upp á eyna Körmt, er heitir á Ögvaldsnesi; þar var konungsbú, ágætr bœr; þar réð fyrir Þórir selr. Var hann þar ármaðr Ólafs konungs. Þórir var maðr ættsmár, ok hafði mannazt vel, starfsmaðr góðr, snjallr í máli, áburðarmaðr mikill, framgjarn ok úvæginn; hlýddi honum þat síðan, er hann fékk konungs styrk; hann var maðr skjótorðr ok örorðr. Þeir Ásbjörn

lágu þar um nótt. En um morgininn, er ljóst var orðit, gékk Þórir ofan til skips, ok nökkurir menn með honum. Hann spurði, hverr fyrir skipi því réði hinu vegliga. Ásbjörn segir til sín, ok nefndi föður sinn. Þórir spyrr, hvert hann skyldi fara hit lengsta, eða hvat honum væri at erendum. Ásbjörn segir, at hann vill kaupa sér korn ok malt; segir hann, sem satt var, at hallæri var mikit norðr í land: en oss er sagt, at hér sé vel ært; viltu, bóndi! selja oss korn? Ek sé, at hér eru hjálmar stórir, væri oss þat orlausn, at þurfa eigi lengra at fara. Þórir svarar: Ek skal gera þér orlausn, at þú þurfir eigi lengra at fara at kornkaupum, eða víðara um Rogaland. Ek kann þat segja þér, at þú munt hér vel mega aptr hverfa ok fara eigi lengra; því at þú munt eigi korn hér fá né í öðrum stöðum, því at konungr bannar at selja héðan korn norðr í land; ok far aptr, Háleygr! sá mun þér hinn bezti. Ásbjörn svarar: Ef svá er, bóndi! sem þú segir, at vér munum ekki fá kornkaup, þá mun eigi minna verða mitt erendi, en hafa kynnissókn á Sóla, ok sjá híbýli Erlings frænda míns. Þórir segir: Hversu mikla frændsemi átt þú við Erling? Hann svarar: Móðir mín er systir hans. Þórir segir: Vera kann þá, at ek hafa ekki varliga mælt, ef þú ert systurson konungsins Rygja. Þá köstuðu þeir Ásbjörn tjöldunum af sér, ok sneru út skipinu. Þórir kallaði á þá: Farit nú vel, ok komit hér, þá er þér farit aptr. Ásbjörn segir, at svá skyldi vera. Fara þeir nú leið sína, ok koma at kveldi á Jaðar. Fór Ásbjörn upp með 10 menn, en aðrir 10 gættu skips. En er Ásbjörn kom til bœjar, fékk hann þar góðar viðtökur, ok var Erlingr við hann hinn kátasti. Setti Erlingr hann hit næsta sér, ok spurði hann margra tíðinda norðan or landi. Ásbjörn segir hit ljósasta af erendum sínum. Erlingr svarar, at þat var þá eigi vel til borit, er konungr bannaði kornsölur. Veit ek, segir hann, eigi þeira manna ván hér, at traust muni til bera at brjóta orð konungs; verðr mér

vandgætt til skaps konungs, því at margir eru spillendr at um vináttu vára. Ásbjörn segir: Seint er satt at spyrja; mér hefir kent verit á unga aldri, at móðir mín væri frjálsborin í allar hálfur, ok þat með, at Erlingr á Sóla væri nú göfgastr hennar frænda; en nú heyri ek þik segja, at þú sér eigi svá frjáls fyrir konungs þrælum hér á Jaðri, at þú megir ráða fyrir korni þínu slíkt er þér líkar. Erlingr sá til hans, ok glotti við tönn ok mælti: Minna vitit þér af konungs ríki Háleygir en vér Rygir; en örorðr muntu heima vera; áttu ok ekki langt til þess at telja. Drekkum nú fyrst, frændi! sjám í morgin, hvat títt er um erendi þitt. Gerðu þeir svá, ok váru kátir um kveldit. Eptir um daginn talast þeir viðr Erlingr ok Ásbjörn, ok mælti Erlingr: Hugsat hefi ek nökkut fyrir um kornkaupin þín, Ásbjörn! eða hversu vandr muntu vera at kaupunautum? Hann sagði, at hann hirði þat aldrigi, at hverjum hann keypti korn, ef honum væri heimult selt. Erlingr mælti: Þat þykki mér líkara, at þrælar mínir munu eiga korn, svá at þú munt vera fullkaupa; þeir eru ekki í lögum eða landsrétt með öðrum mönnum. Ásbjörn segir, at hann vill þann kost. Þá var sagt þrælunum til um þetta kaup. Létu þeir korn fram ok malt, ok seldu Ásbirni. Hlóð hann skip sitt, sem hann vildi. En er hann var í brott búinn, leiddi Erlingr hann út með vingjöfum, ok skildust þeir með kærleikum. Fékk Ásbjörn byrleiði gott, ok lagði at um kveldit í Karmtsundi við Ögvaldsnes, ok váru þar um nóttina. Þórir selr hafði þegar spurn af um farar Ásbjarnar, ok svá þat, at skip hans var kafhlaðit. Þórir stefndi til sín liði um nóttina, svá at hann hafði fyrir dag 60 manna; hann fór á fund Ásbjarnar, þegar er lítt var lýst. Géngu þeir þegar út á skipit. Þá váru þeir Ásbjörn klæddir, ok heilsaði Ásbjörn Þóri. Þórir spurði, hvat þunga Ásbjörn hefði á skipi. Hann segir, at korn ok malt var. Þórir segir: Þá mun Erlingr gera at vanda, at taka fyrir hégómamál öll orð konungs; ok leiðist honum

enn eigi þat, at vera hans mótstöðumaðr í öllu, ok er furða at, er konungr lætr honum alt hlýða. Var Þórir málóði um hríð. En er hann þagnaði, þá segir Ásbjörn, at þetta korn höfðu átt þrælar Erlings. Þórir svarar snelt, at hann hirði ekki um prettu þeira Erlings; er nú hitt til, Ásbjörn! at þér gangit á land, elligar fœrum vér yðr útbyrðis; því at vér viljum enga þröng hafa af yðr, meðan vér ryðjum skipit. Ásbjörn sá, at hann hafði eigi liðskost við Þóri; ok géngu þeir Ásbjörn á land upp, en Þórir lét flytja farminn allan af skipinu. En er rutt var skipit, þá gékk Þórir eptir skipinu. Hann mælti: Furðu gott segl hafa þeir Háleygirnir; taki byrðingssegl várt hit forna ok fái þeim; þat er þeim fullgott, er þeir sigla lausum kili. Svá var gert, at skipt var seglunum. Fóru þeir Ásbjörn brott leið sína við svá búit, ok stefndi hann nú norðr með landi, ok létti eigi fyrr, en hann kom heim öndverðan vetr, ok varð sjá för allfræg. Varð þá alt starf tekit af Ásbirni, at búa veizlur á þeim vetri. Þórir hundr bauð Ásbirni til jólaveizlu ok móður hans, ok þeim mönnum, er þau vildu hafa með sér. Ásbjörn vildi eigi fara, ok sat heima. Þat fannst á, at Þóri þótti Ásbjörn gera úvirðiliga til boðsins, er hann vildi eigi fara.. Hafði Þórir í fleymingi um farar Ásbjarnar. Bæði er, segir hann, at mikill er virðingamunr vár frænda Ásbjarnar, enda gerir hann svá, slíkt starf sem hann lagði á í sumar, at sœkja kynnit til Erlings á Jaðar, en hann vill eigi hér fara í næsta hús til mín; veit ek eigi, hvárt hann hyggr, at Selþórir muni í hverjum hólma fyrir vera. Slík orð spurði Ásbjörn til Þóris ok önnur þeim lík. Ásbjörn undi stórilla ferð sinni, ok enn verr, er hann heyrði slíkt haft at hlátri ok spotti. Var hann heima um vetrinn ok fór hvergi til heimboða.

Dráp Selþóris.

124. Ásbjörn átti langskip; þat var snekkja tvítugsessa, stóð í nausti miklu. Eptir kyndilmessu lét Ásbjörn setja

fram skipit ok bera til reiða, ok lét búa skipit. Þá stefndi hann til sín vinum sinum, ok hafði nær 9 tigum manna, ok alla vel vápnaða. En er hann var búinn ok byr gaf, þá sigldi hann suðr með landi; ok fara þeir ferðar sinnar, ok byrjar heldr seint. En er þeir sœkja suðr í land, þá fóru þeir útleið meir en þjóðleið, þegar er svá mátti. Ekki varð til tíðinda um ferð þeira, fyrr en þeir kómu at kveldi fimta dag páska utan at Körmt. Henni er þannug farit, at hon er mikil ey, löng ok víðast ekki breið; liggr við þjóðleið fyrir utan; þar er mikil bygð, ok er þó víða eyin úbygð, þat er út liggr til hafsins. Þeir Ásbjörn lendu utan at eyjunni, þar er úbygt var. En er þeir höfðu tjaldat, þá mælti Ásbjörn: Nú skulut þér vera eptir hér ok bíða mín; en ek mun ganga upp á eyna á njósn, hvat títt er í eyjunni; því at vér hǫfum ekki um spurt áðr. Ásbjörn hafði vándan búnað ok hött síðan, fork í hendi, gyrðr sverði undir klæðum. Hann gékk á land upp, ok yfir eyna. En er hann kom á nökkura hæð, þá er hann mátti sjá til bœjar á Ögvaldsnesi, ok svá fram í Karmtsund, þá sá hann mannfarar miklar bæði á sæ ok á landi, ok sótti þat fólk alt til bœjar á Ögvaldsnesi. Honum þótti þat undarligt. Síðan gékk hann heim til bœjarins, ok þar til er þjónostumenn bjoggu mat. Heyrði hann þá þegar ok skildi á rœðum þeira, at Óláfr konungr var þar kominn til veizlu, svá þat með, at konungr var þá til borða genginn. Ásbjörn sneri þá til stofunnar. En er hann kom í forstofuna, þá gékk annarr maðr út, en annarr inn, ok gaf engi maðr at honum gaum. Opin var stofuhurðin. Hann sá, at Þórir selr stóð fyrir hásætisborðinu. Þá var mjök á kveld liðit. Ásbjörn heyrði til, at menn spurðu Þóri frá skiptum þeira Ásbjarnar, ok svá þat, at Þórir sagði af langa sögu, ok þótti Ásbirni hann halla sýnt sögunni. Þá heyrði hann, at maðr mælti: Hvernug varð hann við Ásbjörn, þegar er þér ruddut skipit? Þórir segir: Bar hann sik til nökkurrar hlítar, ok þó eigi vel, þá er vér ruddum skipit,

en er vér tókum seglit af honum, þá grét hann. En er Ásbjörn heyrði þetta, þá brá hann sverðinu hart ok títt, ok hljóp í stofuna, hjó þegar til Þóris; kom höggit utan á hálsinn, féll höfuðit á borðit fyrir konunginn, en búkrinn á fœtr honum; urðu borðdúkarnir í blóði einu bæði uppi ok niðri. Konungr mælti, bað taka hann ok leiða út; ok var svá gert, at Ásbjörn var tekinn höndum ok leiddr út or stofunni. En þá var tekinn borðbúnaðrinn, ok dúkarnir, ok í brott borinn, svá líkit Þóris var í brott borit, ok sópat alt þat er blóðugt var. Konungr var allreiðr, ok stilti vel orðum sínum, svá sem hann var vanr jafnan.

Frá Skjálgi Erlingssyni.

125. Skjálgr Erlingsson stóð upp ok gékk fyrir konung, ok mælti svá: Nú mun, sem optar, konungr! at þar mun til umbótar at sjá, er þér erut; ek vil bjóða fé fyrir mann þenna, til þess at hann haldi lífi sínu ok limum, en þér, konungr! skipit ok skerit um alt annat. Konungr segir: Er eigi þat dauðasök, Skjálgr! ef maðr brýtr páskafrið? ok sú önnur, er hann drap mann í konungs herbergi; sú hin þriðja, er ykkr föður þínum mun þykkja lítils verð, er hann hafði fœtr mína fyrir höggstokkinn. Skjálgr svarar: Illa er þat, konungr! er yðr mislíkar; en elligar væri verkit hit bezta unnit. En ef verk þetta, konungr! þykkir yðr í móti skapi ok mikils vert, þá vætti ek, at ek þiggja mikit af yðr fyrir þjónostu mína; munu margir þat mæla, at yðr sé þat vel geranda. Konungr svarar: Þóttu sér mikils verðr, Skjálgr! þá mun ek eigi fyrir þínar sakir brjóta lögin ok leggja konungs tign. Skjálgr snýst þá í brott, ok út or stofunni. Tólf menn höfðu þar verit með Skjálgi, ok fylgðu þeir honum allir, ok margir aðrir géngu með honum í brott. Skjálgr mælti til Þórarins Nefjólfssonar: Ef þú vilt hafa vináttu mína, þá legðu allan hug á, at maðrinn sé eigi drepinn fyrir sunnudag. Síðan ferr Skjálgr ok menn hans, ok tóku róðrarskútu, er hann átti,

ok róa suðr, svá sem á mátti taka, ok kómu í elding nætr á Jaðar; géngu þegar upp til bœjarins ok til lopts, þess er Erlingr svaf í. Skjálgr hljóp á hurðina, svá at hon brotnaði at nöglum. Við þat vaknar Erlingr, ok aðrir sem inni váru. Hann var skjótastr á fœtr, ok greip upp skjöld sinn ok sverð ok hljóp til duranna, ok spurði, hverr þar fœri svá ákaft. Skjálgr segir til sín, ok bað upp láta hurðina. Erlingr segir: Þat var líkligast, at þú mundir vera, ef allheimsliga fór, eða fara menn nökkurir eptir yðr? Var þá látin upp hurðin. Þá mælti Skjálgr: Þat vænti ek, þótt þér þykki ek fara ákafliga, at Ásbirni frænda þínum þykki eigi of skjótt, þar er hann sitr norðr á Ögvaldsnesi í fjötrum; ok er þat mannligra at fara til ok duga honum. Síðan hafast þeir feðgar orð við. Segir þá Skjálgr Erlingi alla atburði um víg Selþóris.

Frá Þórarni Nefjólfssyni.

126. Ólafr konungr settist í sæti sitt, þá er um var búit í stofunni, ok var hann allreiðr. Hann spurði, hvat títt var um vegandann. Honum var sagt, at hann var úti í svölum í gæzlu hafðr. Konungr segir: Hví er hann eigi drepinn? Þórarinn svarar Nefjólfsson: Herra, kallit ér eigi þat morðverk, at drepa menn um nætr? Þá mælti konungr: Seti hann í fjötur, ok drepi hann í morgin. Þá var Ásbjörn fjötraðr ok byrgðr einn í húsi um nóttina. Eptir um daginn hlýddi konungr morgintíðum; síðan gékk hann á stefnu, ok sat þar fram til hámessu. Síðan gékk hann til messu, ok er hann gékk frá tíðum, mælti hann til Þórarins: Mun nú vera sólin svá há, at Ásbjörn vinr yðarr mun mega hanga? Þórarinn svarar, ok laut konunginum: Herra, þat sagði byskup hinn fyrra frjádag, at sá konungr er alls á vald, ok þoldi hann skapraunir, ok er sá sæll, er heldr má eptir honum líkja, en eptir hinum, er þá dœmdu manninn til dauða, eða þeim er ollu manndrápinu. Nú er eigi langt til morgins, ok er þá sýkn dagr. Konungr leit við honum

ok mælti: Ráða muntu þessu, at hann mun eigi í dag drepinn; skaltu nú taka við honum ok varðveita hann; ok vit þat til sanns, at þar liggr líf þitt við, ef hann kemst í brott með nökkuru móti. Gékk þá konungr leið sína. En Þórarinn gékk þar til, er Ásbjörn sat í járnum. Lét Þórarinn þá af honum fjöturinn, ok fylgði honum í stofu eina litla, ok lét þá fá honum drykk ok mat, ok sagði honum, hvat konungr hefði á lagt, ef Ásbjörn hlypí í brott. Ásbjörn segir, at Þórarinn þurfti ekki þat at óttast. Sat Þórarinn þar hjá honum lengi um daginn, ok svá svaf hann þar um nóttina. Laugardag stóð konungr upp ok fór til morgintíða. Síðan gékk hann á stefnur, ok var þar fjölment komit af bóndum, ok áttu þeir mart at kæra. Sat konungr þar lengi dags, ok varð heldr síð gengit til hámessu. Eptir þat gékk konungr til matar. En er hann hafði matazt, þá drakk hann um hríð, svá at borð váru uppi. Þórarinn gékk til prests þess er kirkju varðveitti, ok gaf honum tvá aura silfrs til þess, at hann skyldi hringja til helgar, jafnskjótt sem konungs borð fóru upp. En er konungr hafði drukkit þá hríð, sem honum þótti felt, þá var borð upp tekit. Þá mælti konungr, segir at þá var ráð, at þrælar fœri með vegandann ok dræpi hann. Í því bili var hringt til helgar. Þá gékk Þórarinn fyrir konung ok mælti: Grið mun sjá maðr skulu hafa um helgina, þótt hann hafi illa til gert. Konungr segir: Gættu hans, Þórarinn! svá at hann komist eigi í brott. Gékk þá konungr til kirkju ok fór til nónu; en Þórarinn sat enn um daginn hjá Ásbirni. Sunnudag gékk byskup til Ásbjarnar ok skriptaði honum, ok gaf honum lof til at hlýða hámessu. Þórarinn gékk þá til konungs, ok bað hann fá menn til at varðveita vegandann. Vil ek nú, segir hann, viðr skiljast hans mál. Konungr bað hann hafa þökk fyrir þat. Fékk hann þá menn til at varðveita Ásbjörn. Var þá settr fjöturr á hann. En er til hámessu var gengit, þá var Ásbjörn leiddr til

kirkju. Stóð hann úti fyrir kirkjunni, ok þeir er hann varðveittu. Konungr ok öll alþýða stóð at messu.

Sætt Erlings ok Ólafs konungs.

127. Nú er þar til máls at taka, er fyrr var frá horfit, at þeir Erlingr ok Skjálgr son hans gerðu ráð sín um þetta vandkvæði, ok staðfestist þá með áeggjan Skjálgs ok annarra sona hans, at þeir samna liði ok skera upp herör. Kom þá brátt saman lið mikit, ok réðu þeir til skipa, ok var þá skorat manntal, ok var nær 15 hundruð manna. Fóru þeir með þat lið, ok kómu sunnudaginn í Körmt á Ögvaldsnes, ok géngu upp til bœjar með öllu liðinu, ok kómu í þann tíma, er lokit var guðspjalli; géngu þegar upp at kirkjunni ok tóku Ásbjörn, ok var brotinn fjöturr af honum. En við gný þenna ok vápnabrak, þá hljópu allir inn í kirkjuna, þeir er áðr váru úti; en þeir er í kirkju váru, þá litu allir út, nema konungrinn, hann stóð ok sást eigi um. Þeir Erlingr skipuðu liði sínu tveim megin strætis, þess er lá frá kirkju ok til stofunnar. Stóð Erlingr ok synir hans næst stofunni. En er allar tíðir váru sungnar, þá gékk konungr þegar út or kirkju; gékk hann fyrst fram í kvína, en síðan hverr eptir öðrum hans manna. Þegar er hann kom heim at durunum, þá gékk Erlingr fyrir dyrrnar, ok laut konungi, ok heilsaði honum. Konungr svaraði, bað guð hjálpa honum. Þá tók Erlingr til máls: Svá er mér sagt, at Ásbjörn frænda minn hafi sótt glœpska mikil, ok er þat illa, konungr! ef svá er orðit, at yðr sé misþokki at. Nú em ek því kominn, at bjóða fyrir hann sætt ok yfirbœtr þvílíkar, sem þér vilit sjálfir gert hafa; en þiggja þar í mót líf hans ok limar ok landsvist. Konungr svarar: Svá lízt mér, Erlingr! sem þér munit nú þykkjast hafa vald á um mál Ásbjarnar; veit ek eigi, hví þú lætr svá, sem þú skylir bjóða sættir fyrir hann; ætla ek þik fyrir því hafa dregit saman her manns, at nú ætlar þú at ráða vár í milli. Erlingr

segir: Þér skulut ráða, konungr! ok ráða svá, at vér skilimst sáttir. Konungr mælti: Ætlar þú at hræða mik, Erlingr? hefir þú fyrir því lið mikit? Nei, segir hann. En ef annat býr í, þá mun ek nú ekki flýja...... Erlingr svarar: Eigi þarftu at minna mik á þat, at þeir hafa fundir okkrir orðit hér til, er ek hefi lítinn liðskost haft við þér; en nú skal ekki leyna þik því, er mér býr í skapi, at ek vil, at vit skilimst sáttir, eða mér er ván, at ek hætta eigi til fleiri funda várra. Erlingr var þá rauðr sem blóð í andliti. Þá gékk fram Sigurðr byskup ok mælti til konungs: Herra! ek býð yðr í hlýðni fyrir guðs sakir, at þér sættizt við Erling, eptir því sem hann býðr, at maðr sjá hafi lífs grið ok lima, en þér ráðit einir öllu sáttmáli. Konungr svarar: Þér skulut ráða. Þá mælti byskup: Erlingr, fáit þér konungi festu, þá er honum líki; síðan gangi Ásbjörn til griða ok á konungs vald. Erlingr fékk festur, en konungr tók við. Síðan gékk Ásbjörn til griða ok á konungs vald, ok kysti á hönd konungi. Sneri þá Erlingr í brott með liði sínu. Varð þá ekki at kveðjum. Gékk þá konungr inn í stofuna, ok Ásbjörn með honum. Síðan lauk konungr upp sættargerðina, ok mælti svá: Þat skal upphaf sættar okkarrar, Ásbjörn! at þú skalt ganga undir landslög þau, at sá maðr er drepr þjónostumann konungs, þá skal hann taka undir þá sömu þjónostu, ef konungr vill. Nú vil ek, at þú takir upp ármenning þessa, er Selþórir hefir haft, ok ráð hér fyrir búi mínu á Ögvaldsnesi. Ásbjörn segir, at svá skyldi vera sem konungr vildi. Verð ek þó fyrst at fara heim til bús míns ok skipa þar til. Konungr lét sér þat vel líka. Fór hann þaðan til annarrar veizlu, þar sem ger var í móti honum. En Ásbjörn réðst þá til fundar við föruneyti sitt. Þeir höfðu legit í leynivágum þá stund alla, er Ásbjörn var í brott. Höfðu þeir njósn af, hvat títt var um hans ráð, ok vildu eigi í brott fara, fyrr en þeir vissi hvat þar réðist af.

Frá Þóri hund ok Ásbirni selsbana.

128. Síðan snýst Ásbjörn til ferðar, ok léttir eigi fyrr um várit, en hann kemr norðr til bús síns. Hann var síðan kallaðr Ásbjörn selsbani. En er Ásbjörn hafði heima verit eigi lengi, þá hittust þeir Þórir frændrnir ok talast við. Spyrr Þórir Ásbjörn vendiliga at um ferð hans ok alla atburði þá, sem þar höfðu orðit til tíðinda. En Ásbjörn sagði sögu þá sem gengit hafði. Þá sagði Þórir: Þá muntu þykkjast hafa rekit af hendi svívirðing þá, er þú vart ræntr á hausti? Svá er, kvað Ásbjörn; eða hversu þykki þér, frændi? Þat skal skjótt segja, kvað Þórir, at ferð sú hin fyrri, er þú fórt suðr í land, varð hin svívirðligsta, ok stóð sú til nökkurrar umbótar; en þessi för er bæði þín skömm ok frænda þinna, ef þat skal framgengt verða, at þú gerist konungs þræll ok jafningi hins versta manns Þóris sels. Nú ger þú svá mannliga, at þú sit heldr at eignum þínum hér; skulum vér frændr þínir veita þér styrk til þess, at þú komir aldri síðan í slíkt öngþveiti. Ásbirni þótti þetta vænligt; ok áðr þeir Þórir skildist, þá var þetta ráð staðfest, at Ásbjörn skyldi sitja í búi sínu, ok fara ekki síðan á konungs fund eða í hans þjónostu. Ok gerði hann svá, ok sat heima at búum sínum.

Frá því er Ólafr konungr kristnar Vörs ok Valdres.

129. Eptir þat at þeir Ólafr konungr ok Erlingr Skjálgsson höfðu hizt á Ögvaldsnesi, þá hófst með þeim af nýju sundrþykkit, ok vóx til þess, er þar af gerðist fullr fjándskapr milli þeira. Fór Ólafr konungr at veizlum um Hörðaland um várit; ok þá fór hann upp á Vörs, því at hann spurði, at fólk var þar lítt trúat. Hann átti þing við bœndr, þar sem á Vangi heitir; kómu þar bœndr fjölment ok með alvæpni. Bauð konungr þeim at taka við kristni. En bœndr buðu bardaga í mót; ok kom svá, at hvárirtveggju fylktu liði sínu. Var þá svá um bœndr, at

þeim skaut skelk í bringu, ok vildi engi fremstr standa; ok varð þat þá at lyktum, er þeim gegndi betr, at þeir géngu til handa konungi ok tóku við kristni. Skildist konungr eigi þaðan, fyrr en þar var alkristit orðit. Þat var einn dag, at konungr reið leið sína ok söng psálma sína; en er hann kom gegnt haugunum, nam hann staðar, ok mælti: Þau skal segja orð mín maðr manni, at ek kalla ráð, at aldrigi síðan fari Noregs konungr í milli þessa hauga. Er þat ok sögn manna, at flestir konungar hafi þat varazt síðan. Þá fór Ólafr konungr út í Óstrarfjörð, kom þar til skipa sinna, fór þá norðr í Sogn, ok tók þar veizlur um sumarit. En er hausta tók, sneri hann inn í fjörðinn; fór þaðan upp á Valdres; þar var áðr heiðit. Konungr fór sem ákafligast upp til vatnsins; kom þar á úvart bóndum, ok tók þar skip þeira; gékk þar á sjálfr með öllu liði sínu. Síðan skar hann þingboð, ok settist þingit svá nær vatninu, at konungr átti allan kost skipa, ef hann þœttist þurfa. Bœndr sóttu þingit með her manns alvápnaðan. Konungr bauð þeim kristni; en bœndr œptu í móti, ok báðu hann þegja; gerðu þegar gný mikinn ok vápnabrak. En er konungr sá, at þeir vildu ekki til hlýða þess er hann kendi þeim, ok þat annat, at þeir höfðu þann múg manns, er ekki stóðst við, þá sneri hann rœðunni, spurði þá at, ef nökkurir væri þeir menn á þinginu, er sakir þær ættist við, er þeir vildi, at hann setti í milli þeira. Þat fannst brátt í orðum búanda, at margir váru þar rangsáttir sín í milli, er þá höfðu samhlaupa orðit at mæla móti kristninni. En þegar er bœndr tóku at kæra sín vandræði, þá aflaði hverr þeira sér sveitar at flytja sitt mál fram. Gékk því fram þann dag allan. At kveldi var slitit þinginu. Þegar er bœndr höfðu spurt, at Ólafr konungr hafði farit um Valdres, ok hann var kominn í bygð, þá höfðu þeir látit fara herör ok stefnt saman þegn ok þræl; fóru með her þann í móti konungi; en þá var víða aleyða í bygðinni. Bœndr héldu samnaðinum, þá er þinginu

sleit. Þess varð konungr víss. En er hann kom á skip sín, þá lét hann róa um nóttina yfir þvert vatnit; þar lét hann upp ganga í bygðina, lét þar brenna ok ræna. Eptir um daginn reru þeir nes fra nesi; lét konungr alt brenna bygðina. En þeir bœndr er í samnaðinum váru, þá er þeir sá reyk ok loga til bœja sinna, þá urðu þeir lausir í flokkinum; stefndi þá hverr í brott ok leitaði heim, ef hann mætti finna hyski sitt. En þegar er rof kom í liðit, þá fór hverr at öðrum til þess er alt riðlaðist í smá flokka. En konungr reri yfir vatnit ok brendi þá á hvárutveggja landi. Kómu þá bœndr til hans ok báðu miskunnar; buðu handgöngu sína. Gaf hann hverjum manni grið, er til hans kom ok þess krafði, ok svá fé þeira. Mælti þá engi maðr við kristni. Lét konungr þá skíra fólkit ok tók gíslar af bóndum. Dvaldist konungr þar lengi um haustit; lét draga skipin um eið á milli vatna. Fór konungr lítt um land uppi frá vötnunum, því at hann trúði illa bóndum. Hann lét þar gera kirkjur ok vígja, ok setti kennimenn til. En er konungi þótti ván frera, þá sótti hann á land upp, kom þá fram á Þótni. Þess getr Arnórr jarlaskáld, er Ólafr konungr hafði brent á Upplöndum, þá er hann orti um Harald bróður hans:

Gengr í sætt þat er yngvi
Upplendinga brendi,
þjóð galt ræsis reiði,
rann, þess er fremstr var manna;
vildut öfligar aldir,
áðr var stýrt til váða,
grams dólgum fékksk gálgi,
gagnprýðanda hlýða.

Síðan fór Ólafr konungr norðr um Dala alt til fjalls, ok nam eigi staðar, fyrr en hann kom í Þrándheim ok alt til Niðaróss, bjó þar til vetrvistar ok sat þar um vetrinn. Sá var hinn tíundi vetr konungdóms hans.

Um Einar þambarskelfi.

130. Áðr um sumarit fór Einarr þambarskelfir or landi, ok fyrst vestr til Englands, hitti þar Hákon jarl mág sinn, dvaldist þar með honum um hríð. Síðan fór

Einarr á fund Knúts konungs, ok þá af honum stórar gjafir. Eptir þat fór Einarr suðr um sæ, ok alt suðr til Rúmaborgar, ok kom aptr annat sumar; fór þá til búa sinna; hittust þeir Ólafr konungr þá ekki.

Fœddr Magnús góði.

131. Álfhildr hét kona, er kölluð var konungs ambátt; hon var þó af góðum ættum komin. Hon var kvenna fríðust; hon var með hirð Ólafs konungs. En þat vár varð þat til tíðinda, at Álfhildr var með barni; en þat vissu trúnaðarmenn konungs, at hann mundi vera faðir barns þess. Svá bar at eina nótt, at Álfhildi stóð sótt; var þar fátt manna við statt, konur nökkurar ok prestr ok Sigvatr skáld, ok fáir aðrir. Álfhildr var þungliga haldin, ok gékk henni nær dauða. Hon fœddi sveinbarn; ok var þat um hríð, er þau vissu úglögt, hvárt líf var með barninu. En er barnit skaut öndu upp ok allúmáttuliga, þá bað prestr Sigvat fara at segja konungi. Hann svarar: Ek þori fyrir engan mun at vekja konunginn, því at hann bannar þat hverjum manni at bregða svefni fyrir honum, fyrr en hann vaknar sjálfr. Prestrinn svarar: Nauðsyn berr nú til, at barn þetta fái skírn; mér sýnist þat allúlífligt. Sigvatr mælti: Heldr þori ek til þess at hætta, at þú skírir barnit, en ek vekja konung; ok mun ek ávítum upp halda, ok gefa nafn. Svá gerðu þeir, at sveinn sá var skírðr, ok hét Magnús. Eptir um morgininn, þá er konungr var vaknaðr ok klæddr, var honum sagt alt frá þessum atburðum. Þá lét konungr kalla til sín Sigvat ok mælti: Hví vartu svá djarfr, at þú lézt skíra barn mitt fyrr en ek vissa? Sigvatr svarar: Því at ek vilda heldr gefa guði tvá menn, en einn fjándanum. Konungr mælti: Fyrir hví mundi þat við liggja? Sigvatr svarar: Barnit var at komit dauða, ok mundi þat fjándans maðr, ef þat dœi heiðit; en nú var þat guðs maðr. Hitt er ok annat, at ek vissa, þótt þú værir mér reiðr, at þar mundi eigi meira við liggja en líf

mitt; en ef þú vill, at ek týna því fyrir þessa sök, þá vænti ek, at ek sjá guðs maðr. Konungr mælti: Hví léztu sveininn Magnús heita? ekki er þat várt ættnafn. Sigvatr svarar: Ek hét hann eptir Karlamagnúsi konungi, þann vissa ek mann beztan í heimi. Þá mælti konungr: Gæfumaðr ertu mikill, Sigvatr! er þat eigi undarligt, at gæfa fylgi vizku; hitt er kynligt, sem stundum kann verða, at sú gæfa fylgir úvizkum mönnum, at úvitrlig ráð snúast til hamingju. Var þá konungr allglaðr. Sveinn sá fœddist upp, ok var brátt efniligr, er aldr fór yfir hann.

Dráp Ásbjarnar selsbana.

132. Þat vár hit sama fékk Ólafr konungr í hönd Ásmundi Grankelssyni sýslu á Hálogalandi hálfa til móts við Hárek í Þjóttu; en hann hafði áðr haft alla, suma at veizlu, en suma at léni. Ásmundr hafði skútu; ok á nær 30 manna ok vápnaða vel. En er Ásmundr kom norðr, þá hittust þeir Hárekr. Segir Ásmundr honum, hvernug konungr hafði til skipat um sýsluna; lét þar fylgja jartegnir konungs. Hárekr segir svá, at konungr mundi ráða, hverr sýslu hefði: en þó gerðu ekki svá hinir fyrri höfðingjar, at minka várn rétt, er ættbornir erum til ríkis at hafa af konungum, en fá þá í hendr búandasonum, þeim er slíkt hafa fyrr ekki með höndum haft. En þótt þat fynnist á Háreki, at honum þótti þetta í móti skapi, þá lét hann Ásmund við sýslu taka, sem konungr hafði orð til send. Fór þá Ásmundr heim til föður síns; dvaldist þar litla hríð, fór þá síðan í sýslu sína norðr á Hálogaland. En er hann kom norðr í Langey, þá bjoggu þar brœðr tveir; hét annarr Gunnsteinn, en annarr Karli. Þeir váru menn auðgir ok virðingamenn miklir. Gunnsteinn var búsýslumaðr ok ellri þeira brœðra. Karli var fríðr sýnum ok skartsmaðr mikill; en hvárrtveggi þeira var íþróttamaðr um marga hluti. Ásmundr fékk þar góðar viðtǫkur, ok dvaldist þar um hríð; heimti þar saman or sýslunni slíkt er fékkst.

Karli rœddi þat fyrir Ásmundi, at hann vildi fara með honum suðr á fund Ólafs konungs ok leita sér hirðvistar. Ásmundr fýsti þess ráðs, ok hét umsýslu sinni við konung, at Karli féngi þat erendi, sem hann beiddist til. Réðst Karli þá til föruneytis með Ásmundi. Ásmundr spurði þat, at Ásbjörn selsbani hafði farit suðr í Vágastefnu, ok hafði byrðing mikinn, er hann átti, ok nær 20 menn á, ok hans var þá sunnan ván. Þeir Ásmundr fóru leið sína suðr með landi, ok höfðu andviðri ok þó vind lítinn; sigldu skip í mót þeim, þau er váru af Vágaflota. Spurðu þeir þá af hljóði at um farar Ásbjarnar. Var þeim svá sagt, at hann mundi þá sunnan á leið. Þeir Ásmundr ok Karli váru rekkjufélagar, ok var þar hit kærsta. Þat var einn dag, er þeir Ásmundr reru fram eptir sundi nökkuru, þá sigldi byrðingr móti þeim. Var þat skip auðkent; þat var hlýrbirt, steint bæði hvítum steini ok rauðum; þeir höfðu segl stafat með vendi. Þá mælti Karli við Ásmund: Opt rœðir þú um, at þér sé forvitni mikil á at sjá hann Ásbjörn selsbana; eigi kann ek skip at kenna, ef eigi siglir hann þar. Ásmundr svarar: Ger svá vel, lagsmaðr! seg mér til, ef þú kennir hann. Þá rendust hjá skipin, ok mælti Karli: Þar sitr hann Selsbani við stýrit í blám kyrtli. Ásmundr svarar: Ek skal fá honum rauðan kyrtil. Síðan skaut hann Ásmundr at Ásbirni selsbana spjóti, ok kom á hann miðjan; flaug í gegnum hann, svá at fast stóð fram í höfðafjölinni. Féll Ásbjörn dauðr frá stýrinu. Fóru síðan hvárirtveggju leiðar sinnar. Fluttu þeir lík Ásbjarnar norðr á Þrándarnes. Lét þá Sigríðr senda eptir Þóri hund til Bjarkeyjar. Kom hann til, er búit var um lík Ásbjarnar eptir sið þeira. En er þeir fóru í brott, valdi Sigríðr vinum sínum gjafir. Hon leiddi Þóri til skips. En áðr þau skildist, mælti hon: Svá er nú, Þórir! at Ásbjörn son minn hlýddi ástráðum þínum. Nú vannst honum eigi líf til at launa þat, sem vert var; nú þótt ek sjá verr til fœr, en hann mundi vera, þá skal ek þó hafa

vilja til. Nú er hér gjöf, er ek vil gefa þér, ok vilda ek, at þér kvæmi vel í hald. Þat var spjót. Hér er nú spjót þat, er stóð í gegnum Ásbjörn son minn, ok er þar enn blóðit á; máttu þá heldr muna, at þat mun hœfast ok sár þat, er þú sátt á Ásbirni bróðursyni þínum. Nú yrði þér þá sköruliga, ef þú létir þetta spjót svá af höndum, at þat stœði í brjósti Ólafi digra. Nú mæli ek þat um, segir hon, at þú verðir hvers manns níðingr, ef þú hefnir eigi Ásbjarnar. Sneri hon þá í brott. Þórir varð svá reiðr orðum hennar, at hann mátti engu svara, ok eigi gáði hann spjótit laust at láta, ok eigi gáði hann bryggjunnar, ok mundi hann ganga á kaf, ef eigi tœki menn til hans ok styddi hann, er hann gékk út á skipit. Þat var málaspjót eigi mikit, ok gullrekinn falrinn á. Reru þeir Þórir þá í brott, ok heim til Bjarkeyjar. Ásmundr ok þeir félagar fóru leið sína, til þess er þeir kómu suðr til Þrándheims ok á fund Ólafs konungs. Sagði Ásmundr þá konungi, hvat til tíðinda hafði gerzt í förum hans. Gerðist Karli hirðmaðr konungs. Héldu þeir Ásmundr vel vináttu sinni. En orðtök þau, er þeir Ásmundr ok Karli höfðu mælt við, áðr víg Ásbjarnar varð, þá fór þat eigi leynt, því at þeir sjálfir sögðu konungi frá því. En þar var sem mælt er, at hverr á vin með úvinum. Váru þeir þar sumir, er slíkt hugfestu, ok þaðan af kom þat til Þóris hunds.

Frá Ólafi konungi.

133. Ólafr konungr bjóst um várit, er á leið, ok bjó skip sín. Síðan fór hann um sumarit suðr með landi, átti þing við bœndr, sætti menn, ok siðaði land; tók ok konungs skyldir hvar sem hann fór. Fór konungr um sumarit alt austr til landsenda. Hafði Ólafr konungr þá kristnat land, þar sem stórheruð váru. Þá hafði hann ok skipat lögum um land alt. Hann hafði þá ok lagt undir sik Orkneyjar, svá sem fyrr var sagt. Hann hafði ok haft orðsendingar ok gert sér marga vini bæði á Íslandi ok Grœnlandi, ok

svá í Færeyjum. Ólafr konungr hafði sent til Íslands kirkjuvið; ok var sú kirkja ger á Þingvelli, þar er alþingi er. Hann sendi með klukku mikla, þá er enn er þar. Þat var þá eptir, er Íslendingar höfðu fœrt lög sín, ok sett kristinn rétt, eptir því sem orð hafði til send Ólafr konungr. Síðan fóru af Íslandi margir metorðamenn, þeir er handgengnir gerðust Ólafi konungi. Þar var Þorkell Eyjólfsson, Þorleikr Bollason, Þórðr Kolbeinsson, Þórðr Barkarson, Þorgeirr Hávarsson, Þormóðr Kolbrúnarskáld. Ólafr konungr hafði sent vingjafir mörgum höfðingjum til Íslands; en þeir sendu honum þá hluti, er þar féngust, ok þeir væntu, at honum mundi þykkja helzt sending í. En í þessu vináttumarki, er konungr gerði til Íslands, bjoggu enn fleiri hlutir, þeir er síðan urðu berir.

Frá orðsending Ólafs konungs til Íslands ok ráðagerð Íslendinga.

134. Ólafr konungr sendi þetta sumar Þórarin Nefjólfsson til Íslands með erendum sínum, ok hélt Þórarinn skipi sínu þá út or Þrándheimi, er konungr fór, ok fylgði honum suðr á Mœri. Sigldi Þórarinn þá á haf út, ok fékk svá mikit hraðbyri, at hann sigldi á átta dœgrum til þess er hann tók Eyrar á Íslandi; ok fór þegar til alþingis, ok kom þar er menn váru at Lögbergi; gékk þegar til Lögbergs. En er menn höfðu þar mælt lögskil, þá tók Þórarinn til máls Nefjólfsson: Ek skildumst fyrir fjórum nóttum við Ólaf konung Haraldsson; sendi hann kveðju hingat til lands öllum höfðingjum ok landsstjórnarmönnum, ok þar með allri alþýðu karla ok kvenna, ungum mönnum ok gömlum, sælum ok veslum, guðs ok sína, ok þat með, at hann vill vera yðarr dróttinn, ef þér vilit vera hans þegnar, en hvárir annarra vinir ok fulltingsmenn til allra góðra hluta. Menn svöruðu vel máli hans; kváðust allir þat fegnir vilja, at vera vinir konungs, ef hann væri vinr hérlandsmanna. Þá tók Þórarinn til máls: Þat fylgir kveðjusending kon-

búit; ok urðu engar utanferðir á því sumri. En Þórarinn fór tvívegis um sumarit, ok kom um haustit á fund Ólafs konungs, ok sagði honum sitt erendi, slíkt er orðit var, ok svá þat með, at höfðingjar mundu koma af Íslandi, svá sem hann hafði orð til sent, eða synir þeira elligar.

Frá Færeyingum.

136. Þat sama sumar kom utan af Færeyjum til Noregs, at orðsending Ólafs konungs, Gilli lögsögumaðr, Leifr Özurarson, Þórálfr or Dímun, ok margir aðrir bóndasynir. En Þrándr í Götu bjóst ok til ferðar, en er hann var búinn mjök, þá tók hann fellisótt, þá er hann var hvergi fœrr, ok dvaldist hann eptir. En er þeir Færeyingar kómu á fund Ólafs konungs, þá kallaði hann þá á tal, ok átti stefnu við þá; lauk hann þá upp við þá erendi þau, er undir bjoggu ferðinni, ok segir þeim, at hann vill hafa skatt af Færeyjum, ok þat með, at Færeyingar skyldu hafa þau lög, sem Ólafr konungr setti þeim. En á þeiri stefnu fannst þat á orðum konungs, at hann mundi taka festu til þessa máls af þeim færeyskum mönnum, er þá váru þar komnir, ef þeir vildi þat sáttmál svardögum binda; bauð þeim mönnum, er honum þóttu þar ágæztir, at þeir skyldu gerast honum handgengnir ok þiggja af honum metorð ok vináttu; en þeim hinum færeyskum virðust svá orð konungs, sem grunr mundi á vera, hvernug þeira mál mundi snúast, ef þeir vildi eigi undir þat alt ganga, sem konungr beiddi þá. En þó at til þessa máls yrði fleiri stefnulög, áðr en þat lyktist, þá varð þat framgengt alt, er konungr beiddist. Géngu þeir til handa konungi, ok gerðust hirðmenn hans, Leifr ok Gilli ok Þórálfr. En allir þeir förunautar veittu svardaga Ólafi konungi til þess, at halda í Færeyjum þau lög ok þann landsrétt, sem hann setti þeim, ok skattgildi þat, er hann kvað á. Síðan bjoggust þeir hinir færeysku til heimferðar. En at skilnaði veitti konungr þeim vingjafir, er honum höfðu handgengnir gerzt. Fara þeir ferðar sinnar

þá er þeir váru búnir. En konungr lét búa skip ok fékk manna til, ok sendi þá menn til Færeyja, at taka þar við skatti þeim, er Færeyingar skyldu gjalda honum. Þeir urðu ekki snembúnir, ok fóru er þeir váru búnir; ok er frá ferð þeira þat at segja, at þeir koma eigi aptr, ok engi skattr á því sumri, er næst var eptir; því at þeir höfðu ekki komit til Færeyja, hafði þar ok engi maðr skatt heimtan.

Kvánfang Ketils ok Þórðar.

137. Ólafr konungr fór um haustit inn í Víkina, ok gerði orð fyrir sér til Upplanda, ok lét bjóða veizlur, því at hann ætlar sér um vetrinn at fara um Upplönd; síðan byrjar hann ferðina ok fór til Upplanda. Dvaldist Ólafr konungr þann vetr á Upplöndum, fór þar at veizlum, ok leiðrétti þá hluti þar, er honum þótti ábóta vant; samdi þá þar enn kristnina, er honum þótti þurfa. Þat gerðist til tíðinda, þá er Ólafr konungr var á Heiðmörk, at Ketill kálfr af Hringunesi hóf upp bónorð sitt; hann bað Gunnhildar dóttur Sigurðar sýr ok Ástu; var Gunnhildr systir Ólafs konungs, átti konungr svör ok forráð máls þess. Hann tók því vænliga; var þat fyrir þá sök, at hann vissi um Ketil, at hann var ættstórr ok auðigr, vitr maðr ok höfðingi mikill; hann hafði ok lengi áðr verit vinr Ólafs konungs mikill, svá sem hér er fyrr sagt. Þat alt saman bar til þess, at konungr unni ráðs þessa Katli. Var þetta framgengt, at Ketill fékk Gunnhildar. Var Ólafr konungr at þessi veizlu. Ólafr konungr fór norðr í Guðbrandsdala, ok tók þar veizlur. Þar bjó sá maðr, er hét Þórðr Gutthormsson, á bœ þeim er á Steig heitir. Þórðr var maðr ríkastr í hinn nørðra hlut Dala. En er þeir konungr hittust, þá hóf Þórðr upp bónorð sitt, ok bað Ísríðar Guðbrandsdóttur móðursystur Ólafs konungs. Átti þar konungr svör þessa máls. En er at þeim málum var setit, þá var þat af ráðit, at þau ráð tókust, ok fékk Þórðr Ísríðar. Gerðist hann síðan ölúðarvinr Ólafs konungs, ok þar með

margir aðrir frændr Þórðar ok vinir, þeir er eptir honum hurfu. Fór Ólafr konungr þá aptr suðr um Þótn ok Haðaland, þá á Hringaríki ok þaðan út í Víkina. Fór hann um várit til Túnsbergs, ok dvaldist þar lengi, meðan þar var kaupstefna mest ok tilflutning. Lét hann þá búa skip sín, ok hafði með sér fjölmenni mikit.

Frá Íslendingum.

138. Sumar þetta kom af Íslandi at orðsending Ólafs konungs Steinn son Skapta lögsögumanns, Þóroddr son Snorra goða, Gellir son Þorkels Eyjólfssonar, Egill son Síðuhalls, bróðir Þorsteins. Guðmundr Eyjólfsson hafði andazt áðr um vetrinn. Þeir hinir íslenzku menn fóru þegar á fund Ólafs konungs, er þeir máttu við komast. En er þeir hittu konung, fengu þeir þar góðar viðtökur, ok váru allir með honum. Þat sama sumar spurði Ólafr konungr, at skip þat hafði horfit, er hann hafði sent til Færeyja eptir skatti hit fyrra sumar, ok þat hafði hvergi til landa komit, svá at spurt væri. Konungr fékk þá til skip annat, ok þar menn með, ok sendi til Færeyja eptir skatti. Fóru þeir menn ok létu í haf, en síðan spurðist ekki til þeira heldr en til hinna fyrri, ok váru þar margar getur á, hvat af skipum þeim mundi orðit.

Upphaf Knúts ríka.

139. Knútr hinn ríki, er sumir kalla hinn gamla Knút, hann var konungr í þann tíð yfir Englandi ok yfir Danaveldi. Knútr ríki var son Sveins tjúguskeggs Haraldssonar. Þeir langfeðgar höfðu ráðit langa ævi fyrir Danmörku. Haraldr Gormsson, föðurfaðir Knúts, hafði eignazt Noreg eptir fall Haralds Gunnhildarsonar, ok tekit af skatta, sett þar til landsgæzlu Hákon jarl hinn ríka. Sveinn Danakonungr son Haralds réð ok fyrir Noregi, ok setti yfir til landsgæzlu Eirík jarl Hákonarson. Réðu þeir bræðr þá landi ok Sveinn Hákonarson, til þess er

Eiríkr jarl fór vestr til Englands at orðsending Knúts hins ríka mágs síns, en setti þá eptir til ríkis í Noregi Hákon jarl son sinn ok systurson Knúts hins ríka. En síðan er Ólafr digri kom í Noreg, þá tók hann fyrst höndum Hákon jarl ok setti hann af ríki, svá sem fyrr er ritat. Fór þá Hákon til Knúts móðurbróður síns, ok hafði verit síðan með honum alla stund, til þess er hér er komit sögunni. Knútr hinn ríki hafði unnit England með orrostum ok barizt til, ok hafði langt starf áðr en landsfólk hefði honum hlýðit orðit. En er hann þóttist fullkominn þar til landsstjórnar, þá mintist hann, hvat hann þóttist eiga þess ríkis, er hann hafði eigi sjálfr varðveizlu yfir, en þat var í Noregi. Hann þóttist eiga at erfðum Noreg allan, en Hákon systurson hans þóttist eiga suman, ok þat með, at hann þóttist með svívirðing látit hafa. Sá var ok einn hlutr til þess, er þeir Knútr ok Hákon höfðu kyrru haldit um tilkall í Noreg, at þá fyrst er Ólafr konungr Haraldsson kom í land, hljóp upp allr múgr ok margmenni, ok vildi ekki heyra annat, en Ólafr skyldi vera konungr yfir landi öllu; en þá síðan, er menn þóttust verða ósjálfráðir fyrir ríki hans, þá leituðu sumir í brott or landi; höfðu farit mjök margir ríkismenn á fund Knúts konungs, eða ríkra bónda synir, ok gefit sér ýmist til erenda; en hverr þeira, er kom á fund Knúts konungs ok hann vildi þýðast, þá fengu allir af honum fullar hendr fjár. Mátti þar ok sjá tign miklu meira en í öðrum stöðum, bæði at fjölmenni því, er þar var síðœgris, ok umbúnaði þeim öðrum, er þar var í þeim herbergjum, er hann átti ok hann var sjálfr í. Knútr hinn ríki tók skatt ok skyld af þeim þjóðlöndum, er auðgust váru á Norðrlöndum; en þeim mun öllum er hann átti meiri skyldir at taka en aðrir konungar, þá gaf hann ok því öllu meira en hverr konunga annarra. Í öllu ríki hans var friðr svá góðr, at engi þorði þar á at ganga; en sjálfir landsmenn höfðu frið ok forman landsrétt. Af slíku fékkst honum frægð mikil um öll lönd. En þeir er af Noregi

kómu, kærðu úfrelsi sitt margir, ok tjáðu þat fyrir Hákoni jarli, en sumir fyrir sjálfum Knúti konungi, at Noregs menn mundu þá vera búnir til at hverfa aptr undir Knút konung ok jarl, ok þiggja af þeim frelsi sitt. Þessar ræður féllu jarli vel í skap, ok kærði hann þat fyrir konungi, ok bað hann leita eptir, ef Ólafr konungr vildi uppgefa ríkit fyrir þeim, eða miðla með sáttmáli nökkuru. Váru hér margir flutningsmenn með jarli í sinni.

Frá sendimönnum Knúts konungs.

140. Knútr hinn ríki sendi menn vestan af Englandi til Noregs, ok var þeira ferð búin allvegliga; höfðu þeir bréf ok innsigli Englakonungs. Þeir kómu á fund Ólafs Haraldssonar Noregs konungs um várit í Túnsbergi. En er konungi var sagt, at þar váru komnir sendimenn Knúts konungs hins ríka, þá varð hann styggr við, segir svá, at Knútr mundi enga menn þangat senda með þeim erendum, er honum eða hans mönnum mundi gagn í vera, ok var þat nökkura daga, er sendimenn náðu ekki fundi konungs. En er þeir féngu lof til at mæla við hann, þá géngu þeir fyrir konung ok báru fram bréf Knúts konungs, ok sögðu erendi þau sem fylgðu, at Knútr konungr kallar sína eign á Noregi öllum ok telr, at hans forellrar hafa þat ríki haft fyrir honum; en fyrir þeim sökum, at Knútr konungr vill frið bjóða til allra landa, þá vill hann eigi herskildi fara til Noregs, ef annars er af kostr: en ef Ólafr konungr Haraldsson vill vera konungr yfir Noregi, þá fari hann á fund Knúts konungs, ok taki landit í lén af honum, ok gerist hans maðr, ok gjaldi honum skatta slíka, sem jarlar guldu fyrr. Síðan báru þeir bréf fram, ok sögðu þau alt slíkt hit sama. Þá svarar Ólafr konungr: Þat hefi ek heyrt sagt í fornum frásögnum, at Gormr Danakonungr þótti vera gildr þjóðkonungr, ok réð hann fyrir Danmörku einni; en þessum Danakonungum, er síðar hafa verit, þykkir þat ekki einhlítt. Er nú svá komit, at Knútr ræðr fyrir Danmörku

ok fyrir Englandi, ok hefir hann þó nú undir sik brotit mikinn hluta Skotlands. Nú kallar hann til ættleifðar minnar í hendr mér. Kunna skyldi hann hóf at um síðir um ágirni sína, eða hvárt mun hann einn ætla at ráða fyrir öllum Norðrlöndum, eða mun hann einn ætla at eta kál alt á Englandi? Fyrr mun hann því afla, en ek fœra honum höfuð mitt, eða veita honum lotning né eina. Nú skulut þér segja honum þau mín orð, at ek mun verja oddi ok eggju Noreg, meðan mér endast lífdagar til, en gjalda engum manni skatt af ríki mínu. Eptir þenna orskurð bjoggust á brott sendimenn Knúts konungs, ok váru eigi erendi fegnir. Sigvatr skáld hafði verit með Knúti konungi, ok gaf Knútr konungr honum gullhring, þann er stóð hálfa mörk. Þá var ok þar með Knúti konungi Bersi Skáldtorfuson, ok gaf Knútr konungr honum tvá gullhringa, ok stóð hvárr hálfa mörk, ok þar með sverð búit. Svá kvað Sigvatr:

Knútr hefir okkr hinn ítri
alldáðgöfugr báðum
hendr, er hilmi fundum,
húnn! skrautliga búnar;
þér gaf hann mörk eða meira,
margvitr, ok hjör bitran,
gulls, ræðr gerva öllu
guð sjálfr, en mér hálfa.

Sigvatr gerði at athvarfi við sendimenn Knúts konungs, ok spurði þá margra tíðinda. Þeir sögðu honum slíkt er hann spurði af viðrœðum þeira Ólafs konungs, ok svá frá erendislokum þeira. Þeir segja, at konungr hefði þungliga tekit þeira málum: ok vitum vér eigi, segja þeir, af hverjum hann hefir traust til slíks, at neita því at gerast maðr Knúts konungs ok fara á fund hans; ok mundi sá hans kostr beztr, því at Knútr konungr er svá mildr, at aldri gera höfðingjar svá stórt til við hann, at eigi gefi hann þat alt upp, þegar er þeir fara á fund hans ok veita honum lotning; var þat nú fyrir skömmu, at til hans kómu tveir konungar norðan af Skotlandi af Fífi, ok gaf hann þeim upp reiði sína, ok lönd þau öll, er þeir höfðu áðr átt, ok þar með stórar vingjafir. Þá kvað Sigvatr:

Hafa allframir jöfrar
út sín höfuð Knúti
fœrð or Fífi norðan,
friðkaup var þat, miðju;
seldi Ólafr aldri,
opt vá sigr hinn digri,
haus í heimi þvísa
hann engum svá manni.

Sendimenn Knúts konungs fóru aptr leið sína, ok byrjaði þeim vel um hafit. Fóru þeir síðan á fund Knúts konungs, ok sögðu honum erendislok sín, ok svá þau ályktarorð, er Ólafr konungr mælti síðarst við þá. Knútr konungr svarar: Eigi getr Ólafr konungr rétt, ef hann ætlar, at ek muna einn vilja eta kál alt á Englandi; ek munda vilja heldr, at hann fynni þat, at mér býr fleira innan rifja en kál eitt; því at héðan skulu honum köld ráð koma undan hverju rifi. Þat sama sumar kómu af Noregi til Knúts konungs Áslákr ok Skjálgr synir Erlings af Jaðri, ok fengu þar góðar viðtökur; því at Áslákr átti Sigríði dóttur Sveins jarls Hákonarsonar. Váru þau brœðrabörn ok Hákon jarl Eiríksson. Fékk Knútr konungr þeim brœðrum veizlur stórar þar með sér, ok váru mikils virðir.

Samband Ólafs konungs ok Önundar Svíakonungs.

141. Ólafr konungr stefndi til sín lendum mönnum sínum, ok fjölmenti mjök um sumarit; því at þau fóru orð um, at Knútr hinn ríki mundi fara vestan af Englandi um sumarit. Þóttust menn þat spyrja af kaupskipum, þeim er vestan kómu, at Knútr mundi saman draga her mikinn á Englandi. En er á leið sumarit, þá sannaði annarr, en annarr synjaði, at herr mundi koma. En Ólafr konungr var um sumarit í Víkinni ok hafði menn á njósn, ef Knútr konungr kvæmi til Danmerkr. Ólafr konungr sendi menn um haustit austr til Svíþjóðar á fund Önundar konungs mágs síns, ok lét segja honum orðsendingar Knúts konungs ok tilkall, þat er hann hafði við Ólaf um Noreg, ok lét þat fylgja, at hann hugði, ef Knútr legði Noreg undir sik, at Önundr mundi litla hríð þaðan í frá hafa í friði Svíaveldi, ok kallaði þat ráð, at þeir Önundr byndi saman ráð sín ok risi í

móti, ok sagði, at þá skorti eigi styrk til at halda deilu við Knút konung. Önundr konungr tók vel orðsending Ólafs konungs, ok sendi þau orð í mót, at hann vill leggja félagskap af sinni hendi við Ólaf konung, svá at hvárr þeira veiti öðrum styrk af sínu ríki, hvárr sem fyrr þarf. Þat var ok í orðsending milli þeira, at þeir skyldu finnast ok ætla ráð fyrir sér. Ætlaði Önundr konungr at fara um vetrinn eptir yfir vestra Gautland; en Ólafr konungr efnaði sér til vetrsetu í Sarpsborg.

Sending Knúts ríka til Önundar konungs.

142. Knútr hinn ríki kom þat haust til Danmerkr, ok sat þar um vetrinn með fjölmenni mikit. Honum var sagt, at menn ok orðsendingar hefði farit milli Noregs konungs ok Svíakonungs, ok þar mundi stórræði undir búa. Knútr konungr sendi menn um vetrinn til Svíþjóðar á fund Önundar konungs, sendi honum stórar gjafir ok vinmæli; segir svá, at hann mætti vel kyrr sitja um deilur þeira Ólafs digra; því at Önundr konungr, segir hann, ok ríki hans skal í friði vera fyrir mér. En er sendimenn kómu á fund Önundar konungs, þá báru þeir fram gjafir þær, er Knútr konungr sendi honum, ok vináttu hans með. Önundr konungr tók þeim rœðum ekki fljótt, ok þóttust sendimenn þat á finna, at Önundr konungr mundi vera mjök snúinn til vináttu við Ólaf konung. Fóru þeir aptr ok segja Knúti konungi erendislok sín, ok þat með, at þeir báðu hann engrar vináttu vænta af Önundi konungi.

Bjarmalands ferð.

143. Vetr þenna sat Ólafr konungr í Sarpsborg, ok hafði fjölmenni mikit. Þá sendi hann Karla hinn háleyska norðr í land með erendum sínum. Fór Karli fyrst til Upplanda, síðan norðr um fjall; kom fram í Niðarósi, tók þar fé konungs, svá mikit sem hann hafði orð til send, ok skip gott, þat er honum þótti vel til fallit ferðar þeirar,

er konungr hafði fyrir ætlat; en þat var at fara til Bjarmalands norðr; var svá ætlat, at Karli skyldi hafa félag konungs ok eiga hálft fé hvárr við annan. Karli hélt skipinu norðr á Hálogaland snemma um várit. Réðst þá til ferðar með honum Gunnsteinn bróðir hans, ok hafði hann sér kaupeyri. Þeir váru nær hálfum þriðja tigi manna á skipi því. Fóru þegar um várit snemmendis norðr á Mörkina. Þórir hundr spurði þetta; þá gerði hann menn ok orðsending til þeira brœðra, ok þat með, at hann ætlar at fara um sumarit til Bjarmalands; vill hann, at þeir hafi samflot ok hafi at jafnaði þat er til fengjar verðr. Þeir Karli senda þau orð at móti, at Þórir skuli hafa 25 menn, svá sem þeir höfðu; vilja þeir þá, at af fé því er fæst, sé skipt at jafnaði milli skipanna, fyrir utan kaupeyri þann, er menn höfðu. En er sendimenn Þóris kómu aptr, þá hafði hann fram látit setja langskip, búzu mikla, er hann átti, ok látit búa. Hann hafði til skips þess húskarla sína, ok váru á skipinu nær átta tigum manna. Hafði Þórir einn forráð liðs þess, ok svá aflan þá alla, er féngist í ferðinni. En er Þórir var búinn, hélt hann skipi sínu norðr með landi, ok hitti þá Karla norðr í Sandveri. Síðan fóru þeir allir saman, ok byrjaði vel. Gunnsteinn rœddi við Karla bróður sinn, þegar er þeir Þórir hittust, at honum þótti Þórir vera hølzti fjölmeðr: ok ætla ek, segir hann, at þat væri ráðligra, at vér snerim aptr ok fœrim ekki svá, at Þórir ætti alla kosti við oss; því at ek trúi honum illa. Karli segir: Eigi vil ek aptr hverfa; en þó er þat satt, ef ek hefða vitat, þá er vér várum heima í Langey, at Þórir hundr mundi koma í ferð vára með lið svá mikit, sem hann hefir, at vér mundum hafa haft fleiri menn með oss. Þeir brœðr rœddu þetta við Þóri; spurðu, hverju þat gegndi, er hann hafði menn miklu fleiri með sér, en svá sem orð höfðu um farit. Hann svarar svá: Vér höfum skip mikit ok liðskylft; þykki mér í háskaförum slíkum eigi góðum dreng aukit. Fóru þeir um sumarit optast

þannug, sem skipin géngu til. Þá er byrlétt var, gékk meira skipit þeira Karla; sigldu þeir þá undan. En þá er hvassara var, sóttu þeir Þórir þá eptir. Váru þeir sjaldan allir saman, en vissust þó til jafnan. En er þeir kómu til Bjarmalands, þá lögðu þeir til kaupstaðar. Tókst þar kaupstefna; féngu þeir menn allir fullræði fjár, er fé höfðu til at verja. Þórir fékk of grávöru ok bjór ok safala. Karli hafði ok allmikit fé, þat er hann keypti með skinnavöru mikla. En er þar var lokit kaupstefnu, þá héldu þeir út eptir ánni Vinu. Var þá í sundr sagt friði við landsmenn. En er þeir koma til hafs út, þá eigu þeir skiparastefnu; spyrr Þórir, ef mönnum sé nökkurr hugr á at ganga upp á land ok fá sér fjár. Menn svöruðu, at þess váru fúsir, ef féföng lægi brýn við. Þórir sagði, at fé mundi fást, ef ferð sú tœkist vel, en eigi úvænt, at mannhætta gerist í förinni. Allir sögðu, at til vildu ráða, ef fjárván væri. Þórir sagði, at þannug væri þar háttat, þá er auðgir menn öndudust, at lausafé skyldi skipta með hinum dauða ok örfum hans; skyldi hann hafa hálft eða þriðjung, en stundum minna; þat fé skyldi bera út í skóga, stundum í hauga, ok ausa við moldu; stundum váru hús at ger. Hann sagði, at þeir skyldi búast til ferðarinnar at kveldi dags. Svá var mælt, at engi skyldi renna frá öðrum, engi skyldi ok eptir vera, þá er stýrimenn segði, at í brott skyldi. Þeir létu menn eptir at gæta skipa, en þeir géngu á land upp. Váru fyrst vellir sléttir, en þar næst mörk mikil. Þórir gékk fyrir, en þeir brœðr Karli ok Gunnsteinn síðast. Þórir bað menn fara hljóðsamliga: ok hleypit af trjánum berki, svá at hvert tré sé frá öðru. Þeir kómu fram í rjóðr eitt mikit, en í rjóðrinu var skíðgarðr hár, hurð fyrir ok læst. Sex menn af landsmönnum skyldu vaka yfir skíðgarðinum hverja nótt, sinn þriðjung hverir 2. Þá er þeir Þórir kómu til skíðgarðsins, váru vökumenn heim gengnir, en þeir er þar næst skyldu vaka, váru eigi komnir á vörðinn. Þórir gékk at skíðgarðinum, ok

krækti upp á öxinni, las sik upp eptir; fór svá inn um garðinn öðrum megin hliðsins. Hafði Karli þá ok komizt yfir garðinn öðrum megin hliðsins. Kómu þeir Þórir ok Karli jafnsnimma til hurðarinnar, tóku þá frá slagbranda ok luku upp hurðina. Géngu menn þá inn í garðinn. Mælti Þórir: Í garði þessum er haugr, hrært alt saman, gull ok silfr ok mold; skulu menn þar til ráða; en í garðinum stendr goð Bjarma, er heitir Jómali; verði engi svá djarfr, at hann ræni. Síðan ganga þeir á hauginn, ok tóku fé sem mest máttu þeir, ok báru í klæði sín; fylgði þar mold mikil, sem ván var. Síðan mælti Þórir, at menn skyldu í brott fara; segir hann svá: Nú skulut þit bræðr, Karli ok Gunnsteinn, fyrstir fara, en ek mun síðast. Snéru þeir þá allir út til hliðsins. Þórir veik aptr til Jómala ok tók silfrbolla, er stóð í knjám honum; hann var fullr af silfrpenningum; steypti hann silfrinu í kilting sína, en dró á hönd sér höddu, er yfir var bollanum; gékk þá út til hliðsins. Þeir förunautar váru þá komnir allir út or skíðgarðinum; urðu þá várir við, at Þórir hafði eptir dvalizt. Karli hvarf aptr at leita hans, ok hittust þeir fyrir innan hliðit; sá Karli, at Þórir hafði þar silfrbollann. Síðan rann Karli at Jómalanum; hann sá, at digrt men var á hálsi honum. Karli reiddi til öxina, ok hjó í sundr tygilinn aptan á hálsinum, er menit var fest við. Varð högg þat svá mikit, at höfuðit hraut af Jómala; varð þá brestr svá mikill, at öllum þeim þótti undr at. Tók Karli menit; fóru þeir þá í brott. En jafnskjótt sem brestrinn hafði orðit, kómu fram í rjóðrit varðmenninir, ok blésu þegar í horn sín; því næst heyrðu þeir lúðragang alla vega frá sér. Sóttu þeir þá fram at skóginum, ok í skóginn, en heyrðu til rjóðrsins aptr óp ok kall. Váru þá Bjarmar komnir. Þórir hundr gékk síðast allra manna liðs síns; tveir menn géngu fyrir honum, ok báru milli sín sekk; þar var í því líkast sem aska; þar tók Þórir í hendi sinni, ok seri því eptir í slóðina; stundum kastaði hann því fram yfir liðit.

Fóru svá fram or skóginum á völluna. Þeir heyrðu, at herr Bjarma fór eptir þeim með kalli ok gaulun illiligri. Þustu þeir þá fram or skóginum eptir þeim, ok svá á tvær hliðar þeim; en hvergi kómu Bjarmar svá nær þeim, eða vápn þeira, at mein yrði at; en þat könnuðu þeir af, at Bjarmar sæi þá eigi. En er þeir kómu til skipanna, þá géngu þeir Karli fyrstir á skip; því at þeir váru fremstir áðr, en Þórir var lengst á landinu. Þegar er þeir Karli kómust á skip sitt, köstuðu þeir tjöldum af sér ok slógu festum; síðan drógu þeir segl sitt upp; gékk skipit brátt út á hafið. En þeim Þóri tókst alt seinna; var skip þeira úauðráðnara. En er þeir tóku til segls, þá váru þeir Karli komnir langt undan landi. Sigldu þá hvárirtveggju yfir Gandvík. Nótt var þá enn ljós; sigldu hvárirtveggju bæði nætr ok daga, alt til þess, er þeir Karli lögðu aptan dags at eyjum nökkurum; lögðu þar segl, ok köstuðu akkerum, ok biðu þar straumfalls; því at röst mikil var fyrir þeim. Þá koma þeir Þórir eptir; leggjast þeir ok um akkeri. Síðan skutu þeir báti; gékk Þórir á, ok menn með honum, ok reru þeir þá til skips þeira Karla; gékk Þórir upp á skipit. Þeir bræðr heilsuðu honum vel. Þórir bað Karla selja sér menit: Þykkjumst ek makligastr at hafa kostgripi, þá er þar váru teknir; því at mér þóttut þér mín njóta, er undankváma var með engum mannháska; en mér þóttir þú, Karli! stýra oss til hins mesta geigs. Þá sagði Karli: Ólafr konungr á fé þat alt at helmingi, er ek afla í ferð þessi; nú ætla ek honum menit; far þú á fund hans, ef þú vill; kann þá vera, at hann fái þér menit, ef hann vill fyrir því eigi hafa, er ek tók þat af Jómalanum. Þá svarar Þórir, ok sagði, at hann vill, at þeir fari upp á eyna ok skipti fengi sínu. Gunnsteinn segir, at þá skipti straumum, ok mál væri at sigla. Síðan draga þeir upp strengi sína. En er Þórir sá þat, fór hann ofan í bátinn; reru þeir til skips síns. Þeir Karli höfðu þá dregit segl sitt, ok váru langt komnir, áðr þeir Þórir hefði uppkomit

sínu segli. Fóru þeir þá svá, at þeir Karli sigldu ávalt fremri, ok höfðu við hvárirtveggju alt slíkt er máttu. Þeir fóru svá til þess er þeir kómu í Geirsver; þar er bryggjulægi fyrst er norðan ferr. Þar kómu þeir hvárirtveggju aptan dags, ok lögðu þar til hafnar í bryggjulægi. Lágu þeir Þórir inn í höfninni, en þeir Karli váru í utanverðri höfninni. En er þeir Þórir höfðu tjaldat, þá gékk hann á land upp, ok þeir menn mjök margir saman; fóru þeir til skips Karla. Höfðu þeir þá umbúizt. Þórir kallaði út á skipit, ok bað stýrimenn á land ganga. Þeir brœðr géngu á land, ok nökkurir menn með þeim. Þá hóf Þórir hina sömu rœðu sem fyrr, at hann bað þá á land ganga ok bera fé til skiptis, er þeir höfðu tekit at herfangi. Þeir brœðr sögðu, at engi væri nauðsyn á því, fyrr en þeir kvæmi heim í bygð. Þórir segir, at þat var eigi siðvenja, at skipta herfangi eigi fyrr en heima, ok hætta svá til um einörð manna. Þeir rœddu um þetta nökkurum orðum, ok þótti sinn veg hvárum. Þá sneri Þórir í brott. Ok er hann var skamt genginn, þá veik hann aptr ok mælti, at förunautar hans skyldu bíða þar. Hann kallar á Karla: Ek vil mæla við þik einmæli, segir hann. Karli gékk í móti honum. En er þeir hittust, lagði Þórir spjóti til hans á honum miðjum, svá at í gegnum stóð. Mælti þá Þórir: Kenna máttu þar, Karli! einn Bjarkeyinginn; hugða ek ok, at þú skyldir kenna spjótit Selshefni. Karli dó þegar. En þeir Þórir géngu aptr til skipsins. Þeir Gunnsteinn sá fall Karla; runnu þeir þegar til ok tóku lík hans, báru til skips síns; brugðu þegar tjöldum ok bryggjum, ok heimtust út frá landi. Síðan drógu þeir segl, ok fóru leið sína. Þeir Þórir sá þat. Þá reka þeir tjöld af sér ok búast sem ákafligast. En er þeir drógu seglit, þá gékk í sundr stagit; fór seglit ofan þverskipa. Varð þeim Þóri þat dvöl mikil, áðr þeir kvæmi upp öðru sinni seglinu. Váru þeir Gunnsteinn þá langt komnir, er skriðr var at skipi Þóris. Gerðu þeir Þórir bæði, sigldu ok reru undir. Slíkt sama gerðu

þeir Gunnsteinn. Fóru þá hvárirtveggju sem ákafligast dag ok nótt. Dró seint saman með þeim, því at þegar er eyjasundin tóku til, þá varð mjúkara at víkja Gunnsteins skipi; en þó drógu þeir Þórir eptir, svá at þá er þeir Gunnsteinn kómu fyrir Lengjuvík, þá snúa þeir þar at landi, ok hljópu af skipinu ok á land upp. En litlu síðar koma þeir Þórir þar, ok hlaupa upp eptir þeim ok elta þá. Kona ein gat hólpit Gunnsteini ok fólgit hann; ok er svá sagt, at sú væri fjölkunnig mjök; ok fóru þeir Þórir aptr til skips; tóku fé þat alt, er á var skipinu Gunnsteins, en báru grjót í staðinn; fluttu skipit út á fjörðinn, hjoggu á raufar ok søktu niðr. Síðan fóru þeir Þórir heim til Bjarkeyjar. Þeir Gunnsteinn fóru fyrst mjök huldu höfði; fluttust á smábátum, fóru um nætr, en lágu um daga; fóru svá til þess, er þeir kómu fram um Bjarkey, ok alt til þess er þeir kómu or sýslu Þóris. Fór Gunnsteinn fyrst heim í Langey, ok dvaldist þar skamma hríð. Fór hann þá þegar suðr á leið; létti hann eigi fyrr, en hann kom suðr í Þrándheim, ok hitti þar Ólaf konung, ok segir honum tíðindi slík sem orðin váru í Bjarmalandsferðinni. Konungr lét illa yfir þeira ferð, en bauð Gunnsteini með sér at vera, ok segir, at hann skyldi leiðrétta mál Gunnsteins, er hann mætti við komast. Gunnsteinn þektist þetta boð; ok dvaldist hann með Ólafi konungi.

Fundr konunganna Ólafs ok Önundar.

144. Svá er sagt fyrr, at Ólafr konungr var þann vetr austr í Sarpsborg, er Knútr hinn ríki sat í Danmörk. Önundr Svíakonungr reið þann vetr yfir vestra Gautland, ok hafði meir en 30 hundruð manna. Fóru þá menn ok orðsendingar milli þeira Ólafs konungs. Gerðu þeir sín í milli stefnulag, at þeir skyldu hittast um várit við Konungahellu. Frestuðu þeir fundinum fyrir þá sök, at þeir vildu vita, áðr þeir fynnist, hverjar tiltekjur Knútr konungr hefði. En er á leið várit, bjóst Knútr konungr með liði sínu at

fara vestr til Englands. Hann setti eptir í Danmörk Hörðaknút son sinn, ok þar með honum Úlf jarl, son Þorgils sprakaleggs. Úlfr átti Ástríði dóttur Sveins konungs, en systur Knúts hins ríka. Þeira son var Sveinn, er síðan var konungr í Danmörk. Úlfr jarl var hinn mesti merkismaðr. Knútr ríki fór vestr til Englands. En er þat spurðu konungar Ólafr ok Önundr, þá fóru þeir til stefnunnar ok hittust í Elfi við Konungahellu. Varð þar fagnafundr ok vináttumál mikil, svá at þat var bert fyrir alþýðu. En þó rœddu þeir marga hluti sín í milli, þá er þeir tveir vissu, ok varð þat sumt síðar framgengt ok öllum augljóst. En at skilnaði konunga skiptust þeir gjöfum við, ok skildust vinir. Fór þá Önundr konungr upp á Gautland, en Ólafr konungr fór þá norðr í Víkina, ok síðan út á Agðir, ok þaðan norðr með landi, ok lá hann mjök lengi í Eikundasundi ok beið byrjar. Hann spurði, at Erlingr Skjálgsson ok Jaðarbyggjar með honum lágu í samnaði ok höfðu her mikinn. Þat var einn dag, at menn konungs rœddu sín í milli um veðr, hvárt væri sunnan eða útsynningr, eða hvárt þat veðr væri segltœkt eða eigi fyrir Jaðar. Töldu þat flestir, at úsiglanda væri. Þá svarar Halldórr Brynjólfsson: Þat munda ek ætla, segir hann, at siglanda mundi þykkja þetta veðr fyrir Jaðar, ef Erlingr Skjálgsson hefði veizlu búit fyrir oss á Sóla. Þá mælti Ólafr konungr, at af skyldi láta tjöldin ok leggja út skipunum. Var svá gert. Sigldu þeir þann dag fyrir Jaðar, ok dugði veðr hit bezta; lögðu at um kveldit í Hvítingsey. Fór konungr þá norðr á Hörðaland, ok fór þar at veizlum.

Dráp Þórálfs.

145. Vár þat hafði farit skip af Noregi út til Færeyja; á því skipi fóru orðsendingar Ólafs konungs til þess, at koma skyldi utan af Færeyjum einnhverr þeira hirðmanna hans, Leifr Özurarson, eða Gilli lögsögumaðr, eða Þórálfr or Dímun. En er þessi orðsending kom til Færeyja, ok

þeim var sagt sjálfum, þá rœða þeir sín á milli, hvat undir mun búa orðsendingunni; ok kom þat ásamt með þeim, at þeir hugðu, at konungr mundi vilja spyrja eptir um þau tíðindi, er sumir menn höfðu fyrir satt, at þar mundi gerzt hafa í eyjunum um misfarar sendimanna konungs, þeira tveggja skipsagna, er engi maðr hafði af komizt. Þeir réðu þat af, at Þórálfr skyldi fara. Réðst hann til ferðar ok bjó byrðing, er hann átti, ok aflaði þar til manna. Váru þeir á skipi 10 eða 12. En er þeir váru búnir ok biðu byrjar, þá var þat tíðinda í Austrey í Götu at Þrándar, at einn góðan veðrdag gékk Þrándr í stofu, en þeir lágu í pöllum bróðursynir hans tveir, Sigurðr ok Þórðr, þeir váru Þorláks synir; hinn þriði hét Gautr hinn rauði, hann var enn frændi þeira. Allir váru þeir fóstrar Þrándar gerviligir menn; var Sigurðr elztr þeira ok fyrir þeim mest í öllu. Þórðr átti kenningarnafn, var hann kallaðr Þórðr hinn lági; hann var þó manna hæstr, ok var hitt þó meir, at hann var þrekligr ok ramr at afli. Þá mælti Þrándr: Mart skipast á manns æví; útítt var þá þat, er vér várum ungir, at menn skyldu sitja eða liggja veðrdaga góða, þeir er ungir váru ok til alls vel fœrir; mundi þat eigi þykkja líkligt hinum fyrrum mönnum, at Þórálfr or Dímun mundi vera þroskamaðr meiri en þér; en byrðingr sá, er ek hefi átt, ok hér stendr í nausti, ætla ek at nú gerist svá forn, at fúni undir bráðinu; er hér hús hvert fult af ullu, ok verðr ekki til verðs haldit; mundi eigi svá, ef ek væra nökkurum vetrum yngri. Sigurðr hljóp upp, ok hét á þá Gaut ok Þórð; kvaðst eigi þola frýju Þrándar. Ganga þeir út ok þar til er húskarlar váru. Ganga þeir til, ok setja fram byrðinginn; létu þeir þá flytja til farm, ok hlóðu skipit; skorti þar eigi heima farm til, svá reiði allr með skipi; bjoggu þeir þat á fám dögum; váru þeir ok menn 10 eða 12 á skipi. Tóku þeir Þórálfr út eitt veðr allir; vissust til jafnan í hafinu. Þeir kómu at landi í Hernu aptan dags; lögðu þeir Sigurðr utar við ströndina, ok var

þó skamt milli þeira. Þat varð til tíðinda um aptaninn. er myrkt var, ok þeir Þórálfr ætluðu til rekna búast, þá gékk Þórálfr á land upp, ok annarr maðr með honum; leituðu þeir sér staðar. Ok er þeir váru búnir ofan at ganga, þá segir sá svá, er honum fylgði, at kastat var klæði yfir höfuð honum; var hann tekinn upp af jörðu; ok í því bili heyrði hann brest; síðan var farit með hann, ok reiddr til falls, en þar var undir sær, ok var hann keyrðr á kaf; en er hann komst á land, fór hann þar til er þeir Þórálfr höfðu skilizt; hitti hann Þórálf, ok var hann klofinn í herðar niðr, ok var hann þá dauðr. Ok er þeir skipverjar urðu þessa varir, þá báru þeir lík hans út á skip, ok náttsættu. Þá var Ólafr konungr á veizlu í Lygru; váru þangat orð ger. Var þá stefnt örvarþing, ok var konungr á þingi. Hann hafði þangat stefna látit þeim Færeyingum af báðum skipum, ok váru þeir til þings komnir. En er þing var sett, þá stóð konungr upp, ok mælti: Þau tíðindi eru hér orðin, er því er betr at slík eru sjaldgæt; hér er af lífi tekinn góðr drengr, ok hyggju vér, at saklauss sé; eða er nökkurr sá maðr á þingi, er þat kunni at segja, hverr valdi er verks þessa? En þar gékk engi við. Þá mælti konungr: Ekki er því at leyna, hverr minn áhugi er um verk þetta, at ek hygg á hendr þeim Færeyingum; þykki mér þannug helzt at unnit, sem Sigurðr Þorláksson mundi hafa vegit manninn, en Þórðr hinn lági mundi hinn hafa fœrt á kaf; en þat fylgir, at ek munda þess til geta, at þat mundi til saka vera funnit, at þeir mundi eigi vilja, at Þórálfr segði eptir þeim údáðir þær, er hann muni vitat hafa, at satt er, en oss hefir verit grunr á, um morð þau ok illvirki, at sendimenn mínir hafi þar verit myrðir. En er konungr hætti rœðu sinni, þá stóð upp Sigurðr Þorláksson, hann mælti: Ekki hefi ek talat fyrr á þingum; ætla ek mik munu þykkja ekki orðfiman, en þó ætla ek œrna nauðsyn til vera at svara nökkuru; vil ek þess til geta, at rœða þessi, er konungr hefir uppi haft, muni vera

komin undan tungurótum þeira manna, er miklu eru úvitrari en hann ok verri; en þat er ekki leynt, at þeir munu fullkomliga vilja vera várir úvinir; er þat úlíkliga mælt, at ek munda vera vilja skaðamaðr Þórálfs, því at hann var fóstbróðir minn ok góðr vinr; en ef þár væri nökkur önnur efni í, ok væri sakir milli okkar Þórálfs, þá em ek svá viti borinn, at ek munda heldr til þessa verks hætta heima í Færeyjum, en hér undir handarjaðri yðrum, konungr! Nú vil ek þessa máls synja fyrir mik ok fyrir oss alla skipverja; vil ek þar bjóða fyrir eiða, svá sem lög yður standa til. En ef yðr þykkir hitt í nökkuru fullara, þá vil ek flytja járnburð; vil ek, at þér sét sjálfir við skírsluna. En er Sigurðr hætti rœðu sinni, þá urðu margir til flutningar, ok báðu konung, at Sigurðr skyldi ná undanfœrslu, þótti Sigurðr vel hafa talat, ok kváðu hann úsannan mundu at vera því, er honum var kent. Konungr segir: Um þenna mann mun stórum skipta; ok ef hann er loginn þessu máli, þá mun hann vera góðr maðr; en at öðrum kosti þá mun hann vera nökkuru djarfari, en dœmi munu til vera; ok er þat eigi miðr mitt hugboð; en get ek, at hann beri sér sjálfr vitni um. En við bœn manna, þá tók konungr festu af Sigurði til járnburðar; skyldi hann koma eptir um daginn til Lygru, ok skyldi byskup þar gera honum skírslu; ok sleit svá þinginu. Fór konungr aptr til Lygru, en Sigurðr ok þeir förunautar til skips síns. Tók þá brátt at myrkva af nótt. Þá mælti Sigurðr við þá förunauta: Þat er þó satt at segja, at vér höfum komit í mikit vandkvæði ok orðit fyrir álygi mikilli, ok er konungr sjá brögðóttr ok vélráðr, ok mun auðsær várr kostr, ef hann skal ráða; því at hann lét fyrst drepa Þórálf, en hann vill nú gera oss at úbótamönnum; er honum lítit fyrir at villa járnburð þenna; nú ætla ek þann verr hafa, er til þess hættir við hann; nú leggst ok innan eptir sundinu fjallagol nökkut; ræð ek þat, at vér vindim segl várt ok siglim út á haf; fari Þrándr annat sumar með ull

sína, ef hann vill selja láta; en ef ek komumst í brott, þá þykki mér þess ván, at ek koma aldregi síðan til Noregs. Þeim förunautum þótti þetta snjallræði; taka þeir at setja upp segl sitt, ok láta ganga um nóttina í haf út, sem mest megu þeir. Þeir létta eigi fyrr, en þeir koma í Færeyjar, ok heim í Götu. Lét Þrándr illa yfir ferð þeira. Þeir svöruðu eigi vel, ok váru þó heima með Þrándi. Brátt spurði Ólafr konungr þat, er þeir Sigurðr váru í brott farnir, ok lagðist þá þungr orðrómr á um þeira mál; váru þeir margir, at þá kölluðu þess ván, at þeir Sigurðr mundu sönnu sagðir, er áðr höfðu synjat fyrir hann ok mælt í móti. Ólafr konungr var fárœðinn um þetta mál, en hann þóttist vita þá sannindi á því, er hann hafði áðr grunat. Fór konungr þá ferðar sinnar, ok tók veizlur þar er fyrir váru gervar.

Frá Íslendingum.

146. Ólafr konungr heimti til máls við sik þá menn, er komit höfðu af Íslandi, Þórodd Snorrason, Gelli Þorkelsson, Stein Skaptason, Egil Hallsson. Þá tók konungr til máls: Þér hafit í sumar vakit við mik þat mál, at þér vildut búast til Íslandsferðar, en ek hefi eigi veitt orslit hingat til um þat mál; nú vil ek segja yðr, hvernug ek ætla fyrir. Gellir! þér ætla ek at fara til Íslands, ef þú vilt bera þannug erendi mín; en aðrir íslenzkir menn, þeir er nú eru hér, þá munu engir til Íslands fara, fyrr en ek spyr, hvernug þeim málum er tekit, er þú, Gellir! skalt þannug bera. En er konungr hafði þetta uppborit, þá þótti þeim, er fúsir váru fararinnar ok bannat var, súrskapr mikill hafðr við sik, ok þótti seta sín ill ok úfrelsi. En Gellir bjóst nú til ferðar, ok fór um sumarit til Íslands, ok hafði með sér orðsendingar þær þangat, er hann flutti fram annat sumar á þingi. En sú var orðsending konungs, at hann beiddi þess Íslendinga, at þeir skyldu taka við þeim lögum, sem hann hafði sett í Noregi, en veita honum

af landinu þegngildi ok nefgildi, penning fyrir nef hvert, þann er 10 væri fyrir alin váðmáls. Þat fylgði því, at hann hét mönnum vináttu sinni, ef þessu vildi játa, en elligar afarkostum, þá sem hann mætti við komast. Yfir þessu tali sátu menn lengi ok réðu um sín í milli, ok kom þat ásamt at lyktum, með allra samþykki, at neita skattgjöfum ok öllum álögum, þeim er kraft var. Ok fór Gellir þat sumar utan ok á fund Ólafs konungs, ok hitti hann þat haust í Vík austr, þá er hann var kominn af Gautlandi ofan, svá sem ek vænti, at enn skal sagt verða síðar í sögu Ólafs konungs. Þá er á leið haustit, sótti Ólafr konungr norðr í Þrándheim, ok hélt liði sínu til Niðaróss; lét þar búa til vetrsetu sér. Sat Ólafr konungr þann vetr eptir í kaupangi. Sá var hinn þrettándi vetr konungdóms hans.

Frá Jömtum.

147. Ketill jamti hét maðr, son Önundar jarls or Sparabúi í Þrándheimi. Hann flýði fyrir Eysteini konungi illráða austr um Kjöl. Hann ruddi markir, ok bygði þar sem nú heitir Jamtaland. Austr þangat flýði ok fjöldi manna or Þrándheimi fyrir þeim úfriði; því at Eysteinn konungr skattgildi Þrœndi, ok setti þar til konungs hund sinn, er Saurr hét. Sonarson Ketils var Þórir helsingr; við hann er kent Helsingjaland; þar bygði hann. En er Haraldr hinn hárfagri ruddi ríki fyrir sér, þá stukku enn fyrir honum fjöldi manna or landi, Þrœndir ok Naumdœlir, ok gerðust þá enn bygðir austr um Jamtaland, ok fóru sumir alt í Helsingjaland austan frá hafinu, ok váru þeir lýðskyldir undir Svíakonung. En er Hákon Aðalsteinsfóstri var yfir Noregi, þá settist friðr ok kaupferðir or Þrándheimi til Jamtalands; en fyrir sakir vinsælda konungs þá sóttu Jamtar austan á fund hans, ok játuðu honum hlýðni sinni, ok guldu honum skatt; setti hann þeim lög ok landsrétt; vildu þeir heldr þýðast undir hans konungdóm en undir Svíakonung, því at þeir váru af Norðmanna ætt komnir; ok svá gerðu

Helsingjar þeir allir, er sezkaðir váru norðan um Kjöl, ok hélzt þat lengi síðan, alt til þess er Ólafr digri ok Ólafr sœnski Svíakonungr deildu um landaskipti, þá hurfu Jamtr ok Helsingjar undir Svíakonung, ok réð þá landaskipti austan Eiðaskógr, en þá Kilir alt norðr til Finnmerkr; tók Svíakonungr þá skatta af Helsingjalandi, ok svá af Jamtalandi. En Ólafi Noregs konungi þótti þat hafa komit í sáttmál með þeim Svíakonungi, at annan veg skyldi fara skattr af Jamtalandi, en at fornu hafði verit; en þó hafði þat langa stund svá staðit, at Jamtr höfðu Svíakonungi skatt goldit, ok þaðan höfðu verit sýslumenn yfir landinu; vildu þá ok Svíar ekki heyra annat, en undir Svíakonung hyrfi alt land, þat er lá fyrir austan Kjölu. Var þat svá, sem opt eru dœmi, þó at mágsemdir ok vinátta væri með konungum, at þó vildi hvárrtveggi hafa ríki þat alt, er hann þóttist nökkura tiltölu eiga. Hafði Ólafr konungr látit fara orð um til Jamtalands, at þat var hans vili, at Jamtr veitti honum lýðskyldu, en heitit þeim afarkostum elligar. En Jamtr höfðu gert ráð sitt, at þeir vildu hlýðni veita Svíakonungi.

Saga Steins.

148. Þóroddr Snorrason ok Steinn Skaptason undu illa, er þeir fóru eigi í sjálfræði. Steinn Skaptason var manna fríðastr ok bezt at sér gerr um íþróttir, skáld gott ok skartsmaðr mikill ok metnaðarfullr. Skapti faðir hans hafði ort drápu um Ólaf konung ok hafði kent Steini; var svá ætlat, at hann skyldi fœra kvæðit konungi. Steinn bazt eigi orða ok ámælis við konung, bæði sundrlausum orðum ok samföstum. Báðir váru þeir Þóroddr úvarmæltir, segja svá, at konungr vildi verr hafa, en þeir er sonu sína höfðu sent honum til trúnaðar, en konungr lagði þá í úfrelsi. Konungr reiddist. Þat var einn dag, er Steinn Skaptason var fyrir konungi, ok spurði konung máls, ef hann vildi hlýða drápu þeiri, er Skapti faðir hans hafði

ort um konung. Hann svarar: Hitt mun fyrst til, Steinn! at þú kveðir þat, er þú hefir ort um mik. Steinn segir, at þat er ekki, er hann hefir ort: Em ek ekki skáld, konungr! segir hann; en þótt ek kynna yrkja, þá mundi yðr þykkja þat, sem annat um mik, heldr lítilvægligt. Gékk Steinn þá í brott, ok þóttist finna hvar til hann mælti. Þorgeirr hét ármaðr konungs, er réð fyrir búi hans í Orkadal; hann var þá með konungi, ok heyrði á rœður þeira Steins. Fór Þorgeirr heim litlu síðar. Þat var á einnihverri nótt, at Steinn hljóp í brott or bœnum, ok skósveinn hans með honum; fóru þeir upp á Gaularás, svá út til þess er þeir kómu í Orkadal. En at kveldi kómu þeir til konungsbús þess er Þorgeirr réð fyrir; bauð Þorgeirr Steini þar at vera um nóttina, ok spurði, hverju gegndi um farar hans. Steinn bað hann fá sér hest ok sleða með; sá hann, at þar var heim ekit korni. Þorgeirr segir: Eigi veit ek, hvernug af stendst um för þína, hvárt þú ferr nökkut í konungs leyfi; þótti mér fyrra dags ekki mjúkt fara orð milli ykkar konungs. Steinn mælti: Þótt ek sjá at engu sjálfráðr fyrir konungi, þá skal ek ekki svá fyrir þrælum hans. Brá hann sverði, ok drap hann síðan ármanninn. En hann tók hestinn, ok bað sveininn hlaupa á bak, en Steinn settist í sleðann; fóru þá veginn, óku nóttina alla; fóru þeir ferðar sinnar til þess er þeir kómu ofan á Mœri í Súrnadal. Síðan fá þeir sér flutningar yfir fjörðu. Fór hann sem ákafligast. Ekki sögðu þeir mönnum víg þetta, þar sem þeir kómu, en kölluðust vera konungsmenn. Féngu þeir forbeina góðan, hvar sem þeir kómu. Þeir kómu at kveldi eins dags í Gizka til bús Þorbergs Árnasonar. Var hann eigi heima, en kona hans var heima Ragnhildr, dóttir Erlings Skjálgssonar. Fékk Steinn þar allgóðar viðtekjur, því at þar váru áðr kunnleikar miklir með þeim. Sá atburðr hafði áðr orðit, þá er Steinn hafði farit af Íslandi, átti hann þá sjálfr skip þat, er hann kom af hafi utan at Gizka, ok lágu þar við eyna, þá lá Ragn-

hildr ok skyldi léttari verða ok var allþungt haldin, en prestr var engi í eyjunni ok engi nær. Var þá komit til kaupskipsins ok spurt at, ef þar væri prestr nökkurr; þar var einn prestr á skipi, er Bárðr hét, vestfirzkr maðr ungr ok lærðr heldr lítt. Sendimenn báðu prest fara með sér til húss. Honum þótti sem þat mundi vera vandi mikill, en vissi fákunnandi sína ok vildi eigi fara. Þá lagði Steinn orð til við prest, ok bað hann fara. Prestr svarar: Fara mun ek, ef þú ferr með mér; þykki mér traust at því til umráða. Steinn segir, at hann vill víst þat til leggja. Síðan fara þeir til bœjarins, ok þar til, er Ragnhildr var. Litlu síðar fœddi hon barn, þat var mær, ok þótti heldr úmáttuligt. Þá skírði prestr barnit, en Steinn hélt meyjunni undir skírn, ok hét sú mær Þóra. Steinn gaf meyjunni fingrgull. Ragnhildr hét Steini vináttu sinni fullkominni, ok hann skyldi þangat koma á hennar fund, ef hann þœttist hennar liðsemdar þurfa. Steinn segir svá, at hann mundi eigi fleirum meybörnum undir skírn halda; ok skildust þau at svá búnu. En nú var þar komit, er Steinn heimti þessi vilmæli at Ragnhildi, ok segir, hvat hann hefir hent, ok svá þat, at hann mun hafa orðit fyrir reiði konungs. Hon segir svá, at máttr skal at magni um liðveizlu hennar, bað hann þaðan bíða Þorbergs, skipaði honum hit næsta Eysteini orra syni sínum. Hann var þá 12 vetra gamall. Steinn gaf gjafir þeim Ragnhildi ok Eysteini. Þorbergr hafði spurt alt um farar Steins, fyrr en hann kvæmi heim, ok var hann heldr úfrýnn. Ragnhildr gékk til máls við hann. ok segir honum um farar Steins, ok bað hann taka við Steini ok sjá á mál hans. Þorbergr svarar: Ek hefi spurt, segir hann, at konungr hefir eiga látit örvarþing eptir Þorgeir, ok Steinn er útlagr gerr, svá þat, at konungr er hinn reiðasti; ok kann ek mér meiri svinnu, en at takast á hendr einn útlendan mann ok hafa þar fyrir reiði konungs; láttu Stein fara í brott héðan sem skjótast. Ragnhildr svarar, segir at þau mundu bæði í brott fara, eða

bæði þar vera. Þorbergr bað hana fara, hvert er hon vildi: Vænti ek þess, segir hann, þótt þú farir, at þú komir skjótt aptr, því at hér munu vera metorð þín mest. Þá gékk fram Eysteinn orri sonr þeira; hann mælti, ok segir svá, at hann mun eigi eptir vera, ef Ragnhildr fœri í brott. Þorbergr segir, at þau lýstu mikla þrágirni ok ákaflyndi í þessu: ok er þat nú vænst, segir hann. at þit ráðit þessu, er þó þykkir ykkr allmiklu skipta; en ofmjök er þér ættgengt, Ragnhildr! at virða lítils orð Ólafs konungs. Ragnhildr mælti: Ef þér vex allmjök fyrir augum at halda Stein, þá far þú sjálfr með honum á fund Erlings föður míns, eða fá honum þat föruneyti, er hann komist þangat í friði. Þorbergr segir, at hann mun ekki Stein þangat senda; ok mun Erlingi þó œrit mart til handa bera, þat er konungi sé misþokki á. Var Steinn þar um vetrinn. En eptir jól kómu til Þorbergs sendimenn konungs með þeim orðum, at Þorbergr skal koma á fund hans fyrir miðja föstu; ok er lagt ríkt við þessa orðsending. Þorbergr bar þat fyrir vini sína, ok leitaði ráðs, hvárt hann skyldi á þá hættu leggja, at fara á fund konungs at svá förnu máli; en fleiri löttu, ok kölluðu þat ráð, at láta fyrr Stein af höndum en fara á vald konungs. Þorbergr var hins fúsari, at leggjast eigi ferð undir höfuð. Nökkuru síðar fór Þorbergr til fundar við Finn bróður sinn, ok bar þetta mál fyrir hann, ok bað hann til farar með sér. Finnr svarar, at honum þótti ilt ofkvæni slíkt, at þora eigi fyrir konu sinni at halda einörð við lánardróttin sinn. Kost muntu eiga, segir Þorbergr, at fara eigi; en þó ætla ek, at þú letist meir fyrir hræzlu sakir, en hollostu við konung. Skildust þeir reiðir. Síðan fór Þorbergr á fund Árna Árnasonar bróður síns, ok segir honum þetta mál svá búit, ok bað hann fara með sér til konungs. Árni segir: Undarligt þykki mér um þik, svá vitran mann ok fyrirleitinn, er þú skalt rasat hafa í svá mikla úhamingju, ok hafa fengit konungs reiði, þar er engi bar nauðsyn til;

þat væri nökkur várkunn, at þú héldir frænda þinn eða fóstbróður, en þetta alls engi, at hafa tekizt á hendr mann íslenzkan, ok halda útlaga konungs, ok hafa nú þik í veði ok alla frændr þína. Þorbergr segir: Svá er sem mælt er, einn er aukvisi ættar hverrar; sú úhamingja föður míns er mér auðsæst, hversu honum glapnaði sona eign, er hann skyldi fá þann síðast, er engi líkindi hęfir várrar ættar, ok dáðlauss er; mundi þat sannast, ef mér þœtti eigi við móður mína skömm mælt, at ek munda þik aldrigi kalla várn bróður. Sneri þá Þorbergr í brott, ok fór heim, ok var heldr úkátr. Síðan sendi hann orð norðr til Þrándheims á fund Kálfs bróður síns, ok bað hann koma til Agðaness móti sér. Ok er sendimenn hittu Kálf, þá hét hann ferðinni, ok hafði engi orð fyrir. Ragnhildr sendi menn austr á Jaðar til Erlings föður síns, ok bað hann senda sér lið. Þaðan fóru synir Erlings, Sigurðr ok Þórir, ok hafði hvárr þeira tvítugsessu, ok á 9 tigi manna. En er þeir kómu norðr til Þorbergs, þá tok hann við þeim sem bezt ok feginsamligast. Bjóst hann þá til farar, ok hafði Þorbergr tvítugsessu. Fóru þeir þá norðr leið sína. Ok er þeir kómu [við Þrándheims mynni], þá lágu þar fyrir Finnr ok Árni, brœðr Þorbergs, með tvær tvítugsessur. Fagnaði Þorbergr vel brœðrum sínum, ok segir, at þá hefði þeir tekit brýningunni. Finnr kvað þess sjaldan hafa þurft við sik. Síðan fóru þeir með liði því öllu norðr til Þrándheims, ok var þar Steinn í för með þeim. Ok er þeir kómu til Agðaness, þá var þar fyrir Kálfr Árnason, ok hafði hann tvítugsessu vel skipaða. Fóru þeir með því liði inn til Niðarhólms, ok lágu þar um nóttina. Eptir um morgininn áttu þeir tal sitt. Vildi Kálfr ok synir Erlings, at þeir fœri öllu liðinu inn til bœjarins, ok léti þá skeika at sköpuðu. En Þorbergr vildi, at fyrst væri með vægð farit, ok láta boð bjóða. Samþyktist Finnr því ok Árni. Var þá þat afráðit, at þeir Finnr ok Árni fóru fyrst til fundar við Ólaf konung, fáir menn saman. Konungr hafði

þá spurt áðr um fjölmenni þat, er þeir höfðu, ok var hann heldr styggr í rœðunni þeira. Finnr bauð boð fyrir Þorberg, ok svá fyrir Stein; bauð hann, at konungr skyldi fé gera svá mikit sem hann vildi, en Þorbergr hafa landsvist ok veizlur sínar, Steinn lífs grið ok lima. Konungr svarar: Svá lízt mér sem þessi för muni vera heiman ger, at þér munit nú þykkjast hafa hálf ráð við mik eða meir; en þess mun mik sízt vara af yðr brœðrum, at þér mundut með her fara móti mér; kenni ek ráð þessi, er þeir Jaðarbyggjar munu hafa upphafit; en ekki þarf mér fé bjóða. Þá segir Finnr: Ekki höfum vér brœðr fyrir þá sök haft liðsamnað, at vér munim úfrið bjóða yðr, konungr! heldr berr hitt til, at vér viljum yðr, konungr! fyrst bjóða vára þjónostu; en ef þér neitit, ok ætlit Þorbergi nökkura afarkosti, þá munu vér fara allir með lið þat, er vér höfum, á fund Knúts hins ríka. Þá leit konungrinn við honum ok mælti: Ef þér brœðr vilit veita mér svardaga til þess, at fylgja mér innanlands ok utanlands ok skiljast eigi við mik, nema mitt lof ok leyfi sé til, eigi skulut þér leyna mik, ef þér vitut mér ráðin svikræði, þá vil ek taka sætt af yðr brœðrum. Síðan fór Finnr aptr til liðs síns, ok sagði þessa kosti, er konungr hafði gert þeim. Bera þeir nú saman ráð sín; segir Þorbergr, at hann vill þenna kost fyrir sína hönd: Em ek úfúss, segir hann, at flýja af eignum mínum ok sœkja til útlendra höfðingja; ætla ek mér munu ávalt at sœmd, at fylgja Ólafi konungi ok vera þar sem hann er. Þá segir Kálfr: Enga eiða mun ek vinna konungi, en vera þá eina hríð með konungi, er ek held veizlum mínum ok öðrum metorðum, ok konungr vill vera vinr minn; ok er þat minn vili, at svá gerim vér allir. Finnr svarar: Til þess mun ek ráða, at láta Ólaf konung einn ráða skildögum milli okkar. Árni Árnason segir svá: Ef ek em ráðinn til at fylgja þér, Þorbergr bróðir! þóttu vilir berjast við konung, þá skal ek eigi við þik skiljast, ef þú tekr betra ráð; ok mun ek fylgja ykkr Finni ok taka þann

kost, sem þit sét ykkr til handa. Géngu þeir þá þrír brœðr á eitt skip, Þorbergr, Finnr ok Árni, ok reru inn til bœjar, ok síðan géngu þeir á konungs fund. Fór þá fram þetta sáttmál, at þeir brœðr svörðu konungi eiða. Þá leitaði Þorbergr Steini sættar við konung. En konungr svarar, at Steinn skyldi fara í friði fyrir honum, hvert er hann vildi: en eigi mun hann með mér vera síðan, segir hann. Þá fóru þeir Þorbergr út til liðsins. Fór þá Kálfr inn á Eggju, en Finnr fór til konungs, en Þorbergr ok annat lið þeira fór heim suðr. Steinn fór suðr með sonum Erlings. En um várit snemma fór hann vestr til Englands, en síðan til handa Knúti hinum ríka, ok var með honum lengi í góðu yfirlæti.

Ferð Finns Árnasonar á Hálogaland.

149. Þá er Finnr Árnason hafði litla hríð dvalizt með Ólafi konungi, var þat einnhvern dag, at konungr kallar Finn til máls við sik, ok enn fleiri menn, þá er hann var vanr at hafa við ráðagerðir sínar. Þá tók konungr til máls, ok segir svá: Sú ráðagerð staðfestist í skapi mér, at ek ætla í vár at bjóða út leiðangri af landi öllu, bæði at liði ok at skipum, ok fara síðan með her þann allan, er ek má til fá, í mót Knúti hinum ríka; því at ek veit um tilkall þat, er hann hefir upphafit til ríkis í hendr mér, at hann mun eigi ætla at hafa þat fyrir hégómamál. Nú er þér þat at segja, Finnr Árnason! at ek vil, at þú farir sendiferð mína norðr á Hálogaland, ok hafir þar útboð, ok bjóðir út almenningi at liði ok at skipum, ok stefnir því liði til móts við mik til Agðaness. Síðan nefndi konungr aðra menn til, ok sendi suma inn í Þrándheim, en suma suðr í land, svá at hann lét þetta boð fara um alt land. Þat er at segja frá för Finns, at hann hafði skútu, ok á nær 30 manna. En er hann var búinn, fór hann ferðar sinnar, til þess er hann kom á Hálogaland. Þá stefndi hann þing við bœndr; bar þá upp erendi sitt, ok krafði

leiðangrs. Bœndr áttu í heraði skip stór leiðangrsför; skipuðust þeir við orðsending konungs ok bjoggu skip sín. En er Finnr sótti norðr á Hálogaland, þá átti hann þing, en sendi menn sína nökkura at krefja útboðsins, þar er honum sýndist. Finnr sendi menn í Bjarkey til Þóris hunds, lét þar krefja leiðangrs, sem annarsstaðar. En er Þóri kómu boð konungs, þá bjóst hann til ferðar, ok skipaði af húskörlum sínum skip þat, er hann hafði haft áðr um sumarit til Bjarmalands; bjó þat með sínum eins kostnaði. Finnr stefndi saman Háleygjum í Vágum, öllum þeim er norðr váru þaðan. Kom þar saman um várit lið mikit, ok biðu allir til þess, er Finnr kom norðan. Var þar þá ok kominn Þórir hundr. En er Finnr kom, þá lét hann þegar blása til húsþings leiðangrsliði öllu. En á þingi því sýndu menn vápn sín; svá var þá ok rannsakat útboðit í hverri skipreiðu. En er þat var greitt, þá mælti Finnr: Þik vil ek at þessu kveðja, Þórir hundr! hver boð viltu bjóða Ólafi konungi fyrir aftöku Karla hirðmanns hans, eða fyrir rán þat, er þú tókt fé konungs norðr í Lengjuvík? Nú hefi ek umboð konungs til þessa máls; en ek vil nú vita svör þín. Þórir litaðist um, ok sá til hvárrartveggju handar sér standa marga menn alvápnaða; kendi þar Gunnstein ok fjölda annarra frænda Karla. Þá mælti Þórir: Skjót eru boð mín, Finnr! at ek vil mál alt festa á konungs vald, þat er honum þykkir at við mik. Finnr svarar: Hitt er nú vænst, at þér sé minni virðingar af unt; því at nú mun verða at festa minn dóm á, ef sættast skal. Þórir segir: Þá ætla ek enn allvel komit mínu máli, ok skal þat ekki undan draga. Gékk þá Þórir fram til festu, ok skildi Finnr þat mál fyrir alt. Síðan segir Finnr upp sættina, at Þórir skyldi gjalda konungi 10 merkr gulls, en Gunnsteini ok þeim frændum aðrar 10 merkr, en fyrir rán ok féskaða hinar þriðju 10 merkr, en gjalda upp nú þegar, segir hann. Þórir segir: Þetta er mikit fégjald. Hinn er annarr kostr, at lokit sé sætt allri, segir Finnr.

Þórir segir, at Finnr mundi ljá honum þeira fresta, at hann leitaði láua af sveitungum sínum. Finnr bað hann gjalda þar í stað, ok þó umfram, at Þórir skyldi fram selja menit þat hit mikla, er hann tók af Karla dauðum. Þórir kvaðst ekki men hafa tekit. Þá gékk fram Gunnsteinn ok sagði, at Karli hafði men á hálsi, þá er þeir skildust: en þá var í brott, er vér tókum lík hans. Þórir segir, at hann hefði ekki huga leitt um men þat: en þótt vér hefðim nökkut men, þá mun þat heima liggja í Bjarkey. Þá setti Finnr spjótsoddinn fyrir brjóst Þóri, ok segir, at hann skyldi þá fram selja menit. Þórir tók þá menit af hálsi sér, ok seldi Finni. Síðan sneri Þórir í brott, ok gékk út á skip sitt. Finnr gékk eptir honum út á skipit, ok mart manna með honum. Gékk Finnr eptir skipinu, ok tóku þeir upp rúmin. En við siglu sá þeir undir þiljum niðri tunnur tvær miklar, svá at þeim þótti mikil furða at. Finnr spurði, hvat í tunnum þeim var. Þórir segir, at þar lá í drykkr hans. Finnr mælti: Hví gefr þú oss eigi at drekka, félagsmaðr! svá mikinn drykk sem þér hafit? Þórir mælti við mann sinn, at renna skyldi or tunnunni í bolla. Síðan var þeim Finni gefit at drekka, ok var þat hinn bezti drykkr. Þá bað Finnr Þóri reiða féit. Þórir gékk eptir skipinu fram ok aptr, ok talaði við menn ymsa. Finnr kallaði, bað hann bera fram féit. Þórir bað hann ganga upp á land, ok kvaðst þar mundu greiða. Þá gékk Finnr á land upp ok hans menn. Þá kom þar Þórir ok greiddi silfr; var þar reitt or einum sjóð[a] 10 merkr vegnar. Þá lét hann fram knýtiskauta marga; var í sumum mörk vegin, sumum hálf, eða aurar nökkurir. Þá mælti Þórir: Þetta er lánfé, er ymsir menn hafa lét mér; því at uppi ætla ek skotsilfr mjök, þat er ek á. Síðan gékk Þórir á skip út, en er hann kom aptr, reiddi hann silfr smám ok smám. Þá leið á daginn. En þegar er þinginu sleit, þá géngu menn til skipa sinna ok bjoggust til brottlögu; tóku þá menn at sigla, þegar er búnir váru:

kom þá svá, at flestir menn höfðu siglt. Sá Finnr þá, at þyntist liðit um hann; kölluðu menn þá á hann, ok báðu hann verða búinn. Var þá enn eigi greiddr einn þriðjungr fjárins. Þá mælti Finnr: Seint gengr nú, Þórir! greizlan; sé ek, at þér þykkir mikit fyrir at greiða féit; skal nú ok kyrt láta vera fyrst; skaltu nú gjalda konungi þat er eptir er. Stóð þá Finnr upp ok sneri brott. Þórir segir: Vel þykki mér þat, Finnr! at vit skilim; en vilja skal ek til hafa at gjalda þessa skyld svá, at konungi þykki eigi vargoldit, ok báðum ykkr. Þá gékk Finnr til skips síns, ok sigldi fram eptir liði sínu. Þórir verðr seint búinn or höfninni. En er segl þeira kom upp, þá héldu þeir út um Vestfjörð ok síðan á haf út, ok svá suðr með landi, at sær var í miðjum hlíðum eða stundum vatnaði land; lét svá ganga suðr, alt þar til er hann sigldi í Englandshaf, ok kom fram á Englandi; fór síðan á fund Knúts konungs, ok tók hann vel við honum. Kom þá þat upp, at Þórir hafði þar of lausafjár, hafði þar þat fé alt, er þeir höfðu tekit á Bjarmalandi hvárirtveggju ok Karli; en í tunnum þeim hinum miklum þá, var þar botn skamt fra hinum botni, ok var þar í millum drykkr, en tunnan sjálf hvártveggi var full af grám skinnum ok bjór ok safala. Var Þórir þá með Knúti konungi. Finnr Árnason fór með liði því til Ólafs konungs, segir honum alt frá ferð sinni, ok svá þat, at hann kvaðst hyggja, at Þórir var or landi farinn ok vestr til Englands á fund Knúts hins ríka: ok ætla ek hann munu vera oss allúþarfan. Konungr segir: Trúi ek því, at Þórir mun vera oss úvinr, ok þykki mér hann ávalt betri firr mér en nærr.

Deila Háreks ok Ásmundar Grankelssonar.

150. Ásmundr Grankelsson hafði verit þann vetr á Hálogalandi í sýslu sinni, ok var heima með feðr sínum Grankeli. Þar liggr til hafs út ver. er bæði var sela at veiða ok fugla, eggver ok fiskver, ok þat hafði legit at

fornu fari til bœjar þess, er Grankell átti. En Hárekr or Þjóttu veitti þar tilkall; var þá svá komit, at hann hafði haft af verinu öll gögn nökkur misseri. En þá þóttist Ásmundr ok þeir feðgar hafa traust konungs til allra réttra mála. Fóru þeir feðgar þá báðir um várit á fund Háreks, ok segja honum orð ok jartegnir Ólafs konungs, at Hárekr skyldi láta af tilkalli um verit. Hárekr svarar því þungliga, segir, at Ásmundr fór til konungs með slíku rógi ok öðru; hefi ek öll sannendi til míns máls; skyldir þú, Ásmundr! kunna at ætla þér hóf, þótt þú þykkist nú mikill fyrir þér, er þú hefir konungs traust; er svá ok, ef þér skal hlýða at drepa suma höfðingja ok gera at úbótamönnum, en ræna oss, er enn þóttumst fyrrmeir kunna at halda til fulls, þó at oss væri jafnbornir menn; en nú er þat allfjarri, at þér sét jafnaðarmenn mínir fyrir ættar sakir. Ásmundr svarar: Þess kenna margir af þér, Hárekr! at þú ert frændstórr ok ofreflismaðr; sitja margir um skörðum hlut fyrir þér; en þó er þat nú líkligast, at þú, Hárekr! verðir í annan stað til at leita at hafa fram újafnað þinn en við oss, eða taka svá mjök aflaga, sem þetta er. Skildust þeir síðan. Hárekr sendi húskarla sína 10 eða 12 með róðrarferju nökkura mikla. Þeir fóru í verit, tóku þar allskonar veiðifang ok hlóðu ferjuna. En er þeir váru brottbúnir, þá kom þar at þeim Ásmundr Grankelsson með 30 manna, ok bað þá laust láta fang þat alt. Húskarlar Háreks svöruðu um þat heldr úbrátt. Síðan veittu þeir Ásmundr þeim atgöngu. Kendi þá liðsmunar; váru húskarlar Háreks sumir barðir, sumir særðir, sumir á kaf fœrðir, ok fengr allr í brott borinn af skipi þeira, ok höfðu þeir Ásmundr þat með sér. Kómu húskarlar Háreks heim við svá búit ok sögðu Háreki frá ferð sinni. Hann svarar: Tíðindi þykkja nýnæmi öll; þetta hefir eigi fyrr gert verit, at berja menn mína. Var þat mál kyrt, ok lagði Hárekr eigi orð í ok var hinn kátasti. Hárekr lét búa um várit snekkju tvítugsessu, ok skipaði

húskörlum sínum; ok var þat skip allvel búit bæði at mönnum ok öllum reiða. Fór Hárekr um várit í leiðangr. En er hann fann Ólaf konung, þá var ok þar fyrir Ásmundr Grankelsson. Þá kom konungr á stefnulagi með Háreki ok Ásmundi, ok sætti hann þá; var festr á konungs dómr. Síðan lét Ásmundr fram flytja vitni til þess, at Grankell hafði átt verit. Dœmdi konungr eptir því. Váru þá skökk málaefni; urðu bótalausir húskarlar Háreks, en dœmt verit til handa Grankeli. Hárekr segir, at honum var skammlaust at hlíta konungs dómi, hvernug er mál þat skipaðist síðan.

Saga Þórodds.

151. Þóroddr Snorrason hafði dvalizt í Noregi at ráði Ólafs konungs, þá er Gellir Þorkelsson fékk leyfi at fara til Íslands, svá sem fyrr var ritat, ok var hann þá með Ólafi konungi ok undi illa úfrelsi því, er hann skyldi eigi fara ferða sinna, þannug er hann vildi. Öndurðan vetr, þann er Ólafr konungr sat í Niðarósi, lýsti konungr því, at hann vill menn senda til Jamtalands at heimta skatt. En til farar þeirar váru menn úfúsir; því at af lífi váru teknir sendimenn Ólafs konungs, þeir er hann hafði fyrr sent, Þrándr hvíti ok þeir 12 saman, svá sem fyrr var ritat, ok höfðu Jamtr síðan haldizt í lýðskyldu við Svíakonung. Þóroddr Snorrason bauðst til þeirar farar, því at hann hirði þá alllítt, hvat yfir hann gékk, ef hann fœri sjálfráði. Þat þektist konungr, ok fóru þeir Þóroddr 12 saman. Þeir kómu fram austr á Jamtalandi, ok sóttu heim þann mann, er Þórarr er nefndr. Hann var þar lögmaðr ok metorðamaðr mestr. Þeir féngu þar góðar viðtökur. En er þeir höfðu þar dvalizt litla hríð, þá báru þeir upp erendi sín fyrir Þórar. Hann segir, at fyrir þeim svörum réðu, engum mun miðr en hann, aðrir landsmenn ok höfðingjar, ok kvað þings skyldu til kveðja. Var svá gert, at þingboð var uppskorit ok stefnt þing fjölment. Fór

Þórarr til þings, en sendimenn dvöldust meðan at hans. Þórarr bar upp mál þetta fyrir alþýðu; en þat kom ásamt með öllum, at þeir vildu engan skatt gjalda Noregs konungi; en sendimennina vildu sumir hengja láta, en sumir láta þá hafa til blóts. En hitt var afráðit, at þeim skyldi halda þar. til þess er sýslumenn Svíakonungs kœmi þar; skyldu þeir þá stafa fyrir þeim slíkt er þeir vildi með ráði landsmanna, en gera hitt yfirbragð á, at sendimenn væri vel haldnir, ok þeir væri fyrir því dvaldir, at þeir skyldi skattsins bíða, ok skyldi skipta þeim á vistir tveim ok tveim saman. Þóroddr var með annan mann at Þórars. Þar var jólaveizla mikil ok samburðaröl. Margir váru bœndr þar í þorpinu, ok drukku þeir allir samt um jólin. Annat þorp var þaðan skamt; þar bjó mágr Þórars, ríkr ok auðigr; hann átti sér son roskinn, þeir mágar skyldu drekka hálf jól at hvárs þeira, ok fyrr at Þórars. Þeir mágar drukkust á, en Þóroddr ok bóndason, ok var kappdrykkja, ok um kveldit kappmæli ok mannjafnaðr með Norðmönnum ok Svíum, ok því næst um konunga þeira, bæði þá, er fyrr höfðu verit, ok þessa, er nú váru, ok svá þau skipti, er verit höfðu landa í milli í manndrápum ok ránum, þeim er verit höfðu milli landa. Þá mælti búandason: Ef várir konungar hafa fleiri menn látit, þá munu sýslumenn Svíakonungs jafna þat með 12 manna fjörvi, þá er þeir koma sunnan eptir jólin, ok vituð þér úgerla, veslir menn! til hvers þér erut dvaldir. Þóroddr hugsaði sitt mál, ok margir drógu glott at ok fundu þeim hneyxliyrði, ok svá konungi þeira. Fór þat þá úleynt, er ölit mælti með þeim Jamtum, er Þóroddr hafði áðr ekki grunat. Eptir um daginn tóku þeir Þóroddr öll klæði sín ok vápn, ok lögðu sér til handargagns. Eptir um nóttina, er menn váru sofnaðir, hljópu þeir braut til skógar. Um morguninn eptir, er menn urðu varir við brauthlaup þeira, fóru menn eptir þeim með sporhunda, ok hittu þá í skógi, þar er þeir höfðu fólgizt, ok höfðu þá heim ok í skemmu. Þar

var gröf djúp, váru þeir þar í látnir, ok hurð læst fyrir; höfðu þeir lítinn mat ok engi klæði nema sín. Ok er kómu mið jól, fór Þórarr ok allir frelsingjar með honum til mágs hans; skyldi hann þar drekka hinn efra hlut jólanna. Þrælar Þórars skyldu gæta grafarinnar. En þeim var þá ætlaðr gnógr drykkr, en þeir stiltu lítt drykkjunni, ok gerðu sik ölóða þegar um kveldit. En er þeir þóttust fulldruknir, þá mæltu þeir sín í milli, er mat skyldu fœra grafarmönnum, at þá skyldi ekki skorta. Þóroddr kvað kvæði ok skemti þeim þrælunum; en þeir kváðu hann mundu vera virktamann, ok gáfu honum kerti mjök mikit ok log á. Þá kómu þeir þrælarnir út, er áðr váru inni, ok kölluðu ákafliga, at hinir skyldu inn fara. En þeir váru hvárirtveggju ölóðir, svá at þeir luku hvárki aptr gröfina né skemmuna. Þá ristu þeir Þóroddr í sundr í strengi feldi sína ok knýttu saman, ok gerðu hnoða af endanum ok köstuðu upp á skemmugólfit. Þat vafðist um örkufót einn ok varð fast. Þeir leituðu þá til upp at fara; lypti Þóroddr förunaut sínum upp, til þess er hann stóð á öxlum honum; síðan las hann sik upp í gegnum glugginn. Þá skorti eigi reip í skemmunni, ok lét hann ofan síga móti Þóroddi. En er hann skyldi draga Þórodd upp, þá fékk hann hvergi komit honum. Þá mælti Þóroddr, at hann skyldi kasta reipinu yfir bita þann, er var í húsinu, en gera lykkju á endanum, bera þar í viðu ok grjót, svá at þat væri meir en jafnvægi hans. Hann gerði svá. Fóru þá sigin ofan í gröfina, en Þóroddr upp. Þeir tóku sér klæði í skemmunni, sem þeir þurftu. Þar váru inni hreinstökur nökkurar, ok skáru þeir af fitjarnar ok bundu öfgar undir fœtr sér. En áðr þeir fœri brott, þá lögðu þeir eld í kornhlöðu mikla, er þar var, ok hljópu síðan í brott í niðamyrkri. Hlaðan brann, ok mart annarra húsa í þorpinu. Þeir Þóroddr fóru alla nótt á eyðimörk, ok fálust at degi. Um morgininn var saknat þeira. Var þá farit með sporhunda at leita þeira á alla vega frá bœnum; en hundarnir

rōktu sporin aptr til bœjarins, því at þeir kendu af hreinsfitjunum ok rōktu þangat sporit, sem klaufirnar hōfðu vitat af hreinsfitjunum, ok varð ekki leitat þeira. Þeir Þóroddr fóru lengi á eyðimōrkum, ok kómu eitt kveld at litlum húsabœ ok géngu þar inn. Þar sat inni karlmaðr ok kona við eld; nefndist hann Þórir, ok sagði, at sú var kona hans, er þar sat, ok svá, at þau áttu húsakot þat. Bauð bóndi þeim þar at vera, en þeir þágu þat. Hann sagði þeim, at því var hann þar kominn, at hann hafði flýit or bygðinni fyrir víga sakir. Var þeim Þóroddi unninn góðr beini; mōtuðust þau ōll við eldinn. Síðan var búit um þá Þórodd þar í seti, ok lōgðust þeir til svefns. En þá var enn logi á eldinum. Þá sá Þóroddr, at þar gékk fram maðr or ōðru húsi, ok hafði hann engan mann sét jafnmikinn. Sá maðr hafði skarlatsklæði, búin gullhlōðum, ok var hinn vegligsti sýnum. Þóroddr heyrði, at hann ávítaði þau um þat, er þau tóku við gestum, en hōfðu varla sér matbjōrg. Húsfreyja svarar: Ver þú eigi reiðr, bróðir! sjaldan hefir þetta at móti borit; veittu þeim heldr nōkkura gagnsmuni, því at þú ert betr til fœrr en vit. Þóroddr heyrði þann mikla mann nefndan Arnljót gellina, ok svá, at húsfreyja var systir hans. Þóroddr hafði heyrt getit Arnljóts, ok þat með, at hann var hinn mesti stigamaðr ok illvirki. Sváfu þeir Þóroddr um nóttina, því at þeir váru mœddir áðr af gōngu. En er lifa mundi þriðjungr nætr, þá kom þar Arnljótr, bað þá upp standa ok búast ferðar sinnar. Þeir Þóroddr stóðu þegar upp ok klæddust; var þeim gefinn dagverðr. Síðan fékk Þórir skíð hvárumtveggja þeira. Arnljótr réðst til ferðar með þeim; steig hann á skíð; þau váru bæði breið ok lōng. En þegar er Arnljótr laust við geislinum, þá var hann hvar fjarri þeim. Þá beið hann ok mælti, at þeir mundu hvergi komast at svá búnu; bað þá stíga á skíðin með sér. Þeir gerðu svá. Fór Þóroddr nærri honum, ok hélt sér undir belti Arnljóts, en fōrunautr Þórodds hélt honum. Skreið Arnljótr þá svá

hart, sem hann fœri lauss. Þeir kómu til sáluhúss nökkurs, er þriðjungr var af nótt, drápu sér þar eld ok bjoggu til matar. En er þeir mötuðust, þá mælti Arnljótr, bað þá engu niðr kasta af matnum, hvárki beinum né mola. Arnljótr tók or serk sínum silfrdisk einn ok mataðist þar af. En er þeir váru mettir, þá hirði Arnljótr leifar þeira. Síðan bjoggust þeir til rekna. Í annan enda hússins var lopt uppi á þvertrjám; fóru þeir Arnljótr upp á loptit ok lögðust þar til svefns. Arnljótr hafði höggspjót mikit, ok var gullrekinn falrinn, en skaptit svá hátt, at tók hendi til falsins, en hann var sverði gyrðr. Þeir höfðu bæði vápn sín ok klæði uppi á loptinu hjá sér. Arnljótr bað þá vera hljóðsama. Hann lá fremstr á loptinu. Litlu síðar kómu þar til hússins menn 12; þat váru kaupmenn, er fóru til Jamtalands með varning sinn. En er þeir kómu í húsit, gerðu þeir um sik glaum mikinn ok váru kátir; gerðu fyrir sér elda stóra. En er þeir mötuðust, þá köstuðu þeir út beinum öllum. Síðan bjoggust þeir til rekna, ok lögðust niðr í seti þar við eldinn. En er þeir höfðu litla hríð sofit, þá kom þar til hússins tröllkona mikil. En er hon kom inn, sópaðist hon um fast, tók beinin ok alt þat, er henni þótti ætt, ok sló í munn sér; síðan greip hon mann, þann er næst henni var, reif ok sleit allan í sundr ok kastaði á eldinn. Þá vöknuðu þeir aðrir ok við illan draum ok hljópu upp. En hon fœrði til heljar hvern at öðrum, svá at einn var eptir á lífi. Hljóp sá innar undir lopt ok kallaði til hjálpar sér, ef nökkut væri þess í loptinu, er honum mundi duga. Arnljótr seildist til hans ok tók í herðar honum ok kipti honum upp í loptit. Þá slóst hon fram at eldinum ok tók at eta mennina, þá er steiktir váru. Þá stóð Arnljótr upp ok greip höggspjót sitt ok setti milli herða henni, svá at út hljóp oddrinn um brjóstit. Hon brá við hart ok kvað við illiliga ok hljóp út. Arnljóti varð laust spjótit, ok hafði hon þat með sér á brott. Arnljótr gékk til ok ruddi út hrœum manna, setti fyrir skálann

hurð ok gætti; því at hon hafði þat alt frá brotit, er hon gékk út. Sváfu þeir þá þat er eptir var nætrinnar. En er lýsti, stóðu þeir upp, ok átu þá fyrst dagverð sinn. En er þeir höfðu matazt, mælti Arnljótr: Nú munu vér hér skiljast; skulut þér nú fara eptir akbraut þessi, er þeir fóru í gær hingat kaupmenninir; en ek vil leita spjóts míns; mun ek hafa at verkkaupi þat er mér þykkir fénýtt af fé því, er þessir menn hafa átt: skaltu, Þóroddr! bera Ólafi konungi kveðju mína, ok seg honum þat, at hann er svá maðr, at mér er mest forvitni at hitta; en kveðja mín mun honum þykkja enskis verð. Tók hann upp silfrdiskinn ok strauk með dúknum, ok mælti: Fœrðu konungi disk þenna, seg, at þat er kveðja mín. Síðan bjoggust þeir til ferðar hvárirtveggju, ok skildust þeir at svá búnu. Fór Þóroddr ok þeir förunautar, ok svá sá maðr, er undan hafði komizt af þeim förunautum kaupmönnum. Fór Þóroddr til þess, er hann fann Ólaf konung í kaupangi, ok sagði honum alt frá ferðum sínum, bar honum kveðju Arnljóts ok fœrði honum silfrdiskinn. Konungr segir, at þat var illa, er Arnljótr hafði eigi farit á konungs fund, ok er skaði mikill, er svá ilt skyldi leggjast fyrir svá góðan dreng ok merkiligan mann. Þóroddr var síðan með Ólafi konungi þat er eptir var vetrar, ok fékk þá leyfi af honum at fara til Íslands um sumarit eptir. Skildust þeir Ólafr konungr þá með vináttu.

Útboð Ólafs konungs.

152. Ólafr konungr bjóst um várit or Niðarósi; ok dróst lið at honum mikit, bæði þar or Þrándheimi ok svá norðan or landi. En er hann var búinn ferðar sinnar, þá fór hann með liðinu fyrst suðr á Mœri ok heimti þar saman leiðangrslið, ok svá or Raumsdal. Síðan fór hann á Sunnmœri. Hann lá lengi í Hereyjum ok beið liðs síns; átti þá optliga húsþing. Kom þar mart til eyrna honum, þat er honum þótti umráða þurfa. Þat var á einu hús-

þingi, er hann átti, at hann hafði þat mál í munni, sagði frá mannskaða þeim er hann hafði látit af Færeyjum; en skattr, sá er þeir hafa mér heitit, þá kemr ekki fram. Nú ætla ek enn þangat menn at senda eptir skattinum. Veik konungr þessu máli nökkut til ýmissa manna, at til þeirar ferðar skyldu ráðast. En þar kómu þau svör í mót, at allir menn töldust undan förinni. Þá stóð upp maðr á þinginu mikill ok allvörpuligr; sá hafði rauðan kyrtil, hjálm á höfði, gyrðr sverði, höggspjót mikit í hendi. Hann tók til máls: Þat er satt at segja, kvað hann, at hér er mikill munr manna; þér hafit konung góðan, en hann drengi illa, er neikvæðit sendiför eina, er hann býðr yðr, en hafit þegit áðr af honum vingjafir ok marga sœmiliga hluti; en ek hefi verit hér til engi vinr konungs þessa, hefir hann ok verit úvinr minn; telr hann, at sakar sé til þess. Nú vil ek bjóða þér, konungr! at fara för þessa, ef ekki eru vildari föng á. Konungr svarar: Hverr er þessi maðr hinn drengiligi, er svarar máli mínu? Gerir þú mikinn mun öðrum mönnum, þeim er hér eru, er þú býðst til farar, en þeir töldust undan, er ek hugða, at vel myndi hafa viðskipazt. En ek kann á þér engi deili, ok eigi veit ek nafn þitt. Hann svarar svá, at nafn mitt er ekki vant, konungr! þess er mér ván, at þú munir heyrt hafa mik nefndan; ek em kallaðr Karl mœrski. Konungr svarar: Svá er þat, Karl! heyrt hefi ek þik nefndan fyrr, ok er þat satt at segja, at verit hafa þær stundir, ef fundi okkra hefði at borit, er þú mundir ekki kunna segja frá tíðindum; en nú vil ek eigi verr hafa en þú, er þú býðr mér liðsemd þína, at leggja eigi þar at móti þökk ok aufúsu. Skaltu, Karl! koma til mín, ok vera í boði mínu í dag; skulu vit þá rœða þetta mál. Karl segir, at svá skyldi vera.

Saga Karls hins mœrska.

153. Karl hinn mœrski hafði verit víkingr ok hinn mesti ránsmaðr, ok hafði konungr mjök opt gerva menn

til hans ok vildi hann af lífi taka. En Karl var maðr ættstórr ok mikill athafnarmaðr, íþróttamaðr ok atgervimaðr um marga hluti. En er Karl var ráðinn til ferðar þessar, þá tók konungr hann í sætt ok því næst í kærleik, lét búa ferð hans sem bezt. Váru þeir á skipi nær 20 menn. Konungr gerði orðsendingar til vina sinna í Færeyjar, sendi Karl til halds ok trausts þar er var Leifr Özurarson ok Gilli lögsögumaðr, sendi til þess jartegnir sínar. Fór Karl þegar er hann var búinn; byrjaði þeim vel, ok kómu til Færeyja ok lögðu í Þórshöfn í Straumey. Síðan var þar þing stefnt, ok kom þar fjölment. Þar kom Þrándr or Götu með flokk mikinn; þar kom ok Leifr ok Gilli, höfðu þeir ok fjölmenni mikit. En er þeir höfðu tjaldat ok umbúizt, þá géngu þeir til fundar við Karl mœrska. Váru þar kveðjur góðar. Síðan bar Karl orð ok jartegnir Ólafs konungs ok vinmæli til þeira Gilla ok Leifs. Þeir tóku því vel, ok buðu Karli til sín ok at flytja erendi hans ok veita honum slíkt traust, sem þeir hefði föng á. Hann tók því þakksamliga. Litlu síðar kom þar Þrándr ok fagnaði vel Karli. Em ek, segir hann, feginn orðinn, er slíkr drengr hefir komit hingat til lands várs með erendi konungs várs, er vér erum allir skyldir undir at standa; vil ek ekki annat, Karl! en þú farir til mín til vetrvistar, ok þat með þér alt þíns liðs, er þinn vegr væri þá meiri en áðr. Karl svarar, at hann var áðr ráðinn at fara til Leifs: en ek munda elligar, segir hann, fúsliga þiggja þetta boð. Þrándr segir: Þá mun Leifi auðit vegsmuna af þessu; en eru nökkurir þá aðrir hlutir þeir, er ek mega þá svá gera, at yðr sé liðsemd at? Karl svarar, at honum þótti mikit í veitt, at Þrándr drœgi saman skattinn um Austrey ok svá um allar Norðreyjar. Þrándr segir, at þat var skylt ok heimilt, at hann veitti þann beina at erendi konungs. Gengr Þrándr þá aptr til búðar sinnar. Varð á því þingi ekki fleira til tíðinda. Fór Karl til vistar með Leifi Özurarsyni, ok var hann þar um vetrinn eptir.

Heimti Leifr skatt saman um Straumey, ok um allar eyjar suðr þaðan. Um várit eptir fékk Þrándr or Götu vanheilsu, hafði augnaþunga ok þó enn kramar aðrar; en þó bjóst hann at fara til þings, sem vandi hans var. En er hann kom á þingit ok búð hans var tjölduð, þá lét hann tjalda undir svörtum tjöldum innan af, til þess at þá væri síðr skírdræpt. En er dagar nökkurir váru liðnir af þinginu, þá ganga þeir Leifr ok Karl til búðar Þrándar, ok váru fjölmennir. En er þeir kómu at búðinni, þá stóðu þar úti nökkurir menn. Leifr spurði, hvárt Þrándr væri inni í búðinni. Þeir segja, at hann var þar. Leifr mælti, at þeir skyldu biðja Þránd út ganga: eigu vit Karl erendi við hann, segir hann. En er þeir menn kómu aptr, þá segja þeir, at Þrándr hafði þann augnaverk, at hann mátti eigi út koma: ok bað hann, Leifr! at þú skyldir inn ganga. Leifr mælti við förunauta sína, at þeir skyldu fara varliga, er þeir kœmi í búðina, þrøngvast eigi: gangi sá fyrstr út, er síðarst gengr inn. Leifr gékk fyrst inn, en þar næst Karl, þá hans förunautar, ok fóru með alvæpni, sem þá at þeir skyldi til bardaga búast. Leifr gékk innar at hinum svörtum tjöldunum, spurði þá, hvar Þrándr væri. Þrándr svaraði ok heilsaði Leifi. Leifr tók kveðju hans; spurði síðan, hvárt hann hefði nökkut skatt heimt um Norðreyjar, eða hverr greiði þá mundi á vera um silfrit. Þrándr svarar, ok segir, at eigi hefði honum þat or hug horfit, er þeir Karl höfðu rœtt, ok svá, at greiði mundi á verða um skattinn: er hér sjóðr, Leifr! er þú skalt við taka, ok er fullr af silfri. Leifr sást um, ok sá fátt manna í búðinni, lágu menn í pöllum, en fáir sátu upp. Síðan gékk Leifr til Þrándar ok tók við sjóðnum, ok bar utar í búðina, þar er ljóst var, ok steypti silfrinu ofan á skjöld sinn, rótaði í hendi sinni ok mælti, at Karl skyldi sjá silfrit. Þeir litu á um stund. Þá spurði Karl, hvernug Leifi sýndist silfrit. Hann mælti: Þat hygg ek, at hverr sá penningr, er illr er í Norðreyjum, at hér muni kominn. Þrándr heyrði þetta,

ok mælti: Sýnist þér eigi vel silfrit, Leifr! Svá er, segir hann. Þrándr mælti: Eigi eru þeir þó meðalmannníðingar frændr várir, er þeim má til enskis trúa; ek hefi sent þá í vár at heimta skatt norðr í eyjar, er ek var at engu fœrr í vár; en þeir hafa tekit mútur af búöndum at taka fals slíkt, er eigi þykkir gjaldgengt; ok er hitt vænst, Leifr! at sjá þetta silfr, er goldizt hefir í landskuldir mínar. Bar Leifr þá uptr silfrit, en tók við sjóð öðrum ok bar þann til Karls. Rannsökuðu þeir þat fé. Spurði Karl, hversu Leifi sýndist þetta fé. Hann sagði, at honum þótti þetta fé vánt, ok eigi svá, at um þær skuldir, er úvandliga var fyrir mælt, at eigi yrði slíkt þá tekit, en eigi vil ek þetta fé konungi til handa taka. Maðr einn, sá er lá í pallinum, kastaði feldi af höfði sér ok mælti: Satt er hit fornkveðna, svá ergist hverr sem eldist; svá er þér ok, Þrándr! lætr Karl hinn mœrska reka fé fyrir þér í allan dag. Þar var Gautr hinn rauði. Þrándr hljóp upp við orð Gauts ok varð málóði, veitti þeim stórar átölur frændum sínum. En at lyktum mælti hann, at Leifr skyldi selja honum þat silfr: en tak hér við sjóð, er landbúar mínir hafa fœrt mér heim í vár; en, þótt ek sjá úskygn, þá er þó sjálf hönd hollust. Maðr reis upp við ölboga, er lá í pallinum; þar var Þórðr hinn lági; hann mælti: Eigi hljótum vér meðalorðaskak af honum Mœrakarli, ok væri hann launa fyrir verðr. Leifr tók við sjóðnum ok bar enn fyrir Karl. Sá þeir þat fé. Mælti Leifr: Ekki þarf lengi at sjá á þetta silfr, hér er hverr penningr öðrum betri, ok viljum vér þetta fé hafa; fá þú til, Þrándr!' mann at sjá reizlur. Þrándr segir, at honum þótti bezt til fengit, at Leifr sæi fyrir hans hönd. Géngu þeir Leifr þá út ok skamt frá búðinni; settust þeir þá niðr ok reiddu silfrit. Karl tók hjálm af höfði sér ok helti þar í silfri, þá er vegit var. Þeir sá mann ganga hjá sér, ok hafði refði í hendi ok hött síðan á höfði ok heklu grœna, berfœttr, knýtt línbrókum at beini. Hann setti niðr refðit í völl, ok gékk

frá ok mælti: Sé þú við, Mœrakarl! at þér verði eigi mein at refði mínu. Litlu síðar kom þar maðr hlaupandi ok kallaði ákafliga á Leif Özurarson, bað hann fara sem skjótast til búðar Gilla lögsögumanns: þar hljóp inn um tjaldskarar Sigurðr Þorláksson, ok hefir særðan búðarmann Gilla til úlífis. Leifr stóð þegar upp ok gékk á brott til fundar við Gilla; gékk með honum alt búðarlið hans. En Karl sat eptir, þeir Austmenninir stóðu i hring um hann. Gautr rauði hljóp at ok hjó með handöxi yfir herðar mönnum, ok kom högg þat í höfuð Karli, ok varð sár þat ekki mikit. Þórðr lági greip upp refðit, er stóð í vellinum, ok lýstr á ofan öxarhamarinn, svá at öxin stóð í heilanum. Þusti þá fjöldi manna út or búð Þrándar. Karl var þaðan dauðr borinn. Þrándr lét illa yfir verki þessu, ok bauð þó fé til sátta fyrir frændr sína. Leifr ok Gilli géngu at eptirmáli, ok kom þar eigi fébótum fyrir. Varð Sigurðr útlagr fyrir áverka þann, er hann veitti búðunaut Gilla, en Þórðr ok Gautr fyrir víg Karls. Austmenn bjoggu skip þat, er Karl hafði haft þangat, ok fóru austr á fund Ólafs konungs. En þess var eigi auðit, at Ólafr konungr hefndi þessa við Þránd eða frændr hans, fyrir þeim úfriði, er þá hafði gerzt í Noregi, ok enn mun verða frá sagt. Ok er nú lokit at segja frá þeim tiðindum, er urðu af því, er Ólafr konungr heimti skatt af Færeyjum. En þó gerðust deilur síðan í Færeyjum eptir víg Karls mœrska, ok áttust þá við frændr Þrándar or Götu ok Leifr Özurarson, ok eru frá því stórar frásagnir.

Leiðangr Ólafs konungs.

154. En nú er frá því at segja, er fyrr var upphafit, er Ólafr konungr fór með liði sínu ok hafði leiðangr úti fyrir öllu landi; fylgðu honum þá allir lendir menn norðan or landi, nema Einarr þambarskelfir; hann hafði um kyrt setit heima at búum sínum, síðan er hann kom í land, ok

þjónaði ekki konungi. Átti Einarr stórmiklar eignir, ok hélt sik þó vegsamliga, at hann hefði engar konungs veizlur. Ólafr konungr hélt liði sínu suðr um Stað; dróst þar enn til hans lið mikit or heröðum. Þá hafði Ólafr konungr skip þat, er hann hafði gera látit áðr um vetrinn, er Vísundr var kallaðr, allra skipa mest; var á framstafni vísundarhöfuð gulli búit. Þess getr Sigvatr skáld:

Lyngs bar fiskr til fengjar
flugstyggs sonar Tryggva
gjölnar gulli mölnu,
Goð vildi svá, roðnar.
Annan lét á unnir
Ólafr búinn hála,
lögr þó drjúgt, hinn digri,
dýrshorn, Vísund sporna.

Fór konungr þá suðr á Hörðaland. Hann spurði þau tíðindi, at Erlingr Skjálgsson var or landi farinn, ok hafði haft lið mikit, skip 4 eða 5. Hann hafði sjálfr skeið eina mikla, en synir hans 3 tvítugsessur, ok höfðu siglt vestr til Englands á fund Knúts hins ríka. Fór þá Ólafr konungr austr með landi ok hafði allmikit lið. Hann leiddi at spurningum, ef menn vissi nökkut til ferðar Knúts hins ríka; en þat kunnu allir at segja, at hann var á Englandi; en þat var ok sagt með, at hann hafði leiðangr úti ok ætlaði til Noregs. En fyrir þá sök, er Ólafr konungr hafði lið mikit ok hann fékk eigi hit sanna spurt, hvert hann skyldi stefna til fundar við Knút, en mönnum þótti sér illa gegna dvöl í einum stað með her svá mikinn, þá réð hann þat af, at sigla með herinn suðr til Danmerkr, ok hafði þat lið alt með sér, er honum þótti vígligast ok bezt var búit, en gaf hinum heimleyfi; svá sem kveðit er:

Ólafr knýr und árum
orðsnjallr Vísund norðan;
brýtr annarr gramr úti
unnheim dreka sunnan.

Nú fór þat lið heim, er honum þótti minni fylgð í. Hafði Ólafr konungr þar mikit lið ok frítt; váru þar flestir lendir menn or Noregi, nema þeir, er áðr var sagt, at or landi væri farnir, eða eptir höfðu sezt heima.

Frá Ólafi konungi ok Önundi konungi.

155. Þá er Ólafr konungr sigldi til Danmerkr, hélt hann til Sjólands. En er hann kom þar, tók hann at herja, veitti uppgöngur; var þá bæði landsfólkit rænt ok sumt drepit, sumt var handtekit ok bundit, flutt svá til skipa, en alt flýði, þat er því kom við, ok varð engi viðstaða; gerði Ólafr konungr þar hit mesta hervirki. En er Ólafr konungr var á Sjólandi, þá spurði hann þau tíðindi, at Önundr konungr Ólafsson hafði úti leiðangr, ok fór með her mikinn austan fyrir Skáni, ok herjaði hann þar. Varð þá bert um ráðagerð þá, er Ólafr konungr ok Önundr konungr höfðu haft í Elfinni, þá er þeir gerðu samband sitt ok vináttu, at þeir skyldu báðir veita mótstöðu Knúti konungi. Fór Önundr konungr til þess er hann fann Ólaf konung mág sinn. En er þeir hittust, þá gera þeir þat bert, bæði fyrir sínu liði ok landsfólkinu, at þeir ætla undir sik at leggja Danmörk, ok beiða sér viðrtöku af landsmönnum. En þat var, sem víða finnast dœmi til, at þá er landsfólkit verðr fyrir hernaði ok fær eigi styrk til viðrtöku, þá játa flestir öllum þeim álögum, er sér kaupa frið í. Varð þá svá, at margir menn ganga til handa þeim konungum, ok játuðu þeim hlýðni; lögðu þeir víða landit undir sik, þar er þeir fóru, en herjuðu at öðrum kosti. Sigvatr skáld getr þessa hernaðar í drápu þeiri, er hann orti um Knút konung hinn ríka.

Knútr var und himnum.
Hygg ek ætt at frétt
Haralds í her
hug vel duga.
Lét lýrgötu
lið suðr or Nið
Ólafr jöfurr
ársæll fara.

Þurðu norðan,
namsk þat, með gram
til slétts svalir
Silunds kilir.
En með annan
Önundr Dönum
á hendr at há
her sœnskan ferr.

Frá Knúti konungi hinum ríka.

156. Knútr konungr hafði spurt vestr til Englands, at Ólafr Noregs konungr hafði leiðangr úti, svá ok þat, at hann fór með liði því til Danmerkr, ok þar var úfriðr í ríki hans. Tók þá Knútr liði at samna. Dróst þar brátt saman herr mikill ok fjöldi skipa. Var Hákon jarl annarr höfuðsmaðr fyrir því liði. Sigvatr skáld kom þat sumar til Englands vestan or Rúðu af Vallandi, ok sá maðr með honum, er Bergr hét. Þeir höfðu þangat farit kaupferð hit fyrra sumar. Sigvatr orti flokk, þann er kallaðr var Vestrfararvísur, ok er þetta upphaf:

Bergr! höfum minzk, hve margan
morgun Rúðuborgar
börð lét ek í för fyrða
fest við arm hinn vestra.

En er Sigvatr kom til Englands, þá fór hann þegar til fundar við Knút konung, ok vildi beiða sér orlofs at fara til Noregs. Knútr konungr hafði sett bann fyrir kaupskip öll, fyrr en hann hefði búit her sinn. En er Sigvatr kom til hans, þá gékk hann til herbergis þess, er konungr var inni. Þá var herbergit læst, ok stóð hann lengi úti. En er hann hitti konung, þá fékk hann lof, sem hann beiddi. Þá kvað hann:

Utan varð ek áðr en Jóta
andspilli fékk stillis,
meld sá ek hér fyrir hauldi
húsdyrr, fyrir spyrjask.
En erendi óru
áttungr í sal knátti
Gorms, ber ek opt á armi
járnstúkur, vel lúka.

En er Sigvatr varð þess varr, at Knútr konungr býr herferð á hendr Ólafi konungi, ok hann vissi, hversu mikinn styrk Knútr konungr hafði, þá kvað Sigvatr:

Örr tegask Ólaf gerva,
alt hefir sá er, fjörvaltan,
konungs dauða mun ek kvíða,
Knútr ok Hákon, úti.
Haldisk vörðr, þó at vildit
varla Knútr ok jarlar;
dælla er fyrst á fjalli
fundi, ef hann sjálfr kemsk undan.

Enn orti Sigvatr fleiri vísur um ferð þeira Knúts ok Hákonar; þá kvað hann enn:

Átti jarl at sætta
allframr búendr gamla
ok, þeir er optast tóku
Ólaf, af því máli.
Þeir hafa fyrr af fári,
framt er Eiríks kyn, meira
höfðum keypt en heiptir
Hákon saman bundit.

Frá dreka Knúts konungs.

157. Knútr hinn ríki hafði búit her sinn or landi, hafði hann of liðs ok skip furðuliga stór; hann sjalfr hafði dreka þann, er svá var mikill, at sextögr var at rúmatali; váru þar á höfuð gullbúin. Hákon jarl hafði annan dreka; var sá fertögr at rúmatali; váru þar ok gylt höfuð á, en seglin bæði váru stöfuð öll með blá ok rauðu ok grœnu. Öll váru skipin steind fyrir ofan sæ, allr búnaðr skipanna var hinn glæsiligsti. Mörg önnur skip höfðu þeir, stór ok búin vel. Þess getr Sigvatr skáld í Knútsdrápu:

Knútr var und himnum
Hér austan ferr
fríðr fylkis niðr
fráneygr Dana.
Skreið vestan viðr,
var glæstr sá er bar
út andskota
Aðalráðs þaðan.
Ok báru í byr
blá segl við rá,
dýr var döglings för,
drekar landreka.
En þeir er kómu
kilir vestan til
um leið liðu
Limafjarðar brim.

Svá er sagt, at Knútr konungr hélt her þeim hinum mikla vestan af Englandi, ok kom heilu öllu liði sínu til Danmarkar, ok lagði til Limafjarðar; var þar fyrir samnaðr mikill landsmanna.

Hörðaknútr til konungs tekinn.

158. Úlfr jarl Sprakaleggsson hafði settr verit til landvarnar í Danmörk, þá er Knútr konungr fór til Englands. Hafði hann selt í hendr Úlfi jarli son sinn, þann er kallaðr var Hörðaknútr. Var þat hit fyrra sumar, sem áðr er ritat. En jarl segir þegar, at Knútr konungr hafði

boðit honum þat erendi at skilnaði þeira, at hann vildi, at Danir tœki til konungs yfir Danaveldi Hörðaknút, son Knúts konungs: fékk hann fyrir þá sök hann oss í hendr; hefi ek, segir hann, ok margir aðrir hérlandsmenn ok höfðingjar kært optliga þat fyrir Knúti konungi, at mönnum þykkir þat hér í landi vandi mikill at sitja hér konunglaust, er hinum fyrrum konungum Dana þótti þat fullræði at hafa konungdóm yfir Danaveldi einu saman; en þá er hin fyrri ævi var, réðu þessu ríki margir konungar; en þó gerist þat nú miklu meira vandmæli en fyrr hefir verit; því at vér höfum hér til nát í friði at sitja fyrir útlendum höfðingjum, en nú spyrjum vér hitt, at Noregs konungr ætli at herja á hendr oss, ok er mönnum þó grunr á, at Svíakonungr muni ok til þeirar ferðar ráðast; en Knútr konungr er nú á Englandi. Síðan bar jarl fram bréf ok innsigli Knúts konungs, þau er sönnuðu alt þetta, er jarl bar upp. Þetta erendi studdu margir aðrir höfðingjar. Ok af þeira fortölum allra saman réð landsfólkit þat af, at taka Hörðaknút til konungs, ok var þat gert á því sama þingi. En í þessi ráðagerð hafði verit upphafsmaðr Emma dróttning; hafði hon látit gera bréf þessi ok látit innsigla, hafði hon með brögðum nát innsigli konungs; en hann sjálfr var leyndr þessu öllu. En er þeir Hörðaknútr ok Úlfr jarl urðu þess varir, at Ólafr konungr var kominn norðan or Noregi með her mikinn, þá fóru þeir til Jótlands, því at þar er mest megin Danaveldis; skáru þeir þá upp herör, ok stefndu saman her miklum. En er þeir spurðu, at Svíakonungr var ok þar kominn með her sinn, þá þóttust þeir eigi styrk til hafa at leggja til bardaga við þá báða. Þó héldu þeir samnaðinum á Jótlandi, ok ætluðu at verja þat land fyrir konungum; en skipaherinn drógu þeir allan saman í Limafirði, ok biðu svá Knúts konungs. En er þeir spurðu, at Knútr konungr var vestan kominn til Limafjarðar, þá gerðu þeir sendimenn til hans ok til dróttningar Emmu, ok báðu, at hon skyldi verða vís, hvárt konungr

var þeim reiðr eða eigi, ok láta þá þess verða vara. Dróttning rœddi þetta mál við konung, ok segir, at Hörðaknútr son þeira vildi bœta öllu því, sem konungr vildi, ef hann hefði þat gert, er konungi þœtti í móti skapi. Hann svarar, segir, at Hörðaknútr hafði ekki sínum ráðum fram farit: hefir þat svá tekizt, kvað hann, sem ván var at, er hann var barn ok úviti, er hann vildi konungr heita, ok vanda nökkurn bar til handa honum, at land þetta alt mundi herskildi farit ok leggjast undir útlenda höfðingja, ef eigi kvæmi várr styrkr til; nú, ef hann vill nökkura sætt við mik gera, þá fari hann á fund minn ok leggi niðr hégómanafn þat, er hann hefir sik konung látit kalla. Sendi síðan dróttning þessi sömu orð til Hörðaknúts, ok þat með, at hon bað, at hann skyldi eigi þessa ferð undir höfuð leggjast, sagði, sem var, at hann mundi engi styrk til þess fá, at standa í mót feðr sínum. En er þessi orðsending kom til Hörðaknúts, þá leitaði hann ráðs við jarl ok við aðra höfðingja, þá er með honum váru. En þat fannst brátt, þegar er landsfólkit spurði, at Knútr hinn gamli var kominn, þá dreif til hans allr múgr landsins, ok þótti þar traust sitt alt. Sá Úlfr jarl ok aðrir félagar hans, at tveir váru kostir fyrir höndum, annathvárt, at fara á fund konungs ok leggja alt á hans vald, eða stefna af landi brott elligar. En allir fýstu Hörðaknút at fara á fund föður sins. Gerði hann svá. En er þeir hittust, þá féll hann til fóta feðr sínum ok lagði innsiglit í kné honum, þat er konungsnafn fylgði. Knútr konungr tók í hönd Hörðaknúti, ok setti hann í sæti svá hátt sem fyrr hafði hann setit. Úlfr jarl sendi Svein son sinn á fund Knúts konungs. Sveinn var systurson Knúts konungs. Hann leitaði griða feðr sínum ok sættar af konungi, ok bauð at setjast í gisling af hendi jarls. Þeir Sveinn ok Hörðaknútr váru jafnaldrar. Knútr konungr bað þau orð segja jarli, at hann samnaði her ok skipum, ok fœri svá til fundar við konung, en rœddi síðan um sættir sínar. Jarl gerði svá.

Hernaðr á Skáney.

159. En er Ólafr konungr ok Önundr konungr spurðu, at Knútr konungr var vestan kominn, ok þat, at hann hafði þá úflýjanda her, þá sigla þeir austr fyrir Skáni, taka þá at herja ok brenna heröð, sœkja svá austr fyrir landit til móts við ríki Svíakonungs. En þegar er landsfólkit spurði, at Knútr konungr var vestan kominn, þá varð ekki af handgöngu við konunga. Þessa getr Sigvatr skáld:

Gátut dróttnar
Danmörk spanit
und sik sökum
snarir herfarar.

Þá lét skarpla
Skáney Dana
hlöðr herjaða.
höfuðfremstr jöfurr.

Þá sóttu konungar austr fyrir landit, ok lögðu at þar er heitir áin Helga, ok dvöldust þar um hríð. Þá spyrja þeir, at Knútr konungr fór með her sinn eptir þeim. Þá bera þeir ráð saman, ok tóku þat til, at Ólafr konungr með liði sínu sumu gékk á land upp, ok alt á markir til vatns þess, er áin Helga fellr or. Gerðu þar í árósinum stíflu með viðum ok torfi, ok stemdu svá uppi vatnit, ok svá skáru þeir díki stór ok hleyptu saman fleirum vötnum, ok gerðust þar víðir flóar. En í árveginn hjoggu þeir stórviðu. Þeir váru í þessu starfi marga daga, ok hafði Ólafr konungr alt tilstilli um brögð þessi, en Önundr konungr hafði þá stjórn yfir skipahernum. Knútr konungr spurði til ferða þeira konunga, ok svá skaða þann allan, er þeir höfðu gert á ríki hans; heldr þá til móts við þá, þar er þeir lágu í ánni Helgu, ok hafði her mikinn, ok hálfu meira en þeir báðir. Þessa getr Sigvatr:

Létað af jöfurr,
ætt manna fannsk,
Jótlands etask
ílendr, at því.

Vildi foldar
fæst rán Dana
hlífskjöldr hafa.
höfuðfremstr jöfurr.

Orrosta fyrir ánni Helgu.

160. Þat var einn dag at kveldi, at njósnarmenn Önundar konungs sá sigling Knúts konungs, ok átti hann þá þangat eigi langt. Þá lét Önundr konungr blása herblástr. Ráku menn þá tjöld af sér ok herklæddust, reru út or höfninni ok austr fyrir landit, lögðu þá saman skip sín ok tengdu, ok bjoggust til bardaga. Önundr konungr hleypti njósnarmönnum á land upp. Fóru þeir á fund Ólafs konungs, ok sögðu honum þessi tíðindi. Þá lét Ólafr konungr brjóta stíflurnar ok hleypa ánni í veg sinn; en hann fór um nóttina ofan til skipa simna. Knútr konungr kom fyrir höfnina; þá sá hann, hvar lá herr konunga búinn til bardaga. Þótti honum sem þá mundi vera síð dags at leggja til orrostu, um þat er herr hans væri allr búinn; því at floti hans þurfti rúm mikit á sænum til at sigla; var langt í milli hins fyrsta skips ok hins síðarsta, svá þess er utarst fór eða hins er næst fór landi. Veðr var lítit. En er Knútr konungr sá, at Svíar ok Norðmenn höfðu rýmda höfnina, þá lagði hann inn til hafnar, ok svá skipin sem rúm höfðu; en þó lá meginherrinn út á hafinu. Um morgininn er mjök var ljóst, þá var lið þeira mart á landi uppi, sumt á tali, en sumt at skemtan sinni. Þá finna þeir eigi fyrr, en þar geysast vötn at þeim með forsfalli; þar fylgðu viðir stórir, er rak at skipum þeira; meiddust skipin þar fyrir, en vötnin flutu um völluna alla; týndist þat fólkit, er á landi var, ok mart þat, er á skipum var. En allir þeir, er því kómu við, hjoggu festar sínar ok leystust út, ok rak skipin mjök sundrlaus. Dreka hinn mikla, er sjálfr konungr var á, rak út fyrir straumi; varð honum ekki auðsnúit með árum; rak hann út at flota þeira Önundar konungs. En er þeir kendu skipit, þá lögðu þeir þegar at umhverfis. En fyrir þá sök at skipit var borðmikit, svá sem borg væri, en fjöldi manns á, ok valit hit bezta lið, vápnat ok sem øruggligast, þá varð skipit

ekki auðsótt; var ok stundin skömm, áðr Úlfr jarl lagði at með sínu liði, ok hófst þá orrosta. Því næst dróst at herr Knúts konungs öllum megin. Þá sá konungar Ólafr ok Önundr, at þeir mundu unnit hafa þá at sinni þann sigr, sem auðit var; létu þá síga skip sín á hömlu, ok leystust í brott or her Knúts konungs, ok skildu flotana. En fyrir þá sök at atlaga þessi hafði ekki þannug tekizt, sem Knútr konungr hafði tilskipat, þá varð ekki af atróðrinum; tóku þeir þá at skipa liðinu ok búast um. En er þeir höfðu skilizt, ok sér fór hvárr flotinn, þá könnuðu þeir konungarnir lið sitt, ok fundu, at þeir höfðu ekki mannspell fengit; þat sá þeir ok, ef þeir biði þess, at Knútr konungr hefði búit her þann hinn mikla allan, er hann hafði, ok legði síðan at þeim, at liðsmunr var svá mikill, at lítil ván var, at þeir myndi sigrast. Nú var þat ráð tekit, at róa öllu liðinu austr með landi. En er þeir sá, at Knútr konungr hélt ekki eptir þeim, þá reistu þeir viðu ok settu upp segl sín. Svá segir Óttarr svarti í drápu þeiri, er hann orti um Knút hinn ríka:

Svíum hnektir þú, sökkva
siklingr örr! en mikla
ylgr, þars áin Helga,
úlfs beitu fékk, heitir.
Hélztu þar er hrafn ne svalta,
hvatráðr ertu, láði,
ógnarstafr! fyrir jöfrum,
ýgr, tveim við kyn beima.

Svá kvað Þórðr Sjáreksson í erfidrápu Ólafs konungs:

Átti Egða dróttinn
Ólafr þrimu stála
við ágætan Jóta
öðling, þann er klauf hringa.
Skaut nær skarpt at móti
Skánunga gramr hánum;
Sveins vara sonr at reyna
slær, þaut úlfr um hrævi.

Ráðagerð Ólafs konungs ok Önundar konungs.

161. Ólafr konungr ok Önundr konungr sigldu austr fyrir veldi Svíakonungs; ok at aptni dags lögðu þeir at landi, þar er heitir Barvík; lágu konungar þar um nóttina. En þat fannst á um Svía, at þeir váru heimfúsir, því at

meginherrinn allr sigldi austr með landi um nóttina, ok léttu ekki fyrr ferðinni, en hverr kom heim til sinna heimkynna. En er Önundr konungr varð þessa varr, lét hann blása til húsþinga. Önundr konungr tók þá til máls: „Svá er, segir hann, Ólafr konungr! sem þér vitut, at vér höfum farit í sumar allir saman ok herjat víða um Danmörk; höfum vér fengit mikit af fé en ekki af löndum; ek hefi haft í sumar hálft fjórða hundrað skipa, en nú er eigi meir eptir en hundrað; nú lízt mér svá, sem vér munim vinna lítit til frama með eigi meira lið, en nú höfum vér, þó at þér hafit sextigu skipa, sem þér hafit í sumar haft; nú þykki mér þat sýniligast at fara aptr í ríki mitt, ok er gott heilum vagni heim at aka; vér höfum aflat nökkurs, en ekki látit. Nú vil ek, Ólafr mágr! bjóða, at þú farir með mér, ok verum í vetr allir samt; takit slíkt af mínu, sem þér vilit ok þér fáit vel haldit yðr ok lið þitt; en ef þér vilit heldr þann kost, at hafa land várt til yfirferðar, þá skal þat heimilt, ok vilit þér fara landveg í Noreg. Ólafr konungr þakkaði Önundi konungi vinsamlig boð: En ef ek skal ráða, þá mun annat af ráðit, ok munum vér halda saman liðinu, því er nú er eptir; höfum vér valit lið ok skipakost góðan; megum vér vel liggja á skipum í allan vetr, sem siðr herkonunga er til; en Knútr mun ekki lengi liggja í ánni Helgu, því at þar er engi höfn slíkum fjölda skipa, sem hann hefir; veit ek ok, at þar mun engum mun síðr heimfúst liðit en hér; vænti ek, at vér hafim svá um búit í sumar, at þorparinn mun vita, hvat gera skal, bæði á Skáni ok um Halland; mun herr Knúts brátt dreifast víðs vegar; veit þá enn eigi, hvárum sigrs er auðit; höfum á njósnir fyrst, hvert ráð hann tekr. Lauk Ólafr konungr svá sínu máli, at menn gerðu góðan róm at, ok var þat ráðs tekit, sem hann vildi. Váru þá njósnir gervar í her Knúts konungs. En þeir lágu þar báðir Önundr konungr ok Ólafr konungr.

Frá Knúti konungi ok Úlfi jarli.

162. Knútr konungr sá þat, at Noregs konungr ok Svíakonungr héldu liði sínu austr með landi. Þá lét hann menn sína ríða hit efra dag ok nótt, svá sem konungar sigldu hit ytra. Hafði Knútr konungr æ njósnir í her þeira, ok þá er hann spurði, at mikill hluti liðs var sigldr frá þeim konungunum, þá hélt hann sínum her aptr til Sjólands, ok lagðist í Eyrasund með allan herinn; lá sumt lið við Skáney, en sumt við Sjóland. Knútr konungr reið upp til Róiskeldu dag hinn næsta fyrir Mikjálsmessu með mikla sveit manna. Úlfr jarl, mágr hans, hafði búit veizlu í mót honum; veitti jarl allkappsamliga, en konungr var úkátr ok úfrýnn. Jarl orti marga vega á hann til gleði, en konungr var stuttmæltr ok fátalaðr. Jarl bauð honum at leika at skáktafli, ok því játaði hann. Tóku þeir þá skáktafl ok léku. Úlfr jarl var maðr skjótorðr ok úvæginn um alla hluti. Hann var ríkastr maðr í Danmörk, þegar Knút konung leið. Systir Úlfs jarls var Gyða, er átti Guðini jarl Úlfnaðrsson, ok váru synir þeira Haraldr konungr ok Tosti jarl, Valþjófr jarl, Mörukári jarl, Sveinn jarl; Gyða hét dóttir þeira, er átti Játvarðr hinn góði Englakonungr.

Víg Úlfs jarls.

163. Ok er þeir höfðu leikit um stund at skáktaflinu, þá skákaði jarl af konunginum einn riddara. Konungr bar aptr taflit ok bað hann annat leika. Jarl reiddist, ok skaut niðr taflborðinu ok gékk í brott. Konungr mælti: Rennr þú nú, Úlfr hinn ragi? Jarl sneri aptr við dyrrin ok mælti: Lengra mundir þú renna í ánni Helgu, ef þú kœmir því við; kallaðir þú þá ekki Úlf hinn raga, er ek lagða til at hjálpa þér, er Svíar börðu yðr sem hunda. Gékk þá jarl út ok fór til svefns. Litlu síðar gékk konungr at sofa. Eptir um morgininn, er konungr klæddist, mælti hann við skósvein sinn: Gakk þú, segir hann, til

Ulfs jarls, ok drep hann. Sveinninn gékk, ok var í brott um hríð, ok kom aptr. Konungr mælti: Draptu jarlinn? Eigi drap ek hann, því at hann var genginn til Lucius kirkju. Maðr hét Ívarr hvíti, norrœnn at kyni. Konungr mælti til Ívars: Gakktu ok drep jarl. Ívarr gékk til kirkju, ok innar í kórinn ok lagði sverði í gegnum jarl. Lét Úlfr jarl þegar líf sitt. Ívarr gékk þá til konungs ok hafði blóðugt sverð. Konungr mælti: Draptu jarlinn? Drap ek hann, segir hann. Konungr mælti: Vel gerðir þú þá. En eptir þat er jarl var drepinn, létu munkar læsa kirkjuna. Konungr sendi menn til munkanna, ok bað þá upplúka kirkjuna ok syngja tíðir. Þeir gerðu sem konungr bauð. En er konungr kom til kirkjunnar, þá skeytti hann jarðir miklar til kirkjunnar, svá at þat var mikit herað, ok hófst sá staðr mikit síðan. Knútr konungr reið ofan til skipa sinna, ok lá þar lengi um haustit með allmikinn her.

Frá Ólafi konungi ok Svíum.

164. Þá er Ólafr konungr ok Önundr konungr spurðu, at Knútr konungr hafði haldit til Eyrasunds, áttu konungar húsþing, ok töluðu mart um ráðagerðir sínar; vildi Ólafr konungr, at þeir lægi þar með allan herinn ok biði, hvat Knútr konungr tœki ráða. En Svíar kváðu þat úráð at bíða þar frera; ok var þat afráðit, at Önundr konungr fór heim með allan her sinn, en Ólafr konungr lá eptir.

Frá Agli ok Tófa.

165. Þat var einhverja nótt, at þeir áttu at halda vörð á konungsskipi Egill Hallsson ok Tófi Valgautsson. Ok er þeir sátu á verðinum, heyrðu þeir grát mikinn ok gaulun til liðs þess, er hertekit var; þat var bundit um nætr á landi uppi. Tófi segir, at honum þótti ilt at heyra á gaulun þeira, ok bað Egil fara til með sér at leysa fólkit. Þetta bragð tóku þeir, skáru böndin ok hleyptu í brott fólkinu; var þat verk allúvinsælt af liðsmönnum. En kon-

ungr var svá reiðr, at hélt við váða sjálfan; ok síðan er Egill var sjúkr, vildi konungr lengi ekki sjá hann, fyrr en margir menn báðu fyrir honum. Iðraðist Egill þá mjök, ok bað konung fyrirgefa sér. Gaf konungr þá upp Agli reiði sína, ok lagði hendr sínar yfir síðu honum, þar er verkrinn lá undir, ok söng yfir, ok jafnskjótt batnaði Agli. Tófi kom sér í sætt, svá sem sagt er, at hann skyldi þat til vinna at koma á konungs fund Valgauti feðr sínum. Hann var maðr hundheiðinn, ok fékk hann kristni af orðum konungs, ok andaðist þegar.

Svikræði við Ólaf konung.

166. Knútr konungr hafði ávalt njósnarmenn í her Ólafs konungs, ok kómu sér í tal við marga menn, höfðu fram féboð ok vináttumál Knúts konungs; létu þar margir eptir leiðast, ok seldu þar til trú sína, at þeir skyldu halda landi honum til handa, ef hann kœmi í Noreg; urðu margir at þessu berir síðar, þótt þat fœri þá leynt fyrst. Sumir tóku þá þegar við fégjöfum, en sumum var heitit fé síðar; en hinir váru allmargir, er áðr höfðu þegit af honum vingjafir stórar, fyrir því at þat var satt at segja frá Knúti konungi, at hverr, er á hans fund kom, þeira manna, er honum þótti nökkut mannsmót at, ok vildi hann þýðast, þá fékk hverr af honum fullar hendr fjár; varð hann af því stórliga vinsæll. Ok var mest at um örleik hans við útlenda menn, ok þá mest, er lengst váru atkomnir.

Ráðagerð Ólafs konungs.

167. Ólafr konungr átti opt tal ok stefnur við menn sína, ok spurði at ráðagerðum. En er hann fann, at sitt lagði hverr til, þá grunaði hann, at þeir váru sumir, er annat mundu um mæla, en sýnast mundi ráðligast, ok mundi þá eigi ráðit, hvárt allir mundu honum rétta skuld gjalda um trygðina. Þess eggjuðu margir, at þeir skyldu

taka byr ok sigla til Eyrasunds, ok svá norðr til Noregs; sögðu þeir, at Danir mundu ekki þora at þeim at leggja, þótt þeir lægi fyrir með lið mikit. En konungr var maðr svá vitr, at hann sá, at slíkt var úfœra; vissi hann ok, at annan veg hafði tekizt Ólafi Tryggvasyni, þá er hann var fáliðr, er hann lagði til orrostu, þar er herr mikill var fyrir, en Danir þorði þá eigi at berjast. Vissi konungr ok, at í her Knúts konungs var fjöldi Norðmanna; grunaði konung, at þeir, er slíkt réðu honum, mundu vera hollari Knúti konungi en honum. Veitti Ólafr konungr þá orskurð, sagði svá, at menn skulu búast, þeir er honum vilja fylgja, ok fara landveg hit efra um Gautland, ok svá til Noregs: en skip vár, segir hann, ok allan þunga, þann er vér megum eigi eptir oss flytja, vil ek senda austr í veldi Svíakonungs, ok láta þar varðveita oss til handa.

Um ferð Háreks or Þjóttu.

168. Hárekr or Þjóttu svarar máli Ólafs konungs svá: Þat er auðsætt, at eigi má ek fara fœti til Noregs; ek em maðr gamall ok þungr ok vanr lítt göngu; ætla ek trauðr at skiljast við skip mitt; hefi ek lagt þá stund á um skip þat ok búnað þess, at mér mun leitt, at ljá úvinum mínum fangs á skipi því. Konungr svarar: Far þú með oss, Hárekr! vér skulum bera þik eptir oss, ef þú mátt eigi ganga. Hárekr kvað þá vísu:

Ráðit hefi ek at ríða,
rínleygs, héðan mínum,
láð! dynmari leiðar
löngum heldr en ganga,
þótt leggfjöturs liggi
lundr í Eyrarsundi,
kann þjóð kerski minni,
Knútr herskipum úti.

Þá lét Ólafr konungr búa ferð sína; höfðu menn ígangsklæði sín ok vápn, ok þat sem fékkst af reiðskjótum þá var klyfjat af klæðum ok lausafé. En hann sendi menn, ok lét flytja skip sín austr í Kalmarnir; létu þeir þar upp setja skipin ok flytja reiða allan ok annan varnað til varð-

veizlu. Hárekr gerði sem hann hafði sagt, at hann beið byrjar, ok sigldi síðan vestr fyrir Skáni til þess, er hann kom austan at Hólunum, ok var þat aptan dags, en byrr var á blásandi. Þá lét hann ofan leggja seglit ok svá viðu, taka ofan veðrvitann ok sveipa skipit alt fyrir ofan sjá með grám tjöldum, ok lét róa í nökkurum rúmum fram ok aptr, en lét flesta menn sitja lágt í skipinu; ok sá varðmenn Knúts konungs skipit, ok rœddu um sín í milli, hvat skip þat mundi vera, ok gátu þess, at vera mundi flutt salt eða sild, er þeir sá fá mennina en lítinn róðrinn, en skipit sýndist þeim grátt ok bráðlaust, ok sem skipit mundi skinit af sólu, ok sá þeir, at skipit var sett mjök. En er Hárekr kom fram í sundit ok um herinn, þá lét hann reisa viðuna ok draga seglit, lét setja upp gylta veðrvita; var seglit hvítt sem dript, ok stafat rauðu ok blá með vendi. Þá sá menn Knúts konungs siglingina, ok segja konungi, at meiri ván, at Ólafr konungr hefði þar um siglt. En Knútr konungr segir svá, at Ólafr konungr væri svá vitr maðr, at hann hefði eigi farit einskipa í gegnum her Knúts konungs, ok lézt líkligra þykkja, at þar mundi verit hafa Hárekr or Þjóttu eða hans maki. Þat hafa menn fyrir satt, at Knútr konungr hafi vitat um ferð Háreks, ok hann mundi eigi svá farit hafa, ef eigi hefði áðr farit vináttumál milli þeira Knúts konungs; ok þótti þat birtast eptir, þá er vináttu þeira Knúts konungs ok Háreks gerðist alkunna. Hárekr orti vísu þessa, þá er hann sigldi norðr um Veðrey:

Lækka ek Lundar ekkjur,
læbaugs, at því hlæja,
skjótum eik fyrir utan
ey, né danskar meyjar,
jörð! at ek eigi þorða,
ifla flausts, á hausti
á flatslóðir Fróða
fara aptr vali krapta.

Fór Hárekr þá ferðar sinnar, ok létti eigi fyrr, en hann kom norðr á Hálogaland ok til bús síns í Þjóttu.

Ferð Ólafs konungs or Svíþjóð.

169. Ólafr konungr byrjar ferð sína, fór fyrst upp um Smálönd, ok kom fram í vestra Gautland; fór spakliga ok friðsamliga, en landsmenn veittu þeim góðan forbeina. Fór konungr til þess, er hann kom ofan í Víkina, ok svá norðr eptir Víkinni, til þess er hann kom í Sarpsborg. Dvaldist hann þá þar, ok lét þá þar búa til vetrsetu. Gaf konungr þá heimleyfi mestum hluta liðsins, en hafði með sér þat af lendum mönnum, er honum sýndist. Þar váru með honum allir synir Árna Arnmóðssonar, váru þeir mest virðir af konungi. Þá kom til Ólafs konungs Gellir Þorkelsson, ok hafði komit áðr um sumarit af Íslandi, svá sem fyrr var ritat.

Frá Sigvati skáldi.

170. Sigvatr skáld hafði verit lengi með Ólafi konungi, svá sem hér er ritat, ok hafði konungr gert hann stallara sinn. Sigvatr var ekki hraðmæltr maðr í sundrlausum orðum, en skáldskapr var honum svá tiltœkr, at hann kvað af tungu fram, svá sem hann mælti annat mál. Hann hafði verit í kaupferðum til Vallands, ok í þeiri ferð hafði hann komit til Englands ok hitt Knút hinn ríka ok fengit af honum leyfi at fara til Noregs, svá sem fyrr var ritat. En er hann kom í Noreg, þá fór hann þegar til fundar við Ólaf konung, ok hitti hann í Borg, gékk fyrir konung, þá er hann sat yfir borðum. Sigvatr kvaddi hann. Konungr leit við honum ok þagði. Sigvatr kvað:

Heim erum hingat komnir,
hygg þú at, jöfurr skatna!
menn nemi mál, sem ek inni,
mín, stallarar þínir.

Segðu hvar sess hafit hugðan,
seims, þjóðkonungr! beimum
allr er þekkr með þollum
þinn skáli, mér innan.

Þá sannaðist þat, er fornkveðit mál er, at mörg eru konungs eyru. Ólafr konungr hafði spurt alt um farar Sigvats, at hann hafði hitt Knút konung. Ólafr konungr mælti til

Sigvats: Eigi veit ek, hvárt þú ætlar nú at vera minn stallari, eða hefir þú nú gerzt maðr Knúts konungs. Sigvatr kvað:

Knútr spurði mik, mætra
mildr, ef ek honum vilda
hendilangr sem, hringa,
hugreifum Óleifi.
Einn kvað ek senn, en sönnu
svara þóttumk ek, dróttin,
gör eru gumna hverjum
góð dœmi, mér sœma.

Þá mælti Ólafr konungr, at Sigvatr skyldi ganga til sætis, þess er hann var vanr at hafa' fyrr. Kom Sigvatr sér þá enn brátt í kærleika hina sömu, sem áðr hafði hann haft.

Frá Erlingi Skjálgssyni ok sonum hans.

171. Erlingr Skjálgsson ok synir hans allir höfðu verit um sumarit í her Knúts konungs ok í sveit með Hákoni jarli; þar var þá ok Þórir hundr, ok hafði metorð mikil. En er Knútr konungr spurði, at Ólafr konungr hafði landveg farit til Noregs, þá leysti Knútr konungr leiðangrinn, ok gaf leyfi öllum mönnum at búa sér til vetrvistar; var þá í Danmörk herr mikill útlendra manna, bæði enskra manna ok Norðmanna, ok af fleirum löndum, er lið hafði komit til hersins um sumarit. Erlingr Skjálgsson fór um haustit til Noregs með liði sínu, ok þá af Knúti konungi stórar gjafir at skilnaði þeira. Þórir hundr var eptir með Knúti konungi. Með Erlingi fóru norðr í Noreg sendimenn Knúts konungs, ok höfðu með sér of lausafjár; fóru þeir um vetrinn víða um land, reiddu þá af hendi fé þau, er Knútr konungr hafði heitit mönnum um haustit til liðs sér, en gáfu hinum mörgum, er þeir féngu með fé keypt vináttu Knúti konungi; en þeir höfðu traust Erlings til yfirferðar. Gerðist þá svá, at fjöldi manna snerist til vináttu við Knút konung, ok hétu honum þjónostu sinni, ok því með, at veita Ólafi konungi mótstöðu; gerðu þat sumir berliga, en hinir váru miklu fleiri, er leyndust at fyrir alþýðu. Ólafr konungr spurði þessi tíðindi; kunnu

margir honum at segja frá þessum tíðindum, ok var þat fœrt mjök í fjölmæli þar í hirðinni. Sigvatr skáld kvað þetta:

Fjándr ganga þar þengils,
þjóð býðr opt, með sjóða,
höfgan málm fyrir hilmis
haus úfalan, lausa.
Sik veit hverr, ef harra
hollan selr við golli,
vert er slíks, í svörtu,
sinn, helvíti innan.

Ok enn kvað Sigvatr þetta:

Kaup varð daprt þars djúpan
dróttinrækt um sóttu
þeir er heim á himnum
hás elds svikum beldu.

Opt var sú umrœða þar í munni höfð, hversu illa þat samdi Hákoni jarli at fœra hér á hendr Ólafi konungi, er hann hafði honum líf gefit, þá er jarl hafði á hans vald komit. En Sigvatr var hinn mesti vinr jarls, ok þá enn, er Sigvatr heyrði jarlinum ámælt, kvað hann:

Gerðust hilmis Hörða
húskarlar þar jarli
er við Ólafs fjörvi
ofvægir fé þægi.
Hirð era hans at verða
hálikt fyrir því máli;
dælla er oss, ef allir
eru vér um svik skírir.

Frá jólagjöfum Ólafs konungs.

172. Ólafr konungr hafði jólaboð mikit, ok var þá komit til hans mart stórmenni. Þat var hinn sjaunda dag jóla, at konungr gékk, ok fáir menn með honum. Sigvatr fylgði konungi dag ok nótt; hann var þá með honum. Þeir géngu í hús eitt; þar váru hirðir í dýrgripir konungs. Hann hafði þá hafðan viðrbúnað mikinn, sem vandi var til, heimt saman dýrgripi sína, til þess at gefa vingjafir hit átta kveld jóla. Þar stóðu í húsinu sverð eigi allfá gullbúin. Þá kvað Sigvatr:

Sverð standa þar, sunda
sárs leyfum vér árar,
herstillis verðr hylli
hollust, búin gulli.
Við tœkja ek, víka
var ek endr með þér sendir
elds, ef þú eitthvert vildir,
allvaldr! gefa skáldi.

Konungr tók eitthvert sverðit ok gaf honum, var gulli vafðr meðalkaflinn ok gullbúin hjölt; var sá gripr allgóðr.

En gjöfin var eigi öfundlaus, ok heyrði þat síðan. Þegar eptir jólin byrjaði Ólafr konungr ferð sína til Upplanda, því at hann hafði fjölmenni mikit, en tekjur norðan or landi höfðu engar til hans komit þá um haustit, því at leiðangr hafði úti verit um sumarit, ok hafði þar konungr allan kostnað tillagt, þann er föng var á. Þá váru ok engi skip at fara með lið sitt norðr í land. Hann spurði ok þat einu norðan, er honum þótti ekki friðsamligt, ef hann fœri eigi með liði miklu. Réð konungr fyrir þá sök þat af, at fara yfir Upplönd. En eigi var þá svá langt liðit, síðan er hann hafði þar farit at veizlum, sem lög stóðu til, eða vandi konunga hafði verit. En er konungr sótti upp á land, þá buðu honum heim lendir menn ok ríkir bœndr, ok léttu svá hans kostnaði.

Frá Birni ármanni.

173. Björn er maðr nefndr, gauzkr at kyni. Hann var vinr ok kunningi Ástríðar dróttningar, ok nökkut skyldr at frændsemi, ok hafði hon fengit honum ármenning ok sýslu á ofanverðri Heiðmörk; hafði hann ok yfirsókn í Eystridali. Ekki var Björn konungi kærr, ok ekki var hann maðr þokkasæll af bóndum. Þat hafði ok at borizt í bygð þeiri, er Björn réð fyrir, at þar urðu hvörf stór á nautum ok á svínum. Lét Björn þar kveðja þings til, ok leitaði þar eptir hvörfum. Hann kallaði þá menn líkligsta til slíkra hluta ok illbragða, er sátu í markbygðum fjarri öðrum mönnum; veik hann því máli til þeira, er bygðu Eystridali. Sú bygð var mjök sundrlaus, bygt við vötn eða rjóðr í skógum, en fástaðar stórbygðir saman.

Frá sonum Rauðs.

174. Rauðr hét maðr, er þar bygði í Eystridölum. Ragnhildr var nefnd kona hans, Dagr ok Sigurðr synir; þeir váru hinir efniligstu menn. Þeir váru staddir á þingi því, ok héldu svörum upp af hendi þeira Dœla ok báru

þá undan sökum. Birni þóttu þeir láta stórliga ok vera drambsmenn miklir at vápnum ok klæðum. Björn sneri rœðunni á hendr þeim brœðrum, ok taldi þá eigi úlíkliga til at hafa slíkt gert. Þeir synjuðu fyrir sik, ok sleit svá því þingi. Litlu síðar kom til Bjarnar ármanns Ólafr konungr með liði sínu, ok tók þar veizlu. Var þá kært fyrir konungi þat mál, er fyrr var uppi haft á þingi; sagði Björn, at honum þóttu Rauðs synir líkligstir til at valda slíkum útila. Þá var sent eptir sonum Rauðs. En er þeir hittu konung, þá taldi hann þá úþjófliga menn, ok bar þá undan kenslum þessum. Þeir buðu konungi til föður síns, at taka þar þriggja nátta veizlu með öllu liði sínu. Björn latti ferðarinnar; konungr fór eigi at siðr. At Rauðs var hin prýðiligsta veizla. Þá spurði konungr, hvat manna Rauðr væri eða kona hans. Rauðr sagði, at hann var maðr sœnskr, auðigr ok kynstórr: en ek hljópumst þaðan í brott, segir hann, með konu þessa, er ek hefi átta síðan; hon er systir Hrings konungs Dagssonar. Þá vaknaði konungr við ætt þeira beggja. Fann hann þat, at þeir feðgar váru menn forvitrir, ok spurði þá eptir íþróttum sínum. Sigurðr segir, at hann kann drauma at skilja, ok at deila dœgrafar, þótt engi sæi himintungl. Konungr reyndi þessa íþrótt, ok var þat sem Sigurðr hafði sagt. Dagr fann þat til íþrótta sér, at hann mundi sjá kost ok löst á manni hverjum, er honum bar fyrir augu, ef hann vildi hug á leggja ok at hyggja. Konungr bað hann segja skaplöst hans, þann er hann sæi. Dagr fann þat til, er konungi þótti rétt. Þá spurði konungr um Björn ármann, hvern skaplöst hann hefði. Dagr sagði, at Björn var þjófr, ok þat með, at hann sagði, hvar Björn hafði fólgit á bœ sínum bæði bein ok horn ok húðir af nautum, þeim er hann hafði stolit þá um haustit: er hann valdi, segir hann, allra þeira stulda, er í haust hafa orðit, ok hann hefir öðrum mönnum kent. Sagði Dagr konungi öll merki til, hvar konungr skyldi leita láta. En er konungr

fór í brott frá Rauðs, þá var hann leiddr út með stórum vingjöfum; váru með konungi synir Rauðs. Fór konungr fyrst til Bjarnar, ok reyndist honum alt svá sem Dagr hafði sagt. Síðan lét konungr Björn fara í brott or landi, ok naut hann dróttningar at því, er hann hélt lífi ok limum.

Dráp Þóris.

175. Þórir, son Ölvis á Eggju, stjúpson Kálfs Árnasonar ok systurson Þóris hunds, var manna fríðastr, mikill maðr ok sterkr; hann var þá 18 vetra gamall. Hann hafði fengit gott kvánfang á Heiðmörk ok auð fjár með. Var hann hinn vinsælsti maðr, ok þótti vænn til höfðingja. Hann bauð konungi heim til veizlu með lið sitt. Konungr þektist boð þat ok fór til Þóris; fékk þar allgóðar viðtökur. Var þar veizla hin virðuligsta, var veitt allkappsamliga, en öll váru föng hin beztu. Konungr ok menn hans rœddu þat sín í milli, at þeim þótti þat mjök hœfast við, ok vissu eigi, hvat þeim þótti framast, húsakynni Þóris eða húsbúnaðr, borðbúnaðr eða drykkr, eða maðr sá er veitti. Dagr lét sér fátt um finnast. Ólafr konungr var vanr at hafa opt rœður við Dag, ok spurði hann ýmissa hluta. Reyndist konungi alt þat með sannindum, er Dagr sagði, hvárt sem þat var liðit eða úkomit fram; festi þá konungrinn trúnað mikinn á rœðum hans. Þá kallaði konungr Dag á einmæli, ok rœddi þá mjök marga hluti fyrir honum. Þar kom niðr rœða konungs, at hann tjáði þat fyrir Dag, hve sköruligr maðr Þórir var, er þeim gerði þá veizlu virðuliga. Dagr lét sér fátt um finnast, ok lét þat alt satt, er konungr sagði. Þá spurði konungr Dag, hverja skaps andmarka hann sæi Þóris. Dagr kvaðst hyggja, at Þórir mundi vel skapi farinn, ef honum væri þat svá gefit, sem hitt er alþýða mátti sjá. Konungr bað hann segja sér þat er hann spurði, segir, at hann var þess skyldr. Dagr svarar: Þá muntu, konungr! vilja veita mér, at ek ráða hefndinni, ef ek skal finna löstinn. Konungr segir, at hann vill ekki

dómum sínum skjóta undir aðra menn, en bað Dag segja sér þat, er hann spurði. Dagr svarar: Dýrt er dróttins orð; þat mun ek til skaplastar Þóri finna, sem margan kann henda, hann er maðr of fégjarn. Konungr svarar: Er hann þjófr eða ránsmaðr? Dagr svarar: Eigi er þat, segir hann. Hvat er þá? segir konungr. Dagr svarar: Hann vann þat til fjár, at hann gerðist dróttinssviki; hann hefir tekit fé af Knúti hinum ríka til höfuðs þér. Konungr svarar: Hvernug gerir þú þat satt? Dagr mælti: Hann hefir á hinni hœgri hendi fyrir ofan ölboga digran gullhring, er Knútr konungr hefir gefit honum, ok lætr engan mann sjá. Eptir þat slitu þeir konungr tali sínu, ok var konungr reiðr mjök. Þá er konungr sat yfir borðum sínum, ok menn höfðu drukkit um hríð ok váru allkátir, Þórir gékk um beina, þá lét konungr kalla Þóri til sín. Hann gékk framan at borðinu ok tók höndum upp á borðit. Konungr spurði: Hversu gamall maðr ertu, Þórir? Ek em 18 vetra gamall, segir hann. Konungr mælti: Mikill maðr ertu, Þórir! jafngamall, ok gerviligr. Tók þá konungr um hönd hina hœgri ok strauk upp um ölboga. Þórir mælti: Tak þú kyrt þar á, ek hefi sull á hendi. Konungr hélt kyrt hendinni ok kendi, at þar var hart undir. Konungr mælti: Hefir þú eigi spurt þat, at ek em læknir? ok láttu mik sjá sullinn. Þórir sá, at þá mundi ekki tjóa at leyna, tók þá hringinn ok lét fram. Konungr spurði, hvárt þat var Knúts konungs gjöf. Þórir sagði, at ekki var þá því at leyna. Konungr lét Þóri taka höndum ok setja í járn. Þá gékk Kálfr at, ok bað Þóri friðar, ok bauð fyrir hann fé. Margir menn studdu þat mál ok buðu sitt fé fram. Konungr var svá reiðr, at ekki mátti orðum við hann koma, sagði hann, at Þórir skyldi hafa slíkan dóm, sem hann hafði honum hugðan. Síðan lét konungr drepa Þóri. En verk þat varð at hinni mestu öfund, bæði þar um Upplönd ok engum mun síðr norðr um Þrándheim, þar sem ætt Þóris var flest. Kálfi þótti ok mikils verð

aftaka þessa manns, því at Þórir hafði verit fóstrson hans í œsku.

Fall Grjótgarðs.

176. Grjótgarðr, son Ölvis ok bróðir Þóris, hann var ellri þeira brœðra; var hann ok hinn gerviligsti maðr ok hafði sveit manna um sik. Hann var þá ok staddr á Heiðmörk. En er hann spurði aftöku Þóris, þá veitti hann árásir þar sem fyrir váru menn konungs eða fé hans, en at öðru hverju hafðist hann við á skógum eða í öðrum fylsknum. En er konungr spurði úfrið þann, þá lét hann njósnum til halda um ferðir Grjótgarðs. Verðr konungr varr við ferðir hans. Hafði Grjótgarðr tekit náttstað eigi langt frá því er konungr var. Ólafr konungr fór þegar um nóttina; kom þar er dagaði; slógu mannhring um stofuna, þar er þeir Grjótgarðr váru inni. Þeir Grjótgarðr vöknuðu við mannagný ok vápnabrak; hljópu þeir þá þegar til vápna; hljóp Grjótgarðr út í forstofuna. Grjótgarðr spurði, hverr fyrir liði því réði. Honum var sagt, at þar var kominn Ólafr konungr. Grjótgarðr spurði, ef konungr mætti nema orð hans. Konungr stóð fyrir durunum. Hann segir, at Grjótgarðr mátti mæla slíkt, er hann vildi: heyri ek orð þín, segir konungr. Grjótgarðr mælti: Ekki mun ek griða biðja. Þá hljóp Grjótgarðr út, hafði skjöld yfir höfði sér, en sverð brugðit í hendi; lítt var lýst, ok sá hann úgerla. Hann lagði sverði til konungs. En þar varð fyrir Arnbjörn Árnason; kom lagit undir brynjuna, ok rendi upp í kviðinn, fékk Arnbjörn þar bana. Grjótgarðr var ok þegar drepinn, ok flest alt lið hans. Eptir þessa atburði sneri konungr ferðinni aptr suðr til Víkrinnar.

Frá sendimönnum Ólafs konungs.

177. Nú er Ólafr konungr kom til Túnsbergs, þá gerði hann frá sér menn í allar sýslur, ok krafði konungr sér liðs ok leiðangrs. Skipakostr hans var þá lítill. Váru þá engi

skip nema búanda för, en lið dróst vel til hans þar or heruðum, en fátt kom um langan veg, ok fannst þat brátt, at landsfólkit mundi þá vera snúit frá einörðinni við konung. Ólafr konungr gerði lið sitt austr á Gautland, sendi þá eptir skipum sínum ok þeim varnaði, er þeir létu eptir um haustit. En ferð þeira manna varð sein; því at þá varð eigi betra en um haustit at fara í gegnum Danmörk; því at Knútr konungr hafði her úti um várit um alt Danaveldi, ok hafði eigi færa en tólf hundruð skipa.

Ráðagerð Ólafs konungs.

178. Þau tíðindi spurðust í Noreg, at Knútr hinn ríki dró saman her úvígjan í Danmörku, ok þat með, at hann ætlaði at halda liði því öllu til Noregs ok leggja þar land undir sik. En er slíkt spurðist, þá urðu menninir Ólafi konungi því verri tiltaks, ok fékk hann síðan lítit lið af bóndum. Hans menn töluðu optliga um þetta sín í milli. Þá kvað Sigvatr þetta:

Út býðr allvaldr sveitum
Englands, en vér féngum,
lítt sé ek lofðung óttask,
lið fær(a) ok skip smæri.

Ráð eru ljót, ef láta
landsmenn konung þenna,
lætr einörð fé firða
ferð, liðþrota verða.

Konungr átti hirðstefnur, en stundum húsþing við lið sitt alt, ok spyrr menn ráðs, hvat þá sýnist tiltœkiligast: þurfum vér ekki í at dyljast, segir hann, at Knútr konungr mun koma at vitja vár í sumar, ok hefir hann her mikinn, sem þér munut spurt hafa, en vér höfum lið lítit at svá búnu til móts við her hans, en landsfólk er oss nú ekki trúligt. En rœðu konungs svöruðu menn misjafnt, þeir er hann orti orða á. En hér er frá því sagt, er Sigvatr svaraði.

Flœja getr, en frýju,
fjándr, leggr oss til handa,
verð ek fyrir æðru orði,
allvalds en fé gjalda.

Hverr skal þegn, þó at þverri,
þengils vina, gengi,
upp hválfa svik, sjálfan
sik lengst hafa miklu.

Brenna Grankels.

179. Þat sama vár gerðust þau tíðindi á Hálogalandi, at Hárekr or Þjóttu mintist þess, er Ásmundr Grankelsson hafði rænta ok barða húskarla hans. Skip þat er Hárekr átti, tvítugsessa, flaut fyrir bœ hans tjölduð ok þilið. Gerði hann þat orð á, at hann ætlaði at fara suðr til Þrándheims. Eitthvert kveld gékk Hárekr til skips með húskarlalið sitt, ok hafði nær 80 manna. Reru þeir um nóttina, ok kómu, er mornaði, til bœjar Grankels, slógu þar hring um hús; veittu þar síðan atgöngu, lögðu síðan eld í hús; brann þar Grankell inni, ok heimamenn hans með honum, en sumir váru úti drepnir. Létust þar alls 30 manna. Fór Hárekr heim eptir verk þetta, ok sat í búi sínu. Ásmundr var með Ólafi konungi. Var þar bæði um þá menn, er á Hálogalandi váru, at engi beiddi Hárek bóta fyrir verk þat, enda bauð hann eigi.

Ferð Knúts konungs í Noreg.

180. Knútr hinn ríki dró saman her sinn, ok hélt til Limafjarðar. En er hann var búinn, þá sigldi hann þaðan öllu liði til Noregs, fór skyndiliga, ok lá ekki við land austanfjarðar; sigldi þá yfir Foldina, ok lagði at á Ögðum. kvaddi þar þinga; kómu bœndr ofan ok héldu þing við Knút konung. Var þar Knútr til konungs tekinn um land alt; setti hann þar þá menn í sýslur, en tók gíslar af bóndum; mælti engi maðr í móti honum. Ólafr konungr var þá í Túnsbergi, er herr Knúts fór hit ytra um Foldina. Knútr konungr fór norðr með landi. Kómu þar til hans menn or heruðum, ok játuðu honum þá allir hlýðni. Knútr konungr lá í Eikundasundi nökkura hríð. Kom þar til hans Erlingr Skjálgsson með lið mikit. Þá bundu þeir Knútr konungr vináttu sína enn at nýju. Var þat í heitum við Erling af hendi Knúts konungs, at hann skyldi hafa land alt til forráða milli Staðar ok Rygjarbits. Síðan fór Knútr kon-

ungr norðr leiðar sinnar, ok er þat skjótast frá ferð hans at segja, at hann létti eigi fyrr, en hann kom norðr í Þrándheim, ok hélt til Niðaróss. Stefndi hann þá í Þrándheimi 8 fylkna þing, var á því þingi Knútr til konungs tekinn um allan Noreg. Þórir hundr hafði farit or Danmörku með Knúti konungi, ok var hann þar. Hárekr or Þjóttu var ok þá þar kominn. Gerðust þeir Þórir lendir menn Knúts konungs þá, ok bundu þat svardögum. Knútr konungr gaf þeim veizlur stórar ok fékk þeim Finnferð; gaf þeim gjafir stórar á þat ofan. Alla lenda menn, þá er til hans vildu snúast, gœddi hann bæði at veizlum ok at lausafé; lét þá alla hafa meira ríki, en þeir höfðu áðr haft.

Frá Knúti konungi.

181. Knútr konungr hafði þá lagt land alt undir sik í Noregi. Þá átti hann þing fjölment bæði af sínu liði ok landsmönnum. Þá lýsti Knútr konungr yfir því, at hann vill gefa Hákoni jarli frænda sínum at yfirsókn land þat alt, er hann hafði unnit í ferð þeiri; þat fylgði því, at hann leiddi í hásæti hjá sér Hörðaknút son sinn, ok gaf honum konungsnafn, ok þar með Danaveldi. Knútr konungr tók gíslar af öllum lendum mönnum ok stórbóndum, tók sonu þeira eða brœðr, eða aðra náfrændr, eða þá menn, er þeim váru kærstir ok honum þóttu bezt til fallnir. Festi konungr svá trúnað manna við sik, sem nú er sagt. Þegar er Hákon jarl hafði tekit við ríki í Noregi, þá réðst til lags við hann Einarr þambarskelfir mágr hans; tók hann þá upp veizlur allar, þær sem hann hafði fyrr haft, þá er jarlar réðu landi. Knútr konungr gaf Einari stórar gjafir, ok batt hann í kærleikum miklum við sik; hét því, at Einarr skyldi vera mestr ok göfgastr útiginna manna í Noregi, meðan hans vald stœði yfir landi; en þat lét hann fylgja, at honum þótti Einarr bezt fallinn til at bera tignarnafn í Noregi, ef eigi væri jarls við kostr, eða sonr hans Endriði, fyrir ættar sakir hans. Þau heit virðust Einari

mikils, ok hét þar í mót trúnaði sínum. Hófst þá af nýju höfðingskapr Einars.

Frá Þórarni loftungu.

182. Þórarinn loftunga var maðr kallaðr. Hann var íslenzkr maðr at kyni, skáld mikit, ok hafði verit mjök með konungum eða öðrum höfðingjum. Hann var með Knúti konungi hinum ríka. ok hafði ort um hann flokk. En er konungr vissi, at Þórarinn hafði ort flokk um hann, þá varð hann reiðr, ok bað hann fœra sér drápu um daginn eptir, þá er konungr sæti yfir borðum. En ef hann gerði eigi svá, þá segir konungr, at Þórarinn mundi uppi hanga fyrir dirfð þá, er hann hafði ort dræpling um Knút konung. Þórarinn orti þá stef ok setti í kvæðit, ok jók nökkurum vísum. Þetta er stefit.

Knútr verr grund, sem gætir
Griklands himinríki.

Knútr konungr launaði kvæðit 50 marka silfrs. Sú drápa er kölluð Höfuðlausn. Þórarinn orti aðra drápu um Knút konung, er kölluð er Tøgdrápa. Í þeiri drápu er sagt frá þessum ferðum Knúts konungs, er hann fór or Danmörku sunnan til Noregs; ok er þetta einn stefjabálkr:

Knútr er und sólar.
Siðnæmr með lið
fór mjök mikit
minn vinr þinnig.
Fœrði or firði
fimr gramr Lima
út ólítinn
otrheims flota.
Ugðu Egðir
örbeiðis för
svans sigrlana
sökrammir mjök.
Alt var gulli
grams skip framit,
várum sjón sögu
slíks ríkari.
Ok fyrir Lista
liðu fram viðir
hádýrs um haf
hart kolsvartir.
Bygt var innan
alt brimgaltar
suðr sæskíðum
sund Eikunda.
Ok fyrir fornan
friðmenn liðu
haug Hjörnagla
hvast griðfastir;

þar er stóð fyrir Stað
stafnklifs drifu,
vara eyðilig
örbeiðis för.
Knáttu súðir
svangs mjök langar
byrrömm bera
brimdýr fyrir Stim.
Svá liðu sunnan
svalheims valar,
at kom norðr í Nið
nýtr herflýtir.
Þá gaf sínum
snjallr gervallan
Noreg nefa
njótr veg Jóta;
sá gaf sínum,
segi ek þat, megi
dals døkksalar
Danmörk svana.

Hér getr þess, at þeim var sjón sögu ríkri um ferð Knúts konungs, er þetta kvað; því at Þórarinn hrósar því, at hann var þá í för með Knúti konungi, er hann kom í Noreg.

Frá sendimönnum Ólafs konungs.

183. Menn þeir er Ólafr konungr hafði sent austr á Gautland eptir skipum sínum, þá fóru þeir með þau skip, er þeim þóttu bezt, en hin brendu þeir; höfðu með sér reiða ok annan varnað, þann er konungr átti ok menn hans. Þeir sigldu austan, þá er þeir spurðu, at Knútr konungr var farinn norðr í Noreg, sigldu þá austan um Eyrarsund, svá norðr til Víkrinnar á fund Ólafs konungs, fœrðu honum skip sín; var hann þá í Túnsbergi. En er Ólafr konungr spurði, at Knútr konungr fór liði sínu norðr fyrir land, þá hélt Ólafr konungr liði sínu inn í Oslóarfjörð, ok upp í vatn þat er Drafn heitir, ok hafðist hann þar við, til þess er herr Knúts konungs var farinn um suðr. En í ferð þeiri, er Knútr konungr fór norðr með landi, átti hann þing í hverju fylki; en á hverju þingi var honum land svarit ok gefnir gislar. Fór hann austr yfir Foldina til Borgar, ok átti þar þing; var honum þar land svarit sem annarsstaðar. Síðan fór Knútr konungr til Danmarkar suðr; ok hafði hann Noreg eignazt orrostulaust; réð hann þá fyrir þrim þjóðlöndum. Svá segir Hallvarðr Háreksblesi, er hann orti um Knút konung:

Englandi ræðr yngvi
einn, hefsk friðr at beinni,
böðrakkr bœnar nökkva
barkrjóðr ok Danmörku.

Ok hefir odda leiknar
jálmfreyr und sik, málma
hjaldrörr haukum þverrir
hungr, Noregi þrungit.

Frá Ólafi konungi ok ferð hans.

184. Ólafr konungr hélt skipum sínum út til Túnsbergs, þegar er hann spurði, at Knútr konungr var farinn suðr til Danmarkar. Síðan bjó hann ferð sína með lið þat, er honum vildi fylgja, ok hafði hann þá 13 skip. Síðan hélt hann út eptir Víkinni, ok fékk hann lítit af fé, ok svá af mönnum, nema þeir fylgðu honum, er eyjar bygðu eða útnes. Gékk konungr þá ekki á land upp, hafði slíkt af fé eða mönnum, sem á leið hans varð. Hann fann þat, at landit var þá svikit undan honum. Fór hann þá svá sem byrjaði. Var þat öndurðan vetr. Þeim byrjaði heldr seint; lágu þeir í Seleyjum mjök lengi, ok spurðu þar tíðindi af kaupmönnum norðan or landi. Var konungi þá sagt, at Erlingr Skjálgsson hafði liðsamnað mikinn á Jaðri. Skeið hans lá fyrir landi albúin, ok fjöldi annarra skipa, er bœndr áttu; váru þat skútur ok lagnarskip ok róðrarferjur stórar. Konungrinn hélt þá austan liðinu, ok lá um hríð í Eikundasundi. Spurðu þá hvárir til annarra. Fjölmenti Erlingr sem mest þá.

Frá sigling Ólafs konungs.

185. Túmasmessu fyrir jól þegar í dagan tók konungr út or höfninni. Var þá allgóðr byrr, ok heldr hvass. Sigldu þeir þá norðr fyrir Jaðar. Var veðr vátt, ok mjörkvaflaug nökkur. Þegar fór njósn hit efra um Jaðar, er konungr sigldi hit ytra. En er Erlingr varð þess varr, at konungr sigldi austan, þá lét hann blása liði sínu öllu til skipanna. Dreif þá fólk alt á skipin, ok bjóst til bardaga. En skip konungs bar skjótt at norðr um Jaðar. Þá stefndi hann innleið; ætlaði svá ferð sína, at fara í fjörðu inn ok

fá sér þar lið ok fé. Erlingr Skjálgsson sigldi eptir honum ok hafði her manns ok fjölda skipa. Váru skip þeira örskreið, er þeir höfðu ekki á nema menn ok vápn, gékk þá skeiðin Erlings miklu meira en önnur skipin. Þá lét hann hefla seglit ok beið liðs síns. Þá sá Ólafr konungr, at þeir Erlingr sóttu eptir mjök, því at skip konungs váru sett mjök ok sollin, er þau höfðu flotit á sæ alt sumarit, ok um haustit ok vetrinn þar til. Hann sá, at liðsmunr mundi mikill vera, ef þeir mœtti öllu í senn liði Erlings. Þá lét hann kalla skip frá skipi, at menn skyldi síga láta seglin, ok heldr seint, en svipta af handrifi; ok var svá gert. Þeir Erlingr funnu þat. Þá kallaði Erlingr ok hét á lið sitt, bað þá sigla meira: sé þér, segir hann, at nú lægir seglin þeira, ok draga þeir undan oss. Lét hann þá hleypa or heflunum segli á skeiðinni; gékk hon þá brátt fram undan öðrum skipunum.

Fall Erlings Skjálgssonar.

186. Ólafr konungr stefndi fyrir innan Bókn; fal þá sýn milli þeira. Síðan bað konungr leggja seglin ok róa fram í sund þröngt, er þar var. Lögðu þeir þar þá saman skipunum; gékk kleppurnes fyrir utan þá. Menn váru þá allir herklæddir. Erlingr sigldi þá at sundinu; ok funnu þeir eigi fyrr, at herr lá fyrir þeim, en þeir sá, at konungsmenn reru öllum skipunum senn at þeim. Þeir Erlingr hleyptu ofan seglinu ok gripu til vápna; en konungsherrinn lagði öllum megin at skipinu. Tókst þar orrosta, ok var hin snarpasta. Þá sneri mannfallinu brátt í lið Erlings. Erlingr stóð í lyptingu á skipi sínu; hann hafði hjálm á höfði ok skjöld fyrir sér, sverð í hendi. Sigvatr skáld hafði verit eptir í Víkinni, ok spurði hann þar þessi tíðindi; en Sigvatr var hinn mesti vinr Erlings ok hafði þegit gjafir af honum ok verit með honum. Sigvatr orti flokk um fall Erlings, ok er þessi vísa þar í:

Út réð Erlingr skjóta
eik, sá er rauð hinn bleika,
iflaust er þat, jöfri,
arnarfót, at móti.

Skeið hans lá svá síðan
siklings í her miklum,
snarir börðusk þar sverðum,
síbyrð við skip, fyrðar.

Þá tók at falla lið Erlings, ok þegar er á ortist ok uppganga varð greidd á skeiðina, þá féll hverr í sínu rúmi. Konungr sjálfr gékk hart fram. Svá segir Sigvatr:

Rakkr þengill hjó rekka,
reiðr gékk hann um skeiðar,
valr lá þröngt á þiljum,
þung var sókn fyrir Tungum.

Bragningr rauð fyrir breiðan
borðvöll Jaðar norðan,
blóð kom varmt í víðan,
vá frægr konungr, œgi.

Svá féll vandliga lið Erlings, at engi maðr stóð upp á skeiðinni nema hann einn. Var þar bæði, at menn beiddu lítt griða, fékk ok engi, þótt beiddi, mátti ok ekki á flótta snúast, því at skip lágu umhverfis skeiðina. Er svá sagt sannliga, at engi maðr leitaði at flýja. Enn segir Sigvatr:

Öll var Erlings fallin,
ungr fyrir norðan Tungur
skeið vann skjöldungr auða,
skipsókn við þröm Bóknar.

Einn stóð sonr á sínu
snarr Skjálgs vinum fjarri
í lyptingu lengi
lætrauðr skipi auðu.

Þá var Erlingi veitt atsókn bæði or fyrirrúminu ok af öðrum skipum. Rúm mikit var í lyptingunni, ok bar þat hátt mjök upp frá öðrum skipum, ok mátti engu við koma nema skotum ok nökkut spjótalögum, ok hjó hann þat alt af sér. Erlingr varðist svá prúðliga, at engi maðr vissi dœmi, at einn maðr hefði staðit svá lengi fyrir jafnmargra manna atsókn, en aldri leitaði hann undankvámu eða griða at biðja. Svá segir Sigvatr:

Réð eigi grið, gýgjar,
geðstirðr, konungs firða
skers þó at skúrir þyrrit
Skjálgs hefnir sér nefna.

En varðkers, virðir!
víðbotn ne kemr síðan
glyggs á gjálfri løgðan,
geirs, ofrhugi meiri.

Ólafr konungr sótti þá aptr í fyrirrúmit, ok sá, hvat Erlingr hafðist at. Konungr orti þá orða á hann, ok mælti svá:

Öndurðr horfir þú við í dag, Erlingr! Hann svarar: Öndurðir skulu ernir klóast. Þessa orða getr Sigvatr:

Öndurða bað, jarðar,
Erlingr, sá er vel lengi
geymdi, hann lystr, né lamdisk
landvörn, klóask örnu,

þá er hann at sig sönnum,
sá var áðr búinn ráða
ats, við Útstein hizig
Ólaf um tók málum.

Þá mælti konungr: Viltu á hönd ganga, Erlingr? Þat vil ek, segir hann. Þá tók þann hjálminn af höfði sér, ok lagði niðr sverðit ok skjöldinn, ok gékk fram í fyrirrúmit. Konungr stakk við honum öxarhyrnunni í kinn honum, ok mælti: Merkja skal dróttinsvikann. Þá hljóp at Áslákr Fitjaskalli ok hjó með öxi í höfuð Erlingi, svá at stóð í heila niðri; var þat þegar banasár; lét Erlingr þar líf sitt. Þá mælti Ólafr konungr við Áslák: Högg þú allra manna armastr! nú hjóttu Noreg or hendi mér. Áslákr svaraði: Illa er þá, konungr! ef þér er mein at höggvi; ek þóttumst nú Noreg í hönd þér höggva; en ef ek hefi þér mein gert, konungr! ok kantu mér úþökk fyrir þetta verk, þá mun mér kostlaust vera; því at hafa mun ek svá margra manna úþökk ok fjándskap fyrir þetta verk, at ek munda heldr þurfa at hafa yðart traust ok vináttu. Konungr segir, at svá skyldi vera. Síðan bað konungr hvern mann ganga á sitt skip ok búast ferðar sinnar sem hvatligast. Munu vér, segir hann, ekki ræna val þenna; munu nú hafa hvárir, sem fengit hafa. Géngu menn þá aptr á skipin, ok bjoggust sem hvatligast. En er þeir váru búnir, þá rendu skipin í sundit sunnan búandaliðit. Var þá, sem opt eru raunir, þótt lið mikit komi saman, er menn fá slög stór ok láta höfðingja sína, at menn verða eigi góðir tilræðis, ok sé þá höfðingjalausir. Synir Erlings váru engir þar; varð ekki af atlögu búanda, ok sigldi konungr norðr leið sína. En bœndr tóku lík Erlings ok bjoggu um, ok fluttu heim á Sóla; svá val þann allan, er þar hafði fallit. Ok var Erlingr hit mesta harmaðr, ok hefir þat verit mál manna, at Erlingr Skjálgsson hafi verit maðr göfgastr ok ríkastr í

Noregi, þeira er eigi bæri tignarnafn meira. Sigvatr skáld orti enn þetta:

Erlingr féll, en olli
allríkr skipan slíkri,
bíðrat betri dauða
bragna konr, með gagni.
Mann veit ek engi annan
allbrátt at fjörláti,
en sá, er allan kunni
aldr fullara at halda.

Þá segir ok, at Áslákr hefði frændvíg upp hafit, ok mjök úsynju:

Áslákr hefir aukit,
er vörðr drepinn Hörða,
fáir skyldu svá, foldar,
frændsekju, styr vekja;
ættvígi má hann eigi,
á líti þeir, níta,
frændr skyli bræði bindask
bornir, mál hin fornu.

Herhlaup Egða.

187. Synir Erlings váru sumir norðr í Þrándheimi með Hákoni jarli, en sumir norðr á Hörðalandi, sumir inn í fjörðum, ok váru þeir þar í liðsamnaði. En er spurðist fall Erlings, þá fylgði þeiri sögu útboð austan um Agðir ok um Rogaland ok Hörðaland. Var þar her boðit út, ok var þat hit mesta fjölmenni; ok fór herr sá með sonum Erlings norðr eptir Ólafi konungi. Þá er Ólafr konungr fór frá bardaga þeira Erlings, sigldi hann norðr um sund, ok var þá dagr mjök liðinn. Svá segja menn, at hann orti þá vísu þessa:

Lítt mun halr hinn hvíti,
hrafn etr af ná getnum,
vér unnum gný Gunnar,
glaðr í nótt á Jaðri.
Svá hefir öllungis illa,
ek gékk reiðr um skeiðar,
jörð veldr manna morði,
mitt rán gefizk hánum.

Fór konungr síðan norðr með landi með lið sitt. Hann spurði alt hit sanna um búandasamnað. Þar váru þá með Ólafi konungi margir lendir menn; þar váru þeir allir Árnasynir. Þess getr Bjarni gullbrárskáld í kvæði því, er hann orti um Kálf Árnason:

Vastu þar er vígs bað kosta
vápndjarfr Haralds arfi,
kynnisk kapp þitt mönnum,
Kálfr! við Bókn austr sjálfa.
Gátut gríðar sóta
gólig föng til jóla,
kendr vartu fyrstr á fundi
flettugrjóts ok spjóta.

Öld fékk ilt or deildum,
Erlingr var þar finginn,
óðu blökk í blóði
borð fyrir Útstein norðan.

Ljós er raun, at ræsir
ráðinn varð frá láði,
lagðisk land und Egða;
lið þeira frá ek meira.

Fór Ólafr konungr til þess, er hann kom norðr um Stað, ok lagði til Hereyja, ok spurði þar þau tíðindi, at Hákon jarl hafði lið mikit í Þrándheimi. Síðan leitaði konungr ráðs við lið sitt. Kálfr Árnason eggjaði mjök at sœkja til Þrándheims, ok berjast við Hákon jarl, þótt liðsmunr væri mikill. Því ráði fylgðu margir aðrir, en sumir löttu; var þá skotit til órskurðar konungs.

Dráp Ásláks Fitjaskalla.

188. Síðan hélt Ólafr konungr inn til Steinavágs ok lá þar um nótt. En Áslákr Fitjaskalli hélt skipi sínu inn til Borgundar; dvaldist hann þar um nóttina. Þar var fyrir Vígleikr Árnason. En um morguninn, er Áslákr vildi ganga til skips síns, þá veitti Vígleikr honum atgöngu ok vildi hefna Erlings. Þar féll Áslákr. Þá kómu menn til konungs, hirðmenn hans, norðan or Frekeyjarsundi, þeir er heima höfðu setit um sumarit, ok sögðu konungi þau tíðindi, at Hákon jarl ok margir lendir menn með honum váru komnir um kveldit í Frekeyjarsund með miklu fjölmenni: ok vilja þeir þik taka af lífi, konungr! ok þitt lið, ef þeir eigu vald á. En konungr gerði menn sína upp á fjall, þat er þar er. En þá er þeir koma upp á fjallit, þá sá þeir norðr til Bjarneyjar, at norðan fór lið mikit ok mörg skip; ok fóru ofan aptr, ok segja konungi, at herrinn fór norðan. En konungr lá þar fyrir 12 skipum. Síðan lét hann blása, ok fóru tjöld af skipum hans, ok tóku þeir til ára. En þá er þeir váru albúnir, ok þeir lögðu or höfninni, þá fór herr bónda norðan fyrir Þjótandi ok höfðu hálfan þriðja tog skipa. Þá stefndi konungr fyrir innan Nyrfi, ok inn um Hundsver. En þá er Ólafr konungr kom jafnfram Borgund, þá fór ok skip móti honum, er Áslákr hafði átt. En er þeir hittu Ólaf

konung, þá sögðu þeir sín tíðindi, at Vígleikr Árnason hafði tekit af lífi Áslák Fitjaskalla, fyrir þat er hann hafði drepit Erling Skjálgsson. Konungr lét illa yfir þessum tíðindum, ok mátti þó eigi dvelja ferð sína fyrir úfriði, ok fór þá inn um Vegsund ok um Skot. Þá skildist lið við hann. Fór frá honum Kálfr Árnason ok margir aðrir lendir menn ok skipstjórnarmenn, ok héldu þeir til móts við jarl. En Ólafr konungr hélt fram sinni ferð, ok létti eigi fyrr, en hann kom í Toðarfjörð inn, ok lagði at í Valldali, ok gékk þar af skipum sínum, ok hafði þar 5 skip, ok setti þau upp, ok fékk þar til hirzlu segl ok reiða. Síðan setti hann þar landtjald sitt á eyrinni, sem Sult heitir, ok eru þar fagrir vellir, ok reisti kross þar hjá á eyrinni. En bóndi sá bjó á Mærinni, er Brúsi hét, ok var hann höfðingi yfir dalnum. Síðan kom Brúsi ofan ok margir aðrir bœndr á fund Ólafs konungs, ok fögnuðu honum vel, sem vert var. En hann gerði sik blíðan í móti fagnaði þeira. Þá spurði konungr, ef fœrt væri þar á land upp or dalinum ok á Lesjar. Brúsi sagði honum, at urð sú var í dalnum, er Skerfsurð heitir, ok er þar hvárki fœrt mönnum né hrossum. Ólafr konungr svarar honum: Til mun nú hætta verða, búandi! tekst sem guð vill; ok komit hér nú í morgin með eyki yðra ok sjálfa yðr, ok sjám síðan, hverr vöxtr á sé, þá er vér komum til urðarinnar, hvárt vér megum þar nökkur brögð sjá at komast yfir með hrossum eða mönnum.

Frá urðarbroti.

189. En er dagr kom, þá fóru bœndr ofan með eyki sína, svá sem konungr hafði mælt við þá. Flytja þeir þá með eykjunum varnað sinn ok klæði, en alt lið gékk, ok konungr sjálfr. En hann gékk þar til er Krossbrekka heitir, ok hvíldist, er hann kom á brekkuna, ok sat þar um hríð, ok sá ofan í fjörðinn, ok mælti: Erfiða ferð hafa þeir fengit mér í hendr lendir menn mínir, er nú hafa skipt um

trúnaðinn, er um hríð váru vinir mínir ok fulltrúar. Þar standa nú krossar tveir eptir á brekkunni, er konungr sat. Konungr steig þá á bak hesti einum, ok reið upp eptir dalnum, ok létti eigi fyrr en þeir kómu til urðarinnar. Þá spurði konungr Brúsa eptir, ef nökkur sel væri þar, þau er þeir mætti í búa. Hann kvað vera. En konungr setti landtjald sitt, ok var þar um nóttina. En um morguninn þá bað konungr þá fara til urðarinnar, ok freista, ef þeir mætti koma vögnum yfir urðina. Þá fóru þeir til, en konungr sat heima í landtjaldi. En at kveldi kómu þeir heim hirðmenn konungs ok bœndr, ok kváðust hafa haft mikit erfiði ok ekki á leið komit, ok sögðu, at þar mundi aldri vegr yfir leggjast; ok váru þar aðra nótt, ok var konungr á bœnum sínum alla nótt. Ok þegar er konungr fann, at dagaði, þá bað hann menn fara til urðar, ok freista enn, ef þeir gæti vögnum yfir komit. Þeir fóru ok váru trauðir; þeir sögðu, at þeir mundu ekki geta at unnit. En þá er þeir váru brott farnir, þá kom sá maðr til konungs, er réð fyrir vistum, ok sagði, at eigi var vist meiri en tvau nautföll slátrs: en þú hefir 400 þíns liðs, ok 100 búanda. Þá mælti konungr, at hann skyldi láta upp katla alla, ok í hvern ketil láta nökkut af slátri. Ok svá var gert. En konungr gékk til ok gerði yfir krossmark, ok bað þá búa mat. En konungr fór til Skerfsurðar, þar sem þeir skyldu veginn ryðja. En þá er konungr kom þar, þá sátu þeir allir, ok váru móðir orðnir af erfiði. Þá mælti Brúsi: Ek sagða yðr, konungr! ok vildut þér eigi trúa mér, at ekki mátti vinna at urð þessarri. Síðan lagði konungr niðr skikkju sína, ok mælti, at þeir skyldu til fara allir ok freista enn; ok svá var gert, ok fœrðu þá steina 20 menn, þannug sem þeir vildu, er engan veg gátu áðr hrœrt 100 manna, ok var vegrinn ruddr at miðjum degi, svá at fœrt var bæði mönnum ok hrossum með klyfjum, eigi verr en á sléttum velli. Síðan fór konungr ofan aptr, þangat sem vistin var, ok nú heitir Ólafshellir. Kelda er

ok þar nær hellinum, ok þó konungr sér í. En ef búfé manna verðr sjúkt í dalnum, ok drekkr þar af vatni því, þá batnar því sótta. Síðan fór konungr til matar ok allir þeir. Ok þá er konungr var mettr, þá spurði hann eptir, ef setr nökkur væri í dalnum upp frá urðinni ok nær fjallinu, er þeir mætti búa í um nóttina. En Brúsi segir: Eru setr, er heita Grœningar, ok má þar engi maðr vera um nætr fyrir tröllagangs sakir ok meinvetta, er þar eru hjá setrinu. Síðan mælti konungr, at þeir skyldu búa ferð sína, ok segir, at hann vildi þar vera um nóttina á setrinu. Þá kom sá maðr til hans, er fyrir vistum réð, ok segir, at þar er ørgrynni vista; ok veit ek eigi, hvaðan komnar eru. Þakkar konungr guði sending sína, ok lét hann gera byrðar matar bóndum, þeim er ofan fóru eptir dalnum, en var á setri um nóttina. En at miðri nótt, er menn váru í svefni, þá lét á stöðli úti afskræmiliga, ok mælti: Svá brenna mik nú bœnir Ólafs konungs, segir sú vettr, at eigi má ek nú vera at híbýlum mínum, ok verð ek nú flýja, ok koma aldri á þenna stöðul síðan. En um morgininn, er menn vöknuðu, þá fór konungr til fjalls, ok mælti við Brúsa: Hér skal nú gera bœ, ok mun sá bóndi æ hafa sér framdrátt, er hér býr, ok aldri skal hér korn frjósa, þó at bæði frjósi fyrir ofan bœ ok neðan. Þá fór Ólafr konungr yfir fjall, ok kom fram í Einbúa, ok var þar um nótt. Ólafr konungr hafði þá verit konungr í Noregi 15 vetr, með þeim vetri, er þeir Sveinn jarl váru báðir í landi, ok þessum, er nú um hríð hefir verit frá sagt, ok þá var liðinn um jól fram, er hann lét skip sín ok gékk á land upp, sem fyrr var sagt. Þessa grein konungdóms hans ritaði fyrst Ari prestr Þorgilsson hinn fróði, er bæði var sannsögull, minnigr, ok svá gamall maðr, at hann mundi þá menn ok hafði sögur af haft, er þeir váru svá gamlir, at fyrir aldrs sakir máttu muna þessi tíðindi, svá sem hann hefir sjálfr sagt í sínum bókum, ok nefnda þá menn til, er hann hafði frœði af numit. En hitt er alþýðu sögn,

at Ólafr væri 15 vetr konungr yfir Noregi, áðr hann féll; en þeir er svá segja, þá telja þeir Sveini jarli til ríkis þann vetr, er hann var síðarst í landi; því at Ólafr var síðan 15 vetr konungr, svá at hann lifði.

Spásögn Ólafs konungs.

190. Síðan er Ólafr konungr hafði verit um nótt á Lesjum, þá fór hann með liði sínu dag eptir dag, fyrst til Guðbrandsdala, en þaðan út á Heiðmörk. Sýndist þá, hverir vinir hans váru, því at þeir fylgðu þá honum; en hinir skildust þá við hann, er með minna trúleik höfðu þjónat honum, en sumir snerust til úvináttu ok fulls fjándskapar, svá sem bert varð. Kendi þess mjök á um marga Upplendinga, at illa hafði líkat aftaka Þóris, svá sem fyrr var getit. Ólafr konungr gaf hèimleyfi mörgum mönnum sínum, þeim er bú áttu ok börn fyrir at hyggja; því at þeim mönnum þótti úsýnt, hverr friðr gefinn væri varnaði þeira manna, er af landi brott fœri með konungi. Gerði konungr þá bert fyrir vinum sínum, at sú var ætlan hans, at fara þá or landi í brott, fyrst austr í Svíaveldi, ok gera þá ráð sitt, hvert hann sneri þaðan af; en bað svá vini sína til ætla, at hann mundi enn ætla til landsins at leita ok aptr til ríkis síns, ef guð •léði honum langlífis; sagði, at þat var hugboð hans, at alt fólk í Noregi mundi enn verða þjónostubundit við hann. En ek munda ætla, segir hann, at Hákon jarl mundi litla stund hafa vald yfir Noregi; ok mun mörgum mönnum þat eigi þykkja undarligt, því at Hákon jarl hefir fyrr skort við mik hamingju; en hinu munu fáir menn trúa, þótt ek segja þat er mér boðar fyrir, er kemr til Knúts hins ríka, at hann muni á fára vetra fresti vera dauðr ok farit alt ríki hans, ok mun engi verða uppreist hans kynslóðar, ef svá ferr, sem mín orð horfa til. En er konungr hætti rœðu sinni, þá bjoggu menn ferð sína. Sneri konungr þá með þat lið, er honum fylgði, austr til Eiðaskógs. Þar var þá með honum Ástríðr

dróttning, Úlfhildr dóttir þeira, Magnús son Ólafs konungs, Rögnvaldr Brúsason, þeir Árnasynir Þorbergr, Finnr, Árni, ok enn fleiri lendir menn. Hafði hann gott mannval. Björn stallari fékk heimleyfi. Fór hann aptr ok heim til bús síns, ok margir aðrir vinir konungs fóru aptr til búa sinna í leyfi hans. Bað konungr þess, at þeir skyldu hann vita láta, ef þau tíðindi gerðist í landinu, er honum bæri nauðsyn til at vita. Snýr konungr þá leið sína.

Ferð Ólafs konungs í Hólmgarð.

191. Þat er at segja frá ferð Ólafs konungs, at hann fór fyrst or Noregi austr um Eiðaskóg til Vermalanda, ok þá út í Vatnsbú, ok þaðan yfir skóg þann, sem leið liggr, ok kom fram á Næríki. Þar var fyrir ríkr maðr ok auðigr, er hét Sigtryggr. Ívarr hét son hans, er síðan varð göfugr maðr. Þar dvaldist Ólafr konungr um várit með Sigtryggvi. En er sumraði, þá bjó konungr ferð sína, ok fékk sér skip. Fór hann um sumarit, ok létti eigi fyrr, en hann kom austr í Garðaríki á fund Jarizleifs konungs ok þeira Ingigerðar dróttningar. Ástríðr dróttning ok Úlfhildr konungsdóttir váru eptir í Svíþjóð. En konungr hafði austr með sér Magnús son sinn. Jarizleifr konungr fagnaði vel Ólafi konungi, ok bauð honum með sér at vera, ok hafa þar land til slíks kostnaðar, sem hann þurfti at halda lið sitt með. Þat þektist Ólafr konungr, ok dvaldist þar. Svá er sagt, at Ólafr konungr var siðlátr ok bœnrœkinn til guðs alla stund ævi sinnar. En síðan er hann fann, at ríki hans þvarr, en mótstöðumenn efldust, þá lagði hann allan hug á þat, at gera guðs þjónostu; dvaldi hann þá ekki frá aðrar áhyggjur eða þat starf, sem hann hafði áðr með höndum haft; því at hann hafði alla þá stund, er hann sat í konungdóminum, starfat þat, er honum þótti mest nytsemd at vera, fyrst at friða ok frelsa landit af áþján útlendra höfðingja, en síðan at snúa landsfólkinu á rétta trú, ok

þar með at setja lög ok landsrétt; ok þann hlut gerði hann fyrir réttdœmis sakir, at hegna þá er rangt vildu.

Upphaf til uppreistar móti Ólafi konungi.

192. Þat hafði mikill siðr verit í Noregi, at lendra manna synir eða ríkra búanda fóru á herskip ok öfluðu sér svá fjár, at þeir herjuðu bæði utanlands ok innanlands. En síðan er Ólafr tók konungdóm, þá friðaði hann svá land sitt, at hann tók af rán öll þar í landi; þótt ríkra manna synir gerði friðbrot, eða þat er konungi þótti vera aflaga, ok mætti refsingum við þá koma, þá lét hann engu öðru við koma, en þeir létu líf eða limar; hvárki týði bœn manna þar fyrir né féboð. Svá segir Sigvatr skáld:

Gull buðu opt þeir er ollu
úthlaupum gram kaupask
rautt, en ræsir neitti,
ríklunduðum undan.
Skör bað hann með hjörvi,
herland skal svá verja,
ráns biðu rekkar sýna
refsing, fírum efsa.

Ok enn kvað hann svá:

Fœddi mest sá er meiddi
margdýrr konungr varga
hvinna ætt ok hlenna,
hann stýfði svá þýfðir.
Þýðr lét þermlask bæði
þjóf hvern konungr ernan,
friðr bœttisk svá, fóta,
fylkis lands, ok handa.
Vissi helzt þat, er hvössum
hundmörgum lét grundar
vörðr með vápnum skerða
víkingum skör, ríkis.
Mildr lét mörgu valdit
Magnúss faðir gagni,
fremd Ólafs kveð ek frömdu
flestan sigr hins digra.

Hann lét jafna refsing hafa ríkan ok úríkan; en þat þótti landsmönnum ofrausn, ok fyldust þar fjándskapar upp í mót, er þeir létu frændr sína at réttum konungs dómi, þótt sannar sakir væri. Var þat upphaf til þeirar uppreistar, er landsmenn gerðu í móti Ólafi konungi, at þeir þoldu honum eigi réttendi; en hann vildi heldr láta af tigninni en af réttdœminu. En eigi var sú sök við hann réttfundin, at hann væri hnøggr fjár við sína menn; hann var hinn mildasti við vini sína; en þat bar til, er menn reistu

úfrið í móti honum, at mönnum þótti hann harðr ok refsingasamr, en Knútr konungr bauð fram ofrfé; en þó urðu stórhöfðingjarnir at hinu blektir, er hann hét hverjum þeira tign ok ríki, ok þat með, at menn váru fúsir í Noregi at taka við Hákoni jarli, því at hann var hinn vinsælsti maðr af landsfólki þá fyrr er hann réð fyrir landi.

Frá Jökli Bárðarsyni.

193. Hákon jarl hafði haldit liði sínu or Þrándheimi ok farit í mót Ólafi konungi suðr á Mœri, sem fyrr var ritat. En er konungr hélt inn í fjörðu, þá sótti jarl eptir þannug. Kom þá til móts við hann Kálfr Árnason ok fleiri þeir menn, er skilizt höfðu við Ólaf konung. Var Kálfi þar vel fagnat. Síðan hélt jarl inn þannug, sem konungr hafði upp sett skip sín, í Toðarfjörð í Valldal. Tók jarl þar skip þau, er konungr átti; lét jarl setja út skipin ok búa; váru þá menn hlutaðir til skipstjórnar. Sá maðr var með jarlinum, er nefndr var Jökull, íslenzkr maðr, son Bárðar Jökulssonar or Vatnsdal. Jökull hlaut at stýra Vísundinum, er Ólafr konungr hafði haft. Jökull orti vísu þessa:

Hlaut ek frá Sult, en sæta
síð fregn at ek kvíða,
ván erumk hreggs at hreini
hlýrvangs, skipi stýra,
því er, ýstéttar, átti
Óleifr, funa kleifar!
gramr var sjálfr á sumri
sigri ræntr, hinn digri.

Þat er hér skjótast af at segja, er síðar varð mjök miklu, er Jökull varð fyrir liði Ólafs konungs á Gotlandi, ok varð handtekinn, ok lét konungr hann til höggs leiða, ok var vöndr snúinn í hár honum, ok hélt á maðr. Settist Jökull niðr á bakka nökkurn. Þá réð maðr til at höggva hann. En er hann heyrði hvininn, réttist hann upp, ok kom höggit í höfuð honum, ok varð mikit sár. Sá konungr, at þat var banasár. Bað konungr þá hætta við hann. Jökull sat upp ok orti þá vísu:

Svíða sár af mœði,
setit hefi ek opt við betra,
und er á oss, sú er sprændi
útrauð legi rauðum.
Byss mér blóð or þessu
beni, té ek við þrek venjask;
verpr hjálmgöfugr hilmir
heiðsær á mik reiði.

Síðan dó Jökull.

Frá Kálfi Árnasyni.

194. Kálfr Árnason fór með Hákoni jarli norðr til Þrándheims, ok bauð jarl honum til sín ok gerast sér handgenginn. Kálfr segir, at hann mundi fara fyrst inn á Eggju til bús síns ok láta síðan gerast ráð. Kálfr gerði svá. En er hann kom heim, þá fannst honum þat brátt í, at Sigríðr kona hans var heldr skapstór, ok taldi upp harma sína, þá er hon kallaðist fengit hafa af Ólafi konungi, þat fyrst, er hann lét drepa bónda hennar Ölvi: en nú síðan, segir hon, sonu mína tvá; ok vartu, Kálfr! at þeira aftöku, ok mundi mik þess sízt af þér vara. Kálfr segir, at þat var mjök at hans úvilja, er Þórir var af lífi tekinn: bauð ek, segir hann, fé fyrir hann; en þá er Grjótgarðr var feldr, lét ek Arnbjörn bróður minn. Hon segir: Vel er þat, er þú hlauzt slíkt af konungi, því at vera má, at þú vilir hefna hans, þóttu vilir eigi hefna minna harma; sáttu, þá er Þórir var drepinn, fóstrson þinn, hversu mikils konungr virði þik þá. Þvílíkar harmtölur hafði hon jafnan uppi fyrir Kálfi. Kálfr svarar opt styggliga, en þó varð hitt at lyktum, at hann leiddist eptir fortölum hennar, ok hét þá því at gerast jarli handgenginn, ef jarl vildi auka veizlur hans. Sigríðr sendi orð jarlinum, ok lét segja, hvar þá var komit um mál Kálfs. En þegar er jarl varð þess víss, þá sendi hann orð Kálfi þau, at hann skyldi koma út til bœjar á fund jarls. Kálfr lagðist þá ferð eigi undir höfuð, ok fór litlu síðar út til Niðaróss, ok fann þar Hákon jarl, fékk þar góðar viðtökur, ok áttu þeir jarl tal sitt; kom þar alt ásamt með þeim, ok réðu þeir þat, at Kálfr gerðist handgenginn jarli ok tók af honum veizlur stórar

Síðan fór Kálfr heim til bús síns; hafði hann þá mest yfirsókn alt inn í Þrándheim. En þegar er váraði, bjó Kálfr skip sitt, er hann átti; ok þegar er hann var búinn, þá sigldi hann á haf, ok hélt skipi því vestr til Englands; því at hann spurði þat til Knúts konungs, at hann sigldi snemma um várit or Danmörku vestr til Englands. Þá hafði Knútr konungr gefit jarldóm í Danmörku Haraldi, syni Þorkels háva. Kálfr Arnason fór á fund Knúts konungs, þegar er hann kom til Englands. Svá segir Bjarni gullbrárskáld:

Austr réð allvaldr rísta
útála haf stáli,
varð at vitja Garða
vígmóðr Haralds bróðir.

Enn, um iðnir manna
emka ek tamr at samna
skrøkvi, at skilnað ykkarn
skjótt léztu Knút um sóttan.

En er Kálfr kom á fund Knúts konungs, þá fagnaði konungr honum forkunnar vel, ok hafði á tali við sik. Varð þat í rœðum þeira Knúts konungs, at hann beiddi Kálf þess, at bindast fyrir at gera uppreist í móti Ólafi hinum digra, ef hann leitaði aptr í landit: en ek, segir konungr, mun gefa þér þá jarldóm ok láta þik þá ráða Noregi; en Hákon, frændi minn, skal fara til mín, ok er honum þat bezt fallit; því at hann er sá heilhugi, at ek ætla hann eigi munu einu skapti skjóta móti Ólafi konungi, þótt þeir finnist. Kálfr hlýddi á þat, er Knútr konungr mælti, ok gerðist hann fúss til tignarinnar. Staðfestist sjá ráðagerð með þeim Knúti konungi ok Kálfi. Bjóst þá Kálfr til heimferðar. En at skilnaði gaf Knútr konungr honum gjafir vegsamligar. Þess getr Bjarni skáld:

Áttu Engla dróttni,
ógnrakkr, gjafar þakka,
jarls niðr! komtu yðru
útála vel máli.

Þér lét fold áðr fœrir,
frest urðu þess, vestan,
líf þitt era lítit,
Lundúna gramr fundna.

Síðan fór Kálfr aptr til Noregs, ok kom heim til bús síns.

Dauði Hákonar jarls.

195. Hákon jarl fór þat sumar or landi ok vestr til Englands. En er hann kom þar, þá fagnar Knútr konungr honum vel. Jarl átti festarmey þar á Englandi, ok fór hann þess ráðs at vitja, ok ætlaði brullaup sitt at gera í Noregi, en aflaði til á Englandi þeira fanga, er honum þóttu torfengst í Noregi. Bjóst jarl um haustit til heimferðar, ok varð heldr síðbúinn. Sigldi hann í haf, þá er hann var búinn. En frá ferð hans er þat at segja, at skip þat týndist, ok kom engi maðr af. En þat er sumra manna sögn, at skipit hafi sét verit norðr fyrir Katanesi at aptni dags í stormi miklum, ok stóð veðrit út á Petlandsfjörð. Segja þeir svá, er slíku vilja fylgja, at skipit muni hafa rekit í svelginn. En hitt vita menn með sannindum, at Hákon jarl týndist í hafi, ok ekki kom til landa, þat er á skipi því var. Þat sama haust sögðu kaupmenn þar tíðindi svá borin um land, at menn hugðu, at jarl væri týndr. En hitt vissu menn allir, at hann kom eigi á því hausti til Noregs. Ok land var þá höfðingialaust.

Frá Birni stallara.

196. Björn stallari sat heima at búi sínu, síðan er hann hafði skilizt við Ólaf konung. Björn var frægr, ok spurðist þat brátt víða, at hann hafði sezt um kyrt. Spurði þat Hákon jarl ok aðrir landráðamenn. Síðan gerðu þeir menn ok orðsendingar til Bjarnar. En er sendimenn kómu fram ferð þeiri, þá tók Björn vel við þeim. Síðan kallar Björn til tals við sik sendimenn, ok spurði þá eptir erendum sínum. En sá er fyrir þeim var mælti, bar kveðju Knúts konungs ok Hákonar jarls Birni, ok enn fleiri höfðingja: ok þat með, segir hann, at Knútr konungr hefir spurn mikla af þér, ok svá um þat, at þú hefir lengi fylgt Ólafi digra, en verit úvinr mikill Knúts konungs, ok þykkir honum þat illa, því at hann vill vera vinr þinn, sem allra

annarra dugandi manna, þegar er þú vilt af hverfa at vera hans úvinr, ok er þér nú sá einn til, at snúast þangat til trausts ok vináttu, sem gnœgst er at leita, ok nú láta allir menn sér sóma í norðrhálfu heimsins; megut þér þat líta, er fylgt hafit Ólafi, hvernug hann hefir nú við yðr skilit: þér erut allir traustlausir fyrir Knúti konungi ok hans mönnum, en herjuðut land hans hit fyrra sumar ok dráput vini hans; þá er þetta með þökkum at taka, er konungr býðr sína vináttu, ok væri hitt makligra, at þú bæðir eða byðir fé til. En er hann hafði lokit rœðu sinni, þá svarar Björn ok segir svá: Ek vil nú sitja um kyrt heima at búi mínu ok þjóna ekki höfðingjum. Sendimaðr svarar: Slíkt eru konungsmenn, sem þú ert; kann ek þér þat at segja, at þú átt tvá kosti fyrir höndum; sá annarr, at fara útlagr af eignum þínum, svá sem nú ferr Ólafr félagsmaðr yðarr; hinn er annarr kostr, er sýniligri má þykkja, at taka við vináttu Knúts konungs ok Hákonar jarls, ok gerast þeira maðr, ok selja til þess trú þína, ok taka hér mála þinn. Steypti fram ensku silfri or sjóð miklum. Björn var maðr fégjarn, ok var hann hugsjúkr mjök ok þagnaði, er hann sá silfrit, hugði þá at fyrir sér, hvat af skyldi ráða; þótti mikit at láta eigur sínar, en þótti úsýn uppreist Ólafs konungs, at verða mundi í Noregi. En er sendimaðr fann, at Birni gékkst hugr við féit, þá kastaði hann fram gullhringum tveim digrum, ok mælti: Tak þú nú féit, Björn! ok sver eiðinn; ek heit þér því, at lítils er þetta fé vert hjá hinu, er þú munt þiggja, ef þú sœkir heim Knút konung. En af mikilleik fjárins ok heitum fögrum ok stórum fégjöfum, þá varð hann snúinn til fégirni, tók upp féit, ok gékk síðan til handgöngu ok eiða til trúnaðar við Knút konung ok Hákon jarl. Fóru þá sendimenn í brott.

Ferð Bjarnar stallara.

197. Björn stallari spurði tíðindi þau, er sagt var, at Hákon jarl væri týndr. Þá snerist skaplyndi hans, iðraðist hann mjök þess, er hann hafði brugðit trú sinni við Ólaf konung; þóttist hann þá lauss vera þeira einkamála, er hann hafði veitt til hlýðni við Hákon jarl. Þótti Birni þá gerast nökkur ván til uppreistar um ríki Ólafs konungs, ef hann kvæmi til Noregs, at þá væri þar höfðingjalaust fyrir. Björn býr þá ferð sína skyndiliga, ok hafði nökkura menn með sér; fór síðan dag ok nótt ferðar sinnar, þat á hestum, er svá mátti, þat á skipum, er þat bar til; létti eigi ferð þeiri, fyrr en hann kom um vetrinn at jólum austr í Garðaríki til Ólafs konungs; ok varð konungr allfeginn, er Björn hitti hann. Spurði þá konungr margra tíðinda norðan or Noregi. Björn segir, at jarl var týndr ok land var þá höfðingjalaust. Þeim tíðindum urðu menn fegnir, þeir er Ólafi konungi höfðu fylgt or Noregi, ok þar höfðu átt eigur ok frændr ok vini, ok léku miklir landmunir til heimferðar. Mörg önnur tíðindi sagði Björn konungi or Noregi, þau er honum var mikil forvitni á at vita. Þá spurði konungr eptir vinum sínum, hvernug þeir héldi trúnaði við hann. Björn segir, at þat var allmisjafnt. Þá stóð Björn upp ok féll til fóta konungi, ok tók um fót honum ok mælti: Alt á guðs valdi ok yðru, konungr! ek hefi tekit fé af Knúts mönnum, ok svarit þeim trúnaðareiða; en nú vil ek þér fylgja ok eigi við þik skiljast, meðan vit lifum báðir. Konungr svarar: Stattu upp skjótt, Björn! sáttr skaltu vera við mik; bœttu þetta við guð; vita má ek þat, at fáir munu nú vera í Noregi, þeir er einörð sinni haldi nú við mik, er slíkir bregðast, sem þú ert; er þat ok satt, at menn sitja þar í miklu vandkvæði, er ek em fjarri, en sitja fyrir úfriði fjándmanna minna. Björn segir konungi frá því, hverir mest bundust fyrir, at reisa fjándskap upp í móti konungi ok hans mönnum;

nefndi hann til þess sonu Erlings á Jaðri ok aðra frændr þeira, Einar þambarskelfi, Kálf Árnason, Þóri hund, Hárek or Þjóttu.

Frá Ólafi konungi.

198. Síðan er Ólafr konungr var kominn í Garðaríki, hafði hann stórar áhyggjur, ok hugsaði, hvat ráð hann skyldi upp taka. Jarizleifr konungr ok Ingigerðr dróttning buðu Ólafi konungi at dveljast með sér, ok taka upp ríki þat, er heitir Vulgaria; ok er þat einn hlutr af Garðaríki, ok var þar fólk heiðit í því landi. Ólafr konungr hugsaði fyrir sér um þetta boð. En er hann bar þat fyrir menn sína, þá löttu allir at staðfestast þar, ok eggjuðu konung at ráða norðr til Noregs til ríkis síns. Konungr hafði þat enn í ráðagerð sinni, at leggja niðr konungstígn ok fara út í heim til Jórsala, eða í aðra helga staði, ok ganga undir regulu. Þat taldist lengstum í huginn, at hugsa, ef nökkur föng mundi til verða, at hann næði ríki sínu í Noregi. En er hann hafði þar á huginn, þá mintist hann þess, at hina fyrstu 10 vetr konungdóms hans váru honum allir hlutir hagfeldir ok farsælligir, en síðan váru honum öll ráð sín þunghrœrð ok torsótt, en gagnstaðligar allar hamingjuraunirnar. Nú efaði hann um fyrir þá sök, hvárt þat mundi vera vitrligt ráð at treysta svá mjök hamingjuna, at fara með lítinn styrk í hendr fjándmönnum sínum, er allr landsmúgr hafði til slegizt at veita Ólafi konungi mótgöngu. Slíkar áhyggjur bar hann optliga, ok skaut til guðs sínu máli, ok bað hann láta þat upp koma, er hann sæi, at bazt gegndi. Válkaði hann þat í hugnum, ok vissi eigi, hvat hann skyldi upp taka, því at honum sýndust mein auðsýn á því sem hann taldi þá fyrir sér.

Draumr Ólafs konungs.

199. Þat var á einni nótt, at Ólafr konungr lá í rekkju sinni ok vakti lengi um nóttina, ok hugði at ráða-

gerðum sínum, ok hafði stórar áhyggjur í skapi sínu. En er hugrinn mœddist mjök, þá seig á hann svefn, ok þó svá lauss, at hann þóttist vaka ok sjá öll tíðindi í húsinu. Hann sá mann standa fyrir rekkjunni mikinn ok vegligan, ok hafði klæðnað dýrligan; bauð konungi þat helzt í hug, at þar mundi vera kominn Ólafr Tryggvason. Sá maðr mælti til hans: Ertu mjök hugsjúkr um ráðaætlan þína, hvert ráð þú skalt upp taka? þat þykki mér undarligt, er þú velkir þat fyrir þér, svá þat, er þú ætlast þat fyrir, at leggja niðr konungstign, þá er guð hefir gefit þér; slíkt hit sama sú ætlan, at vera hér ok þiggja ríki af útlendum konungum ok þér úkunnum; farðu heldr aptr til ríkis þíns, er þú hefir at erfðum tekit ok ráðit lengi fyrir með þeim styrk, er guð gaf þér, ok lát eigi undirmenn þína hræða þik; þat er konungs frami, at sigrast á úvinum sínum, en vegligr dauði, at falla í orrostu með liði sínu; eða efar þú nökkut um þat, at þú hafir rétt at mæla í yðarri deilu? eigi skaltu þat gera, at dylja sjálfan þik sanninda; fyrir því máttu djarfliga sœkja til landsins, at guð mun þér bera vitni, at þat er þín eiga. En er konungr vaknaði, þá þóttist hann sjá svip mannsins, er brott gékk. En þaðan í frá herði hann huginn, ok einstrengði þá ætlan fyrir sér, at fara aptr til Noregs, svá sem hann hafði áðr verit fúsastr til, ok hann fann, at allir hans menn vildu helzt vera láta; taldi hann þat þá í huginn, at landit mundi vera auðsótt, er höfðingjalaust var, svá sem þá hafði hann spurt; ætlaði hann, ef hann kvæmi sjálfr til, at margir mundu þá enn honum liðsinnaðir. En er konungr birti þessa ráðagerð fyrir mönnum sínum, þá tóku allir því þakksamliga.

Af læknislist Ólafs konungs.

200. Svá er sagt, at sá atburðr varð í Garðaríki, þá er Ólafr konungr var þar, at sonr einnar göfugrar ekkju fékk kverkasull, ok sótti svá mjök, at sveinninn

mátti engum mat niðr koma, ok þótti hann banvænn. Móðir sveinsins gékk til Ingigerðar dróttningar, því at hon var kunnkona hennar, ok sýndi henni sveininn. Dróttning segir, at hon kunni engar lækningar til at leggja: gakk þú, segir hon, til Ólafs konungs, hann er hér læknir beztr, ok bið hann fara höndum um mein sveinsins, ok ber til orð mín, ef hann vill eigi elligar. Hon gerði svá sem dróttning mælti. En er hon fann konung, þá segir hon honum, at sonr hennar var banvænn af kverkasulli, ok bað hann fara höndum um sullinn. Konungr segir henni, at hann var engi læknir, bað hana þangat fara, sem læknar váru. Hon segir, at dróttning hafði henni þangat vísat: ok hon bað mik sín orð til bera, at þér legðit lækning til, sem þér kynnit, ok sagði hon mér, at þú værir beztr læknir hér í staðinum. Þá tók konungr til, ok fór höndum um kverkr sveininum, ok þuklaði sullinum mjök lengi, til þess er sveinninn hrœrði munninn. Þá tók konungr brauð, ok braut ok lagði í kross í lófa sér, síðan lagði hann þat í munn sveininum, en hann svalg niðr. En þaðan af tók verk allan or kverkunum; var hann á fám dœgrum alheill. Móðir hans varð fegin mjök, ok aðrir frændr ok kunnmenn sveinsins. Var þá fyrst á þannug virt, sem Ólafr konungr hefði svá miklar læknishendr, sem mælt er um þá menn, sem mjök er sú íþrótt lögð, at þeir hafi hendr góðar. En síðan er jartegnagerð hans varð alkunnig, þá var þat tekit fyrir sanna jartegn.

Ólafr konungr brendi spánu.

201. Sá atburðr varð á einum sunnudegi, at Ólafr konungr sat í hásæti sínu yfir borðum, ok hafði svá fasta áhyggju, at hann gáði eigi stundanna. Hann hafði í hendi kníf ok hélt á tannara, ok rendi þar af spánu nökkura. Skutilsveinn stóð fyrir honum ok hélt borðkeri. Hann sá, hvat konungr gerði, ok skildi þat, at hann sjálfr hugði at öðru. Hann mælti: Mánadagr er á morgin, herra! Konungr

leit til hans, er hann heyrði þetta, ok kom þá í hug, hvat hann hafði gert. Síðan bað konungr fœra sér kertisljós. Hann sópaði spánunum öllum í hönd sér, þeim er hann hafði telgt, þá brá hann þar í loginu, ok lét brenna spánuna í lófa sér; ok mátti þaðan af marka, at hann mundi fast halda lög ok boðorð, ok vilja eigi yfir ganga þat, er hann vissi réttast.

Frá Ólafi konungi.

202. Síðan er Ólafr konungr hafði ráðit fyrir sér, at hann vildi snúast til heimferðar, þá bar hann þat upp fyrir Jarizleif konung ok Ingigerði dróttningu. Þau löttu hann þeirar ferðar, sögðu þat, at hann skyldi hafa í þeira ríki þat veldi, er honum þœtti sér sœmiligt, en báðu hann eigi fara á vald fjándmanna sinna, með svá lítinn liðskost, sem hann hafði þar. Þá segir Ólafr konungr þeim drauma sína, ok þat með, at hann kvaðst hyggja, at þat væri guðs forsjá. En er þau funnu, at konungr hafði ráðit fyrir sér, at fara aptr til Noregs, þá bjóða þau honum allan þann fararbeina, er hann vildi af þeim þiggja. Konungr þakkar þeim fögrum orðum sinn góðvilja, segir, at hann vill fúsliga þiggja af þeim þat er hann þarf til ferðar sinnar.

Austanferð Ólafs or Garðaríki.

203. Þegar á bak jólum hélt Ólafr konungr á búnaði. Hann hafði nær 200 sinna manna; fékk Jarizleifr konungr öllum þeim eyki ok þar reiða með, svá sem þurfti. En er hann var búinn, þá fór hann. Leiddi Jarizleifr konungr hann ok Ingigerðr dróttning vegsamliga af hendi. En Magnús son sinn lét hann þar eptir með konungi. Þá fór Ólafr konungr austan, fyrst at frerum alt til hafsins. En er váraði ok ísa leysti, þá bjoggu þeir skip sín. En er þeir váru búnir ok byrr kom, þá sigla þeir, ok greiddist ferð sú vel. Kom Ólafr konungr skipum sínum við Gotland; spurði þar tíðindi bæði af Svíaveldi

ok Danmörku ok alt or Noregi; var þá spurt til sanns, at Hákon jarl var týndr, en land í Noregi var höfðingjalaust; þótti konungi ok hans mönnum þá vænt um sína ferð; sigldu þaðan, þá er byr gaf, ok héldu til Svíþjóðar. Lagði konungr liði sínu inn í Löginn, ok hélt upp í land til Áróss, gerði síðan menn á fund Önundar Svíakonungs, ok lagði stefnu við hann. Önundr konungr varð vel við orðsending mágs síns, ok fór til fundar við Ólaf konung, svá sem hann hafði orð til send. Kom ok til Ólafs konungs Ástríðr dróttning með þá menn, er henni höfðu fylgt. Var þar fagnafundr með öllum þeim; fagnar Svíakonungr vel Ólafi konungi mági sínum, er þeir hittust.

Frá lendum mönnum.

204. Nú skal segja, hvat þeir höfðust at í Noregi um þessar hríðir. Þórir hundr hafði Finnferð haft þessa tvá vetr; ok hafði hann verit hvárntveggja vetr lengi á fjalli, ok fengit of fjár. Hann átti margskonar kaup við Finna. Hann lét þar gera sér 12 hreinbjálfa með svá mikilli fjölkyngi, at ekki vápn festi á, ok síðr miklu en á hringabrynju. En hit síðara vár bjó Þórir langskip, er hann átti, ok skipaði húskörlum sínum. Hann stefndi saman bóndum, ok krafði leiðangrs alt um hina nerztu þinghá, dró þar saman mikit fjölmenni, fór norðan um várit með liði því. Hárekr or Þjóttu hafði mikinn liðsamnað ok fékk mikit lið. Urðu til þeirar farar miklu fleiri virðingamenn, þó at þessir sé ágætastir. Lýstu þeir yfir því, at liðsamnaðr sá skyldi fara móti Ólafi konungi, ok verja honum land, ef hann kvæmi austan.

Frá Einari þambarskelfi.

205. Einarr þambarskelfir hafði mest forráð út um Þrándheim, síðan er fráfall Hákonar jarls spurðist. Þótti honum þeir Eindriði feðgar vera bazt komnir til eigna þeira, er jarl hafði átt, ok lausafjár. Mintist Einarr þá heita þeira

ok vinmæla, er Knútr konungr hafði veitt honum at skilnaði. Lét þá Einarr búa skip gott er hann átti, gékk þar á sjálfr með mikit föruneyti. En er hann var búinn, hélt hann suðr með landi, ok síðan vestr um haf, ok létti eigi ferð sinni, fyrr en hann kom til Englands; fór þá þegar á fund Knúts konungs. Fagnaði konungr honum vel. Síðan bar Einarr upp erendi sín fyrir konung, segir svá, at hann var þá kominn at vitja heita þeira, er konungr hafði mælt, at Einarr skyldi bera tignarnafn yfir Noregi, ef Hákonar jarls væri eigi við kostr. Knútr konungr segir, at þat mál vissi alt annan veg við: hefi ek nú, segir hann, sent menn ok jartegnir mínar til Danmerkr til Sveins sonar míns, ok þat með, at ek hefi honum heitit ríki í Noregi; en ek vil halda við þik vináttu, skaltu hafa þvílíkar nafnbœtr af mér, sem þú hefir burði til, ok vera lendr maðr, en hafa veizlur miklar, ok vera því framar en aðrir lendir menn, sem þú ert meiri framkvæmdarmaðr en aðrir lendir menn. Sá Einarr þá um hlut sinn, hvert hans erendi mundi verða; býst hann þá til heimferðar. En er hann vissi fyrirætlan konungsins, ok svá þat, at mikil ván var, ef Ólafr konungr kvæmi austan, at ekki mundi friðsamligt í landi, kom Einari þat í hug, at ekki mundi undir at hrapa ferðinni meir, en svá sem hófligast væri, ef þeir skyldi berjast við Ólaf konung, en hafa ekki til framflutningar ríkis síns þá heldr en áðr. Sigldi Einarr þá í haf, er hann var at því búinn, ok kom svá til Noregs, at áðr váru fram komin þau tíðindi, er þar gerðust mest á því sumri.

Frá höfðingjum í Noregi.

206. Höfðingjar í Noregi héldu njósnum austr til Svíþjóðar ok suðr til Danmerkr, ef Ólafr konungr kvæmi austan or Garðaríki; féngu þeir þegar spurt, svá sem menn féngu skjótast farit, er Ólafr konungr var kominn til Svíþjóðar. En þegar er þat var sannspurt, þá fór herboð um land alt; var stefnt út almenning at liði; kom þá herr

saman. En þeir lendir menn, er váru af Ögðum ok Rogalandi ok Hörðalandi, þá skiptust þeir við; sneru sumir norðr, en sumir austr, ok þótti hvártveggja lið fyrir þurfa. Sneru austr synir Erlings af Jaðri með alt lið, þat er austr var frá þeim, ok váru þeir höfðingjar fyrir því liði. En norðr snerist Áslákr af Finneyju ok Erlendr or Gerði, ok þeir lendir menn, er norðr váru frá þeim. Þessir er nú eru nefndir, váru allir eiðsvarar Knúts konungs til þess at taka Ólaf konung af lífi, ef þeim gæfi fœri á því.

Ferð Haralds Sigurðarsonar.

207. En er þat spurðist í Noreg, at Ólafr konungr var austan kominn til Svíþjóðar, þá sömnuðust saman vinir hans, þeir er honum vildu lið veita. Var í þeim flokki tignastr maðr Haraldr Sigurðarson, bróðir Ólafs konungs. Hann var þá 15 vetra gamall, mikill maðr vexti ok roskinmannligr. Mart var þar annarra göfugra manna. Þeir féngu alls 6 hundruð manna, þá er þeir fóru af Upplöndum, ok stefndu með lið þat austr um Eiðaskóg til Vermalands. Síðan stefndu þeir austr um markir til Svíþjóðar; spurðust þá fyrir um ferðir Ólafs konungs.

Ferð Ólafs konungs or Svíþjóð.

208. Ólafr konungr var í Svíþjóð um várit, ok hafði þaðan njósnir norðr í Noreg, ok fékk þaðan þá eina spurn, at úfriðsamligt mundi þangat at fara, ok þeir menn er norðan kómu, löttu hann mjök at fara í landit. Hann hafði þá einráðit fyrir sér, at fara slíkt sem áðr. Ólafr konungr spurði máls Önund konung, hvern styrk hann mundi veita honum at sœkja land sitt. Önundr konungr svarar svá, segir at Svíum var lítit um at fara í Noreg herför: vitum vér, segir hann, at Norðmenn eru harðir ok orrostumenn miklir, ok illir heim at sœkja með úfriði; skal þat eigi seint at segja þér, hvat ek vil til leggja; ek mun fá þér 400 manna, ok velit af hirðsveitum mínum góða

hermenn ok vel búna til bardaga; síðan vil ek gefa þér lof til, at þú farir yfir land mitt, ok fáir þér lið alt, þat er þú mátt ok þér vill fylgja. Ólafr konungr tók þenna kost; bjóst síðan ferðar sinnar. Ástríðr dróttning var eptir í Svíþjóð, ok Úlfhildr konungsdóttir.

Ferð Ólafs konungs til Járnberalands.

209. En er konungr hóf ferð sína, þá kom til hans lið þat, er Svíakonungr fékk honum, ok váru þat 400 manna. Ferr konungr þær leiðir, er Svíar kunnu fyrir. Stefndu þeir upp á land til marka, ok kómu þar fram, er kallat er Járnberaland. Þar kom í móti konungi lið þat, er farit hafði af Noregi til móts við hann, sem hér er fyrr frásagt. Hitti hann þar Harald bróður sinn, ok marga aðra frændr sína ok vini, varð þat hinn mesti fagnaðarfundr. Höfðu þeir þá allir saman 12 hundruð manna.

Frá Dag Hringssyni.

210. Dagr er maðr nefndr, er svá segir, at hann var son Hrings konungs, þess er land hafði flýit fyrir Ólafi konungi. En menn segja, at Hringr væri son Dags Hringssonar, Haraldssonar hins hárfagra. Dagr var frændi Ólafs konungs; þeir feðgar Hringr ok Dagr höfðu staðfestz í Svíaveldi, ok höfðu þar fengit ríki til forráðs. Um várit, er Ólafr konungr var kominn austan til Svíþjóðar, sendi hann orð Dag frænda sínum þau, at Dagr skyldi ráðast til ferðar með honum með þann styrk allan, sem hann hefir til; en ef þeir fá land eignazt í Noregi, þá skyldi Dagr hafa ríki þar eigi minna en forellri hans hafði haft. En er þessi orðsending kom til Dags, þá féll honum þat vel í skap; lék honum landmunr mjök á at fara í Noreg, ok taka þar við ríki því, sem frændr hans höfðu fyrr haft. Svarar hann skjótt þessu máli, ok hét ferð sinni. Dagr var maðr skjótorðr ok skjótráðr, ákafamaðr mikill ok hreystimaðr, en engi spekingr at viti. Síðan samnaði hann sér

liði, ok fékk nær 12 hundruð manna; fór hann með þat lið til fundar við Ólaf konung.

Ferð Ólafs konungs.

211. Ólafr gerði orð frá sér í bygðir, ok sendi orð þeim mönnum, er þat vildi hafa til féfangs sér, at afla hlutskiptis ok hafa upptektir þær, er úvinir konungs sæti yfir, þá skyldu þeir til hans koma ok honum fylgja. Ólafr konungr flutti þá her sinn, ok fór um markbygðir, en sumt um eyðimerkr, ok optliga um vötn stór. Þeir drógu eða báru skipin eptir sér milli vatnanna. Fjöldi dreif liðs til konungs markamanna, ok sumt stigamenn; er þar víða síðan kallat Ólafsbúðir, sem hann hafði náttstaði. Hann létti eigi ferðinni fyrr en hann kom fram á Jamtaland; fór þá síðan norðr til Kjalar. Skiptist lið hans í bygðirnar ok fór mjök sundrlaust, meðan þeir vissu ekki úfriðar vánir. En jafnan er þeir skiptu liði sínu, þá fylgði konungi Norðmanna lið, en Dagr fór þá í annan stað með lið sitt, en Svíar í þriðja stað með sínu liði.

Frá stigamönnum.

212. Menn þeir eru nefndir, er annarr hét Gaukaþórir en annarr Afrafasti; þeir váru stigamenn ok hinir mestu ránsmenn, höfðu með sér 30 manna, sinna maka. Þeir brœðr váru meiri ok sterkari en aðrir menn; eigi skorti þá áræði ok hug. Þeir spurðu til hers þess, er þar fór yfir land, ok mæltu sín á milli, at þat mundi vera snjallræði at fara til konungs, ok fylgja honum til lands síns, ok ganga þar í fólkorrostu með honum, ok reyna sik svá; því at þeir höfðu ekki fyrr í bardögum verit, þeim er liði væri fylkt til. Var þeim þat forvitni mikil, at sjá konungs fylking. Þetta ráð líkaði vel förunautum þeira; gerðu þá ferð sína til fundar við konung. En er þeir koma þar, þá ganga þeir með sveit sína fyrir konung, ok höfðu þeir förunautar alvæpni sitt. Þeir kvöddu hann.

Hann spurði, hvat mönnum þeir sé. Þeir nefndu sik, ok sögðu, at þeir váru þar landsmenn. Þá bera þeir upp erendi sín, ok buðu konungi at fara með honum. Konungr segir, at honum leizt svá, sem í slíkum mönnum muni vera góð fylgð: ek em fúss, segir hann, við slíkum mönnum at taka, eða hvárt erut þér kristnir menn? segir hann. Gaukaþórir svarar, segir, at hann var hvárki kristinn né heiðinn: höfum vér félagar engan annan átrúnað, en trúm á orku ok afl okkat ok sigrsæli, ok vinnst okkr þat at gnógu. Konungr svarar: Skaði mikill, er menn svá liðmannligir skulu eigi á Krist trúa, skapara sinn. Þórir svarar: Er nökkurr sá í þínu föruneyti, konungr! kristmaðrinn, er meira hafi á degi vaxit, en vit brœðr? Konungr bað þá skírast láta ok taka trú rétta þar með: ok fylgit mér síðan; skal ek þá gera ykkr virðingamenn mikla; en ef þit vilit þat eigi, þá farit aptr til iðnar ykkarrar. Afrafasti svarar, segir, at hann vildi ekki við kristni taka. Snúa þeir síðan í brott. Þá mælti Gaukaþórir: Þetta er skömm mikil, er konungr þessi gerir oss liðrækja; þar kom ek aldri fyrr, er ek væra eigi hlutgengr við aðra menn; skal ek aldri aptr hverfa at svá geru. Síðan slógust þeir í sveit með markamönnum öðrum, ok fylgðu flokkinum. Sœkir þá Ólafr konungr vestr til Kjalar.

Sýn Ólafs konungs.

213. En er Ólafr konungr fór austan um Kjöl, ok sótti þá vestr af fjallinu, svá at land lægði þaðan vestr at sjá, ok sá þá þannug landit. Mart lið fór fyrr en konungr, ok mart síðar; reið hann þar, er rúmt var um hann; var hann hljóðr, mælti ekki við menn; reið hann svá langa hríð dags, at hann sást lítt um. Þá reið byskup at honum ok mælti, spurði, hvat hann hugsaði, er hann var svá hljóðr; því at konungr var jafnan glaðr ok margmálugr við menn sína í ferðinni, ok gladdi svá alla þá, er nær honum váru. Þá svarar konungr með áhyggju mikilli:

Undarliga hluti hefir borit fyrir mik um hríð; ek sá nú yfir Noreg, er ek leit vestr af fjallinu; kom mér þá í hug, at ek hafða margan dag glaðr verit í því landi; mér gaf þá sýn, at ek sá um allan Þrándheim, ok því næst um allan Noreg; ok svá lengi sem sú sýn hafði verit fyrir augum mér, þá sá ek æ því víðara, alt þar til er ek sá um alla veröld, bæði lönd ok sæ; ek kenda gerla þá staði, er ek hafða fyrr komit ok sét; jafngreiniliga sá ek þá staði, er ek hefi eigi fyrr sét, suma þá, er ek hefi haft spurn af, en jafnvel hina er ek hefi eigi fyrr heyrt getit, bæði bygða ok úbygða, svá vítt sem veröldin er. Byskup segir, at sú sýn var heilaglig ok stórmerkilig.

Jartegn um akr.

214. Síðan er konungr sótti ofan af fjallinu, þá var bœr sá fyrir þeim, er á Súlu heitir, í ofanverðri bygðinni í Verdœlafylki. En er þeir sóttu ofan at bœnum, þá lágu akrar við veginn. Konungr bað menn fara spakliga ok spilla eigi eign fyrir bónda. Gerðu menn þat vel, meðan konungr var við; en þær sveitir, er síðar fóru, þá gáfu ekki þessu gaum, ok hljópu menn svá um akrinn, at hann var allr lagðr at jörðu. Sá búandi, er þar bjó, er nefndr Þorgeirr flekkr. Hann átti tvá sonu vel frumvaxta. Þorgeirr fagnaði vel konungi ok hans mönnum, ok bauð honum allan þann forbeina, er hann hafði föng á. Konungr tók því vel, ok spurði þá Þorgeir at tíðindum, hvat títt væri þar í landi, eða hvárt samnaðr nökkurr mundi þar vera gerr í móti honum. Þorgeirr segir, at lið mikit var saman dregit þar í Þrándheimi, ok þar váru komnir lendir menn bæði sunnan or landi ok norðan af Hálogalandi: en eigi veit ek, segir hann, hvárt þeir ætla því liði at stefna yðr í mót eða í annan stað. Síðan kærði hann fyrir konungi skaða sinn ok úspekt konungsmanna, er þeir höfðu niðr brotit ok troðit akra hans alla. Konungr segir, at þat var illa orðit, at honum var mein gert. Síðan reið

konungrinn til, þar sem akrinn hafði staðit, ok sá at akrinn var allr at jörðu lagðr. Hann reið umhverfis, ok mælti síðan: Þess vænti ek, búandi! at guð mun leiðrétta skaða þinn, ok mun akr þessi betri á viku fresti. Ok varð þat hinn bezti akr, sem konungr sagði. Konungr dvaldist þar um nótt. En at morni bjó hann ferð sína. Hann segir, at Þorgeirr bóndi skyldi fara með honum. En hann bauð til ferðar tvá sonu sína. Þá segir konungr, at þeir skulu eigi fara með honum. En sveinarnir vildu þó fara. Konungr bað þá eptir vera. En er þeir vildu eigi letjast, þá vildu hirðmenn konungs binda þá. Konungr mælti, er hann sá þat: Fari þeir, aptr munu þeir koma. Svá fór, sem konungr sagði, um sveinana.

Skírðir markamenn.

215. Þá flytja þeir her sinn út til Stafs. En er konungr kom á Stafamýrar, þá átti hann dvöl. Þá spurði hann til sanns, at bœndr fóru með her móti honum, ok þat, at þá mundi hann orrostu eiga brátt. Þá kannaði konungr lið sitt, ok var skorat manntal; þá fundust í hernum 9 hundruð heiðinna manna. En er konungr vissi þat, þá bað hann þá skírast láta, sagði svá, at hann vill eigi heiðna menn hafa í orrostu með sér: munu vér, segir hann, ekki mega treystast liðsfjölda; guði skulu vér treystast, því at með (hans) krapti ok miskunn munu vér sigr fá; en eigi vil ek blanda heiðnu fólki við menn mína. En er þat heyrðu heiðingjar, þá báru þeir saman ráð sín, ok at lyktum létu skírast 400 manna, en 500 neittu kristni; ok sneri þat lið aptr til síns lands. Þá ganga þar fram þeir brœðr með sitt lið, Gaukaþórir ok Afrafasti, ok bjóða konungi enn gengi sitt. Hann spyrr, ef þeir hefði þá skírn tekit. Gaukaþórir segir, at þat var eigi. Konungr bað þá taka skírn ok trú rétta, en fara á brott at öðrum kosti. Þeir sneru þá frá í brott, ok tóku tal sín í milli, ok réðu um, hvert ráð upp skyldi taka.

Þá mælti Afrafasti: Svá er at segja frá mínu skapi, at ek vil ekki aptr hverfa; mun ek fara til orrostu, ok veita lið öðrum hvárum; en eigi þykki mér skipta, í hvárum flokki ek em. Þá svarar Gaukaþórir: Ef ek skal til orrostu fara, þá vil ek konungi lið veita, því at honum er liðsþörf meiri; en ef ek skal á guð nökkut trúa, hvat er mér verra, at trúa á Hvítakrist en á annat guð. Nú er þat mitt ráð, at vér látim skírast, ef konungi þykkir þat miklu máli skipta; förum þá síðan til orrostu með honum. Þessu játa þeir allir; ganga síðan til konungs, ok segja. at þeir vilja þá skírn taka. Váru þeir þá skírðir af kennimönnum, ok váru byskupaðir. Konungr tók þá í hirðlög með sér, ok sagði, at þeir skyldu vera undir merki hans í orrostu.

Tala Ólafs konungs.

216. Ólafr konungr hafði þá til sanns spurt, at skamt mundi vera til þess, er hann mundi orrostu eiga við bœndr. En síðan er hann hafði kannat lið sitt, ok skorat var manntal, ok hafði hann þá meir en 30 hundruð manna, ok þótti þat þá vera mikill herr á einum velli. Síðan talaði konungr fyrir liðinu, ok mælti svá: Vér höfum mikinn her ok frítt lið. Nú vil ek segja mönnum, hverja skipan ek vil hafa á liði váru. Ek mun láta fara merki mitt fram í miðju liði, ok skal þar fylgja hirð mín ok gestir, ok þar með þat lið, er til vár kom af Upplöndum, ok svá þat lið, er hér kom til vár í Þrándheimi. En til hœgri handar frá mínu merki skal vera Dagr Hringsson, ok með honum þat lið alt, er hann hafði til föruneytis við oss. Skal hann hafa annat merki. En til vinstri handar frá minni fylking skal vera þat lið, er Svíakonungr fékk oss, ok alt þat lið, er til vár kom í Svíaveldi. Skulu þeir hafa hit þriðja merki. Vil ek, at menn skiptist í sveitir, ok heimtist saman frændr ok kunnmenn, því at þá mun hverr annars bezt gæta, ok hverr annan kenna. Vér skulum marka lið várt alt, gera herkumbl á hjálmum várum ok skjöldum,

draga þar með bleiku á krossinn helga. En ef vér komum í orrostu, þá skulu vér hafa allir eitt orðtak: fram, fram, kristmenn, krossmenn, konungsmenn! Vér munum hljóta þunnar fylkingar, ef vér höfum lið færa, því at ek vil, at þeir kringi eigi um oss sínu liði. Skiptist menn nú í sveitir. En síðan skal sveitum skipa í fylkingar, ok viti þá hverr sína stöðu, ok gefi gaum at, hvert hann er frá merki því, er hann er undir skipaðr. Vér munum nú halda várri fylkingu, ok skulu menn hafa alvæpni dag ok nótt, þar til er vér vitum, hvar fundr várr mun verða ok búanda. Síðan er konungr hafði talat, þá fylktu þeir liði sínu, ok skipuðu eptir því sem konungr hafði fyrir mælt.

Málstefna Ólafs konungs.

217. Eptir þat átti konungr stefnu við sveitarhöfðingja. Váru þá komnir þeir menn, er konungr hafði sent í heraðit at krefja bœndr liðs. Þeir kunnu þau tíðindi or bygðinni at segja, þar sem þeir höfðu farit, at víða var aleyða at vígjum mönnum; ok var þat fólk farit í bóndasamnað; en þar sem þeir hittu menn, þá vildu fáir þeim fylgja, en flestir svöruðu því, at fyrir þá sök sátu heima, at þeir vildu hvárigum fylgja, vildu eigi berjast móti konungi, ok eigi móti frændum sínum; höfðu þeir fátt lið fengit. Þá spurði konungr menn ráðs, hvat sýndist tiltœkiligast. Finnr Árnason svarar máli konungs: Segja mun ek, segir hann, hvernug gert mundi, ef ek skylda ráða; þá mundu vér fara herskildi um allar bygðir, ræna fé öllu, en brenna svá vendiliga bygð alla, at aldri stœði kot eptir, gjalda svá bóndum dróttinssvikin. Hygg ek, at margr mundi þá lauss vera við flokkinn, ef hann sér heim reyk eða loga til húsa sinna, en veit úgerla, hvat títt er um börn eða konur eða gamalmenni, feðr þeira eða mœðr, eða annat frændlið. Vænti ek, segir hann, ef nökkurir ráða til at rjúfa samnaðinn, at þá muni brátt þynnast fylkingar þeira; því at svá er bóndum gefit, at þat ráð, er þá er nýjast, þat er

þá öllum kærst. En er Finnr lauk máli sínu, þá gerðu menn þar at góðan róm; líkaði mörgum vel at ráða til féfanga, en öllum þóttu bœndr makligir til skaða, en líkligt þat er Finnr sagði, at bœndr mundu vera margir lausir við samnaðinn. Þormóðr Kolbrúnarskáld kvað þá vísu:

Brennum öll fyrir innan
Inney þau er vér finnum,
land tegask herr með hjörvi,
hverbjörg, fyrir gram verja.
Ýs, hafi allir húsa
Innþrœndir kol sinna,
angr skal kveykt í klungri,
köld, ef ek má valda.

En er Ólafr konungr heyrði ákafa lýðsins, þá krafði hann sér hljóðs ok mælti síðan: Hafa bœndr verðleik til þess, at svá væri gert, sem þér vilit; þat vita þeir ok, at ek hefi gert þat, at brenna innin fyrir þeim, ok veitt þeim aðrar stórar refsingar. Gerða ek þá þat, at brenna fyrir þeim, er þeir höfðu áðr gengit af trú sinni ok tekit upp blót, en vildu ekki láta at orðum mínum; áttu vér þá guðs réttar at reka. Nú eru þessi dróttinssvik miklu minna verð, þótt þeir haldi eigi trú sína við mik, ok munu þó þessi eigi þykkja vel sama þeim, er manndómsmenn vilja vera. Nú á ek hér nökkuru heimilla at veita nökkura fríun, er þeir misgera við mik, en þá er þeir hötuðust við guð. Nú vil ek, at menn fari spakliga ok geri engi hervirki. Vil ek fara fyrst til fundar við bœndr; ok sættumst vér, þá er vel. En ef þeir halda bardaga í móti oss, þá eru þar tveir kostir fyrir höndum, ok ef vér föllum í orrostu, þá er því vel ráðit, at fara þangat eigi með ránfé; en ef vér sigrumst, þá skulu þér vera arftökumenn þeira, er nú berjast móti oss, því at þeir munu þar sumir falla, en sumir flýja, ok hafa hvárirtveggju fyrirgert allri eigu sinni; en þá er gott at ganga til búa stórra, en bœir vegligir, en þess nýtr engi maðr er brent er; svá ránfé ferr at spjöllum miklu meiri hluti, en þat er nýtt verðr af. Skulu vér nú fara dreift út eptir bygðinni, ok hafa með oss alla vígja menn, þá er vér fám; skulu menn ok höggva bú, eða taka aðra vist, sem menn þurfu til at fœða

sik, en menn geri ekki annat spellvirki. Vel þykki mér, at drepnir sé njósnarmenn bónda, ef þér takit þá. Skal Dagr fara ok hans lið hit nørðra ofan eptir dalnum. En ek mun fara út þjóðveginn, ok hittumst at kveldi; höfum allir eitt náttból.

Frá skáldum Ólafs konungs.

218. Svá er sagt, at þá er Ólafr konungr fylkti liði sínu, þá skipaði hann mönnum í skjaldborg, er halda skyldi fyrir honum í bardaga, ok valdi þar til þá menn, er sterkastir váru ok snarpastir. Þá kallaði konungr til sín skáld sín, ok bað þá ganga í skjaldborgina: skulut þér, segir hann, hér vera, ok sjá þau tíðindi er hér gerast; er yðr þá eigi segjandi saga til; því at þér skulut frá segja ok yrkja um síðan. Þar var þá Þormóðr Kolbrúnarskáld, ok Gizurr gullbrá, fóstri Hofgarðarefs, ok hinn þriði Þorfinnr munnr. Þá mælti Þormóðr til Gizurar: Stöndum eigi svá þröngt, lagsmaðr! at eigi nái Sigvatr skáld rúmi sínu, þá er hann kemr; hann mun vera vilja fyrir konungi, ok ekki mun konungi annat líka. Konungr heyrði þetta ok svaraði: Ekki þarf Sigvat at sneiða, þótt hann sé eigi hér; opt hefir hann mér vel fylgt; hann mun nú biðja fyrir oss, ok mun þess enn allmjök þurfa. Þormóðr segir: Vera má þat, konungr! at þér sé nú bœna mest þörf; en þunt mundi vera um merkistöngina, ef allir hirðmenn þínir væri nú á Rúmavegi; var þat ok satt, at vér töldum þá at því, er engi fékk rúm fyrir Sigvati, þótt mæla vildi við þik. Þá mæltu þeir skáldin sín á milli, sögðu at þat væri vel fallit, at yrkja áminningarvísur nökkurar um þau tíðindi, er þá mundu brátt at höndum berast. Þá kvað Gizurr:

Skala úglaðan ifa,
orð fregni þat, borða
búumk við þröng á þingi!
þegns dóttir mik fregna,
þótt sigrunnar svinnir
segi ván Heðins kvánar;
verum í ála éli
austr bragningi at trausti.

Þá kvað Þorfinnr munnr aðra vísu:

Røkkr at regni miklu
randar garðs ens harða,
vill við vísi snjallan
Verdœla lið berjask.
Verjum allvald örvan,
ölum teitan má sveita,
fellum Þrœndr í Þundar,
þess eggjumk vér, hreggi.

Þá kvað Þormóðr:

Ála þrøngr at éli,
örstiklandi! miklu;
skyldu eigi skelknir hauldar,
skálmöld vex nú, fálma.
Búumk við sókn, en slœkni
seggr skyli orð um forðask,
er at geirþingi göngum,
gunnreifr, með Óleifi.

Vísur þessar námu menn þá þegar.

Sálugjöf Ólafs konungs.

219. Síðan bjó konungr ferð sína ok sótti út eptir dalnum; hann tók sér náttból, ok kom þar þá saman alt lið hans, ok lágu um nóttina úti undir skjöldum sínum. En þegar er lýsti, bjó konungr herinn. Fluttust þá enn út eptir dalnum, er þeir váru at því búnir. Þá kómu til konungs bœndr mjök margir, ok géngu flestir í lið með honum, ok kunnu allir eitt at segja, at lendir menn höfðu saman dregit her úvígjan, ok þeir ætluðu bardaga at halda við konung. Þá tók konungr margar merkr silfrs ok fékk í hendr einum búanda, ok mælti síðan: „Fé þetta skaltu varðveita, ok skipta síðan, leggja sumt til kirkna, en sumt gefa kennimönnum, sumt ölmusumönnum, ok gefa fyrir líf ok sál þeira manna, er falla í orrostu ok berjast í móti oss. Bóndi svarar: Skal fé þetta gefa til sálubótar yðrum mönnum, konungr? Þá svarar konungr: Þetta fé skal gefa fyrir sál þeira manna, er með bóndum eru í orrostu ok falla fyrir vápnum várra manna; en þeir menn er oss fylgja í orrostu, ok þar falla, þá munu vér bjargast at allir saman.

Frá Þormóði Kolbrúnarskáldi.

220. Þá nótt er Ólafr konungr lá í samnaðinum, ok áðr er frásagt, vakti hann löngum, ok bað til guðs fyrir sér ok liði sínu, ok sofnaði lítt; rann á hann höfgi móti deginum; en er hann vaknaði, þá rann dagr upp. Konungi þótti heldr snemt at vekja herinn. Þá spurði hann, hvar Þormóðr skáld væri. Hann var þar nær ok svarar, spurði, hvat konungr vildi honum. Konungr segir: Tel þú oss kvæði nökkut. Þormóðr settist upp ok kvað hátt mjök, svá at heyrði um allan herinn. Hann kvað Bjarkamál hin fornu, ok er þetta upphaf:

Dagr er upp kominn,
dynja hana fjaðrar,
mál er vílmögum
at vinna erfiði.
Vaki ok æ vaki
vina höfuð,
allir hinir œztu
Aðils um sinnar.

Hár hinn harðgreipi,
Hrólfr skjótandi,
ættumgóðir menn,
þeir er ekki flýja.
Vekka ek yðr at víni
né at vífs rúnum,
heldr vek ek yðr at hörðum
Hildar leiki.

Þá vaknaði liðit. En er lokit var kvæðinu, þá þökkuðu menn honum kvæðit, ok fannst mönnum mikit um, ok þótti vel til fundit, ok kölluðu kvæðit húskarlahvöt. Konungr þakkaði honum skemtan sína. Síðan tók konungr gullhring, er stóð hálfa mörk, ok gaf Þormóði. Þormóðr þakkaði konungi gjöf sína, ok mælti: Góðan eigum vér konung, en vant er nú at sjá, hversu langlífr konungr verðr; sú er bœn mín, konungr! at þú látir okkr hvárki skiljast lífs né dauða. Konungr svarar: Allir munu vér saman fara, meðan ek ræð fyrir, ef þér vilit eigi við mik skiljast. Þormóðr mælti: Þess vætti ek, konungr! hvárt sem friðr er betri eða verri, at ek sjá nær yðr staddr, meðan ek á þess kost, hvat sem vér spyrjum til, hvar Sigvatr ferr með gullinhjaltann. Síðan kvað Þormóðr:

Þér mun ek enn, unz öðrum,
allvaldr, náir skáldum,
— nær vættir þú þeira? —
þingdjarfr, um kné hvarfa.

Braut komumk vér, þó at veitim
valtafn frekum hrafni,
vizk eigi þat, vága
viggruðr, eða hér liggjum.

Ólafr konungr kemr á Stiklastaði.

221. Ólafr konungr flutti herinn út eptir dalnum. Fór þá enn Dagr með sínu liði aðra leið. Konungr létti eigi ferð sinni áðr hann kom út á Stiklastaði. Þá sá þeir her bónda, ok fór þat lið dreift mjök, ok var svá mikill fjöldi, at af hverjum stig dreif liðit, en víða þat er stórflokkar fóru saman. Þeir sá, hvar sveit manna fór ofan or Veradal, ok höfðu þeir á njósn verit, ok fór nær því, sem lið konungs var, ok fundu eigi fyrr, en svá skamt var í milli þeira, at menn máttu kennast. Þar var Hrútr af Viggju með 30 manna. Síðan mælti konungr, at gestir skyldu fara at móti Hrúti ok taka hann af lífi. Váru menn þess verks fljótir. Þá mælti konungr til þeira Íslendinga: Svá er mér sagt, at þat sé siðr á Íslandi, at bœndr sé skyldir á haustum at gefa húskörlum sínum slagasauð; nú vil ek þar gefa yðr hrút til slátrs. Þeir hinir íslenzku váru þess verks auðeggjaðir, ok fóru þegar at Hrúti með öðrum mönnum; var Hrútr drepinn, ok öll sveit sú er honum fylgði. Konungr nam staðar ok stöðvaði her sinn, er hann kom á Stiklastaði. Bað konungr menn stíga af hestum, ok búast þar um. Menn gerðu sem konungr mælti. Síðan var skotit á fylking, ok sett upp merkin. Dagr var þá enn eigi kominn með sitt lið, ok misti þess fylkingararmsins. Þá mælti konungr, at þeir Upplendingar skyldu þar fram ganga, ok taka upp merkin; þykki mér þat ráð, segir konungr, at Haraldr bróðir minn sé eigi í orrostu, því at hann er barn at aldri. Haraldr svarar: Ek skal vera at vísu í orrostu, en ef ek em svá ústerkr, at ek má eigi valda sverðinu, þá kann ek þar gott ráð til, at binda skal höndina við meðalkaflann; engi skal vera viljaðr betr

en ek at vera úþarfr þeim bóndunum; vil ek fylgja sveitungum mínum. Svá segja menn, at Haraldr kvað þá vísu þessa:

Þora mun ek þann arm verja,
þat er ekkju munr nekkvat,
rjóðum vér af reiði
rönd, er ek í hlýt standa.
Gengrat greppr hinn ungi
gunnblíðr, þar er slög ríða,
herða menn at morði
mót, á hæl fyrir spjótum.

Haraldr réð því, at hann var í orrostu.

Frá Þorgilsi Hálmusyni.

222. Þorgils Hálmuson er maðr nefndr, bóndi sá er þá bjó á Stiklastöðum, faðir Gríms góða. Þorgils bauð konungi liðsemd sína ok at vera í bardaga með honum. Konungr bað hann hafa þökk fyrir boð sitt: En ek vil, segir konungr, at þú, búandi! sér eigi í bardaga; veit oss heldr hitt, at bjarg mönnum várum eptir bardaga, þeim er sárir eru, en veit hinum umbúnað, er falla í orrostu; svá, ef þeir atburðir verða, búandi! at ek fell í bardaga þessum, veit þá þjónostu líki mínu, sem nauðsyn berr til, ef þér er þat eigi bannat. Þorgils hét þessu konungi, sem hann beiddi.

Tala Ólafs konungs.

223. En er Ólafr konungr hafði fylkt liði sínu, þá talaði hann fyrir þeim, mælti svá, at menn skyldu herða hugi sína ok ganga djarfliga fram, ef orrosta verðr, segir hann: Höfum vér lið gott ok mikit, en þótt bœndr hafi lið meira nökkuru, þá mun auðna ráða sigri. Er því fyrir yðr at lýsa, at ek mun eigi flýja or orrostu þessi; skal ek annathvárt sigrast á bóndum, eða falla hér elligar. Vil ek þess biðja, at sá hlutr komi upp, er guð sér, at mér gegnir bezt. Skulum vér því treystast, at vér höfum réttara at mæla en bœndr, ok því þar með, at guð muni oss frelsa eigur várar eptir orrostu þessa, en elligar veita oss miklu meiri laun fyrir þat lát, er vér fám hér, en vér kunnim sjálfir at œskja oss. En ef ek hlýt

um at mæla eptir orrostu, þá skal ek gœða yðr hvern eptir sínum verðleikum, ok því, hvernug hverr gengr fram í orrostu; mun þá, ef vér höfum sigr, vera gnógt bæði lönd ok lausir aurar at skipta því með yðr, er nú fara með áðr úvinir várir. Veitum sem harðasta atgöngu hina fyrstu, því at skjótt mun um skipta, ef liðsmunr er mikill, eigum vér sigrs ván af skjótum atburðum; en hitt mun oss þungt falla, ef vér berjumst til mœði, svá at menn verði fyrir því úvígir; munu vér eiga minna deildarlið en þeir, er ymsir ganga fram, en sumir hlífast ok hvílast. En ef vér gerum svá harða hríðina, at þeir snúa undan, er fremstir eru, þá mun hverr falla yfir annan, ok verða þeira úfarar þess at meiri, er þeir eru fleiri saman. En er konungr hætti rœðunni, þá gerðu menn mikinn róm at máli hans, ok eggjaði hverr annan.

Frá Þórði Fólasyni.

224. Þórðr Fólason bar merki Ólafs konungs. Svá segir Sigvatr skáld í erfidrápu þeiri, er hann orti um Ólaf konung, ok stælti eptir Uppreistarsögu:

Þórð frá ek þat sinn herða,
þreifsk sókn, með Óleifi,
góð fóru þar, geirum
gört víg, saman hjörtu.
Stöng bar hátt fyrir Hringa
hjaldrmóðum gram bróðir,
fult vann, fagrla gylta,
framlundaðr, Ögmundar.

Frá búnaði Ólafs konungs.

225. Ólafr konungr var svá búinn, at hann hafði hjálm gyltan á höfði, en hvítan skjöld, ok lagðr á með gulli kross hinn helgi; í annarri hendi hafði hann kesju, þá er nú stendr í Kristskirkju við altara. Hann var gyrðr sverði því, er Hneitir var kallat, hit bitrasta sverð, ok gulli vafiðr meðalkaflinn. Hann hafði hringabrynju. Þess getr Sigvatr skáld:

Öld vann Ólafr felda,
öflgan sigr, hinn digri,
gékk sóknþorinn sœkja
sinjor fram í brynju.
En þeir er austan nenna,
óx hildr með gram mildum,
mart segi ek bert, í bjarta
blóðröst Svíar óðu.

Draumr Ólafs konungs.

226. En er Ólafr konungr hafði fylkt liði sínu, þá váru bœndr enn hvergi nær komnir. Þá mælti konungr, at liðit skyldi niðr setjast ok hvíla sik. Settist konungr þá sjálfr niðr, ok alt lið hans, ok sátu rúmt. Hann hallaðist, ok lagði höfuðit í kné Finni Árnasyni. Þá rann á hann svefn, ok var þat um hríð. Þá sá þeir her bónda, ok sotti þá liðit til móts við þá, ok höfðu upp sett merki sín, ok var þat hinn mesti múgr manns. Þá vakti Finnr konung, ok sagði honum, at bœndr sóttu þá til þeira. En er konungr vaknaði, mælti hann: Hví vaktir þú mik, Finnr! ok lézt mik eigi njóta draums míns? Finnr svarar: Ekki mundi þik þat dreyma, at eigi mundi skyldra at vaka ok búast við herinum, er at oss ferr; eða sér þú eigi, hvar nú er kominn bóndamúgrinn? Konungr svarar: Ekki eru þeir enn svá nær oss, at eigi væri betr, at ek hefða sofit. Þá mælti Finnr: Hvat dreymdi þik, konungr! þess er þér þykkir svá mikil missa í, er þú vaknaðir eigi sjálfr? Þá segir konungr draum sinn, at hann þóttist sjá stiga háfan, ok ganga þar eptir í lopt upp svá langt, at hann þóttist sjá at himininn opnaði, ok þangat var stiginn til. Var ek þá, segir hann, kominn í hit efsta stig, er þú vaktir mik. Finnr svarar: Ekki þykkir mér draumr sjá svá góðr, sem þér mun þykkja; ætla ek þetta munu vera fyrir feigð þinni, ef þat er nökkut annat en svefnórar einar, er fyrir þik bar.

Skírðr Arnljótr gellini.

227. Enn varð sá atburðr, þá er Ólafr konungr var kominn á Stiklastaði, at maðr einn kom til hans. En þat var eigi af því undarligt, at margir menn kómu til konungs þar or heruðum, en því þótti þat nýnæmi, at þessi maðr var ekki öðrum líkr, þeim er þá höfðu til konungs komit. Hann var maðr svá hár, at engi annarra tók betr en í öxl honum; hann var allfríðr maðr sýnum ok fagrhárr. Hann

var vel vápnaðr, hafði hjálm allfríðan ok hringabrynju, skjöld rauðan, ok gyrðr með sverði búnu, hafði í hendi gullrekit spjót mikit, ok svá digrt skaptit, at handfyllr var í. Sá maðr gékk fyrir konung ok kvaddi hann, ok spurði, ef konungr vildi þiggja lið at honum. Konungr spurði, hvert nafn hans væri eða kynferð, eða hvar hann var landsmaðr. Hann svarar: Ek á kyn á Jamtalandi ok Helsingjalandi: ek em kallaðr Arnljótr gellini; kann ek yðr þat helzt frá at segja, at ek veitta forbeina mönnum þínum, þeim er þér sendut til Jamtalands at heimta þar skatt; fékk ek þeim í hendr silfrdisk, er ek senda yðr til jartegna, at ek vilda vera vinr yðarr. Þá spurði konungr, hvárt Arnljótr væri kristinn maðr eða eigi. Hann segir þat frá átrúnaði sínum, at hann trúði á mátt sinn ok megin; hefir mér sá átrúnaðr unnizt at gnógu hér til; en nú ætla ek heldr at trúa á þik, konungr! Konungr svarar: Ef þú vill á mik trúa, þá skaltu því trúa, er ek kenni þér; því skaltu trúa, at Jesus Kristr hefir skapat himin ok jörð ok menn alla, ok til hans skulu fara eptir dauða allir menn, þeir er góðir eru ok réttrúaðir. Arnljótr svarar: Heyrt hefi ek getit Hvítakrists, en ekki er mér kunnigt um athöfn hans, eða hvar hann ræðr fyrir; nú vil ek trúa því öllu, er þú segir mér; vil ek fela á hendi þér alt mitt ráð. Síðan var Arnljótr skírðr; kendi konungr honum þat af trúnni, er honum þótti skyldast vera, ok skipaði honum í öndverða fylking ok fyrir merki sínu. Þar var ok Gaukaþórir ok Afrafasti ok sveitungar þeira.

Frá samnaði í Noregi.

228. Frá því er nú at segja, er áðr var frá horfit, at lendir menn ok bœndr höfðu saman dregit her úvígjan, þegar er þeir spurðu, at konungr var austan farinn or Garðaríki. ok hann var kominn til Svíþjóðar. En er þeir spurðu, at hann var austan kominn til Jamtalands, ok hann ætlaði at fara austan um Kjöl til Veradals, þá stefndu þeir herinum

inn í Þrándheim, ok sömnuðu þá saman þar allri alþýðu, þegn ok þræl, ok fóru svá inn til Veradals, ok höfðu þar svá mikit lið, at engi maðr var sá þar, er í Noregi hefði sét jafnmikinn her saman koma. Var þar, sem jafnan kann verða í miklum her, at lið var þar allmisjafnt; þar var mart lendra manna, ok mikill fjöldi ríkra búanda, en þó var hitt allr múgr, er váru þorparar ok verkmenn; ok var þat allr meginherrinn, er þar hafði saman samnazt í Þrándheimi; var þat lið allmjök geyst til fjándskapar við konung.

Frá Sigurði byskupi.

229. Knútr konungr hinn ríki hafði lagt undir sik land alt í Noregi, sem fyrr var ritat, ok þat með, at hann setti þar til ríkis Hákon jarl. Hann fékk jarli hirðbyskup þann, er Sigurðr er nefndr; var hann danskr at kyni, ok hafði lengi verit með Knúti konungi. Var byskup sá ákafamaðr í skapi ok sundrgerðamaðr í orðum sínum; veitti hann Knúti konungi orðafullting alt, þat er hann kunni, en var hinn mesti úvinr Ólafs konungs. Sá byskup var í her þessum ok talaði optliga fyrir búandaliði, ok eggjaði mjök uppreistar móti Ólafi konungi.

Tala Sigurðar byskups.

230. Sigurðr byskup talaði á einu húsþingi, þar sem þá var mikit fjölmenni. Hann tók svá til orða: Hér er nú saman komit mikit fjölmenni, svá at í þessu fátœkja landi mun eigi kostr at sjá meira her innlenzkan; skyldi yðr nú vel í hald koma þessi styrkr fjölmennis, því at nú er œrin nauðsyn til, ef Ólafr þessi ætlar enn eigi af at láta at herja á yðr. Vandist hann því þegar á unga aldri at ræna ok drepa menn, ok fór til þess víða um lönd; en at lyktum sneri hann hingat til lands, ok hóf svá upp, at hann úvingaðist mest þeim, er beztir menn váru ok ríkastir, Knúti konungi, er allir eru skyldastir at þjóna, sem

kunnu, ok settist hann í skattland hans. Slíkt sama veitti hann Ólafi Svíakonungi, en jarlana Svein ok Hákon rak hann á brott af ættleifðum sínum; en sjálfs síns frændum var hann þó grimmastr, er hann rak konunga alla á brott af Upplöndum; ok var þat þó vel sums kostar, því at þeir höfðu áðr brugðit trú sinni ok svardögum við Knút konung, en fylgt þessum Ólafi at hverju úráði, er hann tók upp. Nú sleit þeira vináttu makliga; hann veitti þeim meizlur, en tók undir sik ríki þeira, eyddi svá í landinu öllum tignum mönnum. En síðan munut þér vita, hvernug hann hefir búit við lenda menn, drepnir eru hinir agæztu, en margir orðnir landflótta fyrir honum. Hann hefir ok víða farit um land þetta með ránsflokkum, brent heruðin, en drepit ok rænt fólkit; eða hverr er sá hér ríkismanna, er eigi muni honum eiga at hefna stórsaka? Nú ferr hann með útlendan her, ok er þat flest markamenn ok stigamenn, eða aðrir ránsmenn; ætlit þér hann nú munu yðr línan, er hann ferr með þetta illþýði, er hann gerði þá slík hervirki, er allir löttu hann, þeir er honum fylgðu? Kalla ek hitt ráð, at þér minnizt nú orða Knúts konungs, hvat hann réð yðr, ef Ólafr leitaði aptr til landa, hvernug þér skyldut halda frelsi yðru, því er Knútr konungr hét yðr. Hann bað yðr standa í mót ok rekast af höndum úaldarflokka slíka. Er nú sá til, at fara móti þeim, ok drepa niðr illþýði þetta fyrir örn ok úlf, ok láta þar liggja hvern, sem höggvinn er, nema þér vilit heldr draga hræ þeira í holt ok hreysi; verði engi svá djarfr, at þá flyti til kirkna, því at þat eru alt víkingar ok illgerðamenn. En er hann hætti tölu þessi, þá gerðu menn at róm mikinn, ok guldu allir jákvæði til, at gera sem hann mælti.

Frá lendum mönnum.

231. Lendir menn, þeir er þar váru saman komnir, áttu stefnu ok tal sitt ok rœðu, ok skipuðu þá til, hversu fylkja skyldi eða hverr höfðingi skyldi vera fyrir liðinu.

Þá mælti Kálfr Árnason, at Hárekr or Þjóttu væri bezt til feldr at gerast höfuðsmaðr fyrir her þessum: því at hann er kominn af ætt Haralds hins hárfagra; hefir konungr á honum allþungan hug fyrir sakir vígs Grankels, ok mun hann sitja fyrir hinum mestum afarkostum, ef Ólafr kemst enn til ríkis; er Hárekr reyndr mjök í orrostum ok maðr metnaðargjarn. Hárekr svarar, at þeir menn væri til þess betr fallnir, er þá váru á léttasta aldri: en ek em nú, segir hann, maðr gamall ok hrumr, ok ekki vel til orrostu fœrr; er ok frændsemi með okkr Ólafi konungi; en þótt hann virði lítils þat við mik, þá samir mér þó eigi at ganga framar í þenna úfrið móti honum, en einnhverr annarra í várum flokki; ertu, Þórir! vel til fallinn at vera höfuðsmaðr at halda bardaga við Ólaf konung; eru þar ok œrnar sakir til; bæði áttu honum at hefna frændaláts, ok þess er hann rak þik útlaga af eignum þínum öllum; hefir þú ok því heitit Knúti konungi, ok svá frændum þínum, at hefna Ásbjarnar; eða ætlar þú, at betra fœri muni gefast við Ólaf, en svá sem nú er, at hefna þeirar svívirðingar allrar saman? Þórir svarar máli hans: Ekki ber ek traust til at reisa merki í móti Ólafi konungi, eða gerast höfðingi fyrir liði þessu. Hafa Þrœndir hér mannmúg mestan; kann ek stórlæti þeira, at þeir munu ekki mér vilja hlýða eða öðrum háleyskum manni. En ekki mun þurfa at minna mik á sakir þær, er ek á at gjalda Ólafi; man ek þat mannlát, er Ólafr hefir af lífi tekit fjóra menn, ok alla göfga at metorðum ok kynferðum, Ásbjörn bróðurson minn, Þóri ok Grjótgarð systursonu mína, ok föður þeira Ölvi, ok em ek hvers þeira skyldr at hefna. Nú er þat frá mér at segja, at ek hefi valit til af húskörlum mínum menn ellifu, þá er snarpastir eru, ok ætla ek þat, at vér skylim ekki við aðra meta at skipta höggum við Ólaf konung, ef vér komumst í fœri um þat.

Tala Kálfs Árnasonar.

232. Kálfr Árnason tók þá til máls: Þess munum vér þurfa um ráð þat, er vér höfum upptekit, at gera þat eigi at hégómamáli, er herrinn er saman kominn. Munu vér annars þurfa, ef vér skulum halda orrostu við Ólaf konung, en þess, at hverr fœri sik undan at taka upp vandann; því at svá megum vér til ætla, þó at Ólafr konungr hafi eigi lið mikit hjá her þeim, er vér höfum, þá er þar øruggr oddvitinn, ok mun alt lið hans vera honum trygt til orrostu ok fylgðar. En ef vér erum nú nökkut skelfir, er helzt skulum vera forstjórar liðs várs, ok viljum vér eigi treysta herinn ok eggja ok veita fyrirgöngu, þá mun þegar fjöldi hersins þat er stall mun hjarta drepa, ok því næst hverr sér ráðs leita. En þótt hér sé herr mikill saman kominn, þá munu vér þó koma í þá raun, ef vér hittumst ok Ólafr konungr með her sinn, at oss er úsigrinn víss, nema vér sém skeleggir sjálfir ráðamenninir, en múgrinn geysist fram með einu samþykki. En ef eigi verðr svá, þá er oss betra at hætta eigi til bardaga, ok mun þá sá kostr auðsær þykkja, at hætta til miskunnar Ólafs, ef hann þótti þá harðr, er minni váru sakir til, en nú mun honum þykkja. En þó veit ek, at svá er mönnum skipat í liði hans, at mér mun þar griða kostr, ef ek vil þess leita. Nú ef þér vilit sem ek, þá skaltu, Þórir mágr! ok þú, Hárekr! ganga undir merki þat, er vér skulum allir uppreisa ok fylgja síðan. Gerumst vér allir snarpir ok skeleggir í þessum ráðum, er vér höfum upptekit, ok höldum svá fram bóndaherinum, at þeir megi eigi finna á oss æðru; ok mun þat alþýðuna frameggja, ef vér göngum glaðir til at fylkja ok eggja liðit. En er Kálfr hafði lokit at tala erendi sitt, þá vikust allir vel undir rœðu hans, ok sögðu, at þeir vildu þat alt hafa, sem Kálfr sæi ráð fyrir þeim. Vildu þat þá allir, at Kálfr væri höfðingi fyrir liðinu, ok skipaði þar hverjum í sveit, sem hann vildi.

Frá merkisburði lendra manna.

233. Kálfr setti upp merki, ok skipaði þar húskörlum sínum undir merkit, ok þar með Háreki or Þjóttu ok hans liði. Þórir hundr með sína sveit var í öndurðu brjósti fylkingar fyrir merkjum. Þar var ok valit lið af bóndum á tvær hliðar Þóri, þat sem snarpast var ok bezt vápnat. Var sú fylking ger bæði löng ok þykk, ok váru þar í fylkingu Þrœndir ok Háleygir. En hinn hœgra veg frá fylkingunni var sett önnur fylking; en til vinstri handar frá aðalfylkingu höfðu þeir fylking Rygir ok Hörðar, Sygnir, Firðir, ok höfðu þar hit þriðja merki.

Frá Þorsteini knarrarsmið.

234. Þorsteinn knarrarsmiðr er maðr nefndr; hann var kaupmaðr ok smiðr mikill, maðr mikill ok sterkr, kappsmaðr mikill um alla hluti, vígamaðr mikill. Hann hafði orðit úsáttr við konung, ok hafði konungr tekit af honum kaupskip nýtt ok mikit, er Þorsteinn hafði gert. Var þat fyrir úspektir Þorsteins ok þegngildi, er konungr átti. Þorsteinn var þar í hernum. Hann gékk fyrir framan fylking ok þar til er stóð Þórir hundr. Hann mælti svá: Hér vil ek í sveit vera, Þórir! með yðr, því at ek ætla, ef vit Ólafr, hittumst, at bera fyrstr vápn á hann, ef ek má svá nær verða staddr, at gjalda honum skiptökuna, er hann rænti mik skipi því, er eitt er bezt haft í kaupferðum. Þeir Þórir tóku við Þorsteini, ok gékk hann í sveit með þeim.

Frá liðskipan bónda.

235. En er skipat var til um fylkingar bónda, þá töluðu lendir menn, ok báðu liðsmenn gefa gaum at um stöður sínar, hvar hverjum var skipat, eða undir hverju merki þá skyldi hverr vera, eða hversu nær honum var skipat merkinu, eða hvert frá merkinu. Báðu þeir menn vera þá

vakra ok skjóta at ganga í fylking, er lúðrar kvæði við ok herblástr kvæmi upp, ok ganga þá fram í fylking, því at þeir áttu þá enn leið mjök langa at flytja herinn, ok var þess ván, at fylkingar mundu bregðast í hergöngunni. Síðan eggjuðu þeir liðit; mælti Kálfr, at allir þeir menn, er harma ok heiptir áttu at gjalda Ólafi konungi, skyldu þá fram ganga undir þau merki, er fara skyldu í móti merki Ólafs, vera þá minnigir þeira meingerða, er hann hafði þeim veitt, segir, at þeir mundu eigi komast í betra fœri at hefna harma sinna ok frelsa sik svá frá þeiri ánauð ok þrældóm, er hann hafði þá undir lagt. Er nú sá, segir hann, bleyðimaðr, er eigi berst nú sem djarfligast, því at eigi er saklaust við þá, er í móti yðr eru, munu þeir eigi yðr spara, ef þeir komast í fœri. At máli hans varð allmikill rómr. Varð þá kall mikit ok eggjan um allan herinn.

Frá her konungs ok bónda.

236. Síðan fluttu bœndr her sinn til Stiklastaða. Þar var Ólafr konungr fyrir með sínu liði. Fóru í öndurðu liðinu Kálfr ok Hárekr fram með merkinu. En er þeir mœttust, þá tókst eigi allskjótt árásin, því at bœndr frestuðu atgöngu, fyrir þá sök at lið þeira fór hvergi nær alt jafnfram, ok biðu þeir þess liðs, er síðar fór. Þórir hundr hafði farit síðarst með sína sveit, því at hann skyldi til gæta, at ekki slœgist aptr liðit, þá er herópit kvæmi upp, eða liðit sæist, ok biðu þeir Kálfr Þóris. Bœndr höfðu þat orðtak í her sínum, at eggja lið sitt í orrostu: fram, fram, búandmenn! Ólafr konungr gerði eigi atgönguna, fyrir því at hann beið Dags ok þess liðs, er honum fylgði. Sá þeir konungr þá lið Dags, hvar þat fór. Svá er sagt, at bœndr hefði eigi minna lið en hundrað hundraða. En Sigvatr segir svá:

Ólmr erumk harmr sá er hilmir
hafði, gulli vafðan
jöfurr kreisti sá, austan
aflfátt, meðalkafla.

Gagn féngu því, þegnar,
þeir, at hálfu fleiri,
hvötuð tældi þat hildar
hvárungi, frá ek váru.

Fundr konungs ok bónda.

237. Þá er liðit hvártveggja stóð, ok kendust menn, þá mælti konungr: Hví ertu þar, Kálfr! því at vér skildumst vinir suðr á Mœri; illa samir þér at berjast í móti oss eða skjóta geigurskot í lið várt, því at hér eru fjórir brœðr þínir. Kálfr svarar: Mart ferr nú annan veg, konungr! en bezt mundi sama; skilduzt þér svá við oss, at nauðsyn bar til at friðast við þá, er eptir váru; verðr nú hverr at vera þar, sem staddr er; en sættast mundu vit enn, ef ek skylda ráða. Þá svarar Finnr: Þat er mark á um Kálf, ef hann mælir vel, at þá er hann ráðinn til at gera illa. Konungr mælti: Vera kann þat, Kálfr! at þú vilir nú sættast; en ekki friðliga þykki mér þér láta bœndrnir. Þá svarar Þorgeirr af Kviststöðum: Þér skulut nú hafa slíkan frið, sem margir hafa áðr af yðr haft, ok munnut þér nú þess gjalda. Konungr svarar: Eigi þarftu at fýsast svá mjök til várs fundar, því at eigi mun þér sigrs auðit í dag á oss, því at ek hefi hafit þik til ríkis af litlum manni.

Upphaf Stiklastaða orrostu.

238. Þórir hundr kom þá með sveit sína ok gékk fram fyrir merkit, ok kallaði: Fram, fram búandmenn! Lustu þá búandmenn upp herópi ok skutu bæði örum ok spjótum. Konungsmenn œptu þá heróp. En er því var lokit, þá eggjuðust þeir svá, sem þeim var áðr kent, mæltu svá: Fram, fram, kristsmenn, krossmenn, konungsmenn! En er þetta heyrðu bœndr, þeir er út stóðu í arminn, þá mæltu þeir slíkt sama, sem þeir heyrðu þá mæla. En er aðrir bœndr heyrðu þat, þá hugðu þeir þat vera konungsmenn ok báru vápn á þá, ok börðust þeir þá sjalfir, ok féll mart áðr þeir kannaðist við. Veðr var fagrt, ok skein sól í heiði. En er orrosta hófst, þá laust roða á himininn, ok svá á sólna, ok áðr en létti, gerði myrkt sem

um nótt. Ólafr konungr hafði fylkt þar, er hæð nökkur var, ok steyptust þeir ofan á lið bónda, ok veittu svá hart athlaupit, at fylking bónda bognaði fyrir, svá at þar stóð þá brjóstit konungs fylkingar, sem áðr höfðu staðit þeir, er eftstir váru í búandaliði; ok var þá bóndaliðit mart búit at flýja, en lendir menn ok lendra manna húskarlar stóðu fast, ok varð þá allsnörp orrosta. Svá segir Sigvatr:

Vítt var fold und fótum, | þá er árliga særir
friðbann var þar mönnum, | álms með bjarta hjálma,
þá réð í böð bráða | mikill varð á stað Stikla
brynjat fólk, at dynja, | stálgustr, ofan þustu.

Lendir menn eggjuðu lið sitt ok knúðust til framgöngu. Þess getr Sigvatr:

Fór í fylking þeira | snarir fundusk þar, Þrœnda,
fram, iðrask nú, miðri, | þess verks bœndr, merki.

Þá sótti lið búanda at öllum megin. Hjoggu þeir, er fremstir stóðu, en þeir, er þar váru næst, lögðu spjótum, en allir þeir, er siðar géngu, skutu spjótum eða örum, eða köstuðu grjóti eða handöxum eða skeptiflettum. Gerðist þá brátt bardagi mannskœðr, ok féll mart af hvárumtveggjum. Í fyrstu hríð féllu þeir Arnljótr gellini, Gaukaþórir ok Afrafasti, ok þeira sveit öll, ok hafði hverr þeira mann fyrir sik, eða tvá, eða sumir fleiri. Þá þyntist skipanin fyrir framan merki konungs. Bað konungr þá Þórð bera fram merkit, en konungr fylgði sjálfr merkinu, ok sú sveit manna, er hann hafði valit til at vera sér nær í orrostu. Váru þeir menn í hans liði einna vápndjarfastir ok bezt búnir. Þess getr Sigvatr:

Mest frá ek merkjum næstan | stöng óð fyrir gram, géngu,
minn dróttin fram sínum, | gnógr styrr var þar, fyrri.

Þá er Ólafr konungr gékk fram or skjaldborginni ok í öndurða fylking, ok bœndr sá í andlit honum, þá hræddust þeir ok ellust þeim hendr. Þess getr Sigvatr:

Geirs hygg ek grimmligt váru
gunnreifum Óleifi
loghreytöndum líta
lóns í hvassar sjónir.
Þorðut þrœnskir fyrðar,
þótti hersa dróttinn
ógurligr, í augu
ormfrán sjá hánum.

Þá varð allhörð orrosta. Gékk konungr hart fram sjálfr í höggorrostu. Svá segir Sigvatr:

Rauð í rekka blóði
rönd með gumna höndum
dreyrug sverð þar er dýran
drótt þjóðkonung sótti.
Auk at ísarnleiki
Innþrœndum lét finnask
rœkinn gramr í reikar
rauðbrúnan hjör túnum.

Fall Þorgeirs á Kviststöðum.

239. Ólafr konungr barðist þá alldjarfliga. Hann hjó til Þorgeirs af Kviststöðum lends manns, þess er fyrr er getit, um þvert andlit ok í sundr nefbjörg á hjálminum, ok klauf höfuðit fyrir neðan augu, svá at nær tók af. En er hann féll, mælti konungr: Hvárt er þat satt, er ek sagða þér, Þorgeirr! at þú mundir eigi sigrast í okrum viðskiptum? Í þeiri svipan skaut Þórðr niðr merkistönginni svá hart, at stöngin stóð. Þá hafði Þórðr fengit banasár, ok féll hann þar undir merkinu. Þá féllu þar ok Þorfiðr muðr ok Gizurr gullbrá, ok höfðu hann sótt tveir menn, en hann drap annan þeira, en særði annan, áðr hann féll. Svá segir Hofgarðarefr:

Einn háði gný Gunnar,
gall bál Hárs, stála
rimmu askr við röskva
regndjarfr tvá þegna.
Dal steypir hjó draupnis
döggfrey banahöggvi,
hann rauð járn, en annan,
árstrauma, vann sáran.

Þá varð þat, er fyrr var sagt, at himinn var heiðr, en sól hvarf at sýn ok gerði myrkt. Þess getr Sigvatr:

Undr láta þat ýtar
eigi smátt, er máttit
skænjörðungum skorðu
skýlauss röðull hlýja.
Drjúg varð á því dœgri,
dagr náðit lit fögrum,
orrostu frá ek austan
atburð konungs, furða.

Í þenna brum kom Dagr Hringsson með þat lið, er hann hafði haft, ok tók hann þá at fylkja liði sínu, ok setti upp merki sitt. En fyrir því at myrkr var mikit, þá varð ekki skjótt um atgönguna, því at þeir vissu eigi víst, hvat fyrir var. En þó sneru þeir at, þar sem fyrir váru Rygir ok Hörðar. Váru þessir atburðir margir jafnsnemma, eða sumir litlu fyrr eða síðar.

Fall Ólafs konungs.

240. Kálfr ok Ólafr hétu frændr Kálfs Árnasonar. Þeir stóðu á aðra hlið honum, menn miklir ok hraustir. Kálfr var son Arnfinns Arnmóðssonar, bróðurson Árna Arnmóðssonar. Á aðra hlið Kálfi Árnasyni gékk fram Þórir hundr. Ólafr konungr hjó til Þóris hunds um herðarnar þverar. Sverðit beit ekki, en svá sýndist sem dust ryki or hreinbjálbanum. Þessa getr Sigvatr:

Mildr fann gerst, hve galdrar,
gramr sjálfr, meginrammir
fjölkunnigra Finna
fullstórum barg Þóri,
þá er hyrsendir Hundi
húna gulli búnu,
slætt réð sízt at bíta,
sverði laust um herðar.

Þórir hjó til konungs, ok skiptust þeir þá nökkurum höggum við, ok beit ekki sverð konungs, þar er hreinbjálbinn var fyrir, en þó varð Þórir sárr á hendi. Enn kvað Sigvatr:

Þollr dylr saðrar snilli
seims, en þat veit ek heiman,
hverr sæi, Hunds, verk stœrri,
hugstórs, er frýr Þóri;
en þvergarða þorði
þróttr, hinn er fram um sótti,
glyggs í gegn at höggva
gunnranns konungmanni.

Konungr mælti til Bjarnar stallara: Ber þú hundinn, er eigi bíta járn. Björn sneri öxinni í hendi sér ok laust með hamrinum. Kom þat högg á öxl Þóri, ok varð allmikit högg, ok hrataði Þórir við. En því jafnskjótt sneri konungr í móti þeim Kálfi frændum, ok veitti banasár Ólafi frænda Kálfs. Þá lagði Þórir hundr spjóti til Bjarnar stallara á honum miðjum, veitti honum banasár. Þá mælti Þórir:

Svá bautu vér björnuna. Þorsteinn knarrarsmiðr hjó til Ólafs konungs með öxi, ok kom þat högg á fótinn vinstra við knéit fyrir ofan. Finnr Árnason drap þegar Þorstein. En við sár þat hneigðist konungr upp við stein einn, ok kastaði sverðinu, ok bað sér guð hjálpa. Þá lagði Þórir hundr spjóti til hans. Kom lagit neðan undir brynjuna, ok rendi upp í kviðinn. Þá hjó Kálfr til hans. Kom þat högg hinum vinstra megin utan á hálsinn. Menn greinast at því, hvar Kálfr veitti konungi sár. Þessi þrjú sár hafði Ólafr konungr til lífláts. En eptir fall hans, þá féll sú flestöll sveitin, er fram hafði gengit með konungi. Bjarni gullbrárskáld kvað þetta um Kálf Árnason:

Jörð réttu vígi at varða
vígreifr fyrir Óleifi;
brauztu við bragning nýztan
bág, þat kveð ek mik frágu.

Fyrr gékktu á stað Stikla,
stórverk, en óð merki,
satt er at sókn um veittir,
snjallr unz gramr var fallinn.

Sigvatr skáld kvað þetta um Björn stallara:

Björn frá ek auk af œrnu
endr stallurum kendu
hug hve halda dygði,
hann sótti fram, dróttin.

Féll í her, með hollum,
hann, verðungar mönnum,
leyfðr er, at hilmis höfði
hróðrauðigs, sá dauði.

Upphaf Dags hríðar.

241. Dagr Hringsson hélt þá upp orrostu, ok veitti hina fyrstu atgöngu svá harða, at bœndr hrukku fyrir, en sumir sneru á flótta. Þá féll fjöldi liðs af bóndum, en þessir lendir menn: Erlendr or Gerði, Áslákr af Finneyju. Var þá merki þat niðrhöggvit, er þeir höfðu áðr með farit. Var þá orrosta hin ákafasta; kölluðu menn þat Dags hríð. Þá sneru þeir í móti Dag Kálfr Árnason, Hárekr or Þjóttu, Þórir hundr, með þá fylking, er þeim fylgði. Var þá Dagr borinn afli, ok sneri hann þá á flótta, ok alt lið þat er eptir var; ok verðr þar dalr nökkurr upp, sem meginflóttinn fór; féll þar þá mart lið. Dreifðist þá fólkit tveggja vegna í brott. Váru margir menn sárir mjök,

en margir svá mjök mœddir, at til enskis váru fœrir. Bœndr ráku skamt flótta, því at höfðingjar sneru brátt aptr, ok þar til, er valrinn lá; því at margir áttu þar at leita eptir vinum sínum ok frændum.

Jartegnir Ólafs konungs við Þóri hund.

242. Þórir hundr gékk þar til, er var lík Ólafs konungs, ok veitti þar umbúnað, lagði niðr líkit ok rétti, ok breiddi klæði yfir. Ok er hann þerði blóð af andlitinu, þá sagði hann svá síðan, at andlit konungsins var svá fagrt, at roði var í kinnum, sem þá at hann svæfi, en miklu bjartara en áðr var, meðan hann lifði. Þá kom blóð konungsins á hönd Þóri, ok rann upp á greipina, þar er hann hafði áðr sár fengit, ok þurfti um þat sár eigi umband þaðan ífrá, svá greri þat skjótt. Váttaði Þórir sjálfr þenna atburð, þá er helgi Ólafs konungs kom upp fyrir alþýðu. Varð Þórir hundr fyrstr til þess, at halda upp helgi konungsins, þeira ríkismanna, er þar höfðu verit í mótstöðuflokki hans.

Frá brœðrum Kálfs Árnasonar.

243. Kálfr Árnason leitaði at brœðrum sínum, er þar váru fallnir. Hann hitti Þorberg ok Finn; ok er þat sögn manna, at Finnr kastaði at honum saxi ok vildi drepa hann, ok mælti til hans hörðum orðum, kallaði griðníðing ok dróttinsvika. Kálfr gaf ekki því gaum, ok lét Finn bera í brott or valnum, ok svá Þorberg. Var þá leitat um sár þeira, ok höfðu þeir engi sár banvæn; höfðu þeir fallit fyrir vápnaburð ok mœði. Þá leitaði Kálfr at flytja brœðr sína ofan til skips, ok fór með þeim sjálfr. En þegar er hann sneri í brott, þá fór í brott alt búandalið þat, er þar átti heimili í nánd, nema þeir menn, er þar störfuðu at frændum sínum ok vinum, þeim er sárir váru, eða at líkum þeira, er fallnir váru. Váru sárir menn fluttir heim á bœinn, svá at hvert hús var fult af þeim, en tjaldat úti

yfir summum. En svá undarliga mart fólk sem samnazt hafði í búandaherinn, þá þótti mönnum þat eigi miðr frá líkendum, hvernug skjótt ruddi samnaðinn, þá er til þess tók; ok var þat mjök til, at hit mesta fjölmennit hafði þar samnazt or heruðum, ok váru mjök heimfúsir.

Frá Verdælum.

244. Bœndr þeir, er heimili áttu í Veradal, géngu til fundar við höfðingja, Hárek ok Þóri, ok kærðu fyrir þeim sín vandræði, sögðu svá: Flóttamenn þessir, er hér hafa undan komizt, munu fara upp eptir Veradal, ok munu búa úheppiliga at heimilum várum, en oss er ekki fœrt heim, meðan þeir eru hér í dalnum; nú gerit svá vel, farit eptir þeim með liði, ok látit ekki barn í brott komast; því at slíkan kost mundu þeir oss ætla, ef þeir hefði betr haft í várum fundi, ok svá munu þeir enn gera, ef vér hittumst síðar, svá at þeir hafi meira kost en vér; kann vera, at þeir dvelist í dalnum, ef þeir vænta sér enskis ótta; munu þeir þegar fara úspakliga um bygðir várar. Rœddu bœndr um þetta mörgum orðum ok eggjuðu með ákafa miklum, at höfðingjar skyldu fara ok drepa þat fólk, sem undan hafði komizt. Ok er höfðingjar rœddu þetta sín í milli, þá þótti þeim bœndr mart satt sagt hafa í sinni rœðu. Réðu þá þat, at þeir Þórir hundr snerust til ferðar með Verdœlum, ok hafði hann 600 manna, þat er hans lið var. Fóru síðan. Tók þá at nátta. Létti Þórir eigi fyrr ferðinni, en hann kom um nóttina upp á Súlu; ok spurði hann þar þau tíðindi, at um kveldit hafði þar komit Dagr Hringsson ok margar aðrar sveitir af Ólafs mönnum, haft þar náttverðardvöl, en farit síðan á fjall upp. Þá sagði Þórir, at hann mundi ekki rekast eptir þeim um fjöll, ok sneri hann þá aptr ofan í dalinn, ok féngu þeir þá fátt drepit af mönnum. Síðan fóru bœndr til heimila sinna. En Þórir fór eptir um daginn, ok hans lið, út til skipa sinna. En

konungsmenn, þeir er fœrir váru, forðuðu sér, leyndust í skógum, sumir féngu hjálp af mönnum.

Frá Haraldi Sigurðarsyni.

245. Haraldr Sigurðarson var mjök sárr, en Rögnvaldr Brúsason flutti hann til bónda nökkurs um nóttina eptir bardagann. Tók sá bóndi við Haraldi ok grœddi hann á laun. Síðan fær hann son sinn at fylgja honum í brott. Fóru þeir huldu höfði um fjöll ok eyðimerkr, ok kómu fram á Jamtalandi. Haraldr Sigurðarson var þá 15 vetra, er Ólafr konungr féll. Haraldr fann Rögnvald Brúsason á Jamtalandi; ok fóru þeir báðir samt austr í Garðaríki til Jarizleifs konungs, svá sem sagt er í sögu Haralds konungs Sigurðarsonar.

Frá Þormóði Kolbrúnarskáld.

246. Þormóðr Kolbrúnarskáld var í orrostu undir merkjum konungs. Ok er konungr var fallinn ok atsókn var sem óðust, þá féll konungslið hverr við annan, en þeir váru flestir sárir, er upp stóðu. Þormóðr varð sárr mjök; gerði hann þá sem aðrir, at allir opuðu þar frá, er mestr þótti lífsháski; en sumir runnu. Þá hófst sú orrosta, er Dags hríð er kölluð; sótti þá þangat til alt konungsliðit, þat er vápnfœrt var. En Þormóðr kom þá ekki í orrostu, því at hann var úvígr bæði af sárum ok af mœði, ok stóð hann þar hjá félögum sínum, þótt hann mætti ekki annat at hafast. Þá var hann lostinn með öru í síðuna vinstri; braut hann af sér örvarskaptit, ok gékk þá brott frá orrostu ok heim til húsanna, ok kom at hlöðu nökkurri; var þat mikit hús. Þormóðr hafði sverð bert í hendi. Ok er hann gékk inn, þá gékk maðr út í móti honum. Sá mælti: Furðu ill læti eru hér inni, veinan ok gaulan; skömm mikil, er karlmenn hraustir skulu eigi þola sár sín, ok vera kann, at konungsmenninir hafi allvel fram gengit, en allúdrengiliga bera þeir sárin sín. Þormóðr svarar:

Hvert er nafn þitt? Hann nefndist Kimbi. Þormóðr svarar: Vartu í bardaga? Var ek, segir hann, með bóndum, er betr var. Ertu nökkut sárr? segir Þormóðr. Lítt, segir Kimbi; eða vartu í bardaga? Þormóðr segir: Var ek með þeim, er betr höfðu. Kimbi sá, at Þormóðr hafði gullhring á hendi; hann mælti: Þú munt vera konungsmaðr; fá þú mér gullhringinn, en ek mun leyna þér; bœndr munu drepa þik, ef þú verðr á veg þeira. Þormóðr segir: Haf þú hring, ef þú fær; látit hefi ek nú meira. Kimbi rétti fram höndina ok vildi taka hringinn. Þormóðr sveifldi til sverðinu, ok hjó af honum höndina. Ok er svá sagt, at Kimbi bar sár sitt engum mun betr en hinir, er hann hafði fyrr á leitat. Fór Kimbi brott. En Þormóðr settist niðr í hlöðunni, ok sat þar um hríð ok heyrði á rœður manna. Þat var mælt þar mest, at hverr segir þat, er sét þóttist hafa í orrostu, ok rœtt um framgöngur manna; lofuðu sumir mest hreysti Ólafs konungs, en sumir nefndu aðra menn til ekki síðr. Þa kvað Þormóðr:

Ört var Ólafs hjarta,
óð fram konungr blóði,
rekin bitu stál á Stikla
stöðum, kvaddi lið böðvar.
Élþolla frá ek alla
Jálfaðs nema gram sjálfan,
reyndr var flestr í fastri
fleindrífu, sér hlífa.

Dauði Þormóðs Kolbrúnarskálds.

247. Þormóðr gékk síðan í brott til skemmu nökkurrar, gékk þar inn. Váru þar áðr margir menn inni fyrir sárir mjök. Var þar at kona nökkur ok batt um sár manna. Eldr var á gólfinu, ok vermdi hon vatn til at fægja sárin. En Þormóðr settist niðr við dyrr utar. Þar gékk annarr maðr út, en annarr inn, þeir er störfuðu at sárum mönnum. Þa sneri einnhverr at Þormóði, ok sá á hann, ok mælti síðan: Hví ertu svá fölr? ertu sárr? eða fyrir hví biðr þú þér eigi lækningar? Þormóðr kvað þá vísu:

Emka ek rjóðr, en rauðum
ræðr grönn skögul manni
hauka setrs hin hvíta,
hyggr fár um mik sáran.

Hitt veldr, mér at, meldrar
morðvenjandi Fenju!
djúp ok danskra vápna
Dags hríðar spor svíða.

Síðan stóð Þormóðr upp, ok gékk inn at eldinum, ok stóð þar um hríð. Þa mælti læknirinn til hans: Þú, maðr! gakk út, ok tak mér skíðin, er hér liggja fyrir durum úti. Hann gékk út, bar inn skíðafangit, ok kastaði niðr á gólfit. Þá sá læknirinn í andlit honum, ok mælti: Furðu bleikr er þessi maðr; hví ertu slíkr? Þá kvað Þormóðr:

Undrask öglis landa
eik, hví vér 'rom bleikir,
fár verðr fagr af sárum,
fann ek örva drif, svanni!
Mik fló málmr hinn dökkvi
magni keyrðr í gögnum;
hvast beit hjarta et næsta
hættligt járn, er ek vætti.

Þá mælti læknirinn: Láttu mik sjá sár þín, ok mun ek veita umbönd. Síðan settist Þormóðr niðr, ok kastaði klæðum af sér. En er læknir sá sár hans, þá leitaði hon um þat sár, er hann hafði á síðunni; kendi hon, at þar stóð járn í, en þat vissi hon eigi til víss, hvert járnit hafði snúit. Hon hafði þar gert í steinkatli, stappat lauk ok önnur grös, ok vellt þat saman, ok gaf at eta hinum sárum mönnum, ok reyndi svá, hvárt þeir hefði holsár, því at kendi af laukinum út or sári því, er á hol var. Hon bar þat at Þormóði, bað hann eta. Hann svarar: Ber brott! ekki hefi ek grautsótt. Síðan tók hon spennitöng, ok vildi draga út járnit, en þat var fast ok gékk hvergi, stóð ok lítit út, því at sárit var sollit. Þá mælti Þormóðr: Sker þú til járnsins, svá at vel megi ná með tönginni; fá mér síðan ok lát mik kippa. Hon gerði sem hann mælti. Þá tók Þormóðr gullhring af hendi sér ok fékk lækninum, bað hana gera af slíkt, er hon vildi; góðr er nautr at, segir hann, Ólafr konungr gaf mér hring þenna í morgin. Síðan tók Þormóðr töngina ok kipti á brott örinni; en þar váru á krókar, ok lágu þar á tágar af hjartanu, sumar rauðar, sumar hvítar. Ok er hann sá þat, mælti hann. Vel hefir konungrinn alit oss, feitt er mér enn um hjartarœtr. Síðan hné hann aptr, ok var þá dauðr. Lýkr þar frá Þormóði at segja.

Frá atburðum orrostu.

248. Ólafr konungr féll miðvikudag .iiii. kal. Augusti. Þat var nær miðjum degi, er þeir fundust, en fyrir miðmunda hófst orrostan; en konungr féll fyrir nón, en myrkrit hélzt frá miðmunda til nóns. Sigvatr skáld segir svá frá lyktum orrostu:

Hörð er sís hermenn gerðu,
hlíf raufsk fyrir gram, lífi,
auðn at Engla stríði,
úmjúk, konung sjúkan.
Ör brá Ólafs fjörvi
öld, þars herr klauf skjöldu,
fólks odda gékk fylkir
fund, en Dagr hélt undan.

Ok enn kvað hann þetta:

Áðr vitu eigi meiðar
ógnar skers né hersa,
þjóð réð þengils dauða,
þann styrk búandmanna,
er slíkan gram sóknum
sárelds viðir feldi,
mörg lá dýr i dreyra
drótt, sem Ólafr þótti.

Bœndr ræntu ekki valinn, ok varð þegar eptir orrostu heldr svá, at hræzlu sló á marga, þá er móti konungi höfðu verit; en þó héldu þeir illviljanum, ok dœmdu þat sín á millum, at allir þeir menn, er með konungi höfðu fallit, skyldu hafa engan þann umbúning eða gröpt, sem góðum mönnum sómdi, ok kölluðu þá alla ránsmenn ok útlaga. En þeir menn, er ríkir váru ok þar áttu frændr í valnum, gáfu ekki því gaum, fluttu þeir sína frændr til kirkna ok veittu umbúnað.

Jartegnir við blindan mann.

249. Þorgils Hálmuson ok Grímr son hans fóru til valsins um kveldit, er myrkt var orðit. Þeir tóku upp lík Ólafs konungs ok báru brott, þar til er var húskytja nökkur lítil ok auð, annan veg frá bœnum; höfðu þeir ljós með sér ok vatn; tóku þá klæði af líkinu, ok þógu líkit ok sveiptu síðan með líndúkum, ok lögðu þar niðr í húsinu ok huldu með viðum, svá at engi mátti sjá, þótt menn kvæmi í húsit. Géngu þeir síðan í brott ok heim til bœjarins. Þar hafði fylgt hernum hvárum-

tveggja mart stafkarla, ok þat fátœkisfólk, er sér bað matar. En þat kveld eptir bardagann hafði þat fólk þar mart dvalizt, ok er náttaði, leitaði þat sér herbergis um öll hús, bæði smá ok stór. Þar var einn blindr maðr, sá er sagt er frá; hann var fátœkr, ok fór sveinn hans með honum ok leiddi hann. Þeir géngu úti um bœinn ok leituðu sér herbergis. Þeir kómu at því sama eyðihúsi; váru dyrrnar svá lágar, at nær varð at krjúpa inn. Ok er hinn blindi maðr kom inn í húsit, þá þreifaðist hann fyrir um gólfit, leitaði, hvárt hann mundi mega niðr leggjast; hött hafði hann á höfði, ok steyptist höttrinn fyrir andlit honum, er hann laut niðr. Hann kendi fyrir höndunum, at tjörn var á gólfinu; þá tók hann upp hendinni vátri, ok rétti upp höttinn, ok kómu fingrnir upp við augun. En þegar brá kláða á hvarmana svá miklum, at hann strauk með fingrunum vátum augun sjálf. Síðan hopaði hann út or húsinu, ok sagði, at þar mátti ekki liggja inni, því at þar var alt vátt. Ok er hann kom út or húsinu, þá sá hann þegar fyrst skil handa sinna, ok alt þat, er svá nær honum var, at hann mátti sjá fyrir náttmyrkri. Hann gékk þegar heim til bœjarins ok inn í stofu, ok sagði þar öllum mönnum, at hann hafði fengit sýn sína, ok hann var þá skygn maðr. En þat vissu þar margir menn, at hann hafði lengi blindr verit, því at hann hafði þar áðr verit ok gengit um bygðir. Hann sagði, at þá sá hann fyrst, er hann kom út or húsi nökkuru litlu ok vándu; ok var þar vátt alt inni, segir hann: greip ek þar í höndunum, ok gnera ek vátum höndum um augu mér. Hann sagði ok, hvar þat hús stóð. En þeir menn, er þar váru ok sá þessi tíðindi, undruðust mjök um þenna atburð, ok rœddu sín í milli, hvat þar mundi inni vera í því húsi. En Þorgils bóndi ok son hans Grímr þóttust vita, hvaðan af þessi atburðr mundi hafizt hafa. Þeir hræddust mjök, at úvinir konungs mundu fara ok rannsaka húsit. Síðan leyndust þeir í brott ok fóru til hússins, ok

tóku líkit ok fluttu í brott út í hagann ok fálu þar; fóru síðan til bœjar ok sváfu af nótt þá.

Frá Þóri hund.

250. Þórir hundr kom fimta dag ofan or Veradal út á Stiklastaði, ok fylgði honum lið mart. Þar var ok mart fyrir bóndalið. Var þá enn rofinn valrinn; fluttu menn þá brott lík frænda sinna ok vina, ok veittu hjálp sárum mönnum, þeim er menn vildu grœða; en fjöldi manns hafði þá andazt síðan, er lokit var bardaga. Þórir hundr gékk þar til, er konungrinn hafði fallit, ok leitaði líksins; ok er hann fann þat eigi, spurðist hann fyrir, ef nökkurr maðr kynni segja honum, hvar líkit væri komit. En þat vissi engi at segja. Þá spurði hann Þorgils bónda, ef hann vissi nökkut til, hvar lík konungs var. Þorgils svarar svá: Ekki var ek í bardaga; veit ek þaðan fá tíðindi; fara nú margar sögur frá; þat er nú sagt, at Ólafr konungr hafi hittr verit í nótt uppi hjá Staf, ok sveit manna með honum; en ef hann hefir fallit, þa munu sveitungar yðrir hafa fólgit lík hans í holtum eða hreysum. En þótt Þórir þœttist vita hit sanna, at konungr var fallinn, þá tóku þó margir undir, ok gerðu þann kurr, at konungr mundi hafa brott komizt or orrostu, ok skamt mundi til, at hann mundi fá her ok koma á hendr þeim. Fór þá Þórir til skipa sinna ok síðan út eptir firði. Þá tók at dreifast alt bóndaliðit, ok fluttu brott hina sáru menn alla, þá er hrœrandi váru.

Líkferð Ólafs konungs.

251. Þorgils Hálmuson ok þeir Grímr feðgar höfðu í sinni varðveizlu lík Ólafs konungs, ok váru um þat mjök hugsjúkir, hvernug þeir féngi til gætt, at eigi næði úvinir konungs at misfara með líkinu; því at þeir heyrðu þær rœður bónda, at þat ráð mundi til liggja, ef lík konungs fynnist, at brenna þat eða flytja út á sæ ok søkkva niðr. Þeir feðgar höfðu sét um nóttina svá, sem kertislog brynni

þar yfir, er lík Ólafs konungs var í valnum, ok svá síðan, er þeir höfðu fólgit líkit, þá sá þeir jafnan um nætr ljós þannug til, er konungrinn hvíldi. Þeir hræddust, at úvinir konungs mundu leita líksins, þar er var, ef þeir sæi þessi merki; var þeim Þorgilsi títt at flytja líkit í brott til þess staðar nökkurs, er þat væri vel komit. Þeir Þorgils gerðu kistu, ok vönduðu sem mest, ok lögðu þar í lik konungs. En síðan gerðu þeir aðra líkkistu, ok báru þar í hálm ok grjót, svá at þat skyldi vera mannshöfgi, luktu þá kistu vandliga. Ok er brottu var af Stiklastöðum alt lið bónda, þá bjoggu þeir Þorgils ferð sína; fékk hann róðrarferju nökkura; váru þeir saman menn sjau eða átta, ok allir frændr eða vinir Þorgils. Þeir fluttu lík konungs til skips leyniliga ok settu kistuna undir þiljur niðr. Kistu þá höfðu þeir ok með sér, er grjótit var í, settu hana í skip, svá at allir menn máttu sjá; fara síðan út eptir firði; féngu gott leiði, kómu at kveldi, er myrkva tók, út til Niðaróss, lögðu at við konungsbryggju. Síðan sendi Þorgils menn upp í bœinn ok lét segja Sigurði byskupi, at þeir fóru þar með lík Ólafs konungs. En er byskup spyrr þess tíðindi, sendi hann þegar menn sína ofan á bryggjur; þeir tóku þar róðrarskútu, ok lögðu at skipi Þorgils, báðu fá sér lík konungsins. Þeir Þorgils tóku þá kistu, er uppi stóð á þiljunum, ok báru í skútuna. Síðan reru þeir menn út á fjörð, ok søktu þeir þar niðr kistunni. Þá var myrkt af nótt. Þeir Þorgils reru þá upp eptir ánni, til þess er þraut bœinn, ok lögðu þar at landi, er Saurhlíð heitir; þat var fyrir ofan bœinn. Þá báru þeir upp líkit ok inn í eyðiskemmu nökkura, er þar stóð upp frá öðrum húsum; vöktu þeir þar um nóttina yfir líkinu. Þorgils gékk ofan í bœinn; fann hann þá menn at máli, er helzt höfðu verit vinir Ólafs konungs; spurði hann þá, ef þeir vildi taka við líki konungs. Þat þorði engi maðr at gera. Síðan fluttu þeir Þorgils líkit upp með ánni, ok grófu þar niðr á sandmel þeim, er þar verðr; bjoggu þar um eptir, svá at ekki

skyldi þar nývirki á sjá. Höfðu þeir þessu lokit öllu áðr dagaði; fóru þá til skips síns, lögðu þegar út or ánni, fóru síðan ferðar sinnar, til þess er þeir kómu heim á Stiklastaði.

Upphaf Sveins konungs Alfífusonar.

252. Sveinn, son Knúts konungs ok Alfífu dóttur Álfrúns jarls, hann hafði verit settr til ríkis á Vindlandi í Jómsborg. En þá hafði komit til hans orðsending Knúts konungs föður hans, at hann skyldi fara til Danmarkar, ok þat með, at hann skyldi síðan fara til Noregs, ok taka þar við ríki því til forráða, er í Noregi var, ok hafa þar með konungsnafn yfir Noregi. Síðan fór Sveinn til Danmarkar, ok hafði þaðan lið mikit; fór með honum Haraldr jarl ok mart annarra ríkismanna. Þess getr Þórarinn loftunga í kvæði því, er hann orti um Svein Alfífuson, er kallat er Glælognskviða:

Þat er dullaust,
hve Danir gerðu
dyggva för
með döglingi.
Þar var jarl
fyrst at upphafi,
ok hverr maðr
er honum fylgði,
annarr drengr
öðrum betri.

Síðan fór Sveinn í Noreg, ok með honum Alfífa móðir hans; ok var hann þar til konungs tekinn á hverju lögþingi. Hann var þá kominn austan í Víkina, er orrosta var á Stiklastöðum ok Ólafr konungr féll. Sveinn létti eigi ferðinni fyrr en hann kom um haustit norðr í Þrándheim; var hann þar til konungs tekinn sem í öðrum stöðum.

Frá lögum Sveins konungs.

253. Sveinn konungr hafði ný lög í land um marga hluti, ok var þat eptir því sett, sem lög váru í Danmörk, en sum miklu frekari. Engi maðr skyldi af landi fara nema með konungs leyfi, en ef fœri, þá félli undir konung eignir þess. En hverr er mann vægi, skyldi hafa vegit

landi ok lausum eyri. Ef maðr varð í útlegð, ok tœmdist honum arfr, þá eignaðist konungr arf þann. At jólum skyldi hverr maðr fá konungi mæli malts af arni hverjum, ok lær af oxa þrevetrum, þat var kallat vinar toddi, ok spann smjörs, ok húsfreyja hver rykkjar tó, þat var lín úrent, svá mikit at spent fengi um mesta fingri ok lengsta. Bœndr váru skyldir at gera hús þau öll, er konungr vildi hafa á bústöðum sínum. Sjau menn skyldu gera einn liðfœran, ok gera fyrir hvern, er 5 vetra gamall væri, ok þar eptir hömlur eiga. Hverr maðr, er á haf reri, skyldi gjalda konungi landvörðu, hvaðan sem hann reri; en þat eru 5 fiskar. Skip hvert, er fœri af landi á brott, skyldi halda konungi rúm um þvert skip. Maðr hverr, er til Íslands fœri, skyldi gjalda landaura, þarlenzkr ok útlenzkr. Þat fylgði ok þessu, at þá skyldu danskir menn hafa svá mikinn metnað í Noregi, at eins þeira vitni skyldi hrinda 10 Norðmanna vitnum. En er þessi lagasetning var birt fyrir alþýðu, þá tóku menn þegar at reisa hugi sína upp í mót, ok gerðu kurr sín á milli; mæltu þeir svá, er eigi höfðu verit í mótferðum við Ólaf konung: Takit þér nú, Innþrœndir! vináttu ok laun af Knýtlingum þess, er þér börðuzt við Ólaf konung ok feldut hann frá landi; yðr var heitit friði ok réttarbót, en nú hafit þér ánauð ok þrælkan, ok þar með stórglœpi ok níðingskap. En þar var eigi gott til mótmælis. Sá þá allir, at úheppiliga var umráðit. Báru menn þó eigi traust til at gera uppreist í móti Sveini konungi; bar þat mest til, at menn höfðu gislat Knúti konungi sonu sína eða aðra náfrændr, ok þat með, at þá var engi forstjóri til uppreistar. Brátt höfðu menn ámæli mikit til Sveins konungs, ok kendu menn mest þó Alfífu alt þat, er í móti skapi þótti; en þá náðist sannmæli af mörgum mönnum til Ólafs konungs.

Kom upp helgi Ólafs konungs.

254. Vetr þann hófst umrœða sú af mörgum mönnum þar í Þrándheimi, at Ólafr konungr væri maðr sannheilagr, ok jartegnir margar yrði at helgi hans. Hófu þá margir áheit til Ólafs konungs um þá hluti, er mönnum þótti máli skipta. Féngu margir menn af þeim áheitum bót, sumir heilsubœtr, en sumir fararbeina, eða aðra þá hluti, er nauðsyn þótti til bera.

Frá Einari þambarskelfi.

255. Einarr þambarskelfir var kominn heim vestan af Englandi til búa sinnna, ok hafði veizlur þær, sem Knútr konungr hafði fengit honum, þá er þeir fundust í Þrándheimi, ok var þat nær jarlsríki. Einarr þambarskelfir hafði ekki verit í mótgöngu við Ólaf konung; hrósaði hann því sjálfr. Einarr mintist þess, er Knútr hafði heitit honum jarldómi yfir Noregi, ok svá þat, at konungr efndi ekki heit sín. Einarr varð fyrstr til þess ríkismanna at halda upp helgi Ólafs konungs.

Frá Árnasonum.

256. Finnr Árnason dvaldist litla hríð á Eggju með Kálfi bróður sínum, því at hann kunni stórilla því, er Kálfr hafði verit í bardaga í móti Ólafi konungi. Veitti Finnr Kálfi jafnan harðar átölur af þeim sökum. Þorbergr Árnason var miklu betr orðstiltr en Finnr, en þó fýstist Þorbergr í brott at fara, ok heim til bús síns. Fékk Kálfr þeim brœðrum sínum langskip gott með öllum reiða ok öðrum búnaði ok gott föruneyti. Fóru þeir heim til búa sinna. Árni Árnason lá lengi í sárum, ok varð heill ok örkumblalauss; fór hann síðan um vetrinn suðr til bús síns. Tóku þeir allir brœðr sér grið af Sveini konungi, ok settust þeir heima allir brœðr um kyrt.

Flótti Sigurðar byskups or landi.

257. Eptir um sumarit gerðist mikil rœða um helgi Ólafs konungs, ok sneri öllum orðróm um konunginn. Váru þeir þá margir, er þat sönnuðu, at konungr mundi heilagr vera, er fyrr höfðu af öllum fjándskap móti honum gengit ok látit hann í engi stað ná af sér sannmæli. Tóku menn þá at snúast til ámælis við þá menn, er mest höfðu eggjat mótgöngu við konunginn. Var af því mikit kent Sigurði byskupi. Gerðust menn þar hans úvinir svá miklir, at hann sá þann helzt sinn kost, at fara í brott ok vestr til Englands á fund Knúts konungs. Síðan gerðu Þrœndir menn ok orðsendingar til Upplanda, at Grímkell byskup skyldi koma norðr til Þrándheims. Ólafr konungr hafði sent Grímkel byskup aptr til Noregs, þá er konungr fór austr í Garðaríki; hafði Grímkell byskup síðan verit á Upplöndum. En er þessi orðsending kom til byskups, þá bjóst hann þegar til þeirar farar. Bar þat ok mjök til, er hann fór, at byskup trúði, at þat mundi með sannindum, er sagt var frá jartegnagerð ok helgi Ólafs konungs.

Tekinn upp heilagr dómr Ólafs konungs.

258. Grímkell byskup fór til fundar við Einar þambarskelfi. Tók Einarr feginsamliga við byskupi; rœddu þá síðan marga hluti, svá þat, er þar hafði í landi stortíðindi orðit. Urðu þeir á allar rœður sáttir sín á milli. Síðan fór byskup inn til kaupangs; tók þar öll alþýða vel við honum. Hann spurði vendiliga eptir um tákn þau, er sögð váru frá Ólafi konungi; spurðist honum vel til þess. Síðan gerði byskup orðsendingar inn á Stiklastaði til Þorgils ok Gríms sonar hans, ok stefndi þeim út til bœjar á fund sinn. Þeir feðgar lögðust þá ferð eigi undir höfuð; fóru þeir út til bœjar á fund byskups. Þá sögðu þeir honum öll þau merki, er þeir höfðu vísir orðit, svá þat ok, hvar þeir höfðu komit líki konungs. Síðan sendi byskup eptir Einari

þambarskelfi, ok kom Einarr til bœjar. Höfðu þeir Einarr ok byskup þá rœðu við konung ok Alfífu, ok báðu, at konungr skyldi lof til gefa, at lík Ólafs konungs skyldi taka upp or jörðu. Konungr lagði þar lof á, ok bað byskup þar með fara sem hann vildi. Þá var þar mikit fjölmenni í bœnum. Byskup ok Einarr ok menn með þeim fóru til, þar er lík konungs var jarðat, ok létu þar til grafa. Kistan var þá komin upp mjök svá or jörðu. Þat var margra manna tillag, at byskup léti konung grafa niðr í jörð at Klemens kirkju; var svá gert. En er liðit var frá andláti Ólafs konungs 12 mánuðr ok 5 nætr, þá var upptekinn heilagr dómr hans. Var þá enn kistan komin upp mjök or jörðu, ok var þá kistan Ólafs konungs spánósa, svá sem nýskafin væri. Grímkell byskup gékk þá til, þar er upp var lokin kistan Ólafs konungs; var þar dýrligr ilmr. Þá beraði byskup andlit konungs, ok var engan veg brugðit ásjónu hans, svá roði í kinnunum, sem þá mundi, ef hann væri nýsofnaðr. Á því fundu menn mikinn mun, þeir er sét höfðu Ólaf konung, þá er hann féll, at síðan hafði vaxit hár ok negl, því næst sem þá mundi, ef hann hefði lífs verit hér í heimi alla þá stund síðan er hann féll. Þá gékk til at sjá líkama Ólafs konungs Sveinn konungr ok allir höfðingjar, þeir er þar váru. Þá mælti Alfífa: Furðu seint fúna menn í sandinum; ekki mundi svá vera, ef hann hefði í moldu legit. Síðan tók byskup söx, ok skar af hári konungsins ok svá at taka af kömpunum. Hann hafði haft langa kampa, svá sem þá var mönnum títt. Þá mælti byskup til konungs ok Alfífu: Nú er hár konungs ok kampar svá sítt, sem þá er hann andaðist, en þvílíkt vaxit, sem nú sét þér hér af skorit. Þá svarar Alfífa: Þá þykki mér hár þat heilagr dómr, ef þat brenn eigi í eldi; en opt höfum vér sét hár manna heilt ok úsakat, þeira er í jörðu hafa legit lengr en þessi maðr. Síðan lét byskup taka eld í glóðarkeri ok blezaði, ok lagði á reykelsi. Síðan lagði hann i eldinn hár Ólafs konungs; ok þá er brunnit var

reykelsit alt, þá tók byskup upp hárit or eldinum, ok var þá hárit úbrunnit. Lét byskup þat sjá konung ok aðra höfðingja. Þá bað Alfífa leggja hárit í úvígðan eld. Þá svarar Einarr þambarskelfir, bað hana þegja, ok valdi henni mörg hörð orð. Var þat þá byskups atkvæði ok konungs samþykki ok dómr allsherjar, at Ólafr konungr væri sannheilagr maðr. Var þá líkami konungs borinn inn í Klemens kirkju ok veittr umbúnaðr yfir háaltari. Var kistan sveipt pelli, ok tjaldat alt guðvefjum. Urðu þá þegar margskonar jartegnir at helgum dómi Ólafs konungs.

Frá jartegnum Ólafs konungs.

259. Þar á melnum, sem Ólafr konungr hafði í jörðu legit, kom upp fagr brunnr, ok féngu menn bót meina sinna af því vatni. Var þar veittr umbúnaðr, ok hefir þat vatn verit jafnan síðan vandliga varðveitt. Kapella var fyrst ger, ok þar sett altarit, sem verit hafði leiðit konungsins. En nú stendr í þeim stað Kristskirja. Lét Eysteinn erkibyskup þar setja háaltarit í þeim sama stað, sem leiðit hafði verit konungsins, þá er hann reisti þetta hit mikla musteri, er nú stendr; hafði ok verit í þeim stað altarit í fornu Kristskirkju. Svá er sagt, at Ólafs kirkja standi nú þar, sem þá stóð sú eyðiskemma, er lík Ólafs konungs var náttsett í. Þat er nú kallat Ólafshlíð, er heilagr dómr konungs var borinn upp af skipi; ok er þat nú í miðjum bœnum. Byskup varðveitti helgan dóm Ólafs konungs: skar hann hár hans ok negl, því at hvártveggja vóx svá sem þá, at hann væri lifandi maðr hér í heimi. Svá segir Sigvatr skáld:

Lýg ek nema Ólafr eigi
ýfs sem kykvir tífar,
gœði ek helzt í hróðri
hárvöxt konungs, áru.

Enn helzk þeim er sun seldi
svörðr þann er vóx í Görðum;
hann fékk læs af ljósum
lausn Valdamar hausi.

Þórarinn loftunga orti um Svein Alfífuson kvæði þat, er Glælognskviða heitir, ok eru þessar vísur þar í:

Nú hefir sér
til sess hagat
þjóðkonungr
í Þrándheimi;
þar vill ey
ævi sína
bauga brjótr
bygðum ráða.

Þar er Ólafr
áðan bygði,
áðr hann hvarf
til himinríkis;
ok þar varð,
sem vitu allir,
kykvasettr
or konungmanní.

Hafði sér
harðla ráðit
Haralds sonr
til himinríkis,
áðr seimbrjótr
at sætti varð,
Kristi þekkr
konungrinn œzti.

Þar svá hreinn
með heilu liggr
lofsæll gramr
líki sínu,
svá at þar kná,
sem á kvikum manni,
hár ok negl
honum vaxa.

Þar borðvegs
bjöllur knegu
um sæing hans
sjálfar hringjask,
ok hvern dag
heyra þjóðir
klukkna hljóð
um konungmanni.

En þar upp
af altari
Kristi þæg
kerti brenna.
Svá hefir Ólafr,
áðr hann andaðisk
syndalauss
sálu borgit.

Þar kemr herr,
er heilagr er
konungr sjálfr,
krýpr at gangi,
ok beiðendr
blindir sœkja
þjóðar máls,
en þaðan heilir.

Bið þú Ólaf,
at hann unni þér,
hann er guðs maðr,
grundar sinnar;
hann um getr
af guði sjálfum
ár ok frið
öllum mönnum.

Þá er þú rekr
fyrir reginnagla
bókamáls
bœnir þínar.

Þórarinn loftunga var með Sveini konungi ok heyrði þessi stórmerki heilagleiks Ólafs konungs, at af himneskum kröptum máttu menn heyra yfir hans helgum dómi hljóm, svá sem

klukkur hringðist ok kerti tendraðist sjálf þar yfir altari af himneskum eldi. En svá sem Þórarinn segir, at til hins helga Ólafs konungs kom herr manns, haltir ok blindir, eða á annan veg sjúkir, en fóru þaðan heilir, getr hann ekki annars eða greinir, en þat mundi vera útaligr fjöldi manna, er heilsu féngu þá þegar í upphafi af jartegnagerð hins helga Ólafs konungs. En hinar stœrstu jartegnir Ólafs konungs þá eru þær mest ritaðar ok greindar, ok þær er síðar hafa gerzt.

Frá aldri ok ríki Ólafs konungs.

260. Svá segja menn, þeir er gleggliga telja, at Ólafr hinn helgi væri konungr yfir Noregi 15 vetr, síðan er Sveinn jarl fór or landi; en áðr um vetrinn tók hann konungs nafn af Upplendingum. Sigvatr skáld segir svá:

Ólafr réð hit efra
andprútt höfuð, landi
fulla vetr, áðr félli,
fimtán á því láni.

Hverr hefir hans enn nørðra
heims enda sér kendan,
skjöldungr hélzk en skyldi
skemr, landreki fremri.

Ólafr konungr hinn helgi var þá hálffertugr at aldri, er hann féll, at sögu Ara prests hins fróða. Hann hafði átt 20 fólkorrostur. Svá segir Sigvatr skáld:

Sumir trúðu á guð gumnar,
grein varð liðs á miðli;
fólkorrostur fylkir
framráðr tjogu háði.

Frægr bað hann á hœgri
hönd kristit lið standa;
feðr Magnús bið ek fagna
flóttskjörrum guð dróttin.

Nú er sagðr nökkurr hlutr sögu Ólafs konungs, frá nökkurum tíðindum þeim er gerðust, meðan hann réð Noregi, ok svá frá falli hans, ok því, er helgi hans kom upp. En nú skal þat eigi niðri liggja, er honum er þó mest vegsemd í, at segja frá jartegnagerð hans, þótt þat sé síðar ritat í þessarri bók.

Frá Þrændum.

261. Sveinn konungr Knútsson réð fyrir Noregi nökkura vetr. Hann var bernskr bæði at aldri ok at ráðum. Alfífa móðir hans hafði þá mest landráð, ok váru landsmenn miklir úvinir hennar, bæði þá ok jafnan síðan. Danskir menn höfðu þá yfirgang mikinn í Noregi, en landsmenn kunnu því illa. Þá er slíkar rœður váru uppi hafðar, þá kendu landsmenn aðrir þat Þrændum, at þeir hefði mestu um valdit, er Ólafr konungr hinn helgi var feldr frá landi, en Noregsmenn höfðu lagzt undir þetta illa ríki, er ánauð ok úfrelsi gékk þar yfir alt fólk, bæði ríka menn ok úríka ok alþýðu; kölluðu þeir Þrœndi skylda til at veita uppreist til þess, at hrinda af oss þessu ríki. Var þat ok virðing landsmanna, at Þrœndir hefði mestan styrk þá í Noregi, bæði af höfðingjum sínum ok fjölmenni því, er þar var. En er Þrœndir vissu, at landsmenn veittu þeim ámæli, þá könnuðust þeir við, at þat var sannmæli, ok þá hafði hent glœpska mikil, er þeir höfðu Ólaf konung tekit af lífi ok láði, ok þat með, at þeim var sín úhamingja miklu illu goldin. Höfðu þeir höfðingjar stefnur ok ráðagerð sín í milli. Var þar Einarr þambarskelfir upphafsmaðr at þeim ráðum. Svá var ok um Kálf Árnason, at þá fann hann í hverja snöru hann hafði gengit af áeggjan Knúts konungs. Þau heit er hann hafði Kálfi heitit, þá rufust þau öll; því at Knútr konungr hafði Kálfi heitit jarldómi ok yfirsókn um Noreg allan, en Kálfr hafði verit höfuðsmaðr at halda orrostu við Ólaf konung ok fella hann frá landi; hafði Kálfr engar nafnbœtr meiri en áðr; þóttist hann vera blektr mjök; ok fóru þá orðsendingar milli þeira brœðra Kálfs ok Finns, Þorbergs ok Árna, ok samdist þá frændsemi þeira.

Útboð Sveins konungs.

262. Þá er Sveinn hafði verit þrjá vetr í Noregi, spurðust þau tíðindi til Noregs, at fyrir vestan haf efldist

flokkr, ok var sá höfðingi fyrir, er nefndr er Tryggvi; hann kallaðist son Ólafs Tryggvasonar ok Gyðu ensku. En er Sveinn konungr spurði þat, at útlendr herr mundi koma í land, þá bauð hann liði út norðan or landi, ok fóru flestir lendir menn með honum or Þrándheimi. Einarr þambarskelfir settist heima, ok vildi eigi fara með Sveini konungi. En er orðsending Sveins konungs kom til Kálfs inn á Eggju, sú, at hann skyldi róa leiðangr með konungi, þá tók Kálfr tvítugsessu, er hann átti; gékk hann þar á með húskarla sína, ok bjóst sem ákafligast, hélt síðan út eptir firði, ok beið ekki Sveins konungs. Hélt Kálfr síðan suðr á Mœri, léttir þeiri ferð eigi fyrr, en hann kom suðr í Gizka til Þorbergs bróður síns. Síðan lögðu þeir stefnu með sér allir brœðr Árnasynir, ok höfðu ráðagerð milli sín. Eptir þat fór Kálfr norðr aptr. En er hann kom í Frekeyjarsund, þá lá þar fyrir í sundinu Sveinn konungr með her sinn. En er Kálfr reri sunnan í sundit, þá kölluðust þeir á; báðu konungsmenn Kálf at leggja ok fylgja konungi ok verja land hans. Kálfr svarar: Fullgert hefi ek þat, ef eigi er ofgert, at berjast við vára landsmenn til ríkis Knýtlingum. Þeir Kálfr reru þá norðr leið sína; fór hann þá til þess, er hann kom heim á Eggju. Engi þeira Árnasona reri þenna leiðangr með konungi. Sveinn konungr hélt liði sínu suðr í land. En er hann spurði ekki til, at herrinn væri vestan kominn, þá hélt hann suðr á Rogaland ok alt á Agðir; því at menn gátu þess til, at Tryggvi mundi vilja leita fyrst í Víkina austr, því at þar hafði verit forellri hans ok haft traust mest; átti hann þar mikinn frændastyrk.

Fall Tryggva konungs Ólafssonar.

263. Tryggvi konungr, er hann hélt vestan, kom liði sínu utan at Hörðalandi. Þá spurði hann, at Sveinn konungr hafði suðr siglt; hélt þá Tryggvi konungr suðr á Rogaland. En er Sveinn konungr fékk njósn um för Tryggva,

þá er hann var vestan kominn, þá sneri hann aptr norðr með her sinn, ok varð fundr þeira Tryggva fyrir innan Bókn í Sóknarsundi, nær því er fallit hafði Erlingr Skjálgsson. Þar varð mikil orrosta ok hörð. Svá segja menn, at Tryggvi skaut báðum höndum senn gaflökum. Hann mælti: Svá kendi minn faðir mér at messa. Þat höfðu mælt úvinir hans, at hann mundi vera son prests eins; en hann hrósaði því, at hann líktist þá meir Ólafi konungi Tryggvasyni. Var Tryggvi ok hinn gerviligsti maðr. Í þeiri orrostu féll Tryggvi konungr ok mart lið hans, en sumt kom á flótta, en sumt gékk til griða. Svá segir í Tryggvaflokki:

Tíreggjaðr fór Tryggvi,
tóksk morð af því, norðan,
en Sveinn konungr sinni
sunnan ferð, at gunni.

Nær var ek þausnum þeira;
þat bar skjótt at móti,
herr týndi þar, harða,
hjörgöll var þat, fjörvi.

Þessarrar orrostu getr í þeim flokki, er ortr var um Svein konung:

Vara sunnudag, svanni!
seggr hné margr und eggjar
morgin þann, sem manni
mær lauk eða öl bæri,

þá er Sveinn konungr sína
saman tengja bað drengi,
hrátt gafsk hold at slíta
hrafni, skeiðar stafna.

Sveinn konungr réð þá enn landi eptir orrostu þessa. Var þá góðr friðr. Sat Sveinn konungr þann vetr eptir suðr í landi.

Ráðagerð Kálfs Árnasonar ok Einars þambarskelfis.

264. Einarr þambarskelfir ok Kálfr Árnason áttu þann vetr stefnur sín á milli ok ráðagerðir, ok hittust í kaupangi. Þá kom þar til Kálfs Árnasonar sendimaðr Knúts konungs, ok bar honum orðsending Knúts konungs til þess, at Kálfr skyldi senda honum þrennar tylptir öxa, ok láta vanda mjök. Kálfr svarar: Engar mun ek öxar senda Knúti konungi; seg honum, at ek skal fá öxar Sveini syni hans, svá at honum skal eigi þykkja skorta.

Ferð Einars þambarskelfis ok Kálfs Árnasonar or landi.

265. Um várit snemma byrja þeir ferð sína Einarr þambarskelfir ok Kálfr Árnason, ok höfðu mikla sveit manna ok hit bezta mannval, er til var í Þrœndalögum. Þeir fóru um várit austr um Kjöl til Jamtalands, þá til Helsingjalands, ok kómu fram í Svíþjóð, réðu þar til skipa; fóru um sumarit austr í Garðaríki, kómu um haustit til Aldeigjuborgar. Gerðu þeir þá sendimenn upp til Hólmgarðs á fund Jarizleifs konungs, með þeim erendum, at þeir buðu Magnúsi, syni Ólafs konungs hins helga, at taka við honum ok fylgja honum til Noregs, ok veita honum styrk til þess, at hann fái föðurleifð sína, ok halda hann til konungs yfir landi. En er þessi orðsending kom til Jarizleifs konungs, þá tók hann ráðagerð við dróttningina ok aðra höfðingja sína; kom þat ásamt með þeim, at Norðmönnum váru orð ger, ok stefnt þeim þannug á fund Jarizleifs konungs ok þeira Magnús; váru þeim grið seld til þeirar ferðar. En er þeir kómu til Hólmgarðs, þá staðfestist þat með þeim, at Norðmenn, þeir er þar váru, géngu til handa Magnúsi ok gerðust hans menn, ok bundu þat svardögum við Kálf ok aðra þá menn, er á Stiklastöðum höfðu verit í mót Ólafi konungi. Veitti Magnús þeim trygðir ok fulla sætt, ok festi svardögum, at hann skyldi vera þeim öllum tryggr ok trúr, þótt hann féngi í Noregi ríki ok konungdóm; skyldi hann gerast fóstrson Kálfs Árnasonar, en Kálfr vera skyldr at gera þau verk öll, er Magnúsi þœtti þá vera sitt ríki meira eða frjálsara en áðr.

SAGAN AF MAGNÚSI GÓÐA.

Upphaf Magnús konungs góða.

1. Magnús Ólafsson byrjaði ferð sína eptir jólin austan af Hólmgarði ofan til Aldeigjuborgar; taka þeir at búa skip sín, er ísa leysti um várit. Þess getr Arnórr jarlaskáld í Magnúsdrápu:

Nú hykk rjóðanda ræðu
rógörs, því at veitk görva,
þe(y)gi seimbrotar segja,
seggjum hneitis eggja.

Varat ellifu allra
ormsetrs hati vetra,
hraustr þá er herskip glæsti
Hörða vinr or Görðum.

Magnús konungr hélt austan um várit til Svíþjóðar. Svá segir Arnórr:

Þing bauð út hinn ungi
eggrjóðandi þjóðum,
fim bar hirð til hömlu
hervæðr ara bræðis.

Salt skar húfi héltum
hraustr þjóðkonungr austan,
báru brimlogs rýri
brún veðr at Sigtúnum.

Hér segir at Magnús konungr, þá er hann fór austan or Garðaríki, at hann sigldi fyrst til Svíþjóðar ok upp til Sigtúna. Þá var konungr í Svíþjóð Emundr Ólafsson; þar var þá ok Ástríðr dróttning, er átt hafði hinn helgi Ólafr konungr; hon fagnaði forkunnar vel Magnúsi stjúpsyni sínum, ok lét þegar stefna fjölment þing, þar sem kallat er á Höngrum. En á því þingi talaði Ástríðr ok sagði svá: Hér er nú kominn með oss son hins helga Ólafs konungs, er Magnús heitir; ætlar nú ferð sína til Noregs at sœkja föðurarf sinn; er mér skylda mikil at styrkja hann til þessarrar ferðar, því at hann er stjúpson minn, svá sem þat er öllum kunnigt bæði Svíum ok Norðmönnum; skal ek hér engan hlut til spara, þann er ek hefi föng á, at hans styrkr mætti mestr verða, bæði

fjölmenni, þat er ek á forráð á, ok svá fé; svá þeir allir er til þessar ferðar ráðast með honum, skulu eiga heimila mína vináttu fullkomna. Ek vil því ok lýsa, at ek skal ráðast til ferðarinnar með honum, mun þat þá öllum auðsýnt, at ek spari eigi aðra hluti til liðsemdar við hann, þá er ek má honum veita. Síðan talaði hon langt ok snjalt. En er hon hætti, þá svöruðu margir, sögðu svá: at Svíar höfðu litla tírarför farit til Noregs, þá er þeir fylgðu Ólafi konungi feðr hans, ok er eigi hér betra at ván, er þessi konungr er, sögðu þeir, eru menn fyrir þá sök úfúsir þessarrar ferðar. Ástríðr svarar: Allir þeir menn, er nökkurir hreystimenn vilja vera, munu ekki æðrast um slíkt. En ef menn hafa látit frændr sína með hinum helga Ólafi konungi, eða sjálfir sár fengit, þá er þat drengskapr at fara nú til Noregs ok hefna þess. Kom Ástríðr svá orðum sínum ok liðveizlu, at fjöldi liðs varð til með Ástríði at fylgja honum til Noregs. Þess getr Sigvatr skáld:

Hrein getum hála launa
hnossfjöld lofi ossu
Ólafs dœtr er átti
jöfurr sigrhvatastr digri.
Þings beið herr á Höngrum
hundmargr Svía grundar
austr, er Ástríð lýsti
Ólafs sonar málum.

Máttit hon við hættna
heilráð Svía deila
meir þótt Magnús væri
margnenninn son hennar.
Olli hon því, at allri
áttleifð Haralds knátti,
mest með mátkum Kristi,
Magnús konungr fagna.

Mildr á mensku at gjalda
Magnús, en því fögnum,
þat gerði vín virða
víðlendan, Ástríði.

Hon hefir svá komit sínum,
sönu, at fá mun önnur,
orð geri ek drós til dýrðar,
djúpráð kona stjúpi.

Svá segir Þjóðólfr skáld í Magnúsflokki:

Út réttu, allvaldr! skjóta,
ekin dúðisk rá, snekkju,
en þrítugt skip þrautar
þann tíð í haf skríða.

Vægðit vendi sveigðum
veðr ótt um þér, dróttinn!
hlóðu hirðmenn prúðir
húnskript í Sigtúnum.

Austanferð Magnús konungs.

2. Magnús Ólafsson hóf ferð sína af Sigtúnum ok hafði þá lið mikit, er Svíar höfðu fengit honum. Þeir fóru fœti um Svíþjóð, ok svá til Helsingjalands. Svá segir Arnórr jarlaskáld:

Rauðar bárut randir síðan,
rimmu yggr! um sœnskar bygðir,
eigi gaztu liðskost lágan,
landsfólk sótti þér til handa.

Austan þurðut, úlfa ferðar
öldum kunnr, með hvíta skjöldu,
tungu rjóðr! til tírar þinga,
teknir menn, ok dörrin reknu.

Síðan fór Magnús Ólafsson austan um Jamtaland ok um Kjöl ok ofan í Þrándheim, ok tók þegar alt landsfólk vel við honum. En menn Sveins konungs, þegar er þeir spurðu, at Magnús son Ólafs konungs var þar í land kominn, þá flýðu allir víðs vegar ok forðuðu sér, varð þar engi mótstaða veitt Magnúsi. Var Sveinn konungr suðr í landi. Svá segir Arnórr jarlaskáld:

Austan komtu með allra hæstum,
Yggjar más, í Þrœnda bygðir,
fiðrirjóðr! en fjándmenn yðra
fálma kváðu, œgishjálmi.

Breiðask vissu, blágamms fœðir
benja kólgu! yðrir dólgar,
hræddir urðu fjörvi at forða
fjándmenn þínir, vesöld sína.

Magnús til konungs tekinn.

3. Magnús Ólafsson fór með liði sínu út til kaupangs, var honum þar vel fagnat. Síðan lét hann stefna Eyraþing. En er bóndafólkit kom til þings, þá var þar Magnús til konungs tekinn yfir land alt, svá vítt sem haft hafði Ólafr konungr faðir hans. Síðan tók Magnús konungr sér hirð ok gerði lenda menn, hann skipaði alt í heröðum mönnum í ármenningar ok í sýslur. Magnús konungr bauð út leiðangri þegar um haustit um allan Þrándheim, varð honum gott til liðs, hélt síðan herinum suðr með landi.

Flótti Sveins konungs.

4. Sveinn konungr Alfífuson var þá staddr á Sunnhörðalandi, er hann spurði hersögu þessa; lét hann þegar

skera upp herör ok senda fjóra vega frá sér; stefndi til sín bóndafólki, ok lét þat fylgja, at úti skyldi vera almenningr at liði ok skipum ok verja land með honum. Lið þat alt, er þannug var næst konungi, sótti á fund hans; átti konungr þá þing ok tal við bœndr ok bar þá upp erendi sín, sagði svá: at hann vill halda til móts við Magnús konung son Ólafs konungs, ok halda við hann orrostu, ef bœndr vilja fylgja honum. Mælti konungr heldr skamt. Bœndr gerðu lítinn róm at máli hans. Síðan töluðu danskir höfðingjar, þeir er með konungi váru, langar tölur ok snjallar. En bœndr svöruðu ok töluðu í mót, sögðu margir, at þeir vildi fylgja Sveini konungi ok berjast með honum, en sumir neittu; sumir þögðu með öllu; sumir sögðu svá, at þeir mundu leita á fund Magnús konungs, þegar er þeir næði. Þá svaraði Sveinn konungr: Svá lízt mér, sem hér sé komit fátt bóndafólk, þat er vér höfðum orð send, en þessir bœndr, er hér eru ok segja sjálfum oss, at þeir vilja fylgja Magnúsi konungi, þá sýnist mér sem oss muni allir einir til liðsemdar ok hinir, er segja at kyrrir vili vera; slíkt sama þeir er þegja um; en hinir er segja at oss vili fylgja, þá mun sá vera annarrhverr eða fleiri, er oss muni ekki tiltak til vera, ef vér leggjum til orrostu við Magnús konung; er þat mitt ráð, at vér leggim oss ekki á trúnað þessa bónda, förum heldr þannug, er oss er fólk alt tryggt ok trútt, höfum vér þar gnógan styrk at vinna undir oss land þetta. En þegar er konungr hafði þenna orskurð veitt, þá fylgðu allir hans menn þessu ráði. Snúa þeir þá um stöfnum ok drógu segl sín; sigldi Sveinn konungr þá austr með landi, ok létti eigi fyrr en hann kom til Danmerkr; var honum þar vel fagnat. En er hann hitti Hörðaknút bróður sinn, þa bauð hann Sveini konungi at hafa þar ríki með sér í Danmörk, ok þektist Sveinn þat.

Andlát Knúts ríka ok Sveins.

5. 6. Magnús konungr fór um haustit alt austr til

landsenda, ok var hann til konungs tekinn um alt land, ok varð alt landsfólk því fegit, er Magnús var konungr orðinn. Þat sama haust andaðist Knútr hinn ríki á Englandi idus Novembris, þá var hann fertugr at aldri; hann var jarðaðr í Vincestr. Þá hafði hann verit konungr yfir Danmörk 27 vetr, en bæði ok yfir Englandi 24 vetr, en þar með yfir Noregi 7 vetr. Þá var til konungs tekinn á Englandi Haraldr son Knúts. Þann sama vetr andaðist Sveinn Alfífuson í Danmörk. Þjóðólfr kvað svá um Magnús konung:

Aur spornuðut, arnar
ilrjóðr! af Svíþjóðu,
herr fylgði þér, harri!
hraustr í Noreg austan.
Flýði Sveinn en síðan
sannráðinn frá láði,
erlendis frá ek undan
Alfífu son drífa.

Bjarni Gullbrárskáld orti um Kálf Árnason:

Hafa léztu unga jöfra
erfð sem til réð hverfa,
satt er at sitja knátti
Sveinn at Danmörk einni.
Kendut, Kálfr! til landa
kappfúsum Magnúsi,
ollut ér því er stillir
jörð um fékk, or Görðum.

Magnús konungr var þann vetr yfir Noregi, en Hörðaknútr yfir Danmörk.

Sætt Magnús konungs ok Knúts konungs.

7. Eptir um várit bauð hvárrtveggi konunganna leiðangri út, ok fóru þau orð um, at þeir mundu til orrostu leggja við Elfi. En er hvárrtveggi herrinn sótti til móts við annan, þá gerðu lendir menn njósn or hvárratveggju liði til frænda sinna ok vina, ok fylgði þat orðsending hvárratveggju, at menn skyldu gera frið milli konunganna. En fyrir því at konungar váru báðir bernskir ok ungir, þá höfðu landráð fyrir þeim ríkismenn, þeir er til þess váru teknir í hvárutveggja liði; kom þá svá, at sáttarstefna var lögð með konungum. Síðan funnust þeir sjálfir, ok var þá rætt um sættir, ok kom þat í sáttmál, at konungarnir svörðust í brœðralag ok settu frið milli sín, meðan beggja

þeira líf væri, en ef annarr þeira andaðist sonlauss, þá skyldi sá þeira, er eptir lifði, taka eptir hann lönd ok þegna. Tólf menn, þeir er ágætastir váru af hváru ríkinu, svörðu þar til með konungunum, at þessi sætt skyldi haldast, meðan nökkurr þeira lifði. Skildust þá konungarnir, ok fór hvárrtveggi heim í sitt ríki, ok hélzt þessi sátt meðan þeir lifðu.

Frá Ástríði dróttning.

8. Ástríðr dróttning, er átt hafði Ólafr konungr hinn helgi, kom í Noreg með Magnúsi konungi stjúpsyni sínum, ok var með honum í góðu yfirlæti, sem vert var. Þá kom ok til hirðarinnar Álfhildr móðir Magnús konungs; tók konungr hana þegar með hinum mestum kærleikum, ok setti hana vegsamliga. En Álfhildi varð, sem mörgum kann verða, þeim er fá ríkdóminn, at henni aflaðist eigi seinna metnaðrinn, svá at henni líkaði illa þat, er Ástríðr dróttning var nökkuru meira metin en hon í sessi eða annarri þjónostu; vildi Álfhildr sitja nærr konungi, en Ástríðr kallaði hana ambátt sína, svá sem fyrr hafði verit, þá er Ástríðr var dróttníng yfir Noregi, þá er Ólafr konungr réð landi; vildi Ástríðr fyrir engan mun eiga sess við Álfhildi, ok máttu þær ekki í einu herbergi vera.

Frá Sigvati skáldi.

9. Sigvatr skáld hafði farit til Rúms, þá, er orrosta var á Stiklastöðum. En er hann var sunnan á leið, spurði hann fall Ólafs konungs, var honum þat hinn mesti harmr; hann kvað þá:

Stóð ek á Munt ok mintumk,
mörg hvar sundr flaug targa
breið ok brynjur síðar,
borgum nær um morgin.

Munda ek þann er undi
öndverðan brum löndum,
faðir minn var þar þenna
Þórroðr, konung, forðum.

Sigvatr gékk einn dag um þorp nökkut, ok heyrði at einnhverr húsbóndi veinaði mjök, er hann hafði mist konu

sinnar, barði á brjóst sér ok reif klæði af sér, grét mjök, ok sagði, at hann vildi gjarna deyja. Sigvatr kvað:

Fúss læzk maðr ef missir
meyjar faðms at deyja,
keypt er ást ef eptir
oflátinn skal gráta.
En fullhugi fellir
flóttstyggr sá er varð dróttin,
várt torrek lízk verra,
vígtár, konungs árum.

Sigvatr kom heim í Noreg, hann átti bú ok börn í Þrándheimi. Fór hann sunnan fyrir land á byrðingi; en er þeir lágu í Hillarsundi, þá sá þeir hvar hrafnar margir flugu. Sigvatr kvað:

Hrafna sé ek til hafnar,
hræs minnask þeir, sinna,
þar er flaut und nið nýtum
Norðmanna skip forðum.
Gjalla hátt fyrir Hillar
hvern dag frekir ernir,
endr þeir er Ólafr grendi,
innan, mörgu sinni.

En er Sigvatr kom norðr til kaupangs, þá var þar Sveinn konungr ok bauð Sigvati at fara til sín, því at hann hafði verit fyrr með Knúti hinum ríka feðr Sveins konungs. Sigvatr sagði, at hann vill fara heim til bús síns. Þat var einn dag er Sigvatr gékk út á stræti, hann sá hvar konungs menn léku. Sigvatr kvað:

Geng ek um þvert frá þengils,
þróask ekki mér, rekka,
því em ek sem bast, í brjósti,
bleikr, verðungar leiki.
Minnumk ek hvar manna
minn dróttinn lék sinna
opt á óðalstóptum
orðsæll ok vér forðum.

Síðan fór hann til bús síns. Hann heyrði marga menn ámæla sér ok segja, at hann hefði hlaupizt frá Ólafi konungi. Sigvatr kvað:

Hafa láti mik heitan
Hvítakristr at víti
eld, ef ek Ólaf vilda,
em ek skírr um þat, firrask.
Vatnœrin hefi ek vitni,
vask til Rúms í háska,
öld leyni ek því aldri,
annarra þau manna.

Sigvatr undi illa heima, hann gékk úti um dag, ok kvað:

Há þótti mer hlæja
höll um Noreg allan,
fyrr var ek kendr á knörrum,
klif, meðan Ólafr lifði.
Nú þykki mér miklu
mitt stríð er svá, hlíðir,
jöfurs hylli varð ek alla,
úblíðari síðan.

Sigvatr fór öndverðan vetr austr um Kjöl til Jamtalands, ok þá til Helsingjalands, ok kom fram í Svíþjóð, ok fór þegar til Ástríðar dróttningar, ok var með henni í góðu yfirlæti langa hríð. Ok var hann ok með Emundi konungi bróður hennar, ok þá af honum 10 merkr brendar, svá sem segir í Knútsdrápu. Sigvatr spurði optliga, er hann fann kaupmenn Hólmgarðsfara, hvat þeir kynni segja honum til Magnús Ólafssonar. Hann kvað:

Enn lystir mik austan,
erut um spörð, or Görðum
frá öðlingi ungum,
opt byrjuð lof, spyrja.

Frétti ek, smás, þó at smæstir,
smugul er, ástar, fuglar,
þinnig hœgjumk, för, fljúgi,
fylkis niðs, á miðli.

Frá því er Magnús konungr kom fyrst í Svíþjóð.

10. En er Magnús Ólafsson kom til Svíþjóðar or Garðaríki, þá var Sigvatr þar fyrir með Ástríði dróttning, ok urðu þau öll fegin mjök. Þá kvað Sigvatr:

Heim sóttir þú hættinn
hönd, en vel mátt löndum,
þinn stoða ek mátt, sem mönnum,
Magnús konungr! fagna.

Fœra ek víst því at várum
varðr at þér í Garða,
skrifnask skírinafna
skript, þjóðkonungr! niptar.

Síðan réðst Sigvatr í ferð með Ástríði dróttningu at fylgja Magnúsi til Noregs. Sigvatr kvað:

Minn hug segi ek mönnum,
Magnús! at ek fagna,
guðs lán er þat, þínu,
þingdrífu, vel lífi.

Ætti, drengja dróttinn
dýrðar son ef yrði,
þjóð mætti fá fœðask,
feðr líkr, konung slíkan.

En er Magnús var konungr orðinn at Noregi, þá fylgði Sigvatr skáld honum ok var hinn kærsti konungi. Hann kvað þá þetta, þá er Ástríðr dróttning ok Álfhildr konungs móðir höfðu skotizt á orðum nökkurum:

Ástríði láttu œðri,
Álfhildr! en þik sjálfa,

þér þótt þinn hagr stórum,
þat vildi guð, batni.

Skrínlagðr Ólafr konungr.

11. Magnús konungr lét gera skrín, ok búa gulli ok silfri ok setja steinum. En skrín þat var svá gert bæði at mikilleik ok at öðrum vexti sem líkkista, en svalir undir niðri, en yfir uppi vett vaxit sem ræfr, ok þar af upp höfuð ok burst; eru á vettinu lamar á bak, en hespur fyrir, ok þar læst með lukli. Síðan lét Magnús konungr leggja í skrín þat helgan dóm Ólafs konungs. Urðu þar margar jartegnir at helgum dómi Ólafs konungs. Þess getr Sigvatr skáld:

Gört er þeim er gott bar hjarta
gullit skrín at mínum,
hrósa ek helgi ræsis,
hann sótti guð, dróttni.

Árr gengr margr frá mæru
meiðr þess konungs leiði
hreins með heilar sjónir
hrings, er blindr kom þingat.

Þá var þat í lög tekit um allan Noreg at halda heilagt hátíð Ólafs konungs, var þá sá dagr þegar þar svá haldinn, sem hinar œztu hátíðir. Þess getr Sigvatr skáld:

Oss dugir Ólafs messu,
jöfur magnar guð, fagna
meinalaust í mínu,
Magnús föður, húsi.

Skyldr em ek skilfings halda
skollaust, þess er bjó golli,
helgi, handar tjálgur,
harmdauða, mér rauðu.

Frá Þóri hund.

12. Þórir hundr fór af landi í brott litlu eptir fall Ólafs konungs. Þórir fór út til Jórsala, ok er þat margra manna sögn, at hann hafi eigi aptr komit. Sigurðr hét son Þóris hunds, faðir Rannveigar, er átti Jóan son Árna Árnasonar; þeira börn váru Víðkunnr í Bjarkey ok Sigurðr hundr, Erlingr ok Jarðþrúðr.

Dráp Háreks or Þjóttu.

13. Hárekr or Þjóttu sat heima at búum sínum alt þar til, er Magnús Ólafsson kom í land ok hann var konungr. Þá fór Hárekr suðr til Þrándheims á fund Magnús konungs. Þá var þar með Magnúsi konungi

Ásmundr Grankelsson. En er Hárekr gékk upp af skipi, er hann kom til Niðaróss, en Ásmundr stóð í loptsvölum hjá konungi, þeir sá Hárek ok kendu, þá mælti Ásmundr til konungs: Nú vil ek gjalda Háreki dráp föður míns. Hann hafði í hendi breiðöxi litla ok þunnslegna. Konungr leit til hans ok mælti: Haf heldr öxi mína. Sú var veggslegin ok þykk. Enn mælti konungr: Ætla svá, Ásmundr! at hörð munu bein í þeim karli. Ásmundr tók öxina ok gékk ofan or garðinum, ok er hann kom ofan á þverstrætit, þá géngu þeir Hárekr neðan í móti. Ásmundr hjó í höfuð Háreki, svá at þegar stóð öxin í heila niðri, var þat bani Háreks. En Ásmundr gékk upp aptr í garðinn til konungs, ok var egg öll fallin or öxinni. Þá mælti konungr: Hvernug mundi nú hafa dugat hin þunna öx, mér sýnist sem þessi sé nú únýt. Síðan gaf Magnús konungr Ásmundi lén ok sýslu á Hálogalandi; ok eru þar margar frásagnir miklar um skipti þeira Ásmundar ok sona Háreks.

Frá Þorgeiri flekk.

14. Kálfr Árnason hafði landráð mest með Magnúsi konungi fyrst nökkura stund. En þá gerðust menn til áminningar við konung, hvar Kálfr hafði verit á Stiklastöðum; gerðist Kálfi þá nökkuru vandgættara til skaps konungs. Þat bar at eitt sinn, þá er fjölment var með konungi ok kærðu menn mál sín, þá kom þar fyrir hann með sín skyld erindi sá maðr, er fyrr er nefndr, Þorgeirr af Súlu or Veradal; konungr gaf ekki gaum at orðum hans ok hlýddi þeim, er honum váru nærri. Þá mælti Þorgeirr til konungs hátt, svá at allir heyrðu, þeir er nær váru:

Mæl þú við mik,
Magnús konungr,
ek var í fylgju
með föður þínum;
þá bar ek höggvinn
haus minn þaðan,
er þeir um dauðan
dögling stigu.
Þú elskar
þá arma þjóð
dróttinsvika,
er djöful hlœgðu.

Þá gerðu menn at úhljóð, en sumir báðu Þorgeir út ganga. Konungr kallaði hann til sín, ok lauk síðan erendum hans svá, at Þorgeiri líkaði vel, ok hét honum vináttu sinni.

Frá Magnúsi konungi ok Kálfi.

15. Þat var litlu síðar, er Magnús konungr var á veizlu at Haugi í Veradal. En er konungr sat at matborði, þá sat á aðra hönd honum Kálfr Árnason, en á aðra hönd Einarr þambarskelfir. Þá var svá komit, at konungr gerði fæð á við Kálf, en virði þá Einar mest. Konungr mælti við Einar: Vit skulum ríða í dag á Stiklastaði, vil ek sjá þau merki, er þar hafa orðit. Einarr svarar: Ekki kann ek þér þar af at segja; látt Kálf fara fóstra þinn, hann mun þar kunna at segja frá tíðindum. En er borð váru uppi, þá bjóst konungr til farar; hann mælti til Kálfs: Þú skalt fara með mér á Stiklastaði. Kálfr sagði, at þat var ekki skylt. Þá stóð konungr upp ok mælti heldr reiðuliga: Fara skaltu, Kálfr! Síðan gékk konungr út. Kálfr klæddist skjótt ok mælti til sveins síns: Þú skalt ríða inn á Eggju ok biðja húskarla mína hafa hvert fat á skipi fyrir sólarfall. Konungr reið á Stiklastaði, ok Kálfr með honum, stigu af hestum ok géngu þar til er bardaginn hafði verit. Þá mælti konungr til Kálfs: Hvar er sá staðr, er konungrinn féll? Kálfr svarar ok rétti frá sér spjótskaptit: Hér lá hann fallinn, sagði hann. Konungr mælti þá: Hvar vartu þá, Kálfr? Hann svaraði: Hér sem nú stend ek. Konungr mælti, ok var þá rauðr sem dreyri: Taka mundi þá öx þín til hans. Kálfr svarar: Ekki tók öx mín til hans. Gékk hann þá í brott ok til hests síns, hljóp á bak ok reið leið sína, ok allir hans menn. En konungr reið aptr til Haugs. Kálfr kom um kveldit inn á Eggju; lá skip hans búit fyrir bryggjum, ok á komit lausafé alt, ok skipat af húskörlum hans; héldu þeir þegar um nóttina út eptir firði, fór Kálfr síðan dag ok nótt, svá sem byr gaf; sigldi

hann þá vestr um haf, ok dvaldist þar lengi, herjaði um Skotland ok um Írland ok Suðreyjar. Þessa getr Bjarni Gullbrárskáld í Kálfs flokki:

Þér frá ek, Þorbergs hlýri!
þess gerðuzk þér verðir,
hélt því unz herr um spilti,
Haralds bróðurson góðan.
Vöktu öfundmenn ykkar
iðula róg á miðlum,
úþörf lízk mér arfa
Ólafs í þeim málum.

Frá Magnúsi konungi Ólafssyni.

16. Magnús konungr kastaði eigu sinni á Viggju, er Hrútr hafði átt, ok Kviststaði, er Þorgeirr hafði átt, svá ok á Eggju ok á alt þat fé, er Kálfr átti eptir, ok margar aðrar stórar eignir lét hann þá falla í konungsgarð, þær er þeir höfðu átt, er fallit höfðu á Stiklastöðum í bónda liði; hann gerði ok við marga þá menn stórar refsingar, er í þeiri orrostu höfðu verit í mót Ólafi konungi. suma rak hann af landi, ok af sumum tók hann stórfé, fyrir sumum lét hann bú höggva. Þá tóku bœndr at gera kurr ok mæltu sín í milli: Hvat mun konungr þessi fyrirætla, er hann brýtr lög á oss, þau er setti Hákon konungr hinn góði? Man hann eigi þat, at vér höfum jafnan eigi þolat vanréttit? Mun hann hafa farar föður síns, eða annarra höfðingja, þeira er vér höfum af lífi tekit, þá er oss leiddist ofsi þeira ok lögleysa. Þessi kurr var víða í landi. Sygnir höfðu liðsamnað, ok þat orð á, at þeir mundu halda til orrostu við Magnús konung, ef hann fœri þar. Magnús konungr var þá á Hörðalandi ok hafði þar dvalzt mjök lengi, ok hafði lið mikit, ok lét sem þá ok þá mundi hann fara norðr í Sogn. Þessa urðu varir vinir konungs, ok géngu 12 menn á málstefnu, ok samdist þat með þeim, at hluta til einn mann at segja konungi þenna kurr; en svá var til stilt, at Sigvatr skáld hlaut.

Bersöglisvísur.

17. Sigvatr orti flokk, er kallaðr er Bersöglisvísur, ok hefr hann fyrst um þat, at þeim þótti konungr

ofmjök velkja ráðin at setja bœndr aptr, þá er heituðust at reisa úfrið í móti honum; hann kvað:

Fregn ek at suðr með Sygnum;
Sigvatr hefir gram lattan
fólkorrostu at fre(i)sta,
fer ek ef þó skulum berjask.
Förum í vápn ok verjum
vel, tvist, konung, lystir,
hve lengi skal, hringum,
hans grund, til þess fundar.

Í því sama kvæði eru þessar vísur:

Hét sá er féll á Fitjum
fjölgegn ok réð hegna
heiptar rán, en hánum,
Hákun, fírar unnu;
þjóð hélt fast á fóstra
fjölblíðs lögum síðan,
enn eru af því minni,
Aðalsteins, búendr seinir.

Hverr eggjar þik höggva,
hjaldrgegnir! bú þegna,
ofrausn er þat jöfri
innan lands at vinna.
Engr hafði svá ungum
áðr bragningi ráðit,
rán hygg ek rekkum þínum,
reiðr er herr, konungr! leiðask.

Rétt hygg ek kjósa knáttu
karlfólk ok svá jarla,
af því at eignum lofða
Óláfar frið gáfu.
Haralds arfi lét haldask
hvardyggr ok sonr Tryggva
lög þau er lýðar þágu
laukjöfn af þeim nöfnum.

Gjaltu varhuga, veltir,
viðr þeim er nú ferr héðra,
þjófs! skal hönd í hófi,
haulda kvitt, um stytta.
Vin er sá er, varmra benja,
varnað býðr, en hlýðit,
tármútaris teitir!
til hvat búmenn vilja.

Skulut ráðgjöfum reiðask,
ryðr þat, konungr! yðrum,
dróttins orð til dýrðar,
döglingr! við bersögli.
Hafa kveðask lög, nema ljúgi
landherr, búendr verri
endr í Úlfasundum
önnur en þú hést mönnum.

Hætt er þat er allir heitask,
áðr skal við því ráða,
hárir menn, er ek heyri,
hót, skjöldungi at móti.
Greypt er þat höfðum hnepta
heldr ok niðr í feldi,
slegit hefir þögn á þegna,
þingmenn nösum stinga.

Hverr eggjar þik, harri
heiptar strangr! at ganga,
opt reynir þú, þínum,
þunn stál, á bak málum.
Fastorðr skyli fyrða
fengsæll vera þengill;
hœfir heit at rjúfa,
hjaldrmagnaðr! þér aldri·

Eitt er mál, þat er mæla,
minn dróttinn leggr sína
eign á óðöl þegna,
öfgast, búendr göfgir.
Rán mun seggr, er sína
selr út, í því telja,
flaums at fellidómi
föðurleifð konungs greifum.

Eptir þessa áminning skipaðist konungr vel við, fluttu ok margir þessi orð fyrir konungi. Kom þá svá, at konungr átti tal við hina vitrustu menn, ok sömdu þeir þá lög sín. Síðan lét Magnús konungr ríta lögbók, þá er enn er i Þrándheimi ok kölluð er Grágás. Magnús konungr gerðist síðan vinsæll ok ástsæll af öllu landsfólki, var hann fyrir þá sök kallaðr Magnús hinn góði.

Frá Knýtlingum.

18. Haraldr Engla konungr andaðist 5 vetrum eptir andlát Knúts hins ríka föður síns; hann var jarðaðr hjá feðr sínum í Vincestr. Eptir andlát hans tók konungdóm í Englandi Knútr bróðir Haralds, annarr son gamla Knúts; var hann þá konungr bæði yfir Englandi ok Danaveldi, réð hann þar fyrir 2 vetr; hann varð sóttdauðr á Englandi, ok er jarðaðr í Vincestr hjá feðr sínum. Eptir andlát hans var til konungs tekinn á Englandi Jatvarðr hinn góði son Aðalráðs Engla konungs ok Emmu dróttningar, dóttur Rikarðar Rúðujarls. Jatvarðr konungr var bróðir sammœðri Haralds ok Hörðaknúts. Gunnhildr hét dóttir gamla Knúts ok Emmu, hon var gipt Heinreki keisara í Saxlandi; hann var kallaðr Heinrekr mildi. Gunnhildr var 3 vetr í Saxlandi áðr hon tók sótt, hon andaðist 5 vetrum eptir andlát Knúts konungs föður síns.

Magnús konungr fékk Danmörk.

19. Magnús konungr Ólafsson spurði andlát Hörðaknúts; þá sendi hann þegar menn suðr til Danmerkr, ok gerði með þeim orðsendingar til þeira manna, er svardögum höfðu við hann bundizt, þá er sætt þeira ok einkamál váru gör Magnús ok Hörðaknúts, ok minti þá á orð sín, lét þat ok fylgja, at hann sjálfr mundi koma þegar um sumarit til Danmerkr með liði sínu, ok lét þar fylgja ályktarorð, at hann skyldi eignast alt Danaveldi, svá sem stóðu til einkamál ok svardagar, eða falla sjálfr í orrostu með her sínum. Svá segir Arnórr jarlaskáld:

Afkárlig varð jarla
orðgnótt sú er hlaut dróttinn,
fylgði efnd því er ylgjar
angrtælir réð mæla:
at fram í gný grimmum
grafnings und kló hrafni
fúss lézk falla ræsir
feigr eða Danmörk eiga.

Leiðangr Magnús konungs.

20. Þá samnar Magnús konungr liði saman, stefndi til sín lendum mönnum ok ríkum bóndum, aflaði sér langskipa. En er lið þat kom saman, þá var þat hit fríðasta ok allvel búit. Hann hafði 70 skipa, er hann sigldi af Noregi. Svá segir Þjóðólfr:

Djarft neyttir þú, dróttinn
dólgstrangr! skipa langra
af því at ýtar héldu
austr sjau tigu flausta.
Suðr gnauðuðu súðir,
segl' hýnd við stag rýndu,
vík skar vandlangt eiki,
Vísundr hneigði þröm sveigðan.

Hér getr þess, at Magnús konungr hafði þá Vísund hinn mikla, er hinn helgi Óláfr konungr hafði gera látit; hann var meir en þrítugr at rúmatali, var á framstafni vísundarhöfuð, en aptr sporðr, var höfuðit ok sporðrinn ok báðir svírarnir alt gulli lagt. Þess getr Arnórr jarlaskáld:

Ljótu dreif á lypting utan
lauðri, bifðisk gullit rauða,
fastligr hneigði furu geystri
fyrir garmr, um skeiðar stýri.
Stirðum hélztu um Stafangr norðan
stálum, bifðusk fyrir álar,
uppi glóðu élmars typpi
eldi glík í Danaveldi.

Magnús konungr hélt út af Ögðum ok yfir til Jótlands. Svá segir Arnórr:

Segja mun ek hve Sygna
snarfengjan bar þengil
hallr ok hrímit sollinn
hléborðs Vísundr norðan.
Setti bjóðr at breiðu
brynþings, fetilstinga
fús tók öld við æsi,
Jótlandi gramr branda.

Magnús konungr kom til Danmerkr.

21. En er Magnús konungr kom til Danmerkr, þá var honum þar vel fagnat; átti hann brátt þing ok stefnur við landsmenn ok beiddi sér viðtöku, svá sem einkamál váru til. En fyrir því at landshöfðingjar, þeir er ágætastir váru

í Danmörk, váru eiðum bundnir við Magnús konung ok vildu halda orð sín ok eiða, þá fluttu þeir þetta mjök fyrir fólkinu; þat bar ok annat til, at þá var andaðr Knútr hinn ríki ok dautt alt hans afkvæmi; hinn inn þriði hlutr, at þá var alkunnig orðin helgi Ólafs konungs um öll lönd ok jartegnagerð hans.

Magnús til konungs tekinn í Danmörk.

22. Síðan lét Magnús konungr stefna Vébjarga þing; þar taka Danir sér konung bæði at fornu ok at nýju. En á því þingi tóku Danir Magnús Ólafsson til konungs yfir alt Danaveldi. Dvaldist Magnús konungr í Danmörk lengi um sumarit, ok fagnaði alt fólk honum vel, hvar sem hann kom, ok veittu honum hlýðni; skipaði hann þá alt land, sýslur ok heröð, ok veitti veizlur ríkismönnum. En er á leið haustit, hélt hann liði sínu til Noregs, ok dvaldist í Elfinni nökkura hríð.

Upphaf Sveins Úlfssonar.

23. Sveinn er maðr nefndr son Úlfs jarls Þorgilssonar sprakaleggs; móðir Sveins var Ástríðr dóttir Sveins konungs tjúguskeggs; hon var systir Knúts hins ríka samfeðra, en hon var sammœðra við Ólaf Svíakonung Eiríksson; þeira móðir var Sigríðr dróttning hin stórláta, dóttir Sköglartosta. Sveinn Úlfsson hafði þá dvalzt langa hríð með Svíakonungum frændum sínum, jafnan síðan er fallit hafði Úlfr jarl faðir hans, svá sem ritat er í sögu Knúts hins gamla, at hann lét drepa Úlf jarl mág sinn í Róiskeldu; var Sveinn fyrir þá sök ekki í Danmörk síðan. Sveinn Úlfsson var allra manna fríðastr sýnum, manna var hann ok mestr ok sterkastr, ok hinn mesti íþróttamaðr ok snildarmaðr; þat var allra manna mál, þeira er hann var kunnigr, at hann hefði alla hluti til, þá er fríða góðan höfðingja. Sveinn Úlfsson kom á fund Magnús konungs, þá er hann sat í Elfinni, svá sem áðr er ritat; tók konungr

vel við honum, váru þar ok margir flutningsmenn til, því at Sveinn var hinn vinsælsti maðr, talaði hann ok sjálfr sitt mál fyrir konungi fagrt ok snjalt, ok kom svá, at Sveinn gékk til handa Magnúsi konungi ok gerðist hans maðr. Síðan töluðu þeir konungrinn ok Sveinn marga hluti í einmælum.

Gefit Sveini jarls nafn.

24. Einn dag þá er Magnús konungr sat í hásæti ok var fjölment um hann, sat Sveinn Úlfsson á fótskörinni fyrir konunginum; þá tók konungr til máls: Kunnigt vil ek gera höfðingjum ok allri alþýðu þá ráðagerð, er ek vil vera láta; hér er kominn til mín ágætr maðr, bæði at ættum ok af sjálfum sér, Sveinn Úlfsson; hann hefir nú gerzt minn maðr ok selt mér trú sína til þess; en svá sem þér vitut, at allir Danir hafa í sumar gerzt mínir menn, þá er nú landit höfðingjalaust, er ek em í brott farinn, en þar er, sem þér vitut, mjök herskátt af Vindum ok Kúrum ok öðrum Austrvegsmönnum, eða svá Söxum; hét ek þeim ok at fá höfðingja til landvarnar ok landstjórnar; sé ek þar engan mann jafnvel til fallinn fyrir allra hluta sakir sem Sveinn Úlfsson, hefir hann ætt til þess at vera höfðingi; nú mun ek gera hann jarl minn ok fá honum í hendr Danaveldi til yfirsóknar, meðan ek em í Noregi, svá sem Knútr hinn ríki setti Úlf jarl föður hans höfðingja yfir Danmörk, þá er Knútr var á Englandi. Einarr þambarskelfir svaraði: Ofjarl, ofjarl, fóstri! Konungr mælti reiðuliga: Fátt þykkir yðr ek kunna, en mér lízt sem yðr þykki sumt ofjarlar, en sumt ekki at mönnum. Þá stóð konungr upp ok tók sverð ok festi á linda Sveini; síðan tók hann skjöld ok festi á öxl honum, setti síðan hjálm á höfuð honum ok gaf honum jarls nafn ok veizlur slíkar í Danmörk, sem þar hafði áðr haft Úlfr jarl faðir hans. Síðan var framborit skrín með helgum dómum, lagði Sveinn þar á hendr sínar ok sór trúnaðareiða Magnúsi konungi. Síðan leiddi konungr jarl til hásætis með sér. Svá segir Þjóðólfr:

Sjálfr var austr við Elfi
Úlfs mögr, ok hét fögru
þar réð Sveinn at sverja
sínar hendr at skríni;
réð Ólafs sonr síðan,
átt hafa þeira sáttir
skemra aldr en skyldi,
Skánunga gramr, hánum.

Fór þá Sveinn jarl til Danmerkr, ok var þar við honum vel tekit af allri alþýðu. Tók hann sér þá hirð ok gerðist brátt höfðingi mikill; fór hann um vetrinn víða um landit ok vingaðist mjök við stórmennit, var hann ok vinsæll við alþýðu.

Hernaðr til Vindlands.

25. Magnús konungr hélt liði sínu norðr í Noreg ok dvaldist þar um vetrinn. En er vár kom, þá hafði Magnús konungr úti lið mikit, ok hélt því suðr til Danmerkr. En er hann kom þar, spurði hann þau tíðindi af Vindlandi, at Vindr höfðu horfit undan hlýðni við hann í Jómsborg; þar höfðu Danakonungar haft jarlsríki mikit, höfu þeir Jómsborg at upphafi, ok var þat orðit allstyrkt vígi. En er Magnús konungr heyrði slíkt sagt, þá bauð hann út af Danmörk skipaher miklum, ok hélt um sumarit til Vindlands með allan herinn, ok hafði allmikit lið. Þess getr Arnórr jarlaskáld:

Heyra skaltu hve herskjöld bárut,
hilmis kundr! til Vinda grundar,
heppinn dróttu af hlunni sléttum
hélug börð, í stefjaméli.
Aldri frá ek, enn, vísir valdit
Vinda sorg, at döglingr spendi,
flaustum var þá flóð um ristit,
fleiri skip til óðals þeira.

En er Magnús konungr kom til Vindlands, þá lagði hann til Jómsborgar ok vann þegar borgina, drap þar mikit fólk ok brendi borgina ok landit víða út í frá, ok gerði þar hit mesta hervirki. Svá segir Arnórr jarlaskáld:

Skjöldungr! fórtu um óþjóð eldi,
auðit var þá flotnum dauða,
hæstan kyndut, hlenna þrýstir!
hyrjar ljóma suðr á Jómi.
Hvergi þorði hallir varða
heiðit fólk í virki breiðu,
buðlungr! unnut borgar mönnum
björtum eldi stalldræp hjörtu.

Mikit fólk á Vindlandi gékk til handa Magnúsi konungi, en miklu var hitt fleira, er undan flýði. Fór þá Magnús konungr til Danmerkr aptr, bjó sér þar til vetrsetu, en sendi frá sér herinn bæði hinn danska ok svá mart lið, þat er honum hafði fylgt af Noregi.

Gefit Sveini konungs nafn.

26. Hinn sama vetr er Sveinn Úlfsson hafði fengit yfirsókn um Danaveldi, ok hann hafði vingazt við allmikit stórmenni ok fengit alþýðu lof, þá lét hann gefa sér konungs nafn, ok hurfu at því ráði margir höfðingjar. En um várit er hann spurði, at Magnús konungr fór norðan or Noregi ok hafði her mikinn, þá fór Sveinn til Skáneyjar, ok þaðan upp á Gautland, ok svá til Svíþjóðar á fund Emundar konungs frænda síns, ok dvaldist þar um sumarit, en hafði njósnir í Danmörk um ferð Magnús konungs eða um fjölmenni hans. En er Sveinn konungr spurði, at Magnús konungr hafði látit frá sér fara mikinn hluta liðs síns, ok svá þat, at hann var suðr á Jótlandi, þá reið Sveinn ofan af Svíþjóð ok hafði þá lið mikit, er Svíakonungr fékk honum. En er Sveinn kom út á Skáney, þá tóku Skáneyingar vel við honum ok héldu hann þar fyrir konung, dreif þá lið mikit til hans. Síðan fór hann út til Sjálands, ok var þar vel við honum tekit, lagði hann þar alt undir sik. Þá fór hann í Fjón, ok lagði undir sik allar eyjar, ok gékk fólk undir hann, hafði Sveinn her mikinn ok mart skipa.

Frá her Magnús konungs.

27. Magnús konungr spurði þessi tíðindi, ok þat með, at Vindr höfðu her úti. Síðan stefndi Magnús konungr liði til sín, ok dróst honum brátt herr um alt Jótland. Kom til hans Otta hertogi af Saxlandi or Brúnsvik; hann átti Úlfhildi dóttur Ólafs konungs hins helga, systur Magnús konungs; hertoginn hafði mikla sveit manna. Danahöfð-

ingjar eggjuðu Magnús konung at fara í móti Vindaherinum ok láta eigi heiðit fólk ganga þar yfir land ok eyða; ok var þat ráð tekit, at konungr snýr her sínum suðr á leið til Heiðabœjar. En er Magnús konungr lá við Skotborgará á Hlýrskógs heiði, þá kom honum njósn af her Vinda, ok þat með, at þeir höfðu svá mikinn her, at engi fékk talt, ok Magnús konungr hafði engan hlut við fjölmennis, ok honum væri sá einn til at flýja undan. Magnús konungr vildi þó berjast, ef mönnum þœtti nökkur föng á, at hann mætti sigrast; en flestir löttu, ok sögðu allir eitt til, at Vindr höfðu úflýjanda her. En Otta hertogi fýsti heldr at berjast. Lét konungr þá blása saman öllum herinum, ok lét alla menn herklæðast, ok lágu þeir úti um nóttina undir skjöldum sínum, því at þeim var sagt, at herr Vinda var kominn nær þeim, ok var konungr mjök hugsjúkr, þótti honum ilt, ef hann skyldi flýja verða, því at hann hafði þat aldri reynt, svaf hann lítit um nóttina ok söng bœnir sínar.

Draumr Magnús konungs.

28. Eptir um daginn var Mikjálsmessu aptann. En er komit var at degi, þá sofnaði konungr ok dreymdi, at hann sá hinn helga Ólaf konung föður sinn, ok mælti við hann: Ertu nú mjök hugsjúkr ok óttafullr, er Vindr fara móti þér með her mikinn; ekki skaltu hræðast heiðinn her, þótt þeir sé margir saman, ek mun fylgja þér í orrostu þessi; ráðit þér þá til bardaga við Vindr, er þér heyrit lúðr minn. En er konungr vaknaði, þá sagði hann draum sinn. Tók þá at lýsa af degi; þá heyrði alt fólk í lopt upp klukkuhljóð, ok kendu Magnús konungs menn, þeir er verit höfðu í Niðarósi, at svá þótti sem Glöð væri hringt; þá klukku hafði Ólafr konungr gefit til Klemenskirkju í kaupangi.

Orrosta á Hlýrskógs heiði.

29. Þá stóð upp Magnús konungr, ok kallaði at blása skyldi herblástr. Fór þá Vindaherrinn sunnan yfir ána at þeim; hljóp þá upp allr konungsherrinn ok stefndi í móti heiðingjum. Magnús konungr steypti af sér hringabrynju ok hafði yzta rauða silkiskyrtu, ok tók í hönd sér öxina Hel, er átt hafði Ólafr konungr. Magnús konungr rann fyrir öllum mönnum öðrum í móti herinum, ok hjó þegar tveim höndum hvern mann at öðrum. Svá segir Arnórr jarlaskáld:

Óð með öxi breiða
ódæsinn fram ræsir,
varð um hilmi Hörða
hjördynr, en varp brynju.

Þá er um skapt, en skipti
skapvörðr himins jörðu,
Hel klauf hausa fölva,
hendr tvær jöfurs spendu.

Orrosta þessi var ekki löng; váru konungs menn hinir áköfustu. En hvar sem þeir kómu saman, féllu Vindr svá þykt sem unnvörp lægi; en þeir er síðar stóðu sneru á flótta, ok váru þeir þá höggnir niðr sem búfé. Rak konungr sjálfr flóttann austr yfir heiðina, ok féll fólkit um alla heiðina. Svá segir Þjóðólfr:

Hykk í hundraðs flokki
Haralds bróðurson stóðu,
hrafn vissi sér hvassast
hungrbann, framast manna.

Vítt lá Vinda flótti,
varð, þar er Magnús barðisk,
höggvinn valr at hylja
heiði rastar breiða.

Þat er alþýðu mál, at ekki mannfall hafi orðit jafnmikit á Norðrlöndum í kristnum sið, sem þat er varð á Hlýrskógs heiði af Vindum. En af liði Magnús konungs féll ekki mart, en fjöldi varð sárt. Eptir orrostu lét Magnús konungr binda sár sinna manna, en læknar váru ekki svá margir í herinum, sem þá þurfti; þá gékk konungr til þeira manna er honum sýndist, ok þreifaði um hendr þeim; en er hann tók í lófana ok strauk um, þá nefndi hann til 12 menn, þá er honum sýndist sem mjúkhenztir mundu vera, ok sagði, at þeir skyldu binda sár manna, en engi þeira hafði fyrr sár bundit; en allir þessir urðu hinir mestu læknar.

Þar váru tveir íslenzkir menn, var annarr Þorkell Geirason af Lyngum, annarr Atli faðir Bárðar svarta or Selárdal, ok kómu frá þeim margir læknar síðan. Eptir þessa orrostu varð frægt mjök víða um lönd jartegn sú, er gert hafði hinn helgi Ólafr konungr; ok var þat alþýðu mál, at engi maðr mundi þurfa at berjast við Magnús konung Ólafsson, ok Ólafr konungr faðir hans væri honum svá nákvæmr, at úvinir hans mætti enga mótstöðu veita honum fyrir þá sök.

Orrosta á Ré.

30. Magnús konungr sneri þegar herinum móti Sveini, er hann kallaði jarl sinn, þótt Danir kallaði hann konung. Réð Magnús konungr sér til skipa ok bjó herinn, fjölmentu þá hvárirtveggju mjök. Váru þá margir höfðingjar í liði Sveins, Skánungar, Hallandsfarar, Sjálandsfarar, Fjónbúar; en Magnús konungr hafði mest Norðmenn ok Jóta, hélt hann þá liði sínu til móts við Svein. Varð fundr þeira fyrir Vestlandi á Ré, varð þar orrosta mikil, ok lauk svá, at Magnús konungr hafði sigr, en Sveinn kom á flótta ok lét lið mikit, flýði hann þá aptr á Skáney, því at hann átti hæli uppi á Gautlandi, ef hann þurfti til at taka. En Magnús konungr fór þá aptr til Jótlands, ok sat þar um vetrinn fjölmennr, ok hafði gæzlu á skipum sínum. Þessa getr Arnórr jarlaskáld:

Fúss lét á Ré ræsir valska rauð fyrir víðu
rammþing háit glamma, Vestlandi gramr branda.

Orrosta við Árós.

31. Sveinn Úlfsson fór þegar á skip sín, er hann spurði, at Magnús konungr var genginn af skipum. Dró Sveinn lið at sér, alt þat er hann fékk, ok fór þá um vetrinn um Sjáland ok um Fjón ok um eyjar; ok er dró at jólum, hélt hann suðr til Jótlands, lagði fyrst til Limafjarðar, ok gékk þar mart fólk undir hann, en hann tók

gjöld af sumum, sumir fóru á fund Magnús konungs. En er þetta spurði Magnús konungr, hvat Sveinn hafðist at, þá fór hann til skipa sinna ok hafði með sér Norðmanna lið þat, er þá var í Danmörk, en sumt Dana lið, hélt þá sunnan fyrir land. Sveinn var þá í Árósi ok hafði mikit lið; en er hann spurði til hers Magnús konungs, þá lagði hann sínu liði or bœnum ok bjóst til orrostu. En er Magnús konungr hafði spurt, hvar Sveinn var, ok hann vissi, at þá mundi vera skamt millim þeira, þá átti hann húsþing ok talaði við lið sitt, sagði svá: Nú höfum vér spurt, at jarl með lið sitt mun hér nú liggja fyrir oss, er mér svá sagt, at þeir hafi lið mikit; ok vil ek gera yðr kunnigt um ætlan mína, vil ek leggja til fundar við jarl ok berjast við hann, þótt vér hafim lið nökkuru færa; munum vér traust várt eiga enn sem fyrr, þar er guð sjálfr er ok hinn helgi Ólafr konungr faðir minn, hefir hann oss nökkurum sinnum fyrr sigr gefit, þá er vér höfum barzt, ok höfum vér opt haft lið minna en úvinir várir. Nú vil ek, at menn búist svá við, at vér skulum leita þeira, ok þegar er fund várn berr saman, þá skulum vér at róa ok taka þegar til bardaga; veri þá allir búnir mínir menn at berjast. Síðan herklæddust þeir, ok bjó hverr sik ok sitt rúm, reru þeir Magnús konungr fram þar til, er þeir sá lið jarls, greiddu þegar atróðrinn. En Sveins menn vápnuðust ok tengðu saman skip sín, tókst þá þegar hörð orrosta. Svá segir Þjóðólfr:

Lögðu, grœðis glóða,
gramr ok jarl fyrir skömmu,
þar kom bitr á börva
brandleikr, saman randir,
svá at manþinga mundut
merkendr Heðins serkjar,
herr náði gný gerva
geirs, orrostu meiri.

Þeir börðust um stafna, ok máttu þeir einir höggum við koma, er í stafni váru, en þeir lögðu kesjum, er í fyrirrúmi váru, en allir þeir er aptar váru, skutu snœrispjótum eða gaflökum eða vígörum, en sumir börðu grjóti eða skeptiflettum, en þeir er fyrir aptan siglu váru, skutu bogaskotum. Þess getr Þjóðólfr:

Skotit frá ok skeptiflettum
skjótt ok mörgu spjóti,
bráð fékk hrafn, er háðum
hjaldr, á breiða skjaldu.
Neyttu mest sem máttu
menn at vápna sennu,
baugs en barðir lágu
börvar, grjóts ok örva.

Bárut böslar fleiri
bogmenn at hör togum,
mundit þann dag Þrændi
þreyta fyrr at skeytum.
Svá þykt flugu síðan
snæriðörr um skæru,
ótt var örðrif látit,
illa sáttu í milli.

Hér segir þat, hvernog var áköf skothríðin. Magnús konungr var fyrst öndverða orrostu í skjaldborg, en er honum þótti seint á orkast, þá hljóp hann fram or skjaldborginni, ok svá eptir skipinu, ok kallaði hátt ok eggjaði sína menn, ok gékk alt fram í stafninn í höggorrostu. En er þat sá hans menn, þá eggjaði hverr annan; var þá kall mikit um allan herinn. Svá segir Þjóðólfr:

Mjök bað Magnús rekka,
mann röskliga annan, ...

hörð þrífusk borð þar er börðusk,
þjóðský framar knýja.

Gerðist þá hin ákafasta orrosta. Í þeiri hríð hrauðst skip Sveins framan um stafninn ok söxin; þá gékk sjálfr Magnús konungr með sína sveit upp á skipit Sveins, ok síðan hans maðr hverr at öðrum; gérði þá svá harða atgöngu, at Sveins menn hrukku fyrir, ok hrauð Magnús konungr þat skip, ok síðan hvert at öðru. Flýði þá Sveinn ok mikill hluti liðs hans, en fjöldi féll hans manna, ok mart fékk grið. Svá segir Þjóðólfr:

Vörðr gékk meir at morði
Magnús kjalar vagna,
þat var frægt, í fagran
framstafn varar hrafni.

Gerðum þar svá at þverði,
þengils en óx fengi,
skeiðr nam herr at hrjóða,
húskarla lið jarli.

Áðr svanfoldar seldi
sólrýrandi hinn dýri,

jarls lá ferð á ferli,
fjörgrið stöfum hjörva.

Þessi orrosta var dróttinsdag hinn næsta fyrir jól. Svá segir Þjóðólfr:

Römm var hildr sú er Hramma
harðéls viðir börðusk,
herr gékk snart at snerru,
sunnudag um unnin.

Flaut, þá er feigir létu
fjör gnýstafir hjörva,
þjóð sökk niðr at nauðum,
nár á hverri báru.

Magnús konungr tók þar 7 skip af Sveins mönnum. Svá segir Þjóðólfr:

Hrauð Ólafs mögr síðan,
jöfurr vá sigr, hins digra,
fregnat slíkt or Sogni,
sjau skip, konur haíþnar.

Ok enn kvað hann:

Mist hafa Sveins at sýnu,
sverðgautr! förunautar,
hörð er heldr um orðin,
heimkvámu, för heima.
Hrœrir hausa þeira
hreggi œst ok leggi,
sjár þýtr auðs um árum,
unnr á sanda grunni.

Sveinn flýði þegar um nóttina til Sjálands með því liði, sem undan hafði komizt ok honum vildi fylgja, en Magnús konungr lagði at landi skip sín, ok lét þegar um nóttina lið sitt fara á land, en snimma um morgininn eptir kómu þeir ofan með strandhögg mikil. Þess getr Þjóðólfr:

Gær sá ek grjóti stóru,
gein hauss fyrir steini,
fór á fylking þeira
fast, harðliga kastat.
Ofan keyrðum vér, orðum
jörð muna Sveinn um varða,
staðar hefir stafn í miðju,
strandhögg, numit landi.

Flótti Sveins konungs.

32. Magnús konungr hélt þegar sunnan sínu liði til Sjálands eptir Sveini. En þegar er Magnús konungs lið kom at, þá flýði Sveinn þegar á land upp, ok alt lið hans; en Magnús konungr sótti eptir þeim ok rak flóttann; drápu slíkt er þeir náðu. Svá segir Þjóðólfr:

Spurði einu orði,
öld, blóðroðna skjöldu,
satt er at svá mörg átti,
Selunds mær, hverr, ve, bæri.
Auðtróðu varð auðit
yfir um skóg at spróga,
títt bar týmargr flótti
til Hringstaða iljar.

Saurstokkinn bar svíra
snarr Skánunga harri,
undr er nema allvaldr Lundar
aldrprúðr fyrir haldi.
Gær flugu mold ok mýrar
merki jarls hins sterka,
slóð drap, fram at flœði,
flaugar dörr um hauga.

Sveinn flýði þá yfir á Fjón; en Magnús konungr fór þá herskildi yfir Sjáland ok brendi víða fyrir þeim mönnum,

er um haustit höfðu slegizt í flokk með Sveini. Svá segir Þjóðólfr:

Náði jarl at eyða
jöfra setr á vetri,
lézt eigi þú litla
landvörn af þér standa.
Máttir, Magnús! hætta
mildr í fólk und skildi,
nefa Knúts var þá nýtum
nær sem hann ráðinn væri.

Rönd, léztu, ræsir Prænda!
reiðr þorðir þú meiða,
hús, namtu hvert ok eisu
hyrfeld, gefa eldi.
Grá vildir þú gjalda,
gœðinga vin! skœðar,
ört rendu þeir undan,
jarls fylgjurum dylgjur.

Rán ok brenna.

33. Þegar er Magnús konungr spurði til Sveins, þá hélt hann liði sínu yfir til Fjóns. En þegar er Sveinn spurði þat, þá gékk hann á skip ok sigldi, ok kom fram á Skáni, fór þaðan í Gautland, ok síðan á fund Svíakonungs. En Magnús konungr gékk upp á Fjóni, lét þar brenna ok ræna fyrir mörgum. Allir Sveins menn þeir sem þar váru, flýðu brott víðs vegar. Svá segir Þjóðólfr:

Hrindr á hróka landi
hregg af eikiveggjum,
suðr leikr eldr um unninn,
óðr, í lopt upp glóðum.
Bœr logar hálfu hæra,
hjónum nær, á Fjóni,
ræfr þola nauð ok næfrar,
Norðmenn sali brenna.

Menn eigu þess minnask
manna Sveins ok kanna
víga Freys sízt vágu,
vefgefn! þrjár stefnur.
Ván er fagrs á Fjóni
fljóðs, dugir vápn at rjóða,
verum með fylktu fólki
framm í vápna glammi.

Eptir þetta gékk alt fólk undir Magnús konung í Danmörk. Þá var þar friðr góðr hinn efra hlut vetrar, setti þá Magnús konungr sína menn til stjórnar um alt land þar í Danmörk. En er á leið várit, þá fór hann herliði sínu norðr í Noreg, ok dvaldist þar mjök lengi um sumarit.

Orrosta við Helganes.

34. En er Sveinn spurði þat, þá reið hann þegar út á Skáni, ok hafði lið mikit or Svíaveldi. Tóku Skáneyingar

vel við honum; efldist hann þá at liði; fór síðan út í Sjáland ok lagði þar undir sik, svá Fjón ok allar eyjar. En er þat spurði Magnús konungr, þá efldist hann at liði ok at skipum, ok hélt síðan suðr til Danmarkar. Hann spurði, hvar Sveinn lá með her sinn, hélt Magnús konungr þá til móts við hann, varð fundr þeira þar sem Helganes heitir, ok var þat at kveldi dags. En er orrosta tókst, hafði Magnús konungr lið minna en skip stœrri ok skipuð betr. Svá segir Arnórr jarlaskáld:

Vítt hefi'k heyrt at heiti
Helganes, þar er elgi
vágs hinn víða frægi
vargteitir hrauð marga.
Røkkr öndurt bað randir
reggbúss saman leggja,
rógskýja hélt, Rygjar,
regni haustnótt gegnum.

Orrosta var hin snarpasta, en er á leið nóttina, gerðist mikit mannfall. Magnús konungr skaut alla nóttina handskoti. Þess getr Þjóðólfr:

Hizig laut er heitir
Helganes fyrir kesjum,
sukku sárir rekkar,
Sveins ferð, bana verðir.
Mætr hélt mörgu spjóti
Mœra gramr í snœri,
ǫdd rauð aski studdan
örr landreki dörrum.

Þat er skjótast at segja af orrostu þessi, at Magnús konungr hafði sigr, en Sveinn flýði; var skip hans hroðit með stöfnum, ok öll skip Sveins önnur váru hroðin. Svá segir Þjóðólfr:

Flýði jarl af auðu,
otvin, skipi sínu,
morð þar er Magnús gerði
meinfœrt, þaðan, Sveini.
Réð herkonungr hrjóða
hneitis egg í sveita,
sprændi blóð á brýndan
brand, vá gramr til landa.

Ok enn segir Arnórr:

Skeiðr tók Bjarnar bróður
ballr Skánungum allar,
þjóð reri þeirar tíðar
þingat, gramr með hringum.

Þar féll mikit lið af Sveins mönnum, fékk Magnús konungr ok hans menn mikit hlutskipti. Svá segir Þjóðólfr:

Skjöld bar ek heim frá hjaldri,
hlauzk mér til þess, gauzkan,
ramr var suðr á sumri
sverðdynr, ok þó brynju.

Vápn gat ek frið, en fljóði
fyrr sagða ek þat kyrru,
þar fékk ek hjálm er hilmir
harðfengr Dani barði.

Sveinn flýði þá upp á Skáni, ok alt lið hans þat er undan komst, en Magnús konungr ok hans lið ráku flóttann langt á land upp, ok varð þá lítil viðrtaka af Sveins mönnum eða bóndum. Svá segir Þjóðólfr:

Bauð Ólafs sonr áðan
upp á land at standa,
gékk með manndýrð mikla
Magnús reiðr af skeiðum.

Snarr það hilmir herja,
hér er skark í Danmörku,
fleygir hvast um hauga
hestr um Skáney vestan.

Síðan lét Magnús konungr fara herskildi alt um bygðina. Svá segir Þjóðólfr:

Nú taka Norðmenn knýja,
nær göngum vér stöngum,
berka ek, Magnús merki,
minn skjöld á hlið sjaldan.

Skýtra skeifum fœti
Skáney yfir sláni,
fár vegr er mér fegri
fundinn, suðr til Lundar.

Síðan tóku þeir at brenna bygðina; flýði þá fólk alt víðs vegar undan. Svá segir Þjóðólfr:

Bárum járn at œrnu
ískjöld á lið vísa,
skjótt ríða nú skreyttar
Skánunga lokvánir.
Rauðr leikr um bœ breiðan
bráðr at váru ráði
eldr, en exnir valda
atblásendr því vási.

Svíðr um seggja búðir,
siklingr í her miklum
eyðir bygð, sem bráðast
bjartr eldr, Danaveldi.
Móðr berr halr um heiði
hjaldrs Danmarkar skjöldu,
vér hlutum sigr, en sárir
Sveins menn fyrir renna.

Fjörð lét fylkir verða
forntraddan mó spornat,
leynumk lítt, á Fjóni,
liðs skjöldunga á miðli.

Muna fyrir Magnús synja
menn Sveins, þeir er nú renna,
upp fara mörg í morgin
merki, stórra verka.

Sveinn flýði þá austr fyrir Skáni. Magnús konungr fór þá til skipa sinna ok hélt síðan austr fyrir Skáneyjar síðu, ok varð mjök búizt af skyndingu. Þá kvað Þjóðólfr þetta:

Ek hefi ekki at drekka
annars nema sjá þenna,
sýg ek or söltum ægi
sylg, er ek jöfri fylgi.

Liggr fyrir oss, en uggum
allítt Svía kollum,
drýgt höfum vás fyrir vísa,
við Skáneyjar síðu.

Sveinn flýði upp á Gautland, ok sótti síðan á fund Svía-konungs, ok dvaldist þar um vetrinn í góðu yfirlæti.

Hernaðr Magnús konungs.

35. Magnús konungr sneri aptr ferð sinni, þá er hann hafði undir sik lagt alt Skáni; hélt þá fyrst í Falstr, veitti þar uppgöngu ok herjaði þar, drap hann mikit lið, þat er áðr var gengit undir Svein. Þess getr Arnórr:

Svik réð eigi ekla
allvaldr Dönum gjalda,
lét fullhugaðr falla
Falstrbyggva lið tiggi.

Hlóð, en hála tæðu
hirðmenn ara grenni,
auðar þorn fyrir örnu
ungr valköstu þunga.

Síðan hélt Magnús konungr liði sínu til Fjóns ok herjaði, ok vann þar þá mikit hervirki. Svá segir Arnórr jarla-skáld:

Enn rauð frán á Fjóni,
fold sótti gramr dróttar,
ráns galt herr frá hánum,
hringserks litaðr merki.

Minnisk öld, hverr annan
jafnþarfr blám hrafni,
ört gat hilmir hjarta,
herskyldir, teg fyldi.

Magnús konungr sat í Danmörk.

36. Magnús konungr sat þann vetr í Danmörk, ok var þá góðr friðr. Hann hafði átt í Danmörk orrostur margar ok haft í öllum sigr. Oddr Kíkinaskáld segir svá:

Vas fyrir Mikjálsmessu
málmgrimm háið rimma,
féllu Vindr, en vöndusk
vápnhljóði mjök þjóðir.

En fyrir jól var önnur
óhlítulig litlu,
upp hófsk grimm með gumnum
gunnr, fyrir Árós sunnan.

Enn segir Arnórr:

Hefnir! fengut yrkis efni,
Ólafs, gervi ek slíkt at málum,
Hlakkar lætr þú hrælög drekka
hauka, nú mun kvæðit aukask.

Fjórar hefir þú, randa rýrir,
reyrar setrs á einum vetri,
allvaldr ertu ofvægr kallaðr,
örva hríðir frœkn um gervar.

Þrjár orrostur átti Magnús konungr við Svein Úlfsson. Svá segir Þjóðólfr:

Háðisk heilli góðu
hildr, sem Magnús vildi,
selr um sigr at þylja
sóknstœrir mér fœri.

Brand rauð buðlungr Þrœnda,
þerr jöðula síðan
hann ept hervíg þrennin
hæra skjöld at gjöldum.

Orðsending Magnús konungs til Englands.

37. 38. Magnús konungr réð þá bæði fyrir Danmörk ok Noregi. En eptir þat er hann hafði eignazt Danaveldi, þá gerði hann sendimenn vestr til Englands, fóru þeir á fund Jatvarðar konungs ok fluttu hónum bréf ok innsigli Magnús konungs. En þat stóð á bréfum með kveðjusending Magnús konungs: Þér munut spurt hafa einkamál þau, er vér Hörðaknútr gerðum með oss, at hvárr okkarr er lifði eptir annan sonlausan, þá skyldi sá taka lönd ok þegna, þau er hinn hafði átt. Nú er þat svá orðit, sem ek veit, at þér hafit spurt, at ek hefi tekit Danaveldi í arf eptir Hörðaknút; hann átti, þá er hann andaðist, engum mun síðr England en Danmörk; köllumst ek nú eiga England eptir réttum máldögum. Vil ek, at þú gefir upp ríkit fyrir mér, en at öðrum kosti mun ek sœkja til með styrk hers bæði af Danaveldi ok Noregi; mun þá sá ráða löndum, er sigrs verðr auðit.

Svör Jatvarðar konungs.

39. En er Jatvarðr konungr hafði lesit bréf þessi, þá svaraði hann svá: Þat er öllum mönnum kunnigt hér í landi, at Aðalráðr konungr faðir minn var óðalborinn til ríkis þessa bæði at fornu ok nýju. Váru vér 4 synir hans; en er hann var fallinn frá löndum, þá tók ríki ok konungdóm Jatmundr bróðir minn, því at hann var elztr várr

brœðra; unda ek þá vel við, meðan hann lifði. En eptir hann tók ríkit Knútr konungr stjúpfaðir minn; var þá eigi dælt til at kalla, meðan hann lifði. En eptir hann var konungr Haraldr bróðir minn, meðan honum varð lífs auðit. En er hann andaðist, þá réð Hörðaknútr bróðir minn fyrir Danaveldi, ok þótti þat þá einu rétt brœðraskipti með okkr, at hann væri konungr bæði yfir Englandi ok Danmörk; en ek hafða ekki ríki til forráða. Nú andaðist hann; var þat þá ráð hér allra landsmanna at taka mik til konungs hér í Englandi. En meðan ek bar ekki tignarnafn, þjónaða ek mínum höfðingjum eigi stórligar en þeir menn, er enga ætt áttu hér til ríkis. Nú hefi ek tekit hér konungs vígslu, ok svá fulliga konungdóm, sem faðir minn hafði fyrir mér; nú mun ek þetta nafn eigi upp gefa at mér lifanda. En ef Magnús konungr kemr hingat til lands með her sinn, þá mun ek eigi liði samna í mót honum, mun hann kost eiga at eignast England ok taka mik áðr af lífdögum. Segit honum svá mín orð. Fóru þá sendimenn aptr ok kómu á fund Magnús konungs ok segja honum alt sitt erendi. Konungr svaraði tómliga ok mælti svá: Ek ætla hitt munu vera sannast ok bezt fallit, at láta Jatvarð konung hafa ríki sitt í ró fyrir mér, en halda þessu ríki, er guð hefir mik eignast látit.

SAGAN AF HARALDI HARDRÁDA.

Upphaf Haralds konungs harðráða.

1. Haraldr son Sigurðar sýr, bróðir Ólafs konungs hins helga sammœðri, var á Stiklastöðum í orrostu, þá er hinn helgi Ólafr konungr féll. Varð Haraldr þá sárr, ok komst í brott með öðrum flóttamönnum. Svá segir Þjóðólfr:

Hvast frá ek Haugi hit næsta
hlífél á gram drífa,
enn Bolgara brennir
brœðr sínum vel tœði.
Skildist hann ok huldi
hjálmsetr gamall vetra
tiggi tólf ok þriggja
trauðr við Ólaf dauðan.

Rögnvaldr Brúsason flutti Harald or orrostu, ok kom honum til bónda nökkurs, er bjó í skógi langt frá öðrum mönnum; var Haraldr þar læknaðr til þess er hann var heill. Síðan fylgði son bónda honum austr um Kjöl, ok fóru þeir alt markleiði, þat er svá mátti, en ekki alþýðu veg. Vissi bónda son ekki til, hverjum hann fylgði; ok er þeir riðu milli eyðiskóga nökkurra, þá kvað Haraldr þetta:

Nú læt ek skóg af skógi
skreiðask lítils heiðar,
hverr veit nema ek verða
víða frægr um síðir.

Hann fór austr um Jamtaland ok Helsingjaland, ok svá til Svíþjóðar, fann hann þar Rögnvald Brúsason ok mjök marga aðra þá menn, er komizt höfðu af Stiklastöðum or orrostu, menn Ólafs konungs.

Haraldr kom í Garðaríki.

2. Eptir um várit féngu þeir sér skipan ok fóru um sumarit austr í Garðaríki á fund Jarizleifs konungs, váru þar um vetrinn. Svá segir Bölverkr:

Mildingr! strauktu um mækis
munn er lézt af gunni,
holds vant hrafn um fyldan
hrás, þaut vargr í ási.

En gramr, né ek frá fremra
friðskerði þér verða,
austr vartu ár hit næsta
örðiglyndr í Görðum.

Jarizleifr konungr tók vel við þeim Haraldi, gerðist Haraldr þá höfðingi yfir landvarnarmönnum konungs, ok annarr Eilífr son Rögnvalds jarls. Svá segir Þjóðólfr:

Eitt höfðusk at,
Eilífr þar er sat,
höfðingjar tveir,
hamalt fylktu þeir.

Austrvindum ók
í öngvan krók,
vara Læsum léttr
liðsmanna réttr.

Haraldr dvaldist í Garðaríki nökkura vetr, ok fór víða um Austrveg. Síðan byrjaði hann ferð sína út í Grikkland ok hafði mikla sveit manna; þá hélt hann til Miklagarðs. Svá segir Bölverkr:

Hart knúði svöl svartan
snekkju brand fyrir landi
skúr, en skrautla báru
skeiðr brynjaðar reiði.

Mætr hilmir sá málma
Miklagarðs fyrir barði,
mörg skriðu beit at borgar
barmfögr hám armi.

Haraldr gékk á mála í Miklagarði.

3. Þá réð fyrir Grikklandi Zoe dróttning hin ríka, ok með henni Michael Katalaktus. En er Haraldr kom til Miklagarðs á fund dróttningarinnar, þá gékk hann þar á mála, ok fór þegar um haustit á galeiðr með hermönnum, þeim er fóru út í Grikklandshaf. Hélt Haraldr sveit af sínum mönnum. Þá var höfðingi yfir herinum sá maðr, er nefndr er Gyrgir, hann var frændi dróttningar. En Haraldr hafði verit litla hríð í herinum, áðr en Væringjar þýddust mjök til hans, ok fóru þeir allir saman, þegar er bardagar váru, kom þá svá, at Haraldr gerðist höfðingi yfir öllum Væringjum. Fóru þeir Gyrgir víða um Grikklands eyjar, unnu þar herskap mikinn á kussarum.

Frá Væringjum ok Gyrgi.

4. Þat var eitthvert sinn, er þeir höfðu farit um land ok skyldu taka sér náttból við skóga nökkura, ok kómu Væringjar fyrstir til náttstaðar, ok völdu þeir sér tjaldstaði, þá er þeir sá bezta ok hæst lágu, því at þar er svá háttat, at land er blautt, ok þegar er regn koma þar, þá er ilt at búa þar er lágt liggr. Þá kom Gyrgir höfðingi hersins, ok er hann sá, hvar Væringjar höfðu tjaldat, bað hann þá í brott fara ok tjalda í öðrum stað, segir at hann vill þar tjalda. Haraldr svaraði svá: Ef þér komit fyrri til náttbóls, þá takit þér yðr náttstað, þá munu vér þar tjalda í öðrum stað, sem oss líkar; gerit þér nú ok svá, tjaldit þar sem þér vilit í öðrum stað; hugða ek, at þat væri réttr Væringja hér í veldi Grikkjakonungs, at þeir skulu vera sjálfráða ok frjálsir um alla hluti fyrir öllum mönnum, en vera konungi einum ok dróttningu þjónostu skyldir. Þreyttu þetta með kappmæli, þar til er hvárirtveggju vápnuðust, var þá við sjálft, at þeir mundu berjast. Kómu þá til hinir vitrustu menn ok skildu þá; sögðu þeir svá, at betr var fallit, at þeir sættist um þetta mál, ok gerði skipan á með sér gløggliga, svá at eigi þyrfti optar slíka deilu um. Var þá stefnulagi á komit með þeim, ok skipuðu hinir beztu menn ok hinir vitrustu. En á þeiri stefnu réðu þeir þat svá, at samt kom með öllum, at hluti skyldi í skaut bera, ok hluta með Grikkjum ok Væringjum, hvárir fyrri skyldi ríða eða róa, eða til hafnar leggja ok kjósa um tjaldstaði; skyldi því hvárrtveggi una, þá, sem hlutr segði. Síðan váru hlutir gervir ok markaðir. Þá mælti Haraldr við Gyrgi: Ek vil sjá, hversu þú markar þinn hlut, at eigi markim vit á eina lund báðir. Hann gerði svá. Síðan markaði Haraldr sinn hlut ok kastaði í skautit, ok svá báðir þeir. En sá maðr er hlutinn skyldi upptaka, þá tók hann upp annan ok hélt milli fingra sér. ok brá upp hendinni, ok mælti: Þessir skulu fyrri ríða ok róa, ok til hafnar leggja ok kjósa sér um tjaldstaði. Haraldr

greip til handarinnar, ok tók hlutinn ok kastaði út á sjá. Síðan mælti hann: Þessi var várr hlutr. Gyrgir sagði: Hví léztu eigi sjá fleiri menn? Sé nú, sagði Haraldr, þann er eptir er, muntu þar kenna þitt mark. Síðan var athugat um þann hlutinn, ok kendu allir þar mark Gyrgis. Var þat dœmt, at Væringjar skyldi kerna kosti hafa um alt, þat er þeir þreyttu um. Fleiri hlutir urðu til þess, er þeir urðu eigi ásáttir, ok lauk jafnan svá, at Haraldr hafði sitt mál.

Hernaðr Haralds ok Gyrgis.

5. Þeir fóru allir samt um sumarit ok herjuðu. Þá er allr var herrinn saman, lét Haraldr sína menn vera fyrir utan bardaga, eða ella þar er minst var mannhætta, ok lézt varast vilja, at hann týndi herliði sínu. En er hann var einn saman með sínu liði, lagðist hann svá fast til at berjast, at annattveggja skyldi hann fá sigr eða bana. Svá bar optliga til, þá er Haraldr var höfðingi yfir herinum, at hann vann sigr, þá er Gyrgir vann ekki. Þetta funnu hermenn, ok kölluðu betr fara mundu sitt mál, ef Haraldr væri einn höfðingi yfir öllum herinum, ok ámæltu hertoganum, at ekki yrði af honum eða hans liði. Gyrgir sagði, at Væringjar vildu ekki lið veita honum, bað þá fara í annan stað, en hann fœri með öðrum herinum, ok vinna þvílíkt sem þeir mætti. Fór þá Haraldr frá herinum, ok Væringjar með honum ok Latínumenn. Gyrgir fór með Grikkja her. Sýndist þá hvat hvárr mátti; fékk Haraldr jafnan sigr ok fé, en Grikkir fóru heim til Miklagarðs, nema ungir drengir, þeir er fá vildu sér fjár, sömnuðust til Haralds, ok höfðu hann þá fyrir hertoga. Lagðist hann þá með her sinn vestr í Affrika, er Væringjar kalla Serkland, efldist hann þá mjök at liði. Í Serklandi eignaðist hann 80 borga, váru sumar gefnar upp, en sumar tók hann með valdi. Síðan fór hann til Sikileyjar. Svá segir Þjóðólfr:

Togu mátt tekna segja,
tandrauðs, á Serklandi,
ungr hætti sér, átta,
ormtorgs hötuðr, borga,
áðr herskorðaðr harðan
hildar leik und skildi
Serkjum hættr í sléttri
Sikileyju gékk heyja.

Svá segir Illugi Bryndœlaskáld:

Brauztu und Mikjál mæztan,
mágum heim sem frágum
sonr Buðla bauð sínum,
Sunnlönd, Haraldr! röndu.

Hér segir þat, at þá var Mikjáll Grikkjakonungr í þenna tíma. Haraldr dvaldist marga vetr í Affrika, fékk of lausafjár, gull ok allskonar dýrgripi. En allt þat fé, er hann fékk, ok eigi þurfti hann at hafa til kostnaðar sér, sendi hann með trúnaðarmönnum sínum norðr í Hólmgarð í vald ok gæzlu Jarizleifs konungs, ok dróst þar saman úgrynni fjár, sem líkligt er at vera mundi, er hann herjaði þann hluta heims, er auðgastr var at gulli ok dýrgripum. ok svá mikit sem hann gerði at, er með sönnu var áðr sagt, at hann mundi eignazt hafa 80 borga.

Haraldr vann borg í Sikiley.

6. En er Haraldr kom til Sikileyjar, þá herjaði hann þar, ok lagði þar með liði sínu til einnar borgar mikillar ok fjölmennrar. Settist hann um borgina, því at þar váru sterkir veggir, svá at honum þótti úsýnt at brjóta mundi mega. Borgarmenn höfðu vist gnóga ok önnur föng, þau er þurftu til varnar. Þá leitaði hann þess ráðs, at fuglarar hans tóku smáfugla, er hreiðruðust í borginni ok flugu á skóg um daga at taka sér mat. Haraldr lét binda á bak fuglunum lokarspánu af tyrvitré, ok steypti í vaxi ok brennusteini ok lét slá eldi í; flugu fuglarnir, þegar er lausir urðu, allir senn í borgina at vitja unga sinna ok híbýla, er þeir áttu í húsþekjum, þar er þakt var reyr eða hálmi; þá laust eldinum af fuglunum í húsþekjurnar. En þótt einnhverr bæri litla byrði elds, þá varð þat skjótt mikill eldr, er margir fuglar báru til víða um borgina í þekjur, ok því næst brann hvert hús at öðru, þar til er borgin logaði. Þá

gékk fólkit alt or borginni ok bað sér miskunnar, þeir hinir sômu, er áðr höfðu margan dag drembiliga mælt ok háðuliga til Grikkja hers ok höfðingja þeira. Gaf Haraldr öllum mönnum grið, þeim er þess beiddu; fékk síðan vald yfir þeiri borg.

Haraldr vann aðra borg.

7. Önnur borg var sú er Haraldr lagði til liði sínu, sú var bæði fjölmenn ok sterk, svá at engi var ván, at þeir féngi brotit. Vellir harðir ok sléttir váru umhverfis borgina. Þá lét Haraldr taka til at grafa gröft, frá þar sem féll bekkr einn, ok var þar djúpt gil, svá at ekki mátti þannug sjá or borginni. Þeir fluttu moldina út á vatnit ok létu straum í brott bera. Váru þeir at þessu verki bæði dag ok nótt, var skipt til sveitum; en herrinn gékk alla daga utan at borginni, en borgarmenn géngu í vígskörð, ok skutu hvárir á aðra, en um nætr sváfu þeir hvárirtveggju. En er Haraldr skildi þat, at jarðhús þat var svá langt, at þá mundi vera komit inn um borgarvegginn, þá lét hann vápnast lið sitt. Þat var móti degi, er þeir géngu inn í jarðhúsit. En er þeir kómu til enda, grófu þeir upp yfir höfuð sér, þar til er steinar urðu fyrir lími settir, þat var gólf í steinhöllinni. Síðan brutu þeir upp gólfit, ok géngu upp í höllina. Þar sátu fyrir menn margir af borgarmönnum, snæddu þar ok drukku, ok var þeim þat hinn mesti úvísavargr, því at Væringjar géngu þar við brugðnum sverðum ok drápu þar þegar suma, en sumir flýðu, þeir er því kómu við. Væringjar sóttu eptir þeim, en sumir tóku borgarhliðin ok luku upp, gékk þar inn allr fjöldi hersins. En er þeir kómu í borgina, þá flýði borgarlýðrinn, en margir báðu griða, ok féngu þat allir, er upp gáfust. Eignaðist hann borgina með þessum hætti ok þar með úgrynni fjár.

Haraldr vann hina þriðju borg.

8. Hina þriðju borg hittu þeir, þá er mest var af þessum öllum ok sterkust ok ríkust at fé ok fjölmenni. Váru um þá borg díki stór, svá at þeir sá, at ekki mátti þar vinna með þvílíkum brögðum sem hinar fyrri borgir. Lágu þeir þar mjök lengi, svá at þeir féngu ekki atgert. En er borgarmenn sá þat, þá dirfðust þeir við. Þeir settu fylkingar sínar uppi á borgarveggjum, síðan luku þeir upp borgarhliðum, ok œptu á Væringja, eggjuðu þá ok báðu þá ganga í borgina ok frýðu þeim hugar, sögðu, at þeir væri ekki betri til orrostu en hœsn. Haraldr bað sína menn láta, sem eigi vissi hvat þeir sögðu: Vér gerum ekki at, sagði hann, þótt vér rennim til borgarinnar, þeir bera vápn sín á oss undir fœtr sér niðr; en þótt vér komim í borgina með nökkura sveit, þá hafa þeir vald at byrgja inni þá er þeir vilja, en suma úti, því at þeir hafa yfir öll borgarhlið gæzlu sett; vér skulum gera þeim eigi minna spott, ok skulum láta þá sjá, at vér óttumst þá ekki; skulu várir menn ganga fram á völluna sem næst borginni, ok gæta þó þess at ganga eigi í skotmál þeira; skulu várir menn allir fara vápnlausir ok gera sér leik, ok láta þat sjá borgarmenn, at vér hirðum ekki um fylkingar þeira. Síðan var svá nökkura daga.

Frá Úlfi ok Halldóri.

9. Menn íslenzkir eru nefndir, þeir er fóru þar með Haraldi, Halldórr son Snorra goða, hann hafði þessa frásögn hingat til lands, annarr var Úlfr Úspaksson, Úsvífrssonar hins spaka. Þeir váru báðir hinir sterkustu menn ok allvápndjarfir, ok váru hinir kærstu Haraldi; þeir váru báðir í leikinum. En er þessa leið hafði farit nökkura daga, þá vildu borgarmenn sýna enn meira kapp, géngu þeir þá ekki með vápnum upp á borgarveggina, en létu þó opin standa borgarhliðin. En er þat sá Væringjar, þá géngu þeir einn dag svá til leiksins, at þeir höfðu sverð

undir mötlum ok hjálma undir höttum. En er þeir höfðu leikit um hríð, þá sá þeir, at borgarmenn undruðust ekki, þá tóku þeir skjótt vápnin, runnu síðan at borgarhliðinu. En er borgarmenn sá þat, géngu þeir í móti vel ok höfðu sín alvæpni, tókst þar bardagi í borgarhliðinu. Væringjar höfðu engar hlífar, nema þat er þeir sveipuðu mötlum um vinstri hönd sér, urðu þeir sárir, en sumir féllu, en allir váru nauðuliga staddir. Haraldr, ok þat lið með honum er var í herbúðum, sótti til at veita mönnum sínum. En borgarmenn váru þá komnir upp á borgarveggi, skutu ok grýttu á þá, varð þá hörð orrosta, þótti þeim, er í borgarhliðinu váru, vera seinna gengit at hjálpa sér en þeir vildu. En er Haraldr kom at borgarhliðinu, þá féll merkismaðr hans, þá mælti hann: Halldórr! tak upp merkit. Halldórr svaraði ok tók upp merkistöngina, ok mælti úvitrliga: Hverr mun merki bera fyrir þér, ef þú fylgir svá blauðliga, sem nú er um hríð? Var þat meir reiðimál en sannyrði, því at Haraldr var hinn vápndjarfasti maðr. Sóttu þeir þá í borgina, var þá bardagi harðr, ok lauk svá, at Haraldr hafði sigr ok vann borgina. Halldórr varð sárr mjök, hafði sár mikit í andliti, ok var þat lýti alla æfi, meðan hann lifði.

Haraldr vann hina fjórðu borg.

10. Nú var hin fjórða borg, er Haraldr kom til með her sinn, er mest var af öllum þeim, er áðr var frásagt, ok svá var hon styrk, at þeir sá enga ván vera, at þeir féngi hana brotit. Síðan sátu þeir um borgina ok gerðu umsátir, svá at engi föng mátti til flytja borgarinnar. En er þeir höfðu litla hríð dvalzt, þá fékk Haraldr sjúkleik, svá at hann lagðist í rekkju; lét hann setja sitt landtjald brott frá öðrum landtjöldum, því at honum þótti sér þat ró, at heyra eigi gný ok glaum herliðsins. Menn hans kómu tiðum með flokka til hans ok frá, ok spyrja hann ráðagerðar; þat sá borgarmenn, at nökkurar nýlundur váru

með Væringjum; gerðu þeir til njósnarmenn at forvitnast, hverju slíkt mundi gegna. En er njósnarmenn kómu aptr til borgarinnar, þá kunnu þeir segja þau tíðindi, at höfðingi Væringja væri sjúkr, ok fyrir þá sök var engi atsókn til borgarinnar. En er svá hafði liðit fram um hríð, þá minkaði mátt Haralds; gerðust þá hans menn mjök hugsjúkir ok daprir; slíkt alt spurðu borgarmenn. Þar kom, at svá þrengði sótt Haraldi, at andlát hans var sagt um allan herinn. Síðan fóru Væringjar til tals við borgarmenn, ok sögðu þeim líflát höfðingja síns, báðu kennimenn veita honum gröft í borginni. En er borgarmenn spurðu þessi tíðindi, þá váru þeir margir, er þar réðu fyrir klaustrum eða öðrum stórstöðum í borginni, þá vildi hverr gjarna þat lík hafa til sinnar kirkju, því at þeir vissu, at þar mundi fylgja ofrmikit fé. Skrýddist þá allr fjöldi kennimanna, ok gékk út or borginni með skrín ok helga dóma, ok gerðu fagra processionem. En Væringjar gerðu ok mikla líkferð; var þá líkkistan borin hátt ok tjaldat yfir pellum, borin yfir merki mörg. En er slík var borit inn um borgarhliðit, þá skutu þeir niðr kistunni um þvert hliðit borgarinnar fyrir hurðirnar; blésu þá Væringjar í alla lúðra sína herblástr ok brugðu sverðunum, þusti þá allr Væringja herr or herbúðunum með alvæpni ok hljópu þá til borgarinnar með ópi ok kalli. En munkar ok aðrir kennimenn, þeir er út höfðu gengit í líkferð þessa, keptust hvárir við aðra, at fyrstir ok fremstir vildi út ganga at taka við ofrinu, þá var þeim nú hálfu meira kapp á því at vera sem first Væringjum, því at þeir drápu hvern þann, er þeim var næst, hvárt er hann var klerkr eða úvígðr. Væringjar géngu svá um alla borgina þessa, at þeir drápu mannfólkit, en ræntu alla staði í borginni, ok tóku þar úgrynni fjár.

Frá Haraldi Sigurðarsyni.

11. Haraldr var marga vetr í hernaði þessum, er nú var frásagt, bæði í Serklandi ok Sikileyju. Síðan fór hann

aptr til Miklagarðs með her þenna, ok dvaldist þar litla hríð áðr hann byrjaði ferð sína út í Jórsalaheim. Þá lét hann eptir málagull Grikkjakonungs, ok allir Væringjar, þeir er til ferðar réðust með honum. Svá er sagt, at í öllum ferðum þessum hafði Haraldr áttar 18 fólkorrostur. Svá segir Þjóðólfr:

Þjóð veit at hefir háðar
hvargrimmligar rimmur,
rofizk hafa opt fyrir jöfri,
áttján Haraldr, sáttir.
Höss arnar rauttu hvassar,
hróðigr konungr! blóði,
imr gat krás hvar kómut,
klœr áðr hingat fœrir.

Jórsalaferð Haralds.

12. Haraldr fór liði sínu út til Jórsalalands, fór þá síðan upp til Jórsalaborgar, en hvar sem hann fór um Jórsalaland, váru allar borgir ok kastalar gefnir í vald hans. Svá segir Stúfr skáld, er heyrt hafði konunginn sjálfan frá þessum tíðinðum segja:

Fór ofrhugi, hin efri,
eggdjarfr und sik leggja,
fold var víga valdi
virk, Jórsali, ok Girkjum.
Ok með œrnu ríki
úbrunnin kom gunnar
heimil jörð und herði.
Hafi ríks þars vel líkar.

Hér segir frá því, at þetta land kom úbrunnit ok úherjat í vald Haralds. Fór hann þá út til Jórdanar ok laugaði sik þar, sem háttr er til annarra pálmara. Haraldr varði stórfé til grafar dróttins ok kross hins helga ok til annarra heilagra dóma á Jórsalalandi. Þá friðaði hann veginn alt út til Jórdanar, ok drap raufara ok annat hernaðarfólk. Svá segir Stúfr:

Stóðusk ráð ok reiði,
rann þat, svikum manna
Egða grams á ymsum,
orð, Jórdanar borðum.
En fyrir afgerð sanna
illa galt frá stilli
þjóð, fékk vísan váða.
vist um aldr með Kristi.

Þá fór hann aptr til Miklagarðs.

Haraldr settr í dýflizu.

13. Þá, er Haraldr var kominn til Miklagarðs af Jórsalalandi, fýsti hann at fara í Norðrlönd til óðala sinna; hafði hann þá spurt, at Magnús Ólafsson bróðurson hans var orðinn konungr í Noregi, ok svá í Danmörk, segir hann þá upp þjónostu við Grikkjakonung. En er Zoe dróttning varð þessa vör, varð hon reið mjök, ok hóf upp sakagiptir við Harald, taldi þat, at hann mundi hafa misfarit með Grikkjakonungs fé, því er fengizt hefði í hernaði, þá er Haraldr hafði verit höfðingi yfir herinum. María hét ein mær ung ok fríð, hon var bróðurdóttir Zoe dróttningar, þeirar meyjar hafði Haraldr beðit, en dróttning synjaði. Svá hafa sagt Væringjar norðr hingat, þeir er verit hafa í Miklagarði á mála, at sú sögn væri þar höfð af fróðum mönnum, at Zoe dróttning vildi sjálf hafa Harald sér til manns, ok sú sök væri reyndar mest við Harald, er hann vildi brott fara or Miklagarði, þó at annat væri uppborit fyrir alþýðu. Þá var sá Grikkjakonungr er hét Constantinus Monomakus, hann réð ríkinu með Zoe dróttningu. Af þessum sökum lét Grikkjakonungr taka höndum Harald ok fœra hann til dýflizu.

Haraldr komst or dýflizu.

14. En er Haraldr kom mjök svá til dýflizunnar, þá sýndist honum hinn helgi Ólafr konungr, ok sagði, at hann mundi hjálpa honum. Þar á strætinu var síðan ger kapella ok helguð Ólafi konungi, ok hefir sú kapella þar staðit síðan. Dýfliza sú var þannug ger, at þar er turn hár ok opinn ofan, en dyrr af strætinu í at ganga; var Haraldr þar inn látinn, ok með honum Halldórr ok Úlfr. Næstu nótt eptir kom ein rík kona ofan á dýflizuna, ok hafði gengit upp með stigum nökkurum, ok þjónostumenn hennar 2; þau létu síga ofan streng nökkurn í dýflizuna ok drógu þá upp. Þessarri konu hafði hinn helgi Ólafr konungr

unnit bót fyrr, ok hafði þá vitrazt henni, at hon skyldi leysa bróður hans or prísund. Þá fór Haraldr þegar til Væringja, ok stóðu þeir upp allir í mót honum ok fögnuðu honum vel. Síðan vápnaðist allr herrinn, ok géngu þar til er konungrinn svaf; þeir taka konunginn höndum ok stínga or bæði augun. Svá segir Þórarinn Skeggjason skáld í sinni drápu:

Náði gørr, en, glóðum
Grikklands jöfurr handa,
stólþengill gékk ströngu
steinblindr aðalmeini.

Svá segir ok Þjóðólfr skáld:

Stólþengils lét stinga,
styrjöld var þá byrjuð,
eyðir augun bæði
út heiðingja sútar.

Lagði allvaldr Egða
austr á bragning hraustan
gráligt mark, en Girkja
götu illa fór stillir.

Í þessum tveim drápum Haralds ok mörgum öðrum kvæðum hans er getit þess, at Haraldr blindaði sjálfan Grikkjakonung; nefna mætti til þess hertoga eða greifa eða annarskonar tignarmenn, ef þeir vissi at þat væri sannara, því at sjálfr Haraldr flutti þessa sögn, ok þeir menn aðrir, er þar váru með honum.

Ferð Haralds or Miklagarði.

15. Um þá sömu nótt géngu þeir Haraldr at þeim herbergjum, er María svaf í, ok taka hana í brott með valdi. Síðan géngu þeir til galeiða Væringja ok tóku tvær galeiðrnar, reru síðan inn í Sjáviðarsund. En er þeir kómu þar, er járnrekendr lágu um þvert sundit, þá mælti Haraldr, at menn skyldi skipast til ára á hvárritveggju galeiðinni, en þeir menn er eigi reru, skyldu allir hlaupa aptr í galeiðina, ok hafa hverr húðfat sitt í faðmi sér; rendu svá galeiðrnar upp á járnrekendr. Þegar er festi ok skriðinn tók af, þá bað hann alla menn hlaupa fram í. Þá steypti galeið þeiri, er Haraldr var á, ok stökk sú af járnum við riðinn, en önnur sprakk, er reið á járnum, ok týndist þar mart, en sumt var tekit af sundi. Með þessu

komst Haraldr út af Miklagarði, fór svá inn í Svartahaf. En áðr en hann sigldi frá landi, setti hann upp á land jungfrúna, ok fékk henni gott förnneyti aptr til Miklagarðs, bað hana segja Zoe frændkonu sinni, hversu mikit hon hafði vald á Haraldi, eða hvárt nökkut hafði dróttningar ríki fyrir staðit, at hann mætti fá jungfrúna. Þá sigldi Haraldr norðr í Ellipalta, fór þaðan alt um Austrríki. Í þessum ferðum orti Haraldr gamanvísur, ok eru saman 16, ok er eitt niðrlag at öllum. Þessi er ein:

Sneið fyrir Sikiley víða
súð, várum þá prúðir,
brýnt skreið vel til vánar
vengis hjörtr und drengjum.

Vætti ek minnar at motti
muni enn þinnig nenna,
þó lætr gerðr í Görðum
gollhrings við mér skolla.

Því veik hann til Ellisif dóttur Jarizleifs konungs í Hólmgarði.

Haraldr kom í Hólmgarð.

16. En er Haraldr kom til Hólmgarðs, fagnaði Jarizleifr konungr honum forkunnar vel, dvaldist hann þar um vetrinn; tók þá í sína varðveizlu gull þat alt, er hann hafði þannug áðr sent utan af Miklagarði, ok margskonar dýrgripi, var þat svá mikit fé, at engi maðr í Norðrlöndum hafði sét slíkt í eins manns eigu. Haraldr hafði þrysvar komit í polutasvarf, meðan hann var í Miklagarði. Þat eru þar lög, at hvert sinn er Grikkjakonungr deyr, þá skulu Væringjar hafa polutasvarf; þeir skulu þá ganga um allar polutir konungs, þar sem féhirzlur hans eru, ok skal hverr þat eignast at frjálsu, er höndum kemr á.

Haraldr fékk dóttur Jarizleifs konungs.

17. Þann vetr gipti Jarizleifr konungr dóttur sína Haraldi, sú hét Elisabeth, þá kalla Norðmenn Ellisif. Þetta tjár Stúfr blindi:

Mægð gat allvaldr Égða
ógnar mildr þá er vildi,
gulls tók gumna spjalli
gnótt ok bragnings dóttur.

En at vári byrjaði hann ferð sína or Hólmgarði, ok fór um várit til Aldeigjuborgar, fékk sér þar skip ok sigldi austan um sumarit. Snøri fyrst til Svíþjóðar ok lagði til Sigtúna. Svá segir Valgarðr af Velli:

Skauztu und farm hinn frízta,
frami veitisk þér, beiti,
farðir þú gull or Gǫrðum,
grunlaust, Haraldr! austan.
Stýrðir hvatt í hǫrðu
hvardyggr jöfurr glyggvi,
sáttu þá er sjádrif létti
Sigtún, en skip hnigðu.

Fundr þeira Haralds konungs ok Sveins Úlfssonar.

18. Haraldr fann þar Svein Úlfsson þat haust, hafði hann flýit fyrir Magnúsi konungi við Helganes. En er þeir funnust, fagnaði hvárr öðrum vel. Ólafr sœnski Svíakonungr var móðurfaðir Ellisifar konu Haralds. En Ástríðr móðir Sveins var systir Ólafs konungs. Gerðu þeir Haraldr ok Sveinn félagskap sinn, ok bundu þat einkamálum. Allir Svíar váru vinir Sveins, því at hann átti þar hina stœrstu ætt í landi. Gerðust þá ok allir Svíar vinir Haralds ok liðsinnismenn; var þar mart stórmenni bundit í mægðum við hann. Svá segir Þjóðólfr:

Reist eikikjölr austan
örðigt vatn or Görðum,
Svíar tœðu þér síðan,
snjallr landreki! allir.
Gékk með gulli miklu,
glygg féll ótt um tiggja,
höll á hléborð sollin
Haralds skeið und vef breiðum.

Hernaðr Haralds konungs.

19. Síðan réðu þeir sér til skipa Haraldr ok Sveinn, ok dróst þeim brátt herr mikill; ok er lið þat var búit, þá sigla þeir austan til Danmerkr. Svá segir Valgarðr:

Eik slöng und þér, yngvi
ógnblíðr! í haf síðan,
rétt var yðr um ætlat
óðal, frá Svíþjóðu.
Hund bar rif, þar er rendut
rétt á stag, fyrir slétta,
skeiðr en skelktu brúðir,
Skáney, Dönum nánar.

Þeir lögðu fyrst til Sjálands ok herjuðu þar ok brendu víða. Síðan héldu þeir til Fjóns, géngu þar upp ok herjuðu. Svá segir Valgarðr:

Haraldr gerva léztu herjat,
hnyggr þá andskotum, tiggi!
hvatt rann vargr at vitja
valfalls, Selund alla.
Gékk á Fjón en fékkat
fjölmennr konungr hjálmum,
brast ríkula ristin
rít, erfiði lítit.

Brann í bœ fyrir sunnan
bjartr eldr Hróiskeldu,
rönn lét ræsir nenninn
reykvell ofan fella.
Lágu landsmenn gnógir,
ló hels sumum frélsi,
drósk harmvesalt hyski
hljótt í skóg á flótta.

Dvaldi daprt um skilda,
drifu þeir er eptir lifðu,
ferð, en fengin urðu
fögr sprund, Danir undan.

Láss hélt líki drósar,
leið fyrir yðr til skeiða,
bitu ríkula fjötrar,
fljóð mart hörundbjarta.

Magnús konungr bauð út leiðangri.

20. Magnús konungr Ólafsson hélt um haustit norðr í Noreg eptir Helganess bardaga. Þá spurði hann þau tíðindi, at Haraldr Sigurðarson frændi hans var kominn til Svíþjóðar, ok þat með, at þeir Sveinn Úlfsson höfðu gert félag sitt, ok höfðu her úti mikinn ok ætluðu enn at leggja undir sik Danaveldi, en síðan Noreg. Magnús konungr býðr leiðangri út or Noregi, ok dregst honum brátt herr mikill. Hann spurði þá, at þeir Haraldr ok Sveinn váru komnir til Danmerkr, brendu þar alt ok bældu, en landsmenn géngu víða undir þá. Þat var ok sagt með, at Haraldr væri meiri en aðrir menn ok sterkari, ok svá vitr, at honum var ekki úfœrt, ok hann hafði ávalt sigr, er hann barðist; hann var ok svá auðigr at gulli, at engi vissi dœmi til. Svá segir Þjóðólfr:

Nú er valmeiðum víðis,
veit drótt mikinn ótta,
skeiðr hefir hann fyrir hauðri,
hætt góðs friðar vætta.

Mildr vill Magnús halda
morðs hlunngotum norðan,
ítr en önnur skreytir
unnvigg Haraldr sunnan.

Sætta umleitan milli Magnús konungs ok Haralds.

21. Menn Magnús konungs, þeir er váru í ráðagerð með honum, tala þat, at þeim þykkir í vant efni komit, ef þeir Haraldr frændr skulu berast banaspjót eptir; bjóðast margir menn til þess, at fara ok leita um sættir með þeim, ok af þeim fyrirtölum samþykkist konungr því. Váru þá menn gervir á hleypiskútu, ok fóru þeir sem skyndiligast suðr til Danmerkr; féngu þar til danska menn, þá er fullkomnir váru vinir Magnús konungs, at bera þetta erendi Haraldi. Þetta mál fór mjök af hljóði. En er Haraldr heyrði þat sagt, at Magnús konungr frændi hans mundi bjóða honum sætt ok félagskap, ok hann mundi hafa skulu hálfan Noreg við Magnús konung, en hvárr þeira við annan hálft lausafé beggja þeira, [þá játtaði Haraldr því boði]. Fóru þessi einkamál þá aptr til Magnús konungs.

Skilit samband þeira Sveins konungs ok Haralds.

22. Litlu síðar var þat, at Haraldr ok Sveinn töluðu kveld eitt við drykkju; spurði Sveinn, hverja gripi Haraldr hefði, þá er honum væri mest virkt á. Hann svaraði svá, at þat var merki hans Landeyðan. Þá spurði Sveinn, hvat merkinu fylgði þess, er þat var svá mikil gersimi. Haraldr sagði, at þat var mælt, at sá mundi hafa sigr er merkit var fyrir borit, sagði, at svá hafði orðit, síðan er hann fékk þat. Sveinn svarar: Þá mun ek trúa, at sú náttúra fylgi merkinu, ef þú átt 3 orrostur við Magnús konung frænda þinn, ok hefir þú sigr í öllum. Þá svaraði Haraldr styggliga: Veit ek frændsemi okkra Magnús konungs, þótt þú minnir mik ekki á þat, ok er eigi fyrir því svá, at vit farimst í mót með herskildi, at eigi mundi okkrir fundir aðrir vera skapligri. Sveinn brá þá lit við ok mælti: Geta þess sumir, Haraldr! at þú hafir gert svá fyrr, at halda þat eina af einkamálum, er þér þykkir sem þitt mál dragi helzt fram. Haraldr svarar: Minni staði muntu á vita, at ek hafa eigi haldit einkamálin, en ek veit, at Magnús

konungr muni kalla, at þú hafir haldit við hann. Gékk þá sína leið hvárr þeira. Um kveldit er Haraldr gékk til svefns í lypting á skipi sínu, þá mælti hann við skósvein sinn: Nú mun ek eigi liggja í hvílunni í nótt, því at mér er grunr á, at eigi muni alt vera svikalaust; ek fann í kveld, at Sveinn mágr minn varð reiðr mjök við bermæli mína; skaltu halda vörð á, ef hér verðr nökkut í nótt til tíðinda. Gékk þá Haraldr í annan stað at sofa, en lagði þar í rúm sitt tréstobba einn. En um nóttina var róit á báti at lyptingunni, ok gékk þar maðr upp ok spretti lyptingartjaldinu, gékk síðan upp hjá ok hjó í rúm Haralds með mikilli öxi, svá at föst stóð í trénu. Hljóp maðr sjá þegar út í bátinn, en niðamyrkr var á, reri hann þegar í brott, en öxin var eptir til jartegna, stóð hon föst í trénu. Síðan vakti Haraldr upp menn sína, ok lét þá vita við hver svik þeir váru komnir: megum vér þat sjá, sagði hann, at vér höfum hér ekki liðs við Svein, þegar er hann slæst á svikræði við oss; mun sá vera hinn bezti kostr, at leita á brott héðan meðan kostr er; leysum vér nú skip vár ok róm leyniliga í brott. Þeir gera svá, róa um nóttina norðr með landi; fara dag ok nótt, þar til er þeir finna Magnús konung, þar er hann lá með her sínum. Gékk þá Haraldr á fund Magnús konungs frænda síns, ok varð þar fagnafundr, svá sem Þjóðólfr segir:

Vatn léztu, vísi, slitna,
víðkunnr! um skör þunnri,
dýr klufu flóð þar er fórut
flaust í Danmörk austan.

Bauð hálf við sik síðan
sonr Ólafs þér hála,
frændr hykk at þar fyndisk
fegnir, lönd ok þegna.

Síðan töluðu þeir frændr milli sín, fór þat alt sáttgjarnliga.

Magnús konungr gaf Haraldi halft ríki.

23. Magnús konungr lá við land ok hafði landtjald á landi uppi; hann bauð þá Haraldi frænda sínum til borðs, ok gékk Haraldr til veizlunnar með 60 manna, var þar allfögr veizla. En er á leið daginn, gékk Magnús konungr

inn í tjaldit, þar sem Haraldr sat; menn géngu með honum ok báru byrðar, þat váru vápn ok klæði. Þá gékk konungr at hinum yzta manni ok gaf þeim sverð gott, ok öðrum skjöld, þá klæði, eða vápn, eða gull, þeim stœrra er tignari várù. Síðan kom hann fyrir Harald frænda sinn ok hafði í hendi sér reyrteina tvá, ok mælti svá: Hvárn viltu hér þiggja teininn? Þá svaraði Haraldr: Þann er nærri mér er. Þá mælti Magnús konungr: Með þessum reyrsprota gef ek yðr hálft Noregs veldi með öllum skyldum ok skött-um, ok allri eign er þar liggr til, með þeim formála, at þú skalt jafnréttr konungr í öllum stöðum í Noregi sem ek; en þá er vér erum allir saman, skal ek vera fyrir-maðr í heilsan ok þjónan ok at sæti; ef þrír eru tignir menn, skal ek í milli sitja; ek skal hafa konungs lægi ok konungs bryggju; þér skulut ok styðja ok styrkja várt ríki í þann stað, at vér gerðum yðr at þeim manni í Noregi, er vér hugðum, at engi skyldi vera, meðan várr hauss væri uppi fyrir ofan mold. Þá stóð upp Haraldr ok þakkaði honum vel tign ok vegsemd. Setjast þá niðr báðir ok váru allkátir. Þann dag um kveldit gékk Haraldr ok hans menn til skips síns.

Haraldr konungr gaf Magnúsi konungi gersimar.

24. Eptir um morgininn lét Magnús konungr blása til þings öllu liðinu. En er þing var sett, þá lýsti Magnús konungr fyrir öllum mönnum gjöf þeiri, er hann hafði gefit Haraldi frænda sínum. Þórir af Steig gaf Haraldi konungs nafn þar á þinginu. Þann dag bauð Haraldr konungr Magnúsi konungi til borðs síns, ok gékk hann um daginn með 60 manna til landtjalds Haralds konungs, þar sem hann hafði veizlu búit. Váru þar þá báðir konungarnir í samsæti, ok var þar veizla fögr ok veitt kappsamliga, váru konungarnir kátir ok glaðir. En er á leið daginn, þá lét Haraldr konungr bera í tjaldit töskur mjök margar; þar báru menn ok klæði ok vápn ok ann-

arskonar gripi, þat fé miðlaði hann, gaf ok skipti með mönnum Magnús konungs, þeim er þar váru í veizlunni. Síðan lét hann leysa töskurnar, mælti þá til Magnús konungs: Þér veittut oss fyrra dag ríki mikit, er þér höfðut unnit áðr af úvinum yðrum ok várum, en tókut oss til samlags við yðr; var þat vel gert, því at þér hafit mikit til unnit. Nú er hér í annan stað, at vér höfum verit útlendis, ok höfum þó verit ı nökkurum mannhættum, áðr en ek hefi saman komit þessu gulli, er þér munut nú sjá mega; vil ek þetta leggja til félags við yðr; skulum vit eiga lausafé alt jöfnum höndum, svá sem vit eigum ríki hálft hvárr okkarr í Noregi. Ek veit, at skaplyndi okkat er úlíkt, ertu maðr miklu örvari en ek, munu vit skipta fé þessu með okkr at jafnaði, ferr þá hvárr með sinn hlut sem vill. Síðan lét Haraldr breiða niðr nautshúð mikla, ok steypa þar á gullinu or töskunum; síðan váru skálir teknar ok met, reitt í sundr féit, skipt öllu með vágum, ok þótti öllum er sá mikil furða, er í Norðrlöndum skyldi vera svá mikit gull samankomit í einn stað. Þetta var þó reyndar Grikkjakonungs eiga ok auðr, sem allir menn segja, at þar sé rautt gull húsum fullum. Konungarnir váru þá allkátir. Þá kom upp staup eitt, þat var svá mikit sem mannshöfuð; tók Haraldr konungr upp staupit ok mælti: Hvar er nú þat gull, Magnús frændi! er þú reiðir í móti þessum knapphöfða? Þá svaraði Magnús konungr: Svá hefir gefizt úfriðr ok stórir leiðangrar, at náliga alt gull ok silfr er upp gengit, þat er í minni varðveizlu er. Nú er eigi meira gull en hringr þessi í minni eign. Tók hringinn ok seldi Haraldi. Hann leit á ok mælti: Þat er lítit gull, frændi! þeim konungi er tveggja konunga ríki á, en þó munu sumir ifa um, hvárt þú átt þenna hring með réttu. Þá svaraði Magnús konungr áhyggjusamliga: Ef ek á eigi þenna hring með réttu, þá veit ek eigi, hvat ek hefi rétt fengit; því at Ólafr konungr hinn helgi faðir minn gaf mér þenna hring at hinum efsta skilnaði. Þá

svaraði Haraldr konungr hlæjandi: Satt segir þú, Magnús konungr! faðir þinn gaf þér hringinn, en þann hring tók hann af föður mínum fyrir ekki mikla sök; er þat ok satt, at þá var ekki gott smákonungum í Noregi, er faðir þinn var sem ríkastr. Haraldr konungr gaf Steigarþóri at veizlunni mösurbolla, hann var gyrðr með silfri, ok silfrhadda yfir, ok gylt hvártveggja, ok fullr upp af skírum silfrpenningum; þar fylgðu ok tveir gullhringar, ok stóðu mörk báðir saman; hann gaf honum ok skikkju sína, þat var brúnn purpuri, hvít skinn með, ok hét honum miklum metnaði ok vináttu sinni. Þorgils Snorrason sagði svá, at hann sá altarisklæðit, þat er gert var or mötlinum, en Guðríðr dóttir Guthorms Steigarþórissonar kvað Guthorm föður sinn eiga bollann, svá at hon sá. Svá segir Bölverkr:

Heimil varð er ek heyrða,
hoddstríðir! þér síðan
grœn, en gull bautt hánum,
grund, er Magnús fundut.

Endisk ykkar frænda
allfriðliga á miðli
sátt, en síðan vætti
Sveinn rómöldu einnar.

Frá Magnúsi konungi ok Haraldi konungi.

25. Magnús konungr ok Haraldr konungr réðu báðir Noregi hinn næsta vetr eptir sætt þeira, ok hafði sína hirð hvárr þeira. Þeir fóru um vetrinn um Upplönd at veizlum, ok váru stundum báðir samt, en stundum sér hvárr þeira. Þeir fóru alt norðr til Þrándheims ok til Niðaróss. Magnús konungr hafði varðveitt helgan dóm Ólafs konungs, síðan er hann kom í land, klipti hár hans ok negl á hverjum 12 mánuðum, ok hafði sjálfr lykil, þann er skrínit mátti upplúka með. Urðu þá margskonar jartegnir at helgum dómi Ólafs konungs. Brátt gerðust greinir í um samþykki konunganna, ok váru margir svá illgjarnir, at þeira géngu svá illa í milli.

Sveinn konungr fór til Danmerkr.

26. Sveinn Úlfsson lá eptir í svefni, þá er Haraldr hafði brott farit. Síðan leiddi Sveinn atspurningum um

farar Haralds. En er hann spurði, at Haraldr ok Magnús höfðu sæzt, ok þeir höfðu þá einn her báðir, þá hélt hann liði sínu austr fyrir Skáneyjar síðu, ok dvaldist þar til þess, er hann spurði um vetrinn, at Magnús konungr ok Haraldr konungr höfðu norðr haldit liði sínu til Noregs. Síðán hélt Sveinn sínu liði suðr til Danmerkr, ok tók hann þar allar konungstekjur þann vetr.

Haraldr konungr þreytti um konungs lægi.

27. En er vára tók, buðu þeir út leiðangri or Noregi Magnús konungr ok Haraldr konungr. Þat bar at eitt sinn, at Magnús konungr ok Haraldr konungr lágu um nótt í einni höfn, en um daginn eptir var Haraldr konungr fyrri búinn, ok sigldi hann þegar, en at kveldi lagði hann til hafnar þar, sem þeir Magnús konungr höfðu ætlat at vera þá nótt. Haraldr lagði sínu skipi í konungs lægi ok tjaldaði þar. Magnús konungr sigldi síðar um daginn, ok kómu þeir svá til hafnar, at þeir Haraldr höfðu tjaldat áðr. Sjá þeir, at Haraldr hafði lagit í konungs lægi, ok hann ætlaði þar at liggja. En er þeir Magnús konungr höfðu hlaðit seglum sínum, þá mælti Magnús konungr: Greiði menn nú róðrinn, ok setist með endilöngum borðum, sumir brjóti upp vápn sín ok vápnist; en með því at þeir vili eigi brott leggja, þá skulum vér berjast. En er Haraldr konungr sér, at Magnús konungr ætlaði at leggja til orrostu við þá, mælti hann við sína menn: Höggvit þér festarnar, ok látit slá skipunum or lægi, reiðr er Magnús frændi. Svá gerðu þeir, at þeir lögðu skipin or læginu. Magnús konungr leggr sínum skipum í lægit. Þá er hvárrtveggi hafði umbúizt, gékk Haraldr konungr með nökkura menn á skip Magnús konungs. Konungr fagnaði honum vel, bað hann vel kominn. Þá svaraði Haraldr konungr: Þat hugða ek, at vér værim með vinum komnir, en nökkut grunaði mik um hríð, hvárt þér mundut svá vilja vera láta; en þat er satt, er mælt er, at bráðgeð er bernska; vil ek virða eigi

á aðra lund, en þetta væri œskubragð. Þá sagði Magnús konungr: Þat var ættarbragð en eigi œsku, þótt ek mætta muna, hvat ek gaf eða hvat ek varnaða; ef þessi litli hlutr væri nú tekinn fyrir várt ráð, þá mundi brátt vera annarr; en alla sætt viljum vér halda, þá er ger er, en þat sama viljum vér af yðr hafa, sem vér eigum skilt. Þá svarar Haraldr konungr: Þat er ok forn siðr, at hinn vitrari vægi. Gékk þá aptr á skip sitt. Í þvílíkum viðskiptum konunganna fannst þat, at vant var at gæta til; töldu menn Magnús konungs, at hann hefði rétt at mæla, en þeir er úvitrir váru, töldu þat, at Haraldr væri nökkut svívirðr. En Haralds konungs menn sögðu þat, at eigi væri á aðra lund skilt, en Magnús konungr skyldi lægi hafa, ef þeir kœmi jafnsnimma, en Haraldr væri eigi skyldr at leggja or læginu, ef hann lægi fyrir, töldu hafa Harald gert vitrliga ok vel. En þeir er verr vildu um rœða, töldu at Magnús konungr vildi rjúfa sætt, ok töldu at hann hefði gert rangt ok úsœmd Haraldi konungi. Við slíkar greinir gerðist brátt umrœða úvitra manna til þess, at konungum varð sundrþykki at; mart fannst þá til þess, er konungunum þótti sinn veg hvárum, þótt hér sé fátt ritat.

Andlát Magnús konungs góða.

28. Magnús konungr ok Haraldr konungr héldu her þeim suðr til Danmerkr. En er Sveinn spurði þat, þá flýði hann undan austr á Skáni. Þeir Magnús konungr ok Haraldr konungr dvöldust lengi um sumarit í Danmörk, lögðu þá land alt undir sik. Þeir váru á Jótlandi um haustit. Þat var eina nótt, þá er Magnús konungr lá í hvílu sinni, at hann dreymdi, ok þóttist staddr þar sem var faðir hans, hinn helgi Ólafr konungr, ok þótti hann mæla við sik: Hvárn kost viltu nú, sonr minn! at fara með mér, eða verða allra konunga ríkastr ok lifa lengi ok gera þann glœp, at þú fáir annathvárt bœtt trautt eða eigi? En hann þóttist svara: Ek vil at þú kjósir fyrir mína hönd. Þá þótti

honum konungrinn svara: Þá skaltu með mér fara. Magnús konungr sagði draum þenna mönnum sínum. En litlu ar fékk hann sótt, ok lá þar sem heitir Suðaþorp. En er hann var nær kominn bana, þá sendi hann Þóri bróður sinn til Sveins Úlfssonar, at hann skyldi veita hjálp Þóri, þá sem hann þyrfti; þat fylgði orðsendingunni, at Magnús konungr gaf Sveini Danaveldi eptir sinn dag, sagði at þat var makligt, at Haraldr réði fyrir Noregi, en Sveinn fyrir Danmörk. Síðan andaðist Magnús konungr góði, ok var hann allmjök harmdauði allri alþýðu. Svá segir Oddr Kikinaskáld:

Feldu menn, þá er mildan,
mörg tár, í gröf báru,
þung byrðr var sú, þengil,
þeim er hann gaf seima.
Deildisk hugr svá at héldu
húskarlar grams varla,
siklings þjóð en síðan
sat opt hnípin, vatni.

Líkferð Magnús konungs til Noregs.

29. Eptir þessi tíðindi hafði Haraldr konungr þing við liðit, sagði mönnum ætlan sína, at hann vill fara með herinum til Vebjargaþings, ok láta sik taka til konungs yfir Danaveldi, vinna síðan landit, telr þat jafnvel sína erfð sem Noregsveldi eptir Magnús konung frænda sinn; biðr þá liðit efla sik, lætr þá munu Norðmenn vera allan aldr yfirmenn Dana. Þá svarar Einarr þambarskelfir, lét sér vera skyldra at flytja lík Magnús konungs fóstra síns til graptar, ok fœra hann feðr sínum Ólafi konungi, en berjast útlendis eða girnast annars konungs veldi ok eign; lýkr svá málinu, at betra þótti honum at fylgja Magnúsi konungi dauðum en hverjum annarra konunga lifanda; lét síðan taka líkit ok búa um vegliga, svá at sjá mátti umbúnaðinn á konungsskipit. Þá bjoggust allir Þrœndir ok Norðmenn til heimfarar með líki Magnús konungs, raufst þá leiðangrinn. Sér þá Haraldr konungr þann kost hinn bezta, at fara aptr til Noregs ok eignast fyrst þat veldi, ok eflast þaðan at liði. Fór nú Haraldr konungr aptr með öllu liðinu í Noreg.

En þegar er hann kom í Noreg, þá átti hann þing við landsmenn, ok lét taka sik til konungs um alt land; fór hann svá alt austan um Víkina, at hann var til konungs tekinn í hverju fylki í Noregi. Einarr þambarskelfir fór með líki Magnús konungs, ok með honum allr Þrœndaherr, ok fluttu til Niðaróss, ok var hann jarðaðr at Klemenskirkju, þar var þá skrín hins helga Ólafs konungs. Magnús konungr hafði verit meðalmaðr á vöxt, réttleitr ok ljósleitr, ok ljóss á hár, snjallmæltr ok skjótráðr, skörunglyndr, hinn mildasti af fé, hermaðr mikill ok hinn vápndjarfasti, allra konunga var hann vinsælstr, bæði lofuðu hann vinir ok úvinir.

Frá Sveini konungi Úlfssyni.

30. Sveinn Úlfsson var þat haust staddr á Skáni, ok byrjaði ferð sína austr í Svíaveldi, ok ætlaði at gefa upp tignarnafn þat, er hann hafði tekit í Danmörk. En er hann var kominn til hests síns, þá riðu þar til hans menn nökkurir ok sögðu honum tíðindin, þau hin fyrstu, at andaðr er Magnús konungr Ólafsson, ok þat með, at allr Norðmanna herr var í brott farinn or Danmörk. Sveinn svarar því skjótt ok mælti: Því skýt ek til guðs, at aldri síðan skal ek flýja Danaveldi, meðan ek lifi. Stígr hann þá á hest sinn ok ríðr þá suðr á Skáni; dreif þá þegar mikit lið til hans. Þann vetr lagði hann undir sik alt Danaveldi, tóku þá allir Danir hann til konungs. Þórir bróðir Magnús konungs kom til Sveins um haustit með orðsendingum Magnús konungs, svá sem fyrr var ritat; tók Sveinn vel við honum, ok var Þórir lengi með honum síðan í góðu yfirlæti.

Einvald Haralds konungs.

31. Haraldr konungr Sigurðarson tók konungdóm yfir öllum Noregi eptir andlát Magnús konungs Ólafssonar. En er hann hafði ráðit Noregi einn vetr, ok er at vári kom,

þá bauð hann leiðangri út af öllu landi, hálfum almenningi at liði ok skipum, ok hélt suðr til Jótlands; hann herjaði um sumarit viða ok brendi, ok lagði inn í Goðnarfjörð. Þá orti Haraldr konungr þetta:

Látum vér meðan lirlar
líneik veri sínum,
gerðr! í Goðnarfirði,
galdrs, akkeri halda.

Þá mælti hann til Þjóðólfs skálds, bað hann þar við yrkja; hann kvað:

Sumar annat skal sunnar,
segi ek eina spá, fleini,
vér aukum kaf króki,
kaldnefr furu halda.

Til þessa vísar Bölverkr í sinni drápu, at Haraldr fór hit næsta sumar eptir andlát Magnús konungs til Danmerkr:

Leiðangr bjóttu af láði,
lögr gékk um skip fögru,
gjálfrstóðum reistu grœði
glæstum, ár it næsta.
Skokkr lá dýrr á døkkri,
Danir váru þá, báru,
skeiðr sá herr fyrir hauðri
hlaðnar, illa staðnir.

Frá dœtrum Þorkels geysu.

32. Þá brendu þeir bœ Þorkels geysu, hann var höfðingi mikill, váru þá leiddar dœtr hans bundnar til skipa. Þær höfðu gert spott mikit áðr um vetrinn um þat, at Haraldr konungr mundi fara til Danmerkr með herskipum. þær skáru or osti akkeri, ok sögðu, at slík mundu vel halda skipum Noregs konungs. Þá var þetta kveðit:

Skáru jast or osti
eybaugs Dana meyjar,
þat angraði þengil
þing, akkeris hringa.
Nú sér mörg, í morgun,
mær, hlær at því færi,
œrnan krók or járni
allvalds skipum halda.

Svá segja menn, at njósnarmaðr mælti, sá er sét hafði flota Haralds konungs, við dœtr Þorkels geysu: Þat sögðu þér, Geysudœtr! at Haraldr konungr mundi eigi koma til Danmerkr. Dótta svaraði: Svá var í gjárna. Þorkell leysti út dœtr sínar með úgrynni fjár. Svá segir Grani:

Lét aldregi úti
úsvífr Kraka drífu
hlökk í harða þjokkum
Hornskógi brá þorna.

Fila dróttinn rak flótta
fjánda grams til strandar,
auð varð út at reiða
allskjótt faðir Dóttu.

Haraldr konungr herjaði alt þetta sumar í Danaveldi ok fékk úgrynni fjár, en ekki varð hann ílendr á því sumri í Danmörk. Fór hann aptr um haustit til Noregs, ok var þar um vetrinn.

Frá börnum Haralds konungs.

33. Haraldr konungr fékk Þóru Þorbergsdóttur Árnasonar hinn næsta vetr eptir, er Magnús konungr hinn góði andaðist. Þau áttu tvá sonu, hét hinn ellri Magnús, en annarr Ólafr. Haraldr konungr ok Ellisif dróttning áttu dœtr tvær, hét önnur María, en önnur Ingigerðr. En hit næsta vár eptir þessa herför, er nú var áðr frásagt, bauð Haraldr konungr liði út, ok fór um sumarit til Danmerkr ok herjaði, ok síðan hvert sumar eptir annat. Svá segir Stúfr skáld:

Autt varð Falstr at fréttum,
fékk drótt mikinn ótta,
gœddr var hrafn, en hræddir
hvert ár Danir váru.

Brendr Heiðabœr.

34. Sveinn konungr réð fyrir öllu Danaveldi, síðan er Magnús konungr andaðist; hann sat um kyrt á vetrum, en lá úti með almenning á sumrum, ok heitaðist at fara norðr í Noreg með Danaher, ok gera þar eigi minna ilt, en Haraldr konungr gerði í Danaveldi. Sveinn konungr bauð Haraldi konungi um vetrinn, at þeir skyldi finnast um sumarit eptir í Elfinni, ok berjast þar til þrautar eða sættast ella. Þá tóku hvárirtveggju allan vetrinn at búa skip sín, ok hafa úti hálfan almenning báðir eptir um sumarit. Þat sumar kom utan af Íslandi Þorleikr fagri, ok tók at yrkja flokk um Svein konung Úlfsson; hann spurði, þá er hann kom norðr í Noreg, at Haraldr konungr var farinn suðr til Elfar móti Sveini konungi. Þá kvað Þorleikr þetta:

Ván er at vísa kœnan
vígs á rakna stígum
ört í odda snertu
Innþrœnda lið finni.
Þar má enn hvárr annan
öndu nemr eða löndum,
lítt hyggr Sveinn á sáttir
sjaldfestar, guð valda.

Ok enn kvað hann þetta:

Fœrir reiðr, sá er rauða
rönd hefir opt fyrir landi,
breið á Buðla slóðir
borðrökn Haraldr norðan.
En lauks um sjá sœkja
Sveins fagrdrifin steini
glæsidýr, þess er geira,
gullmunnuð, rýðr, sunnan.

Haraldr konungr kom til ákveðinnar stefnu með her sinn; þá spurði hann, at Sveinn konungr lá suðr við Sjáland með flota sínum. Þá skipti Haraldr konungr liði sínu, lét aptr fara flestan bóndaherinn, hann fór með hirð sinni ok lendum mönnum ok vildarliðinu, ok þat alt af bóndaliðinu, er næst var Dönum. Þeir fóru suðr til Jótlands fyrir sunnan Vendilskaga, svá suðr um Þjóðu, fóru þar alt herskildi. Svá segir Stúfr skáld:

Flýðu þeir á Þjóðu
þengils fund af stundu,
stórt réð hugprútt hjarta.
Haralds önd ofar löndum.

Alt fóru þeir suðr til Heiðabœjar, tóku kaupstaðinn ok brendu. Þá ortu menn Haralds konungs þetta:

Brendr var upp með endum
allr, en þat má kalla
hraustligt bragð er ek hugða,
Heiðabœr af reiði.
Ván er at vinnim Sveini,
vask í nótt fyrir óttu,
gaus hár logi or húsum,
harm, á borgar armi.

Þessa getr Þorleikr ok í sínum flokki, þá er hann hafði spurt, at eigi hafði tekizt orrosta við Elfi:

Hve hefir til Heiðabœjar
heiptgjarn konungr arnat,
fólkrögnir getr fregna
fylkis sveit, hinn er veitat;
þá er til þengils bœjar
þarflaust Haraldr austan
ár, þat án um væri,
endr byrskíðum rendi.

Undanferð Haralds konungs á Jótlands hafi.

35. Þá fór Haraldr konungr norðr ok hafði 60 skipa, ok váru flest stór ok hlaðin mjök af herfangi, er þeir höfðu

tekit um sumarit. En er þeir kómu norðr fyrir Þjóðu, þá kom Sveinn konungr ofan af landi með her mikinn, hann bauð þá Haraldi konungi at berjast ok ganga á land. Haraldr konungr hafði lið meir en hálfu minna, hann bauð þá Sveini konungi at berjast á skipum við sik. Svá segir Þorleikr fagri:

Bauð, sá er beztrar tíðar
borinn varð und miðgarði,
ríkri þjóð at rjóða
randir Sveinn á landi.

Þó lézt heldr, ef héldi
hvatráðr konungr láði,
á byrjar val berjask
bilstyggr Haraldr vilja.

Eptir þetta sigldi Haraldr konungr norðr fyrir Vendilskaga, bægði þeim þá veðr, ok lögðu undir Hlésey, ok lágu þar um nótt. Þá gerði mjorkva sælægjan. En er mornaði ok sól rann upp, þá sá þeir annan veg á hafit, sem eldar nökkurir brynni. Þá var þat sagt Haraldi konungi, þá sá hann ok mælti þegar: Láti tjöld af skipunum, ok taki menn róðr; Danaherr mun kominn at oss, mun hroðit myrkvanum þar sem þeir eru, mun sól skína á drekahöfuð þeira, þau er gullögð eru. Svá var sem hann sagði, var þar þá kominn Sveinn Danakonungr með úvígjan her. Reru þá hvárirtveggju sem mest máttu. Danir höfðu skip árfljótari, en Norðmanna skip váru bæði sollin ok sett mjök; dró þá saman mjök með þeim. Þá sá Haraldr konúngr, at eigi mundi hlýða svá búit. Dreki Haralds konungs fór síðast allra skipa hans. Þá mælti Haraldr konungr, at kasta skyldi fyrir borð viðum, ok láta á koma klæði ok gripi góða. Logn var svá mikit, at þetta hóf fyrir straumi. En er Danir sá fé sitt reka á hafinu, þá viku þeir þar til, er fyrstir fóru; þótti þetta dælla at taka, er laust flaut, en sœkja inn um borð at Norðmönnum; dvaldist þá eptirróðrinn. En er Sveinn konungr kom eptir þeim með sín skip, eggjaði hann ok kvað skömm mikla vera, svá mikinn her sem þeir höfðu, ef þeir skyldu eigi fá tekit þá, er þeir höfðu lið lítit, ok eiga vald þeira. Þá tóku Danir ok herðu róðrinn í annat sinn. En er Haraldr konungr sá, at

meira géngu skipin Dana, þá bað hann sína menn létta skipin ok bera fyrir borð malt ok hveiti ok flesk, ok höggva niðr drykk sinn; stóð þá við um hríð. Þá lét Haraldr konungr taka víggyrðla ok verpla, ok tunnur, er tómar váru, ok kasta fyrir borð, ok þar með herteknum mönnum. En er þat rak alt saman á sjánum, þá bað Sveinn konungr hjálpa mönnum, ok var svá gert. Í þeiri dvöl dró sundr með þeim. Sneru þá Danir aptr, en Norðmenn fóru leið sína. Svá segir Þorleikr fagri:

Alt um frá ek hve elti
Austmenn á veg flausta
Sveinn, en siklingr annarr
snarlundaðr hélt undan.

Fengr varð Þrœnda þengils,
þeir létu skip fleiri,
allr á éli sollnu
Jótlands hafi fljóta.

Sveinn konungr veik aptr flotanum undir Hlésey, hitti þar 7 skip af Norðmönnum, þat var leiðangrslið ok bœndr einir. En er Sveinn konungr kom at þeim, þá báðu þeir sér griða ok buðu fé fyrir sik. Svá segir Þorleikr fagri:

Sætt buðu seggja dróttni
siklings vinir mikla,
svæfðu hjaldr þeir er höfðu,
hugstinnir, lið minna.

Ok snarráðir síðan
sókn er orðum tókusk,
önd var ýta kindum
úföl, búendr dvöldu.

Frá Haraldi konungi Sigurðarsyni.

36. Haraldr konungr var maðr ríkr ok stjórnsamr innanlands, spekingr mikill at viti, svá at þat er alþýðu mál, at engi höfðingi hafi sá verit á Norðrlöndum, er jafndjúpvitr hafi verit sem Haraldr eða ráðsnjallr. Hann var orrostumaðr mikill ok hinn vápndjarfasti, hann var sterkr ok vápnfœrr betr en hverr maðr annarra, svá sem fyrr er ritat. En þó er miklu fleira úritat hans frægðarverka; kemr til þess úfrœði vár, ok þat annat, at vér viljum eigi setja á bœkr vitnislausar sögur, þótt vér hafim heyrt rœður eða getit fleiri hluta; þá þykkir oss héðan í frá betra, at við sé aukit, en þetta sama þurfi or at taka. Er saga mikil frá Haraldi konungi sett í kvæði, þau er íslenzkir menn

fœrðu honum sjálfum eða sonum hans, var hann fyrir þá sök vinr þeira mikill. Hann var ok hinn mesti vin hingat til allra landsmanna; ok þá er var mikit hallæri á Íslandi, þá leyfði Haraldr konungr fjórum skipum mjölleyfi til Íslands, ok kvað á, at ekki skippund skyldi vera dýrra en fyrir hundrað vaðmála; hann leyfði utanferð öllum fátœkjum mönnum, þeim er sér féngi vistir um haf, ok þaðan af nœrðist land þetta til árferðar ok batnaðar. Haraldr konungr sendi út hingat klukku til kirkju þeirar, er hinn helgi Ólafr konungr sendi við til, er sett var á alþingi. Þvílík minni hafa menn hingat Haralds konungs, ok mörg önnur í stórgjöfum, er hann veitti þeim mönnum er hann sóttu heim.

Frá Halldóri Snorrasyni.

37. Halldórr Snorrason ok Úlfr Úspaksson, þeir er fyrr var getit, kómu í Noreg með Haraldi konungi. Þeim var úlíkt farit at mörgu. Halldórr var manna mestr ok sterkastr ok hinn fríðasti. Þat vitni bar Haraldr konungr honum, at hann hafi verit þeira manna með honum, er sízt brygði við váveifliga hluti, hvárt er þat var mannháski eða fagnaðartíðindi, eða hvat sem at hendi kom í háska, þá var hann eigi glaðari ok eigi úglaðari; eigi svaf hann meira né minna, eða drakk eða neytti matar, en svá sem vandi hans var til. Halldórr var maðr fámæltr ok stirðorðr, bermæltr ok stríðlundaðr ok úmjúkr, en þat kom illa þá við konung, er hann hafði gnóga aðra með sér göfga menn ok þjónostufulla. Dvaldist Halldórr litla hríð með konungi, fór hann til Íslands, gerði þar bú í Hjarðarholti, bjó þar til elli ok varð gamall.

Frá Úlfi Úspakssyni.

38. Úlfr Úspaksson var með Haraldi konungi í miklum kærleikum, hann var hinn vitrasti maðr, snjallr í máli, skörungr mikill, tryggr ok einfaldr. Haraldr konungr gerði Úlf stallara sinn, ok gipti honum Jórunni Þorbergsdóttur, systur Þóru, er Haraldr konungr átti. Börn Úlfs ok Jór-

unnar váru þau Jóan sterki á Rásvelli ok Brigiða móðir Sauðaúlfs, föður Pétrs byrðarsveins, föður þeira Úlfs flýs [ok Sigríðar]. Son Jóans sterka var Erlendr hímaldi, faðir Eysteins erkibyskups ok brœðra hans. Haraldr konungr gaf Úlfi stallara lends manns rétt ok 12 marka veizlur, ok umfram hálft fylki í Þrándheimi. Svá segir Steinn Herdísarson í Úlfs flokki.

Frá Magnúsi konungi.

39. Magnús konungr Ólafsson lét gera Ólafskirkju í kaupangi; í þeim stað hafði náttsett verit lík Ólafs konungs, þat var þá fyrir ofan bœinn. Hann lét þar ok reisa konungsgarðinn. Kirkjan varð eigi alger áðr konungrinn andaðist. Lét Haraldr konungr fylla þat er á skorti. Hann lét ok efna þar í garðinum at gera sér steinhöll, ok varð hon eigi fullger áðr hann lézt. Haraldr konungr lét reisa af grundvelli Maríukirkju uppi á melinum, nær því er heilagr dómr konungsins lá í jörðu hinn fyrsta vetr eptir fall hans; þat var mikit musteri, ok gert sterkliga at líminu, svá at varla fékk brotit, þá er Eysteinn erkibyskup lét ofan taka. Heilagr dómr Ólafs konungs var varðveittr í Ólafskirkju, meðan Maríukirkja var í gerð. Haraldr konungr lét húsa konungsgarð ofan frá Maríukirkju við ána, þar sem nú er; en þar sem hann hafði höllina látit gera, lét hann vígja hús til Gregoriuskirkju.

Upphaf Hákonar hvíta Ívarssonar.

40. Ívarr hvíti er maðr nefndr, er var lendr maðr göfugr, hann átti bú á Upplöndum, hann var dótturson Hákonar jarls hins ríka. Ívarr var allra manna fríðastr sýnum. Sonr Ívars hét Hákon, frá honum er svá sagt, at hann var umfram alla menn, þá er váru þann tíma í Noregi, at frœknleik ok at afli ok atgervi; hann var þegar á unga aldri í herförum, ok aflaði sér þar mikillar fremdar, ok gerðist Hákon hinn ágætasti maðr.

Frá Einari þambarskelfi.

41. Einarr þambarskelfir var ríkastr lendra manna í Þrándheimi. Heldr var fátt um með þeim Haraldi konungi; hafði Einarr þó veizlur sínar, þær er hann hafði haft, meðan Magnús konungr lifði. Einarr var mjök stórauðigr, hann átti Bergljótu dóttur Hákonar jarls, sem fyrr var ritat. Eindriði var þá alroskinn son þeira, hann átti þá Sigríði dóttur Ketils kálfs ok Gunnhildar, systurdóttur Haralds konungs. Eindriði hafði fríðleik ok fegrð af móðurfrændum sínum, Hákoni jarli eða sonum hans, en vöxt ok afl hafði hann af feðr sínum Einari ok alla þá atgervi, er Einarr hafði umfram aðra menn; hann var ok hinn vinsælsti maðr.

Frá Ormi jarli.

42. Ormr var þá jarl á Upplöndum; móðir hans var Ragnhildr dóttir Hákonar jarls hins ríka. Ormr var hinn mesti ágætismaðr. Þá var á Jaðri austr á Sóla Áslákr Erlingsson, hann átti Sigríði dóttur Sveins jarls Hákonarsonar. Gunnhildi aðra dóttur Sveins jarls átti Sveinn Úlfsson Danakonungr. Slíkt var afkvæmi Hákonar jarls þá í Noregi, ok mart annat göfugra manna, ok var ætt sú öll miklu fríðari en annat mannfólk, ok flest atgervimenn miklir, en alt göfugmenni.

Harðýðgi Haralds konungs.

43. Haraldr konungr var ríklundaðr, ok óx þat, sem hann festist í landinu, ok kom svá, at flestum mönnum dugði illa at mæla í móti honum, eða draga fram annat mál en hann vildi vera láta. Svá segir Þjóðólfr skáld:

Gegn skyli herr, sem hugnar,
hjaldrvitjaðar, sitja,
dólgstœranda dýrum,
dróttinvandr, ok standa.
Lýtr fólkstara feiti,
fátt er til nema játta
þat sem þá vill gotnum,
þjóð öll, konungr bjóða.

Missætti Haralds konungs ok Einars þambarskelfis.

44. Einarr þambarskelfir var mest forstjóri fyrir bóndum alt um Þrándheim, hélt hann upp svörum fyrir þá á þingum, er konungs menn sóttu. Einarr kunni vel til laga; skorti hann eigi dirfð til at flytja þat fram á þingum, þó at sjálfr konungr væri við; veittu honum lið allir bœndr. Konungr reiddist því mjök, ok kom svá at lyktum, at þeir þreyttu kappmæli með sér. Sagði Einarr, at bœndr vildi eigi þola honum úlög, ef hann bryti landsrétt á þeim; ok fór svá nökkurum sinnum milli þeira. Þá tók Einarr at hafa fjölmenni um sik heima, en þó miklu fleira, er hann fór til bœjar, svá at konungr var þar fyrir. Þat var eitt sinn, at Einarr fór inn til bœjar, ok hafði lið mikit, langskip 8 eða 9, ok nær 500 manna. En er hann kom til bœjar, gékk hann upp með lið þat. Haraldr konungr var í garði sínum, ok stóð út í loptsvölum ok sá, er lið Einars gékk af skipum; ok segja menn, at Haraldr kvað þá:

Hér sé ek upp enn örva
Einar þann er kann skeina
þjálma þambarskelmi
þangs fjölmennan ganga.
Fullafli bíðr fyllar,
finn ek opt at drífr minna,
hilmis stóls, á hæla
húskarla lið jarli.

Rjóðandi mun ráða
randabliks or landi
oss nema Einarr kyssi
öxar munn hinn þunna.

Einarr dvaldist í bœnum nökkura daga.

Fall Einars ok Eindriða.

45. Einn dag var átt mót, ok var konungr sjálfr á mótinu. Hafði verit tekinn í bœnum þjófr einn, ok var hafðr á mótinu. Maðrinn hafði verit fyrr með Einari, ok hafði honum vel getizt at manninum. Var Einari sagt; þá þóttist hann vita, at konungr mundi eigi manninn láta undan ganga fyrir því at heldr, þótt Einari þœtti þat máli skipta. Lét þá Einarr vápnast lið sitt, ok ganga síðan á mótit; tekr Einarr manninn af mótinu með

valdi. Eptir þetta géngu at beggja vinir ok báru sáttmál milli þeira; kom þá svá, at stefnulagi var á komit, ok skyldu þeir hittast sjálfir. Málstofa var í konungsgarði við ána Nið; gékk konungr í stofuna við fá menn, en annat lið hans stóð úti í garðinum. Konungr lét snúa fjöl yfir ljórann, ok var lítit opit á. Þá kom Einarr í garðinn við sitt lið; hann mælti við Eindriða son sinn: Ver þú með liðinu úti, við engu mun mér þá hætt. Eindriði stóð úti við stofudyrrin. En er Einarr kom inn í stofuna, mælti hann: Myrkt er í málstofu konungsins. Jafnskjótt hljópu menn at honum, ok lögðu sumir, en sumir hjoggu. En er Eindriði heyrði þat, brá hann sverðinu ok hljóp inn í stofuna; var hann þegar feldr, ok báðir þeir. Þá hljópu konungsmenn at stofunni ok fyrir dyrrin, en bóndum féllust hendr, því at þeir höfðu þá engan forgöngumann; eggjaði hverr annan, sögðu at skömm var, er þeir skyldu eigi hefna höfðingja síns, en þó varð ekki af atgöngunni. Konungr gékk út til liðs síns, ok skaut á fylking ok setti upp merki sitt, en engi varð atganga búandanna. Þá gékk konungr út á skip sitt, ok alt lið hans, reri síðan út eptir ánni, ok svá út á fjörð leið sína. Bergljót kona Einars spurði fall hans, var hon þá í herbergi því, er þau Einarr höfðu áðr haft út í bœnum; gékk hon þegar upp í konungsgarð, þar sem bóndaliðit var, hon eggjaði þá mjök til orrostu; en í því bili reri konungr út eptir ánni. Þá mælti Bergljót: Missum vér nú Hákonar Ívarssonar frænda míns; eigi mundu banamenn Eindriða róa hér út eptir ánni, ef Hákon stœði hér á árbakkanum. Síðan lét Bergljót búa um lík þeira Einars ok Eindriða; váru þeir jarðaðir at Ólafskirkju hjá leiði Magnúss konungs Ólafssonar. Eptir fall Einars var Haraldr konungr svá mjök úþokkaðr af verki þessu, at þat eina skorti á, er lendir menn ok bœndr veittu eigi atferð ok héldu bardaga við hann, at engi varð forgöngumaðr til at reisa merki fyrir búandaherinum.

Frá Haraldi konungi ok Finni Árnasyni.

46. Finnr Árnason bjó þá á Yrjum á Austrátt; hann var þá lendr maðr Haralds konungs. Finnr átti Bergljótu dóttur Hálfdanar Sigurðarsonar sýr. Hálfdan var bróðir Ólafs konungs hins helga ok Haralds konungs. Þóra kona Haralds konungs var bróðurdóttir Finns Árnasonar; var Finnr hinn kærsti konungi, ok allir þeir brœðr. Finnr Árnason hafði verit nökkur sumur í vestrvíking, ok höfðu þeir þá verit allir saman í hernaði Finnr ok Guthormr Gunnhildarson ok Hákon Ívarsson. Haraldr konungr fór út eptir Þrándheimi, ok út á Austrátt; var honum þar vel fagnat. Síðan töluðust þeir við konungr ok Finnr, ok rœddu sín á milli um þessi tíðindi, er þá höfðu gerzt fyrir skemstu, aftöku Einars ok þeira feðga, ok svá kurr þann ok þys, er bœndr gerðu at konungi. Finnr svarar skjótt: Þér er verst farit at hvívetna, þú gerir hvatvetna illt, en síðan ertu svá hræddr, at þú veizt eigi hvar þú hefir þik. Konungr svaraði hlæjandi: Mágr! ek vil nú senda þik inn til bœjar, ek vil, at þú sættir bœndr við mik; vil ek, ef þat gengr eigi, at þú farir til Upplanda ok komir því við Hákon Ívarsson, at hann sé eigi mótgöngumaðr minn. Finnr svarar: Hvat skaltu til leggja við mik, ef ek fer forsendur þessa, því at bæði Þrœndir ok Upplendingar eru fjándr þínir svá miklir, at engum sendimönnum þínum er fœrt þannug, nema sín njóti við. Konungr svarar: Far þú, mágr! sendiförna, því at ek veit, at þú kemr áleiðis, ef nökkurr kemr, at gera oss sátta, ok kjós þú bœn at oss. Finnr sagði: Halt þú þá orð þín, en ek mun kjósa bœnina; ek kýs grið ok landsvist Kálfi bróður mínum, ok eignir hans allar, ok þat með, at hann hafi nafnbœtr sínar ok alt ríki sitt, slíkt er hann hafði áðr hann fór or landi. Konungr svaraði ok játti öllu þessu, er Finnr mælti. Höfðu at þessu vitni ok handfestar. Síðan mælti Finnr: Hvat skal ek Hákoni fram bjóða til þess, at hann játti þér griðum, hann ræðr nú mest fyrir þeim frændum. Konungr svarar: Hitt skaltu

nú fyrst heyra, hvat Hákon mælir til sættar fyrir sína hönd. Síðan kom þú mínu máli, sem framast mátt þú, en at lyktum þá neita þú konungdóminum einum. Síðan fór Haraldr konungr suðr á Mœri, ok dró at sér lið ok gerðist fjölmennr.

Ferð Finns Árnasonar.

47. Finnr Árnason fór inn til bœjar ok hafði með sér húskarla sína nær 80 manna. En er hann kom til bœjarins, þá átti hann þing við bœjarmenn. Finnr talaði á þinginu langt ok snjalt, bað bœjarmenn ok bœndr taka alt annat ráð, en hatast við konung sinn eða reka hann í brott; minti þá á, hversu mart ilt hafði yfir þá gengit, síðan er þeir höfðu þat fyrr gert við hinn helga Óláf konung; sagði ok, at konungr vill bœta víg þessi, svá sem hinir beztu menn ok hinir vitrustu vilja dœma. Lauk Finnr svá sinni rœðu, at menn vildu láta standa mál þetta kyrt, þar til er aptr kœmi sendimenn þeir, er Bergljót hafði gert til Upplanda á fund Hákonar Ívarssonar. Síðan fór Finnr út til Orkadals með þá menn, er honum höfðu fylgt til bœjar, síðan fór hann upp til Dofrafjalls ok austr um fjall. Fór Finnr fyrst á fund Orms jarls mágs síns, jarl átti Sigríði dóttur Finns, ok sagði honum til erenda sinna.

Frá Finni ok Hákoni Ívarssyni.

48. Síðan leggja þeir stefnulag við Hákon Ívarsson. En er þeir finnast, þá bar Finnr upp erendi sín fyrir Hákon, þau er Haraldr konungr bauð honum, fannst þat brátt í rœðu Hákonar, at honum þótti sér skylda mikil á vera at hefna Eindriða frænda síns; sagði, at honum váru þau orð komin or Þrándheimi, at honum mundi þar fást gnógr styrkr til uppreistar í móti konungi. Síðan tjáði Finnr fyrir Hákoni, hversu mikill munr þat var, at betra var at taka af konungi svá mikil metorð, sem hann kynni

sjálfr at beiða, heldr en hætta til þess, at reisa orrostu i móti konungi þeim, er hann var áðr þjónostubundinn við, sagði, at hann mun fara úsigr, ok hefir þú þá fyrirgert bæði fé ok friði; en ef þú sigrast á konungi, þá muntu heita dróttinsviki. Jarlinn studdi ok þessa rœðu með Finni. En er Hákon hugsaði þetta fyrir sér, þá lauk hann þat upp, er honum bjó i skapi, sagði svá: Ek mun sættast við Harald konung, ef hann vill gipta mér Ragnhildi, dóttur Magnús konungs Ólafssonar, frændkonu sína, með þvílíkri heimanfylgju, sem henni sómir ok henni líkar. Finnr sagði, at hann vill þessu játta af konungs hendi. Staðfesta þeir þetta mál milli sín. Síðan ferr Finnr norðr til Þrándheims, settist þá niðr þessi úfriðr ok agi, svá at konungr hélt þá enn ríki sínu í friði innanlands, því at þá var niðrdrepit sambandi því öllu, er frændr Eindriða höfðu haft til mótstöðu við Harald konung.

Frá Hákoni Ívarssyni.

49. En er sú stefna kom, er Hákon skyldi vitja þessa einkamála, þá fór hann á fund Haralds konungs. En er þeir taka tal sitt, þá segir konungr, at hann vill halda alt þat af sinni hendi, sem í sætt hafði komit með þeim Finni. Skaltu Hákon, sagði konungr, tala mál þetta við Ragnhildi, hvárt hon vill samþykkja þetta ráð, en eigi er þér ok engum öðrum at ráðanda at fá Ragnhildar, svá at eigi sé hennar samþykki við. Síðan gékk Hákon á fund Ragnhildar ok bar upp fyrir hana bónorð þetta. Hon svaraði svá: Opt finn ek þat, at mér er aldauði Magnús konungr faðir minn, ef ek skal giptast bónda einum, þó at þú sér fríðr maðr eða vel búinn at íþróttum: ef Magnús konungr lifði, þá mundi hann eigi gipta mik minna manni en konungi. Nú er þess eigi ván, at ek vilja giptast útignum manni. Síðan gékk Hákon á fund Haralds konungs ok sagði honum rœðu þeira Ragnhildar. innir þá upp einkamál þeira Finns; var þá ok Finnr há.

ok fleiri menn, þeir er við rœðu þeira Finns höfðu verit; segir Hákon svá til allra þeira vitnis, at svá var skilit, at konungr skyldi svá Ragnhildi heiman gera, at henni líkaði. Nú vill hon eigi eiga útiginn mann, þá megut þér gefa mér tignarnafn, hefi ek til þess ætt, at ek má heita jarl, ok nökkura hluti aðra, at því er menn kalla. Konungr svarar: Ólafr konungr bróðir minn ok Magnús konungr son hans, þá er þeir réðu ríki, létu þeir einn jarl vera senn í landi, hefi ek ok svá gert, síðan er ek var konungr, vil ek eigi taka tign af Ormi jarli, þá er ek hefi áðr gefit honum. Sá þá Hákon sitt mál, at þat mundi eigi við gangast, líkaði honum þá stórilla. Finnr var ok allreiðr; sögðu þeir, at konungr héldi ekki orð sín, ok skildust at svá búnu.

Hákon fór til Danmerkr.

50. Hákon fór þá þegar or landi ok hafði langskip vel skipat; hann kom fram suðr í Danmörk, ok fór þegar á fund Sveins konungs mágs síns. Tók konungr vegsamliga við honum, ok fékk honum þar veizlur miklar; gerðist Hákon þar landvarnarmaðr Sveins konungs fyrir víkingum, er mjök herjuðu á Danaveldi, Vindr ok Kúrir, ok aðrir Austrvegsmenn; lá hann úti á herskipum vetr sem sumar.

Dráp Ásmundar.

51. Ásmundr er maðr nefndr, er sagt er, at væri systurson Sveins konungs ok fóstrson hans. Ásmundr var allra manna gerviligastr, unni konungr honum mikit. En er Ásmundr dróst á legg, var hann brátt ofstopamaðr mikill, ok hann gerðist vígamaðr. Konungi líkaði þat illa, ok lét hann fara frá sér, fékk honum lén gott, þat er hann mátti vel halda sik ok sveit með sér. En þegar er Ásmundr tók við konungs fé, dró hann lið mikit at sér; en honum endist ekki þat fé til síns kostnaðar, er konungr hafði veitt honum, þá tók hann annat miklu meira, þat er konungr

átti. En er konungr spurði þat, þá stefndi hann Ásmundi á fund sinn. En er þeir hittust, þá sagði konungr, at Ásmundr skyldi vera í hirð hans, ok hafa enga sveit; ok varð svá at vera sem konungr vildi. En er Ásmundr hafði verit litla hríð með konungi, þá undi hann ekki þar, ok hljópst á brott um nótt ok kom aptr til sveitar sinnar, ok gerði þá enn fleira ilt en fyrr. En er konungr reið yfir land ok kom þar nær sem Ásmundr var, þá sendi hann lið til at taka Ásmund með valdi. Síðan lét konungr setja hann í járn ok halda hann svá um hríð, ok hugði, at hann mundi spekjast. En er Ásmundr kom or járni, þá hljóp hann þegar í brott ok fékk sér lið ok herskip, tók hann þá ok herjaði bæði utanlands ok innanlands, ok gerði hit mesta hervirki, drap mart manna ok rænti víða. En þeir menn, er fyrir þessum úfriði urðu, kómu til konungs ok kærðu skaða sinn fyrir honum. Hann svarar: Hvat segit þér mér til þess? Hví farit þér eigi til Hákonar Ívarssonar, hann er landvarnarmaðr minn ok til þess settr at friða fyrir yðr bóndum, en hegna víkingum; var mér sagt, at Hákon væri djarfr maðr ok frœkn, en nú lízt mér sem hann vili hvergi þar til leggja, er honum þykki mannhætta í vera. Þessi orð konungs váru flutt til Hákonar, ok mörgum við aukit. Síðan fór Hákon með liði sínu at leita Ásmundar, varð fundr þeira á skipum, lagði Hákon þegar til orrostu, varð þar hörð orrosta ok mikil. Hákon gékk upp á skip Ásmundar ok hrauð skipit; kom svá, at þeir Ásmundr skiptust sjálfir vápnum viðr ok höggum; þar féll Ásmundr, Hákon hjó höfuð af honum. Síðan fór Hákon skyndiliga á fund Sveins konungs, ok kom svá til hans, at konungr sat um matborði. Hákon gékk fyrir borðit ok lagði höfuð Ásmundar á borðit fyrir konunginn, ok spurði, ef hann kendi? Konungr svaraði engu ok var dreyrrauðr á at sjá. Síðan gékk Hákon í brott. Litlu síðar sendi konungr menn til hans, ok bað hann fara í brott or sinni

þjónostu, segit at ek vil ekki mein gera honum, en ekki má ek gæta frænda várra allra.

Kvánfang Hákonar Ívarssonar.

52. Síðan fór Hákon í brott or Danmörk ok norðr í Noreg til eigna sinna. Þá var andaðr Ormr jarl frændi hans. Menn urðu Hákoni fegnir mjök, frændr ok vinir, urðu þá til þess margir göfgir menn at ganga um sættir milli þeira Haralds konungs, kom svá, at þeir sættust með því móti, at Hákon fékk Ragnhildar konungsdóttur, en Haraldr konungr gaf Hákoni jarlsnafn ok veldi slíkt sem haft hafði Ormr jarl. Hákon sór Haraldi konungi trúnaðareiða til þeirar þjónostu, sem hann var skyldr til.

Sætt Haralds konungs ok Kálfs.

53. Kálfr Árnason hafði verit í vestrvíking, síðan er hann fór or Noregi, en opt á vetrum var hann í Orkneyjum með Þorfinni jarli mági sínum. Finnr Árnason bróðir hans gerði orð Kálfi, ok lét segja honum einkamál þau, er þeir Haraldr konungr höfðu við mælzt, at Kálfr skyldi hafa landsvist í Noregi ok eignir sínar ok slíkar veizlur, sem hann haft hafði af Magnúsi konungi. En er Kálfi kom sjá orðsending, þá bjóst hann þegar til farar, fór hann austr í Noreg fyrst á fund Finns bróður síns, síðan tók Finnr Kálfi grið, ok fundust þeir sjálfir konungr ok Kálfr, gerðu þá sætt sína, eptir því sem konungr ok Finnr höfðu fyrr bundit einkamálum með sér. Gékk Kálfr til festu við konung ok alls skildaga slíks, sem hann hafði bundit fyrr við Magnús konung, at Kálfr væri skyldr at gera þau verk öll, sem Haraldr konungr vildi, ok honum þœtti sitt ríki bœta. Tók Kálfr þá upp eignir sínar allar ok veizlur, sem hann hafði fyrr haft.

Fall Kálfs Árnasonar.

54. En hit næsta sumar eptir hafði Haraldr konungr leiðangr úti, fór suðr til Danmerkr ok herjaði þar um

sumarit. En er hann kom suðr til Fjóns, þá var þar liðsamnaðr mikill fyrir þeim. Þá lét konungr lið sitt ganga af skipum, ok bjóst til uppgöngu; hann skipaði liði sínu, lét vera fyrir sveit Kálf Árnason, ok bað þá ganga fyrsta upp, ok sagði þeim, hvert þeir skyldu stefna, en hann kvezt mundu ganga upp eptir þeim ok koma þeim at liði. Þeir Kálfr géngu upp, ok kom brátt lið í móti þeim, réð Kálfr þegar til orrostu, ok varð sá bardagi eigi langr. Því at Kálfr var brátt ofrliði borinn, ok kom hann á flótta ok lið hans, en Danir fylgðu þeim, ok féll mart af Norðmönnum. Þar féll Kálfr Árnason. Haraldr konungr gékk upp á land með fylking sína, var þat brátt á leið hans, at þeir sá fyrir sér valinn, ok fundu brátt lík Kálfs, var þat borit ofan til skipa; en konungr gékk á land upp ok herjaði, ok drap þar mart manna. Svá segir Árnórr:

Rauð, en rýrt varð síðan,
rann eldr um sjöt manna,
frána egg á Fjóni,
Fjónbyggva lið, tiggi.

Ferð Finns Árnasonar or landi.

55. Eptir þat lét Finnr Árnason sér fjándskap í þykkja við konung um fall Kálfs bróður síns, kallaði, at konungr væri ráðbani Kálfs, en þat væri blekking ein við Finn, er hann hafði teygt Kálf bróður sinn vestan um haf á vald ok trúnað Haralds konungs. En er þessi rœða kom á lopt, þá mæltu þat margir menn, at þat þótti grunnsæligt, er Finnr hafði trúat því, at Kálfr mundi fá trúnað Haralds konungs; þótti þeim sem konungr væri heiptrækr um smæri hluti, en þá er Kálfr hafði gert til saka við Harald konung. Konungr lét hér rœða um hvern slíkt er vildi, sannaði þat ekki, synjaði ok eigi; fannst þat eitt á, at konungi þótti þat vel orðit. Haraldr konungr kvað vísu þessa:

Nú emk ellifu allra,
eggjumk vígs, ok tveggja,
þau eru enn svá at ek man, manna,
morð, ráðbani orðinn.
Ginn, enn gráleik inna
golls, er ferr með skolli,
lýtendr, kveða lítit,
lauki gæft til auka.

Finnr Árnason lét sér svá mikit um finnast þetta mál, at hann fór af landi brott, ok kom fram suðr í Danmörk, fór á fund Sveins konungs ok fékk þar góðar viðtökur, ok töluðu þeir löngum einmæli, ok kom þat upp at lyktum, at Finnr gékk til handa Sveini konungi ok gerðist hans maðr. En Sveinn konungr gaf Finni jarldóm ok Halland til yfirsóknar, ok var hann þar til landvarnar fyrir Norðmönnum.

Frá Guthormi Gunnhildarsyni.

56. Guthormr hét son Ketils kálfs ok Gunnhildar á Ringunesi, systurson Ólafs konungs ok Haralds konungs. Guthormr var maðr gervíligr ok snimma roskinmannligr. Var Guthormr opt með Haraldi konungi ok þar í miklum kærleikum ok ráðagerðum með konungi, því at Guthormr var vitr maðr, hann var hinn vinsælsti maðr. Guthormr var optliga í hernaði ok herjaði mjök í Vestrlönd; hann hafði lið mikit. Friðland hafði hann ok vetrsetu í Dýflinni á Írlandi, ok var í kærleikum miklum með Margaði konungi.

Viðskipti Guthorms ok Margaðs Írakonungs.

57. Um sumarit eptir fór Margaðr konungr ok Guthormr með honum, ok herjuðu á Bretland ok féngu þar úgrynni fjár. Síðan lögðu þeir í Öngulseyjarsund, þeir skyldu þar skipta herfangi sínu. En er fram var borit þat mikla silfr, ok konungr sá þat, þá vildi hann einn samt hafa féit alt, ok virði þá lítils vingan sína við Guthorm. Guthormi líkaði þat illa, er hann skyldi vera hlutræningr ok hans menn. Konungr sagði, at hann skyldi eiga tvá kosti fyrir höndum, sá annarr at una því, sem vér viljum vera láta, en annarr sá, at halda við oss orrostu, ok hafi sá þá fé, er sigr hefir, ok þat með, at þú skalt ganga af skipum þínum, ok skal ek þau hafa. Guthormi sýndist vandi mikill til beggja handa, þóttist eigi sæmiliga mega

láta skip sín ok fé fyrir enga tilgerning; þat var ok allháskasamligt at berjast við konung ok þat mikla lið, er konungi fylgði; en liðs þeira var svá mikill munr, at konungr hafði 16 langskip, en Guthormr 5. Þá bað Guthormr konung ljá sér 3 nátta fresta um þetta mál til umráða við sína menn, hugðist hann konung mundu mýkja mega á þeiri stundu, ok koma sínu máli í betri vingan við konung með fortölum sinna manna, en þat fékkst ekki af konungi, sem hann mælti til. Þá var Ólafsvöku aptann. Nú kaus Guthormr heldr at deyja með drengskap eða vega sigr, heldr en hitt at þola skömm ok svívirðu ok klækisorð af svá mikilli missu. Þá kallaði hann á guð ok hinn helga Ólaf konung frænda sinn, bað þá fulltings ok hjálpar, ok hét til þess helga manns húss at gefa tíund af öllu því herfangi, er þeir hlyti, ef þeir féngi sigr. Síðan skipaði hann liði sínu, ok fylkti í móti þeim mikla her, ok réð til ok barðist við þá. En með fulltingi guðs ok hins helga Ólafs konungs fékk Guthormr sigr. Þar féll Margaðr konungr, ok hverr maðr er honum fylgði, ungr ok gamall. Ok eptir þann háleita sigr vendir Guthormr heim glaðr með öllum þeim fjárhlut, er þeir höfðu fengit í orrostu. Þá var af tekit silfrinu því, er þeir höfðu fengit, hinn tíundi hverr penningr, svá sem heitit hafði verit hinum helga Ólafi konungi, ok var þat ofa mikit fé, svá at af því silfri lét Guthormr gera róðu eptir vexti sínum eða stafnbúa síns, ok er þat líkneski 7 alna hátt. Guthormr gaf róðu þá svá búna til staðar hins helga Ólafs konungs, hefir hon þar verit síðan til minningar sigrs Guthorms ok jartegnar hins helga Ólafs konungs.

Jartegnir Ólafs konungs í Danmörk.

58. Greifi einn var í Danmörk illr ok öfundfullr, hann átti ambátt eina norræna æzkaða or Þrœndalögum, hon dýrkaði hinn helga Ólaf konung ok trúði fastliga hans heilagleik. En sá greifi, er áðan gat ek, tortrygði alt þat,

er honum var frá sagt þess helga manns jartegnum, kvað ekki vera nema kvitt ok pata einn, gerði sér at gabbi ok gamni lof ok dýrð, þá er landsfólk alt veitti þeim góða konungi. En nú kom at þeim hátíðardegi, er hinn mildi konungr lét líf sitt á, ok allir Norðmenn héldu, þá vildi sá hinn úvitri greifi ekki heilagt halda, ok bauð hann ambátt sinni, at hon skyldi baka ok elda ofn til brauðs á þeim degi. Vita þóttist hon œði þess greifa, at hann mundi henni sárliga hefna, ef hon léti eigi at því, sem hann bauð henni; gengr hon til nauðig ok bakaði ofninn, ok kveinaði mjök, meðan hon starfaði, ok heitaðist við Ólaf konung, ok kvaðst aldri mundu á hann trúa, [nema hann hefndi] með nökkurri bendingu þessa údœma. Nú megut þér hér heyra makligar refsingar ok sannligar jartegnir: alt var þat jafnskjótt ok á einni stundu, er greifi sá varð blindr báðum augum ok brauð þat varð at grjóti, er hon hafði í ofninn skotit. Komit er af því grjóti til staðar hins helga Ólafs konungs ok víða annarstaðar. Síðan hefir Ólafsmessa haldin verit ávalt í Danmörk.

Jartegnir Ólafs konungs við krypling.

59. Vestr á Vallandi var einn maðr vanheill, svá at hann var kryplingr, gékk á knjám ok á knúm. Hann var staddr um dag úti á veg, ok var þá sofnaðr; þat dreymdi hann, at maðr kom til hans göfugligr, spurði hvert hann gerðist. En hann nefndi til einhvern bœ. En hinn göfgi maðr mælti við hann: Farðu til Ólafskirkju, þeirar er í Lundúnum stendr, ok muntu þá heill verða. En síðan vaknaði hann, en fór þá á leit Ólafskirkju, en um síðir þá kom hann til Lundúnabryggju, ok spurði þar borgarmenn, ef þeir kynni segja honum, hvar Ólafskirkja væri. En þeir svöruðu ok kváðu miklu fleiri kirkjur vera þar, heldr en þeir vissi, hverjum manni hver þeira væri helguð. En litlu síðar gékk þar maðr at honum, ok spurði, hvert hann gerðist. Hann sagði honum. En sá mælti síðan:

Vit skulum fara báðir saman til kirkju Ólafs, ok kann ek leið þangat. Síðan fóru þeir yfir bryggjuna, ok fóru þat stræti er til Ólafskirkju lá. En er þeir kómu til kirkjugarðshliðsins, þá sté sá yfir þreskold, þann er í hliðinu var, en kryplingrinn veltist þar inn yfir ok reis þegar heill upp. En þá er hann sást um, þá var horfinn förunautr hans.

Herför Haralds konungs í Danmörk.

60. Haraldr konungr lét reisa kaupstað austr í Osló, ok sat hann þar opt, því at þar var gott til atfanga, landsmegin mikit umhverfis; sat hann þar vel til landsgæzlu fyrir Dönum, svá ok til áhlaupa í Danmörk, hann var opt því vanr, þótt hann hefði eigi mikinn her úti. Þat bar til á einu sumri, at Haraldr konungr fór með nökkurum léttiskipum, ok hafði ekki mikit lið; hann hélt suðr í Víkina, en er byr gaf, siglir hann yfir undir Jótland, tók þá ok herjaði, en landsmenn sömnuðust saman ok vörðu land sitt. Þá hélt Haraldr konungr til Limafjarðar, ok lagði inn í fjörðinn. Svá er háttat Limafirði, at þar er inn at fara svá sem mjór áráll, en er inn kemr eptir firðinum, þá er þar sem mikit haf. Haraldr konungr herjaði þar á bæði lönd, en Danir höfðu hvarvetna samnað fyrir. Þá lagði Haraldr konungr skip sín at eyju nökkurri, þat var lítit land ok úbygt; en er þeir leituðu at, þá funnu þeir ekki vatn, ok sögðu til konungi. Hann lét leita, ef lyngormr nökkurr fynnist í eyjunni; en er hann fannst, þá færðu þeir hann konungi. Hann lét fœra orminn til elds, ok baka hann ok mœða, at hann skyldi þyrstastr sem mest. Síðan var þráðr bundinn við sporðinn, ok ormrinn lauss látinn; hrøktist hann þá brátt, en þráðrinn raktist af tvinnahnoðanu, géngu menn eptir orminum, þar til er hann steyptist niðr í jörðina. Konungr bað þar grafa til vatns; svá var gert, funnu þeir þar vatn, svá at eigi skorti. Haraldr konungr spurði þau tíðindi af njósnarmönnum sínum, at

Sveinn konungr var kominn með skipaher mikinn fyrir fjarðarmynnit; ok varð honum seint inn at fara, er eitt mátti fara senn skipit. Haraldr konungr hélt skipum sínum inn í fjörðinn, ok þar er breiðastr er, (er) heitir Lúsbreið; en þar or víkinni innanverðri er eið mjótt vestr til hafs, þannug reru þeir Haraldr konungr um kveldit. En um nóttina er myrkt var orðit, ruddu þeir skipin ok drógu um eiðit, ok höfðu þat sýslat alt fyrir dag, ok búin skipin öðru sinni, héldu þá norðr fyrir Jótland. Þa mæltu þeir:

Skrapp or höndum
Haraldr Dönum.

Þá sagði konungr, at hann skyldi svá koma í Danmörk annat sinn, at hann skyldi meira lið hafa ok stœrri skip. Fór þá konungrinn norðr í Þrándheim.

Skipgerð Haralds konungs.

61. Haraldr konungr sat um vetrinn í Niðarósi, hann lét reisa skip um vetrinn út á Eyrum, þat var búzuskip. Skip þat var gert eptir vexti Orms hins langa ok vandat at öllu sem mest, var drekahöfuð á frammi, en aptr krókr, ok váru svírarnir allir gulli búnir. Þat var hálffertugt at rúmatali ok mikit at því, ok var hit fríðasta; lét konungr allan búnað vanda til skipsins, bæði segl ok reipareiða, akkeri ok strengi. Haraldr konungr gerði boð um vetrinn suðr til Danmerkr Sveini konungi, at hann skyldi eptir um várit koma sunnan til Elfar til móts við sik ok berjast, svá at þeir skipti þá löndum, ok hafi annarrhvárr bæði konungsríkin.

Útboð Haralds konungs.

62. Þann vetr bauð Haraldr konungr út leiðangri, almenning or Noregi. En er váraði, dróst herr mikill saman. Þá lét Haraldr konungr setja út skip þat hit mikla á ána Nið; síðan lét hann upp setja drekahöfuðin. Þá kvað Þjóðólfr skáld:

Skeið sá ek fram at flóði,
fagrt sprund! í á hrundit,
kendu hvar liggr fyrir landi
löng súð drekans prúða.
Orms glóar fax um farmi
fráns sízt ýtt var hánum,
báru búnir svírar
brunnit gull, af hlunni.

Síðan býr Haraldr konungr skip þat ok ferð sína. En þá er hann var búinn, hélt hann út or ánni skipinu, þar var vandaðr reiði mjök. Svá segir Þjóðólfr:

Slyngr laugardag löngu
liðbaldr af sér tjaldi,
út þar er ekkjur líta
Orms súð or bœ prúðar.
Vestr réð or Nið næsta
nýri skeið at stýra
ungr, en árar drengja,
allvaldr, í sjá falla.

Rétt kann rœði slíta
ræsis herr or verri,
ekkjan stendr ok undrask
áraburð sem furðu.
Ert mun snót áðr svörtu
sjáfang í tvau gangi,
þöll leggr við frið fullan,
ferkleyf, á þat leyfi.

Sorgar veit áðr slíti
sjáfang or mar ströngum,
herr þar er heldr til varra,
hár, sjau tigum ára,
Norðmeðr róa naðri
negldum straum hinn heglda
út, er sem innan líti
arnar væng af járni.

Haraldr konungr hélt herinum suðr með landi ok hafði úti almenning at liði ok skipum. En er þeir sœkja austr í Víkina, fengu þeir andviðri stór, ok lágu þeir víða í höfnum, bæði við úteyjar ok inn í fjörðum. Svá segir Þjóðólfr:

Eigu skjól und skógi
skafnir snekkju stafnar,
læsir leiðangrs vísi
lönd herskipa bröndum.
Almenningr liggr innan,
eið láta sér skeiðar
hábrynjaðar hlýja,
hverja vík í skerjum.

En í stórviðrum, þeim er á lögðust, þá þurfti hit mikla skip góðra grunnfœra. Svá segir Þjóðólfr:

Hléseyjar lemr hávan
hryngarð konungr barði,
neytir þá til þrautar
þengill snekkju strengja.
Eigi er járni bjúgu
inndæll skaði lindis,
gnegr af gaddi digrum
grjót ok veðr hin ljótu.

En er byr gaf, hélt Haraldr konungr herinum austr til Elfar, ok kom þar at kveldi dags. Svá segir Þjóðólfr:

Haraldr þeysti nú hraustla
helfing sinn at Elfi,
náttar Noregs dróttinn
nær at landamæri.
Gramr á þing við Þumla,
þar er eindagaðr Sveini
hrafni skyldr, nema haldi,
hans fundr, Danir undan.

Frá her Haralds konungs.

63. En er Danir spyrja, at Norðmanna herr var kominn, þá flýja allir þeir, er því koma við. Norðmenn spyrja, at Danakonungr hefir ok úti her, ok liggr hann suðr um Fjón ok um Sjáland. En er Haraldr konungr spurði, at Sveinn konungr vildi eigi halda stefnulag við hann eða orrostu, sem mælt var, þá tók hann þat ráð enn sem fyrr, lét aptr fara bóndaliðit, en skipaði hálft annat hundrað skipa, hélt hann síðan liði því suðr fyrir Halland ok herjaði víða; hann lagði herinum inn í Lófufjörd ok herjaði þar á land upp. Litlu síðar kom at þeim þar Sveinn konungr með Danaher, hann hafði 300 skipa. En er Norðmenn sá herinn, þá lét Haraldr konungr blása saman herinum, mæltu þat margir, at þeir skyldu flýja, ok sögðu, at úfœrt væri at berjast. Konungrinn svarar svá: Fyrr skal hverr várr falla um þveran annan en flýja. Svá segir Steinn Herdísarson:

Sagði hitt er hugði
hauklyndr vera myndu,
þar kvað þengill eirar
þrotna ván frá hánum.
Heldr kvað hvern várn skyldu
hilmir frægr en vægja,
menn brutu upp, um annan,
öll vápn, þveran falla.

Síðan lét Haraldr konungr skipa her sínum til framlögu, lagði hann dreka sinn hinn mikla fram í miðju liði. Svá segir Þjóðólfr:

Lét vingjafa veitir
vargholl dreka skolla
lystr fyrir leiðangrs brjósti,
liðs oddr var þat, miðju.

Þat skip var allvel skipat ok fjölment á. Svá segir Þjóðólfr:

Fast bað fylking hrausta
friðvandr jöfurr standa,
hamalt sýndusk mér hömlur
hildings vinir skilda.

Ramsyndan lauk röndum
ráðandi manndáða
nýtr fyrir Nizi utan
naðr, svá at hver tók aðra.

Úlfr stallari lagði skip sitt á annat borð konungsskipinu; hann mælti við sína menn, at þeir skyldi vel fram leggja skipit. Steinn Herdísarson var a skipi Úlfs; hann kvað:

Hét á oss þá er, úti,
Úlfr hákesjur skulfu,
róðr var greiddr á grœði,
grams stallari alla.

Vel bað skip með skylja
skeleggjaðr fram leggja
sitt, en seggir játtu,
snjalls landreka spjalli.

Hákon Ívarsson lá yztr í arminn annan, ok fylgðu honum mörg skip, ok var þat lið allvel búit; en yzt í annan arminn lágu Þrœnda höfðingjar, var þat ok mikill herr ok fríðr.

Frá her Sveins konungs.

64. Sveinn konungr skipaði ok liði sínu, lagði hann sitt skip í móti skipi Haralds konungs í miðju liði, en næst honum lagði fram Finnr jarl sitt skip, skipuðu Danir þar næst öllu því liði, er frœknast var ok bezt búit. Síðan tengðu hvárirtveggju skip sín alt um miðjan flotann. En fyrir því at svá mikill var herrinn, þá var þat allr fjöldi skipanna, er laust fór, ok lagði þá svá fram hverr sitt skip, sem skap hafði til, en þat var allmisjafnt. En þótt liðsmunr væri allmikill, þá höfðu hvárirtveggju úvígjan her. Sveinn konungr hafði í liði með sér 7 jarla. Svá segir Steinn Herdísarson:

Hætti hersa dróttinn
hugstrangr skipa langra
hinn er með hálft beið annat
hundrað Dana fundar.

Næst var þat er réð rísta
reiðr atseti Hleiðrar
þangs láð mörum þingat
þrimr hundruðum sunda.

Upphaf Nizar orrostu.

65. Haraldr konungr lét blása herblástr, þegar er hann hafði búit skip sín, ok lét þá greiða atróðr sína menn. Svá segir Steinn Herdísarson:

Vann fyrir móðu mynni
meinfœrt Haraldr Sveini,
varð því at vísi gerði
viðrnám friðar biðja.

Herðu hjörvi gyrðir
Halland jöfurs spjallar,
heit blés und, fyr utan,
atróðr, á lög blóði.

Síðan tókst orrosta ok var hin snarpasta, eggjar hvártveggi sitt lið. Svá segir Steinn Herdísarson:

Nýtr bað skjöldungr skjóta,
skamt var liðs á miðli,
hlífar styggr ok höggva
hvárrtveggi lið seggja.

Bæði fló þá er blóði
brandr hrauð af sér rauðu,
þat brá feigra flotna
fjörvi, grjót ok örvar.

Þat var síðarla dags, er orrosta seig saman, ok hélzt svá alla nóttina. Haraldr konungr skaut af boga langa hríð. Svá segir Þjóðólfr:

Álm dró upplenzkr hilmir
alla nótt hinn snjalli,
hremsur lét á hvítar
hlífar landreki drífa.

Brynmönnum smó benjar
blóðugr oddr, þar er stóðu,
flugr óx, fáfnis, vigra,
Finna gjöld í skjöldum.

Hákon jarl, ok þat lið er honum fylgði, tengði ekki sín skip, ok reri at Danaskipum þeim, er laus fóru, en hvert skip, er hann tengðist við, þá hrauð hann. En er þat funnu Danir, þá dró hverr þeira frá sitt skip, þar er jarl fór, sótti hann eptir Dönum, svá sem þeir hömluðu undan, ok var þeim þá at komit flótta. Þá reri skúta at skipi jarls, ok var kallat á hann ok sagt, at fyrir léti annarr fylkingararmrinn Haralds konungs, ok þar var fallit mart lið þeira. Síðan reri jarl þangat til ok veitti þar harða atlögu, svá at Danir létu þá enn undan síga; fór jarl svá alla nóttina, lagði þar fram, er mest var þörf, en hvar sem hann kom til, þá hélt ekki við honum. Hákon reri hit ytra um bardagann. Hinn efra hlut nætr brast meginflóttinn á Dönum, því at þá hafði Haraldr konungr upp gengit með sína sveit á skip Sveins konungs, var þat svá vendiliga hroðit, at allir menn féllu, nema þeir er á kaf hljópu. Svá segir Arnórr jarlaskáld:

Gékkat Sveinn af snekkju
saklaust hinn forhrausti,
málmr kom harðr við hjálma,
hugi minn er þat, sinni.

Farskostr hlaut at fljóta
fljótmælts vinar Jóta,
áðr en öðlingr flýði,
auðr, frá verðung dauðri.

En er merki Sveins konungs var fallit ok autt skip hans, þá flýðu allir hans menn, en sumir féllu. En á þeim skipum er tengð váru, hljópu menn þar á kaf, en sumir kómust á önnur skip, þau er laus váru; en allir Sveins menn reru þá undan, þeir er því kómu við. Þar varð allmikit mannfall. En þar er konungarnir sjálfir höfðu barzt ok tengð váru flest skipin, þar lágu eptir auð skip Sveins konungs meir en 7 tigir. Svá segir Þjóðólfr:

Sogns kváðu gram gegnan
glæst sjautigi hit fæsta
senn á svipstund einni
Sveins þjóðar skip hrjóða.

Haraldr konungr reri eptir Dönum ok rak þá; en þat var eigi hœgt, því at skipaflotí var svá þröngr fyrir, at varla mátti fram koma. Finnr jarl vildi eigi flýja, ok var hann handtekinn; hann var lítt sýndr. Svá segir Þjóðólfr:

Sveinn! átt sigr at launa
sex, þeim er hvöt vexa,
innan eina gunni
örleiks Dana jörlum.

Varð, sá er vildit forða
vígbjartr snöru hjarta,
í fylkingu fenginn
Finnr Árnason miðri.

Frá Vandráði.

66. Hákon jarl lá með sitt skip eptir, er konungr ok annat lið rak flóttann, því at jarls skip mátti eigi þar fram fara fyrir skipum þeim, er fyrir váru. Þá reri einn maðr á báti at skipi jarls ok lagði at lyptingu, sá var mikill maðr ok hafði víðan hött. Sá kallar upp á skipit: Hvar er jarl? Hann var í fyrirrúmi ok stöðvaði blóð manni einum. Jarl sá til hattarmannsins ok spurði hann at nafni. Hann svaraði: Vandráðr er hér, mæl þú við mik, jarl! Jarlinn laut út yfir borðit til hans. Þá mælti bátmaðrinn: Þiggja mun ek líf at þér, ef þú vilt veita. Jarl reis upp ok nefndi til tvá menn sína, þá er honum váru báðir

kærir, sagði svá: Stígit á bátinn ok flytit Vandráð til lands, fylgit honum til Karls bónda vinar míns, segit honum þat til jartegna, at hann fái Vandráði hest þann, er ek gaf Karli fyrra dag, ok söðul sinn, ok son sinn til fylgðar. Síðan stigu þeir á bátinn ok taka til ára, en Vandráðr stýrði. Þetta var í brum lýsingarinnar; var þá ok sem mestr skipagangr, reru sumir til landsins, sumir út til hafsins, bæði smám skipum ok stórum. Vandráðr stýrði þar, er honum þótti rýmst milli skipanna. En þar sem Norðmanna skip reru nær þeim, þá sögðu jarls menn til sín, ok létu allir þá fara, hvert er þeir vildu. Vandráðr stýrði fram með ströndunni, ok lagði eigi at landi fyrr en þeir kómu umfram þat, er skipagnauðin var. Síðan géngu þeir upp til bœjar Karls, ok tók þá at lýsa; þeir géngu inn í stofu, var Karl þar, ok nýklæddr. Jarls menn sögðu honum erendi sín. Karl mælti, sagði at þeir skyldi snæða fyrst, ok lét setja þeim borð, ok fékk þeim laugar. Þá kom húsfreyja í stofu, ok mælti þegar: Undr mikit er þat, er vér fám aldri svefn eða ró í nátt fyrir ópi eða glammi. Karl svaraði: Veiztu eigi, at konungar hafa barzt í nátt. Hon spurði: Hvárr hefir betr haft. Karl svaraði: Norðmenn hafa sigrazt. Flýit mun enn hafa konungrinn várr, segir hon. Karl svaraði: Eigi vita menn þat, hvárt hann hefir flýit eða fallit. Hon svaraði: Vesöl eru vér konungs, hann er bæði haltr ok ragr. Þá mælti Vandráðr: Eigi mun konungr ragr, en ekki er hann sigrsæll. Vandráðr tók síðarst laugarnar, en er hann tók dúkinn, þá strauk hann sér kurteisligá á miðjum. Húsfreyja tók dúkinn ok kipti frá honum, hon mælti: Fátt gott kantu þér, þat er þorparligt at væta allan dúkinn senn. Vandráðr svaraði: Þar kem ek þá enn, er ek þerri mér meir á miðri þerru. Síðan tók Karl upp borð fyrir þá, ok settist Vandráðr í miðju. Snæddu þeir um hríð, en síðan géngu þeir út, var þá hestr búinn, ok Karls son at fylgja honum, ok hafði hann annan hest; ríða þeir brott til skógar, en jarls menn géngu til báts síns ok róa út til skips jarls.

day before yesterday

Frá Haraldi konungi.

67. Haraldr konungr ok hans lið rak skamt flóttann, reru síðan aptr til skipanna þeira, er auð váru; þá rannsökuðu þeir valinn, fannst á konungsskipinu fjöldi dauðra manna, en eigi fannst lík Sveins konungs, en þó þóttust þeir vita, at hann var fallinn. Lét þá Haraldr konungr veita umbúnað líkum manna sinna, en binda sár þeira, er þess þurftu. Síðan lét hann flytja til lands lík Sveins manna, en sendi boð bóndum, at þeir skyldu jarða líkin. Síðan lét hann skipta herfangi, hann dvaldist þar nökkura hríð. Þá spurði hann þau tíðindi, at Sveinn konungr var kominn til Sjálands, ok þá var kominn til hans herr sjá allr, er flýit hafði í orrostu, ok mikit lið annat, ok hafði hann úgrynni hers fengit.

Frá Finni jarli.

68. Finnr jarl Árnason varð handtekinn í orrostu. sem fyrr var ritat; hann var leiddr til konungsins. Haraldr konungr var þá allkátr ok mælti: Hér fundumst vit nú, Finnr! en næst í Noregi; hefir hirðin sú hin danska eigi staðit allfast fyrir þér, ok hafa Norðmenn ilt at verki, draga þik blindan eptir sér ok vinna þat til lífs þér. Þá svarar jarlinn: Mart verða Norðmenn ilt at gera, ok þat þó verst alt, er þú býðr. Þá mælti Haraldr konungr: Viltu nú grið, þóttu sér úmakligr? Jarlinn svarar: Eigi af hundinum þínum. Konungr mælti: Viltu þá, at Magnús frændi þinn gefi þér grið? Magnús son Haralds konungs stýrði þá skipi. Þá mælti jarlinn: Hvat mun hvelpr sá ráða griðum? Þá hló konungr, ok þótti skemtan at erta hann, ok mælti: Viltu taka grið af Þóru frændkonu þinni? Þá sagði jarlinn: Er hon hér? Hér er hon, sagði konungr. Þá mælti Finnr jarl orðskrök þat, er síðan er uppi haft, hversu reiðr hann var, er hann fékk eigi stilt orðum sínum: Eigi er nú undarligt, at þú hafir vel bitizt, er merrin hefir fylgt þér. Finni jarli váru gefin grið, ok hafði Haraldr konungr

hann með sér um hríð; var Finnr heldr úkátr ok úmjúkr í orðum. Þá mælti Haraldr konungr: Sé ek þat, Finnr! at þú vilt nú ekki þýðast við mik ok við frændr þína, vil ek nú gefa þér orlof at fara til Sveins konungs mágs þíns. Jarl svarar: Þat vil ek þiggja, ok því þakksamligar, er ek kem fyrr í brott héðan. Síðan lét konungr flytja Finn jarl upp á land, tóku Hallandsfarar vel við honum. Haraldr konungr hélt þá liði sínu norðr í Noreg, fór fyrst til Oslóar, gaf þá heimleyfi öllu liði sínu, því er fara vildi.

Frá Sveini konungi.

69. Svá segja menn, at Sveinn konungr sat í Danmörk þann vetr ok hélt ríki sínu sem áðr. Hann sendi menn um vetrinn norðr á Halland eptir Karli bónda ok þeim hjónum. En er þau kómu til konungs, þá kallar hann Karl til sín; síðan spurði konungr, ef Karl kendi hann, eða þóttist sét hafa hann fyrr? Karl svarar: Kenni ek þik nú, konungr! ok kenda ek þik fyrr, þegar ek sá þik, ok er þat guði at þakka, er þér kom til gagns sá litli forbeini, er ek veitta þér. Konungr svarar: Alla þá daga, er ek lifi síðan, á ek þér at launa. Nú skal þat hit fyrsta, at ek gef þér bú þat á Sjálandi, er þú kýss þér, ok þat með, at ek skal gera þik mikinn mann, ef þú kant þat með höndum hafa. Karl þakkaði konungi vel orð sín, ok sagði, at enn er eptir bœn sú, er ek vil biðja. Konungr spurði, hvat þat væri. Karl sagði: Ek vil biðja þess, at þú, konungr! látir mik hafa með mér konu mína. Konungr svarar svá: Þat mun ek þér eigi veita, því at ek skal fá þér miklu betri konu ok vitrari; en kona þín fari með búkot þat, er þit hafit áðr haft, þat mun henni framflutning. Konungr gaf Karli mikit bú ok göfugligt, fékk honum gott kvánfang, ok varð hann þá mikill maðr fyrir sér. Varð þat frægt ok spurðist víða; þat kom norðr í Noreg.

Tal hirðmanna Haralds konungs.

70. Haraldr konungr sat þann vetr eptir Nizarorrostu í Osló. Um haustit er lið kom sunnan, þá var mikil umrœða ok frásögn um orrostu þá, er verit hafði um haustit fyrir Nizi, þóttist hverr sá, er þar hafði verit, nökkut kunna at segja frá. Þat var eitt sinn, at menn nökkurir sátu í undirskemmu einni ok drukku ok váru allmálgir; þeir rœddu um Nizarorrostu, ok þat með, hverir þaðan höfðu borit orðstír mestan. Þeir urðu allir á eitt sáttir, at engi maðr hefði þar slíkr verit sem Hákon jarl, hann var vápndjarfastr, ok hann var kœnstr, ok hann var gæfumestr, ok þat varð alt at mestu liði, er hann gerði, ok hann vann sigrinn. Haraldr konungr var þar úti í garðinum ok talaði við menn nökkura. Síðan gékk hann fyrir skemmudyrnar ok mælti: Hákon mundi hér nú hverr heita vilja. Ok gékk leið sína.

Hákon jarl stökk or landi fyrir konungi.

71. Hákon jarl fór um haustit til Upplanda, ok var þar um vetrinn í ríki sínu; hann var allvinsæll við Upplendinga. Þat var um várit er á leið eitt sinni, er menn sátu við drykkju, at rœtt var enn um Nizarorrostu, ok lofuðu menn mjök Hákon jarl, en sumir tóku eigi miðr aðra til. En er þeir höfðu þat rœtt um hríð, þá svarar maðr einnhverr: Vera kann, at fleiri menn hafi djarfliga barzt fyrir Nizi en Hákon jarl; en þó mun sá engi þar verit hafa, er ek hygg, at slíkt happ mun hafa sótt sem hann. Þeir segja, at þat mundi mest happ hans, er hann hafði rekit á flótta marga af Dönum. Sá sami svarar: Meira happ var þat, er hann gaf líf Sveini konungi. Einnhverr svarar honum: Þat muntu eigi vita, er þú segir. Hann svarar: Þetta veit ek allgerla, því at sá sagði mér sjálfr, er konung flutti til lands. En þá var sem opt er mælt, at mörg eru konungs eyru; var konungi þetta sagt, ok jafnskjótt lét konungr taka marga hesta, ok reið þegar um nóttina með 200 manna, reið hann alla þá nótt ok

eptir um daginn. Þá riðu í mót þeim menn þeir, er fóru út til bœjar með mjöl ok malt. Maðr hét Gamall, er í för var með konungi, hann reið at einum bóndanum, sá var kunningi hans; þeir mæltu einmæli. Gamall sagði: Ek vil kaupa at þér, at þú ríðir sem ákafligast launstigu, þá er þú veizt skemsta, ok kom til Hákonar jarls, seg honum, at konungr vill drepa hann, því at konungr veit nú, at jarl hefir skotit Sveini konungi á land fyrir Nizi. Kaupa þeir þessu saman. Reið sá bóndi ok kom til jarls, sat hann þá ok drakk, ok var eigi sofa genginn. En er bóndi hafði sagt sitt erendi, stóð jarl þegar upp, ok allir hans menn; lét jarl flytja í brott lausafé sitt alt af bœnum til skógar, fóru ok brottu menn allir af bœnum um nóttina. Þá er konungr kom, dvaldist hann þar um nóttina. En Hákon jarl reið leið sína, ok kom fram austr í Svíaveldi til Steinkels konungs, ok dvaldist með honum um sumarit. Haraldr konungr sneri síðan aptr út til bœjar, fór konungr um sumarit norðr til Þrándheims, ok dvaldist þar, en fór aptr um haustit austr í Vík.

Frá ferðum Hákonar jarls.

72. Hákon jarl fór þegar um sumarit aptr til Upplanda, þegar er hann spurði, at konungr var norðr farinn, dvaldist þar til þess, er konungr kom norðan. Síðan fór jarl austr í Vermaland, ok dvaldist þar lengi um vetrinn, veitti Steinkell konungr jarli þar yfirsókn. Hann fór um vetrinn, er á leið, vestr á Raumaríki, ok hafdi hann lið mikit, er Gautar ok Vermir höfðu fengit honum. Þá tók hann landskyldir sínar ok skatta af Upplendingum, þá er hann átti. Síðan fór hann austr aptr til Gautlands, ok dvaldist þar um várit. Haraldr konungr sat um vetrinn í Osló, ok gerði menn sína til Upplanda, at heimta þar skatta ok landskyldir ok konungs sakeyri. En Upplendingar sögðu svá, at þeir mundu greiða allar skyldir, þær er þeir áttu at greiða, ok fá í hendr Hákoni jarli, meðan

hann var á lífi, ok hann hafði ekki fyrirgert sér eða ríki sínu; ok fékk konungr þaðan engar landskyldir á þeim vetri.

Sætt Haralds konungs ok Sveins konungs.

73. Þann vetr fór boð ok sendimenn milli Noregs ok Danmerkr, ok var þat í bundit, at hvárirtveggju Norðmenn ok Danir vildu gera frið milli sín ok sætt, ok báðu konunga til þess. Ok fóru þær orðsendingar heldr líkliga til sætta, ok kom svá at lyktum, at sættarfundr var stefndr í Elfi milli Haralds konungs ok Sveins konungs. En er várar, samnar hvártveggi konunga liði miklu ok skipum til þessarrar ferðar. Ok segir skáldit í einum flokki frá ferð þeira:

Norðr lýkr gramr sá er gerðir
grund frá Eyrarsundi,
hrafngœlir sparn hæli
höfn, langskipa stöfnum.
Rísta gulli glæstir
gjálfr, en hlýður skjálfa,
hvast und her fyrir vestan
hallandi fram brandar.

Gerðir opt fyrir jörðu,
eiðfastr Haraldr! skeiðum
Sveinn skerr ok til annars
eysund konungs fundar.
Út hefra lið lítit
lofsnjallr Dana allra,
hinn er hvern vág, sunnan
hrafngrennir, lýkr stöfnum.

Hér segir þat, at konungar þessir halda stefnulag, þat er gert var milli þeira, ok koma þeir báðir til landamæris. Svá sem hér segir:

Sýstut suðr, þar er æstu,
snjallr gramr! Danir allir,
enn sér eigi minni
efni, mæltrar stefnu.

Sveinn tekr norðr at nenna
nær til landamæris,
varð fyrir víðri jörðu
vindsamt, Harald finna.

En er konungarnir funnust, þá tóku menn at rœða um sættir konunganna. En þegar er þat var í munni haft, þá kærðu margir skaða sinn, er fengit höfðu af hernaði, rán ok mannalát, ok var þat langa hríð, er úlíkligt þótti um sættir. Svá sem hér segir:

Telja hátt er hittask
hvár(s)tveggja mjök seggir
orð þau er angra fyrða
allmörg búendr snjallir.

Láta þeir er þræta
þegnar alt í gegnum,
svellr ofrhugi jöfrum,
eigi brátt við sáttum.

Ofreiði verðr jöfra
allhætt, ef skal sættask,
menn þeir er miðla kunnu
mál öll vega í skálum.

Dugir siklingum segja
slíkt alt er her líkar,
veldr ef verr skulu hauldar
vili girndar því skiljask.

Síðan áttu hlut í hinir beztu menn, ok þeir er vitraatir váru, gékk þá saman sætt konunga með þeim hætti, at Haraldr skyldi hafa Noreg, en Sveinn Danmörk til þess landamæris, sem at fornu hafði verit milli Noregs ok Danmerkr; skyldu hvárigir öðrum bœta; skyldi þar hernaðr leggjast, sem hafizt hafði, en sá hafa happ, er hlotit hafði. Sá friðr skyldi standa, meðan þeir væri konungar. Sú sætt var eiðum bundin. Síðan seldust konungarnir gislar, svá sem hér segir:

Hitt hefi ek heyrt at setti
Haraldr ok Sveinn við meinum,
guð sýslir þat, gisla
glaðr hvártveggi öðrum.

Þeir haldi svá sœrum,
sátt lauksk þar með váttum,
ok öllum frið fullum
ferð at hvárgi skerði.

Haraldr konungr hélt liði sínu norðr í Noreg, en Sveinn konungr fór suðr til Danmarkar.

Orrosta Haralds konungs ok Hákonar jarls.

74. Haraldr konungr var í Víkinni um sumarit, en hann gerði menn sína til Upplanda eptir skyldum sínum ok sköttum, er hann átti þar. Þá gerðu bœndr þar engan greiða á, ok kváðust mundu láta bíða alt þar Hákonar jarls, ef hann kœmi til þeira. Hákon jarl var þá uppi á Gautlandi, ok hafði lið mikit. En er á leið sumarit, hélt Haraldr konungr suðr til Konungahellu. Síðan tók hann léttiskip öll, þau er hann fékk, ok hélt upp eptir Elfinni; lét hann draga af við forsa ok flutti skipin upp í vatnit Væni. Síðan reri hann austr yfir vatnit, þar sem hann spurði til Hákonar jarls. En er jarl fékk njósn af förum konungs, þá sótti hann ofan af landi ok vildi eigi, at konungr herjaði á þá. Hákon jarl hafði lið mikit, er Gautar höfðu fengit honum. Haraldr konungr lagði skipum sínum

upp í móðu nökkura, síðan réð hann til landgöngu, en hann lét eptir sumt liðit at gæta skipa. Konungr sjálfr reið, ok sumt liðit, en miklu fleira gékk. Þeir áttu at fara yfir skóg nökkurn, ok þar váru fyrir þeim kjarrmýrar nökkurar, ok þá enn holt; en er þeir kómu upp á holtit, þá sá þeir lið jarls; var þá mýrr ein milli þeira. Fylktu þá hvárirtveggju. Þá mælti Haraldr konungr, at lið hans skyldi sitja uppi á bakkanum: Freistum fyrst, ef þeir vilja á ráða; Hákon jarl er úbilgjarn, sagði hann. Frost var veðrs ok snjádrif nökkut, sátu þeir Haraldr undir skjöldum sínum, en Gautar höfðu lítt klæzt, ok gerði þeim svalt. Jarl bað þá bíða þess, er konungr géngi at ok þeir stæði allir jafnhátt. Hákon jarl hafði merki þau, er Magnús konungr Ólafsson hafði átt. Lögmaðr Gauta hét Þorviðr, hann sat á hesti, ok var bundinn taumrinn við hæl einn, er stóð í mýrinni; hann talaði ok mælti: Þat veit guð, at vér höfum herlið mikit, ok helzti frœkna menn, látum þat spyrja Steinkel konung, at vér veitim vel lið þessum góða jarli; veit ek þat, þótt Norðmenn leiti á oss, at vér tökum ørugt í mót þeim; en ef ungmennit skjalar ok vill eigi bíða, þá rennum eigi lengra en hér til bekksins; en ef meir skjalar ungmennit, sem ek veit at eigi mun vera, þá rennum eigi lengra en hér til haugsins. Í því bili hljóp upp herr Norðmanna ok œpti heróp, ok börðu á skjöldu sína; tók þá Gautaherr at œpa. En hestr lögmanns hnykkir svá fast, er hann fældist við herópit, at hællinn gékk upp, ok hrøkti honum um höfuð lögmanninum; hann mælti: Skjóttu allra Norðmanna armastr. Hleypti lögmaðrinn þá í brott. Haraldr konungr hafði áðr sagt liði sínu svá: Þótt vér gerim brak ok óp um oss, þá göngum vér eigi fyrir bakkann, fyrr en þeir koma hér at oss. Ok gerðu þeir svá. En þegar er herópit kom upp, þá lét jarl fram bera sitt merki, en er þeir kómu undir bakkann, þá steyptist konungsliðit ofan á þá, féll þá þegar sumt lið jarls, en sumt flýði. Norðmenn ráku flóttann eigi langt, því at

kveld var dags. Þar tóku þeir merki Hákonar jarls, ok slíkt af vápnum ok klæðum, sem þeir féngu. Konungr lét bera fyrir sér bæði merkin, er hann fór ofan. Þeir ræddu með sér, hvárt jarl mundi fallinn; en er þeir riðu ofan um skóginn, þá mátti einn ríða jafnfram. Maðr hleypti um þvera götuna ok lagði kesju í gegnum þann, er bar merki jarls, hann grípr merkistöngina ok hleypti annan veg í skóginn með merkit. En er konungi var þat sagt, þá mælti hann: Lifir jarl; fái mér brynju mína. Ríðr konungr þá um nóttina til skipa sinna; mæltu margir, at jarl hefði hefnt sín. Þá kvað Þjóðólfr:

Öld er sú er jarli skyldi
ógnteitum lið veita,
sterkr olli því stillir,
Steinkels gefin helju.

En því at illa reyndisk
afls ván þaðan hánum
fyrir lét Hákon hörva
hvatt, segir hinn er þat fegrir.

Víg Halls Koðránsbana.

75. Haraldr konungr var þá nótt á skipum sínum, þat sem eptir var, en um morgininn er ljóst var, þá var íss lagðr alt um skipin svá þykkr, at ganga mátti umhverfis skipin. Þá bað konungr sína menn, at þeir skyldi höggva ísinn frá skipunum ok út í vatnit; géngu menn þá til ok réðu á íshöggit. Magnús son Haralds konungs stýrði skipi því, er neðarst lá í móðunni ok næst lá út vatninu. En er menn höfðu mjök út höggvit ísinn, þá hljóp maðr út eptir ísinum, þar til er höggva skyldi, ok lét síðan sem óðr væri ok galinn at íshögginu. Þá mælti maðr: Nú er enn sem optar, at engi er jafnliðgóðr, hvar sem hann gengr til, sem hann Hallr Koðránsbani; sé nú, hversu hann høggr ísinn. En maðr sá var á skipi Magnús, er Þormóðr hét Eindriðason; en er hann heyrði nefndan Koðránsbana, þá hljóp hann at Halli ok hjó hann banahögg. Koðrán var Guðmundarson Eyjólfssonar; en Valgerðr var systir Guðmundar, móðir Jórunnar, móður Þormóðar. Þormóðr var vetrgamall, þá er Koðrán var veginn, ok hafði

hann aldri sét Hall Útrygsson fyrr en þá. Þá var ok íssinn út höggvinn í vatnit, ok lagði Magnús sitt skip út í vatnit, ok tók þegar til segls, ok sigldi vestr yfir vatnit. En konungsskip lá innarst í vökinni, ok komst hann seinst út. Hallr hafði verit í sveit konungs ok honum allkærr, ok var hann hinn reiðasti. Konungr kom síð til hafnar, hafði Magnús þá skotit vegandanum í skóg, ok bauð boð fyrir hann; en við sjálft var, at konungr mundi ganga at þeim Magnúsi, áðr vinir þeirra kómu til ok sættu þá.

Frá Haraldi konungi.

76. Vetr þenna fór Haraldr konungr upp á Raumaríki ok hafði lið mikit, bar hann sakir á hendr bóndum þær, at þeir hefði haldit fyrir honum skyldum ok sköttum, en eflt fjándmenn hans til úfriðar við hann; hann lét taka bœndr, hamla suma, suma drepa, en marga ræna aleigunni; þeir flýðu, er því kómu við; allvíða lét hann brenna heröðin ok gerði aleyðu. Svá segir Þjóðólfr:

Tók hólmbúa hneykir
harðan taum við Rauma,
þar hykk ek fast ins frœkna
fylking Haralds gingu.
Eldr var gerr at gjaldi,
gramr réð, en þá téði
hár í hóf at fœra
hrotgarmr búendr arma.

Síðan fór Haraldr konungr upp á Heiðmörk ok brendi þar, ok gerði þar hervirki eigi minna en hizug. Þaðan fór hann út á Haðaland ok út á Hringaríki, brendi þar ok fór alt herskildi. Svá segir Þjóðólfr:

Gagn brann greypra þegna,
glóð varð föst í tróði,
laust hertoga hristir
Heina illum steini.
Lífs báðu sér lýðir,
lógi þingaði Hringum
nauðgan dóm, áðr næmisk
niðrfall Hálfs galla.

Eptir þat lögðu bœndr alt sitt mál undir konung.

Eptir þat er Magnús konungr var andaðr, liðu 15 vetr áðr Nizarorrosta var, en síðan 2 áðr Haraldr ok Sveinn sættust. Svá segir Þjóðólfr:

Fœrði fylkir Hörða,
friðr namsk ár hit þriðja,
rendr bitu stál fyrir ströndu,
starf til króks at hvarfi.

Eptir sætt þeira var deila konungs við Upplendinga þrjú misseri. Svá segir Þjóðólfr:

Nú es um verk þau er vísi
vandmælt svá at af standisk
auðan plóg at eiga
Upplendingum kendi.
Sér hefir svá langs tírar
svinns, at æ mun vinnask,
þrjú misseri þessi
þengils höfuð fengit.

Frá Englands konungum.

77. Jatvarðr Aðalráðsson var konungr í Englandi eptir Hörðaknút bróður sinn; hann var kallaðr Jatvarðr hinn góði, hann var svá. Móðir Jatvarðar konungs var Emma dróttning, dóttir Ríkarðar Rúðujarls; bróðir hennar var Roðbjartr jarl, faðir Vilhjálms bastarðs, er þá var hertogi í Rúðu í Norðmandí. Jatvarðr konungr átti Gyðu dróttning, dóttur Guðina jarls Úlfnaðrssonar. Brœðr Gyðu váru: Tosti jarl, hann var elztr, annarr Mörukári jarl, þriði Valþjófr jarl, fjórði Sveinn jarl, fimti Haraldr, hann var yngstr; hann fœddist upp í hirð Jatvarðar konungs ok var hans fóstrson, ok unni konungr honum geysi mikit ok hafði hann fyrir son; því at konungr átti ekki barn.

Frá Haraldi Guðinasyni.

78. Þat var á einu sumri, at Haraldr Guðinason átti ferð til Bretlands, ok fór á skipi, en er þeir kómu í haf, tók þá andviðri ok rak út í haf. Þeir tóku land vestr í Norðmandí ok höfðu fengit storm mannhættan. Þeir lögðu til borgarinnar Rúðu, ok funnu þar Vilhjálm jarl, tók hann við Haraldi feginsamliga ok hans föruneyti, dvaldist Haraldr þar lengi um haustit í góðum fagnaði, því at stormar lágu á, ok var eigi í haf fœrt. En er at leið vetrinum, þá rœddu þeir þat jarl ok Haraldr, at Haraldr mundi þar dveljast um vetrinn. Sat Haraldr í hásæti á aðra hönd jarli, en til annarrar handar kona jarls, hon var

hverri konu fríðari, er menn hefði sét. Þau töluðu öll saman sér gaman jafnan við drykkju. Jarl gékk optast snimma at sofa, en Haraldr sat lengi á kveldum ok talaði við konu jarls; fór svá fram lengi um vetrinn. Eitt sinn er þau töluðu, segir hon: Nú hefir jarl rœtt um við mik ok spurt, hvat vit talaðim svá þrátt, ok er hann nú reiðr. Haraldr svarar: Vit skulum hann nú láta vita sem skjótast allar rœður okrar. Eptir um daginn kallaði Haraldr jarl til máls við sik, ok géngu þeir í málstofu, þar var þá ok kona jarls ok ráðuneyti þeira. Þá tók Haraldr til máls: Þat er at segja yðr, jarl! at fleira býr í hingatkvámu minni, en þat er ek hefi enn upp borit fyrir yðr. Ek ætla at biðja dóttur þinnar til eiginkonu mér, hefi ek þetta rœtt fyrir móður hennar optliga, ok hefir hon mér því heitit, at liðsinna þetta mál við yðr. En þegar er Haraldr hafði þetta uppborit, þá tóku allir því vel, þeir er við váru, ok fluttu þat fyrir jarli, kom þetta mál svá at lyktum, at mærin var föstnuð Haraldi. En fyrir því at hon var ung, þá var mælt nökkurra vetra frest á til bruðlaupsstefnu.

Dauði Jatvarðar konungs.

79. En er vár kom, þá bjó Haraldr skip sitt ok ferr í brott, skildust þeir jarl með kærleikum miklum, fór þá Haraldr út til Englands á fund Jatvarðar konungs, ok kom eigi til Vallands síðan at vitja ráðs þessa. Jatvarðr konungr var yfir Englandi 23 vetr, ok varð hann sóttdauðr í Lundúnum none Januarii; hann var jarðaðr at Pálskirkju, ok kalla enskir menn hann helgan.

Haraldr Guðinason til konungs tekinn.

80. Synir Guðina jarls váru þá ríkastir menn á Englandi; var Tosti settr höfðingi yfir her Englakonungs, ok var hann landvarnarmaðr, þá er konungr tók at eldast; hann var settr yfir alla jarla aðra. Haraldr bróðir hans var jafnan innan hirðar, ok var konungi hinn næsti maðr

um alla þjónostu, ok hafði allar féhirzlur konungs at gæta. Þat er sögn manna, at þá er fram leið at andláti konungs, at þá var Haraldr nær ok fátt manna annat; þá laut Haraldr yfir konunginn ok mælti: Því skírskota ek undir alla yðr, at konungr gaf mér nú konungdóm ok alt ríki í Englandi. Því næst var konungr borinn dauðr or hvílunni. Þann sama dag var þar höfðingjastefna, var þá rœtt um konungstekju, lét þá Haraldr bera fram vitni sín þau, er Jatvarðr konungr gaf honum ríki á deyjanda degi. Lauk svá þeiri stefnu, at Haraldr var til konungs tekinn ok vígðr konungsvígslu hinn 13 dag í Pálskirkju. Géngu þá allir höfðingjar til handa honum, ok alt fólk. En er þat spurði Tosti jarl bróðir hans, líkaði honum illa, þóttist hann eigi verr tilkominn at vera konungr. Vil ek, sagði hann, at landshöfðingjar kjósi þann til konungs, er þeim þykkir bezt tilfallinn. Ok fóru þau orð milli þeira brœðra. Haraldr konungr segir svá, at hann vill eigi upp gefa konungdóm, fyrir því at hann var stólsettr í þeim stað, sem konungr átti, en verit síðan smurðr ok vígðr konungsvígslu; hvarf ok til hans allr styrkr fjölmennis, hafði hann ok féhirzlur konungs allar.

Tosti jarl fann Svein konung.

81. En er Haraldr konungr varð þess varr, at Tosti bróðir hans vildi hafa hann af konungdóminum, þá trúði hann honum illa, því at Tosti var maðr forvitri ok hermaðr mikill, ok átti vel vingat við landshöfðingja. Tók þá Haraldr konungr af Tosta jarli herstjórnina ok alt þat vald, er hann hafði áðr haft framar en aðrir jarlar þar í landi. Tosti jarl vildi þat fyrir engan mun þola, at vera þjónostumaðr bróður síns samborins; fór hann þá í brott með liði sínu suðr um sjá í Flandr, dvaldist þar litla hríð, fór þá til004Fríslands, ok svá þaðan til Danmerkr á fund Sveins konungs frænda síns. Þau váru systkin Úlfr jarl faðir Sveins konungs ok Gyða móðir Tosta jarls. Jarl

biðr Svein konung fulltings ok liðveizlu. Sveinn konungr bauð honum til sín, ok segir, at hann skal hafa jarlsríki í Danmörk, þat er hann megi vera þar sœmiligr hõfðingi. Jarl svarar svá: Þess girnir mik, at fara til Englands aptr til óðala minna; en ef ek fæ engan styrk til þess af yðr, konungr! þá vil ek heldr þat til leggja við yðr, at veita yðr allan styrk þann, er ek á kost í Englandi, ef þér vilit fara með Danaher til Englands at vinna land, svá sem Knútr móðurbróðir yðarr. Konungr svarar: Svá miklu em ek minni maðr en frændi minn Knútr konungr, at varla fæ ek haldit Danaveldi fyrir Norðmönnum; hinn gamli Knútr eignaðist at erfð Danaríki, en með hernaði ok orrostu England, ok var þat um hríð þó eigi úvænna, at hann mundi þar eptir leggja líf sitt; Noreg fékk hann orrostulaust. Nú kann ek ætla mér hóf meir eptir mínu lítilræði en eptir framkvæmd Knúts konungs frænda míns. Þá mælti Tosti jarl: Minna verðr mitt erendi hingat, en ek hugða, at þú mundir vera láta, svá gõfugr maðr, í nauðsyn mína frænda þíns. Kann nú vera, at ek leita þannug vináttunnar, er miklu er úmakligra; en þó má vera, at ek finna þann hõfðingja, er miðr vaxi fyrir augum at ráða mjök stórt heldr en þér, konungr! Síðan skildust þeir konungr ok jarl, ok ekki mjök sáttir.

Ferð Tosta til Noregs.

82. Tosti jarl snýr þá ferðinni, ok kom fram í Noreg, ok fór á fund Haralds konungs; hann var í Víkinni. En er þeir finnast, berr jarl upp fyrir konung erendi sín, segir honum alt um ferð sína, síðan er hann fór af Englandi, biðr konung fá sér styrk at sœkja ríki sitt í Englandi. Konungr svarar svá, at Norðmenn mun þess ekki fýsa, at fara til Englands ok herja ok hafa þar enskan hõfðingja yfir sér: mæla menn þat, segir hann, at þeir hinir ensku sé ekki alltrúir. Jarl svarar: Hvárt er þat með sannindum, er ek hefi heyrt menn segja í Englandi, at Magnús

konungr frændi þinn sendi menn til Jatvarðar konungs, ok var þat í orðsending, at Magnús konungr átti England slíkt sem Danmörk, arftekit eptir Hörðaknút, svá sem svardagar þeira höfðu tilstaðit? Konungr svarar: Hví hafði hann þat þá eigi, ef hann átti þat? Jarl segir: Hví hefir þú eigi Danmörk, svá sem Magnús konungr hafði fyrir þér? Konungr svarar: Ekki þurfu Danir at hœlast við oss Norðmenn, marga díla höfum vér brent þeim frændum þínum. Þá mælti jarl: Viltu eigi mér segja, þá mun ek þér segja; því eignaðist Magnús konungr Danmörk, at þar landshöfðingjar veittu honum, en því fékktu eigi, at alt landsfólk stóð í móti þér; því barðist Magnús konungr eigi til Englands, at allr landslýðr vildi hafa Jatvarð at konungi. Viltu eignast England, þá má ek svá gera, at meiri hlutr höfðingja í Englandi munu vera vinir þínir ok liðsinnismenn; skortir mik eigi meira við Harald bróður minn en konungsnafn eitt. Þat vitu allir menn, at engi hermaðr hefir slíkr fœzt á Norðrlöndum sem þú, ok þat þykki mér undarligt, er þú barðist 15 vetr til Danmerkr, en þú vill eigi hafa England, er nú liggr laust fyrir þér. Haraldr konungr hugsaði vandliga, hvat jarl mælti, ok skildi, at hann sagði mart satt, ok í annan stað gerðist hann fúss til at fá ríkit. Síðan töluðu þeir konungr ok jarl löngum ok opt, settu þeir þá ráðagerð þessa, at þeir skyldu fara um sumarit til Englands ok vinna landit. Sendi Haraldr konungr orð um allan Noreg ok bauð út leiðangri, hálfum almenningi. Var þetta nú allfrægt, váru margar getur á, hvernug förin mundi verða, mæltu sumir ok töldu upp stórvirki Haralds konungs, at honum mundi ekki úfœrt verða, en sumir sögðu, at England mundi torsótt, mannfólk ofamikit á, ok lið þat er kallat er Þingamannalið, þeir váru menn svá frœknir, at betra var lið eins þeira en tveggja Haralds manna hinna beztu. Þá svaraði Úlfr stallari:

Era stallarum stillis
stafnrúm Haralds, jafnan
únauðigr fæ ek auðar,
innan þörf at hvarfa,
ef, hörbrekkan, hrøkkva,
hrein! skulu tveir fyrir einum,
ungr kenda ek mér, undán,
annat, Þingamanni.

Úlfr stallari andaðist þat vár. Haraldr konungr stóð yfir grepti hans, ok mælti, er hann gékk frá: Þar liggr nú sá, er dyggvastr var ok dróttinhollastr. Tosti jarl sigldi um várit vestr til Flæmingjalands á mót liði því, er honum hafði fylgt utan af Englandi, ok því öðru, er samnaðist til hans bæði af Englandi ok þar í Flæmingjalandi.

Draumr Gyrðar.

83. Herr Haralds konungs samnaðist saman í Sólundum. En er Haraldr konungr var búinn at leggja út or Niðarósi, þá gékk hann áðr til skríns Ólafs konungs ok lauk upp, ok klipti hár hans ok negl, ok læsti síðan skríninu, en kastaði luklunum út á Nið; ok hefir ekki síðan upp verit lokit skríni hins helga Ólafs konungs. Þá var liðit frá falli hans 35 vetra, hann lifði ok hálfan fjórða tog vetra hér í heimi. Haraldr konungr hélt því liði, er honum fylgði, suðr til móts við lið sitt. Þar kom saman lið mikit, svá at þat er sögn manna, at Haraldr konungr hefði nær 200 skipa, ok umfram vistabyrðingar ok smáskútur. Þá er þeir lágu í Sólundum, dreymdi mann þann, er var á konungsskipinu, er Gyrðr er nefndr. Hann þóttist þar vera staddr á konungsskipinu, ok sá upp á eyna, hvar tröllkona mikil stóð ok hafði skálm í hendi, en í annarri hendi trog; hann þóttist ok sjá yfir öll skip þeira, ok honum þótti fugl sitja á hverjum skipstafni, þat váru alt ernir ok hrafnar. Tröllkonan kvað:

Víst er at allvaldr austan
eggjask vestr at leggja
mót við marga knútu,
minn snúðr er þat, prúða.
Kná valþiðurr velja,
veit œrna sér, beitu,
steik af stillis haukum
stafns, fylgi ek því jafnan.

Draumr Þórðar.

84. Þórðr er maðr nefndr, er var á skipi því, er skamt lá frá skipi konungs. Hann dreymdi um nótt, at hann þóttist sjá flota Haralds konungs fara at landi, þóttist vita, at þat var England; hann sá á landinu fylking mikla, ok þótti sem hvárirtveggju bjoggist til orrostu, ok höfðu merki mörg á lopti. En fyrir liði landsmanna reið tröllkona mikil, ok sat á vargi, ok hafði vargrinn manns hræ í munni, ok féll blóð um kjaptana. En er hann hafði þann etit, þá kastaði hon öðrum í munn honum, ok síðan hverjum at öðrum, en hann gleypti hvern. Hon kvað:

Skœð lætr skína rauðan
skjöld, er dregr at hjaldri,
brúðr sér örnis jóða
úför konungs görva.

Sviptir í sveiflankjapta
svanni holdi manna,
úlfs munn litar innan
óðlát kona blóði
ok óðlát kona blóði.

Draumr Haralds konungs.

85. Harald konung dreymdi enn um nótt, at hann var í Niðarósi ok hitti Ólaf konung bróður sinn, ok kvað hann vísu fyrir honum:

Gramr vá frægr til fremdar
flestan sigr hinn digri,
hlaut ek því at heima sátum
heilagt fall til vallar.

Uggi ek enn at, tiggi!
yðr muni feigð um byrjuð,
trölls gefit fákum fyllar
fíks, veldra guð slíku.

Margir aðrir draumar váru þá sagðir ok annarskonar fyrirburðir, ok flestir daprligir. Haraldr konungr, áðr hann færi or Þrándheimi, hafði þar látit taka til konungs Magnús son sinn, ok setti hann til ríkis í Noregi, er Haraldr konungr fór í brott. Þóra Þorbergsdóttir var ok eptir, en Ellisif dróttning fór með honnm, ok dœtr hennar María ok Ingigerðr. Ólafr, son Haralds konungs, fór ok með honum or landi.

Vestrferð Haralds konungs.

86. En er Haraldr konungr var búinn ok byr gaf, sigldi hann út á haf, ok kom af hafi við Hjaltland, en sumt lið hans kom við Orkneyjar; lá Haraldr konungr þar litla hríð, áðr hann sigldi til Orkneyja, ok hafði þaðan með sér lið mikit, ok jarlana Pál ok Erlend, sonu Þorfinns jarls; en lét þar eptir Ellisif dróttning ok dœtr þeira Maríu ok Ingigerði. Þaðan sigldi hann suðr fyrir Skotland, ok svá fyrir England, ok kom þar við land, er heita Kliflönd, þar gékk hann á land ok herjaði þegar, ok lagði landit undir sik, fékk enga mótstöðu. Síðan lagði Haraldr konungr til Skarðaborgar, ok barðist þar við borgarmenn; hann gékk upp á bergit, þat sem þar verðr, ok lét þar gera bál mikit ok leggja í eld. En er bálit logaði, tóku þeir forka stóra ok skutu bálinu ofan í bœinn; tók þá at brenna hvert hús af öðru, gafst þá upp allr staðrinn; drápu þá Norðmenn þar mart manna, en tóku fé alt, þat er þeir féngu. Var enskum mönnum þá engi kostr fyrir höndum, ef þeir skyldu halda lífinu, nema ganga til handa Haraldi konungi. Lagði hann þá undir sik land alt, þar sem hann fór. Síðan lagði Haraldr konungr með allan herinn suðr með landi, ok lagði at við Hellornes, kom þar samnaðr í móti honum, ok átti Haraldr konungr þar orrostu ok fékk sigr.

Frá fylking jarlanna.

87. Síðan fór Haraldr konungr til Humbru, ok upp eptir ánni, ok lagði þar við land. Þá váru jarlarnir upp í Jórvík Mörukári jarl ok Valþjófr jarl bróðir hans, ok höfðu úvígjan her. Þá lá Haraldr konungr í Úsu, er herr jarla sótti ofan. Þá gékk Haraldr konungr á land ok tók at fylkja liði sínu; stóð fylkingararmrinn annarr fram á árbakkann, en annarr vissi upp á landit at díki nökkuru; þar var fen djúpt ok breitt, ok fult af vatni. Jarlar létu síga fylking sína ofan með ánni með öllum

múginum. Konungsmerkit var nær ánni, var þar allþykt fylkt, en þynst við díkit, ok lið þat útraustast. Þá sóttu jarlar ofan með díkinu; veik þá fyrir fylkingararmr Norðmanna, sá er vissi at díkinu, en enskir menn sóttu þar fram eptir þeim, ok hugðu at Norðmenn vildu flýja. Fór þar fram merki Mörukára.

Dráp Mörukára jarls.

88. En er Haraldr konungr sá, at fylking enskra manna var komin ofan með díkinu gegnt þeim, þá lét hann blása herblástrinn ok eggjaði herinn ákafliga, lét þá fram bera merkit Landeyðuna; snaraði þá atgönguna svá harða, at alt hrökk fyrir; gerðist þá mannfall mikit í liði jarla. Snerist þá liðit brátt á flótta, flýði sumt upp með ánni eða ofan, ok flest fólk hljóp út á díkit; lá þar svá þykt valrinn, at Norðmenn máttu ganga þurrfœtis yfir fenit. Þar týndist Mörukári jarl. Svá segir Steinn Herdísarson:

Þjóð fórsk mörg í móðu,
menn druknuðu sokknir,
drengr lá ár um ungan
úfár Mörukára.
Fíra dróttinn rak flótta,
framr tók herr á ramri
rás fyrir röskum vísa.
Ríklundaðr veit undir.

Þessa drápu orti Steinn Herdísarson um Ólaf son Haralds konungs, ok getr hér þess, at Ólafr var í orrostu með Haraldi konungi feðr sínum. Þessa getr ok í Haralds stikka:

Lágu fallnir
í fen ofan
Valþjófs liðar
vápnum höggnir,
svá at gunnhvatir
ganga máttu
Norðmenn yfir
at nám einum.

Valþjófr jarl, ok þat lið er undan komst, flýði upp til borgarinnar Jork, varð þar hit mesta mannfall. Orrosta var miðvikudag næsta dag fyrir Matheus messu.

Frá Tosta jarli.

89. Tosti jarl hafði komit vestan af Flæmingjalandi til Haralds konungs, þegar er hann kom til Englands, ok var jarl í öllum orrostum þessum. Fór þá svá, sem hann hafði sagt Haraldi, fyrr er þeir funnust, at fjöldi manns dreif til þeira í Englandi; þat váru frændr ok vinir Tosta jarls, ok var konungi þat mikill styrkr liðs. Eptir þessa orrostu, er áðr var frá sagt, gékk undir Harald konung lið alt um hin næstu heruð, en sumt flýði. Þá byrjaði Haraldr konungr ferð sína at vinna borgina, ok lagði herinum við Stanforða bryggjur. En fyrir þá sök, at konungr hafði unnit svá mikinn sigr við stóra höfðingja ok ofrefli liðs, var alt fólk hrætt ok ørvæntist mótstöðu. Þá gerðu borgarmenn ráð fyrir sér, at senda boð Haraldi konungi ok bjóðast í vald hans, ok svá borgina. Var þetta alt boðat svá, at sunnudaginn fór Haraldr konungr með öllum herinum til borgarinnar, ok setti þing utan borgar konungr ok menn hans, en borgarmenn sóttu til þingsins; játaðist alt fólk undir hlýðni við Harald konung, ok féngu honum gislar tiginna manna sonu, svá sem Tosti jarl kunni skyn allra manna í þeiri borg, ok fór konungr um kveldit til skipanna með sjálfgörum sigri, ok var allkátr. Var ákveðit þing snimma mánadaginn í borginni; skyldi þá Haraldr konungr skipa stað þann með ríkismönnum ok gefa réttu ok lén. Þat sama kveld eptir sólarsetr kom sunnan at borginni Haraldr konungr Guðinason með úvígjan her, reið hann í borgina at vild ok þokka allra borgarmanna; váru þá tekin öll borgarhlið ok allir vegar, at eigi skyldi njósnir koma Norðmönnum; var þessi herr um nóttina í staðnum.

Uppganga Haralds konungs.

90. Mánadaginn er Haraldr Sigurðarson var mettr at dagverðarmáli, þá lét hann blása til landgöngu; býr þá herinn ok skiptir liðinu, hverir fara skulu, eða hverir eptir

skulu vera. Hann lét upp ganga í hverri sveit tvá menn, þar er einn var eptir. Tosti jarl bjó sik til uppgöngu með Haraldi konungi með sína sveit; en eptir váru til skipagæzlu Ólafr konungsson, ok Páll ok Erlendr Orkneyja jarlar, ok Eysteinn orri, son Þorbergs Árnasonar, er þá var ágætastr ok kærstr konungi allra lendra manna; þá hafði Haraldr konungr heitit honum Maríu dóttur sinni. Þá var veðr forkunnliga gott ok heitt skin. Menn létu eptir brynjur sínar, ok géngu upp með skjöldum sínum ok hjálmum, ok kesjum, ok sverðum gyrðir, ok margir höfðu ok skot ok boga, ok váru allkátir. En er þeir sóttu í nánd borginni, reið í móti þeim lið mikit, sá þeir jóreykinn, ok undir fagra skjöldu ok hvítar brynjur. Þá stöðvaði konungr liðit, lét kalla til sín Tosta jarl, ok spurði, hvat liði þat mundi vera. Jarl svaraði, lézt þykkja líkligra, at úfriðr mundi vera, lét ok hitt vera mega, at þetta mundu vera frændr hans nökkurir, ok leita til vægðar ok vináttu, en fá í móti af konungi traust ok trúnað. Þá mælti konungr, at þeir mundu fyrst halda kyrru ok forvitnast um herinn; þeir gerðu svá, ok var liðit því meira, er náligar kom, ok alt at sjá sem á eina ísmöl, er vápnin glóuðu.

Ráð Tosta jarls.

91. Haraldr konungr Sigurðarson mælti þá: Tökum nú nökkut gott ráð ok vitrligt, því at ekki er at dyljast, at úfriðr er, ok mun vera konungr sjálfr. Þá svaraði jarl: Þat er hit fyrsta, at snúa aptr sem hvatast til skipa eptir liði váru ok vápnum, veitum þá viðrtöku eptir efnum; en at öðrum kosti látum skipin gæta vár, ok eigu þá riddarar eigi vald yfir oss. Þá sagði Haraldr konungr: Annat ráð vil ek hafa, at setja hina skjótustu hesta undir þrjá vaska drengi, ok ríði þeir sem hvatligast, ok segi liði váru, mun þá skjótt koma oss liðveizla, fyrir þá sök at Englismenn skulu eiga hinnar snörpustu hríðar ván, heldr en vér berim hinn

lægra hlut. Þá sagði jarl, bað konung ráða þessu sem öðru, lézt ok vera eigi gjarn at flýja. Þá lét Haraldr konungr setja upp merki sitt Landeyðu; Frirekr hét sá er merkit bar.

Frá fylking Haralds konungs.

92. Síðan fylkti Haraldr konungr liði sínu, lét fylkingina langa ok ekki þykka; þá beygði hann armana aptr á bak, svá at saman tóku, var þat þá víðr hringr, ok þykkr ok jafn öllum megin utan, skjöldr við skjöld, ok svá fyrir ofan, en konungssveitin var fyrir utan hringinn, ok þar merki; þat var valit lið. Í öðrum stað var Tosti jarl með sína sveit, hafði hann annat merki. Var því svá fylkt, at konungr vissi, at riddarar váru vanir at ríða at riðlum ok þegar aptr. Nú segir konungr, at hans sveit ok jarls sveit skal þar fram ganga, er mest þarf: en bogmenn várir skulu ok þar vera með oss, en þeir er fremstir standa, skulu setja spjótshala sína í jörðina, en setja oddana fyrir brjóst riddurum, ef þeir ríða at oss, en þeir er næstir standa, seti þeir sína spjótsodda fyrir brjóst hestum þeira.

Frá Haraldi Guðinasyni.

93. Haraldr konungr Guðinason var þar kominn með her úvígjan, bæði riddara ok fótgangandi menn. Haraldr konugnr Sigurðarson reið þá um fylking sína, ok skynjaði hvernug fylkt var; hann sat á svörtum hesti blesóttum; hestrinn féll undir honum, ok konungr af fram; stóð hann upp skjótt ok mælti: Fall er farar heill. Þá mælti Haraldr Englakonungr til Norðmanna þeira, er með honum váru: Kendut þér þann hinn mikla mann, er þar féll af hestinum við hinn blá kyrtil ok hinn fagra hjálm? Þar er konungr sjálfr, sögðu þeir. Englakonungr sagði: Mikill maðr ok ríkmannligr, ok er þat vænna, at farinn sé at hamingju.

Viðrtal konunga.

94. Riddarar 20 riðu fram af Þingamannaliði fyrir fylking Norðmanna, ok váru albrynjaðir, ok svá hestar þeira. Þá mælti einn riddari: Hvárt er Tosti jarl í liðinu? Hann svarar: Ekki er því at leyna, hér munu þér hann finna. Þá mælti einn riddari: Haraldr bróðir þinn sendi þér kveðju, ok þau orð með, at þú skyldir hafa grið ok Norðimbraland alt, ok heldr en eigi vilir þú til hans hneigjast, þá vill hann gefa þér þriðjung ríkis síns alls með sér. Þá svaraði jarl: Þá er nökkut annat boðit en úfriðr ok svívirðing, sem í vetr; hefði þat verit þá boðit, þá væri margr maðr sá á lífi, er nú er dauðr, ok betr mundi þá standa ríki í Englandi. Nú tek ek þenna kost, hvat vill hann þá bjóða Haraldi konungi Sigurðarsyni fyrir sitt starf? Þá mælti riddarinn: Sagt hefir hann þar nökkut frá, hvers hann mun honum unna af Englandi, 7 fóta rúm, eða því lengra, sem hann er hæri en aðrir menn. Þá sagði jarl: Farit þér nú ok segit Haraldi konungi, at hann búist til orrostu, annat skal satt at segja með Norðmönnum, en þat at Tosti jarl fari frá Haraldi konungi Sigurðarsyni ok í úvina flokk hans, þá er hann skyldi berjast í Englandi vestr; heldr skulu vér allir taka eitt ráð, deyja með sœmd eða fá England með sigri. Þá riðu aptr riddararnir. Þá mælti Haraldr konungr Sigurðarson við jarl: Hverr var þessi hinn málsnjalli maðr? Þá sagði jarl: Þat var Haraldr konungr Guðinason. Þá mælti Haraldr konungr Sigurðarson: Oflengi váru vér þessu leyndir; þeir váru svá komnir fyrir lið várt, at eigi mundi þessi Haraldr kunna segja banaorð várra manna. Þá sagði jarl: Satt er þat, herra! úvarliga fór slíkr höfðingi, ok vera mætti svá sem þér segit; sá ek þat, at hann vildi mér grið bjóða ok ríki mikit, en ek væra banamaðr hans, ef ek segða til hans; vil ek heldr, at hann sé minn banamaðr, en ek hans. Þá mælti Haraldr konungr Sigurðarson til sinna manna: Lítill maðr var þessi,

ok stóð steigurliga í stigreip. Svá segja menn, at Haraldr konungr Sigurðarson kvað vísu þessa:

Fram göngu vér
í fylkingu
brynjulausir
und blár eggjar.

Hjálmar skína,
hefkat ek mína,
nú liggr skrúð várt
at skipum niðri.

Emma hét brynja hans, hon var síð, svá at honum tók á mitt bein, ok svá sterk, at aldri hafði vápn á fest. Þá mælti Haraldr konungr Sigurðarson: Þetta er illa kveðit, ok mun verða at gera aðra vísu betri. Þá kvað hann þetta:

Krjúpum vér fyrir vápna,
valteigs, brakan eigi,
svá bauð hildr at hjaldri
haldorð, í bug skjaldar.

Hátt bað mik, þar er mœttusk,
menskorð bera forðum,
hlakkar íss ok hausar,
hjálmstofn í gný málma.

Þá kvað ok Þjóðólfr:

Skalka ek frá, þótt fylkir
falli sjálfr til vallar,
gengr sem guð vill, ungum
grams erfingjum hverfa.

Skínnat sól á sýnni,
snarráðs, en þá báða,
Haralds eru haukar gervir
hefnendr, konungs efni.

Upphaf orrostu.

95. Nú hefr upp orrostu, ok veita enskir menn áreið Norðmönnum, varð viðrtakan hörð, varð úhœgt enskum mönnum at ríða á Norðmenn fyrir skotum, ok riðu þeir í hring um þá. Var þat fyrst laus orrosta, meðan Norðmenn héldu vel fylkingu, en enskir menn riðu at hart, ok þegar frá, er þeir féngu ekki at gert. En er Norðmenn sá þat, at þeim þótti blautliga at riðit, þá sóttu þeir at þeim ok vildu reka flóttann. En er þeir höfðu brugðit skjaldborginni, þá riðu enskir menn at þeim öllum megin, ok báru á þá spjót ok skot. En er Haraldr konungr Sigurðarson sá þat, gékk hann fram í orrostu, þar er mestr var vápnaburðrinn. Var þar þá hin harðasta orrosta, ok féll mikit lið af hvárumtveggjum. Þá varð Haraldr konungr Sigurðarson svá óðr, at hann hljóp fram alt or fylkingunni

ok hjó báðum höndum, hélt þá hvárki við honum hjálmr né brynja. Þá stukku frá allir þeir, er næstir váru; var þá við sjálft, at enskir menn mundu flýja. Svá segir Arnórr jarlaskáld:

Hafði brjóst, né bifðisk
böðsnart konungs hjarta,
í hjálmþrimu hilmir
hlítstyggr fyrir sér lítit.
Þars, til þengils hersa
þat sá herr, at skatna
blóðugr hjörr hins barra
beit döglinga hneitis.

Fall Haralds konungs Sigurðarsonar.

96. Haraldr konungr Sigurðarson var lostinn öru í óstinn, þat var hans banasár, féll hann þá, ok öll sveit sú, er fram gékk með honum, nema þeir er aptr opuðu, ok héldu þeir merkinu. Var þá enn hinn harðasti bardagi. Gékk þá Tosti jarl undir konungsmerkit. Tóku þá hvártveggju at fylkja í annat sinni, ok varð þá á dvöl mjök löng á orrostunni. Þá kvað Þjóðólfr:

Öld hefir afroð goldit
ilt, nú kveð ek her stiltan,
bauð þessa för þjóðum
þarflaust Haraldr austan.
Svá lauk siklings ævi
snjalls, at vér rom allir,
lofðungr beið hinn leyfði
lífs grand, í stað vöndum.

En áðr saman sigi orrosta, þá bauð Haraldr Guðinason grið Tosta jarli bróður sínum ok þeim mönnum öðrum, er þá lifðu eptir af liði Norðmanna. En Norðmenn œptu allir senn, ok segja, at fyrr skyldi hverr falla um þveran annan, en þeir géngi til griða við enska menn; œptu þá heróp, tókst þá orrosta í annat sinn. Svá segir Arnórr jarlaskáld:

Eigi varð hins ýgja
auðligr konungs dauði,
hlífðut hlenna svæfi
hoddum roðnir oddar.
Heldr kuru meir hins milda
mildings en grið vildi
um fólksnaran fylki
falla liðsmenn allir.

Orrahríð.

97. Eysteinn orri kom í því bili frá skipum með því liði, er honum fylgði, váru þeir albrynjaðir, fékk Ey-

steinn þá merki Haralds konungs Landeyðuna. Varð nú orrosta hit þriðja sinn, ok varð sú hin harðasta, féllu þá mjök enskir menn, ok var við sjálft, at þeir mundu flýja. Sú orrosta var kölluð Orrahríð. Þeir Eysteinn höfðu farit svá ákafliga frá skipunum, at þeir váru fyrr svá móðir, at náliga váru þeir úfœrir, áðr en þeir kœmi til orrostu, en síðan váru þeir svá óðir, at þeir hlífðu sér ekki, meðan þeir máttu upp standa. At lyktum steyptust þeir af hringabrynjunum. Var þá enskum mönnum hœgt at finna höggstaði á þeim, en sumir sprungu með öllu ok dó úsárir; féll náliga alt stórmenni Norðmanna. Þetta var hinn efra hlut dags. Var þat sem ván var, at þar váru enn eigi allir jafnir, margir flýðu, margir ok þeir, er svá kómust undan, at ymsir báru auðnu til; gerði ok myrkt um kveldit, áðr en lokit var öllum manndrápum.

Frá Styrkári stallara.

98. Styrkárr stallari Haralds konungs Sigurðarsonar komst brott, ágætr maðr; hann fékk hest ok reið svá í brott um kveldit. Gerðist á vindr nökkurr ok heldr svalt, en Styrkárr hafði ekki klæði fleiri en skyrtu eina, en hjálm á höfði, en nøkkvit sverð í hendi. Honum svalaði, er hann hratt af sér mœðinni. Þá kom í móti honum vagnkarl einn, ok var í kösungi fóðruðum. Þá mælti Styrkárr: Viltu selja kösunginn, bóndi? Eigi þérna, segir hann, þú munt vera Norðmaðr, kenni ek mál þitt. Þá mælti Styrkárr: Ef ek em Norðmaðr, hvat viltu þá? Bóndi svarar: Ek vilda drepa þik, en nú er svá illa, at ek hefi ekki vápn, þat er nýtt sé. Þá mælti Styrkárr: Ef þú mátt mik ekki drepa, þá skal ek freista, ef ek mega þik drepa. Reiðir upp sverðit ok setr á háls honum, svá at af gékk höfuðit; tók síðan skinnhjúpinn ok hljóp á hest sinn ok fór til strandar ofan.

Frá Vilhjálmi bastarði.

99. Vilhjálmr bastarðr Rúðujarl spurði andlát Jatvarðar konungs frænda síns, ok þat með, at þá var til konungs tekinn í Englandi Haraldr Guðinason, ok hafði tekit konungsvígslu. En Vilhjálmr þóttist betr tilkominn til ríkis í Englandi en Haraldr, fyrir frændsemis sakir þeira Jatvarðar konungs; þat var ok með, at hann þóttist eiga at gjalda Haraldi svívirðing, er hann hafði slitit festamálum við dóttur hans, ok af öllu þessu saman dró Vilhjálmr her saman í Norðmandí ok hafði allmikit fjölmenni ok gnógan skipakost. Þann dag er hann reið or borginni til skipa sinna ok hann var kominn á hest sinn, þá gékk kona hans til hans ok vildi tala við hann. En er hann sá þat, þá laust hann til hennar með hælinum ok setti sporann fyrir brjóst henni, svá at á kafi stóð; féll hon ok fékk þegar bana, en jarl reið til skips, fór hann með herinum út til Englands. Þar var með honum Otta byskup bróðir hans. En er jarl kom til Englands, þá herjaði hann ok lagði undir sik landit, hvar sem hann fór. Vilhjálmr jarl var hverjum manni meiri ok sterkari, ok góðr riddari, hinn mesti hermaðr, ok heldr grimmr, hinn vitrasti maðr, ok kallaðr ekki tryggr.

Fall Haralds konungs Guðinasonar.

100. Haraldr konungr Guðinason lofaði brottferð Ólafi, syni Haralds konungs Sigurðarsonar, ok því liði, er þar var með honum ok eigi hafði fallit í orrostu; en Haraldr konungr snerist þá með her sinn suðr á England, því at hann hafði þá spurt, at Vilhjálmr bastarðr fór sunnan á England, ok lagði landit undir sik. Þar váru þá með Haraldi konungi brœðr hans, Sveinn, Gyrðr, Valþjófr. Fundr þeira Haralds konungs ok Vilhjálms jarls varð suðr á Englandi við Helsingjaport, varð þar orrosta mikil. Þar féll Haraldr konungr ok Gyrðr jarl bróðir hans, ok mikill hluti liðs þeira. Þat var 19 nóttum eptir fall Haralds

konungs Sigurðarsonar. Valþjófr jarl bróðir Haralds kom á flótta undan, ok síð um kveldit mœtti jarl sveit nökkurri af Vilhjálms mönnum. En er þeir sá lið Valþjófs jarls, flýðu þeir undan á eikiskóg nökkurn; þat var hundrað manna. Valþjófr jarl lét eld leggja í skóginn ok brenna upp alt saman. Svá segir Þorkell Skallason í Valþjófsflokki:

Hundrað lét í heitum
hirðmenn jöfurs brenna
sóknar yggr, en seggjum
sviðukveld var þat, eldi.
Frétt er at fyrðar knáttu
flagðviggs und kló liggja,
ímleitum fékksk áta
ölsblakk við hræ Frakka.

Dráp Valþjófs jarls.

101. Vilhjálmr lét sik til konungs taka í Englandi. Hann sendi boð Valþjófi jarli, at þeir skyldu sættast, ok selr honum grið til fundar. Jarl fór með fá menn; ok er hann kom á heiðina fyrir norðan Kastalabryggju, þá kómu móti honum ármenn tveir með sveit manna, ok tóku hann ok settu í fjötur, ok síðan var hann höggvinn; ok kalla enskir menn hann helgan. Svá segir Þorkell:

Víst hefir Valþjóf hraustan
Vilhjálmr, sá er rauð málma,
hinn er haf skar sunnan
hélt, í trygð um véltan.
Satt er at síð mun létta,
snarr en minn var harri
deyr eigi mildingr mærri,
manndráp á Englandi.

Vilhjálmr var síðan konungr á Englandi 21 vetr, ok hans afkvæmi jafnan síðan.

Ferð Ólafs Haraldssonar af Englandi.

102. 103. Ólafr son Haralds konungs Sigurðarsonar hélt liði sínu braut af Englandi ok sigldi út af Hrafnseyri, ok kom um haustit til Orkneyja, ok váru þar þau tíðendi, at María dóttir Haralds konungs Sigurðarsonar hafði orðit bráðdauð þann sama dag ok á þeiri sömu stundu, er Haraldr konungr féll, faðir hennar. Ólafr dvaldist þar um vetrinn. En eptir um sumarit fór Ólafr austr til Noregs; var hann þar þá tekinn til konungs með Magnúsi bróður sínum. Ellisif dróttning fór vestan með Ólafi stjúpsyni

sínum, ok Ingigerðr dóttir hennar. Þá kom ok vestan um haf með Ólafi Skúli, er síðan var kallaðr konungsfóstri, ok Ketill krókr bróðir hans. Þeir váru báðir göfgir menn ok kynstórir af Englandi, ok báðir forvitra; váru þeir báðir hinir kærstu konungi. Fór Ketill krókr norðr á Hálogaland, fékk Ólafr konungr honum þar kvánfang gott, ok er frá honum komit mart stórmenni. Skúli konungsfóstri var vitr maðr ok skörungr mikill, manna fríðastr sýnum; hann gerðist forstjóri í hirð Ólafs konungs, ok talaði á þingum, hann réð öllum landráðum með konungi. Ólafr konungr bauð at gefa Skúla fylki eitt í Noregi, þat er honum þœtti bezt, með öllum tökum ok skyldum, þeim er konungr átti. Skúli þakkaði honum boð sitt, ok lézt heldr vilja beiðast af honum annarra hluta, fyrir því ef konungaskipti verðr, kann vera at rjúfist gjöfin: ek vil, segir hann, nökkurar eignir þiggja, er liggja nær kaupstöðum þeim, er þér, herra! erut vanir at sitja ok taka jólaveizlur. Konungr játti honum þessu, ok skeytti honum jarðir austr við Konungahellu ok við Osló, við Túnsberg, við Borg, við Björgvin, ok norðr við Niðarós. Þær váru náliga hinar beztu eignir í hverjum stað, ok hafa þær eignir legit síðan undir þá ættmenn, er af Skúla ætt eru komnir. Ólafr konungr gipti honum frændkonu sína Guðrúnu Nefsteinsdóttur. Móðir hennar var Ingiríðr, dóttir Sigurðar konungs sýr ok Ástu, hon var systir Ólafs konungs hins helga ok Haralds konungs. Son Skúla ok Guðrúnar var Ásólfr á Reini, hann átti Þóru, dóttur Skopta Ögmundarsonar; son þeira Ásólfs var Guthormr á Reini, faðir Bárðar, föður Inga konungs ok Skúla hertoga.

Vestan flutt lík Haralds konungs.

104. Einum vetri eptir fall Haralds konungs var flutt vestan af Englandi lík hans ok norðr til Niðaróss, ok var jarðat í Maríukirkju, þeiri er hann lét gera. Var þat allra manna mál, at Haraldr konungr hafði verit umfram

aðra menn at speki ok at ráðsnild, hvárt er hann skyldi til taka skjótt eða gera löng ráð fyrir sér eða öðrum; hann var allra manna vápndjarfastr, hann var ok sigrsæll, svá sem nú var ritat um hríð. Svá segir Þjóðólfr:

Áræðis naut eyðir
aldyggr Selundbyggja,
hugr ræðr hálfum sigri,
Haraldr sannar þat, manna.

Haraldr konungr var fríðr maðr ok tiguligr, bleikhárr, ok bleikt skegg, ok langa kampa, nökkuru brúnin önnur ofar en önnur; miklar hendr ok fœtr, ok vel vaxit hvártveggja; fim alna er hátt mál hans; hann var grimmr úvinum ok refsingasamr um allar mótgerðir. Svá segir Þjóðólfr:

Refsir reyndan ofsa
ráðgegn konungr þegnum,
hykk at hilmis rekkar
haldi upp því er valda.
Sverðs hafa slíkar byrðar,
sanns nýtr hverr við annan,
Haraldr skiptir svá heiptum,
hljótendr er sér brjóta.

Haraldr konungr var hinn ágjarnasti til ríkis ok til allra farsælligra hluta; hann var stórgjöfull við vini sína, þá er honum líkaði vel við. Svá segir Þjóðólfr:

Mörk lét veitt fyrir verka
vekjandi mér snekkju,
hann lætr hylli sinnar,
hjaldrs, tilgerðir valda.

Haraldr konungr var þá fimtogr at aldri, er hann féll. Engar frásagnir merkiligar höfum vér frá uppruna hans, fyrr en hann var 15 vetra, þá er hann var á Stiklastöðum í orrostu með Ólafi konungi bróður sínum, en síðan lifði hann hálfan fjórða tog vetra; en alla þá stund varð honum aldrigi á milli aga ok úfriðar. Haraldr konungr flýði aldrigi or orrostu, en opt leitaði hann sér farborða fyrir ofrefli liðs, er hann átti við at eiga. Allir menn sögðu þat, þeir er honum fylgðu í orrostu ok hernaði, at þá er hann varð staddr í miklum háska ok bar skjótt at höndum, at þat ráð mundi hann upp taka, sem allir sá eptir, at vænst hafði verit at hlýða myndi.

Samjafnaðr Haralds konungs ok Ólafs konungs.

105. Halldórr son Brynjólfs gamla úlfalda var vitr maðr ok höfðingi mikill, hann mælti svá, þá er hann heyrði ræður manna, at menn misjöfnuðu mjök skaplyndi þeira bræðra Ólafs hins helga konungs ok Haralds konungs. Halldórr sagði svá: Ek var með báðum þeim bræðrum í kærleikum miklum, ok var mér hvárstveggja skaplyndi kunnigt; fann ek aldri tvá menn skaplíkari; þeir váru báðir hinir vitrustu ok hinir vápndjörfustu menn, ágjarnir til fjár ok ríkis, ríklyndir ekki alþýðligir, stjórnsamir ok refsingasamir. Ólafr konungr braut landsfólk til kristni ok réttra siða, en refsaði grimmliga þeim, er daufheyrðust við; þoldu landshöfðingjar honum eigi réttdœmi ok jafndœmi, ok reistu her í móti honum ok feldu hann á eigu sinni sjálfs; varð hann fyrir þat heilagr. En Haraldr konungr herjaði til frægðar sér ok ríkis, ok braut alt fólk undir sik, þat er hann mátti, féll hann á annarra konunga eigu. Báðir þeir brœðr váru menn hversdagliga siðlátir ok veglátir, þeir váru ok víðförlir ok eljanarmenn miklir, ok urðu af slíku víðfrægir ok ágætir.

Dauði Magnús konungs.

106. Magnús konungr Haraldsson réð fyrir Noregi hinn fyrsta vetr eptir fall Haralds konungs, en síðan réð hann landi tvá vetr með Ólafi konungi bróður sínum. Váru þeir þá tveir konungar, hafði Magnús hinn nyrðra hlut lands, en Ólafr hinn eystra. Magnús konungr átti son, er Hákon hét, hann fóstraði Steigarþórir, var hann hinn mannvænsti maðr. Eptir fall Haralds konungs Sigurðarsonar taldi Sveinn Danakonungr, at slitit væri friði milli Norðmanna ok Dana; taldi eigi lengr frið verit hafa settan, en þeir lifði báðir Haraldr ok Sveinn. Var þá útboð í hvártveggja ríkinu. Höfðu synir Haralds almenning fyrir Noregi at liði ok skipum, en Sveinn konungr fór sunnan með Danaher. Fóru þá sendimenn milli þeira ok báru

40*

sættarboð; sögðu Norðmenn, at þeir vildi annathvárt halda hina sömu sætt, sem fyrr var ger, eða berjast at öðrum kosti. Því var þetta kveðit:

Varði ógnarorðum
Ólafr ok friðmálum
jörð, svá at engi þorði
allvalda til kalla.

Svá segir Steinn Herdísarson í Ólafsdrápu:

Sín óðul mun Sveini
sóknstrangr í kaupangi
þar er heilagr gramr hvílir,
hann er ríkr, jöfurr banna.
Ætt sinni mun unna
Ólafr konungr hála,
Úlfs þarfa þar erfi
alls Noregs til kalla.

Í þessum stefnuleiðangri var sætt ger milli konunganna, en friðr milli landanna. Magnús konungr fékk vanheilindi reformasótt, ok lá nökkura hríð; hann andaðist í Niðarósi ok var þar jarðaðr; var hann vinsæll konungr af allri alþýðu.

SAGA ÓLAFS KYRRA.

Frá Ólafi kyrra.

1. Ólafr var einn konungr yfir Noregi eptir andlát Magnús konungs bróður síns. Ólafr var maðr mikill á allan vöxt ok vel vaxinn; þat er allra mann sögn, at engi maðr hafi sét fegra mann eða tiguligra sýnum; hann hafði gult hár sem silki, ok fór afar vel, bjartan líkam, eygðr manna bezt, limaðr vel, fámálugr optast ok ekki talaðr á þingum, glaðr við öl, drykkjumaðr mikill, málrœtinn ok blíðmæltr, friðsamr meðan hans ríki stóð. Þess getr Steinn Herdísarson:

Lönd vill þengill Þrœnda,
þat líkar vel skötnum,
öll við œrna snilli
eggdjarfr í frið leggja.
Hugnar þjóð þat er þegna
þrályndr til friðmála
kúgar Engla œgir.
Ólafr borinn sólu.

Gert hásæti um þveran pall.

2. Þat var siðr forn í Noregi, at konungs hásæti var á miðjum langpalli, var öl um eld borit; en Ólafr konungr lét fyrst gera sitt hásæti á hápalli um þvera stofu, hann lét ok fyrst gera ofnstofur, ok strá gólf um vetr sem um sumar. Um daga Ólafs konungs hófust mjök kaupstaðir í Noregi, en sumir settust at upphafi. Ólafr konungr setti kaupstað í Björgyn, gerðist þar brátt mikit setr auðigra manna, ok tilsiglingar kaupmanna af öðrum löndum; hann lét reisa þar af grundvelli Kristskirkju hina miklu steinkirkju, ok var at henni lítit gert, en hann lét algera trékirkjuna fornu Kristskirkju. Ólafr konungr lét setja mikla gildi í Niðarósi, ok mörg önnur í kaupstöðum, en áðr váru

þar hvirfingsdrykkjur; þá var Bœjarbót hin mikla hvirfingsklokka í Niðarósi. Hvirfingsbrœðr létu þar gera Margrétarkirkju steinkirkju. Á dögum Ólafs konungs hófust skytningar ok leizludrykkjur í kaupstöðum, ok þá tóku menn upp sundrgerðir, höfðu drambhosur lerkaðar at beini; sumir spentu gullhringum um fótleggi sér, ok þá höfðu menn dragkyrtla, laz at síðu, ermar fim alna langar ok svá þröngvar, at draga skyldi við handtugli ok lerka alt at öxl upp, hávir skúar ok allir silkisaumaðir, en sumir gullagðir. Mörg önnur sundrgerð var þá.

Frá hirðsiðum Ólafs konungs.

3. Ólafr konungr hafði þá hirðsiðu, at hann lét standa fyrir borði sínu skutilsveina, ok skenkja sér með borðkerum, ok svá öllum tignum mönnum, þeim er at hans borði sátu; hann hafði ok kertisveina, þá er kertum héldu fyrir borði hans, ok jafnmörgum, sem tignir menn sátu upp. Þar var ok stallara stóll utar frá trapizu, þar sátu stallarar á ok aðrir gœðingar, ok horfðu innar í mót hásæti. Haraldr konungr ok aðrir konungar fyrir honum váru vanir at drekka af dýrahornum ok bera öl or öndugi um eld, ok drekka minni á þann, er honum sýndist. Svá segir Stúfr skáld:

Vissa ek hildar hvessi,
hann var nýztr at kanna,
af góðum byr gríðar
gagnsælan mér fagna,
þá er blóðstara bræðir
baugum grimmr at Haugi
gjarn með gyltu horni
gékk sjálfr á mik drekka.

Um liðsfjölda konungs.

4. Ólafr konungr hafði hundrað hirðmanna ok 60 gesta, ok 60 húskarla, þeira er flytja skyldu til garðsins þat er þurfti, eða starfa aðra hluti, þá sem konungr vildi. En er bœndr spurðu konung þess, fyrir hví hann hefði meira lið en lög váru til eða fyrri konungar höfðu haft, þá er hann fór á veizlur, þar sem bœndr gerðu fyrir honum; konungr svaraði svá: Eigi fæ ek betr stýrt ríkinu,

ok eigi er meiri ógn af mér en af föður mínum, þótt ek hafa hálfu fleira lið en hann hafði, en engi pynding gengr mér til þess við yðr, eða þat at ek vilja þyngja yðrum kostum.

Andlát Sveins konungs Úlfssonar.

5. Sveinn konungr Úlfsson varð sóttdauðr 10 vetrum eptir fall Haraldanna. Þar næst var konungr í Danmörk Haraldr hein, son hans, 4 vetr; þá Knútr son Sveins 7 vetr, ok er sannheilagr; þá Ólafr hinn þriði son Sveins, 8 vetr; þá Eiríkr góði fjórði son Sveins enn 8 vetr. Ólafr Noregs konungr fékk Ingiríðar dóttur Sveins Danakonungs; en Ólafr Danakonungr son Sveins fékk Ingigerðar dóttur Haralds konungs, systur Ólafs Noregs konungs. Ólafr Haraldsson, er sumir kölluðu Ólaf kyrra, en margir Ólaf bónda, hann gat son við Þóru Jóansdóttur, sá var nefndr Magnús; var sá sveinn hinn fríðasti sýnum ok allmannvænn, óx hann upp í hirð konungs.

Jartegnir Ólafs konungs.

5. Ólafr konungr lét gera steinmusteri í Niðarósi, ok setti í þeim stað, sem fyrst hafði verit jarðat lík Ólafs konungs, ok var þar yfir sett altarit, sem gröftr konungs hafði verit, þar var vígð Kristskirkja, var þá ok þannug flutt skrín Ólafs konungs, ok sett þar yfir altari; urðu þar þá þegar margar jartegnir. En annat sumar eptir at jafnlengð þess, er kirkjan hafði vígð verit, þá var þar allfjölment; þat var Ólafsvöku aptan, at blindr maðr fékk þar sýn sína. En sjálfan messudaginn, þá er skrínit ok helgir dómar váru út bornir, ok skrínit var sett niðr í kirkjugarðinn, svá sem siðvenja var til, þá fékk maðr mál sitt, er lengi áðr hafði mállauss verit, ok söng þá lof guði ok hinum helga Ólafi konungi með mjúku tungubragði. Kona var hinn þriði maðr, er þannug hafði sótt af Svíþjóðu austan, ok hafði í þeiri för þolat mikla nauð fyrir sjónleysis sökum; en þó treystist hon miskunn guðs, ok kom þar farandi at

þeiri hátíð. Hon var leidd sjónlaus í musterit at messu um daginn, en fyrr en tíðum var lokit, sá hon báðum augum, ok var þá skygn ok bjarteyg, en áðr hafði hon verit blind 14 vetr. Fór hon þaðan með háleitum fagnaði.

Frá skríni Ólafs konungs.

7. Sá atburðr gerðist í Niðarósi, er skrín Ólafs konungs var borit um stræti, at höfugt varð skrínit, svá at eigi féngu menn borit fram or stað; en síðan var skrínit niðr sett ok brotit upp strætit, ok leitat, hvat þar var undir, ok fannst þar barns lík, er myrt hafði verit ok fólgit þar. Var þat þá á brott borit, en bœtt aptr strætit, svá sem áðr hafði verit, en borit skrín at vanda.

Um friðsæld Ólafs konungs.

8. Um daga Ólafs konungs var mikit ár í Noregi ok margföld gœzka, ok um engis manns ævi var jafngott í Noregi sem hans, síðan er var Haraldr konungr hárfagri. Ólafr konungr skipaði þeim málum mörgum til vægðar, er faðir hans hafði með freku reist ok haldit. Hann var mildr af fé, en fast hélt hann ríkinu, ok olli því vit hans, ok þat með at hann sá, hvat konungdóminum gegndi ok hœfði, ok eru mörg góð verk hans at telja. Í því má marka, hver hans gœzka hefir verit ok ástsemd við lýðinn, er hann mælti dag nökkurn í mikla gildi, var hann þá kátr ok í góðu skapi. Þá mæltu menn hans: Herra! fögnuðr er oss á, er þér erut svá kátir. Hann svaraði: Nú skal ek kátr vera, er ek sé gleði á lýð mínum ok frelsi, ok sit ek í samkundu þeiri, er helguð er hinum helga Ólafi konungi föðurbróður mínum. Á dögum föður míns var þessi lýðr undir aga miklum ok ótta, ok fálu flestir gull sitt ok gersimar, en ek sé nú á hverjum skína þat er á, ok er yðart frelsi mín gleði. Var nú ok kyrt um hans daga fyrir orrostum, ok friðaði hann fyrir sér ok lýðnum utanlendis,

ok stóð þó hans nágrönnum mikil ógn af honum, þótt hann væri hógværr. Svá sem skáldit segir:

Varði ógnarorðum
Ólafr ok friðmálum
jörð, svá at engi þorði
allvalda til kalla.

Frá Ólafi konungi ok Knúti Danakonungi.

9. (8). Ólafr konungr var vinr Knúts Danakonungs. Fór Knútr konungr til móts við hann, ok hittust í Elfinni, þar sem konunga stefna var forn. Talar þá Knútr konungr, at hann vildi, at þeir gerði her vestr til Englands, slíks sem þeir áttu at hefna, Ólafr konungr at upphafi, ok svá Danakonungar: Ger nú annathvárt, segir Knútr konungr, at ek mun fá þér 60 skipa, ok gerst þú höfðingi fyrir, eða ella mun ek gerast höfðingi fyrir, ok fá þú mér 60 skipa. Ólafr konungr svaraði: Þetta mál, er þér rœðit, Knútr konungr! er mér skapfelt, en þat er mjök újafnt; þér frændr hafit meiri giptu borit til þess at vinna England með framkvæmd, svá sem var Knútr konungr hinn ríki, er nú líkligt, at þat muni yðr ættgengt; en þá er Haraldr konungr Sigurðarson fór til Englands, fékk hann bana; eyddist þá Noregr svá at mannvali, at eigi hefir slíks kostr verit síðan í landinu; var sú ferð ágætliga búin, ok gafst nú sem þér vissut. Nú kann ek at ætla mitt ráð, hversu miklu ek em vanfœrri at gerast höfðingi fyrir, ok vil ek yðr til kjósa, at þér farit með minni eflingu. Ok fékk honum 60 stórskipa með ágætum búnaði ok traustu liði, ok setti fyrir höfðingja sína lenda menn, ok var þat mælt, at stórmannliga væri til fengit; ok svá er sagt í Knúts sögu, at Norðmenn einir rufu eigi leiðangrinn, þá er saman var kominn, en Danir biðu eigi, ok virði þat Knútr konungr við Norðmenn, ok gaf þeim leyfi at fara í kaupferðir, hvert er þeir vildi, ok sendi Noregs konungi dýrligar gjafir fyrir sitt liðsinni, en hann lagði á Dani reiði ok mikit fégjald.

Frá vísindamanni.

10. (9). Þat barst at eitt sumar, þá er menn Ólafs konungs höfðu farit ok dregit saman landskyldir hans, at konungr frétti, hvar þeim væri bezt fagnat. Þeir sögðu þat vera í einu fylki konungs: þar er einn sá gamall búandkarl, segja þeir, er veit fyrir marga hluti, ok höfum vér hann spurt margs, ok hefir hann or leyst, ok þat hyggjum vér, at hann kunni fugls röddu. Konungr mælti: Með hvat fari þér? slíkt er hégómi mikill. Ok þat berr at eitt sinn, er konungr ferr fyrir land fram, ok mælti, er þeir sigldu um sund nökkur: Hvat bygðum er hér á land upp? Þeir svöruðu: Frá þessu fylki sögðu vér yðr, herra! at oss væri hér bezt fagnat. Konungr mælti: Hvat húsi er þat, er hér stendr hjá sundinu? Þeir svara: Þat hús á sá hinn fróði maðr, er vér sögðum þér frá. Ok sá þeir eitt hross hjá húsinu. Þá mælti konungr: Farit nú ok takit hrossit ok drepit. Þeir segja: Eigi viljum vér gera honum skaða, herra! Konungr mælti: Ek vil ráða, höggvit af höfuð af hrossinu, ok látit eigi blóðit koma niðr, berit út á skip mitt hrossit, farit síðan eptir karli, ok segit honum ekki til, ok líf yðart mun við liggja. Síðan gera þeir svá ok segja karli konungs erendi. Ok er hann hittir konung, þá mælti konungr: Hverr á jörð þá, er þú býr á? Hann svarar: Þér eigut, herra! ok takit leigur af. Konungr mælti þá: Seg oss leið fram fyrir landit, þér mun kunnigt vera. Hann gerði svá. Ok er þeir róa, flýgr kráka ein fram um skipit ok lætr illiliga. Bóndi lítr til. Konungr mælti: Þykki þér nökkurs um vert? Svá er víst, segir hann, herra! Þá flýgr önnur kráka yfir skipit ok skræktir. Þá gáir bóndi eigi at róa, verðr árin laus í hendi honum. Þá mælti konungr: Mjök íhugar þú, bóndi! krákuna, eða þat er hon segir. Bóndi mælti: Herra! nú er mér grunr á. Ok hit þriðja sinn fló kráka, ok lét sú verst, ok leggst nær at skipinu. En bóndi stendr upp í móti ok gáir ekki róðrar. Konungr mælti: Mikils þykki þér nú um vert, bóndi! eða hvat segir

hon nú? Bóndi segir: Þat er úlíkligt er, at ek vita eða hon. Konungr mælti: Seg nú. Þá kvað bóndi:

Segir vetrgömul,
veit ekki sú;
segir tvevetr,
trúi ek eigi at heldr;
en þrevetr segir,

þykkira mér líkligt:
kveðr mik róa
á merar höfði,
en þik, konungr!
þjóf míns fjár.

Konungr mælti: Hvat er nú, bóndi! viltu segja mik þjóf? Síðan gaf konungr honum góðar gjafir, upp landskyldirnar allar. Svá segir Steinn:

Gefr áttstuðill jöfra
örr ok steinda knörru,
hann vill hnøggvi sinnar,
hábrynjuð skip, synja.
Þjóð nýtr Ólafs auðar,
annarr konungr mannum
sé þú hverr slíkt fé reiðir.
sik beztan gram miklu.

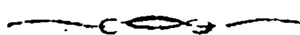
Her þengill gleðr hringum
hoddörr sá er rýðr odda,
bekksagnir lætr bragna
bragningr gjöfum fagna.
Norðmönnum gefr nenninn
Noregs konungr stórum,
örr er Engla þverrir.
Ólafr borinn sólu.

Hilmir gefr ok hjálma,
hirð, svá at engis virðir,
konungs prýða þau klæði,
kynstórr fírum brynjur.

Dyggr lætr þungar þiggja
þengill af sér drengi,
vás launar svá vísi
verðung, Hálfs gerðar.

Dauði Ólafs konungs.

11. (10). Ólafr konungr sat optliga í heraði at stórbúum sínum, er hann átti; en er hann var austr í Ránríki á Haukbœ at búi sínu, þá tók hann sótt þá, er hann leiddi til bana. Þá hafði hann verit konungr at Noregi 26 vetr, en hann var til konungs tekinn einum vetri eptir fall Haralds konungs. Lík Ólafs konungs var flutt norðr til Niðaróss ok jarðat at Kristskirkju, þeiri er hann lét sjálfr gera. Hann var hinn vinsælsti konungr, ok hafði Noregr mikit auðgazt ok prýzt undir hans ríki.

SAGA MAGNÚS KONUNGS BERFŒTTS.

Upphaf Magnús konungs berfœtts.

1. Magnús son Ólafs konungs var þegar tekinn til konungs í Víkinni eptir andlát Ólafs konungs yfir allan Noreg. En er Upplendingar spurðu andlát Ólafs konungs, þá tóku þeir til konungs Hákon Þórisfóstra, brœðrung Magnús. Síðan fóru þeir Hákon ok Þórir norðr til Þrándheims, en er þeir kómu til Niðaróss, þá stefndi hann Eyraþing, ok á því þingi beiðir Hákon sér konungs nafns, ok var honum þat veitt, at bœndr tóku hann til konungs yfir hálft land, svá sem haft hafði Magnús konungr faðir hans. Hákon tók af við Þrœndi landauragjald, ok gaf þeim margar aðrar réttarbœtr; hann tók af við þá jólagjafir. Snerust þá ok allir Þrœndir til vináttu við Hákon konung. Þá tók Hákon konungr sér hirð, ok fór síðan aptr til Upplanda; hann veitti Upplendingum réttarbœtr allar slíkar sem Þrœndum, váru þeir ok fullkomnir vinir hans. Þá var þetta kveðit í Þrándheimi:

Ungr kom Hákon hingat,
hann er beztr alinn manna,
frægðar mildr, á foldu,
fór með Steigarþóri.

Syni Ólafs bauð síðan
sjálfr upp Noreg hálfan
mildr, en Magnús vildi
málsnjallr hafa allan.

Dauði Hákonar konungs.

2. Magnús konungr fór um haustit norðr til kaupangs, en er hann kom þar, þá fór hann þegar í konungsgarð, ok var þar at herberginu, ok dvaldist þar öndverðan vetr. Hann hélt 7 langskipum í vök þíðri fyrir konungsgarði í Nið. En er Hákon konungr spurði, at Magnús konungr var kominn í Þrándheim, þá fór hann austan um Dofrafjall,

ok svá til Þrándheims ok til kaupangs, ok tók hann sér herbergi í Skúlagarði, ofan frá Clemenskirkju, þar var hinn forni konungsgarðr. Magnúsi konungi líkaði illa stórgjafir, þær er Hákon konungr hafði gefit bóndum til vinsældar sér, þótti Magnúsi sín eign gefin engum mun síðr, ok ýfðist hugr hans mjök við þat, ok þóttist mishaldinn af við frænda sinn, er hann skyldi svá miklu minni tekjur hafa, en faðir hans hafði haft eða forellri, ok kendi Þóri ráðin um. Hákon konungr ok Þórir urðu þessa varir, ok var uggr á, hver tiltœki Magnús mundi hafa, þótti þeim þat helzt grunsamligt, er Magnús hafði á floti langskip tjölduð ok búin. Um várit nær kyndilmessu þá lagði Magnús konungr brott á náttarþeli, ok lögðu út tjölduðum skipunum, ok ljós undir; hélt út til Hefringar, bjó þar um nótt, ok gerðu þar elda stóra á landi uppi. Þá hugði Hákon konungr ok lið þat, er í bœnum var, at þat væri gert til svika; hann lét blása liðinu út, ok sótti allr kaupangslýðr til, ok váru í samnaði um nóttina. En um morgininn er lýsa tók, ok Magnús konungr sá allsherjar lýð á Eyrunum, þá hélt hann út or firðinum, ok svá suðr í Gulaþingslög. Hákon konungr byrjaði þá ferð sína ok ætlaði austr í Vík, ok átti áðr mót í bœnum, talaði þá ok bað menn vináttu, ok hét sinni vináttu öllum, hann kvað sér skugga vera um vilja frænda síns Magnúss konungs. Hákon konungr sat á hesti ok var farbúinn; allir menn hétu honum vingan með góðum vilja ok fylgð, ef þyrfti, ok fylgði honum lýðr allr út undir Steinbjörg. Hákon konungr fór upp til Dofrafjalls; en er hann fór yfir fjallit, reið hann um dag eptir rjúpu nökkurri, er flaug undan honum; þá varð hann sjúkr, ok fékk banasótt ok andaðist þar á fjallinu; ok var lík hans norðr flutt, ok kom hálfum mánaði síðar til kaupangs, en hann hafði brott farit. Gékk þá allr bœjarlýðr ok flestr grátandi móti líki konungs, því at allir menn unnu honum hugástum. Lík Hákonar konungs var niðr sett í Kristskirkju. Hákon konungr varð maðr vel hálfþrítugr at aldri,

hann hefir höfðingi verit einn ástsælastr í Noregi af alþýðu. Hann hafði farit norðr til Bjarmalands, átti þar orrostu ok fékk sigr.

Hernaðr í Hallandi.

3. Magnús konungr hélt um vetrinn austr í Vík; en er váraði, hélt hann suðr til Hallands ok herjaði þar víða. Þá brendi hann þar Viskardal, ok fleiri heröð; fékk hann hann þar fé mikit, ok fór síðan aptr í ríki sitt. Svá segir Björn hinn krepphendi í Magnúsdrápu:

Vítt lét Vörsa dróttinn,
varð skjótt rekinn flótti,
hús sveið Hörða ræsir,
Halland farit brandi.
Brendi buðlungr Þrœnda,
blés kastar hel fasta,
vakti viskdœlsk ekkja,
víðs, mörg heröð síðan.

Hér getr þess, at Magnús konungr gerði hit mesta hervirki.

Frá Steigarþóri.

4. Sveinn er maðr nefndr son Haralds flettis, danskr maðr at kyni, hann var hinn mesti víkingr ok mikill bardagamaðr, ok hinn hraustasti, ættstórr maðr í sínu landi. Hann hafði verit með Hákoni konungi í kærleikum miklum. En eptir fráfall Hákonar konungs, þá trúði Steigarþórir illa því, at hann mundi komast í sætt eða í vináttu við Magnús konung, ef ríki hans géngi yfir land, fyrir sakir tilverka ok mótgöngu þeirar, er Þórir hafði áðr haft við Magnús konung. Síðan höfðu þeir Þórir ok Sveinn ráð þat, er síðan var framkvæmt, at þeir reistu flokk við styrk ok fjölmenni Þóris. En fyrir því at Þórir var þá gamall maðr ok þungfœrr, þá tók Sveinn við stjórn flokksins ok höfðingjanafni. At þessu ráði hurfu fleiri höfðingjar. Þeira var œztr Egill son Ásláks af Aurlandi. Egill var lendr maðr, hann átti Ingibjörgu dóttur Ögmundar Þorbergssonar, systur Skopta or Gizka. Skjálgr

hét maðr ríkr ok auðigr, er enn kom til flokksins. Þess getr Þorkell hamarskáld í Magnúsdrápu:

Vítt dró sínar sveitir
saman stórhugaðr Þórir,
heldr várut þau hauldum
haglig ráð, með Agli.

Snörp frá ek á því, er urpu
endr, Skjálgs vinum, lendir
menn við morðhauks brynni,
mein, um afl sér steini.

Þeir Þórir hófu flokkinn á Upplöndum, ok kómu ofan í Raumsdal ok Sunnmœri, ok öfluðu sér þar skipa, héldu síðan norðr til Þrándheims.

Tiltekjur Þóris.

5. Sigurðr ullstrengr hét lendr maðr, son Loðins Viggjarskalla, hann samnaði liði með örvarskurð, þá er hann spurði til flokks þeira Þóris, ok stefndi öllu liði því, er hann fékk, til Viggju. En Sveinn ok Þórir héldu þannug liði sínu, ok börðust við þá Sigurð ok fengu sigr, ok veittu mikit mannspell, en Sigurðr flýði ok fór á fund Magnús konungs. En þeir Þórir fóru til kaupangs ok dvöldust þar um hríð í firðinum, ok kom þar mart manna til þeira. Magnús konungr spurði þessi tíðindi, ok stefndi þegar liði saman, ok hélt síðan norðr til Þrándheims. En er hann kom inn í fjörðinn, ok þeir Þórir spurðu þat, þeir lágu þá við Hefring ok váru búnir at halda út or firðinum, þá reru þeir á Vagnvíkaströnd, ok gengu þar af skipum, ok kómu norðr í Þeksdal í Seljuhverfi, ok var Þórir borinn í börum um fjallit. Síðan réðu þeir til skipa, ok fóru norðr á Hálogaland. En Magnús konungr fór eptir þeim, þá er hann var búinn or Þrándheimi. Þeir Þórir fóru alt norðr í Bjarkey, ok flýði Jón undan, ok Víðkunnr son hans. Þeir Þórir rændu þar lausafé öllu, en brendu bœinn ok langskip gott, er Víðkunnr átti. Þá mælti Þórir, er snekkjan brann ok skipit hallaðist: Meir á stjórn, Víðkunnr! Þá var þetta ort:

Breðr í Bjarkey miðri
ból þat er ek veit gólast,
tœra þarft af Þóri,
þýtr vandar böl, standa.

Jóan mun eigi frýja
elds né ráns er kveldar,
svíðr bjartr logi breiðan
bý, leggr reyk til skýja.

Dauði Steigarþóris ok Egils.

6. Þeir Jón ok Víðkunnr fóru dag ok nótt, til þess er þeir funnu Magnús konung. Þeir Sveinn ok Þórir héldu ok norðan sínu liði ok rændu víða um Hálogaland. En er þeir lágu á firði þeim, er Harmr heitir, þá sá þeir sigling Magnús konungs, ok þóttust þeir Þórir eigi hafa lið til at berjast, ok reru undan ok flýðu. Reri Þórir ok Egill til Hesjutúna, en Sveinn reri út til hafs, en sumt lið þeira reri inn í fjörðinn. Magnús konungr hélt eptir þeim Þóri. En er skipin rendust at í lendingunni, þá var Þórir í fyrirrúmi á sínu skipi. Þá kallaði Sigurðr ullstrengr á hann: Ertu heill, Þórir? Þórir svaraði: Heill at höndum en hrumr at fótum. Þá flýði lið þeira Þóris alt á land upp, en Þórir varð handtekinn. Egill varð ok handtekinn, því at hann vildi eigi renna frá konu sinni. Magnús konungr lét flytja þá báða í Vambarhólm. En er Þórir var uppleiddr, reikaði hann á fótum; þá mælti Víðkunnr: Meir á bakborða, Þórir! Síðan var Þórir leiddr til gálga, þá mælti hann:

Várum félagar fjórir,
fœrðum einn við stýri.

Ok er hann gékk at gálganum, mælti hann: Ill eru ill ráð. Síðan var hann hengðr; ok þá er upp reið gálgatréit, var Þórir svá höfugr, at sundr slitnaði hálsinn, ok féll búkrinn til jarðar. Þórir var allra manna mestr, bæði hár ok digr. Egill var ok til gálga leiddr, en er konungs þrælar skyldu hengja hann, þá mælti Egill: Eigi skulut þér mik fyrir því hengja, at eigi væri hverr yðarr makligri at hanga. Svá sem kveðit var:

Orð frá ek Agli verða,
unnar dags, á munni,
sól! við siklings þræla
satt einarðar latta:

Hvern þeira kvað hæra,
hjaldrbliks, en sik miklu,
beið ofmikit eyðir
angr, makligra at hanga.

Magnús konungr sat hjá, er þeir váru hengðir, ok var svá reiðr, at engi var hans manna svá djarfr, at þyrði at biðja þeim friðar. Þá mælti konungr, er Egill sparn gálgann Illa koma þér góðir frændr í þörf. Í því sýndist, at konungr vildi hafa verit beðinn, at Egill hefði lifat. Svá segir Björn hinn krepphendi:

Snarr rauð Sygna harri
sverð á úthlaups ferðum,
vítt nam vargr at slíta
varma bráð á Harmi.

Fráttu hve fylkir mátti,
fór svá at hengðr var Þórir,
för var gunnar gervis
greið, dróttinssvik leiða.

Frá refsingum við Þrœndi.

7. Magnús konungr hélt síðan suðr til Þrándheims, veitti þar stórar refsingar þeim mönnum, er sannir váru at landráðum við hann, drap hann suma, en brendi fyrir sumum. Svá segir Björn hinn krepphendi:

Hrafngreddir vann hrædda
hlífar styggr, í bygðum,
þrœnzka drótt, er þótti
þeim markar böl sveima.

Hygg ek at hersa tveggja
herbaldr lyki aldri,
sinn jór vara sváru
svangr, flaug örn til hanga.

Sveinn Haraldsson flettis flýði fyrst til hafs út, ok svá til Danmerkr, ok var þar til þess, er hann kom sér í sætt við Eystein konung Magnússon. Hann tók Svein í sætt ok gerði hann skutilsvein sinn, ok hafði hann í kærleik ok virðingu. Magnús konungr hafði þá ríki einn saman; hann friðaði vel fyrir landi sínu ok eyddi öllum víkingum ok útilegumönnum; hann var maðr röskr ok herskár ok starfsamr, ok líkari í öllu Haraldi konungi föðurfeðr sínum at skaplýzku heldr en feðr sínum.

mangler i Kringla Forord p. ix

Frá Sveinka.

8. Maðr hét Sveinki Steinarsson, hann bjó austr við Elfi, hinn ríkasti maðr. Hann hafði fóstrat Hákon, áðr Þórir af Steig tók við honum. Sveinki hafði eigi þá enn gefizt í vald Magnús konungs. Magnús konungr heimti til sín Sigurð ullstreng, ok sagði honum, at hann vill senda hann at boða Sveinka af löndum ok konungs eignum: því at hann hefir ekki til vár hneigzt né sóma gert; sagði vera lenda menn í Vík austr Svein bryggjufót, Dag Eilífsson, Kolbjörn klakka, at flytja várt mál til réttinda ok laga. Þá mælti Sigurðr: Eigi vissa ek þess manns vánir í Noregi, er þrír lendir menn mundu þurfa til at koma við mitt fullting. Konungr mælti: Eigi er til tekit, ef eigi þarf. Nú býr hann ferð sína einu skipi, ok hélt austr til Víkr, ok stefnir saman lendum mönnum, ok síðan er þings kvatt um Víkina, ok þeim boðit til austan Elfarbyggjunum, ok verðr þar fjölment. Áttu menn um hríð at bíða Sveinka. Síðan er sén ferð manna, ok sem á eina ísmöl væri at líta; ok koma þeir Sveinki á þingmótit, setjast í einn hring ok höfðu fim hundruð manna. Þá stendr Sigurðr upp ok talaði ok mælti: Guðs kveðju ok sína sendir Magnús konungr guðs vinum ok sínum, öllum lendum mönnum ok ríkismönnum, þar með fögr orð, bauð sik til forvistu ok vera brjóst fyrir öllum Noregsmönnum; er gott vel at taka konungs máli. Þá stendr upp maðr í flokki þeira Elfargríma, mikill vexti, ofsa þrútuligr í loðkápu, hann hafði refði um öxl ok skálhatt á höfði; hann svaraði: Era hlums vant, kvað refr, dró hörpu at ísi. Ok sezt þá niðr. Nökkuru síðar stóð Sigurðr upp, ok tekr svá til orða: Litlar tengingar konungs mála höfum vér or flokki þeira Elfargrímanna, ok meðallagi vingjarnligar; en sik metr hverr í slíku; en at gera berara konungs erendi, þá beiðist konungr landskylda af ríkismönnum ok leiðangrsgerða ok annars konungligs sóma; renni hverr hugum heim, hve þat mun gert hafa, unni sér sóma, en

konungi réttra laga, ef áðr hefir nökkut á skort. Sezt niðr síðan. Sami maðr ríss upp, varpar nökkut svá hetti- num, ok svarar: Snæliga snuggir, sveinar! kváðu Finnar, ittu andra fala. Sezt niðr síðan. Ok nökkvi síðar reis Sigurðr upp, ok hafði tal tekit við lenda menn, at eigi þyrfti fjöðr at draga um sköruligt konungs erendi; ok er reiðuligr, varpar veslinu, er hann hafði yfir sér blátt at it, var í rauðum skarlatskyrtli undir, ok mælti: Nú er vá komit, at hverr verðr sín at gæta; þarf ekki af manni t skera, er nú sét, hvers vér þykkjum verðir, er þat olanda, hitt er meira, er neisuliga er svarat konungs rendi, virðir þó hverr sik. Maðr heitir Sveinki, ok er iteinarsson, býr austr við Elfi, konungr vill hafa af honum éttar landskyldir ok sínar eignir, eða boða honum af lönd- m ellar; ok er ekki at slota við eða svara skotyrðum, iunu verða honum jafnríkir, þó at hann taki úvirðiliga áru máli, ok er nú betra en síðar at snúa áleiðis sínu iáli með sóma, en bíða neisu fyrir þrjózku. Ok sezt ðr. Þá ríss Sveinki upp, ok kastar hettinum á bak ir aptr, ok mælti: Putt, sagði hann, skömm hunda! itu refar í brunn karls; heyr á firn, ermlauss maðr ok bakskyrtan, hvat boðar þú mér af löndum? Sendir váru rr þeira erinda þér skyldir, Sigurðr ullbelgr! hét annarr illi bakrauf, en annarr verra nafni, váru nótt í húsi, t stálu hvars kómu; hvat boðar þú mér af löndum? ar minna karp þitt, meðan Hákon konungr fóstri minn ði, er þú vart svá hræddr, ef þú vart á leið hans, sem ús í skreppu; vartu svá huldr fötum, sem hundr á skipi; ir þér troðit í kýl, sem korni í belg; vartu svá eltr af ölum, sem arðsgeldingr or stóði; áttir þú einn veg idarrúm, sem otr í kelpu. Hvat þá? Lát þú góðra alda vert, ef þú kemst með fjörvi í brott; stöndum ip. Þat eina sá þeir ráð Sveinn bryggjufótr, at skjóta sti undir Sigurð, ok reið hann svá á skóg á brott. Lýkr á, at Sveinki ferr heim til jarða sinna; en Sigurðr ull-

strengr komst landveg við illan leik norðr í Þrándheim á fund Magnús konungs, ok segir honum svá búit. Þá mælti konungr: Þurftir þú nú nökkut traust lendra manna. Sigurðr lét illa yfir ferðinni, ok kvezt hefna vilja, ok eggjar konung. Magnús konungr lætr búa 5 skip, ferr suðr með landi, ok austr til Víkr, þiggr þar dýrligar veizlur af lendum mönnum sínum. Konungr segir þeim, at hann vill hitta Sveinka ok kvezt ætla, at hann mun vilja vera konungr yfir Noregi. Þeir segja, at maðr er ríkr ok údæll. Nú ferr konungr, þar til er þeir koma fyrir bœ Sveinka. Þá beiðast hinir lendu menn at vita tíðindi, ganga upp frá skipum; sjá ferð Sveinka, at hann var kominn frá bœ sínum með her manns, ok vel búit. Þeir hinir lendu menn bregða upp hvítum skildi. Sveinki stöðvar liðit, hittast síðan. Þá mælti Kolbjörn klakki: Magnús konungr sendir yðr kveðjuboð; segir síðan, biðr hann gæta sœmdar sinnar en tignar konungs, búast eigi við ofstopa ok berjast við konung; bauzt til at bera friðmál milli, ok biðr hann stöðva lið sitt. Sveinki sagðist bíða mundu: fóru vér því á mót, at eigi træði þér akra vára. Þeir hittu konung, ok sögðu alt mundu á hans valdi. Konungr mælti: Skjótr er dómr minn, flýi hann af landi, ok komi eigi aptr, meðan mitt ríki er; láta skal hann ok féit alt. Mun eigi þat meiri sœmd, sagði Kolbjörn, ok betra öðrum konungum til spurningar, ger hann or landi, ok megi hann vera með ríkum mönnum fyrir fjár sakir, en hann mun aldregi aptr koma, meðan vér höfum löndin, en þú gerir þá ríkdómliga; hygg at við sjálfan þik, ok virð orð vár. Konungr mælti: Fari hann brott þegar. Þá hitta þeir Sveinka, ok segja honum blíð orð konungs, ok þat með, at konungr biðr hann or landi fara, ok gera þann sóma konungs, fyrir þat er hann hafði afbrugðit, er þat sómi hvárstveggja, [mundi konungr] unna honum fjár slíks, sem honum sœmdi, hygg at. Þá mælti Sveinki: Skipan er þá á orðin, ef konungr mælti blíðliga; hví mynda

ek lönd flýja eða eigur mínar? Heyr á! betra þykki mér at falla á fé mínu, en flýja óðul. Seg svá konungi, eigi svá langt héðan flýja at eitt ördrag. Kolbjörn mælti: Eigi er þat einsætt; er betra at vægjast til virðingar við hinn bezta höfðingja en bægjast til stórvandræða; góðum dreng er gott, þar sem lifir; munt þú þar mest metinn, er menn eru ríkastir fyrir, en haldit hlut þínum við slíkan höfðingja. Heyr heit vár, ok virð nökkurs vár erendi, bjóðumst vér til forvistu um eignir þínar ok trúligrar varðveizlu; þat með, ef þú kemr aptr til jarða þinna, gjalda aldregi skatt, nema þat sé þinn vili, skulu vér þar til leggja bæði fé ok fjör; drep eigi hendi við, ok firr svá alla góða drengi vandræðum. Þá þagnar Sveinki, ok mælti siðan: Vitrliga er eptir leitat, en þó grunar mik, hvárt ekki mun vera hallat konungs erendi; en fyrir svá mikinn góðvilja, sem þér sýnit, skal virða orð yður, ok mun ek fara or landi vetrlangt, en þá skal ek í friði hafa eigur mínar við þessi heit yður; seg þau mín orð konungi, ok fyrir yðrar sakir gert en eigi konungs. Þá hitta þeir konung, ok segja, at Sveinki leggr alt á hans vald, en beiðir þar fyrir sóma af yðr, vera í brott 3 vetr, ok aptr, ef þat er beggja ykkarr vili; ger fyrir konungdóm þinn ok bœn vára, lát svá vera, er alt er á þínum dómi, ok skulum vér alt við leggja, at hann komi eigi aptr nema at þínum vilja. Þá mælti konungr: Drengiliga flyti þér, ok fyrir yðrar sakir skulu vér slíkt gera, sem þér beiðit; segit honum svá. Þeir þökkuðu konungi. Fóru þá at finna Sveinka, segja honum blíðlig konungs orð; erum vér fegnir orðnir, ef þit mættit sættast; beiðist konungr þess, at nefnd væri þriggja vetra frest, en væntum þess, ef vér vitum sannindi, at hann mun þik fyrr eigi án vera, ok er virðingarráð at neita eigi. Sveinki segir: Hvat er heldr þá? Segit konungi, at ek geri honum eigi skapraun í hérvist minni, taki þér við varnaði mínum. Snýr liði sínu heim á bœinn, ok þegar í brott, ok var búinn við

þessu áðr. Kolbjörn er eptir ok býðr Magnúsi konungi til veizlu, sem þat væri áðr ráðit. Sveinki ríðr nú upp á Gautland með öllu liði sínu, því er honum líkar. Konungr þiggr veizlur at búum sínum, ferr síðan aptr til Víkr, ok eru þat kallaðar konungs eignir, er Sveinki hefir átt, ok lætr Kolbjörn varðveita. Konungr tekr veizlur í Víkinni. Síðan ferr hann norðr; er nú kyrt um hríð. Nú leggst á þá illþýði Elfargrímana, er höfðingjalaust er, ok sér konungr, at eyðast mun ríkit austr þannug. Sýnist þá einsætt, at unna Sveinka at brjóta straum fyrir, sýnist þat hœfiligast; ok konungr sendir Sveinka orð tysvar, en hann fór eigi fyrr, en konungr fór sjálfr til Danmarkar; sættust þeir þá með fullu, fór Sveinki þá til jarða sinna, ok var jafnan síðan brjóst fyrir konungi.

Vestrferð Magnús konungs.

9. Magnús konungr byrjaði ferð sína or landi, ok hafði með sér lið mikit ok frítt ok góðan skipakost, hélt hann liði því vestr um haf, ok fyrst til Orkneyja. Hann tók höndum jarlana Pál ok Erlend, ok sendi þá báða austr í Noreg, en setti eptir Sigurð son sinn til höfðingja yfir eyjunum, ok fékk honum ráðuneyti. Magnús konungr hélt liði sínu til Suðreyja, en er hann kom þar, tók hann þegar at herja ok brenna bygðina, en drap mannfólkit, ok ræntu alt, þar er þeir fóru; en landslýðr flýði undan víðs vegar, sumir inn í Skotlandsfjörðu, en sumir suðr í Satíri eða út til Írlands, sumir féngu grið ok veittu handgöngu. Svá segir Björn krepphendi:

Lék um Ljóðhús fíkjum
limsorg nær himni,
vítt var ferð á flótta
fús, gaus eldr or húsum.
Örr skjöldungr fór eldi
Ívist, bœndr mistu,
róggeisla vann ræsir
rauðan, lífs ok auðar.

Hungrþverrir lét herjat
hríðar gagls á Skíði,
tönn rauð Tyrvist innan
teitr vargr í ben margá.
Grœtti Grenlands dróttinn,
gékk hátt Skota støkkvir,
þjóð rann mylsk til mœði,
meyjar suðr í eyjum.

Frá Lögmanni syni Guðröðar konungs.

10. Magnús konungr kom liði sínu í eyna Helgu, ok gaf þar grið ok frið öllum mönnum ok allra manna varnaði. Þat segja menn, at hann vildi upp lúka Kolumkilla kirkju hinni litlu, ok gékk konungr eigi inn, ok lauk þegar aptr hurðina í lás, ok mælti, at engi skyldi svá djarfr verða síðan, at inn skyldi ganga í kirkju þá, ok hefir síðan svá gert verit. Þá lagði Magnús konungr liðinu suðr til Ílar, herjaði þar ok brendi. En er hann hafði unnit þat land, þá byrjar hann ferðina suðr fyrir Satíri, herjaði þą á bæði borð á Írland ok Skotland, fór svá alt herskildi suðr til Manar, ok herjaði þar sem í öðrum stöðum. Svá segir Björn krepphendi:

Vítt bar snjallr á slétta
Sandey konungr randir,
rauk um Íl þá er jóku
allvalds menn á brennur.

Santíri laut sunnar
seggja kind und eggjar,
sigrgœðir réð síðan
snjallr Manverja falli.

Lögmaðr hét son Guðröðar Suðreyjakonungs; Lögmaðr var settr til landvarnar í Norðreyjum. En er Magnús konungr kom til Suðreyja með her sinn, þá flýði Lögmaðr undan hér ok hvar um eyjar, en at lyktum tóku menn Magnús konungs hann með skipsögn sína, þá er hann vildi flýja til Írlands; lét konungr hann í járn setja ok hafa í gæzlu. Svá segir Björn krepphendi:

Hætt var hvert þat er átti
hvarf Guðröðar arfi,
lönd vann lofðungr Þrœnda
Lögmanni þar bannat.

Nýtr fékk nesjum utar
naðrbings töpuð finginn
Egða gramr, þar er umdu,
ungr, vettrima tungur.

Fall Huga jarls hins prúða.

11. Síðan hélt Magnús konungr liðinu til Bretlands. En er hann kom í Öngulseyjarsund, þá kom þar mót honum herr af Bretlandi, ok réðu jarlar tveir fyrir, Hugi prúði ok Hugi digri, ok lögðu þegar til orrostu, varð þar harðr bardagi. Magnús konungr skaut af boga, en Hugi

prúði var albrynjaðr, svá at ekki var bert á honum nema augun ein. Magnús konungr skaut öru at honum, ok annarr háleyskr maðr, er stóð hjá konungi; skutu þeir báðir senn; kom önnur örin í nefbjörg hjálmsins, ok lagðist nefbjörgin fyrir út af annan veg, en annat skotit kom í auga jarlinum, ok flaug aptr í gegnum höfuðit, ok er þat konunginum kent. Féll þar Hugi jarl, en síðan flýðu Bretar ok höfðu látit lið mikit. Svá segir Björn krepphendi:

Lífspelli réð laufa
lundr í Öngulssundi,
broddr fló, þar slög snuddu,
snúðigt, Hugans prúða.

Ok enn var þetta kveðit:

Dundi broddr á brynju,
bragningr skaut af magni,
sveigði allvaldr Egða
álm, stökk blóð á hjálma.
Strengs fló hagl í hringa,
hné ferð, en lét verða
Hörða gramr í harðri
hjarlsókn banat jarli.

Magnús konungr fékk sigr í þeiri orrostu; þá eignaðist hann Öngulsey, svá sem hinir fyrri konungar höfðu lengst suðr eignazt ríki, þeir er í Noregi höfðu verit. Öngulsey er þriðjungr Bretlands. Eptir orrostu þessa snýr Magnús konungr aptr liði sínu, hélt fyrst til Skotlands. Þá fóru menn milli þeira Melkólms Skotakonungs, ok gerðu þeir sætt milli sín; skyldi Magnús konungr eignast eyjar allar, þær er liggja fyrir vestan Skotland, allar þær er stjórnföstu skipi mætti fara milli ok meginlands. En er Magnús konungr kom sunnan til Satíris, þá lét hann draga skútu um Satíriseið, ok leggja stýri í lag; konungr sjálfr settist í lypting ok hélt á hjálmunvöl, ok eignaðist svá landit, þat er þá lá á bakborða. Satíri er mikit land, ok betra en hin bezta ey í Suðreyjum nema Mön. Eið mjótt er á milli ok meginlands á Skotlandi; þar eru opt dregin langskip yfir.

Dauði Orkneyja jarla.

12. Magnús konungr var um vetrinn í Suðreyjum, þá fóru menn hans um alla Skotlandsfjörðu, reru fyrir innan eyjar allar bæði bygðar ok úbygðar, ok eignuðu Noregs konungi eylönd öll. Magnús konungr fékk til handa syni sínum Sigurði Bjaðmynju dóttur Myrkjartans konungs Þjálfasonar Írakonungs; hann réð fyrir Kunnuktum. Eptir um sumarit fór Magnús konungr liði sínu austr í Noreg. Erlendr jarl varð sóttdauðr í Niðarósi, ok er þar jarðaðr, en Páll jarl í Björgyn. Skopti Ögmundarson Þorbergssonar var lendr maðr ágætr, hann bjó í Gizka á Sunnmœri, hann átti Guðrúnu dóttur Þórðar Folasonar, börn þeira váru Ögmundr, Finnr, Þórðr, Þóra er átti Ásólfr Skúlason. Synir þeira Skopta váru hinir mannvænstu menn í œsku ok hinir vinsælstu.

Deila Magnús konungs ok Inga konungs.

13. Steinkell Svíakonungr andaðist nær falli Haraldanna. Hákon hét sá konungr, er næst var í Svíþjóð eptir Steinkel konung. Síðan var Ingi konungr son Steinkels konungs, góðr konungr ok ríkr, allra manna mestr ok sterkastr, hann var þá konungr í Svíþjóð, er Magnús konungr var í Noregi. Magnús konungr taldi þat hafa verit landaskipti at fornu, at Gautelfr hefði skilt ríki Svía konungs ok Noregs konungs, en síðan Væni til Vermalands, taldist Magnús konungr eiga alla þá bygð, er fyrir vestan Væni var, þat er Sunndalr ok Norðdalr, Vear ok Varðynjar, ok allar markir er þar liggja til; en þat hafði þá langa hríð legit undir Svíakonungs veldi ok til Vestra Gautlands at skyldum; en markamenn vildu vera undir Svíakonungs veldi sem fyrr. Magnús konungr reið or Víkinni ok upp á Gautland, ok hafði lið mikit ok frítt. En er hann kom í markbygðina, herjaði hann ok brendi, fór svá um allar bygðir, gékk fólk undir hann, ok svarði

honum hlýðni. En er hann kom upp til vatnsins Væni, leið á haustit. Þá fóru þeir út í Kvaldinsey, ok gerðu þar borg af torfi ok viðum, ok grófu díki um. En er þat virki var gert, þá var þar flutt í vistir ok önnur föng, þau er þurfti. Konungr setti þar í 300 manna, ok váru þeir höfðingjar fyrir Finnr Skoptason ok Sigurðr ullstrengr, ok höfðu hit fríðasta lið; en konungr sneri þá út í Víkina.

Frá Norðmönnum.

14. En er Svíakonungr spurði þetta, þá bauð hann liði saman, ok fóru þau orð um, at hann mundi ofan ríða, en þat frestaðist um hríð; þá kváðu Norðmenn þetta:

Allengi dvelr Ingi
ofanreið hinn þjóbreiði.

En er ísa lagði á vatnit Væni, þá reið Ingi konungr ofan, ok hafði nær 30 hundraða manna. Hann sendi orð Norðmönnum, þeim er í borginni sátu, bað þá fara í brott með fangi því, er þeir höfðu, ok aptr í Noreg. En er sendimenn báru þeim konungs orð, þá svaraði Sigurðr ullstrengr, sagði, at Ingi konungr mundi öðru við koma, en vísa þeim brott sem hjörð í haga, ok kvað hann nærr áðr mundu ganga verða. Sendimenn báru aptr þau orð til konungs. Síðan fór Ingi konungr út í eyna með allan herinn; þá sendi hann annat sinni menn til Norðmanna, ok bað þá í brott fara ok hafa vápn sín, klæði ok hesta, en láta eptir ránfé alt; þeir neittu þessu. En síðan veittu þeir atgöngu, ok skutust á. Þá lét konungr bera til grjót ok viðu, ok fylla díkit. Þá lét hann taka akkeri ok drengja við ása langa, ok bera þat upp á timbrvegginn. Géngu þar til margir menn ok drógu sundr vegginn; þá váru gervar eisur stórar, ok skotit logandi bröndum at þeim. Þá báðu Norðmenn griða. En konungr bað þá út ganga vápnlausa ok yfirhafnarlausa. En er þeir géngu út, þá var hverr þeira sleginn límahögg. Fóru þeir brott við svá búit ok heim aptr í Noreg; en markamenn allir snerust

þá aptr undir Inga konung. Þeir Sigurðr ok hans félagar sóttu á fund Magnús konungs, ok sögðu honum sínar úfarar.

Frá Magnúsi konungi ok Giparði.

15. Sá maðr kom til Magnús konungs, þá er hann var í Vík austr, er Giparðr hét, valskr maðr, kvezt vera riddari góðr, bauð sik til þjónostu við Magnús konung, kvezt hafa spurt, at konungr átti stjórnsamt ríki. Konungr tók vel við honum. Þá bjóst Magnús konungr at fara upp á Gautland, því at hann þóttist eiga ákall um ríki við Gauta; þá hafði hann mikit lið, ok géngu Vestrgautar undir hann alt um hinar næstu bygðir. Síðan settist hann við landamærit, ok bjoggu í tjöldum, ok hugðist til áreiðar. Ingi konungr frá þat, ok samnar liði ok stefnir á fund Magnús konungs. Ok er Magnúsi konungi kom njósn um ferðir hans, eggjuðu höfðingjar hann aptrhvarfs, en konungr vildi þat eigi, ok heldr í móti Inga konungi, fyrr en hann verði, á náttarþeli. Ok er hann skipaði liði sínu í þeim stað er Foxerni heitir, þá spyrr hann: Hvar er Giparðr? Ok sást hann eigi. Þá mælti konungr:

Vill hann eigi flokk várn fylla,
falsk riddarinn valski.

Þá tók undir skáld eitt, er með konunginum var:

Spurði gramr hvat gerði
Giparðr þar er lið barðisk;
vér ruðum vápn í dreyra,
varat hann kominn þannug.

Framreiðar var frauði
fulltrauðr á jó rauðum,
vill eigi flokk várn fylla,
falsk riddarinn valski.

Þar varð mikill mannskaði, en Ingi konungr frelsaðist með flótta. Þá reið Giparðr af landi ofan, ok mæltist eigi vel um, er hann var eigi við orrostu; fór hann síðan í brott ok vestr til Englands, ok var útivist þeira hörð, ok lá hann löngum. Þá gékk til austrar íslenzkr maðr, er Eldjárn hét, ok er hann sá, hvar Giparðr lá, þá kvað hann;

Hví samir hitt at dúsa
hirðmanni geðstirðum?
vestu nú þótt kjöl kosti
knár, riddarinn hári!

Hitt er satt at ek býð byttu,
breiðhúfum, þér reiða,
austr er til hár í hesti
hvaljarðar Giparði.

Ok er þeir kómu vestr til Englands, segir hann, at Norðmenn höfðu nítt hann. Þá var móts kvatt, ok kom þar til einn greifi, ok var fyrir hann borit málit. Hann kvezt þá enn lítt vera vanr málum manna, er hann var ungr maðr ok skamma stund forræði höfð: en þenna hlut kann ek lítt skynja, er kveðit er, en þó megum vér heyra. Þá kvað hann:

Frá ek at flótta rákut,
falsk annat lið manna,
þar var harðr er ek heyrða
hernaðr á Foxerni.

Varð hjálmþrimu herðis
hár, þar er staddir várut,
gangr þar er gauzka drengi
Giparðr í hel barðir.

Þá mælti greifinn: Lítt em ek skældinn, en heyra kann ek, at þetta er ekki níð, ok þér var vegr at þessu. Hann kann nú ekki um at tala, ok finnr at þetta er spott.

Orrosta á Foxerni.

16. Þegar um várit, er ísa leysti, fór Magnús konungr með liði miklu austr til Elfar, ok hélt upp eptir hinni eystri kvísl, ok herjaði alt í veldi Svíakonungs. En er hann kom upp á Foxerni, þá géngu þeir upp á land frá skipum; en er þeir kómu yfir á eina, þá er þar verðr, þá kom móti þeim herr Gauta, ok varð þar orrosta, ok váru Norðmenn ofrliði bornir ok kómu á flótta, ok var drepit mart af þeim við fors einn. Magnús konungr flýði, en Gautar fylgðu þeim, ok drápu slíkt, er þeir máttu. Magnús konungr var auðkendr, manna mestr, hann hafði rauðan hjúp yfir brynju, hárit silkibleikt, ok féll á herðar niðr. Ögmundr Skoptason reið á aðra hlið konungi, hann var ok manna mestr ok fríðastr, hann mælti: Gef mér hjúpinn, konungr! Konungr svaraði: Hvat skal þér hjúprinn? Ek vil hafa, sagði hann, gefit hefir þú mér stœrrum.

Þar var svá háttat, at vellir sléttir váru víða, ok sást þeir þá ávalt Gautar ok Norðmenn; þá váru enn kleifar ok skógarkjörr, ok fal þá sýn, þá fékk konungr Ögmundi hjúpinn, ok fór hann í. Síðan riðu þeir fram á völluna; þá sneri Ögmundr þvers brott ok hans menn. En er Gautar sá þat, þá hugðu þeir þat konung vera, ok riðu þannug allir eptir; reið þá konungr leið sína til skips, en Ögmund dró nauðuliga undan, ok kom þó heill til skipa. Hélt Magnús konungr síðan ofan eptir ánni, ok svá norðr í Víkina.

Sætt konunga.

17. Annat sumar eptir var lögð konungastefna við Konungahellu í Elfi, ok kom þar Magnús Noregskonungr ok Ingi Svíakonungr, ok Eiríkr Sveinsson Danakonungr, ok var sú stefna bundin með griðum. En er þingit var sett, þá géngu konungar fram á völlinn frá öðrum mönnum, ok töluðust við litla hríð, géngu þá aptr til liðs síns, ok var þá ger sættin, at hverr þeira skyldi hafa þat ríki, er áðr höfðu haft feðr þeira, en hverr þeira konunga bœta við sína landsmenn rán ok mannskaða, en hverr þeira síðan jafna við annan. Magnús konungr skyldi fá Margrétar dóttur Inga konungs; hon var síðan kölluð Friðkolla. Þat var mál manna, at eigi hefði sét höfðingligri menn, en þeir váru allir. Ingi konungr var einna mestr ok þrekuligastr, ok þótti hann vera öldurmannligastr; en Magnús konungr þótti sköruligastr ok hvatligastr; en Eiríkr konungr var einna fegrstr; en allir váru þeir menn fríðir, stórir ok göfugligir ok orðsnjallir. Ok skildust at svá búnu.

Kvánfang Magnús konungs.

18. Magnús konungr fékk Margrétar dróttningar, dóttur Inga konungs, var hon send austan af Svíþjóð til Noregs, ok var henni fengit vegligt föruneyti. En Magnús konungr átti áðr nökkur börn, þau er nefnd eru. Eysteinn

hét son hans, ok var hans móðerni lítit; annarr hét Sigurðr, ok var hann vetri yngri; Þóra hét móðir hans; Ólafr hét hinn þriði, ok var hann miklu yngstr; móðir hans var Sigríðr dóttir Saxa í Vík, göfugs manns í Þrándheimi, hon var friðla konungs. Svá segja menn, at þá er Magnús konungr kóm or Vestrvíkingu, at hann hafði mjök þá siðu um klæðabúnað, sem títt var í Vestrlöndum, ok margir hans menn; géngu þeir berleggjaðir um stræti, ok höfðu kyrtla stutta, ok svá yfirhafnir; þá kölluðu menn hann Magnús berfœtt eða berbein. Sumir kölluðu hann Magnús háva, en sumir Styrjaldarmagnús. Hann var manna hæstr. Mark var gert til um hæð hans á Maríukirkju í kaupangi, þeiri er Haraldr konungr hafði gera látit; þar hjá norðrdurum váru klappaðir á steinvegginum krossar þrír, einn Haralds hæð, annarr Ólafs hæð, þriði Magnús hæð, ok þat markat, hvar þeim var hœgst at kyssa á; var ofarst Haralds kross, en lægst Magnús kross, en Ólafs mark jafnnær báðum.

Þessi vísa er kend Magnúsi konungi, at hann hafi ort til keisarans dóttur:

Ein er sú er mér meinar
Mathildr ok vekr hildi,
már drekkr suðr or sárum
sveita, leik ok teiti.

Sá kennir mér svanni,
sín lönd er verr röndu,
sverð bitu Högna hurðir,
hvítjarpr, sofa lítit.

Enn kvað hann:

Hvat er hér í heimi betra,
hyggr skáld af þrá sjaldan,
mjök er langr sá er dvelr drengi
dagr, en vífin fögru.

Þungan ber ek af þingi
þann harm er ek skal svanna,
skreytask menn á móti,
minn aldregi finna.

Þá hafði Magnús konungr spurt vingjarnlig orð dóttur keisarans til sín, ok hon hefði þat mælt, at slíkr maðr þótti henni sœmiligr, sem Magnús konungr var. Þá kvað hann þetta:

Jörp mun eigi verpa
ermlín á glæ sínum,
orð spyr ek gullhrings gerðar
góð um skáld í hljóði.

Ann ek þótt eigi finnak
opt guðvefjar þóptu,
viti menn at ek hygg hennar
hála rœktar málum.

Úsætt Magnús konungs ok Skopta.

19. Skopti Ögmundarson varð missáttr við Magnús konung, ok deildu þeir um dánararf nökkurn, Skopti hélt, en konungr kallaði til með svá mikilli freku, at þat var við váða sjálfan; váru þá at áttar margar stefnur, ok lagði Skopti þat ráð til, at þeir feðgar skyldu aldri allir senn vera á konungs valdi, sagði at þat mundi hlýða. Þá er Skopti var fyrir konungi, flutti hann þat fram, at skyld frændsemi var milli þeira konungs, ok þat með, at Skopti hafði verit jafnan kærr vin konungs, ok aldri brugðizt þeira vinátta; sagði svá, at menn mætti þat skilja, at hann var svá viti borinn, at ek mun, segir hann, eigi þat mál halda í deilu við þik, konungr! ef ek mæli rangt, en því bregðr mér til forellris míns, at ek halda réttu máli fyrir hverjum manni, ok gera ek þar engi manna mun at. Konungr var hinn sami, ok mýktist ekki hans skap við slíkar rœður. Fór Skopti heim.

Ferð Finns Skoptasonar.

20. Síðan fór Finnr Skoptason á konungs fund, ok talaði við hann, ok bað konung þess, at hann skyldi láta þá feðga ná réttindum af þessu máli. Konungr svarar stygt ok stutt. Þá mælti Finnr: Til annars hugða ek af yðr, konungr! en þér mundut gera mik lögræning, þá er ek settumst í Kvaldinsey, er fáir vildu aðrir vinir yðrir, ok sögðu, sem satt var, at þeir váru framseldir, er þar sátu, ok til dauða dœmdir, ef Ingi konungr hefði eigi lýst við oss meira höfðingskap, en þú hafðir fyrir oss sét, ok mun þó mörgum sýnast, sem ver bærim þaðan svívirðing, ef þat væri nökkurs vert. Konungr skipaðist ekki við slíkar rœður, ok fór Finnr heim.

Ferð Ögmundar Skoptasonar.

21. Þá fór Ögmundr Skoptason á fund konungs. En er hann kom fyrir konunginn, bar hann upp erendi

sitt, ok bað konung gera þeim rétt feðgum. Konungr sagði, at þat var rétt, er hann mælti, ok þeir væri firna djarfir. Þá mælti Ögmundr: Koma muntu, konungr! þessu áleiðis, at gera oss rangt fyrir sakir ríkis þíns; mun þat hér sannast, sem mælt er, at flestir launa illu eða engu, er lífit er gefit; þat skal ok fylgja mínu máli, at aldri síðan skal ek koma í þína þjónostu, ok engi várr feðga, ef ek ræð. Fór Ögmundr síðan heim, ok sást þeir aldrigi ok Magnús konungr síðan.

Ferð Skopta or landi.

22. Skopti Ögmundarson byrjar ferð sína um várit eptir af landi í brott; hann hafði 5 langskip ok öll vel búin; til þeirar ferðar réðust með honum synir hans Ögmundr ok Finnr ok Þórðr. Urðu þeir heldr síðbúnir; sigldu um haustit til Flæmingjalands, ok váru þar um vetrinn. Snimma um várit sigldu þeir vestr til Vallands, ok um sumarit sigldu þeir út um Nörvasund, ok um haustit til Rúmaborgar; þar andaðist Skopti. Allir önduðust þeir feðgar í þeiri ferð. Þórðr lifði lengst þeira feðga, hann andaðist í Sikiley. Þat er sögn manna, at Skopti hafi fyrst siglt Nörvasund Norðmanna, ok varð sú ferð hin frægsta.

Jartegnir Ólafs konungs við eldsbruna.

23. Sá atburðr gerðist í kaupangi, þar sem Ólafr konungr hvílir, at eldr kom í hús í bœnum, ok brann víða. Þá var borit út or kirkjunni skrín Ólafs konungs, ok sett á mót eldinum. Síðan hljóp at maðr einn hvatvíss ok úvitr, ok barði skrínit, ok heitaðist við þann helga mann, sagði svá, at alt mundi þá upp brenna, nema hann byrgi þeim með bœnum sínum, bæði kirkjan ok önnur hús. Nú lét almáttigr guð við berast bruna kirkjunnar, en þeim úvitra manni sendi hann augnaverk þegar eptir um nóttina, ok lá hann þar alt til þess, er hinn helgi Ólafr konungr bað honum miskunnar við almáttigan guð, ok bœttist honum í þeiri sömu kirkju.

Jartegnir Ólafs konungs á kreptri konu.

24. Sá atburðr varð enn í kaupangi, at kona ein var fœrð þangat til staðarins, þar sem Ólafr konungr hvílir; hon var svá armsköpuð, at hon var kropnuð öll saman, svá at báðir fœtr lágu bjúgir við þjóin uppi. Ok er hon var iðuliga á bœnum ok hafði heitit á hann grátandi, þá bœtti hann henni þá miklu vanheilsu, at fœtr ok leggir ok aðrir limir réttust or lykkjum, ok þjónaði síðan hverr liðr ok limr réttri skepnu; mátti hon áðr eigi krjúpa þangat, en þaðan gékk hon heil ok fegin til sinna heimkynna.

Hernaðr á Irlandi.

25. Magnús konungr byrjar ferð sína af landi ok hafði her mikinn; þá hafði hann verit konungr í Noregi 9 vetr; þá fór hann vestr um haf ok hafði hit fríðasta lið, er til var í Noregi. Honum fylgðu allir ríkismenn, er í váru landinu, Sigurðr Hranason, Víðkunnr Jónsson, Dagr Eilífsson, Serkr or Sogni, Eyvindr ölbogi stallari konungs, Úlfr Hranason, bróðir Sigurðar, ok margir aðrir ríkismenn. Fór konungr með þessu liði öllu vestr til Orkneyja, ok hafði þaðan með sér sonu Erlends jarls, Magnús ok Erling. Þá sigldi hann til Suðreyja, ok er hann lá við Skotland, þá hljóp Magnús Erlendsson um nótt af skipi konungs ok lagðist til lands, fór síðan upp í skóg ok kom fram í hirð Skotakonungs. Magnús konungr hélt liðinu til Írlands ok herjaði þar; þá kom Myrkjartan konungr til liðs við hann, ok unnu þeir mikit af landinu, Dyflinn ok Dyflinnar skíri, ok var Magnús konungr um vetrinn uppi á Kunnoktum með Myrkjartani konungi, en setti menn sína til landsgæzlu, þar er hann hafði unnit. En er váraði, fóru konungarnir með her sinn vestr á Ulaðstír, ok áttu þar orrostur margar ok unnu landit, ok höfðu unnit mestan hluta af Ulaðstír; þá fór Myrkjartan heim á Kunnaktir.

Uppganga Magnús konungs.

26. Magnús konungr bjó þá skip sín ok ætlaði austr til Noregs, hann setti menn sína til landsgæzlu í Dyflinni. Hann lá við Ulaðstír öllu liði sínu, ok váru seglbúnir. Þeir þóttust þurfa strandhöggva, ok sendi Magnús konungr menn sína til Myrkjartans konungs, at hann skyldi senda honum strandhögg, ok kvað á dag, at koma skyldi hinn næsta dag fyrir Bartholomeus messu, ef sendimenn væri heilir; en messudags aptaninn váru þeir eigi komnir. En messudaginn, þá er sól rann upp, gékk Magnús konungr á land með mestan hluta liðs síns ok gékk upp frá skipum, vildi leita eptir mönnum sínum ok strandhöggvi. Veðr var vindlaust ok sólskin, leiðin lá yfir mýrar ok fen, ok váru þar höggnar yfir klappir, en kjarrskógar við tveggja vegna. Þá er þeir sóttu fram, varð fyrir þeim leiti mjök hátt, þaðan sá þeir víða. Þeir sá jóreyk mikinn upp á land; rœddu þá milli sín, hvárt þat mundi vera herr Íra, en sumir sögðu, at þar mundu vera menn þeira með strandhöggvi. Námu þeir þar stað. Þá mælti Eyvindr ölbogi: Konungr! sagði hann, hverja ætlan hefir þú á ferð þessi? úvarliga þykkir mönnum þú fara, veiztu at Írar eru sviksamir, ætla nú ráð nökkut fyrir liði yðru. Þá mælti konungr: Fylkjum nú liði váru, ok verum viðbúnir, ef þetta eru svik. Var þá fylkt, gékk konungr ok Eyvindr fyrir fylkingunni. Hafði Magnús konungr hjálm á höfði ok rauðan skjöld, ok lagt á með gulli leo, gyrðr sverði, er Leggbítr var kallaðr, tannhjaltat ok gullvafiðr meðalkaflinn, hit bezta vápn; hann hafði kesju í hendi, hann hafði silkihjúp rauðan yfir skyrtu, ok skorit fyrir ok á bak leo með gulu silki; ok var þat mál manna, at eigi hefði sét sköruligra mann eða vaskligra. Eyvindr hafði ok silkihjúp rauðan, ok með sama hætti sem konungr, var hann ok mikill maðr ok fríðr ok hinn hermannligsti.

Fall Magnús konungs.

27. En er jóreykrinn nálgaðist, þá kendu þeir sína menn, ok fóru þeir með strandhöggvi miklu, er Írakonungr hafði sent þeim, ok hélt hann öll sín orð við Magnús konung. Síðan sneru þeir út til skipanna, ok var þá um miðdegis skeið. En er þeir kómu út á mýrarnar, fórst þeim seint um fen, þá þusti herr Íra fram or hverju skógarnefi, ok réðu þegar til bardaga, en Norðmenn fóru dreift, ok féllu brátt margir. Þá mælti Eyvindr: Konungr! segir hann, úheppiliga ferr lið várt, tökum nú skjótt gott ráð. Konungr mælti: Blási herblástr öllu liðinu undir merkin, en þat lið, sem hér er, skjóti á skjaldborg, ok förum síðan undan á hæli út yfir mýrarnar; síðan mun ekki saka, er vér komum á sléttlendi. Írar skutu djarfliga, en þó féllu þeir allþykt, en æ kom maðr í manns stað. En er konungr var kominn at neðsta díki, var þar torfœra mikil ok fástaðar yfir fœrt, féllu þar Norðmenn mjök. Þá kallaði konungr Þorgrím skinnhúfu, lendan mann sinn, hann var upplenzkr, ok bað hann fara yfir díkit með sína sveit: en vér munum verja meðan, segir hann, svá at yðr skal ekki saka; farit síðan á hólma þann, er þar verðr, ok skjótit á þá, meðan vér förum yfir díkit, erut þér bogmenn góðir. En er þeir Þorgrímr kómu yfir díkit, köstuðu þeir skjöldunum á bak sér ok runnu til skipa ofan. En er konungr sá þat, mælti hann: Údrengiliga skilstu við þinn konung, úvitr var ek, þá er ek gerða þik lendan mann, en ek gerða útlaga Sigurð hund, aldri mundi hann svá fara. Magnús konungr fékk sár, var lagðr kesju í gegnum bæði lærin fyrir ofan kné. Hann greip skaptit milli fóta sér, ok braut or keflit, ok mælti: Svá brjótum vér hvern sperrilegginn, sveinar! gangit vel fram, ekki mun mik saka. Magnús konungr var höggvinn á hálsinn með spörðu, ok varð þat hans banasár. Þá flýðu þeir er eptir váru. Víðkunnr Jónsson bar til skipa sverðit Leggbít ok merki konungs; þeir runnu síðarst, annarr Sigurðr Hranason, þriði Dagr Eilífs-

son. Þar féllu með Magnúsi konungi Eyvindr ölbogi, Úlfr Hranason, ok margir aðrir ríkismenn; mart féll Norðmanna, en þó miklu fleira af Írum. En þeir Norðmenn, er undan kómust, fóru þegar brott um haustit. Erlingr son Erlends jarls féll á Írlandi með Magnúsi konungi. En er þat lið, er flýit hafði af Írlandi, kom til Orkneyja, ok Sigurðr spurði fall Magnús konungs föður síns, þá réðst hann þegar til ferðar með þeim, ok fóru þeir um haustit austr til Noregs.

Frá Magnúsi konungi ok Víðkunni Jónssyni.

28. Magnús konungr var yfir Noregi 10 vetr, ok var á hans dögum friðr góðr innanlands, en menn höfðu mjök starfsamt ok kostnaðarsamt af leiðöngrum. Var Magnús konungr hinn vinsælsti við sína menn, en bóndum þótti hann harðr. Þat herma menn frá orðum hans, þá er vinir hans mæltu, at hann fór opt úvarliga, er hann herjaði utanlands, hann sagði svá: Til frægðar skal konung hafa, en ekki til langlífis. Magnús konungr var nær þrítogr at aldri, þá er hann féll. Víðkunnr drap þann mann í orrostu, er banamaðr var Magnús konungs; þá flýði Víðkunnr, ok hafði fengit þrjú sár, ok af þessum sökum tóku synir Magnús konungs hann í hinn mesta kærleik.

SAGA SIGURÐAR JÓRSALAFARA, EYSTEINS OK ÓLAFS.

Upphaf Magnús sona.

1. Eptir fall Magnús konungs berfœtts tóku synir hans konungdóm í Noregi, Eysteinn, Sigurðr, Ólafr; hafði Eysteinn hinn nørðra hlut lands, en Sigurðr hin syðra. Ólafr konungr var þá 4 vetra eða 5; en þann þriðjung lands, er hann átti, höfðu þeir báðir til varðveizlu. Sigurðr var þá til konungs tekinn, er hann var 13 vetra eða 14, en Eysteinn var vetri ellri. Sigurðr konungr lét eptir fyrir vestan haf dóttur Írakonungs. Þá er synir Magnús konungs váru til konunga teknir, kómu utan or Jórsalaheimi, ok sumir or Miklagarði, þeir menn, er farit höfðu út með Skopta Ögmundarsyni, ok váru þeir hinir frægstu, ok kunnu margskonar tíðindi at segja. En af þeim nýnæmum girntist fjöldi manns í Noregi þeirar ferðar; var þat sagt, at í Miklagarði féngu Norðmenn fullsælu fjár, þeir er á mála vildu ganga. Þeir báðu konungana, at annarrhvárr þeira, Eysteinn eða Sigurðr, skyldi fara ok vera fyrir því liði, er til útferðar gerðist. En konungarnir játtu því, ok bjoggu ferð þá með beggja þeira kostnaði. Til þeirar ferðar réðust margir ríkismenn, bæði lendir menn ok ríkir bœndr. En er ferðin var búin, þá var þat afráðit, at Sigurðr skyldi fara, en Eysteinn skyldi hafa landráð af hendi beggja þeira.

Frá Orkneyja jörlum.

2. Einum vetri eða tveim eptir fall Magnús konungs berfœtts, kom vestan af Orkneyjum Hákon son Páls jarls.

Konungar gáfu honum jarldóm ok yfirsókn í Orkneyjum, svá sem jarlar höfðu haft fyrir honum, Páll faðir hans eða Erlendr föðurbróðir hans. Fór Hákon jarl vestr til Orkneyja.

Útferð Sigurðar konungs.

3. Fjórum vetrum eptir fall Magnús konungs, fór Sigurðr konungr liði sínu or Noregi; þá hafði hann 60 skipa. Svá segir Þórarinn stuttfeldr:

Svá kom fylkis
framt lið saman
margspaks mikit
mildingi vilt,
at skip við sköp
skarfögr um lög
hreins guðs héðan
hnigu sextigir.

Sigurðr konungr sigldi um haustit til Englands; þá var þar konungr Heinrekr, son Vilhjálms bastarðar. Var Sigurðr konungr þar um vetrinn. Svá segir Einarr Skúlason:

Vásöflugr réð vísi
vestr helmingi mestum,
óð at ensku láði
œgis marr und harra.
Stál lét hilmir hvílask
heiptglaðr ok var þaðra,
né gramr af val vimrar,
vetrlengis, stígr betri.

Ferð Sigurðar konungs.

4. Sigurðr konungr fór eptir um várit liðinu vestr til Vallands, ok kom fram um haustit út á Galizuland, ok dvaldist þar annan vetr. Svá segir Einarr Skúlason:

Ok sá er œzt gat ríki
ól þjóðkonungr sólar
önd á Jakobs landi
annan vetr und ranni.
Þar frá ek hilmi herjar,
hjaldrs, lausmæli gjalda,
gramr birti svan svartan
snarlyndr, frömum jarli.

En þat var með þeim atburð, at jarl, sá er þar réð fyrir landi, gerði sætt við Sigurð konung, ok skyldi jarl láta setja Sigurði torg til matkaupa allan vetrinn, en þat endist eigi lengr en til jóla, ok gerðist þá ilt til matar, því at landit er skarpt ok ilt matland. Þá fór Sigurðr konungr með miklu liði til kastala þess, er jarl átti, ok flýði jarl

undan, því at hann hafði lítit lið. Sigurðr konungr tók þar vist mikla ok mikit herfang annat, ok lét flytja til skipa sinna, bjóst síðan í brott, ok fór vestr fyrir Spán. Þá er Sigurðr konungr sigldi fyrir Spán, barst þat at, at víkingar nökkurir, þeir er fóru at herfangi, kómu í móti honum með galeiða her, en Sigurðr konungr lagði til orrostu við þá; ok hóf svá hina fyrstu orrostu við heiðna menn, ok vann af þeim 8 galeiðr. Svá segir Halldórr skvaldri:

Ok fádýrir fóru
Fjölnis hróts at móti,
vígásum hlóð vísi,
víkingar gram ríkum.

Náði herr at hrjóða,
hlaut drengja vinr fengi
fyrðum hollr, þar er félla
fátt lið, galeiðr átta.

Síðan hélt Sigurðr konungr til kastala þess, er Sintre heitir, ok barðist þar aðra orrostu, þat er á Spáni; þar sat í heiðit fólk, ok herjaði á kristna menn; hann vann kastalann ok drap þar alt fólk, því at ekki vildi kristnast láta, ok tók þar fé mikit. Svá segir Halldórr skvaldri:

Stór skal ek verk þau er váru,
vánar dags, á Spáni,
prútt lét sløngvir sóttan
Sintre, konungs inna.

Gerðisk heldr við harðan
hermönnum gram berjask
grátt, er gerva neittu
guðs rétti sér boðnum.

Unnin Lizibón.

5. Eptir þat hélt Sigurðr konungr liðinu til Lizibónar, þat er borg mikil á Spáni, ok hálf kristin en hálf heiðin; þar skilr Spán kristna ok Spán heiðna, eru þau heröð heiðin öll, er vestr liggja þaðan. Þar átti Sigurðr konungr hina þriðju orrostu við heiðna menn ok hafði sigr; fékk hann þar fé mikit. Svá segir Halldórr skvaldri:

Suðr vátt sigr hinn þriðja,
snjallr, við borg þá er kalla,

lofðungs kundr! er lendut
Lizibón, at fróni.

Þá hélt Sigurðr konungr liðinu vestr fyrir Spán heiðna, ok lagði til borgar þeirar, er kölluð er Alkasse, ok átti þar hina fjórðu orrostu við heiðna menn ok vann borgina, drap

þar mart fólk, svá at hann eyddi borgina. Þeir féngu þar ofa mikit fé. Svá segir Halldórr skvaldri:

Út frá ek yðr þar er heitir
Alkasse styr hvassan,
fólkþeysandi! fýsask
fjórða sinn at vinna.

Ok enn þetta:

Unnit frá ek í einni
eyddri borg til sorga,
hitti herr á flótta,
heiðins vífs, at drífa.

Orrosta í Forminterru.

6. Þá hélt Sigurðr konungr fram ferðinni, ok lagði til Nörvasunda; en í sundunum var fyrir honum víkingaherr mikill, ok lagði konungr til orrostu við þá, ok átti þar hina fimtu orrostu, ok hafði sigr. Svá segir Halldórr skvaldri:

Treystuzk egg fyrir austan,
yðr tjóði guð, rjóða,
náskári fló nýra,
Nörvasund, til unda.

Síðan lagði Sigurðr konungr herinum fram hit syðra með Serklandi, ok kom til eyjar þeirar, er kölluð er Forminterra. Þar hafði þá sezt herr mikill heiðinna blámanna í helli nökkurn, ok settu fyrir hellisdyrnar steinvegg mikinn; þeir herjuðu víða á landit, ok fluttu til hellisins alt herfang. Sigurðr konungr veittu uppgöngu í þeiri ey, ok fór til hellis, ok var í bergi nökkuru, ok var hátt at ganga upp hallinn til steinveggsins, en bjargit skútti yfir steinvegginn fram. Heiðingjar vörðu steinvegginn ok hræddust ekki vápn Norðmanna, en þeir máttu bera grjót ok skot niðr undir fœtr sér ofan á Norðmenn. Norðmenn réðu ok eigi til uppgöngunnar at svá búnu. Þá tóku heiðingjar pell ok aðra dýrgripi, ok báru út á vegginn ok skóku at Norðmönnum, œptu á þá, ok eggjuðu þá ok frýðu þeim hugar. Þá leitaði Sigurðr konungr sér ráða. Hann lét taka tvá skipbáta, er barkar eru kallaðir, ok draga upp á bjargit yfir hellisdyrnar, ok drengja með strengjum digrum alt undir innviðuna ok um stafnana. Síðan géngu þar í menn, svá sem rúm hafði, létu þá síga skipin ofan fyrir hellinn með

reipum, þá skutu þeir ok grýttu, er á skipinum váru, svá at heiðingjar hrukku af steinvegginum. Þá gékk Sigurðr konungr upp í bjargit með herinn undir steinvegginn, ok brutu vegginn, ok kómust svá upp í hellinn, en heiðingjar flýðu inn um steinvegginn, þann er settr var um þveran hellinn. Þá lét konungr flytja í hellinn viðu stóra, ok kasta bál mikit í hellisdurunum, ok slá eldi í. En heiðingjar, er eldr ok reykr sótti þá, þá létu sumir lífit, sumir géngu á vápn Norðmanna, en alt fólk var drepit eða brent. Þar féngu Norðmenn hit mesta herfang, þess er þeir hefði tekit í þessi ferð. Svá segir Halldórr skvaldri:

Varð fyrir stafni
styrjar gjörnum
friðraskaði
Forminterra.

Þar varð eggjar
ok eld þola
blámanna lið
áðr bana féngi.

Ok enn þetta:

Böðstyrkir! lézt þú barka,
bragnings verk á Serkjum
fræg hafa gerzk, fyrir gýgjar
gagnstíg ofan síga.

En í hall at helli
hernenninn fjölmennum
göndlar þings með gengi
gnýþróttr! neðan sóttir.

Enn segir Þórarinn stuttfeldr:

Bað gramr guma
gunnhagr draga
byrvarga á bjarg
blásvarta tvá.

Þá er í reipum
ramdýr þrama
sigu fyrir hellis
hliðdyrr með lið.

Orrostur á Ivizu ok Manork.

7. Þá fór Sigurðr konungr fram á leið, ok kom til eyjar þeirar, er Iviza heitir, ok átti þar orrostu ok fékk sigr; sú var hin sjaunda orrosta. Svá segir Halldórr skvaldri:

Margdýrkaðr kom merkir
morðhjóls skipa stóli,
fúss var fremdar ræsir
friðslits, til Ivizu.

Eptir þat kom Sigurðr konungr til eyjar þeirar, er Manork heitir, ok hélt þar hina 8du orrostu við heiðna menn, ok fékk sigr. Svá segir Halldórr skvaldri:

Knátti enn hin átta
oddhríð vakið síðan,
Finns rauð gjöld, á grœnni,
grams ferð, Manork verða.

Roðgeirr tók konungdóm.

8. Sigurðr konungr kom um várit til Sikileyjar, ok dvaldist þar lengi. Þar var þá Roðgeirr hertogi, hann fagnaði vel konungi ok bauð honum til veizlu. Sigurðr konungr kom þannug, ok mikit lið með honum. Þar var dýrligr fagnaðr, ok hvern dag at veizlunni stóð Roðgeirr hertogi ok þjónaði at borði Sigurðar konungs. Ok hinn 7da dag veizlunnar, þá er menn höfðu tekit laugar, þá tók Sigurðr konungr í hönd jarlinum ok leiddi hann upp í hásæti, ok gaf honum konungsnafn ok þann rétt, at hann skyldi vera konungr í Sikileyjarveldi, en áðr höfðu þar jarlar verit yfir því ríki.

Frá Roðgeiri konungi.

9. Roðgeirr Sikileyjar konungr var hinn ríkasti konungr, hann vann Púl allan ok lagði undir sik, ok margar aðrar stóreyjar í Griklands hafi; hann var kallaðr Roðgeirr ríki. Hans son var Vilhjálmr konungr í Sikiley, er lengi hafði úfrið mikinn haft við Miklagarðs keisara. Vilhjálmr konungr átti 3 dœtr, en engan son; hann gipti eina dóttur sína Heinreki keisara, syni Friðreks keisara, en þeira son var Friðrekr, er nú var keisari í Rúmaborg. Aðra dóttur Vilhjálms konungs átti hertogi af Kípr; hina þriðju átti Margrit yfirkussari; Heinrekr keisari drap þá báða. Dóttur Roðgeirs Sikileyjar konungs átti Manueli keisari í Miklagarði, þeira son var Kirialax keisari.

Sigurðr konungr fór til Jórsala.

10. Um sumarit sigldi Sigurðr konungr út um Griklandshaf til Jórsalalands, fór síðan upp til Jórsalaborgar ok hitti þar Baldvina Jórsalakonung. Baldvini konungr fagnaði Sigurði konungi forkunnar vel ok reið með honum

út til árinnar Jórdanar ok aptr til Jórsalaborgar. Svá segir Einarr Skúlason:

Húf lét hilmir svífa
hafkaldan, lof skáldi
esat um allvalds risnu
einfalt, í Griksalti,
áðr við einkar breiða
úlfnestir skip festi,
öll beið öld með stilli,
Akrsborg, fegins morgin.

Ok enn þetta:

Get ek þess er gramr fór vitja,
glyggs, Jórsala bygðar,
meðr vituð öðling œðra,
ógnblíðr, und sal víðum.
Ok leyghati laugask,
leyft ráð var þat, náði
hauka fróns í hreinu
hvatr Jórdanar vatri.

Sigurðr konungr dvaldist mjök lengi á Jórsalalandi um haustit ok öndurðan vetr.

Unnin Sætt.

11. Baldvini konungr gerði veizlu fagra Sigurði konungi ok liði miklu með honum. Þá gaf Baldvini konungr Sigurði konungi marga helga dóma, ok þá var tekinn spánn af krossinum helga at ráði Baldvina konungs ok patriarka, ok sóru þeir báðir at helgum dómi, at þetta tré var af hinum helga krossi, er guð sjálfr var píndr á. Síðan var sá heilagr dómr gefinn Sigurði konungi, með því at hann sór áðr, ok 12 menn aðrir með honum, at hann skyldi fremja kristni með öllum mætti sínum, ok koma í land erkibyskupsstóli, ef hann mætti, ok at krossinn skyldi þar vera, sem hinn helgi Ólafr konungr hvíldi, ok at hann skyldi tíund fremja ok sjálfr gera. Sigurðr konungr fór síðan til skipa sinna í Akrsborg; þá bjó ok Baldvini konungr her sinn at fara til Sýrlands til borgar þeirar, er Sætt heitir; sú borg var heiðin. Til þeirar ferðar rézt Sigurðr konungr með honum. Ok þá er þeir konungarnir höfðu litla hríð setit um borgina, gáfust heiðnir menn upp, ok eignuðust konungarnir borgina, en liðsmenn annat herfang. Sigurðr konungr gaf Baldvina konungi alla borgina. Svá segir Halldórr skvaldri:

Borg heiðna tóktu, bræðir
benja tíkr! af ríki,
háðisk hver við prýði
hildr, en gaft af mildi.

Einarr Skúlason segir ok hér frá:

Sætt frá ek dœla dróttinn,
drengr minnisk þess, vinna,
tóku hvast í hristar
hríð valslöngur ríða.
Sterkr braut váligt virki
vals munnlitaðr gunnar,
fögr ruðusk sverð en sigri
snjallr bragningr hlaut fagna.

Eptir þat fór Sigurðr konungr til skipa sinna ok bjóst brott af Jórsalalandi. Þeir sigldu norðr til eyjar þeirar, er Kípr heitir, ok dvaldist Sigurðr konungr þar nökkura hríð; fór síðan til Griklands, ok lagði öllu liðinu út við Engilsnes, ok lá þar hálfan mánað, ok var hvern dag hraðbyri norðr eptir hafinu, en hann vildi bíða þess byrjar, er þverskytningr væri, ok seglum mætti aka at endilöngu skipi; því at öll segl hans váru sett pellum, bæði þat er fram vissi ok aptr; fyrir því at hvárirtveggju frambyggjar ok þeir er aptr váru, vildu eigi sjá hit úfegra seglanna.

Ferð Sigurðar konungs í Miklagarð.

12. Þá er Sigurðr konungr sigldi inn til Miklagarðs, sigldi hann nær landi; þar eru alt á land upp borgir ok kastalar ok þorp, svá at hvergi slítr. Þá sá af landi í bug allra seglanna, ok bar hvergi í milli, svá sem einn garðr væri. Alt fólk stóð úti, þat er sjá mátti sigling Sigurðar konungs. Spurt hafði Kirjalax keisari til ferðar Sigurðar konungs, ok lét hann upp lúka borghlið þat á Miklagarði, er heitir Gullvarta, þat hlið skal inn ríða keisarinn, þá er hann hefir lengi áðr í brott verit af Miklagarði ok hafi vel sigrazt; þá lét keisarinn breiða pell um öll stræti borgarinnar frá Gullvörtu ok til Laktjarna, þar eru keisarans hallir hinar ágæztu. Sigurðr konungr mælti við sína menn, at þeir skyldu ríða drambsamliga í borgina, ok láta sér lítit um finnast alla nýbreytni, er þeir sá, ok svá gerðu þeir. Reið Sigurðr konungr ok allir hans menn með þvílíkan prís til Miklagarðs, ok svá til hinnar ágæztu

konungs hallar, ok var þar fyrir þeim alt búit. Sigurðr konungr dvaldist þar nökkura hríð. Þá sendi Kirjalax konungr menn sína til hans, hvárt hann vildi þiggja af keisaranum sex skippund af gulli, eða vildi hann, at konungr léti efna til leiks þess, er keisari var vanr at láta leika á Paðreimi. Sigurðr konungr kaus leikinn, en sendimenn sögðu, at keisarann kostaði eigi minna fé leikinn, en þetta gull. Þá lét keisarinn efna til leiksins, ok var þá leikit at vanda, ok veittu allir leikar betr konungi þat sinn. Dróttning á hálfan leikinn, ok keppast í öllum leikum menn þeira; ok segja Grikkir, at þá er konungr vinnr fleiri leika á Paðreimi en dróttning, þá mun konungr vinna sigr, ef hann ferr herferð. Þat segja menn, þeir er verit hafa í Miklagarði, at Paðreimrinn sé á þá leið gerr, at veggr hár er settr um einn völl, sem til sé at jafna túnsvidd, kringlóttan, ok grádur umhverfis, sitja menn þar um steinvegginn, en leikrinn er á vellinum. Eru þar skrifuð margskonar forntíðindi, Æsir, Völsungar, Gjúkungar, gert af kopar ok málmi með svá miklum hagleik, at þat þykkir alt kvikt vera, er þeir koma í leikinn. Er leikrinn settr með miklum brögðum ok vélum, sýnist sem menn ríði í lopti, ok skoteldr er þar við, ok allskonar hörpuleikar ok söngfœri.

Frá Sigurði konungi.

13. Þat er sagt, at Sigurðr konungr skyldi veita keisara snæðing einn dag, ok biðr nú sína menn efna til sköruliga alla hluti. Ok þá er til var aflat allra hluta, sem honum sómdi at veita ríkum mönnum, þá mælti Sigurðr konungr, at menn skyldu ganga at því stræti í borginni, er viðr væri keyptr, sagði, at þat munu þeir þurfa. Þeir sögðu, at hvern dag var mörgum hlössum ekit í borgina, ok eigi þyrfti hann þat at ugga; en er þeir þurftu til at taka, var á brottu allr viðrinn, ok segja konungi. Hann svaraði: Vitit nú, ef þér fáit valhnetr, eigi munum vér þeim síðr kunna at elda. Þeir fóru ok fengu svá mikit,

sem þeir vildu. Ok nú kemr keisarinn ok virktamenn hans, setjast saman, ok er þar margfaldr sómi, ok veitir Sigurðr konungr með kappi. Ok er þat finnr keisarinn ok dróttning, at engi efni skortir, þá sendir hon menn at vita, með hverju þeir elda; ok nú koma þeir at húsi einu, ok sjá at þat var fult af valhnotum, ok segja henni; hon mælti: Víst er konungr sjá stórlátr, ok mun fátt til spara síns sóma; engi viðr logar betr en þetta. - Hafði þetta til raunar gert, hvert ráð hann tœki.

Heimferð Sigurðar konungs.

14. Eptir þetta bjóst Sigurðr konungr til heimferðar. Hann gaf keisaranum öll skip sín, ok höfuð gullbúin váru á því skipi, er konungr hafði stýrt, þau váru sett á Pétrskirkju, eru þar síðan til sýnis. Kirjalax keisari gaf Sigurði konungi marga hesta, ok fékk honum leiðtoga um alt ríki sitt. Fór þá Sigurðr konungr brott af Miklagarði, en eptir dvaldist mikill fjöldi Norðmanna ok gékk á mála. Sigurðr konungr fór utan fyrst á Bolgaraland, ok þá um Ungararíki, ok um Pannonia ok um Sváva ok um Beiaraland; þar fann hann Lozarium keisara af Rómaborg, ok fagnaði hann honum forkunnar vel, fékk honum leiðtoga alt um sitt ríki, ok lét halda þeim torg, svá sem þeir þurftu til allra kaupa. En er Sigurðr konungr kom í Slésvík á Danmörk, þá veitti Eilífr jarl honum dýrliga veizlu, þat var um miðsumars skeið. Í Heiðabý fann hann Nikolás Danakonung, ok fagnaði hann honum afarvel, ok fylgði honum sjálfr norðr á Jótland, ok gaf honum skip með öllum búnaði, þat er hann hafði í Noreg. Fór þá Sigurðr konungr heim í ríki sitt, ok var honum vel fagnat. Ok var þat mál manna, at eigi hafi verit farin meiri virðingarför or Noregi, en þessi var, ok var hann þá tvítogr at aldri; hann hafði 3 vetr verit í þessarri ferð. Ólafr konungr bróðir hans var þá 12 vetra gamall.

Frá Eysteini konungi.

15. Eysteinn konungr hafði mart gert í landinu, þat er nytsamligt var, meðan Sigurðr konungr var í ferð. Hann hóf munklífi í Björgvin í Norðnesi, ok lagði hann þar mikit fé til; hann lét gera Mikjálskirkju, hit vegligsta steinmusteri; hann lét ok gera í konungsgarði Postolakirkju, þar lét hann ok gera höll hina miklu, er vegligast tréhús hefir gert verit í Noregi; hann lét ok gera kirkju á Agðanesi, ok þar virki ok höfn, er áðr var øræfi; hann lét ok gera í Niðarósi í konungsgarði Nikoláskirkju, ok var þat hús allmjök vandat at skurðum ok allri smíð; hann lét ok gera kirkju norðr í Vágum á Hálogalandi, ok lagði próvendu til.

Eysteinn konungr fékk Jamtaland.

16. Eysteinn konungr gerði orð hinum vitrustum mönnum til Jamtalands ok hinum ríkustum, bauð þeim til sín, en fagnaði öllum, er kómu, með blíðu mikilli, ok leiddi brott með vingjöfum, en teygði þá svá til vináttu við sik. En er þeir vöndust margir at fara til hans, ok þágu gjafir hans, en sumum sendi hann gjafir, þeim er eigi kómu þar, þá kom hann sér í fullkomna vináttu við alla þá menn, er réðu fyrir landinu. Síðan talaði hann fyrir þeim ok sagði, at Jamtr höfðu þat illa gert, er þeir höfðu snúizt í brott frá Noregs konungum í hlýðni eða skattgjöfum. Tók þar til máls, er Jamtr höfðu gengit undir ríki Hákonar konungs Aðalsteinsfóstra, ok verit síðan lengi undir Noregs konungum; inti ok þat, hversu mörg þarfindi þeir máttu hafa af Noregi, eða hversu mikill úmaki þeim væri, at sœkja til Svíakonungs þat, er þeir þurftu. Ok kom hann svá sínum rœðum, at Jamtr sjálfir buðu honum ok báðu hann, at þeir vildu snúast til hlýðni við Eystein konung, ok kölluðu þat þurft sína ok nauðsyn. Dró svá saman þeira félagskap, at Jamtr gáfu land alt undir ríki Eysteins konungs. Tóku fyrst til þessa máls ríkismenn

þar trúnaðareiða af öllu fólkinu; síðan fóru þeir til Eysteins konungs ok sóru honum ríki, ok hefir þat haldizt jafnan síðan. Vann Eysteinn konungr Jamtaland með viti en eigi með áhlaupum, sem sumir hans langfeðgar.

Frá Eysteini konungi.

17. Eysteinn konungr var maðr hinn fríðasti sýnum, bláeygr ok nökkut opineygr, bleikhárr ok hrokkinhárr, ekki hár meðalmaðr, spekingr at viti, at öllu fróðr, lögum ok dœmum ok mannfrœði, ráðsnjallr ok orðspakr, ok hinn snjallasti, manna glaðastr ok lítillátastr, hugþekkr ok ástsæll allri alþýðu. Hann átti Ingibjörgu dóttur Gotthorms Steigarþórissonar; þeira dóttir hét María, er síðan átti Guðbrandr Skafhöggsson.

Frá Ívari Ingimundarsyni.

18. Eysteinn konungr hafði í mörgu bœtt rétt landsmanna, ok hélt hann upp mjök lögunum ok gerði sér kunnig öll lög í Noregi, hann var ok spekingr mikill at viti. Á þeima hlut má marka, hverr dýrðarmaðr Eysteinn konungr var, eða hversu hann var vinhollr ok hugkvæmr eptir at leita við vini sína, hvat þeim var at harmi, at sá maðr var með honum, er hét Ívarr ok var Ingimundarson, íslenzkr maðr, vitr ok ættstórr ok skáld, ok var konungr vel til hans ok ástsamliga, sem sýndist í þessum hlut. Ívarr tók úgleði, ok er konungr fann þat, heimti hann Ívar til máls við sik ok spurði hann, hví hann væri svá úglaðr? en fyrr er þú vart með oss, var oss margskonar skemtan at yðrum rœðum; en eigi leita ek af því eptir, veit ek, at þú munt vera svá vitr maðr, at ek hefi engan hlut gert af við þik; seg mér, hvat er? Hann svaraði: Þat sem er, herra! má ek ekki frá segja. Þá mælti konungr: Geta mun ek þá til; eru menn þeir nökkurir, er þér getist eigi at? Hann kvað eigi þat. Konungr mælti: Þykkist þú af mér hafa minna sóma en þú vildir? Hann sagði eigi

þat vera. Konungr mælti: Hefir þú sét nökkura þá hluti, er þér hefir svá mikit um fundizt, at þér þykkir þat illa? Hann kveðr eigi þat vera. Konungr mælti: Fýsir þik til nökkurra manna eða annarra höfðingja at fara? Hann kvað eigi þat vera. Konungr mælti: Vandast nú getan; eru nökkurar konur þær hér eða á öðrum löndum, at þér er eptirsjá at? Hann sagði at þat er. Konungr mælti: Ver eigi þar um hugsjúkr; þegar er várar, far þú til Íslands, ok mun ek fá þér fé ok mikinn sóma, bréf ok innsigli til þeira manna, er ráða eigu, ok veit ek eigi þeira manna vánir, at eigi muni hneigjast fyrir mínum ummælum eða ógnarorðum. Ívarr svaraði: Þungligar er farit, herra! bróðir minn á þessa konu. Þá mælti konungr: Hverfum þar frá, ok sé ek þar ráð til; eptir jól mun ek fara á veizlur, ok far þú með mér, muntu þá sjá margar kurteisar konur, ok ef eigi eru þær konungbornar, mun ek fá þér í hendr. Hann svarar: Því er þungligar komit, at jafnan er ek sé fagrar konur ok dýrligar, þá minnir mik hinnar konunnar, ok er því harmr minn meiri. Konungr mælti: Þá mun ek gefa þér forræði ok eignir at skemta þér. Hann svaraði: Ekki uni ek því. Þá mælti konungr: Þá fæ ek þér fé, ok ferr þú þangat til landa, sem þú vilt. Hann kveðst eigi þat vilja. Þá mælti konungr: Vandast mér nú eptir at leita, hefi ek nú eptir leitat, sem ek kann; en einn er nú hlutr eptir, ok er sá lítils verðr hjá þessum, er ek hefi boðit þér; far þú hvern dag, er borð er uppi, á fund minn, ok ef ek sit eigi yfir vandamálum, mun ek tala við þik um konu þessa á alla vega, þess er mér má í hug koma, ok mun ek gefa mér tóm; þat verðr stundum, at mönnum verðr harms léttara, ef um er rœtt; þat skal ok fylgja, at aldregi skaltu gjaflaust á brott fara. Hann svarar: Þat vil ek, herra! ok hafit þökk fyrir eptirleitanina. Ok nú gera þeir svá jafnan, er konungr sitr eigi yfir vandamálum, þá talar konungr við hann, ok bœttist honum harms síns, ok gleðst hann.

Frá Sigurði konungi.

19. (18). Sigurðr konungr var mikill vexti ok jarpr á hár, sköruligr, ekki fagr, vel vaxinn, snöfurligr, fámæltr, ok optast ekki þýðr, vingóðr ok fastúðigr, ekki talaðr mjök, siðlátr ok veglátr. Sigurðr konungr var stjórnsamr ok refsingasamr, hélt vel lögin, mildr af fé, ríkr ok ágætr. Ólafr konungr var maðr hár ok mjór, fríðr sýnum, glaðr ok lítillátr, vinsæll. Þá er þeir brœðr váru konungar í Noregi, tóku þeir af margar álögur, þær er Danir höfðu lagt á lýðinn, þá er Sveinn Alfífuson réð landi, ok urðu þeir af því stórvinsælir við alþýðu ok stórmenni.

Draumr Sigurðar konungs Jórsalafara.

20. (19). Þat er sagt, at Sigurðr konungr tók úgleði mikla, ok mátti lítt njóta tals hans, ok sat hann skömmum við drykkju. Þat þótti ráðamönnum þungt, ok vinum hans ok hirðinni, ok biðja Eystein konung leggja til nökkur ráð, at hann fengi vitat, hverju gegndi, fengu menn nú enga orskurði mála sinna, er hann sóttu at. Eysteinn konungr svarar svá: Vant er at rœða ok leita eptir við konung. En at bœn manna varð þat þó, at hann hét. Ok eitthvert sinn vekr hann til ok spyrr, hví gegnir úgleði hans: Er þat nú, herra! margs manns hrygð, vildum vér vita, hvat er veldr, eða hafi þér nökkur tíðindi fregit, er þat sé stórra hluta vert? Sigurðr konungr segir, at eigi er þat. Er þat þá, bróðir! at þér vilit or landi ok afla enn meira ríkis, sem faðir várr? Hann kvað eigi þat vera. Eru nökkurir menn þeir í landi hér, er fyrir reiði þinni sé orðnir? Hann sagði eigi þat vera. Þat vil ek þá vita, ef þik hafi dreymt nökkut, þat er þér fær áhyggju. Hann sagði þat vera. Seg mér þá, bróðir! Hann sagði: Eigi mun ek segja þér, nema þú ráðir eptir því sem vera mun, ok mun ek þat allglögt vita mega, hvárt þú ræðr rétt. Hann svaraði: Þat er, herra! mikill vandi á báðar síður; sitja fyrir reiði þinni, sem á mun liggja, ef eigi verðr ráðit, eða

ágang ok þat áfelli, er öllu fólki verðr at; en þar til mun ek ráða, at hætta á yðra miskunn, þó at eigi verði ráðit eptir því sem yðr líkar. Hann svarar: Þat dreymdi mik, at mér þótti sem vér brœðr þrír sætim allir á einum stóli fyrir Kristskirkju norðr í kaupangi, ok þá sýndist mér sem géngi út or kirkjunni hinn helgi Ólafr konungr frændi várr, skrýddr konungsskrúði, hann var með hinni dýrligstu ásjónu ok blíðligr. Hann gékk at Ólafi konungi bróður okkrum, ok tók í hönd honum, ok mælti við hann blíðliga: Far með mér, frændi! Hann sýndist mér ganga með honum inn í kirkjuna. Ok nökkuru síðar kom hann út af kirkjunni, ok gékk at þér, bróðir! ok mælti við þik, at þú skyldir ganga með honum, hann var þá eigi með jafnmikilli blíðu sem fyrr; géngu þit síðan í kirkjuna. Þá vænta ek, at hann mundi mér í mót koma, en þat varð eigi; þá sló yfir mik hræzlu mikilli ok úmegni ok úværa, ok vaknaða ek í því. Eysteinn konungr svarar: Herra! sagði hann, svá ræð ek, at stóllinn jartegnir ríki várt brœðra, en er þér sýndist Ólafr konungr koma með blíðu í móti Ólafi konungi bróður okkrum, þar mun hann lifa skemst ok mun hann eiga gott fyrir höndum, er hann er vinsæll ok ungr, ok fátt yfir liðit, ok mun Ólafr konungr hjálpa honum. En þar er þér sýndist hann mér í móti koma, ok eigi með jafnmikilli blíðu, þar mun ek lifa nökkurum vetrum lengr, ok þó verða eigi gamall, ok væntir mik, at hans ásjá mun yfir mér standa, er hann kom í móti mér, ok eigi þó með jafnmiklum blóma, sem við Ólaf var, fyrir því at mart hefir mik hent til afgerða ok boðorðabrota. En þar sem þér þótti frestast kváma hans þér í móti, þat get ek, at ekki muni marka heimván þína, ok vera kann, at þú mœtir þungu áfelli, er þér þótti sem nökkur úbirta legðist yfir þik ok ótti; ok get ek, at þú verðir vár elztr ok ráðir lengst ríki þessu. Þá mælti Sigurðr konungr: Vel er ráðit ok vitrliga, ok eptir þessu er mest ván at gangi. Tekr konungr nú at gleðjast.

Kvánfang Sigurðar konungs.

21. (20). Sigurðr konungr fékk Málmfríðar, dóttur Haralds konungs Valdamarssonar, austan or Hólmgarði. Móðir Haralds konungs var Gyða gamla dróttning dóttir Haralds Englakonungs Guðinasonar. Móðir Málmfríðar var Kristín, dóttir Inga Svíakonungs Steinkelssonar. Systir Málmfríðar var Ingibjörg, er átti Knútr lávarðr, son Eiríks góða Danakonungs, sonar Sveins Úlfssonar, Börn þeira Knúts ok Ingibjargar var Valdamarr, er konungdóm tók í Danmörk eptir Svein Eiríksson, Margrét, Kristín ok Katrín. Margrétu átti Stígr hvítaleðr, þeira dóttir var Kristín, er átti Karl Sørkvisson Svíakonungr; þeira son var Sörkvir konungr.

Hér hefr þingaþátt.

22. (21). Sigurðr Hranason varð missáttr við Sigurð konung. Hann hafði haft Finnför af hendi konunga fyrir sakir tengða ok langrar vináttu ok margra góðra hluta. er Sigurðr veitti konungum, ok var hann hinn merkiligsti maðr ok hinn vinsælasti. En þar bar svá at, sem opt kann verða, at vándir menn ok öfundsjúkir meir en gœzkufullir báru þat í eyru Sigurði konungi, at Sigurðr Hranason mundi meira eigna sér af Finnskattinum, en hófi gegndi; rœða þar til málit, at Sigurðr konungr lagði á hann fjándskap, sendir eptir honum, ok er hann kemr á konungs fund, mælti konungr: Eigi vænta ek, at þú mundir svá launa mér, sagði hann, mikit lén ok sóma, at eigna þér mitt, ok hafa meira hlut af, en þér væri leyft. Þá sagði Sigurðr: Eigi er þat satt, er yðr er frá sagt; slíkan hlut hefi ek þar af, sem yðart er leyfi til. Konungr mælti: Eigi muntu því einu fyrir hlíta, ok rœtt mun áðr málit með meiri freku, en létti. Ok skiljast at því. Litlu síðar með umtölum vina sinna sótti Sigurðr konungr þat mál á móti í Björgyn, ok vildi gera Sigurð Hranason útlaga. Ok er í þat efni var komit ok svá mikinn vanda, þá ferr

hann á fund Eysteins konungs, ok segir honum með hversu miklu áfelli Sigurðr konungr vildi heimta málit af honum, ok biðr hann ásjá. Eysteinn konungr sagði þat vant mál at beiða hann mótmæli veita bróður sínum, segir langt þess í milli, hvárt hann veitir at málinu eða gengr í móti, kvað þá jafnt báða eiga mundu, Sigurð konung ok sik: en fyrir sakir nauðsynjar þinnar ok mágsemdar várrar, þá má ek til leggja nökkur orð. Ok hittir Sigurð konung, ok biðr hann eirðar manninum; sagði skyldu þá sem á var, Sigurðr Hranason átti Skjaldvöru föðursystur þeira, ok segir hann vilja bœta þat, er konungi mislíkar, þó at eigi teldi hann sik sannan at sökinni; bað konung minnast á langt vinfengi þeira. Sigurðr konungr sagði þat meiri stjórn, at refsa slíka hluti. Þá sagði Eysteinn konungr: Ef þú vilt, bróðir! lögum at fylgja ok eptir landsstjórn refsa slíkt, þá mun réttligast, at Sigurðr njóti vitna sinna, ok á mál þetta á þingi at dœma, en eigi á móti, því at sökin veit til landslaga, en eigi til Bjarkeyjarréttar. Þá mælti Sigurðr konungr: Vera má, at svá viti sökin, Eysteinn konungr! sem þér segit, ok ef þetta eru eigi lög, þá munu vér málit á þingi sœkja. Síðan skildust konungar, ok þótti sinn veg hvárum þeira. Þá stefndi Sigurðr konungr máli þessu til Arnarnesþings, ok ætlar þar málit fram at hafa. Eysteinn konungr kom ok þangat, ok sótti þingit, ok er sökin fór fram í dóm, þá gékk at Eysteinn konungr, áðr en sökin félli á Sigurð Hranason. Þá beiddi Sigurðr konungr lögmenn, at þeir feldi dóm á. En Eysteinn konungr svarar á þá leið: Þat hygg ek, at hér muni vera menn svá vitrir, ok kunnig lögin í Noregi, at eigi á at dœma lendan mann útlagan á þessu þingi. Ok flytr nú málit til laga, svá at öllum má þat sýnast sannligt. Þá mælti Sigurðr konungr: Kapp leggr þú á mikit, Eysteinn konungr! mál þetta, ok vera má, at meira starf verði fyrir, áðr en gangist við, en til var hugat, en eigi fyrir því at síðr skal fram halda; ok gjarna vilda ek nú, at hann yrði sekr í sínum

átthaga. Þá mælti Eysteinn konungr: Fátt mun þat verða, at eigi muni fram komast, ef þér vilit fylgja, svá marga stóra hluti sem þér hafit unnit, en hér er ván, at í móti standi fáir menn ok smáir. Skiljast á því þingi, svá at ekki sýslast at málinu. Eptir þat stefnir Sigurðr konungr Gulaþing ok sækir til sjálfr. Eysteinn konungr sækir ok þingit, ok eru nú margir fundir at áttir ok stefnur af vitrum mönnum, ok málit rannsakat fyrir lögmönnum. Nú flytr Eysteinn konungr þetta fram, at allir þeir menn, er fyrir sökum váru hafðir, váru í Frostaþingslögum, ok sakir höfðu gerzt á Hálogalandi. Ok eyðir hann sökina, ok skiljast at því, ok váru mjök reiðir. Ferr þá Eysteinn konungr norðr til Þrándheims. Sigurðr konungr stefnir til sín öllum lendum mönnum ok lendra manna húskörlum, hann nefnir or hverju fylki mikit lið búanda alt sunnan or landi, ok dróst honum mikill herr, stefnir hann liðinu norðr með landi, ok sækir alt norðr á Hálogaland, ok vill svá greypliga at ganga, at gera Sigurð Hranason útlaga þar norðr í frændhaga sínum, ok stefnir hann þing öllum Háleygjum ok Naumdœlum í Hrafnistu. Eysteinn konungr bjóst or kaupangi með miklu liði, ok sækir til þingsins; hann tekr þá með handfesti sókn ok vörn af Sigurði Hranasyni. Á þessu þingi fluttu hvárirtveggju fram sín mál. Þá leitar Eysteinn konungr við lögmenn, hvar þau þing eru í Noregi, at bóndum sé rétt at dœma konunga mál, ef annarr sækir mál af öðrum: flyt ek mál þat með vitnum fram, at Sigurðr konungr á við mik málit, en ekki við Sigurð Hranason. Lögmenn segja, at konunga málum skyldi skipta á Eyraþingi í Niðarósi. Eysteinn konungr sagði: Þat hugða ek at svá mundi vera, ok þangat mun sökin horfa, ok segist konungr ok þar vilja reyna réttan dóm um mál Sigurðar Hranasonar. Þá mælti Sigurðr konungr: Svá mjök sem þú vilt þyngja ok úhœgja mér, þá skal ek því þráligar fylgja. Ok skiljast þeir at svá búnu. Sœkja nú hvárirtveggju suðr til kaupangs, var þá

stefnt 8 fylkna þing. Eysteinn konungr var þá í bœnum, ok hafði allmikit lið, en Sigurðr konungr lá á skipum. En er til þings skyldi ganga, þá váru grið sett, ok var komit fólk, ok málit skyldi kæra. Þá stóð upp Bergþórr, son Sveins bryggjufóts, ok bar fram vitni, at Sigurðr Hranason hafði leynt af Finnskattinum. Eysteinn konungr stóð þá upp ok sagði: Þó at þessi sök sé sönn, er þú berr nú fram, sem ek veit eigi þó með sannendum, hverr vitnisburðr þetta er; ok þó at svá væri, at þat sannaðist, þá hefir þessi sök verit eydd á þrimr lögþingum, ok móti inu fjórða; nú kref ek lögréttumenn at dœma Sigurð sýknan sakarinnar. Ok svá var gert. Þá mælti Sigurðr konungr: Sé ek, at Eysteinn konungr hefir flutt fram lögkróka, en mér er ekki um þat kunnigt. Nú er sú ein sóknin eptir, er ek mun vanari en Eysteinn konungr, skal þá nú ok fram hafa. Ok sneri nú á brott ok til skipa sinna, ok lét fœra af tjöld, ok lagði liðinu öllu út til Hólms, átti þar þing, ok sagði svá liðinu, at um morguninn eptir skulu þeir leggja inn til Íluvalla ok ganga upp ok berjast við Eystein konung. En um kveldit, er Sigurðr konungr sat at matborði á skipi sínu, þá varð hann eigi fyrr varr við, en maðr lét fallast niðr á þiljurnar í fyrirrúminu, ok tók um fót hans; var þar Sigurðr Hranason, ok bað þá Sigurð konung gera af sínu ráði slíkt er hann vildi. Gékk þá til Magni byskup ok Málmfríðr dróttning, ok margir höfðingjar aðrir, ok báðu griða Sigurði Hranasyni, ok með þeira bœn tók Sigurðr konungr hann upp, ok tók af honum festur, ok setti hann með mönnum sínum, ok hafði með sér suðr í land. Um haustit fékk Sigurðr konungr Sigurði Hranasyni orlof at fara heim norðr, ok gaf Sigurðr konungr honum þá sýslu af sinni hendi, ok var jafnan síðan vinr hans. Eptir þetta varð aldregi mart um milli þeira brœðra né blíða með ástsemd.

Andlát Ólafs konungs.

23. (22). Ólafr konungr tók sótt, þá er hann leiddi til bana; ok er hann jarðaðr at Kristskirkju í Niðarósi; ok var hann hit mesta harmaðr. Síðan réðu þeir tveir konungar landi, Eysteinn ok Sigurðr, en áðr höfðu þeir þrír brœðr verit konungar 12 vetr, 5 síðan er Sigurðr konungr kom til lands, en 7 áðr. Ólafr konungr var 17 vetra, er hann andaðist, en þat var 9 Kalendas Januarii.

Fœddr Magnús blindi.

24. (23). Þá er Eysteinn konungr hafði verit einn vetr austr í landi, en Sigurðr konungr var norðr, þá sat Eysteinn konungr lengi um vetrinn í Sarpsborg. Bóndi ríkr er nefndr Ólafr í Dali, auðigr maðr, hann bjó í Aumorð í Dal mikla, hann átti 2 börn. Son hans hét Hákon faukr, en Borghildr dóttir hans, hon var kvenna fríðust ok vitr kona ok fróð mjök. Þau Ólafr ok börn hans váru lengi um vetrinn í Borg, ok var Borghildr jafnan á tali við konung, ok mæltu menn allmisjafnt um vináttu þeira. En eptir um sumarit fór Eysteinn konungr norðr í land, en Sigurðr konungr fór austr, ok annan vetr eptir var Sigurðr konungr austr í landi, ok sat löngum í Konungahellu ok efldi mjök þann kaupstað. Þar gerði hann kastala mikinn, ok lét grafa um díki mikit, hann var gerr af torfi ok grjóti; hann lét húsa í kastalanum ok gera þar kirkju. Kross hinn helga lét hann vera í Konungahellu, ok hélt hann í því eigi eiða sína, er hann sór á Jórsalalandi, en hann framdi tíund ok flest alt annat, þat er hann hafði svarit; en þat er hann setti krossinn austr við landsenda, hugði hann þat vera mundu alls lands gæzlu; en þat varð at hinu mesta úráði, at setja þann helgan dóm svá mjök undir vald heiðinna manna, sem síðan reyndist. Borghildr Ólafsdóttir heyrði þann kvitt, at menn illmæltu þau Eystein konung um tal sitt ok vináttu, þá fór hon til Borgar, ok fastaði þar til járns ok bar járn fyrir mál þetta, ok varð

vel skír. En er þetta spurði Sigurðr konungr, þá reið hann þat á einum degi, er miklar váru 2 dagleiðir, ok kom fram í Dali at Ólafs, var þar um nótt. Þá tók hann Borghildi frillutaki, ok hafði hana brott með sér; þeira son var Magnús, hann var brátt sendr til fóstrs norðr á Hálogaland í Bjarkey til Víðkunns Jónssonar, ok fœddist hann þar upp. Magnús var allra manna fríðastr ok bráðgerr á vöxt ok afl.

Mannjafnaðr með konungum.

25. (24). Eysteinn konungr ok Sigurðr konungr váru einn vetr báðir á veizlu á Upplöndum, ok átti sinn bœ hvárr þeira. En er skamt var milli þeira bœja, er konungar skyldu veizlu taka, þá gerðu menn þat ráð, at þeir skyldu vera báðir samt á veizlunum, ok sínu sinni at hvárs búum; váru þeir fyrst báðir samt at því búi, er Eysteinn konungr átti. En um kveldit er menn tóku at drekka, þá var mungát ekki gott, ok váru menn hljóðir. Þá mælti Eysteinn konungr: Þó eru menn hljóðir; hitt er ölsiðr meiri, at menn geri sér gleði; fám oss ölteiti nökkura, mun þá enn árœtast um gaman manna. Sigurðr bróðir! þat mun öllum sœmst þykkja, at vit hefim nökkura skemtanarrœðu. Sigurðr konungr svarar heldr stutt: Ver þú svá málugr, sem þú vilt, en lát mik ná at þegja fyrir þér. Þá mælti Eysteinn konungr: Sá ölsiðr hefir opt verit, at menn taka sér jafnaðarmenn, vil ek hér svá vera láta. Þá þagði Sigurðr konungr. Sé ek, sagði Eysteinn konungr, at ek verð hefja þessa teiti, mun ek taka þik, bróðir! til jafnaðarmanns mér; fœri ek þat til, at jafnt nafn höfum vit báðir ok jafna eign, geri ek ok engi mun ættar okkarrar eða uppfœzlu. Þá svaraði Sigurðr konungr: Mantu eigi þat, er ek braut þik á bak, ef ek vilda, ok vartu vetri ellri. Þá sagði Eysteinn konungr: Eigi man ek hitt síðr, er þú fékkt eigi leikit þat, er mjúkleikr var í. Þá mælti Sigurðr konungr: Mantu, hversu fór um sundit með okkr, ek mátta

kefja þik, ef ek vilda. Eysteinn konungr sagði: Ekki svam ek skemra en þú, ok eigi var ek verr kafsyndr; ek kunna ok á ísleggjum, svá at engan vissa ek þann, er þat kepti við mik, en þú kunnir þat eigi heldr en naut. Sigurðr konungr sagði: Höfðingligri íþrótt ok nytsamligri þykki mér at kunna vel á boga, ætla ek, at þú nýtir eigi boga minn, þóttu spyrnir fótum í. Eysteinn konungr svaraði: Ekki em ek bogsterkr sem þú, en minna mun skilja beinskeyti okkra, ok miklu kann ek betr á skíðum en þú, ok hafði þat verit enn fyrr kölluð góð íþrótt. Sigurðr konungr sagði: Þess þykkir mér mikill munr, at þat er höfðingligra, at sá er yfirmaðr skal vera annarra manna, sé mikill í flokki, sterkr ok vápnfœrr betr en aðrir menn, ok auðsær ok auðkendr, þá er flestir eru saman. Eysteinn konungr sagði: Eigi er þat síðr einkanna hlutr, at maðr sé fríðr, ok er sá ok auðkendr í mannfjölda, þykki mér þat ok höfðingligt, því at fríðleikinum sómir hinn bezti búnaðr; kann ek ok miklu betr til laga en þú, ok svá hvat er vit skulum tala, em ek miklu sléttorðari. Sigurðr konungr sagði: Vera kann, at þú hafir numit fleiri lögprettu, því at ek átta þá annat at starfa, ok engi frýr þér sléttmælis, en hitt mæla margir, at þú sér ekki allfastorðr, ok lítit mark sé, hverju þú heitr, mælir eptir þeim, er þá eru hjá, ok er þat ekki konungligt. Eysteinn konungr sagði: Þat berr til þess, er menn bera mál sín fyrir mik, þá hygg ek at því fyrst, at lúka svá hvers manns máli, at þeim mætti bezt þykkja; þá kemr opt annarr, sá er mál á við hann, ok verðr þá opt dregit til at miðla, svá at báðum skyli líka. Hitt er ok opt, at ek heit því, er ek em beðinn, því at ek vilda, at allir fœri fegnir frá mínum fundi. Sé ek hinn kost, ef ek vil hafa, sem þú gerir, at heita öllum illu, en engi heyri ek efndanna frýja. Sigurðr konungr sagði: Þat hefir verit mál manna, at ferð sú, er ek fór or landi, væri heldr höfðinglig, en þú sazt heima meðan, sem dóttir föður þíns. Eysteinn konungr svarar:

Nú greipt þú á kýlinu; eigi mynda ek þessa rœðu vekja, ef ek kynna hér engu svara; nærr þótti mér hinu, at ek gerða þik heiman sem systur mína, áðr þú yrðir búinn til ferðar. Sigurðr konungr sagði: Heyrt muntu hafa þat, at ek átta orrostur mjök margar í Serklandi, er þú munt heyrt hafa getit, ok fékk ek í öllum sigr, ok margskonar gersimar, þær er eigi hafa fyrr slíkar komit hingat til lands; þótta ek þar mest verðr, er ek fann göfgasta menn, en ek hygg, at eigi hafir þú enn hleypt heimdreganum. Eysteinn konungr sagði: Spurt hefi ek þat, at þú áttir orrostur nökkurar utanlands, en nytsamligra var þat landi váru, er ek gerða meðan; ek reista fim kirkjur af grundvelli, ok gerða ek höfn við Agðanes, er áðr var øræfi, ok hvers manns för, þá er ferr norðr eða suðr með landi; ek gerða ok stöpulinn í Sinhólmssundi, ok höllina í Björgyn, meðan þú brytjaðir blámenn fyrir fjándann á Serklandi, ætla ek þat lítit gagn ríki váru. Sigurðr konungr sagði: Fór ek í ferð þessi lengst út til Jórdanar, ok lögðumst ek yfir ána; en út á bakkanum er kjarr nökkut, en þar á kjarrinu reið ek knút, ok mælta ek svá fyrir, at þú skyldir leysa, bróðir! eða hafa elligar þvílíkan formála, sem þar var á lagðr. Eysteinn konungr sagði: Eigi mun ek leysa þann knút, er þú reitt mér, en ríða mátta ek þér þann knút, er miklu síðr féngir þú leyst, þá er þú sigldir einskipa í her minn, þá er þú komt í land. Eptir þat þögnuðu þeir báðir, ok var hvártveggi reiðr.

Fleiri hlutir urðu þeir í skiptum þeira brœðra, er þat fannst á, at hvárr dró sik fram ok sitt mál, ok vildi hvárr vera öðrum meiri, en hélzt þó friðr milli þeira, meðan þeir lifðu.

Frá vanheilsu Sigurðar konungs.

26. (25). Sigurðr konungr var á Upplöndum at veizlu nökkurri, en þar váru laugar gervar. En er konungr var í laug, ok var tjaldat yfir kerit, þá þótti honum renna fiskr

í lauginni hjá sér, ok þá sló á hann hlátri svá miklum, at þar fylgði staðleysi, ok kom þat síðan mjök optliga at honum. Ragnhildi, dóttur Magnús konungs berfœtts, giptu þeir brœðr hennar Haraldi kesju, hann var son Eiríks góða Danakonungs, váru synir þeira Magnús, Ólafr, Knútr, Haraldr.

Andlát Eysteins konungs.

27. (26). Eysteinn konungr lét gera skip mikit í Niðarósi, þat var gert at vexti ok með hætti eptir því, sem Ormr hinn langi hafði verit, er Ólafr konungr Tryggvason hafði gera látit; var þar ok drekahöfuð á fram, en krókr á aptr, ok hvártveggja gullbúit. Skip var borðmikit, en stafnarnir þóttu nökkuru minni en bezt bæri. Hann lét ok gera þar í Niðarósi naust bæði svá stór, at afrek var í, ok ger með hinum beztum föngum ok smíðuð ágæta vel. Eysteinn konungr var á veizlu á Stim á Hústöðum, hann fékk þar bráða sótt, þá er hann leiddi til bana. Hann andaðist 4 Kalendas Septembris, ok var lík hans flutt norðr til kaupangs, ok er hann þar jarðaðr í Kristskirkju, ok er þat mál manna, at yfir enskis manns líki hafi svá margr maðr í Noregi jafnhryggr staðit sem Eysteins konungs, síðan er andaðr var Magnús konungr, son Ólafs hins helga konungs. Eysteinn var konungr 20 vetr at Noregi; en eptir andlát Eysteins konungs var Sigurðr einn konungr í landi, meðan hann lifði.

Kristnuð Smálönd.

28. (27). Nikolás Danakonungr, son Sveins Úlfssonar, fékk síðan Margrétar, dóttur Inga, er fyrr hafði átt Magnús konungr berfœttr, ok hétu synir þeira Nikolás ok Magnús hinn sterki. Nikolás konungr sendi orð Sigurði konungi Jórsalafara, ok bað hann veita sér lið ok styrk allan af sínu ríki, at fara með Nikolási konungi austr fyrir Svíaveldi til Smálanda, ok kristna þar fólk, því at þeir er þar

bygðu, héldu ekki kristni, þó at sumir hefði við skírn tekit. Var í þann tíma víða í Svíaveldi mart fólk heiðit, ok mart illa kristit, því at þá váru nökkurir þeir konungar, er kristni köstuðu ok héldu upp blótum, svá sem gerði Blótsveinn, eða síðan Eiríkr hinn ársæli. Sigurðr konungr hét ferð sinni, ok gerðu konungar stefnulag sitt í Eyrarsundi. Síðan bauð Sigurðr konungr almenningi út af öllum Noregi, bæði at liði ok at skipum. En er saman kom herr sá, þá hafði hann vel þrjú hundruð skipa. Nikolás konungr kom fyrr miklu til stefnunnar, ok beið þar lengi, þá kurruðu Danir illa, ok sögðu at Norðmenn mundu ekki koma. Síðan rufu þeir leiðangrinn, fór konungr í brott ok allr herrinn. Síðan kom Sigurðr konungr þar, ok líkaði honum illa; héldu þó austr í Svimrarós, ok áttu þar húsþing, ok talaði Sigurðr konungr um lausyrði Nikolás konungs, ok kom þat ásamt, at þeir skyldu nökkut hervirki gera í landi hans fyrir þessar sakir. Þá tóku þeir upp þorp þat, er heitir Tumaþorp, er skamt liggr frá Lundi, ok héldu síðan austr til kaupbœjar þess, er heitir Kalmarnar, ok herjuðu þar, ok svá á Smálöndum, ok lögðu vistagjald á Smálönd, 15 hundruð nauta, ok tóku Smálendingar við kristni. Síðan vendir Sigurðr konungr aptr herinum, ok kom í sitt ríki með mörgum stórgersimum ok fjárhlutum, er hann hafði aflat í þeiri ferð, ok var þessi leiðangr kallaðr Kalmarna leiðangr. Þat var sumri fyrr en myrkr hit mikla. Þenna einn leiðangr reri Sigurðr konungr, meðan hann var konungr.

Frá Þórarni stuttfeld.

29. (28). Þat barst at eitt sinn, er Sigurðr konungr gékk frá skytningi ok til aptansöngs, ok váru menn druknir ok kátir mjök, þeir sátu úti fyrir kirkjunni ok sungu aptansönginn, varð söngrinn úgreiðr, þá mælti konungr: Hvat karla er þat, er þar er hjá kirkju í feldi einum? Þeir kváðust eigi þat vita. Konungr mælti:

Villir hann vísdóm allan,
veldr því karl í feldinum.

Karl gengr fram ok mælti:

Hykk at hér megi þekkja
heldr í stuttum feldi
oss, en ek læt þessa
úprýði mér hlýða.
Værir mildr ef mæra
mik vildir þú skikkju,
hvat hefi ek heldr en tötra,
hildingr! muni vildri.

Konungr mælti: Kom til mín á morni, þar sem ek drekk. Líðr nú af nóttin. Um morgininn ferr Íslendingr, er síðan var kallaðr Þórarinn stuttfeldr, til drykkjustofunnar, en maðr stóð úti fyrir stofunni, ok hafði horn í hendi ok mælti: Íslendingr! þat mælti konungr, at þú skyldir yrkja vísu, áðr þú gengr inn, ef þú vildir þiggja nökkura vingjöf af honum, ok kveða um þann mann, er heitir Hákon Serksson. er kallaðr er mörstrútr, ok geta þess í vísunni. Þessi maðr, er við hann rœddi, hét Árni fjöruskeifr. Síðan ganga þeir inn, ok gengr Þórarinn fyrir konung ok kvað vísu:

Þú vændir mér, þrœnda
þengill! ef ek stef fénga
frænda Serks, at fundi,
fólkrakkr, gefa nakkvat.
Lézt þú at Hákon héti,
hildingr hinn fémildi!
enn samir mér at minnask,
mörstrútr, á þat görva.

Konungr mælti: Þat sagða ek aldri, ok muntu vera spottaðr, ok er þat ráð, at Hákon skapi þér víti fyrir, ok far í sveit hans. Hákon mælti: Vel skal hann kominn með oss, ok sé ek, hvaðan þetta er at komit. Ok setr Íslending millum þeira, ok váru þeir nú allkátir. Þá er á leið daginn, ok nökkut tók at fá á þá drykkrinn, þá mælti Hákon: Þykkist þú nökkut, Íslendingr! bótþarfa eiga mér, eða þótti þér eigi heldr sett vélræði fyrir þik? Hann svarar: Víst þykkjumst ek þér bœta eiga. Hákon svarar: Þá munu vit sáttir, ef þú yrkir aðra vísu um Árna. Hann kvezt þess albúinn. Ganga síðan yfir, þar sem Árni sat, ok kvað hann vísu:

Fullvíða hefir frœðum
Fjöruskeifr á her veifat
lystr ok leiri kastat
lastsamr ara hins gamla.

Ok vantu eina kráku
orðvandr á Serklandi,
skeifr bartu Högna húfu
hræddr, varliga brædda.

Árni hljóp upp þegar, ok brá sverði ok vildi ráða til hans. Hákon mælti, at hann skyldi hætta, ok kvað hann á þat mega minnast, at hann mundi lægra hlut bera, ef þeir ættist við. Síðan gékk Þórarinn fyrir konung, ok segir, at hann hefir drápu ort um hann, ok bað hann hlýða; ok þat veitti konungr honum, ok er þat kölluð Stuttfeldar drápa. Þá spyrr konungr, hvat hann vill ráðs síns, en hann kvezt hafa ætlat suðr at ganga til Rúms. Þá fékk konungr honum fé mikit, ok bað hann sín vitja, er hann kvæmi aptr, ok kvezt þá mundu gera sóma hans.

Frá Sigurði konungi ok Óttari birting.

30. (29). Þat er frásagt einn hátíðardag Hvítsunnudag, at Sigurðr konungr sat með miklu fjölmenni ok mörgum vinum sínum, ok þá er hann kom í hásæti sitt, sá menn at hann sat með miklu vanmegni ok þungu bragði, váru margir hræddir um, hvern veg reiða mundi. Konungr leit á lýðinn, ok örgaði augunum ok sá umhverfis sik á pallana, ok tók þá bók hina dýru, er hann hafði haft í land; hon var öll gullstöfum ritin, ok eigi hafði meiri gersimi komit í land í einni bók. Dróttning sat þá hjá honum. Þá mælti Sigurðr konungr: Mart kann skipast, segir hann, á mannsævinni. Ek átta 2 hluti, þá er mér þóttu beztir, er ek kom í land; þat var bók sjá hérna ok dróttningin, en nú þykki mér hvárr öðrum verri; þat á ek svá í eigunni, at mér þykkir verst allra hluta. Dróttning fiðr eigi hvernug hon er, því at geitarhorn stendr or höfði henni, ok því betri sem mér þótti hon, því öllu verri þykki mér hon nú. Þá kastaði hann bókinni á eldinn fram, er gerr var, en laust dróttningina kinnhest. Hon grét konungs mein meirr en sinn harm. Sá maðr stóð fyrir konunginum, er

hét Óttarr birtingr, bóndason ok kertisveinn, skyldi þá þjóna, svartr á hárslit, lítill ok vaskligr, døkklitaðr ok kurteiss. Hann hleypr til ok tekr bókina, er konungr hafði kastat á eldinn, ok hélt á ok mælti: Úlíkir dagar váru þeir, herra! er þér sigldut með prýði ok fegrð at Noregi, ok fögnuðu því allir vinir yðrir ok runnu í mót þér, ok játtuðu þér at konungi með hinni mestu vegsemd, en þessir; en nú eru komnir til þín vinir þínir margir á þessum degi, ok megu eigi kátir vera fyrir þínum harmi ok vanmegni; ger svá vel, hinn góði konungr! þigg þetta heilræði, fyrst gleð dróttningina, er þú hefir mikit afgert við, ok alla síðan út í frá vini þína. Þá sagði Sigurðr konungr: Hvat muntu kenna mér ráð, hinn herviligsti kotkarlsson ok hinnar minstu ættar. Ok hljóp upp síðan, ok brá sverði, ok lét sem hann mundi höggva hann. Hann stóð réttr, ok brást engan veg við. En konungr brá þá flötu sverðinu, er ofan kom at höfðinu. En fyrst reiddi hann báðum höndum, sletti síðan flötu á síðu honum. Síðan þagnaði hann, ok settist niðr í hásætit; þá þögnuðu ok allir menninir. Þá litaðist konungr um, ok hógligar en hit fyrra sinn, ok mælti síðan: Seint má reyna mennina, hvílíkir eru, segir konungr; hér sátu vinir mínir, lendir menn ok stallarar, skutilsveinar ok allir hinir beztu menn í landinu, ok varð engum jafnvel til mín sem þessum, er yðr mun þykkja lítils verðr hjá yðr, hann unni mér nú mest, ok var þat Óttarr birtingr, af því at ek kom hér inn œrr maðr, ok vildag spilla gersimi minni, hann bœtti þat með mér, ok annarri hendi hræddist hann eigi banann; talaði síðan fagrt erendi, stilti svá orðunum, at mér yrði at virðing, en eigi taldi hann þá hlutina, er minn harmr aukaðist við, þat feldi hann alt niðr, er þó mátti með sönnu rœða; en svá var þó skörulig hans rœða, at engi var svá vitr maðr hjá, at snjallara mundi mæla. En síðan hljóp ek upp ørvita, ok lét ek sem ek munda höggva hann, en hann var svá fullhugi, sem engi ótti væri um at vera; en þá er ek

sá þat, lét ek þetta verk fyrirfarast, svá úmakligr sem hann var. Nú skulu þér, vinir minir! vita, hverju ek mun launa honum; hann er áðr kertisveinn, nú skal hann vera lendr maðr minn, ok mun þat þó fylgja, er eigi mun minna vera, at hann mun merkiligastr maðr vera af stundu lendra manna minna. Gakk nú í sæti hjá lendum mönnum ok þjóna eigi lengr. Hann gerðist síðan hinn merkiligsti maðr í Noregi af mörgum góðum hlutum ok dýrligum.

Draumr Sigurðar konungs.

31. (30). Sigurðr konungr var eitthvert sinn á veizlu at búi sínu einu. En um morgininn þá er konungr var klæddr, var hann fámálugr ok úkátr, ok hræddust vinir hans, at þá mundi enn at honum komit vanstillit. En ármaðrinn var vitr maðr ok djarfr ok krafði konung máls, ok spurði, ef hann hefði nökkut tíðinda spurt, þat er svá væri mikit, at honum stœði fyrir gleði, eða væri þat, at veizlan hugnaði honum eigi vel, eða nökkurir þeir hlutir, er menn mætti ráða bœtr á. Sigurðr konungr sagði, at engi hlutr héldi þar til, sá er hann rœddi um, en þat heldr til, segir hann, at ek hugsa draum þann, er fyrir mik bar í nótt. Herra! segir hann, góðr draumr skyldi sá vera, en heyra vildim vér gjarna. Konungr mælti: Ek þóttumst hér á Jaðri vera úti staddr, ok sá ek út í haf, ok leit ek þar sorta mikinn, ok var för í, ok er nálgaðist hingat, þá sýndist mér, sem þat væri mikit tré eitt, ok óðu limarnar uppi, en rœtrnar í sjá. En er tréit kom at landi, þá braut þat, ok rak í brott, dreifðist víða um landit, bæði um meginland ok úteyjar, sker ok strandir; ok þá gaf mér sýn, svá at ek þóttumst sjá um allan Noreg hit ytra með sjá, ok sá ek í hverja vík at rekin váru brot af þessu tré, ok váru flest smá, en sum stœrri. Þá svaraði ármaðrinn: Þat er líkast um þenna draum, at þér sjálfir munut bezt skipa, ok vildim vér gjarna heyra, at þér réðit. Þá mælti konungr: Þat þykki mér líkast, at

vera muni fyrir tilkvámu nökkurs manns í land þetta, ok mun hann hér staðfestast, ok hans afspringi mun víða dreifast um land þetta ok vera mjök misstórt.

Frá Áslákí hana.

32. (31). Svá bar at eitt sinn, er Sigurðr konungr sat með mörgum góðum mönnum ok göfgum í stríðum hug, var þat frjákveld eitt, at dróttsetinn spurði, hvat til matar skyldi búa. Konungr svarar: Hvat nema slátr. En svá var mikil ógn at honum, at engi þorði at mæla í móti honum. Váru nú allir úkátir. Bjoggust menn nú til borða, kómu inn sendingar, heitt slátr, ok váru allir menn hljóðir ok hörmuðu konungs mein. En áðr en matrinn væri signdr, þá tók sá maðr til orða, er hét Áslákr hani; hann hafði verit með Sigurði konungi í útferðinni, ekki var han ættstórr maðr, hvatr ok lítill vexti; ok er hann sá, at engi maðr mundi svara konunginum, þá mælti hann: Herra! sagði hann, hvat rýkr á diskinum fyrir yðr? Konungr svarar: Hvat vildir þú, Aslákr hani! eða hvat sýnist þér? Hann svarar: Þat sýnist mér, sem ek vilda eigi at væri, at slátr sé. Konungr mælti: En þótt svá sé, Áslákr hani! Hann svarar: Hörmuligt er slíkt at vita, at svá mjök skal missýnast þeim konungi, er svá mikinn sóma hefir fengit í veröldinni af ferð sinni; ok öðru hézt þú þá, er þú steigt or Jórdan, ok hafðir laugazt í því vatni, sem guð sjálfr, ok hafðir pálm í hendi ok kross á bringu, en þú mundir slátr eta á frjádag; ok ef smæri menn gerði slíkt, væri stórrefsinga fyrir vert; ok eigi er svá vel skipuð sveitin, sem líkligt væri, er engi verðr til nema ek einn lítill maðr um slíkt at tala. Konungr þagnaði, ok tók eigi til matarins, ok er á leið matmálit, bað konungr brott bera slátrdiskinn. Kom þá fram sá matr, er honum hæfði vel, ok tók konungr at kætast heldr, er á leið matmálit, ok drakk. Menn mæltu, at Áslákr mundi forða sér. Hann kvazt eigi mundu þat gera, veit ek eigi, hvat þat mun

tjóa, er þat sannast, at nú er gott at deyja, er ek hefi því fram komit, at firra konunginn glœp, en hann á heimilt at drepa mik. Ok um kveldit kallaði konungr á hann ok mælti: Hverr eggjaði þik, Áslákr hani! at mæla slíkum beryrðum við mik í mannfjölda? Herra! sagði hann, engi nema ek sjálfr. Konungr mælti: Vita muntu nú vilja, hvat þú munt fyrir hafa þína dirfð, eða hvers þú þykkist verðr? Hann svarar: Viltu vel launa, herra! þá em ek feginn, en ef öðruvís verðr, þá er þat þitt. Þá mælti konungr: Þú munt minni laun fyrir hafa en makligt er; ek mun gefa þér þrjú bú; en þann veg skipti þá til, sem úlíkligra mátti þykkja, er þú firðir mik miklu úhappi, heldr en lendir menn, er ek átta mikit gott at. Lauk svá þessu máli.

Kona leidd jólaaptan til konungs.

33. (32). Svá bar at eitt sinn jólakveld, er konungr sat í höllinni ok borð váru framsett, þá mælti konungr: Fái mér slátr. Herra! sögðu þeir, eigi er þat siðr í Noregi at eta slátr jólakveld. Hann svarar: Er þat eigi siðr, þann sið vil ek hafa. Þeir koma ok höfðu hnísu. Konungr stangaði í knífinum, ok tók eigi til. Þá mælti konungr: Fái mér konu inn í höllina. Þeir kómu þar ok höfðu konu með sér, sú hafði sítt faldat. Konungr tók hendinni til höfuðs henni, ok leit á ok mælti: Úsællig kona er þetta, ok ekki svá, at eigi megi sœma við slíkt. Síðan leit hann á höndina ok mælti: Úfögr hönd ok eigi vel vaxin, en þó verðr at sœma við. Þá bað hann, at hon rétti fram fótinn; leit hann á ok mælti: Ferligr fótr ok mikill mjök, en ekki má gaum at því gefa, sœma verðr við slíkt. Þá bað hann, at þeir skyldu leggja upp kyrtilinn, ok sá hann nú legginn, ok mælti svá: Sví verði þínum legg, er bæði er blár ok digr, ok muntu vera púta ein, ok bað hana út fœra: ok vil ek ekki hafa hana.

Haraldr gilli kom í land.

34. (33). Hallkell húkr, son Jóns smjörbalta, var

lendr maðr á Mœri, hann fór vestr um haf, ok alt til Suðreyja, þar kom til fundar við hann utan af Írlandi sá maðr, er hét Gillikristr, ok sagðist vera son Magnús konungs berfœtts; móðir hans fylgði honum ok sagði, at hann hét Haraldr öðru nafni. Hallkell tók við þessum mönnum ok flutti með sér til Noregs, ok fór þegar á fund Sigurðar konungs með Haraldi ok móður hans. Þau báru fram sitt erendi fyrir konungi. Sigurðr konungr rœddi þetta mál fyrir höfðingjum, at hverr legði til eptir sínu skaplyndi, en allir báðu hann sjálfan fyrir ráða. Þá lét Sigurðr konungr kalla fyrir sik Harald, ok sagði honum svá, at hann vill eigi synja Haraldi, at hann fremi skírslu til faðernis sér, með því at hann vill þat vera láta í festu, þó at honum berist þat faðerni, er hann segir, at Haraldr skal eigi beiðast konungdóms, meðan Sigurðr konungr eða Magnús konungsson lifir, ok fóru þessar festur fram með svardögum. Sigurðr konungr sagði, at Haraldr skyldi troða slár til faðernis sér, en sú skírsla þótti heldr frek, því at hann skyldi þá skírslu fremja til faðernis en eigi til konungdóms, hann hafði áðr því fyrirsvarit. En Haraldr játtaði þessu. Hann fastaði til járns, ok var sú skírsla ger, er mest hefir verit ger í Noregi, at 9 plógjárn glóandi váru niðr lögð, ok gékk Haraldr þar eptir berum fótum, ok leiddu hann byskupar tveir. Ok þrimr dögum síðar var skírslan reynd, váru þá fœtr hans úbrunnir. Eptir þat tók Sigurðr konungr vel við frændsemi Haralds; en Magnús son hans úþokkaðist mjök við hann, ok margir höfðingjar sneru eptir honum. Sigurðr konungr treystist svá vinsæld sinni við alt landsfólk, at hann beiddist þess, at allir skyldu þat sverja, at Magnús son Sigurðar konungs skyldi vera konungr eptir hann, ok fékk hann þá svardaga af öllu landsfólki.

Frá veðjan Haralds ok Magnús.

35. (34). Haraldr gilli var maðr hár ok grannvaxinn, hálslangr, heldr langleitr, svarteygr, dökkhárr, skjótligr ok

fráligr, ok hafði mjök búnað írskan, stuttklæddr ok léttklæddr; stirt var honum norrœnt mál, ok kylfði mjök til orðanna, ok höfðu margir menn þat mjök at spotti. Haraldr sat í drykkju eitt sinn ok talaði við annan mann, sagði hann vestan af Írlandi, var þat í rœðu hans, at þeir menn váru á Írlandi, at svá váru fóthvatir, at engi hestr tók þá á skeiði. Magnús konungsson heyrði þetta ok mælti: Nú lýgr hann enn, sem hann er vanr. Haraldr svarar: Satt er þetta, segir hann, at þeir menn munu finnast á Írlandi, at engi hestr í Noregi mun hlaupa um þá. Rœddu þeir um nökkurum orðum, þeir váru báðir druknir. Þá mælti Magnús: Hér skaltu veðja fyrir höfði þínu, ef þú renn eigi jafnhart sem ek ríð hesti mínum, en ek mun leggja í móti gullhring minn. Haraldr svarar: Ek segi ekki þat, at ek renna svá hart, finna mun ek þá menn á Írlandi, at svá munu renna, ok má ek veðja um þat. Magnús konungsson svarar: Ekki mun ek fara til Írlands, hér skulum vit veðja, ok ekki þar. Haraldr gékk þá at sofa, ok vildi ekki fleira við hann eiga. Þetta var í Osló. En eptir um morgininn, þá er lokit var formessu, reið Magnús upp í götur, hann gerði orð Haraldi at koma þannug. En er hann kom, var hann svá búinn; hafði skyrtu ok ilbandabrœkr, stuttan möttul, hött írskan á höfði, spjótskapt í hendi. Magnús markaði skeiðit. Haraldr mælti: Oflangt ætlar þú skeiðit. Magnús ætlaði þegar miklu lengra, ok sagði at þó var ofskamt. Mart var manna hjá. Þá tóku þeir skeið fram, ok fylgði Haraldr jafnan bœginum. En er þeir kómu til skeiðsenda, mælti Magnús: Þú heldr í gagntak, ok dró hestrinn þik. Magnús hafði gauzkan hest allskjótan. Þeir tóku þá annat skeið aptr, rann þá Haraldr alt skeið fyrir hestinum. En er þeir kómu til skeiðsenda, þá spurði Haraldr: Hélt ek nú í gagntakit? Magnús svarar: Nú tóktu fyrri til. Þá lét Magnús blása hestinn um hríð; en er hann var búinn, þá keyrir hann sporum hestinn, ok kom hann skjótt á hlaup. Haraldr stóð þá

kyrr. Þá leit Magnús aptr ok kallaði: Renn nú, segir hann. Þá hljóp Haraldr skjótt fram um hestinn, ok langt frá fram, ok svá til skeiðsenda; kom hann svá miklu fyrr, at hann lagðist niðr, ok spratt upp ok heilsaði Magnúsi, er hann kom. Síðan fóru þeir heim til bœjar. En Sigurðr konungr hafði verit meðan at messu, ok vissi hann þetta eigi, fyrr en eptir mat um daginn. Þá mælti hann reiðuliga til Magnús: Þér kallit Harald heimskan, en mér þykkir þú fól, ekki kantu utanlands siðu manna; vissir þú þat eigi fyrr, at utanlands menn temja sik við aðrar íþróttir, en at kýla drykk eða gera sik œran ok úfœran, ok vita þá ekki til manns; fá Haraldi hring sinn, ok apa hann aldri síðan, meðan mitt höfuð er fyrir ofan mold.

Frá sundfœri.

36. (35). Þá er Sigurðr konungr var eitt sinn úti á skipum, ok lágu þeir í höfn, ok kaupskip nökkut hjá þeim Íslandsfar. Haraldr gilli var í fyrirrúmi á konungsskipi, en næst honum fram frá lá Sveinn Rimhildarson, hann var son Knúts Sveinssonar af Jaðri. Sigurðr Sigurðarson var lendr maðr ágætr, hann stýrði þar skipi. Þat var einn fagran veðrdag, var heitt skin, fóru menn á sund margir, bæði af langskipum ok af kaupskipinu. Íslenzkr maðr einn, sá er á sundi var, hendi gaman at því, at fœra niðr þá menn, er verr váru syndir. Menn hlógu at því. Sigurðr konungr sá þat ok heyrði; síðan kastaði hann af sér klæðum ok hleypr á sundit, ok lagðist at Íslendingi, grípr hann ok fœrði í kaf, ok hélt niðri; ok þegar annat sinn, er Íslendingr kom upp, fœrði konungr hann niðr, ok hvert sinn eptir annat. Þá mælti Sigurðr Sigurðarson: Skulu vér konung láta deyða manninn? Maðr sagði, at engi var allfúss til at fara. Sigurðr mælti: Verða mundi maðr til, ef Dagr Eilífsson væri hér. Sigurðr hljóp síðan fyrir borð, ok svam til konungs, tók til hans ok mælti: Týn eigi manninum, herra! sjá nú allir, at þú ert miklu

betr syndr. Konungr mælti: Lát mik lausan, Sigurðr! ek skal bana honum, hann vill kefja menn vára. Sigurðr svarar: Vit skulum nú leika fyrst, en þú, Íslendingr! leita til lands. Hann gerði svá. En konungr lét Sigurð lausan ok svam til skips síns, svá fór ok Sigurðr. En konungr mælti, bað Sigurð eigi verða svá djarfan at koma í augsýn sér. Þat var sagt Sigurði, ok gékk hann upp á land.

Frá Haraldi ok Sveini Rimhildarsyni.

37. (36). Um kveldit þá er menn fóru at sofa, léku sumir menn uppi á landi. Haraldr var í leikinum, en bað svein sinn fara út á skip ok búa hvílu sína, ok bíða sín þar. Sveinninn gerði svá. Konungr var sofa farinn. En er sveininum þótti lengjast, þá lagðist hann upp í rúmit Haralds. Sveinn Rimhildarson mælti: Skömm mikil er at fara til þess heiman frá búum sínum dugandum mönnum, at draga hér knapa upp jafnhátt sér. Sveinninn svarar, segir at Haraldr vísaði honum þangat. Sveinn Rimhildarson mælti: Oss þykkir engi ofgœða kostr í, at Haraldr liggi hér, þótt hann dragi eigi hér þræla upp eða stafkarla. Ok grípr hann upp riðvöl ok laust sveininn í höfuðit, svá at blóð féll um hann. Sveinninn hljóp þegar upp á land, ok segir Haraldi, hvat í var orðit. Haraldr gékk þegar á skip upp ok aptr í fyrirrúmit, hann hjó með handøxi til Sveins, ok veitti honum sár mikit á hendi. Gékk Haraldr þegar á land upp. Sveinn hljóp upp á land eptir honum, drifu þá til frændr Sveins ok tóku Harald höndum, ok ætluðu at hengja hann. En er þeir bjoggu þar um, þá gékk Sigurðr Sigurðarson út á skip Sigurðar konungs, ok vakti hann. En er konungr brá augum í sundr ok kendi Sigurð, mælti hann: Fyrir þetta sama skaltu deyja, er þú komt í augsýn mér, því at ek bannaða þér þat. Ok hljóp konungr upp. Sigurðr mælti: Kostr er þér þess, konungr! þegar þú vilt, en aðrar sýslur eru

nú fyrst skyldri, far sem skjótast máttu upp á land, ok hjálp Haraldi brœðr þínum, Rygir vilja nú hengja hann. Þá mælti konungr: Guð gæti nú til, Sigurðr! kalla nú lúðrsveininn, lát blása liðinu upp eptir mér. Konungr hljóp upp á land, en allir er hann kendu, fylgðu honum, ok þar til er gálginn var búinn. Tók hann þegar Harald til sín, en alt fólk þusti þegar til konungs með alvæpni, er lúðr hafði við kveðit. Þá sagði konungr, at Sveinn ok allir hans félagar skyldu útlagir fara. En við bœn allra manna fékkst þat af konungi, at þeir skyldu hafa landsvist ok eignir sínar, en sárit bótalaust. Þá spurði Sigurðr Sigurðarson, ef konungr vildi, at hann fœri þá í brott. Þat vil ek eigi, sagði konungr, aldri má ek þín án vera.

Jartegnir Ólafs konungs við tunguskorinn mann.

38. (37). Kolbeinn hét maðr ungr ok fátœkr, en Þóra móðir Sigurðar konungs Jórsalafara lét skera tungu or höfði honum, ok var til þess eigi meiri sök, en sá hinn ungi maðr Kolbeinn hafði eitt stykki haft af diski konungsmóður, ok sagði, at steikari hafði gefit honum, en hann þorði eigi við at ganga fyrir henni. Síðan fór sá maðr mállauss langa hríð. Þess getr Einarr Skúlasoní í Ólafsdrápu:

Göfug lét Hörn or höfði
hvítings um sök litla
auðar aumum beiði
ungs manns skera tungu.
Þann sám vér er várum
válaust numinn máli
hoddbrjót, þar er heitir
Hlíð, fám vikum síðar.

Hann sótti síðan til Þrándheims ok til Niðaróss, ok vakti at Kristskirkju. En um óttusöng Ólafs vökudag hinn síðara, þá sofnaði hann, ok þóttist sjá Ólaf hinn helga koma til sín ok taka hendi sinni í stúfinn tungunnar ok heimta. En er hann vaknaði, þá var hann heill ok þakkaði várum dróttni feginsamliga ok Ólafi konungi, er hann hafði heilsu ok miskunn af þegit; hafði farit þagat áðr

máillauss, ok sótti hans heilagt skrín, en þaðan fór hann heill ok skorinorðr.

Jartegnir Ólafs konungs við hertekinn mann.

39. (38). Ungan mann nökkurn danskan at eðli tóku heiðnir menn, ok fluttu til Vindlands, ok höfðu þar í böndum með öðrum herteknum mönnum. Nú var hann um daga í járni einn saman varðveizlulauss, en um nætr þá var sonr bónda í fjötri með honum, at hann hljópist eigi frá honum. En sá aumi maðr beið aldri svefn né ró fyrir harms sakir ok sorga; hugleiddi marga vega, hvat til hjálpar væri, kvíddi mjök ánauð, ok hræddist bæði sult ok píslir, ok vænti engrar aptrlausnar af frændum sínum, fyrir því at þeir höfðu tvisvar áðr leystan hann af heiðnum löndum með fjárhlut, ok þóttist hann því vita, at þeim mundi þá þykkja bæði mikit fyrir því ok kostnaðarsamt, at ganga undir hit þriðja sinn. Vel hefir sá maðr, er eigi bíðr slíkt ilt þessa heims, er hann þóttist þá beðit hafa. Nú gerðist honum engi annarr til, en hlaupast í brott ok komast undan, ef þess verðr auðit. Því næst ræðr hann til á náttarþeli, ok drepr son bónda, høggr af honum fótinn, ok stefnir svá til skógar með fjötri undan. En um morgininn eptir er lýsti, þá verða þeir varir við, ok fara eptir honum með hundum tveim, er því váru vanir, at spyrja þá upp, er undan hljópust, finna hann í skógi, þar sem hann lá ok leyndist fyrir þeim. Nú taka þeir hann höndum, ok berja ok beysta, ok leika allskonar illa. Síðan draga þeir hann heim, ljá honum lífs at hváru nauðula, ok engrar annarrar miskunnar; draga hann til písla, ok settu hann þegar í myrkvastofu, þar er fyrir váru áðr inni 16 allir kristnir menn; bundu hann þar bæði járnum ok öðrum böndum, sem fastast máttu þeir. Svá þótti honum vesöld ok píslir þær, er fyrr hafði hann haft, sem þat væri skuggi nökkurr þess alls hins illa, er þá hafði hann. Engi maðr sá hann augum í þessi prísund, sá er honum bæði miskunn-

ar; engum manni þótti aumligt um þann vesaling, nema kristnum mönnum, er þar lágu bundnir með honum, þeir hörmuðu ok grétu hans mein ok sína nauð ok úgæfu. Ok um dag nökkurn lögðu þeir ráð fyrir hann, báðu, at hann hétist hinum helga Ólafi konungi, ok gæfist til embættismanns í hans dýrðarhúsi, ef hann kœmist með guðs miskunn ok hans bœnum or þeiri prísund. Nú játtaði hann því feginn, ok gafst þegar til þess staðar, sem þeir báðu hann. Nóttina eptir þá þóttist hann sjá í svefni mann einn ekki hávan standa þar hit næsta sér ok mæla við sik á þá leið: Heyrðu, hinn aumi maðr! segir hann, hví rístu eigi upp? Hann svarar: Lávarðr minn! hvat manna ertu? Hann sagði: Ek em Ólafr konungr, er þú kallaðir á. Óhó! lávarðr minn góðr! segir hann, ek vilda feginn upp rísa, ef ek mætta, en ek ligg járnum bundinn, ok þó í fjötri, með þeim mönnum, er hér sitja bundnir. Síðan heitr hann á hann, ok kveðr svá at orðum: Stattu upp skjótt, ok æðrast ekki um, víst ertu nú lauss. Því næst vaknaði hann, ok sagði þá sínum félögum, hvat fyrir hann hafði borit. Síðan báðu þeir hann upp standa, ok freista ef satt væri. Upp stendr hann, ok kendi, at hann var lauss. Nú sögðu félagar hans aðrir, ok kváðu þat honum fyrir ekki koma mundu, því at hurð var læst utan ok innan. Þá lagði orð til gamall maðr, er þar sat meinliga haldinn, ok bað hann eigi tortryggva þessa manns miskunn, er hann hafði lausn af fengit, ok svá, at því mun hann jartegn við þik gert hafa, at þú skulir hans miskunnar njóta, ok héðan lauss verða, en eigi þér til meiri vesaldar ok písla; nú lát við fimt, segir hann, ok leita dura, ok ef þú mátt út komast, þá ertu hólpinn. Svá gerði hann, fiðr dyrnar þegar opnar, støkkr út jafnskjótt ok brott í skóginn. Þegar þeir urðu varir þessa, þá slógu þeir hundum sínum ok fóru eptir sem skyndiligast, en hann liggr ok leynist, ok sér gerla vesall karl, hvar þeir fara eptir honum. Nú villast hundar þegar farsins, er þeir liðu at honum, en

þeim öllum viltist sýnin, svá at engi maðr mátti finna hann, ok lá hann þar fyrir fótum þeim. Vendu þeir þá heim aptr þaðan, ok veinuðu mjök ok hörmuðu, er þeir máttu eigi fá staðit hann. Ólafr konungr lét honum ekki tortíma, er hann var til skógar kominn, gaf honum heyrn ok heilsu alla, er þeir höfðu áðr barit höfuð alt á honum ok knosat, til þess er hann deyfði. Því næst komst hann á skip með kristnum mönnum tveim, þeim er lengi höfðu þar verit píndir, ok neyttu þá allir þess farskostar sem ákafast, ok fluttust þá áleiðis af þeim hlaupstigi. Síðan sótti hann til þess helga manns húss, var þá heill orðinn ok herfœrr. Þá iðraðist hann sinna heita, gékk á orð sín við þann milda konung, ok hljópst þá brott um dag, ok kom at kveldi til bónda eins, þess er honum veitti herbergi fyrir guðs sakir. Síðan um nóttina er hann var í svefni, sá hann meyjar þrjár ganga til sín, fríðar ok fagrbúnar, ok ortu orða á hann þegar, ok börðu hann miklum ávítum, er hann skyldi svá djarfr gerast, at hlaupa frá þeim góða konungi, er honum hafði svá mikla miskunn veitt, fyrst er hann leysti hann or járnum ok allri prísund, ok firrast þann ljúfa lávarð, er hann hafði á hönd gengit. Því næst vaknaði hann felmsfullr, ok stóð upp þegar árdegis, ok sagði húsbúanda; en sá góði búandi lét hann engu öðru við koma, en venda heim aptr til þess helga staðar. Sá maðr ritaði at upphafi þessa jartegn, er sjálfr sá manninn, ok á honum járnastaðinn.

Sigurðr konungr fær Ceciliu.

40. (39). Þá er á leið ævi Sigurðar konungs, þá gerðist sú nýlunda um ráð hans, at hann vill láta eina dróttningina, en fá þeirar konu, er Cecilia hét, ríks manns dóttir; ætlar at fá at brúðlaupinu í Björgyn, lét búa til mikillar veizlu ok dýrligrar. En er þat spyrr Magni byskup, þá varð hann úkátr, ok einn dag gengr byskup til hallarinnar,

ok með honum prestr hans, er Sigurðr hét, er síðan var byskup í Björgyn; kómu at höllinni, ok biðr byskup konung út ganga, ok hann gerði svá, gékk út ok með brugðit sverð. Konungr fagnaði byskupi vel, ok býðr honum til drykkju með sér. Hann kvað annat erendit: er þat satt, herra! at þú ætlar at kvángast ok láta eina dróttningina? Konungr sagði: Satt er þat. Byskup tók þá at þrútna mjök, ok mælti: Hví sýnist yðr, herra! at gera þat í várri byskupssýslu, ok svívirðir guðs rétt ok helga kirkju ok konungdóm þinn; nú vil ek þat gera, sem ek em skyldr til, banna þér af guðs hálfu ok hins helga Ólafs konungs ok Petri postola, ok allra heilagra manna, þetta úráð. Ok meðan hann mælti, þá stóð hann réttr, ok sem hann rétti hálsinn, ef konungr reiddi ofan sverðit. En svá hefir Sigurðr síðan sagt, er síðar var byskup, at eigi þótti honum meiri himinn en kálfskinn, svá þótti honum konungrinn ógurligr. Síðan gékk konungrinn aptr inn í höllina, en byskup heim ok var svá kátr, at hvert barn kvaddi hann hlæjandi, ok lék við fingr sína. Þá mælti Sigurðr prestr: Þó eru þér nú kátir, herra! kemr yðr ekki þat í hug nú, at konungr mun leggja reiði á yðr, ok vænna at leita undan? Þá mælti byskup: Líkligra þykki mér þat, at hann mun eigi gera þat, en hverr væri dauðdaginn betri, en deyja fyrir heilaga kristni ok banna þat, er eigi er við sœmanda? nú em ek kátr, er ek hefi þat gert, er ek átta. Síðan var þyss í bœnum, ok bjoggust nú konungsmenn á brott með miklum kornum ok möltum ok hunangi. Heldr konungr síðan suðr í Stafangr, ok efnar þar til veizlu. Ok er byskup spyrr þat, sá er þar réð fyrir, hittir hann konung ok spyrr, ef þat er satt, at hann vill kvángast at lifandi dróttningunni. Konungr sagði, at svá er. Byskup svarar: Ef svá er, herra! þá megu þér sjá, hversu mjök þat er bannat hinum smærum mönnum; nú er eigi úlíkligt, at þér ætlit yðr heimilla, er meira hafit valdit, at láta yðr slíka hluti sóma, en þat er þó mjök í móti réttu; ok eigi

veit ek, hví þér vilit þat gera í várum byskupdómi, at vanvirða svá guðs boðorð ok heilaga kirkju ok várn byskupdóm. Nú munu þér vilja nökkura stóra hluti til leggja þessa staðar í fjárhlutum, ok bœta svá við guð ok við oss. Þá mælti konungr: Tak þar fé; furðu úlíkir urðu þér Magni byskup. Gékk konungr í brott, ok líkaði eigi betr við þann en við hinn, er forboðit lagði á. Síðan fékk hann þessar konu, ok unni mikit.

Efldr kaupstaðr í Konungahellu.

41. (40). Sigurðr konungr lét svá mjök efla kaupstaðinn í Konungahellu, at þá varð engi ríkari í Noregi, ok sat þar löngum til landsgæzlu. Hann lét húsa konungsgarð í kastalanum, hann lagði á öll heröð, þau er í nánd váru kaupstaðinum, ok svá bœjarmennina, at á hverjum 12 mánuðum skyldi hverr maðr 9 vetra gamall eða ellri bera til kastalans 5 vápnsteina eða aðra 5 staura, ok skyldi þá gera hvassa í annan enda, ok 5 alna háva. Þar í kastalanum lét Sigurðr konungr gera krosskirkju, hon var trékirkja ok mjök vönduð at efnum ok smíð. Þá er Sigurðr hafði verit konungr 24 vetr, var vígð krosskirkja. Þá lét konungr þar vera kross hinn helga ok marga aðra helga dóma. Sú var kölluð Kastalakirkja. Þar setti hann fyrir altari tabulu, er hann hafði gera látit í Grikklandi, hon var ger af eiri ok silfri, ok gylt fagrliga, sett smeltum ok gimsteinum. Þar var skrín, er Eiríkr eimuni Danakonungr hafði sent Sigurði konungi, ok plenarius ritinn gullstöfum, er Patriarki gaf Sigurði konungi.

Andlát Sigurðar konungs.

42. (41). Þrimr vetrum síðar en krosskirkja var vígð, fékk Sigurðr konungr sótt; þá var hann staddr í Osló. Hann andaðist þar einni nótt eptir Maríumessu um haustit;

hann var jarðaðr at Hallvarðskirkju, lagðr í steinvegginn utar frá kórinum hinum syðra megin. Magnús son Sigurðar konungs var þar þá í bœnum, tók hann þar þegar allar konungs féhirzlur, er Sigurðr konungr andaðist. Sigurðr var konungr yfir Noregi 27 vetr; hann var at aldri fertugr, ok var hans öld góð landsfólkinu, var þá bæði ár ok friðr.

SAGA MAGNÚS BLINDA OK HARALDS GILLA.

—— ——

Uppháf Magnús blinda ok Haralds gilla.

1. Magnús son Sigurðar konungs var tekinn til konungs í Osló yfir land alt, svá sem alþýða hafði svarit Sigurði konungi. Gerðust þá þegar margir menn honum handgengnir, ok svá lendir menn. Magnús var hverjum manni fríðari, er þá var í Noregi; hann var maðr skapstórr ok grimmr, atgervimaðr var hann mikill, en vinsæld föður hans heimti hann mest til alþýðu vináttu. Hann var drykkjumaðr mikill, fégjarn, úþýðr ok údæll. Haraldr gilli var maðr léttlátr, kátr ok leikinn, lítillátr, örr, svá at hann sparði ekki við vini sína, ráðþægr, svá at hann lét aðra ráða með sér öllu því er vildu. Slíkt alt dró honum til vinsælda ok orðlofs, þýddust hann þá margir ríkismenn, engum mun síðr en Magnús konung. Haraldr var þá í Túnsbergi, er hann spurði andlát Sigurðar konungs bróður síns. Átti hann þá þegar stefnur við vini sína, ok réðu þeir þat af, at eiga Haugaþing þar í bœnum. Á því þingi var Haraldr til konungs tekinn yfir hálft land, váru þá kallaðir þat nauðungareiðar, er hann hafði svarit föðurleifð sína af hendi sér. Tók Haraldr sér hirð ok gerði lenda menn, dróst honum brátt lið engum mun minna en Magnúsi konungi. Fóru þá menn í milli þeira, ok stóð svá sjau nætr. En fyrir því at Magnús konungr fékk lið miklu minna, þá sá hann engan annan sinn kost en skipta landi við Harald. Var þá svá skipt, at hálft ríki skyldi hvárr þeira hafa við annan, þat er Sigurðr konungr hafði haft. En skip ok borðbúnað ok gersimar, ok alt lausafé, þat er

Sigurðr konungr hafði átt, hafði Magnús konungr, ok undi hann þó verr sínum hluta. Ok réðu þó landi nökkura hríð í friði, ok hugðu þó mjök sér hvárir. Haraldr konungr gat son, er Sigurðr hét, við Þóru dóttur Guthorms grábarða. Haraldr konungr fékk Ingiríðar dóttur Rögnvalds, hann var son Inga konungs Steinkelssonar. Magnús konungr átti Kristínu dóttur Knúts lávarðar, systur Valdamars Danakonungs. Magnús konungr varð henni eigi unnandi, ok sendi hana aptr suðr til Danmerkr, ok gékk honum alt síðan þyngra, fékk hann úþokka mikinn af frændum hennar.

Hernaðr Haralds ok Magnús konunga.

2. Þá er þeir höfðu konungar verit 3 vetr, Magnús ok Haraldr, sátu þeir hinn fjórða vetr báðir norðr í kaupangi, ok veitti hvárr öðrum heimboð; ok var þó æ við bardaga búit með liðinu. En at vári sækir Magnús konungr með skipaliði suðr fyrir land, ok dró lið at sér alt, þat er hann fékk, leitar þá þess við vini sína, ef þeir vili fá honum styrk til þess, at taka Harald af konungdómi ok miðla honum slíkt af ríki, sem honum sýndist, tjár þat fyrir þeim, at Haraldr hafði fyrr svarit ríki af hendi sér. Fékk Magnús konungr til þess samþykki margra ríkismanna. Haraldr konungr fór til Upplanda, ok hit efra austr til Víkr; dró hann ok lið at sér, þá er hann spurði til Magnús konungs; ok hvar sem þeir fóru, hjoggu hvárir bú fyrir öðrum, ok svá drápust þeir menn fyrir. Magnús konungr var miklu fjölmennari, því at hann hafði allan þora lands til liðsamnaðar. Haraldr var í Vík austanfjarðar, ok dró at sér lið, ok tók þá hvárr fyrir öðrum bæði menn ok fé. Þar var þá með Haraldi Kriströðr bróðir hans sammœðri, ok lendir menn margir váru með honum, en þó miklu fleiri með Magnúsi konungi. Haraldr konungr var með lið sitt, þar sem heitir Fors á Ránríki, ok fór þaðan út til sjávar. Lafranzvöku aptan mötuðust þeir at náttverði, þar sem heitir Fyrileif; en

varðmenn váru á hestum ok héldu hestvörð alla vega frá bœnum; ok þá verða varðmenn varir við lið Magnús konungs, at þeir fóru þá at bœnum; ok hafði Magnús konungr nær 60 hundraða manna, en Haraldr hafði 15 hundruð manna. Þá kómu varðmenn, er báru njósn Haraldi konungi, ok sögðu at lið Magnús konungs var þá komit at bœnum. Haraldr svarar: Hvat mun Magnús konungr frændi vilja? eigi mun þat, at hann muni vilja berjast við oss. Þá svarar Þjóstólfr Álason: Herra! svá munut þér verða gera ráð fyrir yðr ok liði yðru, sem Magnús konungr muni hafa til þess her saman dregit í alt sumar, at hann muni ætla at berjast, þegar er hann finnr yðr. Þá stóð konungr upp, ok mælti við sína menn, bað þá taka vápn sín, ef Magnús vill berjast. Þar næst var blásit, ok gékk lið Haralds konungs alt út frá bœnum í akrgerði nökkut, ok settu þar upp merki sín. Haraldr konungr hafði tvær hringabrynjur, en Kriströðr bróðir hans hafði enga brynju, er kallaðr var hinn hraustasti maðr. Þá er Magnús konungr ok hans menn sá lið Haralds konungs, þá fylktu þeir sínu liði, ok gerðu svá langa fylkingina, at þeir skyldu kringja alt um lið Haralds konungs. Svá segir Halldórr skvaldri:

Magnús fékk þar miklu, valr nam vǫll at hylja
margs gengis naut hann, lengri, varmr, fylkingararma.

Orrosta á Fyrileif.

3. Magnús konungr lét bera fyrir sér krossinn helga í orrostu, varð þar orrosta mikil ok hörð. Kriströðr konungsbróðir hafði gengit með sína sveit í miðja fylking Magnús konungs, ok hjó til beggja handa, ok stukku fyrir honum menn tvá vega. Ok einnhverr bóndi ríkr, sá er verit hafði í liði Haralds konungs, var staddr á bak Kriströði; hann reiddi upp kesjuna tveim höndum, lagði í gegnum herðarnar ok kom fram í brjóstit, ok féll Kriströðr þar. Þá mæltu margir, er hjá stóðu, hví hann gerði þetta hit illa verk. Bóndi svarar: Nú veit hann þat, er

þeir hjoggu bú mitt í sumar, ok tóku alt þat er heima var, en höfðu mik nauðgan í her með sér; slíkt hugða ek honum fyrr, ef ek fénga föng á. Eptir þat kom flótti í lið Haralds konungs, ok flýði hann sjálfr ok alt lið hans. Þá var fallit mart af liði Haralds konungs; þar fékk banasár Ingimarr af Aski Sveinsson, lendr maðr or liði Haralds konungs, ok nær 60 hirðmanna. Haraldr konungr flýði þá austr í Vík til skipa sinna, ok fór síðan til Danmerkr á fund Eiríks konungs eimuna ok sótti hann at trausti, þeir funnust suðr á Sjálandi. Eiríkr konungr tók vel við honum, ok mest fyrir því, at þeir höfðu svarizt í brœðralag. Hann veitti Haraldi at veizlu ok yfirferð Halland, ok gaf honum 8 langskip reiðalaus. Eptir þat fór Haraldr konungr norðr um Halland, ok kom þá lið til hans. Magnús konungr lagði land alt undir sik eptir orrostu þessa; grið gaf hann öllum mönnum, er sárir váru, ok lét grœða sem sína menn, ok kallaði sér þá land alt; hann hafði þá alt hit bezta mannval, er í var landinu. En er þeir réðu ráðum sínum, þá vildi Sigurðr Sigurðarson ok Þórir Ingiríðarson ok allir hinir vitrustu menn, at þeir héldi flokkinum í Víkinni, biði þar, ef Haraldr kvæmi sunnan. En Magnús konungr tók hitt með einræði sínu, at hann fór norðr til Björgynjar ok settist þar um vetrinn, en lét lið fara frá sér, en lenda menn til búa sinna.

Bœndr gáfust í vald konungs.

4. Haraldr konungr kom til Konungahellu með liði því, er honum hafði fylgt or Danmörk. Þá höfðu þar samnað fyrir lendir menn ok bœjarmenn, ok settu fylking upp frá bœnum. En Haraldr konungr gékk upp af skipum sínum, ok gerði menn til bóndaliðs ok beiddi af þeim, at þeir verði honum eigi vígi land sitt, ok lézt eigi mundu meira beiðast, en hann átti at réttu at hafa, ok fóru menn í milli. Um síðir gáfu bœndr upp samnaðinn, ok géngu til handa Haraldi konungi; þá gaf Haraldr til liðs

sér lén ok veizlur lendum mönnum, en réttarbœtr bóndum, þeim er í lið snerust með honum. Eptir þat samnaðist mikit fólk til Haralds konungs, fór hann austan um Víkina, ok gaf góðan frið öllum mönnum, nema mönnum Magnús konungs, þá lét hann ræna eða drepa, hvar sem hann stóð þá. Ok er hann kom austan til Sarpsborgar, þá tók hann þar 2 lenda menn Magnús konungs, Ásbjörn ok Nereið bróður hans, ok bauð þeim kost, at annan skyldi hengja, en öðrum steypa í forsinn Sarp, ok bað þá sjálfa kjósast at. Ásbjörn kaus at fara í Sarp, því at hann var ellri, en sá þótti dauðinn hinn grimmligri, ok var svá gert. Þess getr Haldórr skvaldri:

Ásbjörn varð sá er orðum
illa hélt við stilli,
gramr fœðir val víða
vígs, í Sarp at stíga.

Nereið lét gramr á grimman
grandmeið Sigars fjánda,
húsþinga galt, hengja,
hrannbáls glötuðr mála.

Eptir þat fór Haraldr konungr norðr til Túnsbergs, ok var þar vel við honum tekit, samnaðist ok til hans herr mikill.

Ráðagerð.

5. Magnús konungr sat í Björgyn ok spurði þessi tíðindi. Þá lét hann kalla á tal við sik alla höfðingja, þá er váru í bœnum, ok spurði ráðs, hvernug með skyldi fara. Þá svarar Sigurðr Sigurðarson: Hér kann ek gott ráð til leggja; láti þér skipa skútu með góðum drengjum, ok fá til at stýra mik eða annan lendan mann, at fara á fund Haralds konungs frænda þíns, at bjóða honum sættir, eptir því sem réttlátir menn gera í milli ykkar, þeir sem eru í landinu, ok þat at hann skal hafa ríki hálft við yðr; ok þykki mér líkligt með orðafulltingi góðra manna, at Haraldr konungr þekkist þetta boð, ok verði þá sætt milli yðar. Þá svaraði Magnús konungr: Eigi vil ek þenna kost, eða hvat stoðar þá þat, er vér unnum alt ríkit undir oss í haust, ef vér skulum nú miðla hálft ríkit; ok gefit þar til annat ráð. Þá svarar Sigurðr Sigurðarson: Svá

sýnist mér, herra! sem lendir menn þínir setist nu heima ok vili eigi koma til þín, þeir er í haust báðu þik heimleyfis; gerðir þú þá mjök móti mínum ráðum, er þú dreifðir þá svá mjök því fjölmenni, er vér höfðum; því at ek þóttumst vita, at þeir Haraldr konungr mundu leita aptr í Víkina, þegar er þeir spyrði, at þar væri höfðingjalaust. Nú er til annat ráð, ok er þat ilt, ok kann þó vera at hlýði; ger til gesti þína ok annat lið með þeim, lát fara heim at þeim lendum mönnum ok drepa þá, er nú vilja eigi við skipast nauðsyn þína, en gef eignir þeira þeim nökkurum, er yðr eru øruggir, þótt áðr sé eigi mikils virðir; látit þá keyra upp fólkit, hafit eigi síðr illa menn en góða, farit síðan austr í móti Haraldi með því liði, er þér fáit, ok berizt. Konungr svarar: Úvinsælt mun þat verða at láta drepa mart stórmenni, en hefja upp lítilmenni, hafa þeir opt eigi síðr brugðizt, en verr skipat landit; vil ek enn heyra fleiri ráð þín. Sigurðr svarar: Vandast mér nú ráðagerðirnar, er þú vill eigi sættast ok eigi berjast; förum vér þá norðr til Þrándheims, þannug sem landsmegin er mest fyrir oss, ok tökum lið þat alt um leið, er vér fám; kann þá vera, at þeim Elfargrímum leiðist at rekast eptir oss. Konungr svarar: Eigi vil ek flýja fyrir þeim, er vér eltum í sumar; ok ráð mér betra ráð. Þá stóð Sigurðr upp, ok bjóst brott at ganga ok mælti: Ek skal þá ráða þér þat ráð, er ek sé, at þú vill hafa ok framgengt mun verða; sit hér í Björgyn, þar til er Haraldr kemr með múga hers, ok munut þá annathvárt verða þola bana eða skömm. Ok var Sigurðr ekki lengr á þessu tali.

Frá liði Haralds konungs.

6. Haraldr konungr fór austan með landi ok hafði allmikinn her. Var þessi vetr kallaðr múgavetr. Haraldr konungr kom til Björgynjar jólaaptan, ok lagði liðinu í Flóruvága, ok vildi eigi berjast um jólin fyrir helgi sakir. En Magnús konungr lét búast við í bœnum. Hann lét

reisa valslöngu út í Hólmi, ok hann lét gera járnrekendr, ok sumt af viðum, ok leggja um þveran váginn yfir frá konungsgarði til Norðness ok til Munkabryggju. Hann lét slá herspora ok kasta yfir á Jónsvöllu, ok eigi meir en 3 daga var heilagt haldit um jólin, at eigi væri smíðat. En affaradag jólanna þá lét Haraldr konungr blása til brautlögu liðinu; níu hundruð manna höfðu samnazt til Haralds konungs um jólin.

Tekinn Magnús konungr.

7. Haraldr konungr hét á hinn helga Ólaf konung til sigrs sér, at láta Ólafskirkju gera þar í bœnum með sínum eins kostnaði. Magnús konungr setti fylking sína út í Kristskirkjugarði, en Haraldr konungr reri fyrst at Norðnesi. En er þeir Magnús konungr sá þat, sneru þeir inn í bœinn, ok inn í Vágsbotn. En er þeir fóru inn um strætit, þá hljópu margir bœjarmenn inn í garða ok til heimilis síns, en þeir er yfir géngu á völluna, hljópu á hersporana. Þá sá þeir Magnús konungr, at Haraldr konungr hafði róit öllu liðinu yfir í Hegravík, ok géngu þar upp á bakka fyrir ofan bœinn; þá sneri Magnús konungr út eptir stræti, flýði þá liðit frá honum, sumt í fjallit upp, sumt upp um Nunnusetr, sumt í kirkjur, eða falst í öðrum stöðum. Magnús konungr gékk út á skip sitt, en þeim var engi kostr í brott at fara, því at járnrekendr gættu fyrir utan. Fylgði ok fátt manna konungi, váru þeir fyrir því til enskis fœrir. Svá segir Einarr Skúlason í Haraldsdrápu:

Luku vág, viku — brýns Björgynjar
vara kostr fara — braut háskrautum.

Litlu síðar kómu menn Haralds konungs út á skipin, var þá handtekinn Magnús konungr; en hann sat aptr í fyrirrúmi á hásætiskistu, ok með honum Hákon faukr móðurbróðir hans, hinn vænsti maðr ok kallaðr eigi vitr; en Ívarr Özurarson ok margir aðrir vinir hans váru þá handteknir, en sumir þegar drepnir.

Meiddr Magnús konungr.

8. Haraldr konungr átti þá stefnur við ráðuneyti sitt, ok beiddi þá ráðagerðar með sér, ok at lyktum þessarrar stefnu féngust þeir orskurðir, at taka Magnús svá frá ríki, at hann mætti eigi kallast konungr þaðan í frá. Var hann þá seldr í hendr konungs þrælum, en þeir veittu honum meizlur, stungu út augu hans, ok hjoggu af honum annan fót, en síðarst var hann geldr. Ívarr Özurarson var blindaðr, Hákon faukr var drepinn. Eptir þetta lagðist land alt undir ríki Haralds konungs. Gerðist þá mjök eptirleitat, hverir mestir höfðu verit vinir Magnús konungs, eða hverir mest mundu vita féhirzlur hans eða gersimar. Krossinn helga hafði Magnús konungr haft með sér, síðan er Fyrileifar orrosta hafði verit, ok vildi hann ekki til segja, hvar þá var kominn. Reinaldr byskup í Stafangri var enskr, ok fégjarn mjök kallaðr; hann var kærr vin Magnús konungs, ok þótti mönnum þat líkligt, at honum mundi fengin til varðveizlu stórfé ok dýrgripir; váru menn sendir eptir honum ok kom hann til Björgynjar, váru þá kensl þessi borin á hendr honum, en hann synjaði, ok bauð skírslur fyrir. Haraldr konungr vildi ekki þat, hann lagði á byskup at gjalda sér 15 merkr gulls. Byskup sagði, at hann vill eigi svá vesla stað sinn, vill heldr hætta lífi sínu. Síðan hengðu þeir Reinald byskup út í Hólmi við valslönguna. En er hann gékk til gálgans, hristi hann bótann af fœti sér ok mælti, ok sór um: Eigi veit ek meira fé Magnús konungs, en þat sem þar er í bótanum. Þar var í einn gullhringr. Reinaldr byskup var jarðaðr í Norðnesi at Mikjálskirkju, ok var þetta verk mjök lastat. Síðan var Haraldr einn konungr yfir Noregi, meðan hann lifði.

Undr í Konungahellu.

9. Fim vetrum eptir andlát Sigurðar konungs urðu tíðindi mikil í Konungahellu. Þeir váru þar þá sýslumenn

Guthormr sonr Haralds flettis ok Sæmundr húsfreyja. Hann átti Ingibjörgu dóttur Andres prests Brúnssonar. Þeira synir váru þeir Páll flipr ok Gunni físs. Ásmundr hét son Sæmundar laungetinn. Andres Brúnsson var mikill merkismaðr, hann söng at Krosskirkju; Solveig hét kona hans. Með þeim var þá at fóstri ok uppfœzlu Jón Loptsson, ok var 11 vetra gamall. Loptr prestr Sæmundarson faðir Jóns var ok þar. Dóttir Andres prests ok Solveigar hét Helga, er Einarr átti. Þat barst at í Konungahellu dróttinsnótt hina næstu eptir páskaviku, at gnýr varð mikill úti á strætum um allan bœinn, sem þá er konungr fór með alla hirð sína, ok hundar létu svá illa, at eigi mátti varðveita, ok brutust út. En allir er út kómu, urðu galnir ok bitu alt þat, er fyrir varð, menn eða fénað; en alt þat er bitit var ok blóðit kom út á, þá œrðist, ok alt þat er hafanda var, lét burð sinn ok œrðist. Þessi minning var náliga hverja nótt frá páskum ok til uppstigningardags. Menninir óttuðust mjök undr þessi, ok réðust margir í brott ok seldu garða sína, fóru í herað eða í aðra kaupstaði, ok þótti þeim öllum þat mest vert, er vitrastir váru, ok hræddust þat, sem var, at þetta mundi vera fyrir miklum stórtíðindum, þeim er þá váru eigi fram komin. En Andres prestr talaði þá langt ok snjalt hvítsunnudag, ok veik hann svá til lykta rœðu sinni, at hann rœddi um vanda bœjarmanna, ok bað menn herða hugi sína ok eyða eigi þann hinn dýrliga stað, hafa heldr gæzlu yfir sér, ok ætla ráð sitt, ok gæta sín við öllu því, er við mætti komast, við eldi ok úfriði, ok biðja sér miskunnar til guðs.

Upphaf orrostu í Konungahellu.

10. Or bœnum bjoggust 13 byrðingar ok ætluðu til Björgynjar, ok týndust 11 með mönnum ok fé ok öllu því, er á var, en hinn 12ta braut, ok héldust menninir, en féit týndist. Þá fór Loptr prestr norðr til Björgynjar með alt sitt, ok hélt hann heilu. Lafranzvöku dag týndust

byrðingarnir. Eiríkr Danakonungr ok Özurr erkibyskup sendu orð báðir til Konungahellu, ok báðu þá varast um stað sinn, sögðu, at Vindr hefði úti her mikinn, ok herjuðu víða á kristna menn ok höfðu jafnan sigr. Bœjarmenn lögðu oflítinn hug á sitt mál, afrœktust ok úmintust þess at meir, er lengra leið frá þeiri ógn, er yfir þá hafði komit. Lafranzvöku dag þá er talat var fyrir hámessu, kom Rettiburr Vindakonungr til Konungahellu, ok hafði hálft sétta hundrað Vinda snekkjur, en á hverri snekkju váru menn 44, ok 2 hestar. Dunimiz hét systurson konungs, en Uniburr hét höfðingi einn, er réð fyrir miklu liði. Þeir tveir höfðingjar reru upp með herinum sumum eystri kvísl um Hísing, ok kómu svá ofan at bœnum, en sumu liðinu lögðu þeir upp vestri kvísl til bœjarins. Þeir lögðu at landi út við stikin, ok létu þar upp hestaliðit, ok riðu þeir um Brattsás, ok svá upp um bœinn. Einarr Andresmágr bar þessi tíðindi upp til Kastalakirkju, því at þar var bœjarlýðrinn, ok hafði sótt til hámessu. Ok kom Einarr þá, er Andres prestr talaði. Einarr sagði mönnum, at herr fór at bœnum með fjölda herskipa, en sumt liðit reið ofan um Brattsás. Þá mæltu margir, at þar mundi vera Eiríkr Danakonungr, ok væntu menn sér griða af honum. Þá hljóp fólkit alt ofan í bœinn til fjár síns, ok vápnaðist ok gékk ofan á bryggjur, sá þá þegar, at úfriðr var ok úflýjandi herr. Austrfararskip 9 flutu í ánni fyrir bryggjum, er kaupmenn áttu. Vindr lögðu þar fyrst at, ok börðust við kaupmennina. Kaupmenn vápnuðust, ok vörðust lengi vel ok drengiliga. Varð þar orrosta hörð, áðr kaupmenn yrði unnir. Í þeiri hríð létu Vindr hálft annat hundrað skipa at öllu liði. Þá er bardaginn var sem mestr, stóðu bœjarmenn á bryggjum, ok skutu á heiðingja. En er orrosta rénaði, þá flýðu bœjarmenn upp í bœinn, ok síðan til kastalans alt fólk, ok höfðu menn með sér dýrgripi sína ok alt fé, þat er með mátti komast. Solveig ok dœtr hennar, ok 2 konur aðrar, géngu upp á

land. Þá er Vindr höfðu kaupskipin unnit, géngu þeir á land ok könnuðu lið sitt, ok birtist þá skaði þeira. Hljópu þeir sumir í bœinn, en sumir á kaupskipin, ok tóku fé alt, þat er þeir vildu með sér hafa. Því næst lögðu þeir eld í bœinn, ok brendu hann allan, ok svá skipin. Eptir þat sóttu þeir öllu liðinu at kastalanum, ok skipuðu til atsóknar.

Önnur orrosta.

11. Rettiburr konungr lét bjóða þeim, er í kastalanum váru, at ganga út ok hafa lífsgrið með vápnum ok klæðum ok gulli. En allir œptu at móti, ok géngu út á borgina, sumir skutu, sumir grýttu, sumir skutu staurum, ok varð þá mikil orrosta, féll þá af hvárumtveggjum, ok miklu fleira af Vindum. Solveig kom upp á bœ þann, er heita Sólbjargir, ok sagði þar tíðindin. Þá var skorin herör ok send til Skúrbága, þar var samburðaröl nökkut ok mart manna. Þar var sá bóndi, er hét Ölvir miklimunnr, hann hljóp upp þegar, ok tók skjöld sinn ok hjálm ok mikla öxi í hönd sér, ok mælti: Stöndum upp, góðir drengir! ok takit vápn yðar, ok förum til liðveizlu við bœjarmenn, því at þat mun skömm þykkja hverjum manni, er þat spyrr, at vér sitjum hér ok kýlum öl, en góðir drengir skulu leggja líf sitt í hættu í bœnum fyrir várar sakir. Margir svöruðu ok mæltu í mót, sögðu, at þeir mundu týna sér, en koma bœjarmönnum at engu liði. Þá hljóp Ölvir upp ok mælti: Þótt allir dvelist eptir aðrir, þá skal ek þó fara einn samt, ok láta skulu heiðingjar einn eða tvá fyrir mik, áðr en ek falla. Hleypr ofan til bœjarins. Menn fara eptir honum, ok vildu sjá ferð hans, ok svá, ef honum mætti nökkut við hjálpa. En er hann kom svá nær kastalanum, at heiðnir menn sá hann, þá hljópu í mót honum átta menn alvápnaðir. En er þeir mœttust, hljópu heiðnir menn umhverfis hann. Ölvir reiddi upp öxina, ok laust fremri hyrnu undir kverk þeim, er á bak honum stóð, svá at sundr sneið kjálkann ok barkann, ok féll sá opinn á bak aptr.

Þá reiddi hann fram öxina fyrir sik, ok høggr annan í höfuðit, ok klauf þann í herðar niðr. Síðan skutust þeir á, ok drap hann þá enn tvá, ok varð sjálfr sárr mjök. En þeir fjórir, er eptir váru, flýðu þá. Ölvir rann eptir þeim, en díki nökkut var fyrir þeim, 2 hinir heiðnu hljópu þar í, ok drap Ölvir þá báða, stóð hann þá ok fastr í díkinu. En 2 heiðingjar kómust undan af þeim átta. Þeir menn er fylgt höfðu Ölvi, tóku hann ok fluttu aptr með sér til Skúrbága, ok varð hann grœddr at heilu; ok er þat mál manna, at eigi hafi maðr farit drengiligri ferð. Lendir menn tveir, Sigurðr Gyrðarson, bróðir Philippus, ok Sigarðr kómu með 6 hundruð manna til Skúrbága, ok hvarf Sigurðr aptr með 4 hundruð manna, ok þótti síðan lítils verðr, ok lifði skamma stund. Sigarðr fór með 2 hundruð manna til bœjarins, ok barðist þar við heiðna menn, ok féll þar með öllu liði sínu. Vindr sóttu kastalann, en konungr ok stýrimenn stóðu fyrir utan bardagann. Í einhverjum stað, þar er Vindr stóðu, var einn maðr, er skaut af boga, ok mann til bana með hverri ör, tveir menn stóðu fyrir honum með skjöldu ok hlífðu honum. Þá mælti Sæmundr við Ásmund son sinn, at þeir skyldu skjóta at skytanum báðir senn: en ek mun skjóta at þeim er skjöldinn berr. Hann gerði svá, en sá skaut skildinum fyrir sik. Þá skaut Ásmundr milli skjaldanna, ok kom örin í enni skytanum, svá at út kom í hnakkann, ok féll sá dauðr á bak aptr. En er Vindr sá þat, þá ýldu þeir allir sem hundar eða vargar. Þá lét Rettiburr konungr kalla til þeira ok bjóða þeim grið; en þeir neituðu því. Síðan veittu heiðingjar harða atsókn. Þá var sá einn af heiðnum mönnum, er svá nær gékk, at alt gékk at kastalahurðinni, ok lagði sverði þann mann, er fyrir innan stóð hurðina, en menn báru at honum skot ok grjót, ok var hann hlífðarlauss, en svá var hann fjölkunnigr, at ekki vápn festi á honum. Þá tók Andres prestr vígðan eld ok signaði, ok skar tundr ok lagði í eld, ok setti á örvarodd, ok fékk Ásmundi. En

hann skaut þessi ör at hinum fjölkunnga manni, ok beit þetta skot svá, at honum vann at fullu, ok féll hann dauðr á jörð. Þá létu heiðingjar illiliga enn sem fyrr, ýldu ok gnístu. Gékk þá alt fólk til konungs, þótti kristnum mönnum þá sem væri til ráðs, at þeir mundu undan leita. Þá skildi túlkr, sá er kunni vindversku, hvat höfðingi sá mælti, er Uniburr er nefndr; hann mælti svá: Þetta fólk er atalt ok ilt viðskiptis, ok þótt vér tœkim alt þat fé, er í þessum stað er, þá mætti vér gefa til annat fé jafnmikit, at vér hefðim eigi komit hér, svá höfum vér mikit lið látit ok marga höfðingja. Ok fyrst í dag, er vér tókum at berjast við kastalann, þá höfðu þeir til varnar skot ok spjót, því næst börðu þeir oss með grjóti, ok nú berja þeir oss með keflivölum sem hunda; sé ek fyrir því, at þeira föng þverra til varnar, ok skulum vér enn gera þeim harða hríð, ok freistum þeira. En svá var sem hann sagði, at þá skutu þeir staurum, en í fyrstu hríð höfðu þeir borit úvarliga skotvápn ok grjót. En er kristnir menn sá, at minkaðist fjöldi af staurunum, hjoggu þeir í tvau hvern staurinn. En heiðingjar sóttu at þeim ok gerðu harða hríð, ok hvíldust í milli. Gerðust nú hvárirtveggju móðir ok sárir. Ok í einnihverri hvíld þá lét konungr enn bjóða þeim grið, at þeir skyldu hafa vápn sín ok klæði, ok þat er þeir bæri sjálfir út af kastalanum. Þá var fallinn Sæmundr húsfreyja, ok var þat þá ráð manna, þeira er eptir váru, at gefa upp kastalann ok sjálfa sik í vald heiðinna manna, ok var þat hit úsnjallasta ráð, fyrir því at heiðingjar efndu eigi orð sín, tóku alla menn, karla ok konur ok börn, drápu mart, alt þat er sárt var ok ungt, ok þeim þótti ilt at flytja eptir sér; þeir tóku alt fé, þat er þar var í kastalanum, þeir géngu inn í Krosskirkju ok ræntu hana at öllu skrúði sínu. Andres prestr gaf Rettibur konungi refði silfrbúit ok gylt, en Dunimiz systursyni hans fingrgull; fyrir því þóttust þeir vita, at hann mundi vera nökkurr ráðamaðr í staðinum, ok virðu hann meira en aðra menn. Þeir tóku

krossinn helga ok höfðu braut; þá tóku þeir ok tabuluna, er stóð fyrir altarinu, er Sigurðr konungr hafði gera látit í Griklandi ok haft í land, þeir lögðu hana niðr á gráduna fyrir altarit. Þá géngu þeir út or kirkjunni. Þá mælti konungr: Þetta hús hefir verit búit með ást mikilli við þann guð, er þetta hús á; ok svá lízt mér, sem gætt muni lítt hafa verit staðarins eða hússins, því at ek sé, at guð er reiðr þeim er varðveita. Rettiburr konungr gaf Andresi presti kirkjuna ok skrínit, krossinn helga, bókina, plenarium, ok klerka fjóra. En heiðnir menn brendu kirkjuna ok öll húsin, þau er þar í kastalanum váru. En sá eldr, er þeir höfðu tendrat í kirkjunni, sloknadi tysvar; þá hjoggu þeir ofan kirkjuna, tók þá at loga innan öll, ok brann sem önnur hús. Þá fóru heiðingjar til skipa sinna með herfangit, ok könnuðu lið sitt, en er þeir sá skaða sinn, þá tóku þeir at herfangi alt fólkit ok skiptu milli skipanna. Þá fóru þeir Andres prestr á konungsskipit með krossinn helga; þá kom ótti yfir heiðingja af þeiri bending, er yfir konungsskipit kom hiti svá mikill, at allir þeir þóttust nær brenna. Konungr bað túlkinn spyrja prest, hví svá varð. Hann sagði, at almáttigr guð, sá er kristnir menn trúðu á, sendi þeim mark reiði sinnar, er þeir dirfðust þess, at hafa með höndum hans píslarmark, þeir er eigi vilja trúa á skapara sinn; ok svá mikill kraptr fylgir krossinum, at opt hafa orðit fyrr þvílíkar jartegnir yfir heiðnum mönnum, þá er þeir höfðu hann með höndum, ok sumar enn berari. Konungr lét skjóta á skipbátinn kennimönnum, ok bar Andres prestr krossinn helga í fangi sér. Þeir leiddu bátinn fram með endilöngu skipinu ok fram fyrir barðit, ok aptr með öðru borði til lyptingar, skutu síðan við forkum ok hrundu bátinum inn at bryggjunum. Síðan fór Andres prestr með krossinn um nóttina til Sólbjarga, ok var bæði hregg ok rota. Andres flutti krossinn til góðrar varðveizlu. Rettiburr konungr ok hans lið, þat er eptir var, fór í brott ok aptr til Vindlands, ok

mart þat fólk, er tekit hafði verit í Konungahellu, var lengi síðan í Vindlandi í þján, en þeir er út váru leystir ok aptr kómu í Noreg til óðala sinna, urðu allir at minna þrifnaði. Kaupstaðrinn í Konungahellu hefir aldregi fengit slíka uppreist sem áðr var.

Frá Magnúsi blinda.

12. Magnús er blindaðr hafði verit, fór síðan í Niðarós, ok gaf sik í klaustr, ok tók við munkaklæðum. Þá var skeytt þannug Hernes mikla á Frostu í próvendu hans. En Haraldr réð þá einn landi eptir um vetrinn, ok gaf öllum mönnum sættir, er hafa vildu, tók þá marga menn til hirðvistar, er með Magnúsi höfðu verit. Einarr Skúlason segir svá, at Haraldr konungr átti tvær orrostur í Danmörk, aðra við Hveðn, en aðra við Hlésey:

Útryggum léztu eggjar,
eljunþrár, und hári
Hveðn á hauldum roðnar,
hrafns munnlitaðr! þunnar.

Ok enn þetta:

Áttut sókn við sléttan,
serkrjóðr Hárs, merki,
harðr, þar er hregg um virðum,
Hléseyjar þröm, blésu.

Frá Haraldi konungi gilla ok Magnúsi byskupi.

13. Haraldr konungr gilli var allra manna mildastr. Þat er sagt, at á hans dögum kom af Íslandi til byskupsvígslu Magnús Einarsson, ok var konungr ágætliga vel til hans ok veitti honum mikinn sóma. En er byskup var út búinn ok skipit albúit, gékk hann í höllina, er konungr drakk, ok kvaddi hann dýrliga ok fagnaði honum; konungr tók vel við honum ok blíðliga. Dróttning sat hjá konunginum. Þá mælti konungr: Herra byskup! eru þér nú búnir í brott? Hann sagði at svá væri. Konungr mælti: Ekki hittir þú nú í tíma til, er þér kómut, er borðin váru uppi; nú er ekki til at gefa yðr, svá virðuligt sem skyldi; eða hvat er til at gefa byskupi? Féhirðirinn svarar: Upp

ætlum vér nú gefnar gersimar. Konungr mælti: Til er borðkerit hérna, þigg þat, byskup! fé er hér í. Byskup þakkaði honum sinn sóma. Þá mælti dróttning: Far heill ok sæll, herra byskup! Konungr mælti til hennar: Far heill ok sæll, herra byskup! hverja heyrðir þú göfga konu slíkt mæla við byskup sinn ok gefa honum ekki? Hon svarar: Hvat er nú til, herra? Konungr mælti: Til er hœgindit undir þér. Síðan var þat tekit, ok var skorit um pell, ok (var þat) hinn dýrligsti hlutr. Ok er byskup veik í brott, þá lét konungr taka undan sér hœgindit, ok mælti: Lengi hafa þau saman verit. Síðan fór byskup á brott, ok kom út til Íslands til stóls síns, ok var þá rœtt um, hvat af borðkerinu skyldi gera, þess er konungi gegndi bezt. Spurði byskup ráðs eptir, ok mæltu menn, at selt mundi, ok gefit fátœkum mönnum verðit. Þá mælti byskup: Annat ráð vil ek taka; gera skal af kalek hér at staðinum, ok vil ek svá mæla fyrir, Njóti hann, ok vilda ek síðan, at þeir hinir helgu menn allir, er hér eru af helgir dómar í þessi kirkju hinni helgu, léti hann hvert sinn njóta, er yfir honum er messa sungin. Ok sá kalekr er þar síðan at staðnum í Skálaholti, ok af pellunum, er yfir váru dregin hœgindin, er konungr gaf honum, eru nú gervar fyrirsöngskápur, er þar eru í Skálaholti. Í þessum hlut má marka stórlyndi Haralds konungs ok mörgu öðru, þó at hér sé fátt ritat af.

Upphaf Sigurðar slembidjákns.

14. (13). Sigurðr er maðr nefndr, er upp fœddist í Noregi, hann var kallaðr son Aðalbrikts prests. Móðir Sigurðar var Þóra, dóttir Saxa í Vík, systir Sigríðar, móður þeira Ólafs konungs Magnússonar ok Kára konungsbróður, er átti Borghildi, dóttur Dags Eilífssonar. Synir þeira váru þeir Sigurðr á Austrátt ok Dagr. Synir Sigurðar var Jón á Austrátt Þorsteinn ok Andres daufi. Jón átti Sigríði, systur Inga konungs ok Skúla hertoga. Sigurðr

var í barnœsku settr til bókar, ok varð hann klerkr ok vígðr til djákns. En er hann gerðist fullkominn at aldri ok afli, þá var hann allra manna vaskligastr ok sterkastr, mikill maðr, ok á alla atgervi var hann umfram alla jafnaldra sína, ok náliga hvern annan í Noregi. Sigurðr var snimma ofsamaðr mikill ok úeirðarmaðr; hann var kallaðr slembidjákn. Manna var hann fríðastr sýnum, heldr þunnhárr, ok þó vel hærðr. Þá kom þat upp fyrir Sigurð, at móðir hans sagði, at Magnús konungr berfœttr var faðir hans; ok þegar er hann réð sjálfr háttum sínum, þá afrœktist hann klerkasiðu, fór þá af landi brott. Í þeim ferðum dvaldist hann langa hríð. Þá byrjaði hann ferð sína út til Jórsala, ok kom til Jórdanar, ok sótti helga dóma, svá sem pálmurum er títt. Ok er hann kom aptr, þá dvaldist hann í kaupferðum. Einn vetr var hann staddr nökkura hríð í Orkneyjum, hann var með Haraldi jarli at falli Þorkels fóstra Sumarliðasonar. Sigurðr var ok uppi á Skotlandi með David Skotakonungi, var hann þar virðr mikils. Síðan fór Sigurðr til Danmerkr, ok var þat hans sögn ok hans manna, at þar hefði hann flutt skírslur til faðernis sér, ok bar svá, at hann var son Magnús konungs, ok væri þar við 5 byskupar. Svá segir Ívarr Ingimundarson í Sigurðarbelki:

Gerðu skírslur
um skjöldungs kyn
fim byskupar
þeir er framarst þóttu.

Svá bar raunir,
at ríks konungs þess
var hins milda
Magnús faðir.

Vinir Haralds konungs sögðu, at þat hefði verit svik ok lygi Dana.

Sigurðr á Íslandi.

15. (13). Þat er sagt frá Sigurði slembi, at hann hafðist í kaupferðum nökkura vetr. Einn vetr var hann á Íslandi, ok var þann vetr með Þorgilsi Oddasyni í Saurbœ, ok vissu fáir, hverr hann var. Þat var um haustit, er sauðir váru reknir í rétt ok ætlaðir til skurðar, ok er þeir hendu

sauðina, hljóp einn sauðrinn at honum Sigurði, sem hann leitaði þangat hjálpar. Sigurðr réttir at honum hönd, ok kippir út or réttinni ok lætr hann hlaupa í fjallit upp, ok mælti: Eigi leita nú fleiri traustsins til vár, en at trausti skal þeim verða. Þat gerðist enn um vetrinn, at kona ein hafði tekit, ok varð Þorgils henni reiðr, ok vill refsa hana. Hon hljóp þar til hjálpar, sem Sigurðr var, ok hann setti hana hjá sér í pallinn. Þorgils bað hann selja hana fram, ok segir hvat hon hefir gert; en Sigurðr bað henni friðar: er þó hefir hon mitt traust sótt, ok gefi henni upp sökina. Þorgils sagði, at hon skal víti fyrir taka. Ok er Sigurðr sá, at hann vill eigi heyra bœn hans, hleypr hann upp ok brá sverði, ok bað hann til sœkja. Ok er Þorgils sá þetta, at hann vildi vígi verja, leizt honum maðrinn með miklu yfirbragði, ok grunar hverr vera múni, ok lætr við berast at gera á hlut konunnar, ok gaf henni frið. Þar váru fleiri útlendir menn, ok hafði Sigurðr minst yfirlæti. Einn dag er Sigurðr kom í stofu, tefldi austmaðr við einn heimamann Þorgils, sá var skartsmaðr mikill ok barst á mikit. Austmaðrinn kallaði á Sigurð, at hann réði um taflit; hann sá, ok leizt honum farit. En sá maðr er tefldi við austmanninn, hafði sáran fót, ok þrútnaði tá hans ok vægði. Sigurðr sezt í pallinn ok tekr eitt strá ok dregr eptir gólfinu. En ketlingar hljópu eptir gólfinu; hann dregr æ fyrir þeim stráit, þar til er kemr yfir fót honum. En hann spratt upp ok kvað við, en taflit svarfast. Gera þeir nú þrætumál, hvárr hefði. Ok því er þessa getit, at Sigurðr þótti nær sér tekit hafa bragðit. Eigi vissu menn fyrr, at hann væri lærðr, en þváttdaginn fyrir páska, þá söng hann yfir vatni; ok æ þótti hann því meira verðr. er lengr hafði hann verit. Ok um sumarit eptir, áðr en þeir skildi, mælti Sigurðr, at Þorgils skyldi kunnliga senda menn til Sigurðar slembis. Þá svarar Þorgils: Hvat er þér at honum langt? Hann svarar: Ek em Sigurðr slembidjákn. son Magnús konungs berfœtts. Fór hann síðan utan.

Frá svikum við Sigurð slembi.

16. (14). Þá er Haraldr hafði verit konungr yfir Noregi 6 vetr, kom Sigurðr til Noregs, ok fór á fund Haralds konungs bróður síns, hitti hann í Björgyn, gékk þegar á fund konungs, birti fyrir honum faðerni sitt ok beiddi konung taka við frændsemi sinni. Konungr veitti enga orskurði skjóta um þat mál, ok bar þetta fyrir vini sína, átti við þá tal ok stefnur. En af tali þeira kom þat upp, at konungr bar sakir á hendr Sigurði um þat, er hann hafði verit at aftöku Þorkels fóstra fyrir vestan haf. Þorkell hafði fylgt Haraldi konungi til Noregs, þá fyrst er hann hafði komit til lands; hafði Þorkell verit hinn mesti vin Haralds konungs. Var þessu máli fylgt svá fast, at þar var Sigurði gefin fyrir dauðasök, ok með ráði lendra manna þá varð þetta svá, at eitt kveld síðarla géngu til gestir nökkurir, þar er Sigurðr var, ok kölluðu hann með sér ok tóku skútu nökkura ok reru brott frá bœnum með Sigurð ok suðr til Norðness. Sigurðr sat aptr á kistunni ok hugsaði sitt mál, ok grunaði, at þetta mundi vera svik. Hann var svá búinn, at hann hafði blár brœkr ok skyrtu ok möttul á tyglum at yfirhöfn. Hann sá niðr fyrir sik ok hafði hendr á möttulsböndunum, lét stundum af höfði sér, stundum lét hann á höfuð sér. En er þeir váru komnir fyrir nesit, váru þeir kátir ok drukknir, ok reru ákafliga ok ugðu fátt at sér. Þá stóð Sigurðr upp ok gékk til borðs, en tveir menn, þeir er til gæzlu váru fengnir með honum, stóðu upp ok géngu at borðinu, tóku möttulinn báðir ok héldu frá honum, sem títt er at gera við ríka menn. En er hann grunaði, at þeir héldi fleirum klæðum hans, þá greip hann sinni hendi hvárn þeira, ok steyptist utanborðs með alla þá, en skútan rendi fram langt, ok varð þeim seint at víkja ok löng dvöl áðr en þeir féngi sína menn tekit. En Sigurðr tók svá langt kaf í brott, at hann var fyrr á landi uppi, en þeir hefði snúit skipi sínu eptir honum. Sigurðr var allra manna

fóthvatastr, ok stefnir hann á land upp, en konungsmenn fóru ok leituðu hans alla nótt, ok funnu hann eigi. Hann lagðist í bergskor nökkura, svalaði honum mjök, hann fór af brókunum, ok skar rauf á setgeiranum ok smeygði á sik ok tók út höndunum, ok halp svá lífi sínu at sinni. Konungsmenn fóru aptr ok máttu eigi leyna úförum sínum.

Svikræði við Harald konung.

17. (15). Sigurðr þóttist finna, at eigi mundi honum til hjálpar vera at leita á fund Haralds konungs, ok var þá í fylsknum alt haustit ok öndurðan vetr. Hann var í bœnum í Björgyn á laun með presti nökkurum, ok gildraði til, ef hann mætti verða skaðamaðr Haralds konungs, ok váru mjök margir menn í þessum ráðum með honum, ok þeir sumir, er þá váru hirðmenn ok herbergismenn Haralds konungs, en þeir höfðu fyrr verit hirðmenn Magnús konungs, váru þeir þá í kærleikum miklum við Harald konung, svá at æ var nökkurr af þessum sá, er sat yfir borði konungsins. Lucíumessu at kveldi töluðust við tveir menn, er þar sátu; mælti annarr til konungs: Herra! nú höfum vit skotit orskurð þrætu okkarrar til yðarra orslita, ok höfum vit veðjat ask hunangs hvárr okkarr; ek segi þat, at þér munut liggja í nótt hjá Ingiríði dróttning konu þinni, en hann segir, at þér munut liggja hjá Þóru Guthormsdóttur. Þá svaraði konungr hlæjandi, ok var mjök úvitandi, at þessi spurning væri með svá mikilli vél, ok sagði: Eigi muntu hljóta veðféit. Af því þóttust þeir vita, hvar hans var at vitja á þeiri nótt, en höfuðvörðr var þá haldinn fyrir því herbergi, er flestir hugðu at konungr væri inni ok dróttning svaf í.

Dráp Haralds konungs.

18. (16). Sigurðr slembidjákn ok nökkurir menn með honum kómu þar til herbergis, er konungr svaf, ok brutu upp hurðina ok géngu þar inn með brugðnum sverð-

um. Ívarr Kolbeinsson vann fyrst á Haraldi konungi. En konungr hafði drukkinn niðr lagzt ok svaf fast, ok vaknaði við þat, er menn vágu at honum, ok mælti í úvitinu: Sárt býr þú nú við mik, Þóra! Hon hljóp upp við ok mælti: Þeir búa sárt við þik, er verr vilja þér en ek. Lét Haraldr konungr þar líf sitt. En Sigurðr með sína menn gékk í brott. Lét hann þá kalla sér þá menn, er honum hǫfðu heitizt til fǫruneytis, ef hann féngi Harald konung tekit af lífdǫgum. Þá géngu þeir Sigurðr ok hans menn til skútu nǫkkurrar, ok skipuðust menn við árar ok reru út á váginn undir konungsgarð, tók þá at lýsa af degi. Þá stóð Sigurðr upp ok talaði við þá, er stóðu á konungsbryggjum, ok lýsti vígi Haralds konungs sér á hendr, ok beiddist af þeim viðrtǫku, ok þess at þeir tœki hann til konungs, svá sem burðir hans váru til. Þá dreif þannug á bryggjurnar mart manna or konungsgarði, ok svǫruðu allir sem einum munni mælti, sǫgðu, at þat skyldi aldri verða, at þeir veitti hlýðni ok þjónan þeim manni, er myrt hafði bróður sinn: en ef hann var eigi þinn bróðir, þá áttu enga ætt til at vera konungr. Þeir bǫrðu saman vápnum sínum, dœmdu þá alla útlaga ok friðlausa. Þá var blásit konungslúðri ok stefnt saman ǫllum lendum mǫnnum ok hirðmǫnnum. En Sigurðr ok hans menn sá þann sinn kost hinn fegrsta, at verða í brottu; hann hélt þá á Norðrhǫrðaland ok átti þar þing við bœndr, géngu þeir undir hann ok gáfu honum konungsnafn. Þá fór hann inn í Sogn, ok átti þar þing við bœndr, var hann ok þar til konungs tekinn. Þá fór hann norðr í Fjǫrðu, var honum þar vel fagnat. Svá segir Ívarr Ingimundarson:

Tóku við mildum
Magnús syni
Hǫrðar ok Sygnir
at Harald fallinn.

Sórusk margir
menn á þingi
buðlungs syni
í bróður stað.

Haraldr konungr var jarðaðr í Kristskirkju hinni fornu.

SAGA INGA HARALDSSONAR OK BRŒDRA HANS.

Upphaf Sigurðar ok Inga konunga.

1. Ingiríðr dróttning ok með henni lendir menn ok hirðin, sú er Haraldr konungr hafði haft, réðu þat, at hleypiskip var gert ok sent norðr til Þrándheims at segja fall Haralds konungs, ok þat með, at Þrœndir skyldu taka til konungs son Haralds konungs. Sigurð, er þá var norðr þar ok Sáðagyrðr Bárðarson fóstraði. En Ingiríðr dróttning fór þegar austr í Vík; Ingi hét son þeira Haralds konungs, er var at fóstri þar í Víkinni með Ámunda Gyrðarsyni Lögbersasonar. En er þau kómu í Víkina, var stefnt Borgarþing, þar var Ingi til konungs tekinn, þá var hann á annan vetr. At því ráði hurfu Ámundi ok Þjóstólfr Álason, ok margir aðrir stórir höfðingjar. En er þau tíðindi kómu norðr til Þrándheims, at Haraldr konungr var af lífi tekinn, þá var þar til konungs tekinn Sigurðr son Haralds konungs, ok hurfu at því ráði Óttarr birtingr, Pétr Sauðaúlfsson ok þeir brœðr Guthormr af Reini Ásólfsson ok Óttarr balli, ok fjöldi annarra höfðingja. Ok snerist undir þá brœðr náliga allr lýðr, ok allra helzt fyrir þá sök at faðir þeira var kallaðr heilagr; ok var þeim svá land svarit, at undir engan mann annan skyldi ganga, meðan nökkurr þeira lifði sona Haralds konungs.

Frá Sigurði slembidjákn.

2. Sigurðr slembidjákn sótti norðr um Stað, ok þá er hann kom á Norðmœri, váru alt komin fyrir honum bréf ok jartegnir ráðamanna þeira, er snúizt höfðu undir

hlýðni við sonu Haralds konungs, ok fékk hann þar enga viðrtöku eða uppreist. En með því at hann var sjálfr liðfár, þá réðu þeir þat at stefna inn í Þrándheim, því at hann hafði áðr gert orð fyrir sér inn þannug til vina sinna, ok til vina Magnús konungs er blindaðr hafði verit. En er hann kom til kaupangs, reri hann upp í ána Nið, ok kómu festum á land í konungsgarði, ok urðu þá undan at leita, því at lýðr allr stóð í móti. Þeir lögðu síðan til Hólms, ok tóku þar út or klaustranum Magnús Sigurðarson af nauðgum munkunum, hann hafði tekit áðr munksvígslu. Sú er fleiri manna sögn, at Magnús fœri at sjálfs síns vilja, þótt hitt væri gert til bótar um mál hans, ok vænti Sigurðr sér af þessu liðsafla, ok svá gafst. Ok var þetta þegar eptir jól. Fóru þeir Sigurðr út eptir firðinum. Síðan sóttu eptir þeim Björn Egilsson, Gunnarr af Gimsum, Halldórr Sigurðarson, Áslákr Hákonarson, ok þeir brœðr Bendikt ok Eiríkr, ok hirð sú er verit hafði fyrr með Magnúsi konungi, ok fjöldi annarra manna. Þeir fóru með flokkinn suðr fyrir Mœri, ok alt fyrir Raumsdalsmynni. Þeir skiptu þar liði sínu, ok fór Sigurðr slembidjákn vestr um haf þegar um vetrinn, en Magnús fór til Upplanda, ok vænti hann sér þar mikils liðs, sem hann fékk; var hann þar um vetrinn ok um sumarit alt á Upplöndum, ok hafði þá mikit lið. En Ingi konungr fór at honum með liði sínu, ok hittust þar sem heitir í Mynni. Varð þar mikil orrosta, ok hafði Magnús konungr meira lið. Svá er sagt, at Þjóstólfr Álason hafði Inga konung í kiltingu sér, meðan orrostan var, ok gékk undir merki, ok kom Þjóstólfr í mikla nauð af erfiði ok atsókn; ok er þat mál manna, at þá hafi Ingi konungr fengit vanheilendi þat, er hann hafði allan aldr síðan, ok knýtti hrygginn, en annarr fótrinn var skemri en annarr, ok svá afllítill, at hann var illa gengr meðan hann lifði. Þá sneri mannfallinu á hendr Magnús konungs mönnum, ok féllu þessir í öndurðri fylking, Halldórr Sigurðarson ok Björn Egilsson, Gunnarr af Gimsum ok mikill hluti

liðs Magnús, áðr hann vildi flýja eða undan ríða. Svá segir Kolli:

Unnut austr fyrir Mynni
oddhríð ok brátt síðan
hilmir! fékk und hjálmi
hrafns verðar lið sverðum.

Ok enn þetta:

Fyrr lá hans en harri
hringmildr fara vildi
verðung öll á velli.
Vígfimr konungr himni.

Magnús flýði þaðan austr á Gautland ok svá til Danmerkr. Í þenna tíma var Karl jarl Sonason í Gautlandi, hann var ríkr ok ágjarn. Magnús blindi ok hans menn sögðu svá, hvar sem þeir kómu fyrir höfðingja, at Noregr mundi liggja lauss fyrir, ef nökkurir stórir höfðingjar vildi til sœkja, er engi var konungr yfir landinu, ok lendra manna forráð var þar yfir ríkinu, en þeir lendir menn, er fyrst váru til forráða teknir, þá var nú hverr úsáttr við annan fyrir öfundar sakir. En með því at Karl jarl var ágjarn til ríkis ok áhlýðinn um fyrirtölur, þá samnar hann liði ok ríðr austan í Víkina, ok gékk mart fólk undir hann fyrir hræzlu sakir. En er þetta spyrja þeir Þjóstólfr Álason ok Ámundi, þá fóru þeir í móti með því liði, er til fékkst, ok höfðu með sér Inga konung. Þeir hittu Karl jarl ok her Gauta austr á Krókaskógi, ok áttu þar aðra orrostu, ok fékk Ingi konungr sigr. Þar féll Munan Ögmundarson móðurbróðir Karls jarls. Ögmundr faðir Munans var son Orms jarls Eilífssonar ok Sigríðar dóttur Finns jarls Árnasonar. Astríðr Ögmundardóttir var móðir Karls jarls. Mart féll á Krókaskógi; en jarl flýði austr af skóginum. Ingi konungr rak þá alt austr or ríki sínu, ok varð þeira ferð hin herfiligsta. Svá segir Kolli:

Lýsa mun ek hve ljósa,
laut hrafn í ben Gauta,
örn fyldit sik sjaldan,
sárí sa rauð vísi.
Goldit varð þeim er gerðu
glaum herðundum sverða.
raun er at ríki þínu,
róg á Krókaskógi.

Herför Dana í Noreg.

3. Magnús blindi sótti þá til Danmerkr á fund Eiríks konungs Eimuna, ok fékk hann þar góðar viðtekjur. Bauð hann Eiríki at fylgja honum í Noreg, ef Eiríkr vildi leggja undir sik landit ok fara með Danaher í Noreg, ok segir, ef hann kemr með styrk hers, at engi maðr í Noregi mun þora at skjóta spjóti í móti honum. En konungr skipaðist við ok bauð út leiðangri, hann fór með 6 hundruð skipa norðr í Noreg, ok var Magnús blindi ok hans menn í þessi ferð með Danakonungi. En er þeir kómu í Víkina, þá fóru þeir til hófs nökkurs með spekt ok friði austanfjarðar, en er þeir kómu liðinu til Túnsbergs, var þar fyrir samnaðr mikill lendra manna Inga konungs. Vatnormr Dagsson bróðir Gregorii réð mest fyrir þeim; þar máttu Danir eigi á land komast ok eigi vatn sér taka, var mart manna drepit af þeim. Þá lögðu þeir inn eptir firði til Oslóar, ok var þar fyrir Þjóstólfr Álason. Svá er sagt, at þeir vildu láta bera skrín Hallvarðs hins helga or bœnum um aptaninn. ok géngu svá margir undir, sem við máttu komast, ok féngu þeir eigi lengra borit en utar á kirkjugólfit. En um morgininn, er þeir sá, at herrinn fór utan at Höfuðey, þá báru fjórir menn skrínit upp or bœnum; en Þjóstólfr ok alt bœjarfólkit fylgði skríninu.

Bœr brendr í Osló.

4. Eiríkr konungr ok hans menn sóttu upp í bœinn, en sumir runnu eptir þeim Þjóstólfi. Þjóstólfr skaut broddi at þeim manni, er Áskell hét, hann var stafnbúi Eiríks konungs, ok laust undir kverkina svá at yddi út um hnakkann, ok þóttist Þjóstólfr eigi hafa skotit betra skot, því at ekki var bert á honum nema þat eitt. Skrín hins helga Hallvarðs var flutt upp á Raumaríki, ok var þar þrjá mánuðr. Þjóstólfr fór um Raumaríki, ok samnaði hann liði um nóttina, ok kom ofan til bœjarins um morguninn. Eiríkr konungr lét leggja eld í Hallvarðskirkju, ok víða

um bœinn, ok brendi alt upp með hringum. Því næst kom Þjóstólfr ofan með lið mikit, en Eiríkr konungr lagði í brott skipaliði sínu, ok máttu þeir hvergi á land komast fyrir norðan fjörðinn fyrir samnaði lendra manna, en hvar sem þeir leituðu til landgöngu, þá lágu eptir 5 eða 6 eða fleiri. Ingi konungr lá í Hornborusundum með liði miklu. En er Eiríkr konungr spurði þetta, þá snýst hann aptr suðr til Danmerkr. Ingi konungr fór eptir þeim, ok hendi af þeim alt þat er þeir máttu, ok er þat mál manna, at eigi hafi verit verri ferð farin í annars konungs veldi með miklu liði, ok líkaði Eiríki konungi illa við Magnús ok hans menn, ok þóttu þeir mjök hafa spottat sik, er honum hafði komit í þessa ferð, ok lézt ekki síðan skyldu vera þeira vinr slíkr sem áðr.

Hernaðr Sigurðar slembis.

5. Sigurðr slembidjákn kom þat sumar vestan um haf til Noregs. En er hann spurði úfarar Magnús frænda síns, þóttist hann vita, at þá mundi hann eiga lítit traust í Noregi, sigldi hann þá alt útleið suðr með landi, ok kom fram í Danmörk, hann hélt í Eyrarsund. En suðr fyrir Erri hitti hann Vindasnekkjur nökkurar, ok lagði til bardaga við þá ok fékk sigr, hrauð þar 8 snekkjur ok drap mart manna, en hengði suma. Hann átti ok orrostu við Mön við Vindr ok hafði sigr, þá hélt hann sunnan ok lagði upp í Elfina í eystri kvísl, ok vann þar 3 skip af liði þeira Þóris hvínantorða ok Ólafs sonar Haralds kesju, systursonar síns; móðir Ólafs var Ragnhildr dóttir Magnús konungs berfœtts; hann elti Ólaf á land. Þjóstólfr var í Konungahellu ok hafði samnað fyrir. Sigurðr hélt þannug, ok skutust þeir á, ok féllu menn af hvárumtveggjum, ok mart varð sárt. Þeir Sigurðr fengu eigi uppgöngurnar. Þar féll Úlfheðinn Söxólfsson, norðlenzkr maðr, stafnbúi Sigurðar; Sigurðr lagði brott ok hélt norðr í Víkina, ok rænti víða. Hann lá í Portyrju á Limgarðssíðu, ok sætti

þar skipum, er fóru í Víkina eða or, ok rænti. Túnsbergsmenn gerðu lið at honum, ok kómu á úvart, svá at þeir Sigurðr váru á landi ok skiptu fengi sínu; kom sumt lið ofan at þeim, en sumir lögðu skipum um þvera höfnina fyrir utan þá. Sigurðr hljóp á skip sitt ok reri út at þeim, en skip Vatnorms var þar næst, ok lét hann síga á hömlu; en Sigurðr reri út hjá þeim ok komst undan einu skipi, en mart féll af liði hans. Því var þetta ort:

Varð eigi vel við styrju
Vatnormr í Portyrju.

Dráp Benteins.

6. Sigurðr slembidjákn sigldi síðan suðr til Danmerkr, ok týndist maðr af skipi hans, sá er hét Kolbeinn Þorljótsson or Bataldri, hann var á eptirbáti, er bundinn var við skipit, en þeir sigldu mikit. Sigurðr braut skipit, er þeir kómu suðr, ok var hann um vetrinn í Álaborg. En um sumarit eptir þá fóru þeir Magnús sunnan 7 skipum, ok kómu á Lista á úvart um nótt, ok lögðu þeir skipum sínum at landi. Þar var fyrir Benteinn Kolbeinsson, hirðmaðr Inga konungs ok hinn hraustasti maðr. Þeir Sigurðr géngu þar upp í elding nætr, ok kómu á úvart ok tóku hús á þeim, ok vildu leggja eld í bœinn, en Benteinn komst út í búr nökkut með herklæðum ok vel búinn at vápnum, ok stóð fyrir innan dyrrnar við brugðit sverð, ok hafði skjöld fyrir sér ok hjálm á höfði, var þá búinn til varnar; dyrrnar váru heldr lágar. Sigurðr spurði, hví þeir géngi eigi inn. Þeir svöruðu, at engi var fúss til. En þá er þeir rœddu þetta tíðast, hljóp Sigurðr inn í húsit um hann. Benteinn hjó eptir honum ok misti; síðan snerist Sigurðr at honum, ok skiptust þeir fám höggum við, áðr Sigurðr drap hann ok bar höfuð hans út í hendi sér. Tóku þeir fé alt, þat er var í bœnum, fóru síðan til skipa sinna. En er Ingi konungr ok hans vinir spyrja dráp Benteins, ok þeir Kolbeinssynir Sigurðr ok Gyrðr brœðr Benteins,

þá gerði konungr lið at þeim Sigurði, ok fór sjálfr, ok tók skip undan Hákoni pungeltu Pálssyni ok dóttursyni Ásláks Erlingssonar af Sóla, systrungi Hákonar maga. Ingi elti Hákon á land upp ok tók hvert fat þeira. Þeir flýðu í fjörðinn undan Sigurðr storkr, son Eindriða í Gautdali, ok Eiríkr hæll bróðir hans, ok Andres kelduskítr son Gríms or Visti. En Sigurðr ok Magnús ok Þorleifr skjappa sigldu norðr hit ytra 3 skipum á Hálogaland. Var Magnús um vetrinn í Bjarkey með Viðkunni Jónssyni. En Sigurðr hjó stafna af skipi sínu, ok hjó á raufar ok søkti niðr í Œgisfirði innanverðum; en Sigurðr sat um vetrinn í Tjaldasundum í Hin, þar sem heitir Gljúfrafjörðr. Í innanverðum firðinum er hellir í bjarginu, þar sátu þeir Sigurðr um vetrinn meir en 20 menn, ok settu fyrir hellisdyrrnar, svá at eigi mátti sjá dyrrnar or fjöru. Þeir féngu Sigurði vistir um vetrinn Þorleifr skjappa ok Einarr son Ögmundar af Sandi ok Guðrúnar Einarsdóttur Arasonar af Reykjahólum. Þann vetr er sagt, at Sigurðr léti Finna gera sér skútur 2 inn í fjörðum, ok váru sini bundnar ok engi saumr í, en viðjar fyrir kné, ok reru 12 menn á borð hvárri. Sigurðr var með Finnum, þá er þeir gerðu skúturnar, ok höfðu Finnar þar mungát, ok gerðu honum þar veizlu. Síðan kvað Sigurðr þetta:

Gott var í gamma
er vér glaðir drukkum,
ok glaðr grams son
gékk meðal bekkja.

Vara þar gamans vant
at gamansdrykkju,
þegn gladdi þegn
þar lands sem var.

Skútur þær váru svá skjótar, at ekki skip tók þær á vatni; svá sem kveðit er:

Fátt eitt fylgir
furu háleyskri,
svipar und segli
sinbundit skip.

En um várit fóru þeir Sigurðr ok Magnús norðan með skútur þær tvær, er Finnar höfðu gert. En er þeir kómu í Vága, drápu þeir þar Svein prest ok sonu hans tvá.

Dráp Vilhjálms skinnara.

7. Sigurðr hélt þá suðr í Víkar, ok tóku þar Vilhjálm skinnara, hann var lendr maðr Sigurðar konungs, annan Þóralda kept, ok drápu þá báða. Þá fór Sigurðr suðr með landi, ok hitti þar Styrkár glæsirófu suðr við Byrðu, þá er hann fór sunnan or kaupangi, ok drápu hann. En er Sigurðr kom suðr til Valsness, þá hitti hann þar Svínagrím, ok lét höggva af honum hina hœgri hönd. Þá fór hann suðr á Mœri fyrir utan Þrándheimsmynni, ok tók þar Heðin harðmaga ok Kálf kringluauga, ok lét hann Heðin undan ganga, en þeir drápu Kálf. Sigurðr konungr ok Sáðagyrðr fóstri hans spurðu til fara Sigurðar, ok hvat hann hafðist at; þá sendu þeir menn at leita hans, féngu þeir þá til forráða Jón kauðu, son Kálfs hins ranga, bróður Ívars byskups, ok annan Jón prest smyril. Þeir skipuðu Hreininn, er var 2 rúm ok 20 ok allra skipa skjótast. Þeir fóru at leita Sigurðar, ok funnu hann eigi, ok fóru aptr norðr við lítinn orðstír, því at menn segja svá, at þeir sæi þá ok þyrði eigi at leggja at þeim. Sigurðr fór þá suðr á Hörðaland, ok kom í Herðlu; þar átti bú Einarr son Laxapáls, ok var hann farinn inn í Hamarsfjörð til Gangdagaþings. Þeir tóku fé alt, er heima var, ok langskip hálfþrítugt, er Einarr átti, ok son hans 4 vetra gamlan, er lá hjá verkmanni hans; vildu sumir drepa sveininn, en sumir hafa brott með sér. Verkmaðrinn sagði þeim: Ekki mun yðr happ at drepa svein þenna, ok engi tilslœgja er yðr at hafa hann í brott, þetta er minn son, en eigi Einars. Ok af hans orðum létu þeir eptir sveininn, en þeir fóru í brott. En er Einarr kom heim, þá gaf hann verkmanninum fé til tveggja aura gulls, ok þakkaði honum sitt tiltœki, ok lézt skyldu vera vin hans jafnan síðan. Svá segir Eiríkr Oddsson, er fyrsta sinn reit þessa frásögn, at hann heyrði í Björgyn segja frá þessum atburðum Einar Pálsson. Sigurðr fór þá suðr með landi, ok alt í Vík austr, ok hitti Finn Sauðaúlfsson austr á Kvildum, er hann

fór at heimta landskyldir Inga konungs, ok létu hengja hann. Þeir fóru síðan suðr til Danmerkr.

Bréfsending Inga konungs.

8. Víkverjar ok Björgynjarmenn mæltu, at þat var úsómi, er Sigurðr konungr ok vinir hans sátu kyrrir norðr í kaupangi, þótt föðurbanar hans fœri þjóðleið fyrir utan Þrándheimsmynni, en Ingi konungr ok hans lið sat í Vík austr við háskann ok varði landit, ok hafði átt margar orrostur. Þá sendi Ingi konungr bréf norðr til kaupangs, þar stóðu þessi orð á: Ingi konungr son Haralds konungs sendir kveðju Sigurði konungi bróður sínum ok Sáðagyrði, Ögmundi svipti, Óttari birtingi, ok öllum lendum mönnum, hirðmönnum ok húskörlum, ok allri alþýðu, sælum ok veslum, ungum ok gömlum, guðs ok sína. Öllum mönnum eru kunnig vandræði, þau er vér höfum, ok svá œska, at þú ert 5 vetra gamall, en ek þrevetr; megum vit ekki atfœrast, nema vit njótim vina okkarra ok góðra manna. Nú þykkjumst ek ok mínir vinir vera nærr staddir vandkvæði ok nauðsyn beggja okkarra en þú eða þínir vinir. Nú gerðu svá vel, at þú far til fundar míns sem fyrst ok fjölmennastr, ok verum báðir saman, hvat sem í gerist. Nú er sá okkarr mestr vin, er til þess heldr, at vit sém æ sem sáttastir ok jafnast haldnir í öllum hlutum. En með því at þú afrœkist ok vill eigi fara at nauðsynligri orðsending minni enn, sem fyrr hefir þú gert, skaltu við því búast, at ek mun fara á hendr þér með lið, skipti þá guð með okkr; því at eigi megum vér hafa lengr svá búit, at sitja með svá miklum kostnaði ok fjölmenni, sem hér þarf fyrir úfriðar sakir, en þú tekr hálfar allar landskyldir ok aðrar tekjur í Noregi. Lifit í guðs friði.

Tala Óttars birtings.

9. Þá svaraði Óttarr birtingr ok stóð upp á þinginu ok mælti: Þat er mál Sigurðar konungs at mæla til Inga konungs

bróður síns, at guð þakki honum góða kveðju ok svá starf ok torveldi, er þú hefir ok þínir vinir í ríki þessu at beggja okkarra nauðsyn. En þótt sumt þykki heldr örðigt í orðum Inga konungs til Sigurðar konungs bróður síns, þá hefir hann mikit til máls síns í marga staði. Nú vil ek lýsa yfir mínu skapi, ok heyra hvárt þar fylgi vili Sigurðar konungs eða annarra ríkismanna, at þú, Sigurðr konungr! búist, ok þat lið er þér vill fylgja, at verja land þitt, ok far sem fjölmennastr á fund Inga konungs bróður þíns, sem fyrst máttu, ok styrki hvárr ykkarr annan í öllum farsælligum hlutum, en almáttigr guð báða ykkr. Nú viljum vér heyra orð þín, konungr! Pétr son Sauðaúlfs bar Sigurð konung á þingit, er síðan var kallaðr Pétr byrðarsveinn. Þá mælti konungr: Viti þat allir menn, ef ek skal ráða, at ek vil fara á fund Inga konungs bróður míns, sem fyrst má ek. En þá talaði annarr at öðrum ok hóf sinneg hverr, en lauk í sama stað sínu máli, sem svarat hafði Óttarr birtingr, ok var þá þat ráðit, at stefna liði saman ok fara austr í land. Síðan fór Sigurðr konungr austr í Vík ok hitti þar Inga konung bróður sinn.

Fall Magnús blinda.

10. Sama haust kómu þeir Sigurðr slembidjákn ok Magnús blindi sunnan or Danmörk með 30 skipa, bæði Danalið ok Norðmanna, þat var nær vetrnóttum. En er þetta spyrja konungar ok þeira lið, fara þeir austr í móti þeim. Þeir hittust í Hvölum við Hólm hinn grá; þat var hinn næsta dag eptir Marteinsmessu, þá var sunnudagr. Ingi konungr ok Sigurðr konungr höfðu þá 20 skip, ok öll stór; var þar orrosta mikil, en eptir hina fyrstu hríð flýðu Danir með 18 skip, ok heim suðr. Þá hruðust skip þeira Sigurðar ok Magnús. En er mjök var hroðit skip Magnús, en hann hvíldi í rekkju sinni, Hreiðarr Grjótgarðsson, er lengi hafði fylgt honum ok verit hirðmaðr hans, hann tók Magnús konung í fang sér ok vildi hlaupa á

skip annat, þá var Hreiðarr skotinn spjóti milli herðanna ok þar í gegnum; en svá sögðu menn, at þar féngi Magnús konungr bana af því hinu sama spjóti, ok féll Hreiðarr á bak aptr á þiljurnar, en Magnús á hann ofan. En þat mælir hverr maðr, at hann þœtti vel ok prúðliga hafa fylgt sínum lánardróttni; gott er hverjum, er slíkan orðróm getr. Þar féll Loðinn saupprúðr af Línustöðum á skipi Magnús konungs ok Brúsi Þormóðarson, stafnbúi Sigurðar slembis, ok Ívarr Kolbeinsson ok Hallvarðr fægir, fyrirrúmsmaðr Sigurðar slembis; sá Ívarr gékk inn at Haraldi konungi ok vann fyrstr á honum. Þá féll mikill hluti liðs þeira Magnús, því at Inga menn létu ekki undan ganga, þat er þeir máttu ná, þótt ek nefna fá menn til. Þeir drápu í einum hólma meir en 60 manna; þar váru tveir íslenzkir menn drepnir, Sigurðr prestr son Bergþórs Mássonar ok annarr Clemet son Ara Einarssonar. Ívarr skrauthanki son Kálfs hins ranga, er síðan var byskup í Þrándheimi norðr, hann var faðir Eiríks erkibyskups; Ívarr hafði ávalt fylgt Magnúsi, hann komst á skip Jóns kauðu bróður síns; en Jón átti Ceciliu dóttur Gyrðar Bárðarsonar, ok var þar í liði Inga konungs ok Sigurðar, ok þeir 3 kómust á skip Jóns; annarr Arnbjörn ambi, er síðan átti dóttur Þorsteins í Auðsholti, þriði var Ívarr dynta Starason, hann var bróðir Helga Starasonar, en þrœnzkr at móðurkyni, hinn vænsti maðr. En er liðsmenn urðu varir við þetta, at þeir váru þar, þá gripu þeir til vápna sinna ok géngu at þeim Jóni, en þeir bjoggust við, ok var við sjálft, at þar mundi alþýða berjast. En þat varð at sætt með þeim, at Jón leysti undan Ívar bróður sinn ok Arnbjörn, ok festi fé fyrir þá, en þat fé var honum gefit síðan. En Ívarr dynta var leiddr á land upp ok höggvinn, því at þeir Sigurðr ok Gyrðr Kolbeinssynir vildu eigi taka fé fyrir hann, því at þeir kendu honum, at hann hefði verit at vígi Benteins bróður þeira. Þat sagði Ívarr byskup, at þat hefði svá yfir hann gengit, at honum hafi verst þótt,

er Ívarr var leiddr á land upp undir öxi, ok hvarf áðr til þeira ok bað þá heila hittast. Svá sagði Guðríðr Birgisdóttir, systir Jóns erkibyskups, Eiríki Oddssyni, en hon lézt Ívar byskup heyra þat mæla.

Handtekinn Sigurðr slembidjákn.

11. Þrándr gjaldkeri hét maðr, er stýrði skipi í liði Inga konungs. En þá var svá komit, at Inga menn reru á smábátum at þeim mönnum, er á sundi váru, ok drápu hvern, er þeir náðu. Sigurðr slembidjákn hljóp á kaf af skipi sínu, þá er hroðit var, ok steypti brynjunni af sér í kafi, svam síðan ok hafði skjöld yfir sér. En menn nökkurir af skipi Þrándar tóku á sundi mann einn ok vildu drepa hann, en sá bað sik undan ok lézt mundu segja þeim, hvar Sigurðr slembir var, en þeir vildu þat. En skildir ok spjót ok menn dauðir ok klæði flutu víða hjá skipunum. Sjá munut þér, sagði hann, hvar flýtr einn rauðr skjöldr, þar er hann undir. Síðan reru þeir þannug ok tóku hann ok fluttu til skips Þrándar. En Þrándr gerði orð Þjóstólfi ok Óttari ok Ámunda. Sigurðr slembir hafði haft á sér eldsvirki, ok var fnjóskrinn í valhnotarskurn innan, ok steypt um utan vaxi. Því er þess getit, at þat þótti hugkvæmligt at búa svá um, at aldri vættist. Því hafði hann skjöld yfir sér, er hann svam, at þá vissi engi, hvárt sá skjöldr var eða annarr, er margir flutu á sænum. Svá sögðu þeir, at aldri mundu þeir hitta hann, ef eigi væri þeim sagt til hans. En er Þrándr kom til lands með hann, þá var sagt liðsmönnum, at hann var tekinn; þá sló ópi á herinn af fagnaðinum. En er Sigurðr heyrði þat, þá mælti hann: Margr vándr maðr mun hér verða feginn af höfði mínu í dag. Þá gékk Þjóstólfr Álason til, þar er hann sat, ok strauk af höfði honum silkihúfu hlöðum búna, þá mælti Þjóstólfr: Hví vartu svá djarfr, þrælssoninn! at þú þorðir at kallast son Magnús konungs? Hann svarar: Eigi þarftu jafna föður mínum

við þræl, því at lítils var þinn faðir verðr hjá mínum föður. Hallr son Þorgeirs læknis Steinssonar var hirðmaðr Inga konungs ok var viðstaddr þessi tíðindi; hann sagði Eiríki Oddssyni fyrir, en hann reit þessa frásögn. Eiríkr reit bók þá, er kölluð er Hryggjarstykki. Í þeiri bók er sagt frá Haraldi gilla ok tveimr sonum hans, ok frá Magnúsi blinda, ok frá Sigurði slembi, ok alt til dauða þeira. Eiríkr var vitr maðr, ok var í þenna tíma löngum í Noregi. Suma frásögn reit hann eptir fyrirsögn Hákonar maga, lends manns þeira Haraldssona. Hákon ok synir hans váru í öllum þessum deilum ok ráðagerðum. Enn nefnir Eiríkr fleiri menn, er honum sögðu frá þessum tíðindum, vitrir ok sannreyndir, ok váru nær, svá at þeir heyrðu eða sá atburðina; en sumt reit hann eptir sjálfs síns sýn eða heyrn.

Um píslir Sigurðar slembis.

12. Hallr segir svá, at höfðingjar vildu drepa hann láta þegar, en þeir menn, er grimmastir váru ok þóttust eiga at reka harma sínna á honum, réðu píslum hans, ok váru til þess nefndir þeir brœðr Benteins Sigurðr ok Gyrðr Kolbeinssynir, ok Pétr byrðarsveinn vildi hefna Finns bróður síns. En höfðingjar ok flest fólk annat gékk frá. Þeir brutu fótleggi hans í sundr með öxarhömrum ok handleggi. Þá flettu þeir hann af klæðum ok ætluðu at flá hann kvikan, ok klufu svörð í höfði honum; þat máttu þeir eigi gera fyrir blóðrás. Þá tóku þeir svarðsvipur ok börðu hann lengi, svá at vandliga var öll húðin af, svá sem flegin væri. En síðan tóku þeir ok skutu stokki á hrygginn, svá at sundr gékk. Þá drógu þeir hann til trés ok hengðu, ok hjoggu síðan af honum höfuðit, ok drógu brott líkama hans ok reyrðu í hreysi nökkut. Þat er allra manna mál, vina hans ok úvina, at engi maðr í Noregi hafi verit betr at sér gerr um alla hluti en Sigurðr, í þeira manna minnum er þá váru uppi, en úgæfumaðr var hann um suma hluti. Svá sagði Hallr, at hann mælti fátt ok svaraði fá, þótt menn orti orða á

hann; en þat segir Hallr, at hann brást aldri við, heldr en þeir lysti á stokk eða á stein; en þat lét hann fylgja, at þat mátti vera um góðan dreng, þann er vel væri at þrek búinn, at sá mætti standast píningar, at því at maðr héldi munni sínum eða brygði sér lítt við; en þat sagði hann, at aldri brá hann máli sínu, ok jafnléttmælt sem þá at hann væri á ölbekk inni, hvárki mælti hann hæra né lægra eða skjálfhendra en sem vandi hans var til; mælti hann alt til þess er hann andaðist, ok söng þriðjung or psalterio; ok lézt honum þat þykkja umfram eljan ok styrk annarra manna. En prestr, sá er þar hafði kirkju skamt frá, lét lík Sigurðar fœra þannug til kirkju, sá prestr var vin þeira Haraldssona. En er þetta spurðist, þá köstuðu þeir reiði á hann, ok létu aptr flytja líkit, sem áðr hafði verit, ok varð þó prestr fé fyrir gjalda. En vinir Sigurðar fóru síðan eptir líkinu or Danmörk sunnan með skip ok fœrðu til Álaborgar, ok grófu at Maríukirkju þar í bœnum. Svá sagði Eiríki Ketill prófastr, er varðveitti Maríukirkju, at Sigurðr væri þar grafinn. Þjóstólfr Álason lét fœra lík Magnús konungs til Oslóar ok grafa at Hallvarðskirkju hjá Sigurði konungi föður hans. Loðin saupruð fœrðu þeir til Túnsbergs, en alt annat lið grófu þeir þar.

Eysteinn Haraldsson kom vestan.

13. Sigurðr ok Ingi höfðu ráðit Noregi 6 vetr. Þat vár kom Eysteinn vestan af Skotlandi, hann var son Haralds gilla. Árni sturla ok Þorleifr Brynjólfsson ok Kolbeinn hrúga þeir höfðu farit vestr um haf eptir Eysteini, ok fylgðu honum í land ok héldu þegar norðr til Þrándheims, ok tóku Þrœndir við honum, ok var hann til konungs tekinn á Eyraþingi um gagndaga, svá at hann skyldi hafa þriðjung Noregs við brœðr sína. Sigurðr ok Ingi váru þá austr í landi, fóru þá menn í milli þeira konunganna ok sættu þá svá, at Eysteinn skyldi hafa þriðjung

ríkis. (Engar váru skírslur gervar Eysteini til faðernis), nema því var trúat, er Haraldr konungr hafði tilsagt. Bjaðök hét móðir Eysteins konungs, ok kom hon í Noreg með honum.

Magnús hét hinn fjórði son Haralds konungs, hann fóstraði Kyrpingaormr; hann var ok til konungs tekinn, ok hafði sinn hluta af landi. Magnús var veill á fótum, ok lifði litla hríð ok varð sóttdauðr; hans getr Einarr Skúlason:

Auð gefr Eysteinn lýðum,
eykr hjaldr Sigurðr skjaldar,
lætr Ingi slög syngva,
semr Magnús frið bragna.
Fjöldýrs, hafa fjórir,
fólktjald, komit aldri,
rýðr bragnings kyn blóði,
brœðr und sér hin œðri.

Dráp Óttars birtings.

14. Eptir fall Haralds konungs gilla var Ingiríðr dróttning gipt Óttari birtingi, hann var lendr maðr ok höfðingi mikill, þrœnzkr at ætt; hann var mikill styrktarmaðr Inga konungs, meðan hann var í barnœsku. Sigurðr konungr var ekki mikill vin hans, ok þótti hann alt hallr undir Inga konung mág sinn. Óttarr birtingr var drepinn norðr í kaupangi í einvígi um kveld, er hann skyldi ganga til aptansöngs. En er hann heyrði hvininn af högginu, þá brá hann upp hendi sinni ok skikkju í móti, ok hugði at kastat væri snjákekki at honum, sem títt er ungum sveinum. Hann féll við höggit. En Álfr hroði son hans kom þá gangandi í kirkjugarðinn; hann sá fall föður síns, ok svá at maðr sá, er vegit hafði, hljóp austr um kirkjuna. Álfr hljóp eptir honum ok drap hann við sönghúshornit, ok mæltu menn, at honum hefði vel gefit hefndina, ok þótti hann miklu meiri maðr síðan en áðr.

Upphaf Eysteins konungs Haraldssonar.

15. Eysteinn konungr Haraldsson var þá inn í Þrándheimi, er hann spurði fall Óttars, ok stefndi til sín bóndaliði, hann fór út til bœjar ok varð allfjölmennr. En frændr Óttars ok aðrir vinir kendu ráðin mest Sigurði konungi,

en hann var þá í kaupangi, ok váru bœndr mjök geystir á hendr honum. En konungr bauð fyrir sik skírslur ok festi járnburð, at svá skyldi sanna mál hans, ok varð þat at sætt. Fór Sigurðr konungr eptir þat suðr í land, ok urðu þessar skírslur aldri af höndum greiddar.

Upphaf Orms konungsbróður.

16. Ingiríðr dróttning gat son við Ívari sneis, sá hét Ormr, er síðan var kallaðr konungsbróðir; hann var hinn fríðasti sýnum ok gerðist mikill höfðingi, sem enn mun síðar getit verða. Ingiríðr dróttning var gipt Árna á Stoðreimi, hann var síðan kallaðr konungsmágr, váru þeira börn Ingi, Nikolás, Philippus í Herðlu, ok Margrét, er átti Björn bukkr, en síðan Símon Kárason.

Útferð Erlings skakka.

17. Erlingr hét son Kyrpingaorms ok Ragnhildar dóttur Sveinka Steinarssonar. Kyrpingaormr var son Sveins Sveinssonar, Erlendssonar or Gerði. Móðir Orms var Ragna, dóttir Orms jarls Eilífssonar ok Sigríðar, dóttur Finns jarls Árnasonar. Móðir Orms jarls var Ragnhildr, dóttir Hákonar jarls hins ríka. Erlingr var vitr maðr ok var vin mikill Inga konungs, ok með hans ráði fékk Erlingr Kristínar, dóttur þeira Sigurðar konungs ok Málmfríðar dróttningar. Erlingr átti bú á Stuðlu á Sunnhörðalandi. Erlingr fór or landi ok með honum Eindriði ungi, ok enn fleiri lendir menn, ok höfðu frítt lið. Þeir bjoggust til Jórsalaferðar, ok fóru vestr um haf til Orkneyja. Þaðan fór Rögnvaldr jarl, er Kali var kallaðr, ok Vilhjálmr byskup, þeir höfðu alls af Orkneyjum 15 langskip, ok sigldu til Suðreyja, ok þaðan vestr til Vallands, ok þá leið síðan, er farit hafði Sigurðr konungr Jórsalafari út til Nörvasunda, ok herjuðu víða út um Spán heiðna. Litlu síðar en þeir sigldu um sundin, skildist brott Eindriði ungi ok þeir er honum fylgðu með 6 skipum, ok fóru síðan sér hvárir. En

Rögnvaldr jarl ok Erlingr skakki hittu á drómund einn í hafi, ok lögðu til 9 skipum ok börðust við þá; en at lyktum lögðu þeir snekkjurnar undir drómundinn, báru þá heiðnir męnn ofan á þá bæði vápn ok grjót, ok grýtur fullar af vellanda biki ok viðsmjörvi. Erlingr lá sínu skipi næst þeim, ok bar fyrir utan þat skipit vápnaburðinn heiðinna manna. Þá hjoggu þeir Erlingr raufar á drómundinum, sumar í kafi niðri, sumar uppi á borðunum, svá at þeir fóru þar inn. Svá segir Þorbjörn Skakkaskáld í Erlingsdrápu:

Hjoggu öxar eggjum
ugglaust hvatir glugga,
því var nent, á nýju
Norðmenn í kaf borði.

Eyðendr sá yðrar
arnar hungrs, á járnum
vágfylvingi, vélar,
vígskörð ofan börðut.

Auðun rauði hét sá maðr, stafnbúi Erlings, er fyrst gékk upp á drómundinn; þeir unnu drómundinn ok drápu þar úgrynni manna, tóku þar ofamikit fé, ok unnu þar fagran sigr. Rögnvaldr jarl ok Erlingr skakki kómu í þeiri ferð til Jórsalalands, ok út til árinnar Jórdanar. Sneru þá aptr, ok fyrst til Miklagarðs, létu þar eptir skip sín, fóru utan landveg, ok héldu heilu öllu, þar til er þeir kómu í Noreg, ok var þeira ferð allmjök lofuð. Þótti Erlingr nú miklu meiri maðr en áðr, hvártveggja af ferð sinni ok kvánfangi sínu, var hann ok spekingr at viti, auðigr ok ættstórr, snjallmæltr, ok var mest hallr at allri vináttu til Inga þeira brœðra.

Fœddr Hákon herðibreiðr.

18. Sigurðr konungr reið at veizlum í Vík austr með hirð sína, ok reið um bœ þann, er ríkr maðr átti, er Símon hét. En er konungr reið gegnum bœinn, þá heyrði hann í hús nökkut kveðandi svá fagra, at honum fannst um mikit, ok reið til hússins ok sá inn, at þar stóð kona ein við kvern ok kvað við forkunnar fagrt, er hon mól. Konungr sté af hestinum ok gékk inn til konunnar, ok lagðist

með henni. En er konungr fór í brott, þá vissi Símon bóndi, hvat erendi konungr hafði þannug; en hon hét Þóra ok var verkakona Símonar bónda. Síðan lét Símon varðveita kost hennar. En eptir þat ól sú kona barn, ok var sá sveinn nefndr Hákon ok kallaðr son Sigurðar konungs; fœddist Hákon þar upp með Símoni Þorbergssyni ok Gunnhildi konu hans. Fœddust þar ok upp synir þeira Símonar, Önundr ok Andreas, ok unnust þeir Hákon mikit, svá at þá skildi ekki nema hel.

Eysteinn konungr barðist við Leikberg.

19. Eysteinn konungr Haraldsson var staddr austr í Vík nær landsenda; hann varð úsáttr við bœndr Ræni ok Hísingbúa; gerðu þeir samnað at honum, en hann hélt við þá orrostu ok hafði sigr. Þar heitir Leikberg, er þeir börðust; hann brendi ok mjök víða í Hísing. Síðan géngu bœndr til handa ok guldu gjöld stór, en konungr tók gisla af þeim. Svá segir Einarr Skúlason:

Víkverjum galt,
varð þannug halt,
görræði gramr
gjöfmildr ok framr.
Flest fólk var hrætt
áðr féngi sætt,
en gisla tók
sá er gjöldin jók.

Vann siklingr sótt
við snarpa drótt,
leyfð er lýðum bær,
Leikbergi nær.
Rænir flýðu ríkt
ok reiddu slíkt,
öld festi auð,
sem öðlingr bauð.

Vestrferð Eysteins konungs.

20. Litlu síðar byrjaði Eysteinn konungr ferð sína or landi vestr um haf, ok sigldi til Kataness, hann spurði til Haralds jarls Maddaðarsonar í Þórsá, hann lagði til með þrjár smáskútur, ok kómu á þá úvara. En jarl hafði þrítugt skip, ok á 80 manna. En er þeir váru úbúnir við, þá féngu þeir Eysteinn konungr þegar uppgöngu á skipit, ok tóku höndum jarl ok höfðu með sér á skip. Hann

leysti sik út með 3 mörkum gulls, ok skildust þeir at svá búnu. Svá segir Einarr Skúlason:

Váru, sogns, með, sára,
syni Maddaðar staddir,
mágrennir fremsk, manna,
máttigr, tigir átta.
Þrim skútum tók þreytir
þann jarl drasils hranna,
hraustr gaf hræskúfs nistir
höfuð sitt frömum jöfri.

Eysteinn konungr sigldi þaðan suðr fyrir austan Skotland ok lagði til kaupstaðar þess á Skotlandi, er heitir Apardjón, ok drap þar mart manna ok rænti staðinn. Svá segir Einarr Skúlason:

Frétt hefi ek at féll,
fólk brustu svell,
jöfurr eyddi frið,
Apardjónar lið.

Aðra orrostu átti hann suðr við Hjartapoll við riddaralið, ok kom þeim á flótta, ok hrauð þar skip nökkur. Svá segir Einarr:

Beit buðlungs hjörr,
blóð féll á dörr,
hirð fylgðist holl
við Hjartapoll.
Hugin gladdi heit,
hruðusk Engla beit,
óx vitnis vín,
valbasta rín.

Þá hélt hann enn suðr á England, ok átti hina þriðju orrostu við Hvítabœ ok fékk sigr, en brendi bœinn. Svá segir Einarr:

Jók hilmir hjaldr,
þar var hjörva galdr,
hjósk hildar ský
við Hvítabý.
Ríkt lék við rönn,
rauðsk ylgjar tönn,
fékksk fyrðum harmr,
fyriskógar garmr.

Eptir þat herjaði hann víða um England; þá var Stefnir konungr á Englandi. Því næst átti Eysteinn konungr orrostu við Skarpasker við riddara nökkura. Svá segir Einarr:

Drap döglingr gegn,
dreif strengjar regn,
við Skörpusker
skjaldkœnan her.

Þar næst barðist hann við Pílavík, ok fékk sigr. Svá segir Einarr:

Rauð siklingr sverð,
sleit gylðis ferð
prútt Parta lík
í Pílavík.

Vann vísi alt
fyrir vestan salt,
brandr gall við brún,
brent Langatún.

Þeir brendu þar Langatún, mikit þorp, ok segja menn, at sá bœr hafi litla uppreist fengit síðan. Eptir þat fór Eysteinn konungr brott af Englandi ok um haustit aptr til Noregs, ok rœddu menn um þessa ferð allmisjafnt.

Frá Haralds sonum.

21. Friðr góðr var í Noregi öndurða daga sona Haralds konungs, ok var þeira samþykki til nökkurrar hlítar, meðan hit forna ráðuneyti þeira lifði. En þeir Ingi ok Sigurðr váru bernskir, höfðu þeir þá eina hirð báðir, en Eysteinn sér, var hann maðr fullroskinn at aldri. En er andat var fóstrneyti þeira Inga ok Sigurðar, Sáðagyrðr Bárðarson, Ámundi Gyrðarson, Þjóstólfr Álason, Óttarr birtingr, Ögmundr sviptir, ok Ögmundr dengir bróðir Erlings skakka, lítils þótti vert um Erling, meðan Ögmundr lifði, síðan skildu þeir hirð sína Ingi ok Sigurðr, ok réðst þá til fulltings við Inga konung Gregorius, son Dags Eilífssonar ok Ragnhildar, dóttur Skopta Ögmundarsonar. Gregorius hafði auð fjár, ok var sjálfr hinn mesti skörungr. Gerðist hann forstjóri fyrir landráðum með Inga konungi, en konungr veitti honum at taka af sinni eign slíkt er hann vildi.

Frá háttalagi Haralds sona.

22. Sigurðr konungr gerðist ofstopamaðr mikill ok úeirinn um alla hluti, þegar er hann óx upp, ok svá þeir Eysteinn báðir, ok var þat nökkuru nærr sanni, er Eysteinn var, en hann var allra fégjarnastr ok sínkastr. Sigurðr konungr gerðist maðr mikill ok sterkr, vaskligr maðr sýnum, jarpr á hár, munnljótr, ok vel at öðrum and-

litssköpum, allra manna var hann snjallastr í máli ok gervastr at sér. Þess getr Einarr Skúlason:

Snild berr snarpa elda
sárflóðs þess er rýðr blóði,
gefit hefir guð sjálfr jöfri
gagn, Sigurðar magni.

Svá es ef Rauma ræsir
reiðorðr tölur greiðir,
rausn vinnr gramr, sem gumnar,
glaðmæltr, þegi aðrir.

Eysteinn konungr var svartr maðr ok døkklitaðr, heldr hár meðalmaðr, vitr maðr ok skynsamr. En þat dró mest ríki undan honum, er hann var sínkr ok fégjarn. Hann átti Rögnu dóttur Nikolás mása. Ingi konungr var manna fegrstr í andliti, hann hafði gult hár ok heldr þunt, ok hrökk mjök; lítill var hans uppvöxtr, ok tregliga mátti hann ganga einn samt, svá var visinn annarr fótrinn, en knýttr var hann á herðum ok á bringu. Hann var blíðmæltr ok dæll vinum sínum, örr af fé, ok lét mjök höfðingja ráða með sér landráðum, vinsæll við alþýðu, ok dró þat alt saman mjök undir hann ríki ok fjölmenni. Brigida hét dóttir Haralds konungs gilla, hon var gipt fyrst Inga Hallsteinssyni Svíakonungi, en síðan Karli jarli Sónasyni, en þá Magnúsi Svíakonungi; þeir Ingi konungr Haraldsson váru sammœðra. Síðast átti hana Birgir jarl brosa; þau áttu fjóra sonu, einn Philippus jarl, annarr Knútr jarl, þriði Fólki, fjórði Magnús. Dœtr þeira: Ingigerðr, er átti Sørkvir Svíakonungr, þeira son var Jón konungr; önnur Kristín, þriðja Margrét. María hét önnur dóttir Haralds gilla, hana átti Símon skálpr, son Hallkels húks, Nikolás hét son þeira. Margrét hét hin þriðja dóttir Haralds gilla, hana átti Jón Hallkelsson, bróðir Símonar. Nú gerðist mart þess i með þeim brœðrum, er til sundrþykkis var, en ek mun þó hins eins geta, er mér þykkir mestum tíðindum sætt hafa.

Nikolás kardináli kom til lands.

23. Nikolás kardináli af Rúmaborg kom í Noreg á dögum þeira Haralds sona, ok hafði pávinn hann sent í

Noreg. En kardinálinn hafði reiði á þeim Sigurði ok Eysteini, ok urðu þeir at ganga til sættar við hann, en hann var afarvel sáttr við Inga ok kallaði hann son sinn. En er þeir váru allir sáttir við hann, veitti hann þeim at vígja Jón Birgisson til erkibyskups í Þrándheimi, ok fékk honum klæði þat, er pallium heitir, ok mælti svá, at erkibyskupsstóll skyldi vera í Niðarósi at Kristskirkju, þar er Ólafr konungr hinn helgi hvílir, en áðr höfðu ljóðbyskupar einir verit í Noregi. Kardinálinn kom því við, at engi maðr skyldi með vápn fara í kaupstöðum at úsekju, nema 12 menn, þeir er fylgð áttu með konungi. Hann bœtti at mörgu sið manna í Noregi, meðan hann var þar í landi. Engi hefir sá maðr komit í Noreg útlendr, er allir menn mæti jafnmikils, eða jafnmiklu mætti ráða við alþýðu, sem hann. Hann fór suðr síðan með miklar vingjafir, ok lézt jafnan mundu vera hinn mesti vin Norðmanna. En er hann kom suðr til Rúmaborgar, þá andaðist bráðliga pávinn, sá er áðr hafði verit, en allr Rúmaborgar lýðr vildi taka Nikolaum til páva. Þá var hann vígðr til páva með nafni Adrianus. Svá segja þeir menn, er um hans daga kómu til Rúmaborgar, at aldri átti hann svá skylt erendi við aðra menn, at eigi mælti hann við Norðmenn fyrst ávalt, er þeir vildu hafa mál hans. Hann var eigi lengi pávi, ok er hann kallaðr heilagr.

Jartegnir Ólafs konungs.

24. Á dögum þeira sona Haralds gilla varð (sá) atburðr, at maðr er Halldórr nefndr, er varð fyrir Vindum, ok tóku þeir hann ok veittu honum meizlur, skáru kverkrnar ok drógu þar út tunguna, ok skáru af í tungurótunum. Síðan sótti (hann) til hins helga Ólafs konungs, rendi hugnum fastliga til þess helga manns, ok bað mjök grátandi Ólaf konung ljá sér máls ok heilsu. Því næst fékk hann mál ok miskunn af þessum góða konungi, ok gerðist þegar hans þjónostumaðr um alla sína lífdaga, ok varð dýrligr

maðr ok trúfastr. Þessi jartegn varð hálfum mánaði fyrir Ólafsmessu hina síðari, á þeim degi er Nikolás kardináli varð landfastr.

Jartegnir Ólafs konungs við Rikarð prest.

25. Brœðr tveir váru á Upplöndum, kynstórir menn ok fjáðir vel, synir Gothorms grábarða, Einarr ok Andres, móður(brœðr) Sigurðar konungs Haraldssonar, áttu þar óðul ok eignir allar. Systur áttu þeir fríða heldr at yfirsýn, en eigi þó til forsjála við vándra manna orði, sem síðan reyndist. Hafði hon blíðlæti mikit við prest einn enskan, er Rikarðr hét, er þar var heimilisvistum með brœðrum hennar, ok gerði hon honum mart í vild ok opt mikit gagn fyrir sakir góðvilja. Þat bar eigi betr at, en um konu þá fór ok flaug ferligt orð; síðan er þat var á málreið komit, þá hugðu þat allir menn á hendr prestinum, ok svá brœðr hennar, þegar er þeir urðu þess varir, þá létu þeir hann líkligstan til fyrir alþýðu í þeiri miklu blíðu, er þeira varð á meðal. Varð þeim síðan mikill úfarnaðr, sem eigi var ørvænt, er þeir þögðu um leyndri vél, ok létu ekki á sér finna. En um dag nökkurn kölluðu þeir prestinn til sín, hann varði enskis af þeim nema góðs eins, teygðu hann heiman með sér, ok kváðust fara skyldu í annat herað at sýsla þar nökkut, þat er þeir þurftu, ok báðu hann fylgja sér; höfðu með sér heimamann sinn, er vissi þessi ráð með þeim. Fóru þeir á skipi eptir vatni því er Rönd heitir, ok fram með vatnsströndinni, ok lendu við nes þat, er Skiptisandr heitir; þeir géngu þar á land upp, ok léku stund nökkura. Þá fóru þeir í nökkurn leyndan stað, þá báðu þeir verkmanninn ljósta hann öxarhamarshögg. Hann sló prest, svá at hann lá í svima. En er hann vitkaðist, mælti hann: Hví skal nú svá hart við mik leika? Þeir svöruðu: Þótt engi segi þér, þá skaltu nú finna, hvat þú hefir gert. Báru síðan sakir á hendr honum. Hann synjaði ok mælti, bað guð skipta milli þeira ok hinn helga

Ólaf konung. Síðan brutu þeir sundr fótleggi hans; þá drógu þeir hann milli sín til skógar ok bundu hendr hans á bak aptr. Síðan lögðu þeir streng at höfði honum ok þilju undir herðar ok höfuðit, ok settu í sneril, ok sneru at strenginn. Þá tók Einarr hæl, ok setti á augat prestinum, ok þjónn hans stóð yfir ok laust á með öxi, ok hleypti út auganu, svá at þegar stökk niðr á kampinn. En þá setti hann hælinn á annat augat ok mælti við þjóninn: Ljóstu mun kyrrara. Hann gerði svá, þá skauzt hællinn af augasteininum ok sleit frá honum hvarminn. Síðan tók Einarr hvarminn með hendi sinni ok hélt af upp, ok sá, at augasteinninn var þar. Þá setti hann hælinn við kinnina út, en þjónninn laust þá, ok sprakk augasteinninn á kinnarbeinit niðr, þar er þat var hæst. Síðan opnuðu þeir munn hans, ok tóku tunguna ok drógu út ok skáru af, en síðan leystu þeir hendr hans ok höfuð. Þegar er hann vitkaðist, þá varð honum þat fyrir, at hann lagði augasteinana upp við brýnnar í stað sinn, ok hélt hann þar at báðum höndum sem hann mátti. En þá báru þeir hann til skips, ok fóru til bœjar þess, er heitir á Sæheimruð, ok lendu þar. Þeir sendu mann til bœjarins at segja, at prestr lá þar at skipi á ströndu. Meðan sá maðr var uppfarinn, er sendr var, þá spurðu þeir, ef prestr mætti mæla, en hann blaðraði tungunni ok vildi við leita at mæla. Þá mælti Einarr við bróður sinn: Ef hann réttist við, ok grœr fyrir tungustúfinn, þá kemr mér þat í hug, at hann muni mæla. Síðan kliptu þeir tungustúfinn með töng ok toguðu, ok skáru tysvar þaðan frá, ok í tungurótunum hit þriðja sinn, ok létu hann þar liggja hálfdauðan. Húsfreyja þar á bœnum var fátœk, en þó fór hon þegar, ok dóttir hennar með henni, ok báru hann heim til húss í mötlum sínum. Síðan fóru þær eptir presti. En er hann kom þangat, þá batt hann sár hans öll, ok leituðu þau honum hœginda slíkra, sem þau máttu. Hann lá hinn sári prestr aumliga búinn, vilnaðist jafnan guðs miskunnar ok tortrygði þat aldrigi, bað guð mállauss

með hugrenning ok sútfullu hjarta, því öllu traustara, er hann var sjúkari, ok rendi huginum til þess milda konungs Ólafs hins helga, guðs dýrlings, ok hafði hann áðr heyrt mart sagt frá hans dýrðarverkum, ok trúði því öllu hvatara á hann af öllu hjarta til allrar hjálpar í sínum nauðum. En er hann lá þar lami ok öllu megni numinn, þá grét hann sárliga ok stundi, ok bað með sáru brjósti þann dýrling Ólaf konung duga sér. En eptir miðja nótt þá sofnaði prestr hinn sári, þá þóttist hann sjá mann göfugligan koma til sín ok mæla við sik: Illa ertu nú leikinn, Rikarðr félagi! sé ek, at eigi er nú máttrinn mikill. Hann þóttist sanna þat. Þá mælti sá við hann: Miskunnar ertu þurfi. Prestr svarar: Ek þyrfta miskunnar guðs almáttigs ok hins helga Ólafs konungs. Hann svarar: Þú skalt hafa ok. Því næst tók hann tungustúfinn ok heimti svá hart, at prestinum varð sárt við. Því næst strauk hann hendi sinni um augu honum ok um bein, svá um aðra limi, er sárir váru. Þá spurði prestrinn, hverr þar væri? Hann leit við honum ok mælti: Ólafr er hér norðan or Þrándheimi. En síðan hvarf hann í brott; en prestrinn vaknaði alheill, ok þegar tók hann at mæla: Sæll em ek nú, sagði hann; guði þökk ok hinum helga Ólafi konungi, hann hefir græddan mik. En svá hörmuliga sem hann var áðr leikinn, svá bráðar bœtr fékk hann allrar þeirar úhamingju, ok svá þótti honum, sem hann hefði hvárki orðit sárr né sjúkr; tungan heil, augun bæði í lag komin, beinbrotin gróin, ok öll önnur sár gróin eða verklaus, fengit hina beztu heilsu. En til jarteina var, at augu hans höfðu verit útstungin, þá greri örr hvítt á hvarmi hvárumtveggja, til þess at sjá mætti dýrð þess hins göfga konungs á þeim manni, er svá var aumliga búinn.

Ráðagerð konunga.

26. Eysteinn ok Sigurðr höfðu orðit úsáttir fyrir þá sök, at Sigurðr konungr hafði vegit hirðmann Eysteins

konungs, Harald hinn víkverska, er hús átti í Björgyn, ok annan Jón prest taparð son Bjarna Sigurðarsonar; fyrir þá sök lögðu þeir með sér sættarstefnu um vetrinn á Upplöndum. Þeir sátu lengi tveir á mali. En þat kom upp or hjali þeira, at þeir skyldu hittast í Björgyn allir brœðr eptir um sumarit. Þat fylgði því máli, at þeir vildu, at Ingi konungr hefði bú tvau eða þrjú ok svá mikil önnur auðœfi, at hann hefði þrjátigi manna með sér; ok lézt þykkja hann eigi hafa heilsu til at vera konungr. Ingi ok Gregorius spurðu þessi tíðindi, ok fóru til Björgynjar ok fjölmentu mjök. Sigurðr kom þar litlu síðar, ok hafði hann lið sýnu minna. Þá höfðu þeir Ingi ok Sigurðr verit 19 vetr konungar yfir Noregi. Eysteinn var seinni austan or Víkinni en þeir norðan. Þá lét Ingi konungr blása til þings í Hólm, ok koma þeir þar Sigurðr ok Ingi konungr, ok fjölmenni mikit. Gregorius hafði 2 langskip, ok vel níutigu manna, er hann fékk allar vistir; hann hélt betr húskarla sína en aðrir menn lendir, því at hann drakk aldri svá í skytningum, at eigi drykki húskarlar hans allir með honum. Hann gékk með hjálm gullroðinn á þingit, ok alt hans lið var hjálmat. Ingi konungr stóð upp ok sagði mönnum frá, hvat hann hafði spurt, hvernug brœðr hans vildu við hann skipa, ok bað sér liðs. En alþýða manna gerði góðan róm at máli hans, ok létust honum vilja fylgja.

Frá Gregorius Dagssyni.

27. Þá stóð upp Sigurðr konungr ok talar, sagði þat úsatt, er Ingi konungr kendi þeim, kvað Gregorium slíkt uppsetja, ok kvað eigi skyldu langt til, at sá fundr þeira skyldi verða, ef hann mætti ráða, at hann mundi steypa hjálminum þeim hinum gullroðna, ok lauk svá sínu máli, at hann kvað þá eigi lengi skyldu ganga báða. Gregorius svarar, kvaðst þat ætla, at hann þyrfti lítt at fýsast þess, ok lézt við því búinn vera. Fám dögum síðar var veginn húskarl Gregorii úti á stræti, ok vá húskarl Sigurðar konungs. Þá vildi Gregorius ganga at þeim Sig-

urði konungi, en Ingi konungr latti, ok mart annarra manna. En er Ingiríðr móðir Inga konungs gékk frá aptansöng, þá kom hon at, þar er veginn var Sigurðr skrúðhyrna, hann var hirðmaðr Inga konungs ok var gamall, ok hafði mörgum konungum á höndum verit; en þeir höfðu vegit hann hirðmenn Sigurðar konungs, Hallvarðr Gunnarsson ok Sigurðr, son Eysteins trafala, ok kendu menn ráðin Sigurði konungi. Þá gékk hon þegar til Inga konungs ok sagði honum, kvað hann lengi mundu lítinn konung, ef hann vildi ekki at' fœrast, þótt hirðmenn hans væri drepnir, annarr at öðrum, svá sem svín. Konungrinn reiddist við átölur hennar, ok er þau hníptust við, kom Gregorius inn gangandi hjálmaðr ok brynjaðr, bað konung eigi reiðast, kvað hana satt mæla: En ek em hér kominn til liðs við þik, ef þú vilt veita Sigurði konungi atgöngu, ok hér er meir en hundrað manna út í garðinum, húskarla minna, hjálmaðir ok brynjaðir, ok munu vér þaðan at þeim sœkja, er öðrum þykkir verst. En flestir löttu ok kváðu Sigurð mundu vilja bœta úhapp sitt. En er Gregorius sá, at letjast mundi, þá mælti hann við Inga konung: Svá bleðja þeir af þér, drápu minn húskarl fyrir skömmu, en nú hirðmann þinn, en þeir munu vilja veiða mik eða annan lendan mann, þann er þeim þykkir þér mest afnám at vera, er þeir sjá, at þú fœrist ekki at, en taka þik af konungdóminum, eptir þat er vinir þínir eru drepnir. Nú hverngan veg sem aðrir lendir menn þínir vilja, þá vil ek eigi bíða nauthöggsins, ok skulu vit Sigurðr kaupa saman þessa nótt, at því kaupi sem þá má verða; en þat er bæði, at þú ert illa attekinn fyrir vanheilsu sakir, enda ætla ek lítinn viljann at halda vini þína; en ek em nú albúinn at ganga til fundar við Sigurð héðan, því at hér er merki mitt úti. Ingi konungr stóð upp ok kallaði til klæða sinna, ok bað hvern mann búast, er honum vildi fylgja, ok kvað ekki tjá at letja sik, lézt lengi hafa undan sert, lét þá verða at sverfa til stáls með þeim.

Fall Sigurðar konungs.

28. Sigurðr konungr drakk í garði Sigríðar sætu, ok bjóst við ok ætlaði at ekki mundi af atgönguuni verða. Síðan géngu þeir at garðinum, Ingi konungr ofan frá smiðabúðum, Árni konungsmágr utan frá Sandbrú, Áslákr Erlendsson or garði sínum, en Gregorius af strætinu, ok þótti þaðan verst. Þeir Sigurðr skutu mjök or loptgluggum ok brutu ofna, ok báru grjótit á þá. Þeir Gregorius brutu upp garðshliðit, ok féll þar Einarr son Laxapáls í hliðinu af liði Sigurðar konungs, ok Hallvarðr Gunnarsson, hann var skotinn í loptit inn, ok harmaði hann engi maðr. Þeir hjoggu húsin, ok gékk lið Sigurðar konungs af hendi honum til griða. Þá gékk Sigurðr á loptit eitt ok vildi beiða sér hljóðs, en hann hafði gullroðinn skjöld, ok kendu menn hann ok vildu eigi hlýða honum, en menn skutu at honum svá sem í drífu sæi, ok mátti hann eigi þar vera. En þá er liðit var gengit af hendi honum, ok menn hjoggu húsin mjök, þá gékk hann út, ok Þórðr húsfreyja með honum, hirðmaðr hans, víkverskr maðr, ok vildu þannug, sem Ingi konungr var fyrir, ok kallaði Sigurðr á Inga bróður sinn, at hann skyldi selja honum grið. En þeir váru þegar höggnir báðir; féll Þórðr húsfreyja með orðlofi miklu. Þar féll mart manna, þótt ek nefna fátt, af liði Sigurðar, ok svá af Inga liði; en 4 menn af Gregorii liði, ok svá þeir er með hvárigum váru, ok urðu þeir fyrir skotum á bryggjum niðri eða á skipum úti. Þeir börðust 14 nóttum fyrir Jónsmessu baptista, en þat var föstudagr. Sigurðr konungr var jarðaðr at Kristskirkju hinni fornu í Hólmi út. Ingi konungr gaf Gregorio skip þat, er Sigurðr konungr hafði átt. En tveim nóttum eða þrimr síðar kom Eysteinn konungr austan með 30 skipa, ok hafði þar Hákon bróðurson sinn í ferð með sér, ok fór eigi til Björgynjar, ok dvaldist í Flóruvágum, en menn fóru í meðal ok vildu sætta þá; en Gregorius vildi, at þeir legði út at þeim, ok kvað eigi síðar betra, kvaðst hann mundu vera

höfðingi at því: En þú, konungr! far eigi; er nú eigi vant liðs til. En margir löttu, ok tókst af því eigi ferðin. Eysteinn konungr fór austr í Víkina, en Ingi konungr norðr í Þrándheim; ok váru þeir þá sáttir at kalla, ok hittust eigi sjálfir.

Frá Gregorio Dagssyni.

29. Gregorius Dagsson fór austr litlu síðar en Eysteinn konungr, ok var uppi á Höfundi á Brattsbergi at búi sínu. Eysteinn konungr var inni í Osló, ok lét draga skip sín meir en 2 vikur sjávar at ísi, því at íslög váru mikil inn í Víkinni. Hann fór upp á Höfund ok vildi taka Gregorium, en hann varð varr við ok fór undan upp á Þelamörk með níutigi manna, ok þar norðr um fjall, ok kom ofan í Harðangri, ok fór síðan í Eðni til Stuðlu, þar átti Erlingr skakki bú, en hann var farinn norðr til Björgynjar, en Kristín kona hans dóttir Sigurðar konungs var heima, ok bauð Gregorio slíkt, er hann vildi hafa þaðan, ok fékk Gregorius þar góðar viðtökur. Hann hafði langskip þaðan, er Erlingr átti, ok alt þat er hann þurfti. Gregorius þakkaði henni vel ok lét henni hafa orðit stórmannliga, sem ván var at. Þeir fóru síðan til Björgynjar ok funnu Erling, ok þótti honum hon vel hafa gert.

Sætt Inga konungs ok Eysteins konungs.

30. Síðan fór Gregorius Dagsson norðr til kaupangs, ok kom þar fyrir jól. Ingi konungr varð hinn fegnasti honum, ok bað hann hafa slíkt alt af sinni eign, sem hann vildi. Eysteinn konungr brendi bœ Gregorii ok hjó búit; en naust, þau er Eysteinn konungr hinn ellri hafði gera látit norðr í kaupangi, er mestar gersimar váru, þá váru brend um vetrinn, ok skip góð með, er Ingi konungr átti. ok var þat verk hit úvinsælsta, en ráðin váru kend Eysteini konungi ok Philippo Gyrðarsyni fóstbróður Sigurðar konungs. Um sumarit eptir fór Ingi norðan, ok gerðist

hinn fjölmennasti, en Eysteinn konungr austan, ok samnaði hann sér ok liði. Þeir hittust í Seleyjum fyrir norðan Líðandisnes, ok var Ingi konungr miklu fjölmennari; var þá við sjálft, at þeir mundu berjast. Þeir sættust, ok varð þat at sætt, at Eysteinn skyldi festa at gjalda hálfan fimta tog marka gulls; skyldi Ingi konungr hafa 30 marka, fyrir þat er Eysteinn hafði ráðit skipabrunanum, ok svá naustanna; en þá skyldi Philippus vera útlagr, ok svá þeir allir, er at brennunni höfðu verit, þar er skipin váru brend; þeir menn skyldu ok vera útlagir, er sannir váru at áverkum við Sigurð konung, því at Eysteinn konungr kendi þat Inga konungi, at hann héldi þá menn; en Gregorius skyldi hafa 15 merkr fyrir þat, er Eysteinn konungr brendi upp fyrir honum. Eysteini konungi líkaði illa, ok þótti nauðungarsætt vera. Ingi konungr fór austr í Vík frá stefnunni, en Eysteinn norðr í Þrándheim. Síðan var Ingi konungr í Víkinni, en Eysteinn konungr norðr, ok hittust þeir ekki; en þau ein fóru orð í milli, er ekki váru til sætta, ok svá lét hvártveggi drepa vini annars, ok varð ekki af fégjaldinu af Eysteins hendi; kendi ok hvárr öðrum, at ekki héldi þat er mælt var. Ingi konungr ok þeir Gregorius spöndu mjök lið undan Eysteini konungi, Bárð standala Brynjólfsson ok Simon skálp, son Hallkels húks, ok mart annat lendra manna, Halldór Brynjólfsson ok Jón Hallkelsson.

Frá Inga konungi ok Eysteini.

31. Þá er liðnir váru tveir vetr frá falli Sigurðar konungs, drógu konungar her saman, Ingi austan or landi, ok fékk hann áttatigi skipa, en Eysteinn konungr norðan, ok fékk hann hálfan fimta tog skipa. Þá hafði hann dreka hinn mikla, er Eysteinn konungr Magnússon hafði látit gera, ok höfðu þeir allfrítt lið ok mikit. Ingi konungr lá skipum sínum suðr við Mostr, en Eysteinn konungr litlu norðar í Grœningasundi. Eysteinn konungr sendi suðr til Inga konungs Áslák unga Jónsson ok Árna sturlu Sæ-

bjarnarson; þeir höfðu eitt skip. En er Inga menn kendu þá, lögðu þeir at þeim ok drápu mart manna af þeim, tóku skipit ok alt þat er á var, ok hvert fat þeira. En Áslákr ok Árni ok nökkurir menn með þeim kómust undan á land upp ok fóru til fundar við Eystein konung, ok sögðu honum, hvernug Ingi konungr hafði fagnat þeim. Eysteinn konungr hafði þá húsþing ok sagði mönnum, hvern úfrið þeir Ingi vildu gera, ok bað liðsmenn, at þeir skyldu honum fylgja: ok höfum vér lið svá mikit ok gott, at ek vil hvergi undan flýja, ef þér vilit fylgja mér. En engi varð rómr at máli hans. Hallkell húkr var þar, en synir hans báðir með Inga konungi Símon ok Jón. Hallkell svaraði, svá at mjök margir heyrðu: Fylgi gullkistur þínar þér nú ok veri land þitt.

Um líflát Eysteins konungs.

32. Um nóttina eptir reru þeir í brott mörgum skipum á laun, sumir til lags við Inga konung, sumir til Björgynjar, sumir í Fjörðu inn. En at morni er ljóst var, þá var konungr 10 skipum einum eptir; þá lét hann þar eptir dreka hinn mikla, því at hann var þungr undir árum, ok fleiri skipin, ok hjoggu drekann mjök, ok svá hjoggu þeir niðr mungát sitt, ok alt þat er þeir máttu eigi með sér hafa, spiltu þeir. Eysteinn konungr gékk á skip Eindriða Jónssonar mörnefs, ok fóru þeir norðr ok inn í Sogn, ok þaðan hit efra austr til Víkr. Ingi konungr tók skipin, ok fór austr hit ytra í Víkina. En fyrir austan Fold þá var þar Eysteinn konungr ok hafði nær 12 hundruð manna. Þá sá þeir skipalið Inga konungs, ok þóttust eigi lið við hafa, ok hljópu á skóg undan; þá flýði á sinn veg hvat, svá at konungr var við annan mann. Þeir Ingi konungr urðu varir við farar Eysteins konungs, ok svá þat, at hann var fámeðr; þeir fóru at leita hans. Símon skálpr hitti hann, er hann gékk undan hrísrunni einum at þeim. Símon heilsaði honum: Heill lávarðr! sagði hann.

Konungr sagði: Eigi veit ek nema þú þykkist nú minn lávarðr, sagði hann. Er nú sem gerist, sagði Símon. Konungr bað, at hann skyldi honum undan skjóta, kvað honum þat byrja, því at lengi hefir með okkr vel verit, þótt nú sé annan veg. Símon kvað þá ekki mundu af því verða. Konungr bað, at hann skyldi hlýða messu áðr, ok þat var. Síðan lagðist hann niðr á grúfu ok breiddi hendr frá sér út, ok bað sik höggva í kross á milli herðanna, kvað þá skyldu reyna, hvárt hann mundi þola járn eða eigi, sem þeir höfðu sagt lagsmenn Inga konungs. Símon mælti við þann, er höggva skyldi, bað hann til ráða, kvað konung helzti lengi hafa kropit þar um lyng. Hann var þá höggvinn, ok þótti verða við prúðliga. Lík hans var flutt til Fors, en fyrir sunnan kirkju undir brekkunni var lík hans náttsætt. Eysteinn konungr var jarðaðr at Forskirkju, ok er leg hans á miðju kirkjugólfi, ok breiddr yfir kögurr, ok kalla menn hann helgan. Þar sem hann var höggvinn ok blóð hans kom á jörð, spratt upp brunnr, en annarr þar undir brekkunni, er lík hans var náttsætt. Af hvárutveggja því vatni þykkjast margir menn bót hafa fengit. Þat er sögn Víkverja, at margar jarteinir yrði at leiði Eysteins konungs, áðr úvinir hans steypti á leiðit hundssoði. Símon skálpr var hit mesta úþokkaðr af verki þessu, ok var þat alþýðumál; en sumir sögðu, þá er Eysteinn konungr var handtekinn, at Símon sendi mann til fundar við Inga konung, en konungr bað Eystein eigi koma í augsýn sér. Svá hefir Sverrir konungr ríta látit, en þannug segir Einarr Skúlason:

Mun sá er morði vandisk
margillr ok sveik stilli
sið af slíkum ráðum
Símon skálpr of hjálpask.

SAGAN AF HÁKONI HERÐIBREIÐ.

Upphaf Hákonar herðibreiðs.

1. Hákon son Sigurðar konungs var tekinn til höfðingja yfir flokk þann, er áðr hafði fylgt Eysteini konungi, ok gáfu flokksmenn honum konungsnafn; þá var hann 10 vetra. Þar váru þá með honum Sigurðr son Hallvarðs haulds af Reyri, ok þeir Andreas ok Önundr fóstbrœðr Hákonar Símonar synir, ok mart annarra höfðingja ok vina Eysteins konungs ok Sigurðar konungs. Þeir fóru fyrst upp á Gautland. Ingi konungr kastaði sinni eigu á þat alt, er þeir áttu í Noregi, ok gerði þá útlaga. Ingi konungr fór norðr í Víkina, ok var þar, en stundum norðr í landi. Gregorius var í Konungahellu við háskann ok varði þar landit.

Frá Gregorius Dagssyni.

2. Eptir um sumarit kómu þeir Hákon ofan af Gautlandi, ok fóru til Konungahellu ok höfðu allmikit lið ok frítt. Gregorius var þar í bœnum, ok stefndi þing fjölment við bœndr ok bœjarmenn ok krafði sér liðs; honum þóttu menn lítt rœma, ok lézt hann illa trúa þeim. Hann fór í brott tveim skipum ok inn í Víkina ok var allúglaðr, hann ætlaði til fundar við Inga konung, því at hann hafði spurt, at Ingi konungr fór við her mikinn norðan um Víkina. En er Gregorius var skamt norðr kominn, þá mœtti hann hann þeim Símoni skálp ok Halldóri Brynjólfssyni ok Gyrði Ámundasyni fóstbróður Inga konungs. Gregorius varð þeim feginn mjök, hann hvarf þá aptr, ok þeir allir samt,

ok höfðu 11 skip. En er þeir reru upp til Konungahellu, þá höfðu þeir Hákon þing fyrir utan bœinn ok sá för þeira. Þá mælti Sigurðr af Reyri: Nú er Gregorius feigr, er hann ferr í hendr oss með fá liði. Gregorius lagði at landi gagnvart bœnum, ok vildi bíða Inga konungs, því at hans var ván, en hann kom eigi. Hákon konungr bjóst við í bœnum, ok lét Þorljót skaufuskalla vera höfðingja í liði því, er var á kaupskipum þeim, er flutu fyrir bœnum, hann var víkingr ok ránsmaðr. En Hákon ok Sigurðr ok allr herrinn var í bœnum, ok fylktu á bryggjunum. Allir menn höfðu þar gengit undir Hákon.

Flótti Hákonar konungs.

3. Þeir Gregorius reru upp eptir ánni ok létu hefja skipin ofan fyrir straumi at þeim Þorljóti. Þeir skutust á um hríð, þar til er Þorljótr hljóp fyrir borð ok hans félagar, váru sumir drepnir, en sumir kómust á land. Þá reru þeir Gregorius at bryggjum, ok þegar lét Gregorius skjóta upp bryggjum af sínu skipi undir fœtr þeim Hákonar mönnum. Þá féll sá maðr, er merki hans bar, er hann ætlaði til uppgöngu. Þá kvaddi Gregorius til at taka upp merkit Hall son Auðunar Hallssonar; hann gerði svá, ok bar síðan merkit upp á bryggjur, en Gregorius gékk þegar upp eptir honum, ok skaut skildi fram yfir höfuð honum. En þegar er Gregorius kom á bryggjurnar, ok Hákonar menn kendu hann, þá hopuðu þeir, ok gafst rúmit þegar tvá vega. En er fleira kom liðit upp af skipum, þá sótti Gregorius ok hans menn fram, en Hákonar menn hopuðu fyrst, ok runnu því næst upp í bœinn. En þeir Gregorius fylgðu þeim ok ráku þá tysvar upp or bœnum ok drápu mart. Engi var för sköruligri en sú at máli manna, er Gregorius fór, fyrir því at Hákon hafði meir en 40 hundraða manna, en Gregorius eigi öll 4 hundruð. Þá mælti Gregorius við Hall Auðunarson eptir orrostuna: Margir menn þykki mér mjúkari í sóknum en þér Íslendingar, því

at þér erut úvanari en vér Noregsmenn, en engir þykkja mér vápndjarfari en þér. Þá kom Ingi litlu síðar, ok lét drepa marga menn, þá er við Hákoni höfðu tekit, en suma lét hann fé gjalda, en hann brendi bœi fyrir sumum, en suma rak hann or landi ok gerði þeim mart ilt. Hákon flýði upp á Gautland undan. Hákon fór um vetrinn eptir hit efra norðr í Þrándheim, ok kom þar fyrir páskir, ok tóku Þrœndir hann þar til konungs at hafa föðurleifð sína, þriðjung Noregs við Inga konung. Ingi var í Víkinni ok Gregorius, ok vildi Gregorius fara norðr at þeim, en margir löttu, ok varð ekki or á þeim vetri.

Dráp Gyrðar ok Hávarðs.

4. Hákon fór norðan um várit, ok hafði nær 30 skipa. Víkverjar fóru af liði Hákonar fyrir með 8 skipum ok herjuðu á Mœri hváratveggju. Engi maðr mundi fyrr herjat hafa verit milli kaupanganna. Jón son Hallkels húks samnaði bóndaliði ok fór at þeim, ok tók Kolbein óða ok drap hvert mannsbarn af skipi hans. Síðan leitaði hann hinna ok hitti þá á 7 skipum, ok börðust þeir, en Hallkell faðir hans gerði eigi fara til móts við hann, sem þeir höfðu mælt. Þar féll mart bónda góðra, ok varð hann sárr sjálfr. Hákon fór suðr til Björgynjar með liði sínu, ok er þeir kómu til Stjórnveltu, spurðu þeir, at Ingi konungr var áðr austan kominn fyrir fám nóttum ok Gregorius til Björgynjar, ok þorðu þeir þá eigi þannug at halda. Þeir sigldu suðr um Björgyn hit ytra, ok hittu þá á þrimr skipum lagsmenn Inga konungs, er seinni höfðu orðit austan. Þar var Gyrðr Ámundason fóstbróðir Inga konungs, hann átti Gyríði systur Gregorii, en annarr Gyrðr lögmaðr Gunnhildarson, þriði Hávarðr klíningr. En Hákon lét drepa Gyrð Ámundason ok Hávarð klíning, en hann hafði Gyrð lögmann með sér ok fór austr í Víkina.

Frá ráðagerð.

5. En er Ingi konungr spurði þat, þá fór hann austr eptir þeim, þeir hittust austr í Elfi. Ingi konungr lagði upp í ána eptir hinni nyrðri kvísl, ok gerði njósn fyrir sér um þá Hákon. En Ingi konungr lagði at landi út við Hísing, ok beið þar njósnarinnar. En er njósnarmenn kómu aptr, þá géngu þeir til konungs ok sögðu, at þeir höfðu sét lið Hákonar konungs ok alla skipan þeira, sögðu, at þeir lágu uppi við stikin, ok höfðu tengt skutstafna sína við stikin; þeir hafa tvá austrfararknörru, ok hafa þá lagt yzt skipanna; á knörrunum váru húnkastalar, ok svá fram í stafni á báðum. En er þetta spurði konungr, hvern viðbúnað þeir höfðu, þá lét hann blása til húsþings öllu liðinu. En er þings var kvatt ok sett, þá leitar konungr ráðs við lið sitt, ok kveðr at Gregorium Dagsson ok Erling skakka mág sinn, ok aðra lenda menn ok skipstjórnarmenn, ok segir allan umbúnað þeira Hákonar manna. Gregorius svaraði fyrst ok birti sinn vilja, segir svá: Fundir várir Hákonar hafa at borizt nökkurum sinnum, ok hafa þeir haft optast meira lið ok fengit þó minna hlut í várum skiptum. En nú höfum vér miklu meira lið, ok mun þat nú þykkja líkligt þeim mönnum, er fyrir skömmu hafa mist fyrir þeim göfugra frænda sinna, at hér muni vel bera til um hefnd, því at þeir hafa lengi nú áðr rekizt undan oss í sumar; höfum vér þat opt mælt, ef þeir biði vár, svá sem nú er sagt at vera muni, at vér mundim hætta til fundar við þá. Nú er þat at segja frá mínu skaplyndi, at ek vil leggja til orrostu við þá, ef þat er eigi í mót konungs vilja, því at ek ætla enn, sem fyrr hefir verit, at þeir muni fyrir verða láta, ef vér leggjum skeleggliga at, mun ek þar til leggja, er öðrum þykkir torveldligast. At ræðu Gregorii varð mikill rómr, ok létust allir búnir at leggja til orrostu við þá Hákon. Var þá róit öllum skipunum upp eptir ánni, til þess er hvárir sá aðra, þá viku þeir Ingi konungr af árstrauminum út undir eyna. Átti

konungr þá tal við stýrimenn alla, ok bað þá skipa til atlögu, ok kvaddi þá at Erling skakka, sagði, sem satt var, at engi var í því liði vitrari maðr né kœnni í orrostu, þó at sumir væri enn meiri ákafamenn. Veik konungr þá enn rœðunni til fleiri lendra manna, nefndi suma á nafn, en lauk svá rœðu sinni, at hann bað þat hvern til leggja, er hann sá at ráði gegndi, en síðan alla saman verða á eitt sátta.

Andsvar ok tillaga Erlings skakka.

6. Erlingr skakki svaraði rœðu konungs: Skyldr em ek, konungr! at þegja eigi við rœðu yðarri; en ef þér vilit forvitnast, hvat mín ráðagerð mun vera, þá skal ek yðr láta þat heyra. Þessi ætlan er nú er sett, er þvert frá mínu skapi, því at ek kalla þetta vera úfœru, at berjast við þá at svá búnu, þótt vér hafim lið mikit ok frítt; ef vér skulum veita þeim atlögu ok róa árstraum þenna í móti, þar er 3 menn eru í hâlfrými, þá verðr einn at róa, en annarr at hlífa þeim, hvat er þá, nema einn þriðjungr liðs várs muni til vera at berjast? Lízt mér svá sem úvígliga muni þeir komast við orrostu, er við árarnar eru ok bökum horfa við úvinum sínum. Gefit mér tómstund til ráðagerðar, en ek heit því þar í mót, at ek skal þat ráð þar til finna, fyrr en þrír dagar sé liðnir, at hógligar skulu vér við komast at leggja á fund þeira. Ok fannst þat mjök í rœðu Erlings, at hann latti atlögunnar; ok eigi at síðr eggjuðu margir aðrir, ok kváðu þá Hákon mundu hlaupa á land upp enn sem fyrr: ok höfum vér þá þeira ekki, sögðu þeir, en þeir hafa nú lítit lið, ok höfum vér ráð þeira alt í hendi. Gregorius rœddi um fám orðum, ok sneiddi svá til, sem Erlingi gengi mjök þat til, er hann latti atlögunnar, at hann vildi þau ráð únýta, er Gregorius lagði til, heldr en hitt at hann kynni þetta gerr at sjá en allir aðrir.

Frá liði Hákonar konungs.

7. Ingi konungr mælti þá til Erlings: Mágr, sagði hann, nú viljum vér þínum ráðum framfara, hvernug hátta skal atlögunni; en fyrir því at þess eru ráðamenninir fúsari, þá skulum vér nú at þeim leggja í dag. Þá mælti Erlingr: Skútur allar ok léttiskip skulu róa út um eyna ok upp hina eystri kvísl, ok svá ofan at þeim, ok freista, at þeir megi leysa þá frá stikunum; en þá skulum vér róa stórskipunum neðan at þeim, ok veit eigi, áðr en reynt er, hvárt þeir leggja því betr at en ek, sem þeir eru óðari. Þetta ráð líkaði öllum vel. Nes nökkut gékk fram milli þeira Hákonar, ok sá hvárgi skipin frá öðrum. En er skútnaherrinn reri ofan eptir ánni, þá sá þeir Hákon þat, en áðr höfðu þeir verit á tali ok ráðit ráðum sínum; gátu sumir, at þeir Ingi konungr mundu at leggja, en margir ætluðu, at þeir mundu eigi treystast, er mjök þótti seinkast atlagan, en þeir treystust vel viðbúnaði sínum ok liði. Í þeira flokki var mart stórmenni, þar var Sigurðr af Reyri ok þeir Símonar synir tveir, þar var ok Nikolás Skjaldvararson ok Eindriði son Jóns mörnefs, er þá var ágætastr maðr ok vinsælstr í Þrœndalögum; margir aðrir váru þar lendir menn ok sveitarhöfðingjar. En er þeir sá, at Inga menn reru mörgum skipum út eptir ánni, þá hugðu þeir Hákon, at þeir Ingi mundu flýja vilja, ok hjoggu tengslin frá skipunum, gripu þá til ára ok reru eptir þeim, ok vildu reka þá. Skipin rendu skjótt fyrir straumi, ok er þau bar ofan eptir ánni fyrir nesit. er áðr var milli, þá sá þeir, at meginliðit Inga lá út við eyna Hísing. Lagsmenn Inga sá þá, hvar skip Hákonar fóru, ok hugðu, at þeir mundu at leggja. Var þar þá þyss mikill ok vápnabrak ok eggjan, ok lustu þeir upp herópi. En þeir Hákon sneru skipum sínum at norðrlandinu, ok er þar víkhvarf nökkut, ok kómust af strauminum. Þeir bjoggust þar um, báru upp á land skutfestar, ok sneru út framstöfnum á öllum skipum sínum, ok tengðu saman öll skipin, létu austrfarar-

knörruna liggja út frá öðrum skipum, annan fyrir ofan, en annan fyrir neðan, ok tengðu þá við langskipin. En í miðjum flotanum lá konungsskipit, ok þar næst Sigurðar skip, en á annat borð konungsskipinu lá Nikolás, en þar næst Eindriði Jónsson. Öll hin smæri skip lágu utarmeir; þeir höfðu náliga öll hlaðit skip sín af grjóti ok vápnum.

Tala Sigurðar af Reyri.

8. Sigurðr af Reyri talaði ok mælti svá: Þat er nú vænt, at fram muni koma, er oss hefir lengi í sumar heitit verit, at fundr várr Inga mundi verða; höfum vér nú ok mjök lengi við búizt, ok hafa margir várir félagar stórt berkt um, at eigi mundi flýja eða fálma fyrir Inga konungi eða Gregorio, ok er nú gott at minnast þeira orða; en vér megum með minna trausti um þat rœða, er fyrr höfum orðit nökkut tannsárir í várum viðrskiptum, ok er þat sem hverr hefir heyrt, at vér höfum mjök opt svaðilförum farit fyrir þeim. En eigi at síðr er oss nauðsyn at verða við sem mannligast ok standa sem fastast, því at þann eigum vér útveginn til þess, at vér munim sigrinn hafa. En þótt vér hafim lið nökkuru færa en þeir, þá má þó auðna ráða, hvárir gagn skulu hafa, ok er sú ván bezt í váru máli, at guð veit, at vér mælum réttara. Ingi hefir áðr höggvit niðr brœðr sína tvá; en þat er engum manni blint, hverjar föðurbœtr hugðar eru Hákoni konungi, þær at höggva hann niðr sem aðra frændr sína, ok mun þat sýnast þenna dag. Hákon beiddist eigi meira frá upphafi af Noregi en þess þriðjungs, er faðir hans hafði átt, ok var honum þess varnat; en at minni virðing er Hákon betr tilkominn at taka arf eptir Eystein föðurbróður sinn, heldr en Ingi eða Símon skálpr, eða aðrir þeir menn, er Eystein konung tóku af lífdögum. Mörgum mundi svá lítast, þeim er sálu sinni vildi þyrma, ok hefði þvílíkir stórglœpir á hendr borizt sem Inga, at eigi mundi þora fyrir guði at

kallast með konungsnafni, ok þat undrumst ek, er guð þolir honum þá ofdirfð, ok þat mun guð vilja, at vér steypim honum. Berjumst vér djarfliga, því at guð mun oss sigr gefa; en ef vér föllum, þá mun guð þat ömbuna oss við margföldum fagnaði, ef hann lér vándum mönnum valds at ganga yfir oss. Fari menn stilliliga ok felmti eigi, ef orrosta tekst; gæti hverr sín ok sinna sveitbúa, en guð allra vár. Góðr rómr var gerr at máli Sigurðar, ok hétu allir góðu um at verða vel við. Hákon konungr gékk upp á austrfararknörrinn, ok var þar sett skjaldborg um hann, en merki hans var á langskipinu því, er hann hafði áðr á verit.

Frá mönnum Inga konungs.

9. Nú er at segja frá Inga mönnum, þá er þeir sá, at Hákonar menn bjoggust til orrostu, var þá áin ein milli þeira, þá gerðu þeir hleypiskip út eptir liði sínu, því er brott hafði róit, at þeir skyldi aptr snúa, en konungr ok annat liðit beið þeira, ok skipuðu liði sínu til atlögu. Þá töluðu* höfðingjar ok sögðu liðinu fyriræetlan sína, þat fyrst hver skipin skyldu næst liggja, ok þá hvar hvárir skyldu at leggja. Gregorius mælti: Vér höfum mikit lið ok frítt; nú er þat mitt ráð, at þér konungr sét eigi í atlögunni, því at þá er alls gætt, er yðar er, ok eigi veit hvar úskytja ör geigar. Þeir hafa þann viðbúnað, at or húnkastölum á kaupskipunum er borit grjót ok skot, þá er þeim litlu úhættara, er fjarri eru. Þeir hafa lið eigi meira, en þat er við várt hœfi lendra manna at halda orrostu við þá. Ek mun leggja mitt skip at því skipi þeira, er mest er, vænti ek enn, at skömm raun sé at berjast við þá; svá hefir enn optast verit á várum fundum, þótt annan veg hafi liðsmunr verit en nú er. Þetta líkaði öllum vel, er Gregorius mælti, at konungr sjálfr væri eigi í orrostu. Þá mælti Erlingr skakki: Því ráði vil ek fylgja, at þér, konungr! farit eigi til orrostu; lízt mér svá á viðbúnað þeira,

sem vér munim þurfa viðsjá at gjalda, ef vér skulum eigi fá mikit manntjón af þeim, þykki mér bezt um heilt at binda. Sú ráðagerð er vér höfðum fyrr í dag, þá mæltu þar margir í mót því, er ek réð, ok sögðu, at ek vilda eigi berjast; en mér þykkir oss nú hafa snúizt til mikilla hœginda, er þeir eru í brottu frá stikunum; en nú er svá komit, at ek mun eigi letja at leggja til orrostu, því at ek sé þat, er allir megu vita, hversu mikil nauðsyn á er, at støkkva úaldarflokki þessum,[1] er farit hefir um land alt með rán ok rifs, ok mætti menn eptir þat byggja land í friði ok þjóna einum konungi, þeim er svá er góðr ok réttlátr, sem Ingi konungr er, ok hefir hann þó lengi haft válk ok vandræði af ofsa ok újafnaði frænda sinna, ok verit brjóst fyrir allri alþýðu ok lagt sik í margfaldan háska til at friða landit. Mart talaði Erlingr ok snjalt, ok enn fleiri höfðingjar, ok kom í sama stað niðr, at allir eggjuðu atlögunnar. Þeir biðu þess er alt kom saman lið þeira. Ingi konungr hafði þá Bœkisúðina, ok lét hann at bœn vina sinna, at hann lagði eigi til orrostu, ok lá hann eptir við eyna.

Upphaf orrostu.

10. Nú er liðit var búit, þá greiða þeir atróðrinn, ok ljósta upp hvárirtveggju herópi, tengðu þeir Inga menn ekki sín skip ok fóru ekki samfast, því at þeir reru þveran strauminn, ok sveif mjök stórskipum. Erlingr skakki lagði at skipi Hákonar konungs, ok stakk stafni at milli ok Sigurðar skips; tókst þá orrosta; en skip Gregorius sveif upp á grunninn ok hallaði mjök, ok kómust þeir í fyrstu ekki við atlöguna. En er Hákonar menn sá þat, þá lögðu þeir til ok sóttu at þeim, en skip Gregorii lá fyrir. Þá lagði at Ívarr son Hákonar maga, ok sveif saman lyptingunum. Ívarr krœkti stafnljá um Gregorium, þar sem hann var mjóstr, ok hnykti at sér, ok hörvaði Gregorius at borðinu út, en léinn upp eptir síðunni, ok var

við sjálft, at hann mundi krœkja hann fyrir borð. Gregorius varð lítt sárr, því at hann hafði spangabrynju. Ívarr kallaði á hann ok kvað hann þykkbyrt hafa. Gregorius svaraði, kvað hann svá um búa, at þess þurfti við, ok gékk þó ekki af. Þá var við sjálft, at þeir Gregorius mundu verða fyrir borð at ganga, áðr en Áslákr ungi kom akkeri í skip þeira, ok dró þá af grunninu. Þá lagði Gregorius at skipi Ívars,' ok áttust þeir þá við langa hríð; var skip Gregorii meira ok fjölmennara. Féll mjök lið á Ívars skipi, en sumir hljópu fyrir borð. Ívarr varð sárr mjök, svá at hann var úvígr. En er skip hans var hroðit, þá lét Gregorius flytja hann til lands ok kom honum undan, ok váru þeir vinir síðan.

Flótti Hákonar konungs.

11. En er Ingi konungr ok hans félagar sá, at Gregorius var á grunninu, þá hét konungr á liðit, at þeir skyldu til róa; hann mælti: Þetta var hit úsnjallasta ráð, er vér skyldum hér eptir liggja, en vinir várir fóru til bardaga, vér höfum þat skip, er mest er ok bezt skipat í öllum herinum; nú sé ek, at Gregorio er liðs þörf, þeim manni er ek á bezt at launa, ok leggjum til bardaga sem harðast; er þat ok réttast, at ek sjá í orrostu, því at ek vil sigrinn eignast, ef fæst; en þótt ek vissa fyrir, at várir menn mundu úsigr hafa, þá væri oss þó sá einn til, at vera þar sem aðrir eru várir menn, því at ek má ekki at fœrast, ef ek missi þeira manna, er brjóst er, ok röskvastir eru, ok lengi hafa verit forstjórar fyrir mér ok mínu ríki. Bað þá setja upp merkin, ok var svá gert, ok reru þeir yfir ána. Þá var bardagi sem óðastr, ok fékk konungr eigi rúm til atlögunnar, svá lágu skipin þröngt fyrir. Þá lögðu þeir undir austrfararknörrinn; þar var borit á þá ofan kesjur ok pálstafir ok grjót svá stórt, at ekki hélt við, ok máttu þeir ekki vera þar. En er liðsmenn sá þat, at konungr var kominn, þá ruddu þeir

fyrir honum, ok lagði hann þá at skipi Eindriða Jónssonar. Þá eyddu Hákonar menn smáskipin, ok géngu upp á knörruna, en sumir á land. Erlingr skakki ok hans menn áttu harða sókn, hann var í fyrirrúmi, hann kallaði á stafnbúa sína, ok bað þá ganga upp á konungsskipit. Þeir svöruðu, at þat var eigi dælt, ok þar var járn á trjám fyrir. Erlingr gékk þá fram í stafninn, ok dvaldist þar litla hríð, áðr en þeir greiddu uppgöngu á konungsskipit, ok hruðu þat skip. Tók þá at flýja allr herrinn; eptir þat hljóp á kaf mart liðit ok mart flýði, en allr fjöldinn komst á land. Svá sem Einarr Skúlason segir:

Margr féll maðr af dreyrgu
marblakks á kaf saxi,
gnógt eldi fékksk gýgjar
glaum, rak ná fyrir straumi.
Elfr varð unda gjálfri
eitrköld roðin heitu,
vitnis féll með vatni
varmt öldr í men Karmtar.

Mörg flutu auð, á úrga,
álm sveigði lið, hjálma
rauð flugu stál, í stríðri
stafnblóðug skip móðu,
áðr á grund af grœðis
gœðinga lið flœði,
sveit varð í rym rítar
rýr Hákonar, dýrum.

Einarr orti um Gregorium Dagsson flokk, þann er kallaðr er Elfarvísur. Ingi konungr gaf grið Nikolási Skjaldvararsyni, þá er skip hans var hroðit, ok gékk hann þá til Inga konungs, ok var með honum síðan, meðan hann lifði. Eindriði Jónsson hljóp á skip Inga konungs, þá er hans skip var hroðit, ok bað sér griða. Konungr vildi gefa honum grið, en son Hávarðs klínings hljóp til ok hjó hann banahögg, ok var þat verk mjök lastat; en hann sagði, at Eindriði hafði ráðit drápi Hávarðs föður síns. Eindriði var mjök harmaðr, ok þó mest í Þrœndalögum. Þar féll mart af liði Hákonar, en eigi fleiri höfðingjar. Fátt féll af Inga konungs liði, en mart var sárt. Hákon flýði á land upp, en Ingi fór norðr í Víkina sínu liði. hann var í Víkinni um vetrinn, ok Gregorius. En er þeir kómu til Björgynjar frá orrostu menn Inga konungs, synir Ívars af Eldu Bergljótr ok þeir brœðr, þá drápu þeir Nikolás skegg, er

gjaldkeri hafði verit, ok fóru síðan heim norðr í Þrándheim. Hákon konungr kom norðr fyrir jól, en Sigurðr var stundum heima á Reyri. Gregorius hafði tekit honum grið af Inga, at hann skyldi hafa eignir sínar allar, því at þeir Gregorius ok Sigurðr váru náfrændr. Hákon konungr var í kaupangi um jólin, ok börðust menn hans einn aptan um jólin í hirðstofunni snemma jólanna, ok höfðu 8 menn bana, ok margir urðu sárir. En eptir hinn átta dag jóla þá fóru þeir lagsmenn Hákonar inn á Eldu, Álfr roði, son Óttars birtings, ok nær 80 manna, ok kómu þar á úvart öndurða nótt, þá er hinir váru druknir, ok lögðu eld í stofuna, en þeir géngu út ok vörðust. En þar féll Bergljótr, son Ívars, ok Ögmundr bróðir hans, ok mjök mart manna. Þar höfðu verit nær 30 manna inni. Um vetrinn í kaupangi norðr andaðist Andres Símonarson, fóstbróðir Hákonar konungs, ok var hit mesta harmaðr. Erlingr skakki ok menn Inga konungs, þeir er í Björgyn váru, létu sem þeir mundu fara norðr þá ok þá um vetrinn ok taka Hákon, ok varð ekki af. Gregorius sendi þau orð austan or Konungahellu, ef hann sæti jafnnær sem þeir Erlingr, at hann mundi eigi sitja kyrr í Björgyn, ef Hákon léti drepa vini Inga konungs í Þrándheimi ok lögunauta þeira.

Bardagi á bryggjum.

12. Ingi konungr ok Gregorius fóru austan um várit til Björgynjar. En þegar er Hákon spurði þat, ok þeir Sigurðr, at Ingi var farinn or Víkinni, þá fóru þeir austr hit efra í Víkina. En er þeir Ingi konungr kómu til Björgynjar, þá gerðist úsætt milli Halldórs Brynjólfssonar ok Bjarnar Nikolássonar. Ok spurði húskarl Bjarnar, hví hinn væri svá bleikr, þá er þeir mœttust á bryggjum niðri; en hann kvað sér látit blóð. Eigi vilda ek svá verða við blóðlátit físbleikr sem þú ert. En ek ætla, kvað hinn, at þú mundir verr við verða ok údrengiligar. Ok varð eigi upphaf meira at en svá. Þá óx orð af orði, þar til er þeir deildu ok börðust því næst. Þá var sagt Halldóri

Brynjólfssyni, at húskarl hans var særðr á bryggjum; en Halldórr drakk þar hjá í garðinum, gékk hann þá þangat til. En áðr váru þeir komnir húskarlar Bjarnar, ok þótti Halldóri þeir újafnt skilit hafa, ok stökuðu þeir Bjarnar húskörlum ok knúskuðu þá. Þat var sagt Birni bukk, at Víkverjar börðu húskarla hans á bryggjum niðri. Þá tóku þeir Björn vápn sín ok fóru til ok vildu hefna sinna manna; urðu þá áverkar með þeim. Þá var sagt Gregorio, at Halldórr mágr hans þurfti liðs, ok húskarlar hans váru höggnir niðr á stræti úti. Þá hljópu þeir Gregorius í brynjur sínar ok fóru til. Þá spurði Erlingr skakki, at Björn systurson hans barðist við þá Halldór ok Gregorium á bryggjum inn, ok honum var liðs þörf. Þá fór hann til þannug, ok var allfjölmennr, ok bað menn veita sér lið, kvað mönnum klæki í vera, ef einn víkverskr maðr skal yfir oss ganga hér í frændhaga várum, ok mun oss þat æ ok æ uppi. Þar féllu 14 menn, ok höfðu 9 þegar bana, en 5 önduðust síðar or sárum, en mart varð sárt. Þá kómu Inga konungi orð, at þeir börðust inn á bryggjum Gregorius ok Erlingr, ok fór hann til ok vildi skilja þá, ok mátti engu á orka, því at þeir váru svá óðir hvárirtveggju. Þá kallaði Gregorius á Inga konung, bað hann frá fara, kvað hann engu mundu mega á orka at svá búnu; kvað þat hinn mesta geig, ef honum yrði nökkut: því at eigi kann vita, hvar sá er, er eigi sparir þat úhapp við sik, ef hann þykkist í fœri komast. Þá fór konungr í brott. En er þurru hlaup hin mestu, þá géngu þeir Gregorius upp til Nikoláskirkju, en þeir Erlingr eptir, ok kölluðust þá á. Síðan kom Ingi konungr í annat sinn ok sætti þá, ok vildu þeir þá hvárirtveggju, at hann skipaði einn milli þeira. Þá spurðu þeir, at Hákon var í Víkinni, ok fór Ingi konungr ok Gregorius austr, ok höfðu mjök mart skipa. En er þeir kómu austr, þá stukku þeir Hákon undan, ok varð engi orrosta. Fór þá Ingi konungr inn til Oslóar, en Gregorius var í Konungahellu.

Dráp Munans.

13. Gregorius spurði til þeira Hákonar konungs litlu síðar, þar sem heita Saurbœir, þat er uppi við markirnar. Hann fór þangat, ok kom um nótt, ok hugði, at þeir Hákon ok Sigurðr mundu vera á hinum meira bœnum, ok lögðu þar eld í hús. Þeir Hákon váru á hinum minna bœnum; lögðu þeir til þar, er þeir sá eldinn, ok vildu duga hinum. Þar féll Munan son Ála úskeynds, bróðir Sigurðar konungs, föður Hákonar; þeir Gregorius drápu hann, þegar hann vildi duga þeim, er inni váru brendir; þeir géngu út, ok var þar mart manna drepit. Ásbjörn jalda komst af bœnum, hann var víkingr hinn mesti, ok var sárr orðinn; en bóndi einn hitti hann, ok bað Ásbjörn, at bóndi skyldi hann láta undan ganga, ok lézt honum mundu gefa fé til. Bóndi lézt þat mundu gera, er hann var fúsari til, lézt opt hafa gengit hræddr fyrir honum, ok hjó hann banahögg. Þeir Hákon ok Sigurðr kómust undan, en mart var drepit lið þeira. Síðan fór Gregorius austr til Konungahellu. Litlu síðar fóru þeir Hákon ok Sigurðr til bús Halldórs Brynjólfssonar á Vettaland, ok lögðu eld í húsin ok brendu. Halldórr gékk út ok var höggvinn þegar, ok húskarlar hans með honum; váru þar drepnir nær 20 menn alls. Sigríðr kona hans var systir Gregorii, hana létu þeir ganga til skógar í brott í náttserk einum. Þar tóku þeir Ámunda, son Gyrðar Ámundasonar ok Gyríðar Dagsdóttur, systurson Gregorii, ok höfðu með sér; hann var þá 5 vetra.

Fall Gregorii Dagssonar.

14. Gregorius spurði þessi tíðindi, ok þótti honum mikil, hann frétti vandliga at, hvar þeir væri. Gregorius fór or Konungahellu ofarla jólanna með miklu liði, ok kómu þeir til Fors hinn 13 dag jóla. Hann var þar um nóttina, ok hafði þar óttusöng affaradag jólanna, ok var honum lesit guðspjall eptir, þat var laugardagr. Ok er þeir Gregorius

sá lið Hákonar, þá sýndist þeim lið þeira Hákonar miklu minna en sitt lið. Á ein var í milli þeira, er þeir hittust, hon heitir Befja; íss var illr á ánni, því at flóð gékk undir ísinn utan. Þeir Hákon höfðu höggnar vakar á ánni, ok mokat yfir snjó, svá at ekki mátti til sjá. Þá er Gregorius kom at ánni, mælti hann, lézt illr sýnast íssinn, kvað þeim þat ráð at fara til brúar, er litlu ofar var á ánni. Bóndaliðit svaraði ok kváðust eigi vita, hví gegndi, er hann skyldi eigi þora at sœkja at þeim um ísinn, eigi meira lið en þeir höfðu fyrir, létu ís fullgóðan, kvaðst horfinalda at þykkja. Gregorius svarar, kvað sjaldan hafa þess þurft at frýja sér allmjök áræðis, ok kvað eigi enn þat skyldu, bað þá fylgja vel ok standa eigi á landi, ef hann gengr á ísinn, ok kvað þeira ráð vera, at ganga á ís vándan, en hann lézt úfúss: en þeygi vil ek sitja yðr frýju, sagði hann, ok bað bera merki sitt fram. Gékk hann þá út á ísinn með liðinu; en þegar er bóndaliðit fann, at íssinn var vándr, þá hvarf liðit aptr. Gregorius lá í ísnum, ok eigi mjök; hann bað menn varast við, en eigi gékk fleira eptir honum en nær 20 menn, en annat lið hvarf aptr alt. Maðr skaut at honum ör or flokki Hákonar, ok laust undir kverk honum. Gregorius féll þar, ok 10 menn með honum, ok er þar nú lokit ævi hans. En þat var almæli, at hann hafi verit mestr höfðingi lendra manna í Noregi í þeira manna minnum, er þá váru uppi, ok bezt verit við oss Íslendinga, síðan er Eysteinn konungr andaðist hinn ellri. Lík Gregorii var fœrt á Höfund upp, ok grafit í Gimsey at nunnusetri því, er þar er. Þar var þá Baugeiðr abbadís, systir Gregorii.

Ingi konungr spyrr fall Gregorii.

15. Ármenn tveir fóru með tíðindin at segja Inga konungi inn í Osló; en er þeir kómu þar, þá heimtu þeir konung á mál. Hann spurði, hvat þeir segði tíðinda? Fall Gregorii Dagssonar, sögðu þeir. Hví bar svá illa at?

sagði konungr. Þeir sögðu honum. Konungr svaraði: Þeir réðu þar þá, er verr kunnu. Þat er svá sagt, at hann kunni því svá illa, at hann grét sem barn. En er þat gékk af honum, mælti hann þetta: Ek vilda fara til fundar við Gregorium, þegar er ek spurða dráp Halldórs, því at ek þóttumst vita, at Gregorius mundi eigi sitja svá lengi, at hann mundi eigi til hefndar ráða; en þetta fólk lét, sem ekki væri jafnskylt sem jóladrykkja sjá, ok eigi mætti henni bregða; því at ek veit víst, ef ek væra þar, at annattveggja mundi at meira ráði framfarit, eða vit Gregorius mundim fara til einnar gistingar báðir ella. En þar er sá maðr farinn, er mér hefir beztr verit, ok mest hefir landinu haldit í hendr mér; en þat hugða ek til þessa, at skamt mundi milli okkar verða. Nú skal ek einn við leggja, at fara til fundar við þá Hákon, ok skal annattveggja, at ek skal hafa bana, eða stíga yfir þá Hákon ella; en eigi er slíks manns at hefndra, sem Gregorius var, þótt þeir komi allir fyrir. Maðr svarar, lét hann lítt mundu þurfa at leita þeira, kvað þá þannug ætla til fundar hans. Kristín var þar í Osló, dóttir Sigurðar konungs, brœðrunga Inga konungs. Konungr spurði, at hon ætlaði or bœnum brott, ok sendi henni orð ok spurði, hví hon vildi or bœnum. En henni lézt agasamligt þykkja, ok kvað eigi kvenna vist þar vera. Konungr bað, at hon skyldi eigi í brott fara: með því at vér hafim gagn, sem ek ætla, þá muntu hér vel haldin, en með því at ek falla, þá munu vinir mínir eigi ná at búa um lík mitt, en þó skaltu biðja, at þér sé lofat at búa um líkit, máttu mér svá helzt launa þat, er ek hefi verit vel við þik.

Frá Inga konungi.

16. Blasiusmessu at kveldi kom njósn Inga konungi, at Hákonar væri þá ván til bœjarins. Þá lét Ingi konungr blása liðinu upp or bœnum, ok lét fylkja, ok var þá skorat

nær 40 hundraða manna. Konungr lét vera fylkingina langa, ok eigi meir en 5 menn á þyktina. Þá mæltu menn við konung, at hann skyldi eigi vera í orrostu, lézt þykkja mikil ábyrgð á honum: ok veri Ormr bróðir þinn höfðingi fyrir liðinu. Konungr svarar: Þat ætla ek, ef Gregorius lifði ok væri hann hér nú, en ek væra fallinn, ok skyldi mín hefna, at hann mundi eigi liggja í fylsknum, ok mundi vera í orrostu sjálfr; en þótt ek sjá verr atskjótaðr fyrir vanheilsu sökum en hann var, þá skal ek eigi verr viljaðr við hann; ok er engi ván, at ek muna eigi í orrostu vera. Svá segja menn, at Gunnhildr, er Símon hafði átt, fóstra Hákonar konungs, léti sitja úti til sigrs Hákoni; en þat vitraði, at þeir skyldi berjast við Inga konung um nótt, en aldrigi um dag, kvað þá hlýða mundu. En Þordís skeggja er sú kona nefnd, er sagt er at úti sat, en eigi veit ek sann á því. Símon skálpr hann hafði gengit í bœinn ok lagzt niðr at sofa, ok vaknaði við herópit. En er á leið nóttina, kom njósn til Inga konungs, var honum sagt, at þeir Hákon fóru þá utan á ísinn, en íss lá alt frá bœnum út til Höfuðeyjar.

Tala Inga konungs.

17. Ingi konungr með sinn her gékk þá út á ísinn, ok setti fylking sína fyrir bœinn. Var Símon skálpr í þann arminn, er út vissi til Þrælabergs, en í þann arminn, er inn var fyrir Nunnusetr, var Guðröðr Suðreyja konungr, son Ólafs klínings, ok Jón son Sveins Bergþórssonar bukks. En er þeir Hákon kómu at fylking Inga konungs, þá œptu hvárirtveggju heróp. Þeir Guðröðr ok Jón báknuðu til þeira Hákonar, ok létu þá vita, hvar þeir váru fyrir. Síðan sneru Hákonar menn þar at, en þeir Guðröðr flýðu þegar, ok mundi þat vera nær 15 hundruð manna. En Jón ok mikil sveit með honum hljópu í lið Hákonar, ok barðist með þeim. Þetta var sagt Inga konungi. Hann svaraði svá: Mikit hefir skilt vini mína; aldri mundi Greg-

orius svá fara, meðan hann lifði. Þá mæltu menn, báðu konunginn, at hesti skyldi skjóta undir hann, ok riði hann or orrostu ok upp á Raumaríki: muntu þar fá gnógt lið þegar í dag. Engi hugr er mér á því, sagði konungr, opt hefi ek heyrt yðr þat mæla, ok þykki mér satt, at lítit lagðist fyrir Eystein konung bróður minn, síðan er hann lagðist á flótta, ok var hann vel at sér gerr um alla hluti, þá er konung fríða. Nú kann ek þat sjá við vanheilindi mitt, hversu lítit fyrir mik mun leggjast, ef ek tek þat til, er honum skyldi svá mjök vefjast, jafnmikit sem atferð okkra skildi, ok heilsu ok alt eljan. Ek var þá á annan vetr, er ek var til konungs tekinn í Noregi, en nú em ek vel hálfþrítugr. Ek þykkjumst vandræði ok ábyrgðir hafa meir haft í konungdóminum, heldr en skemtan ok inndæli; ek hefi margar orrostur áttar, stundum með meira liði, stundum minna, hefir sú mín gæfa mest verit, at ek hefi aldri á flótta komit; ráði guð lífi mínu, hversu langt vera skal, en aldri mun ek á flótta leggjast.

Fall Inga konungs.

18. En er þeir Jón ok hans félagar höfðu rofit þann fylkingararm Inga konungs, þá flýðu þeir, ok margir, er þar höfðu næst staðit; ok skildist þá ok riðlaðist fylkingin, en þeir Hákon sóttu þá fast at, þá var ok komit at dagan. Þá var sótt at merki Inga konungs, ok í þeiri hríð féll Ingi konungr, en Ormr bróðir hans hélt þá upp orrostu. Flýði þá mart fólkit upp í bœinn. Ormr fór tysvar í bœinn, síðan er konungr var fallinn, ok eggjaði liðit, ok hvártveggja sinn gékk hann út á ísinn ok hélt upp orrostu. Þá sóttu þeir Hákon þann fylkingararminn, er Símon skálpr var fyrir; ok í þeiri atgöngu féll af Inga liði Guðbrandr Skafhöggsson, mágr konungs; en Símon skálpr ok Hallvarðr hikri géngust á ok börðust með sveitir sínar, ok ókust út fyrir Þrælaberg; í þeiri hríð féllu þeir báðir Símon ok Hallvarðr. Ormr konungsbróðir fékk þar allgott

orð, ok flýði þó at lyktum. Áðr um vetrinn hafði Ormr fastnat sér Rögnu dóttur Nikolás masa, er átt hafði Eysteinn konungr Haraldsson, ok skyldi þá ganga at brullaupinu sunnudaginn eptir. Blasiusmessa var á frjádegi. Ormr flýði austr á Svíþjóð til Magnús bróður síns, er þá var þar konungr, en Rögnvaldr var þar jarl bróðir þeira. Þeir váru synir Ingiríðar ok Heinreks halta, hann var son Sveins Sveinssonar Danakonungs. Kristín konungsdóttir bjó um lík Inga konungs, ok var hann lagðr í steinvegginn í Hallvarðskirkju utar frá kór hinum syðra megin, þá hafði hann verit konungr hálfan þriðja tug vetra. Í þeiri orrostu féll mart manna af hvárumtveggjum, en þó miklu fleira af Inga liði. Árni Frireksson féll af Inga liði. En þeir Hákonar menn tóku upp brullaupsveizluna ok stórmikit hlutskipti annat.

Frá Hákoni konungi ok Kristínu konungsdóttur.

19. Hákon konungr lagði þá land alt undir sik, ok skipaði allar sýslur sínum mönnum, ok svá kaupstaði. Þeir Hákon konungr ok hans menn höfðu stefnur sínar í Hallvarðskirkju, er þeir réðu landráðum. Kristín konungsdóttir gaf fé til presti þeim, er kirkjulukla varðveitti, at hann leyndi manni hennar í kirkjunni, svá at sá mætti heyra hjal þeira Hákonar. En er hon varð vör við, hvat þeir réðu, sendi hon orð til Björgynjar Erlingi skakka bónda sínum, at hann skyldi aldri trúa þeim.

Jartegn Ólafs konungs með Væringjum.

20. Sá atburðr varð á Stiklastöðum í Noregi, sem fyrr var ritat, at Ólafr konungr kastaði frá sér sverðinu Hneiti, þá er hann fékk sár. En einnhverr maðr sœnskr at ætt hafði brotit sverð sitt, ok tók sá upp sverðit Hneiti ok vá með því. En sá maðr komst brott or bardaga ok fór með öðrum flóttamönnum, kom hann fram í Svíþjóð ok fór heim til bús síns. Hafði hann sverð þat um alla sína

ævi, en síðan hans son, ok tók hverr eptir annan þeira frænda, ok fylgði þat jafnan eign sverðsins, at hverr sagði öðrum nafn sverðsins, ok svá þat hvaðan þat var komit. En þat var miklu síðar á dögum Kirialax Miklagarðs keisara, at þar váru í garði stórar sveitir Væringja; þá bar svá at á einu sumri, þá er keisarinn var í herferð nökkurri, ok lágu þeir í herbúðum. Væringjar héldu vörð ok vöktu yfir konungi, lágu þeir á völlunum fyrir utan herbúðir; þeir skiptu nóttinni með sér til vöku, en þeir er áðr höfðu vakat, lögðust þá niðr ok sváfu, þeir váru allir með alvæpni. Þat var siðr þeira, þá er þeir lǫgðust til svefns, at hverr hafði hjálm á höfði (en skjöld yfir sér ok sverð undir höfði), ok skyldi leggja hœgri hönd á meðalkafla. Einnhverr þeira félaga, sá er hlotit hafði vörð hinn efsta hluta nætr, þá vaknaði hann í dagan, þá var sverð hans í brottu; en er hann leitaði, þá sá hann sverðit, hvar lá á vellinum langt frá honum. Hann stóð upp ok tók sverðit, ætlaði hann, at félagar hans, þeir er vakat höfðu, mundu hafa gert til spotts at véla frá honum sverðit; þess synjuðu þeir fyrir sik. Slíkir atburðir urðu þrjár nætr. Þá undraðist hann mjök sjálfr, ok svá aðrir, þeir er þetta sá eða heyrðu, ok spurðu menn hann eptir, hverju þat mundi gegna. Þá sagði hann, at sverð þat var kallat Hneitir, ok Óláfr hinn helgi hafði átt ok borit sjálfr í orrostu á Stiklastöðum, hann sagði ok, hvernug síðan hafði farit sverð þat. Síðan var þetta sagt Kirialax konungi; þá lét hann kalla til sín mann þann, er með sverð þat fór, fékk honum gull, þrenn jafnvirði sverðsins. En konungr lét sverðit bera í Ólafskirkju, þá er Væringjar halda; var þat þar síðan yfir altara. Eindriði ungi var þá í Miklagarði, er þessir atburðir gerðust, sagði hann þessa sögu í Noreg, svá sem Einarr Skúlason váttar í drápu þeiri, er hann orti um Ólaf konung hinn helga, ok er þar kveðit um þenna atburð.

Önnur jartegn Ólafs konungs.

21. Sá atburðr varð á Griklandi, þá er þar var Kirialax konungr, at konungr fór herferð á Blökumannaland. En er hann kom á Pezinavöllu, þá kom þar á móti honum heiðinn konungr með úvígjan her. Þeir höfðu þangat haft hestalið ok vagna stóra mjök, ok ofan á vígskörð. En er þeir bjoggu náttból sitt, þá skipuðu þeir vögnum, hverjum við annan, fyrir utan herbúðir sínar, en þar fyrir utan grófu þeir mikit díki. Var þat þá alt saman vígi svá mikit, sem borg væri. Konungr hinn heiðni var blindr. En er Grikkjakonungr kom, þá settu heiðingjar fylking sína á völlum fyrir vagnaborg. Þá settu Grikkir sína fylking þar í móti, ok riðu hvárirtveggju ok börðust; fór þá illa ok úheppiliga, flýðu þá Grikkir ok höfðu fengit mikit manntjón, en heiðingjar féngu sigr. Þá skipaði konungr fylking af Frökkum ok Flæmingjum, en síðan riðu þeir fram móti heiðingjum ok börðust við þá, ok fór sem hinum fyrrum, at margir váru drepnir, en allir flýðu, þeir er undan kómust. Varð þá Grikkjakonungr reiðr mjök hermönnum sínum, en þeir svöruðu honum, báðu hann þá taka til Væringja vínbelgja sinna. Konungr segir svá, at hann vill eigi spilla gersimum sínum svá, at leiða fá menn, þótt þeir væri hraustir, móti svá miklum her. Þá svaraði orðum konungs Þórir helsingr, er þá réð fyrir Væringjum: Þótt þar væri fyrir eldr brennandi, þá munda ek ok mínir liðar þegar í hlaupa, er ek vissa, at þat keyptist í, at þér, konungr! hefðit þá frið eptir. En konungr svaraði: Heitit þér á hinn helga Ólaf konung yðarn til fulltings ok sigrs yðr. Væringjar höfðu hálft fimta hundrað manna, þá tóku þeir heit sitt með handfesti, ok hétu því at reisa kirkju i Miklagarði með sínum kostnaði ok góðra manna stoðum, ok láta þá kirkju vígja til vegs ok dýrðar hinum helga Ólafi konungi. Síðan runnu Væringjar fram á völlinn. En er þat sá heiðingjar, þá sögðu þeir konungi sínum, at þá fór enn lið af Grikkjakonungs her: ok er þetta, sögðu

þeir, hönd full manna. Þá svaraði konungr: Hverr er sá hinn tiguligi maðr, er þar ríðr á þeim hvíta hesti fyrir liði þeira? Eigi sjám vér þann, sögðu þeir. Þar var eigi minni liðsmunr en svá, at 60 heiðingja væri í móti einum kristnum manni, en eigi síðr héldu Væringjar til bardaga alldjarfliga. En þegar er þeir kómu saman, þá sló ótta í lið heiðingja ok hræzlu, svá at þeir tóku þegar at flýja, en Væringjar ráku þá, ok drápu brátt mikinn fjölda. En er þat sá Grikkir ok Frakkar, þeir er áðr höfðu flýit fyrir heiðingjum, sóttu þá til ok ráku flóttann með þeim; váru þá Væringjar komnir upp í vagnaborgina, varð þar hit mesta mannfall. En er heiðingjar flýðu, þá varð handtekinn hinn heiðni konungr, ok höfðu Væringjar hann með sér. Tóku þá kristnir menn herbúðir heiðingja ok vagnaborgina.

SAGA MAGNÚS KONUNGS ERLINGSSONAR.

Upphaf Magnús konungs Erlingssonar.

1. Síðan er Erlingr varð þess víss, hver ráðagerð þeira Hákonar var, þá sendi hann boð öllum höfðingjum, þeim er hann vissi, at trúnaðarvinir höfðu verit Inga konungs, ok svá hirðsveitinni ok handgengnum mönnum konungs, þeim er undan höfðu komizt, ok húskörlum Gregorii, ok gerði þeim stefnulag. En er þeir funnust ok áttu tal sitt, þá réðst þat þegar, at þeir skyldu halda saman flokkinum, ok bundu þeir þat fastmælum milli sín. Síðan töluðu þeir þat, hvern þeir skyldu til konungs taka. Þá talaði Erlingr skakki, leitaði, ef þat væri ráð höfðingja eða annarra ríkismanna, at tekinn væri til konungs son Símonar skálps, dótturson Haralds konungs gilla, en Jón Hallkelsson byndist fyrir flokkinn. Jón mæltist undan. Var þá leitat við Nikolás Skjaldvararson, systurson Magnús konungs berfœtts, ef hann vildi gerast höfðingi fyrir flokkinum. Hann svaraði á þá lund, at þat væri hans ráð, at taka þann til konungs, er af konungaætt væri kominn, en þann til ráða fyrir flokkinn, er vænn væri til vits; lét mundu betra verða til liðs. Þá var leitat við Árna konungsmág, ef hann vildi láta taka til konungs nökkurn sona sinna, brœðra Inga konungs. Hann svaraði því, at son Kristínar, dótturson Sigurðar konungs, væri bezt ættborinn til konungdóms í Noregi: er þar, sagði hann, sá maðr til forráða með honum, er skylda berr til at vera forsjámaðr fyrir honum ok ríkinu, er Erlingr er faðir hans, maðr vitr, harðráðr, ok reyndr

mjök í orrostum ok landráðamaðr góðr, mun hann eigi skorta til þessa ráðs framkvæmd, ef hamingja fylgir. Tóku margir vel undir þetta ráð. Erlingr svarar: Svá heyrist mér til, sem þeir sé flestir, er þessa máls er leitat við, er heldr fœrist undan at taka upp vandann. Nú sýnist mér jafnvíst, þótt vér hefim þetta mál, hvárt heldr er, at tignin fæst þeim, er fyrir beitist flokkinum, eða verðr hinn veg, sem áðr hefir nú mjök mörgum farit, þeim er slík stórræði hafa upptekit, at fyrir þat hafa týnt allri eigunni, ok þar með lífinu. En ef framgangrinn verðr at þessu máli, þá má vera, at þeir sé nökkurir, er vildi þenna kost hafa tekit; mun sá þess þurfa, er gengr í þenna vanda, at setja ramligar skorður við, at eigi sæti hann þá mótgangi eða fjándskap af þeim, er nú eru í þessu ráði. Allir játtu því, at gera þetta samband með fullum trúnaði. Erlingr mælti: Þat er frá mér at segja, at næst þykki mér þat bana mínum, at þjóna Hákoni; ok þótt mér þykki þetta hit háskasamligsta, þá vil ek heldr til þess hætta, at láta yðr fyrir sjá; ok mun ek taka við forráðum flokksins, ef þat er allra yðarra ráð ok fýsi, ok vilit ér allir binda þetta með svardögum. Allir játtu því, ok var á þeiri stefnu þat ráðit, at þeir skyldu Magnús Erlingsson til konungs taka. Síðan áttu þeir þing í bœnum, ok á því þingi var Magnús til konungs tekinn yfir land alt. Þá var hann 5 vetra gamall. Síðan géngu til handa honum allir menn, þeir er þar váru, er handgengnir höfðu verit Inga konungi, ok hafði hverr þeira slíkar nafnbœtr, sem áðr hafði haft með Inga konungi.

Ferð Magnús konungs til Danmerkr.

2. Erlingr skakki byrjaði ferð sína ok réð sér til skipa, ok hafði með sér Magnús konung ok alla handgengna menn, þá er þar váru. Þar var í för Árni konungsmágr, ok Ingiríðr móðir Inga konungs, ok synir hennar tveir, ok Jón kutiza son Sigurðar storks, ok húskarlar

Erlings, ok svá þeir er verit höfðu húskarlar Gregorii, ok höfðu alls 10 skip. Þeir fóru suðr til Danmerkr á fund Valdimars konungs ok þeira Buriz Heinrekssonar, bróður Inga konungs. Valdimarr konungr var frændi skyldr Magnús konungs. Þær váru systr, dœtr Haralds konungs or Görðum austan — hann var son Valdimars Jarizleifssonar — Ingibjörg móðir Valdimars konungs ok Málmfríðr móðir Kristínar, móður Magnús konungs. Valdimarr konungr tók vel við þeim, ok váru þeir Erlingr löngum á stefnum ok ráðagerðum, ok kom þat upp af tali þeira, at Valdimarr konungr skyldi veita styrk Magnúsi konungi allan af sínu ríki, þann er hann þyrfti til þess at eignast Noreg, ok halda síðan; en Valdimarr skyldi hafa þat ríki í Noregi, sem haft höfðu hinir fyrri frændr hans, Haraldr Gormsson ok Sveinn tjúguskegg, Víkina alla norðr til Rygjarbits. Var þessi ráðagerð bundin eiðum ok einkamálum. Síðan búa þeir Erlingr ferð sína af Danmörk ok sigldu út af Vendilskaga.

Orrosta í Túnsbergi.

3. Hákon konungr fór þegar um várit eptir páskir norðr til Þrándheims, hann hafði þá skip öll, þau er átt hafði Ingi konungr. Hákon átti þing í bœnum í kaupangi, ok var hann þar til konungs tekinn um alt land. Þá gaf hann Sigurði af Reyri jarldóm, ok var hann þar til jarls tekinn. Síðan fóru þeir Hákon aptr suðr, ok alt í Vík austr, fór konungr til Túnsbergs, en sendi Sigurð jarl austr í Konungahellu at verja land með sumu liðinu, ef Erlingr kœmi sunnan. Þeir Erlingr kómu at Ögðum, ok héldu þegar norðr til Björgynjar; þeir drápu þar Árna brigðarskalla sýslumann Hákonar konungs, ok fóru aptr austr þaðan til móts við Hákon konung. En Sigurðr jarl hafði ekki orðit varr við sunnanferðina Erlings, ok var hann þá enn austr við Elfi, en Hákon konungr var í Túnsbergi. Erlingr lagði við Hrossanes, ok lá þar nökkurar

nætr. Hákon konungr bjóst við í bœnum. Erlingr lagði at bœnum, þeir tóku byrðing einn ok hlóðu með viði ok hálmi, ok lögðu í eld, en veðrit stóð upp í bœinn, ok rak byrðinginn at bœnum. Hann lét bera kaðla tvá á byrðinginn ok tengja við skútur tvær, lét róa svá eptir, sem byrðinginn rak fyrir. En er eldrinn var mjök kominn inn at bœnum, þá héldu þeir köðlum, er á skútunum váru, svá at eigi mátti bœrinn brenna. Reyk lagði svá þykt í bœinn, at ekki sá af bryggjunum, þar sem fylking konungs stóð. Síðan lagði Erlingr öllu liðinu utan eptir á veðrit eldinum, ok skutu upp á þá. En er bœjarmenn sá, at eldrinn nálgaðist hús þeira, ok margir urðu sárir af skotum, þá gerðu þeir ráð sitt, ok sendu Hróald prest langtölu út á fund Erlings, at taka sér grið ok bœnum af Erlingi, ok rufu fylking konungs, þá er Hróaldr sagði þeim, at griðin váru tekin. En er bœjarmanna lið var brott farit, þá þyntist lið á bryggjunum, eggjuðu þá sumir Hákonar menn, at við skyldi taka, en Önundr Símonarson sagði svá, er þá hafði mest ráð fyrir liðinu: Eigi mun ek berjast til ríkis Sigurði jarli, en hann sé hvergi nær. Síðan flýði Önundr, ok þá alt lið með konungi, ok fóru upp á land, ok féll þör mjak mart manna af Hákonar liði. Svá var þá kveðit:

Önundr kvaðsk eigi mundu
við orrostu kosta,
fyrr en sunnan sigldi
Sigurðr jarl með húskarla.

Mjök fara Magnús rekkar
mætir upp á stræti,
en Hákonar haukar
hart skunduðu undan.

Þorbjörn skakkaskáld segir svá:

Greitt frá ek, gumna dróttinn
gríðar fáks, í víðu,
trauðr era tenn at rjóða,
Túnsbergi þér snúna.

Hræddusk bjartra brodda
bœjarmenn við rennu,
ugðu eld ok sveigðan
álm dynviðir málma.

Hákon konungr fór hit efra norðr í Þrándheim. En er Sigurðr jarl spurði þetta, þá fór hann með skipum öllum, þeim er hann fékk, hit ytra norðr til móts við Hákon konung.

Frá Erlingi ok Hákoni.

4. Erlingr skakki tók skip þau öll í Túnsbergi, er Hákon konungr átti. Þar fékk hann Bœkisúðina, er Ingi konungr hafði átt. Erlingr fór síðan ok lagði undir Magnús alla Víkina, ok svá norðr alt sem hann fór, ok sat um vetrinn í Björgyn. Þá lét Erlingr drepa Ingibjörn sipil lendan mann Hákonar konungs norðr í Fjörðum. Hákon konungr sat í Þrándheimi um vetrinn, en eptir um várit bauð hann út leiðangri, ok bjóst at fara suðr til móts við Erling. Þar váru þá með honum Sigurðr jarl, Jón Sveinsson, Eindriði ungi, Önundr Símonarson, Philippus Pétrsson, Philippus Gyrðarson, Rögnvaldr kunta, Sigurðr kápa, Sigurðr hjúpa, Frirekr kœna, Ásbjörn á Forlandi, Þorbjörn son Gunnars gjaldkera, Straðbjarni.

Frá liði Erlings.

5. Erlingr var í Björgyn ok hafði lið mikit, ok tók þat til ráðs, at hann lagði farbann fyrir kaupskip öll, er fara vildu norðr til kaupangs, fyrir því at hann hugði, at ofskjótt mundi koma Hákoni njósn, er skipin fœri í milli, ok fann þó þat til, at Björgynjarmenn væri makligri at hafa gœzku, þá er á skipunum var, þótt údýrra væri keypt at byrðingsmönnum, en þeim þœtti fallit, heldr en flutt væri í hendr fjándmönnum várum ok úvinum, þeim til styrks. Nú sömnuðust skip til bœjarins, því at mörg kómu hvern dag, en engi fóru í brott. Þá lét Erlingr setja upp skip sín, þau er léttust váru, ok lét þann kvitt fara, at hann mundi þar bíða ok veita viðrtöku við vina sinna fullting ok frænda. En einnhvern dag lét Erlingr blása til stýrimanna stefnu, ok gaf þá lof öllum kaupskipa stýrimönnum at fara, hvert er þeir vildu. En er menn höfðu fengit leyfi af Erlingi skakka, þeir er fyrir byrðingum réðu ok áðr lágu albúnir at fara með varnaði sínum, sumir með kaupum, en sumir áttu önnur erendi, var þat þá ok veðr, er vel var segltœkt norðr með landi, ok

fyrr en nón kvæmi þess dags, höfðu allir siglt, þeir er búnir váru; sótti sá sína ferð ákafligast, er skip hafði skjótast; keptist hverr við annan. En er þetta samflot kom norðr á Mœri, þá var þar fyrir lið Hákonar konungs, ok sjálfr hann var þar í liðsamnaði ok búnaði, ok stefndi til sín lendum mönnum ok leiðangrsmönnum, ok hafði þá áðr langa hríð ekki til tíðinda spurt af Björgyn. En nú féngu þeir eina njósn af öllum skipum, er sunnan fóru, at Erlingr skakki hafði uppsett skip sín í Björgyn, ok mundu þeir hans eiga þangat at vitja, ok sögðu, at hann hefði mikit lið. Þaðan sigldi Hákon til Véeyjar, en gerði frá sér menn inn í Raumsdal, Sigurð jarl ok Önund Símonarson, at fá sér lið ok skip; ok hann sendi frá sér menn á Mœri hváratveggju. En er Hákon konungr hafði dvalzt fár nætr í kaupbœnum, þá lagði hann brott ok suðr nökkuru lengra, ok þótti sem þá mundi fljótara byrjuð þeira ferð, ok lið mundi skjótara til hans koma. Erlingr skakki hafði leyft brottferð byrðingum or Björgyn sunnudaginn, en týsdaginn, er lokit var formessum, var blásit konungs lúðri, ok stefnir hann til sín liðsmönnum ok bœjarmönnum, ok lét setja fram skip þau, er áðr váru uppsett. Erlingr átti húsþing við lið sitt ok leiðangrsmenn, sagði þá ætlan sína, nefndi menn til skipstjórnar, lét lesa upp, hverir skráðir váru á konungsskipinu. Lauk svá þessu þingi, at Erlingr bað hvern búast um í sínu rúmi, hvar sem skipat var; lét þann missa skyldu lífs eða lima, er þá dveldist eptir í bœnum, er hann lagði braut Bœkisúðinni. Ormr konungsbróðir lagði þegar brott sínu skipi um kveldit, ok flest skip þau er áðr höfðu verit á floti.

Frá Erlingi skakka.

6. Óðinsdaginn áðr messur væri sungnar í bœnum, lagði Erlingr brott öllu liðinu or bœnum; þeir höfðu 21 skip; þá var blásandi byrr sunnan með landi. Erlingr hafði með sér Magnús konung son sinn; margir váru þar

lendir menn, ok höfðu hit fríðasta lið. Þá er Erlingr sigldi norðr fyrir Fjörðu, þá sendi hann skútu inn af leið til bús Jóns Hallkelssonar, ok lét taka Nikolás son Símonar skálps ok Maríu Haraldsdóttur gilla, ok höfðu þeir hann með sér út til liðsins, fór hann á konungsskipit. Frjádaginn þegar í óttu sigldu þeir á Steinavág. Hákon konungr lá þá í höfn þeiri, er heitir . . . . . ok hafði 14 skip; var hann sjálfr ok menn hans uppi á eyjunni á leiki, en lendir menn hans sátu á haugi nökkurum. Þeir sá, at bátr nökkurr reri sunnan at eynni; tveir menn váru þar á, ok létu þeir fallast í kjölinn ofan, ok tóku þeir fram árum eigi úákafligar. En er þeir kómu at landi, festu þeir eigi bátinn, ok runnu báðir. En þetta sá ríkismenn, ok rœddu sín í milli, at þessir menn mundu segja kunna tíðindi nökkur; stóðu upp ok géngu í móti þeim. Ok þegar er þeir funnust, spurði Önundr Símonarson: Kunnut þit nökkut segja til Erlings skakka, er þit farit svá ákafliga? Sá svaraði, er fyrri mátti máli upp koma fyrir mœði sakir: Hér siglir Erlingr sunnan at yðr með 20 skip eða því nær, ok mörg ýrit stór, ok munut þér nú skjótt sjá segl þeira. Þá svaraði Eindriði ungi: Ofnær nefi, kvað karl, var skotinn í auga. Géngu þeir þá þegar skyndiliga þar til, sem leikrinn var, ok því næst kvað lúðr við, ok var blásinn herblástr öllu liði til skipa sem ákafligast, ok var þat í þann tíma dags, er mjök var matbúit. Til skipanna stefndi alt fólk, hljóp hverr þar út á skip, sem honum var næst, ok urðu skipin újafnskipuð; taka þeir til ára, sumir reisa viðuna, ok snúa norðr skipunum, ok stefna til Véeyjar, fyrir því at þeir væntu sér þar mikils liðs af bœjarmönnum.

Fall Hákonar konungs.

7. Þessu næst sjá þeir segl þeira Erlings, ok svá hvárir aðra. Eindriði ungi hafði þat skip, er kallat var Draglaun, langskipsbuza mikil, ok hafði þá orðit liðfátt, því at þeir höfðu hlaupit á önnur skip, er þar höfðu áðr á

verit; þat var seinst skipa Hákonar. En þá er Eindriði kom gegnt eynni Sekk, þá kom Bœkisúðin eptir þeim, er Erlingr skakki stýrði, ok festi saman þau skip. En Hákon var þá náliga kominn inn til Véeyjar, er þeir heyrðu lúðragang; því at aptr sneru þau skipin, er næst váru, ok vildu veita lið Eindriða, ok leggja þá hvárirtveggju til orrostu, svá sem við kómust; fóru mörg seglin ofan þverskipa, en engi váru tengð, ok lögðu borð við borð. Þessi orrosta varð ekki löng, áðr skipan ryfist á skipi Hákonar konungs; féllu sumir, en sumir hljópu fyrir borð. Hákon steypti yfir sik grári kápu, ok hljóp á annat skip; en er hann hafði dvalizt þar litla hríð, þóttist hann vita, at hann var með úvinum þar kominn. Ok er hann hugsaði fyrir sér, þá sá hann enga sína menn eða sín skip allnær; þá gékk hann á Bœkisúðina ok fram í stafnsveit, ok bað sér griða, en stafnbúar tóku hann til sín ok gáfu honum grið. En í þessi hríð hafði orðit mikit mannfall, ok þó meira af Hákonar mönnum. Fallinn var þá á Bœkisúðinni Nikolás son Símonar skálps, ok var hans dráp kent þeim sjálfum Erlings mönnum. Eptir þetta varð hvíld á orrostu, ok greiddust sér hvár skipin. Þá var sagt Erlingi, at Hákon konungr var þar á skipinu, ok stafnbúar hans höfðu tekit Hákon til sín ok heituðust at verja hann. Erlingr sendi mann fram á skipit, ok bað þat segja stafnbúum, at þeir varðveitti Hákon svá. at hann fœri eigi á brott, en lézt mundu eigi í móti mæla, at konungr hefði grið, ef þat væri ráð ríkismanna, ok væri þaðan leitat um sættir. Stafnbúar mæltu allir, at hann skyldi mæla allra höfðingja heilastr. Þá lét Erlingr blása ákafliga ok bað menn þess, at þeir skyldu leggja at skipum þeim, er úhroðin váru, sagði, at þeir mundu eigi komast í betra fœri at hefna Inga konungs. Þá œptu allir heróp, ok eggjaði hverr annan, ok greiddu til atlögunnar. Í þessum þys var Hákon konungr særðr banasári. En eptir fall hans, ok þá er hans menn urðu þess varir, þá reru þeir at fast, ok köstuðu hlífunum ok hjoggu tveim höndum, ok hirtu þá

eigi um líf sitt. Þessi ofrausn gerðist þeim brátt at skaða miklum, því at Erlings menn sá þá bera höggstaði á þeim; féll lið Hákonar konungs mikill hlutr, bar þat mest til, at liðsmunr var mikill, ok menn Hákonar hlífðu sér lítt, en engi þurfti griðin at nefna af Hákonar mönnum, nema þeir einir, er ríkismenn tóku á vald sitt ok festu fé fyrir. Þessir menn féllu af Hákonar liði: Sigurðr kápa, Sigurðr hjúpa, Rögnvaldr kunta. En nökkur skip kómust undan ok reru inn í fjörðu, ok hulpu svá lífi sínu. Lík Hákonar konungs var flutt inn í Raumsdal, ok var þar jarðat. Sverrir konungr bróðir hans lét flytja lík Hákonar konungs norðr til kaupangs ok leggja í steinvegginn í Kristskirkju fyrir sunnan í kórinum.

Flótti liðshöfðingja Hákonar konungs.

8. Sigurðr ok Eindriði ungi, Önundr Símonarson, Frirekr kœna ok enn fleiri höfðingjar héldu saman flokkinum, leifðu skipin í Raumsdal ok fóru síðan til Upplanda. Erlingr skakki ok Magnús konungr fóru liði sínu norðr til kaupangs, ok lögðu land alt undir sik, hvar sem þeir fóru. Síðan lét Erlingr stefna Eyraþing, var þar Magnús tekinn um alt land til konungs. Dvaldist Erlingr þar litla hríð, því at honum þóttu Þrœndir ekki vera trúligir þeim feðgum, var Magnús þá kallaðr konungr yfir öllu landi. Hákon konungr var maðr heldr fríðr sýnum, vel vaxinn, hár ok mjór, hann var herðibreiðr mjök, því kölluðu liðsmenn hann Hákon herðibreið. En fyrir því at hann var ungr at aldri, höfðu aðrir höfðingjar ráðagerð með honum; hann var kátr ok lítillátr í máli, leikinn ok hafði ungmennis œði, vinsæll var hann við alþýðu.

Upphaf Sigurðar konungs.

9. Markús á Skógi hét maðr upplenzkr, frændi Sigurðar jarls. Markús fóstraði son Sigurðar konungs, sá hét ok Sigurðr. Síðan tóku Upplendingar Sigurð til konungs

með ráði Sigurðar jarls ok annarra höfðingja, þeira er fylgt höfðu Hákoni konungi, ok höfðu þeir þá enn styrk mikinn liðs; fór flokkrinn optliga í tvenningu, var konungr ok Markús minnr á viðborða, en Sigurðr jarl ok aðrir höfðingjar með sínar sveitir meir við háskann; fóru þeir með flokkinn mest um Upplönd, en stundum ofan í Víkina. Erlingr skakki hafði með sér jafnan Magnús son sinn, hafði hann ok skipastól allan ok landvarnir. Var hann í Björgyn um haustit hríð nökkura, ok fór þaðan austr í Vík ok settist í Túnsbergi, efnaði þar til vetrsetu, ok samnaði at sér um Víkina sköttum ok skyldum, þeim er konungr átti, hann hafði ok frítt lið ok mikit. En með því at Sigurðr jarl hafði lítit af landi, en mikit var fjölmenni, varð brátt féfátt, ok þar er eigi váru höfðingjar nær, þá varð eptir fénu leitat mjök aflaga, sumt með frekligum sakagiptum, en sumt berliga með ránum.

Dœmdr Sigurðr jarl.

10. Í þann tíma stóð Noregs veldi með blóma miklum, var bóndafólk auðigt ok ríkt, ok úvant úfrelsi eða úfriði flokkanna; gerðist brátt mikit orðlag ok stórar frásagnir, þá er rænt var. Víkverjar váru fullkomnir vinir Magnús konungs ok Erlings; olli því mest vinsæld Inga konungs Haraldssonar, því at Víkverjar höfðu með sínum styrk jafnan þjónat undir þann skjöld. Erlingr lét hafa varðhöld á bœnum, ok vöktu 12 menn hverja nótt. Erlingr átti jafnan þing við bœndr, ok var þá talat opt um úspektir Sigurðar manna; ok með fortölum Erlings ok annarra liðsmanna, þá fékkst mikill rómr til þess af bóndum, at þat væri mikit happaverk, at menn léti þann flokk aldri þrífast. Árni konungsmágr talaði langt um þetta mál, ok hart at lyktum; beiddi hann þess alla menn, er á váru þinginu, bæði liðsmenn ok bœndr ok bœjarmenn, at menn skyldu gera vápnatak at því, at dœma með lögum Sigurð jarl ok allan flokk þeira til fjándans bæði lífs ok dauða. En með ákafa

lýðsins ok ústilling, þá játtu allir því; var þetta údœmaverk gert ok fest, svá sem lög váru til at dœma á þingum. Hróaldr prestr langtala talaði um þetta mál, hann var maðr málsnjallr, ok kom sú tala mjök í einn stað, svá sém áðr hafði talat verit. Erlingr veitti um jólin í Túnsbergi, en hann gaf mála þar um kyndilmessu.

Frá Erlingi.

11. Sigurðr jarl fór með hit fríðasta lið sitt um Víkina, ok gékk undir hann mart lið fyrir ofríkis sakir, en margir guldu fé; fór hann svá víða uppi á landi, ok kom fram í ymsum stöðum. Váru þeir sumir í flokkinum, er sér leituðu griða á laun til Erlings, en þar kómu þau svör í mót, at allir menn, þeir er þess leituðu, skyldu hafa lífsgrið, en þeir einir landsvist, er eigi væri í stórsökum við hann. En er þat spurðu flokksmenn, at menn skyldu eigi landsvistina hafa, þá hélt þat mjök saman flokkinum; því at þeir váru margir, er sik vissu at því sanna, at Erlingi mundu þykkja mjök sakbitnir. Philippus Gyrðarson gékk til sætta við Erling, ok fékk aptr eignir sínar, ok fór aptr til búa sinna. Litlu síðar kómu þar Sigurðar menn ok drápu hann. Mörg slög veittu hvárir öðrum í eltum eða í manna aftökum, ok er þat ekki ritat, er eigi áttust höfðingjar við.

Erlingr fær njósn um Sigurð jarl.

12. Þat var á öndverðri föstu, er njósn kom Erlingi, at Sigurðr jarl mundi koma á fund hans, ok var til hans spurt hér ok hvar, stundum nær, en stundum firrmeir. Erlingr gerði þá njósn frá sér, at hann skyldi varr verða, hvar sem þeir kvæmi fram. Hann lét ok hvert kveld blása öllu liðinu upp or bœnum, ok lágu þeir um nætr í samnaði, ok var alt skipt liðinu í fylkingar. Þá kom Erlingi njósn, at þeir Sigurðr jarl váru þaðan skamt í brott upp á Ré. Erlingr byrjar þá ferð sína or bœnum ok hafði með sér alt bœjarfólk, þat er vígt var ok vápnat, ok svá kaupmenn, nema 12

menn, er eptir váru at gæta bœjarins. Hann fór or bœnum týsdaginn í annarri viku langaföstu eptir nón ok hafði hverr maðr með sér tveggja daga vist; fóru þá um nóttina, ok varð þeim seint at koma liðinu or bœnum. Um einn hest ok einn skjöld váru tveir menn. Þá er skorat var liðit, þá var nær 13 hundruð manna. En er njósn kom í mót þeim, var þeim sagt, at Sigurðr jarl var á Ré, á þeim bœ er Rafnnes heitir, með 5 hundruð manna. Lét þá Erlingr kalla saman liðit, ok sagði þau tíðindi, er hann hafði spurt; en allir eggjuðu, at þeir skyldu skunda ok taka hús á þeim, eða berjast þegar um nóttina. Erlingr talaði ok mælti svá: Þat mun líkligt þykkja, at fundr várr Sigurðar jarls muni brátt at berast; eru í þeira flokki ok margir aðrir þeir menn, er oss mætti minnisamt vera þeira handaverk, er þeir hjoggu niðr Inga konung, ok svá marga aðra vára vini, sem seint er tölu á at koma; gerðu þeir þau verk með fjánda krapti ok fjölkyngi ok níðingskap, því at þat stendr hér í lögum várum ok landsrétti, at engi maðr hefir svá fyrirgert sér, at eigi heiti þat níðingsverk eða morðvíg, er menn drepast um nætr. Hefir þessi flokkr sér leitat þeira heilla at tilvísan fjölkunnigra manna, at þeir skyldu um nætr berjast, en eigi undir sólu; hafa þeir ok með þvílíkri framkvæmd þann sigr unnit, at stíga yfir höfuð þvílíkum höfðingja, sem þeir hafa at jörðu lagt. Nú höfum vér þat optliga sagt ok sýnt, hvernug afleitt oss sýnist um þeira hátt, er þeir hafa um nætr til bardaga ráðit; skulu vér fyrir því heldr hafa hinna höfðingja dœmi, er oss eru kunnari, ok betra er eptir at líkja, at berjast um ljósa daga ok með fylking, en stelast um nætr á sofandi menn; höfum vér lið gott í móti, eigi meira her en þeir hafa; skulum vér bíða dags ok lýsingar ok haldast saman í fylkingu, ef þeir vilja nökkur áhlaup oss veita. Eptir þat settist niðr alt liðit; tóku sumir í sundr heyhjálma nökkura ok gerðu sér af ból, sumir sátu á skjöldum sínum ok biðu svá lýsingar. Svalt var veðr ok vátadrífa.

Frá fylking Sigurðar jarls.

13. Sigurðr jarl hafði svá fremi fengit njósnina, er liðit var komit nær at þeim. Stóðu menn hans upp ok vápnuðust, ok vissu úgerla, hversu mikit lið þeir Erlingr höfðu, vildu sumir flýja, en flestir vildu bíða. Sigurðr jarl var vitr maðr ok snjallr í máli en kallaðr ekki mikill áræðismaðr, var hann ok fúsari þá at flýja, ok fékk hann af því mikit ámæli af liðsmönnum. En er lýsa tók, tóku hvárirtveggju at fylkja liðinu; fylkti Sigurðr jarl á brekku nökkurri fyrir ofan brúna, milli ok bœjarins; þar féll lítil á; en þeir Erlingr fylktu öðrum megin árinnar; á bak fylking þeira váru menn á hestum vel vápnaðir, þeir höfðu konung með sér. Jarls menn sá þá, at liðsmunr mundi vera mikill, ok töldu þat ráð at leita á skóginn. Jarl svarar: Þat segit þér, at mér fylgi engi hugr, en nú skal þat reyna; ok gæti nú hverr sín, at eigi flýi eða fálmi fyrr en ek. Vér höfum vígi gott, látum þá ganga yfir brúna, en er merkit kemr yfir brúna, þá steypumst vér á þá fyrir brekkuna, ok flýi nú engi frá öðrum. Sigurðr jarl hafði brúnaðan kyrtil ok rauða skikkju, ok drepit upp skautunum, fitskúa á fótum, hann hafði skjöld ok sverð, er Bastarðr var kallaðr. Jarl mælti: Þat veit guð með mér, at heldr en þiggja mikit gull, þá vilda ek ná með Bastarði at koma einu höggvi við Erling skakka.

Fall Sigurðar jarls.

14. Lið Erlings skakka vildi ganga fram at brúnni; hann mælti, bað þá venda upp með ánni: Er á þessi lítil ok engi torfœra, því at slétt er at. Var svá gert. Jarls fylking fór upp eptir brekkunni gegnt þeim. En þá er þraut brekkuna ok slétt var yfir ána ok gott, þá mælti Erlingr, at hans menn skyldu syngja Pater Noster ok biðja, at þeir hefði gagn, er betr gegndi. Þá sungu þeir Kirial allir hátt, ok börðu vápnum allir á skjöldu sína. En við þann gný skutust á brott ok flýðu 3 hundruð manna af

Erlings liði. Gékk Erlingr ok hans lið yfir ána, en jarls menn œptu heróp. En þeim brást framhlaupit fyrir brekkuna at Erlings fylking, tókst orrosta á framanverðri brekkunni, váru fyrst spjótalög, ok þegar brátt höggorrosta; fór á hæl jarls merki, svá at Erlingr ok hans menn kómust upp á brekkuna. Varð þá skömm orrosta, áðr jarls lið flýði á skóginn, er at baki þeim var áðr. Þá var sagt Sigurði jarli, ok báðu menn hann flýja. Hann svaraði: Fram vér nú, meðan vér megum. Géngu þeir þá fram allhraustliga ok hjoggu til beggja handa. Í þeiri hríð féll Sigurðr jarl ok Jón Sveinsson, ok nær 60 manna. Þeir Erlingr létu fátt manna, ok ráku flóttann at skóginum. Þá stöðvaði Erlingr liðit ok hvarf aptr. Hann kom þar at, er þrælar konungs vildu draga klæði af Sigurði jarli, ok var hann eigi með öllu ørendr, ok vissi þó ekki. Hann hafði fólgit sverð sitt í umgjörð, ok lá þat þar hjá honum. Erlingr tók þat upp ok laust með þrælana, bað þá braut skríða. Eptir þat hvarf Erlingr aptr með liði sínu, ok settist í Túnsbergi. Sjau nóttum síðar en jarl féll, tóku þeir Erlings menn Eindriða unga, ok var hann drepinn.

Frá Markúsi af Skógi ok Sigurði konungi.

15. Markús af Skógi ok þeir Sigurðr fóstrar réðu ofan í Víkina, er váraði, ok féngu sér þar skip. En er Erlingr spurði þat, þá fór hann austr eptir þeim, ok hittust þeir í Konungahellu. Flýðu þeir Markús út í eyna Hísing; dreif þar ofan landsfólk Hísingsbúar ok géngu í fylking með Markús mönnum. Þeir Erlingr reru at landi, en Markús menn skutu á þá. Þá mælti Erlingr við sína menn: Tökum skip þeira, ok göngum ekki upp at berjast við landsher; Hísingsbúar eru illir heimsóknar, harðir menn ok úvitrir; munu þeir litla hríð hafa flokk þenna með sér, því at Hísing er lítit land. Svá var gert, at þeir tóku skipin ok fluttu yfir til Konungahellu. Markús ok hans lið fóru upp á Markir, ok ætluðu þaðan til áhlaupa; höfðu þá

hvárir njósn af öðrum. Erlingr hafði fjölmenni mikit, nefndi þar til lið or heruðum; veittu þá hvárigir öðrum árásir.

Upphaf Eysteins erkibyskups.

16. Eysteinn son Erlends hímalda var kosinn til erkibyskups eptir andlát Jóns erkibyskups. Eysteinn var vígðr á sama ári ok Ingi konungr féll. En er Eysteinn erkibyskup kom til stóls, var hann vel þokkaðr öllu landsfólki, hann var skörungr mikill ok maðr ættstórr; tóku Þrœndir vel við honum, því at flest stórmenni í Þrœndalögum var bundit í frændsemi eða í nökkurum tengðum við erkibyskup, en allir fullkomnir í vináttu. Erkibyskup hóf þá málaleitan við bœndr; talaði fyrst um fjárþurft staðarins, ok þat með, hversu mikla uppreist staðrinn þurfti at hafa, ef hann skyldi þá vera þeim mun sœmiligar haldinn en áðr, sem hann var þá tignari en áðr, er þar var erkibyskupsstóll settr. Hann beiddi þess bœndr, at þeir skyldu veita honum silfrmetinn eyri í sinn sakeyri, en áðr hafði hann sakmetinn eyri, sem gékk í konungs sakeyri; en þess auralags er helmings munr, at meiri er sá, er hann vildi hafa, silfrmetinn eyrir. En við styrk frænda erkibyskups ok vina, en framkvæmd hans sjálfs, þá gékk þetta við, ok var þat dœmt at lögum um öll Þrœndalög ok um fylki þau, er í hans erkibyskupsríki váru.

Frá Markúsi ok Sigurði konungi.

17. Sigurðr ok Markús, þá er þeir höfðu látit skip sín í Elfinni, sá þat, at þeir féngu ekki fang á Erlingi, þá snerust þeir til Upplanda, ok fóru svá hit efra norðr til Þrándheims; var þeim þar vel fagnat, var Sigurðr þar til konungs tekinn á Eyraþingi. Réðust þar til flokksins margir góðra manna synir; réðu þeir þar til skipa, ok bjoggust skyndiliga, fóru er sumraði suðr á Mœri, ok tóku allar konungstekjur, hvar sem þeir fóru. Þeir váru í Björgyn lendir menn til landvarnar Nikolás Sigurðarson, Nökkvi

Pálsson, ok enn fleiri sveitarhöfðingjar, Þórólfr dryllr, Þorbjörn gjaldkeri, ok margir aðrir. Þeir Markús sigldu norðan, ok spurðu, at Erlings menn höfðu fjölment í Björgyn, sigldu þar útleið ok suðr um. Þat höfðu menn á máli, at þat sumar höfðu Markús menn byr, hvar sem þeir vildu fara.

Dráp Sigurðar konungs ok Markús.

18. Erlingr skakki, þegar er hann spurði, at þeir Markús höfðu norðr snúit, þá hélt hann norðr í Víkina, ok dró at sér lið ok varð brátt fjölmennr, ok hafði skip stór ok mörg. En er hann sótti út í Víkina, fékk hann andviðri, ok lá lengi hér ok hvar í höfnum alt þat sumar. En er þeir Markús kómu austr á Lista, þá spurðu þeir, at Erlingr hafði her úvígjan í Víkinni, vendu þá aptr norðr. En er þeir kómu á Hörðaland, þá ætluðu þeir til Björgynjar, en er þeir koma fyrir bœinn, þá róa þeir Nikolás innan í móti þeim, ok höfðu lið miklu meira ok skip stœrri. Sá þeir Markús þá engi annan sinn kost, en róa suðr undan, stefna sumir til hafs út, sumir suðr í sund, sumir í fjörðu inn. En Markús ok sumt lið með honum hljópu upp í ey þeiri, er Skarpa heitir. Þeir Nikolás tóku skip þeira, gáfu grið Jóni Hallkelssyni ok nökkurum mönnum öðrum, en drápu flest þat er þeir náðu. Nökkurum dögum síðar fann Eindriði heiðafylja þá Sigurð ok Markús, váru þeir fluttir til Björgynjar. Var Sigurðr höggvinn út frá Grafdali, en Markús var hengðr við annan mann á Hvarfsnesi; en þat var Mikjálsmessu. Flokkr sá, er þeim hafði fylgt, dreifðist þá.

Frá Erlingi ok Hísingsbúum.

19. Frirekr kœna ok Bjarni hinn illi, Önundr Símonarson, Örnólfr skorpa, þeir höfðu róit á haf út með nökkurum skipum, ok héldu hit ytra með hafi austr fyrir land. En hvar sem þeir kómu við land, ræntu þeir ok

drápu vini Erlings. En er Erlingr spurði dráp þeira Markús, þá gaf hann heimleyfi lendum mönnum ok leiðangrsmönnum, en hann sjálfr hélt þá sínu liði austr yfir Foldina, því at hann spurði þar til Markús manna. Erlingr hélt til Konungahellu, ok dvaldist þar um haustit. Á fyrstu viku vetrar fór Erlingr út í eyna Hísing með miklu liði, ok krafði þar þings. Hísingsbúar kómu ofan ok héldu upp þingi. Erlingr bar sakir á hendr þeim um þat, er þeir höfðu hlaupit í flokk með Markús mönnum ok fylkt liði í móti honum. Özurr hét sá maðr, er ríkastr var bónda, er talaði af þeira hendi. Var þingit langt, en at lyktum festu bœndr dóm Erlingi, en hann gerði þeim stefnulag á viku fresti í bœnum, ok nefndi til 15 menn af bóndum at koma þar. En er þeir kómu, dœmdi Erlingr á hönd þeim at gjalda þrjú hundruð nauta. Fóru bœndr heim ok undu illa sínum hluta. Litlu síðar lagði ís á ána ok fraus inni skip Erlings; þá héldu bœndr gjaldinu ok lágu í samnaði um hríð. Erlingr bjó þar til jólaveizlu, en Hísingsbúar höfðu samburðaröl ok héldu sveit um jólin. Um nóttina eptir fimta dag jóla, fór Erlingr út í eyna ok tók hús á Özuri ok brendi hann inni, ok alls drap hann tíu tigi manna, ok brendi þrjá bœi, fór síðan aptr til Konungahellu. Síðan kómu bœndr til hans ok guldu gjaldit.

Dráp Frireks kœnu ok Bjarnar illa.

20. Erlingr skakki bjóst þegar um várit, er hann mátti flota skipum sínum fyrir ísum, ok fór or Konungahellu. Hann spurði, at þeir herjuðu norðr í Víkinni, er verit höfðu fyrr Markús menn. Erlingr hélt til njósnum um farar þeira, ok fór at leita þeira, ok hitti þá, er þeir lágu í höfn nökkurri. Önundr Símonarson ok Örnólfr skorpa kómust undan, en Frirekr kœna ok Bjarni hinn illi urðu handteknir, ok drepit mart af sveitungum þeira. Erlingr lét binda Frirek við akkeri ok kasta fyrir borð; var Erlingr af því verki hit mesta úþokkaðr í Þrœndalögum, því at

Frirekr átti. þar hina beztu ætt. Bjarna lét Erlingr hengja, ok mælti hann þá, sem hann var vanr, hin mestu orðskrœpi, áðr hann var hengðr. Svá segir Þorbjörn skakkaskáld:

Urð' dró austan fjarðar
Erlingr at víkingum,
mein fékk margr af Kœnu
maðr, er hann fór þaðra.

Fœrðr var fleinn meðal herða
Frireks, ofar nekkvi
skoldi úþarfr öldum
illgjarn við tré Bjarni.

Önundr ok Örnólfr, ok þær sveitir er undan höfðu komizt, flýðu til Danmerkr, en váru stundum á Gautlandi eða í Víkinni.

Rœður Erlings ok erkibyskups.

21. Erlingr skakki hélt síðan til Túnsbergs, ok dvaldist þar lengi um várit. En er sumraði, hélt hann norðr til Björgynjar, var þar þá allmikit fjölmenni. Þar var þá Stephanus legatus af Rómaborg ok Eysteinn erkibyskup, ok aðrir byskupar innlenzkir. Þar var ok Brandr byskup, er þá var vígðr til Íslands, þar var ok Jón Loptsson, dóttursson Magnús konungs berfœtts; þá hafði Magnús konungr ok aðrir frændr Jóns tekit við frændsemi hans. Eysteinn erkibyskup ok Erlingr skakki váru opt á tali ok á einmælum; ok eitt sinn var þat í rœðum þeira, at Erlingr spurði: Er þat með sannindum, herra! er menn segja, at þér hafit aukit auralag um sakeyri yðarn við bœndr norðr í landit? Erkibyskup svarar: Þat er víst satt, at bœndr hafa mér þat veitt, at auka auralag um sakeyri minn; hafa þeir þat gert at sjálfræði sínu en með engum pyndingum, aukit í því guðs dýrð ok auðœfi staðar várs. Erlingr sagði: Hvárt eru þat lög, herra! hins helga Ólafs konungs, eða hafit ér tekit nökkuru frekara þetta mál, en svá sem ritat er í lögbókinni? Erkibyskup svarar: Svá mun hinn helgi Ólafr konungr lögin hafa sett, sem hann fékk þá jáorð ok samþykki alþýðu til; en ekki finnst þat í hans lögum, at bannat sé at auka guðs rétt. Erlingr sagði: Vilit þér

auka yðarn rétt, þá munut þér styrkja vilja oss til þess, at vér aukim jafnmiklu konungsréttinn. Erkibyskup svarar: Aukit hefir þú nú áðr með gnógu nafn ok ríki sonar þíns; en ef ek hefi aflaga tekit auralögin af þeim Þrœndum, þá ætla ek stœrra bera hin lagabrotin, er sá er konungr yfir landi, er eigi er konungs son, eru þar hvárki til þess lög né dœmi hér í landi. Erlingr sagði: Þá er Magnús var til konungs tekinn yfir Noregs ríki, var þat gert með yðarri vitand ok ráði ok svá annarra byskupa hér í landi. Erkibyskup svarar: Því héztu þá, Erlingr! ef vér samþyktim með þér, at Magnús væri til konungs tekinn, at þú skyldir styrkja guðs rétt í öllum stöðum með öllum krapti þínum. Játi ek því, sagði Erlingr, at ek hefi heitit at halda guðs lög ok landsrétt með öllum mínum styrk ok konungs. Nú sé ek hér betra ráð til, en hvárr okkarr kenni öðrum brigðmæli; höldum heldr öll einkamál vár; styrkit þér Magnús konung til ríkis, svá sem þér hafit heitit, en ek skal styrkja yðart ríki til allra farsælligra hluta. Fór þá öll rœðan mjúkliga með þeim. Þá mælti Erlingr: Ef Magnús er svá til konungs tekinn, sem forn siðr er til hér í landi, þá megut þér af yðru valdi gefa honum kórónu, sem guðs lög eru til at smyrja konung til veldis. En þótt ek sjá eigi konungr eða af konunga ætt kominn, þá hafa þeir konungar nú verit flestir í váru minni, er eigi vissu jafnvel sem ek til laga eða landsréttar; en móðir Magnús konungs er konungs dóttir ok dróttningar skilfengin, Magnús er ok dróttningar son ok eiginkonu son. En ef þer vilit gefa honum konungs vígslu, þá má engi hann taka síðan af konungdóminum at réttu. Eigi var Vilhjálmr bastarðr konungs son, ok var hann vígðr ok kórónaðr til konungs yfir Englandi, ok hefir síðan haldizt konungdómr í hans ætt á Englandi, ok allir verit kórónaðir. Eigi var Sveinn Úlfsson í Danmörk konungs son, ok var hann þó þar kórónaðr konungr, ok síðan synir hans, ok hverr eptir annan þeira frænda kórónaðr konungr. Nú er hér í landi erkistóll, er

þat mikill vegr ok tign lands várs; aukum vér nú enn með góðum hlutum, höfum konung kórónaðan eigi síðr en enskir menn eða Danir. Síðan töluðu þeir erkibyskup ok Erlingr um þetta mál optliga, ok fór alt sáttgjarnliga. Síðan bar erkibyskup þetta mál fyrir legatann, ok fékk auðveldliga snúit legatanum til samþykkis við sik. Átti erkibyskup þá stefnu við ljóðbyskupa ok aðra kennimenn, ok bar þetta mál fyrir þá; en allir svöruðu á einà lund, sögðu þat sitt ráð sem erkibyskup vildi vera láta, ok fýstu allir, at vígsla fœri fram, þegar þeir funnu, at erkibyskup vildi svá vera láta, var þat þá allra dómr.

Vígsla Magnús konungs.

22. Erlingr skakki lét búa í konungsgarði til veizlu mikillar, ok var höll hin mikla tjölduð pellum ok bakklæðum, ok búin með hinum mesta kostnaði. Var þar veitt hirðinni ok öllum handgengnum mönnum; þar var fjöldi boðsmanna ok margir höfðingjar. Magnús tók þá konungsvígslu af Eysteini erkibyskupi, ok þar váru at vígslunni aðrir 5 byskupar ok legatinn ok fjöldi kennimanna. Erlingr skakki ok með honum 12 lendir menn sóru lagaeiða með konungi. Ok þann dag, er vígslan var, hafði konungr ok Erlingr í boði sínu erkibyskup ok legatann, ok alla byskupa, ok var sú veizla hin vegsamligsta; gáfu þeir feðgar þar margar stórgjafir. Þá var Magnús konungr 8 vetra, þrjá vetr hafði hann þá konungr verit.

Fra sendimönnum Danakonungs.

23. Valdimarr Danakonungr hafði þá spurt þau tíðindi af Noregi, at þar var þá Magnús einn konungr, ok þá var eytt flokkum öllum öðrum þar í landi. Þá sendi konungr menn sína með bréfum til Magnús konungs ok þeira Erlings, minti þá á einkamál þau, er Erlingr hafði bundit við Valdimar konung, svá sem hér var fyrr ritat, at Valdimarr konungr skyldi eignast Víkina austan

til Rygjarbits, ef Magnús yrði einvaldskonungr í Noregi. En er sendimenn kómu fram ok sýndu Erlingi bréf Danakonungs, ok hann skilr tilkall þat, er Danakonungr hefir í Noregi, þá bar Erlingr þetta fyrir aðra menn þá, er hann skaut ráðum til. En þeir sögðu allir eitt, at aldri skyldi Dönum miðla af Noregi, því at menn sögðu, at sú öld hefði verst verit þar í landi, er Danir höfðu vald yfir Noregi. Sendimenn Danakonungs töluðu sitt mál fyrir Erlingi ok beiddu hann orskurðar. Erlingr bað þá fara með sér í Vík austr um haustit, sagði, at hann mundi þá veita orskurð, er hann hefði hitta þá menn í Víkinni, er vitrastir váru.

Frá Erlingi ok Víkverjum.

24. Erlingr skakki fór um haustit austr í Vík, ok dvaldist í Túnsbergi; gerði menn yfir til Borgar, ok lét stefna þar fjögurra fylkna þing í Borginni; síðan fór Erlingr þannug með liði sínu. En er þing var sett, þá talaði Erlingr, ok sagði frá því, hver ráðagerð hefði verit staðfest með þeim Danakonungi, þá er þeir Erlingr höfðu hafit flokk þenna fyrsta sinn: Vil ek, sagði hann, ok halda öll einkamál, þau er vér gerðum þá, ef þat er vili ok samþykki yðart bóndanna, at þjóna Danakonungi heldr en þessum konungi, er hér er vígðr ok kórónaðr til lands. Bœndr svöruðu Erlingi, ok sögðu svá: Fyrir engan mun viljum vér gerast menn Danakonungs, meðan einn várr er á lífi Víkverjanna. Geystist þá at múgr allr með ópi ok kalli, ok báðu Erling halda eiða sína, er hann hafði þá svarit öllu landsfólki, at verja land sonar þíns, en vér skulum allir fylgja þér. Sleit svá því þingi. Síðan fóru sendimenn Danakonungs heim suðr til Danmerkr, ok sögðu sitt erendi slíkt sem var. Danir veittu Erlingi mikit ámæli ok öllum Norðmönnum, sögðu, at þeir væri aldri reyndir nema at illu; fóru þau orð um, at Danakonungr mundi eptir um várit hafa úti

her sinn ok herja í Noreg. Erlingr fór um haustit norðr til Björgynjar, ok sat þar um vetrinn, ok gaf þar mála.

Frá bréfum Þrœnda.

25. Vetr þann fóru menn nökkurir danskir hit efra um land, ok sögðu þat, sem margtítt er, at þeir skyldu fara til hins helga Ólafs konungs til vöku. En er þeir kómu til Þrándheims, þá hittu þeir þar marga ríkismenn, sögðu þá erendi sín, at Danakonungr hafði sent þá at leita sér vináttu til þeira ok viðtöku, ef hann kemr í land, en hann heitr at gefa þeim bæði ríki ok fé. Þessarri orðsending fylgði bréf ok innsigli Danakonungs, ok þat með, at þeir Þrœndirnir skyldu senda í mót sín bréf ok innsigli. Þeir gerðu svá, ok urpust flestir vel undir orðsending Danakonungs. Sendimenn fóru aptr austr, er á leið langaföstu. Erlingr sat í Björgyn, en er váraði, sögðu vinir Erlings honum pata þann, er þeir höfðu spurt af byrðingsmönnum, er komnir váru norðan or Þrándheimi, at Þrœndir væri berir í fjándskap við hann, ok þeir lýsti því á þingum sínum, ef Erlingr kœmi í Þrándheim, at hann skyldi aldrigi koma út um Agðanes með fjörvi. Erlingr sagði, at slíkt væri upplostning ok hégómi. Erlingr lýsti því, at hann mundi fara suðr á Unarheim til gagndagaþings, ok lét búa snekkju tvítugsessu ok skútu fimtánsessu, ok enn vistabyrðing. En er skipin váru búin, þá lögðust á sunnanveðr hvöss. Týsdag í gagndögum lét Erlingr blása liði sínu til skipa, en menn váru trauðir or bœnum, ok þótti ilt at róa andróðann. Erlingr lagði norðr í Byskupshöfn. Þá mælti Erlingr: Illa kurrit þér at róa andróðann, takit nú ok reisit viðurnar, dragit síðan seglin, ok látum ganga norðr skipin. Þeir gerðu svá, sigldu norðr um daginn ok um nóttina. Óðinsdag at kveldi sigldu þeir inn um Agðanes; varð þá fyrir þeim samflot mikit, byrðingar ok aðrar ferjur ok skútur, var þat vökulið, fóru inn til bœjar, sumt fyrir þeim,

en sumt eptir; gáfu bœjarmenn engi gaum at fyrir þá sök um langskipa sigling.

Frá Erlingi ok Þrœndum.

26. Erlingr skakki kom til bœjarins þann tíma, er sunginn var óttusöngr uppi á Kristskirkju. Þeir Erlingr hljópu í bœinn, ok var þeim sagt, at Álfr roði son Óttars birtings, lendr maðr, sat þá enn ok drakk með sína sveit. Erlingr veitti þeim atgöngu, var Álfr drepinn ok flest öll sveit hans. Fátt féll annarra manna, því at flestir höfðu gengit til kirkju. Þetta var um nóttina fyrir uppstigningardag. Þegar um morgininn lét Erlingr blása öllu liðinu út á Eyrar til þings. En á þinginu bar Erlingr sakir á Þrœndi, ok kendi þeim landráð við konunginn ok sik, ok nefndi til Bárð standala ok Pál Andreasson ok Razabárð, hann hafði þá bœjarbygð, ok enn mjök marga aðra. Þeir svöruðu ok fœrðu sik undan sökum. Þá stóð upp kapalín Erlings ok hélt upp bréfum mörgum ok innsiglum, ok spurði, ef þeir kendi innsigli sín þar, þau er þeir hefði sent um várit Danakonungi; váru þá ok lesin upp bréfin. Þar váru ok þeir hinir dönsku menn með Erlingi, er með bréfum höfðu farit um vetrinn, hafði Erlingr fengit þá til þess; sögðu þeir þá fyrir allri alþýðu hvers þeira orð, er mælt hafði. Svá mæltir þú, Razabárðr! sögðu þeir, ok barðir á brjóstit: Or þessu brjósti kómu at upphafi öll þessi ráð. Bárðr svaraði: Œrr var ek þá, herra minn! er ek mælta slíkt. Urðu þá engi föng önnur, en festa Erlingi sinn dóm á öllu því máli. Tók hann þá þegar úgrynni fjár af mörgum mönnum, en lagði alla úgilda, þá er drepnir váru. Fór Erlingr síðan aptr suðr til Björgynjar.

Ferð Valdimars konungs í Noreg.

27. Valdimarr konungr hafði þat vár úti her mikinn í Danmörk, ok hélt liðinu norðr í Víkina. Þegar er hann kom í veldi Noregs konungs, þá höfðu bœndr fyrir

samnað ok múg manns. Konungr fór friðsamliga ok spakliga; en hvar sem þeir fóru um meginland, þá skutu menn á þá, ok þótt einn eða tveir væri; ok þótti Dönum þat fullr illvili við sik landsmanna. En er þeir kómu til Túnsbergs, þá stefndi Valdimarr konungr þar þing á Haugum, en ekki sótti til or heruðum. Þá talaði Valdimarr konungr fyrir liðinu ok mælti svá: Auðsætt er um landsfólk þetta, at allir standa oss í móti; eigum vér nú tvá kosti fyrir höndum, þann annan, at fara herskildi yfir landit ok eira engu, hvárki fé né mönnum; hinn er annarr kostr, at fara suðr aptr við svá búit, ok er þat nærr mínu skapi, at fara heldr í austrveg til heiðinna landa, er gnóg eru fyrir, en drepa eigi hér kristit fólk, þótt þat hefði œrna makligleika til þess. En allir aðrir váru fúsir til at herja, en þó réð konungr, at þeir fóru aptr suðr; var þó allvíða rænt um úteyjar, ok hvarvetna þegar konungr var eigi nær. Fóru þeir suðr til Danmerkr ok varð ekki til tíðinda.

Ferð Erlings til Jótlands.

28. Erlingr skakki spurði, at Danakonungr var kominn í Víkina; þá bauð hann út almenningi um alt land at liði ok skipum, ok varð þat hit mesta herhlaup, ok hélt hann her þeim austr með landi. En er hann kom til Líðandisness, spurði hann, at Danaherr var farinn suðr aptr til Danmerkr, ok þeir höfðu víða rænt í Víkinni. Þá gaf Erlingr heimleyfi öllu leiðangrsliði, en hann sjálfr ok nökkurir lendir menn sigldu með mjök mörg skip suðr eptir Dönum til Jótlands. En er þeir kómu þar, sem heitir Dýrsá, þá lágu þar fyrir Danir komnir or leiðangri með skip mörg. Erlingr lagði at þeim ok barðist við þá. Danir flýðu brátt ok létu mart manna, en þeir Erlingr ræntu skipin ok svá kaupstaðinn, ok féngu þar allmikit fé, ok fóru síðan aptr til Noregs. Var þá um hríð úfriðr milli Noregs ok Danmerkr.

Ferð Erlings til Danmerkr.

29. Kristín konungsdóttir fór um haustit suðr til Danmerkr, fór hon á fund Valdimars konungs frænda síns, þau váru systrabörn; fagnaði konungr henni forkunnar vel, ok fékk henni veizlur þar með sér, svá at hon fékk þar vel haldit sína menn. Var hon opt á tali við konunginn, ok vàr hann allblíðr til hennar. En eptir um várit sendi Kristín menn til Erlings, ok bað hann fara á fund Danakonungs ok sættast við hann. Um sumarit eptir var Erlingr í Víkinni, hann bjó eitt langskip, ok skipaði hinu fríðasta liði sínu, síðan sigldi hann yfir til Jótlands. Hann spurði, at Valdimarr konungr var í Randarósi; sigldi Erlingr þannug, ok kom til bœjarins þann tíma, er flest fólk sat um mat. En er þeir höfðu tjaldat ok fest skip sitt, gékk Erlingr upp ok þeir 12 saman, ok allir brynjaðir, höfðu höttu yfir hjálmum, en sverð undir mötlum, géngu til konungs herbergis. Þá fóru þar sendingar inn ok váru opin dyrrin, géngu þeir Erlingr þegar innar fyrir hásætit, mælti Erlingr: Grið viljum vér hafa, konungr! bæði hér ok til heimfarar. Konungr leit við honum ok mælti: Ertu þar, Erlingr? Hann svaraði: Erlingr er hér, ok seg oss skjótt, hvárt vér skulum grið hafa. Þar váru inni 80 konungsmanna, ok allir vápnlausir. Konungr mælti: Grið skulut þér hafa, Erlingr! sem þú beiðist; á engum manni níðumst ek, ef á minn fund kemr. Þá kysti Erlingr á hönd konungi, ok gékk út síðan ok til skips síns. Dvaldist hann þar um hríð með konungi, töluðu þeir um sættargerð milli sín ok landanna, ok kom þat ásamt, at Erlingr settist þar í gisling með Danakonungi, en Ásbjörn snara, bróðir Absalons erkibyskups, fór til Noregs í gisling í móti.

Tal Valdimars konungs ok Erlings.

30. Þat var eitt sinn, er þeir töluðu Valdimarr konungr ok Erlingr; mælti Erlingr: Herra! þat þykki mér líkast til sætta, at þér hafit alt þat af Noregi, sem yðr var

heitit í einkamálum várum; en ef svá er, hvern höfðingja vilit þér þá yfir setja þar, hvárt nökkurn danskan? Nei, segir konungr. Engir Danahöfðingjar munu fara vilja í Noreg ok fást þar við hart fólk ok úhlýðit, en hafa hér áðr œrit gott með yðr. Ek fór fyrir þá sök hingat, at ek vil fyrir engan mun missa yðarrar vináttu; hingat til Danmerkr hafa fyrr farit menn af Noregi, Hákon Ívarsson ok Finnr Árnason, ok gerði Sveinn konungr frændi yðarr hvárntveggja þeira jarl sinn. Eigi em ek nú minni valdsmaðr í Noregi, en þeir váru þá, ok gaf konungr þeim yfirsókn á Hallandi, því ríki er hann átti áðr. Nú þykki mér, herra! þér vel mega unna mér þess léns, ef ek gerumst yðarr maðr handgenginn, at ek halda af yðr þessu ríki, svá ok Magnús konungr son minn má ok eigi mér þess synja, en ek vil við yðr vara skeyttr ok skyldr til allrar þjónostu þeirar, er því nafni byrjar. Slíkt talaði Erlingr, ok annat þessu líkt, ok kom svá at lyktum, at Erlingr gerðist handgenginn Valdimar konungi, en konungr leiddi Erling til sætis, ok gaf honum jarldóm ok Víkina til léns ok yfirsóknar. Eptir þat fór Erlingr heim til Noregs, ok var síðan jarl, meðan hann lifði, ok hélzt í sætt við Danakonung jafnan síðan. Erlingr átti fjóra frillusonu, einn hét Hreiðarr, annarr Ögmundr, þeir váru sér um móður; þriði Finnr, fjórði Sigurðr, þeira móðir var Ása hin ljósa, þeir váru yngri. Kristín konungsdóttir ok Erlingr áttu dóttur, er Ragnhildr hét, hon var gipt Jóni Þorbergssyni af Randabergi. Kristín fór af landi með þeim manni, er Grímr rusli var kallaðr, þau fóru út í Miklagarð ok váru þar um hríð, ok áttu þau saman börn nökkur.

Upphaf Ólafs.

31. Ólafr, son Guðbrands Skafhöggssonar ok son Maríu Eysteinsdóttur konungs Magnússonar, var at fóstri með Sigurði agnhött á Upplöndum. En er Erlingr var í Danmörk, þá hófu þeir fóstrar flokk Ólafr ok Sigurðr, ok

réðust til margir Upplendingar. Var þar Ólafr til konungs tekinn. Þeir fóru með flokkinn um Upplönd, en stundum í Víkina, stundum austr á Markir; ekki váru þeir á skipum. En er Erlingr jarl spurði til flokks þessa, þá fór hann liði sínu í Víkina, ok var á skipum um sumarit, ok um haustit í Osló, ok veitti þar um jólin. Hann lét halda njósnum upp á landit til flokksins, ok fór sjálfr upp á land at leita þeira, ok með honum Ormr konungsbróðir. En er þeir kómu til vatns þess er heitir ....., þá tóku þeir skip öll, þau er váru við vatnit.

Prestr sveik Erling.

32. Prestr sá er söng á Ryðjökli, þat er við vatnit, bauð þeim jarli til veizlu, ok at koma þar at kyndilmessu. Jarlinn hét förinni, þótti þat gott at hafa þar tíðir. Reru þeir þannug yfir vatnit um kveldit fyrir messudaginn. En prestr sá hafði annat ráð með höndum; hann sendi menn at bera njósn þeim Ólafi um farar Erlings. Hann gaf þeim Erlingi sterkan drykk um kveldit ok lét allmjök drekka. En er jarl fór at sofa, þá váru rekkjur þeira búnar í veizlustofunni. En er þeir höfðu litla hríð sofit, vaknaði jarl ok spurði, ef þá mundi vera óttusöngsmál. Prestrinn sagði, at lítit var af nótt, bað þá sofa í ró. Jarl svarar: Mart dreymir mik í nótt, ok illa sef ek. Hann sofnaði síðan. Annat sinn vaknaði hann, ok bað prest upp standa ok syngja tíðir. Prestr bað jarl sofa, sagði, at þá var mið nótt. Lagðist jarl niðr ok svaf litla hríð, ok hljóp upp ok bað menn sína klæðast. Þeir gerðu svá, ok tóku vápn sín, géngu til kirkju, ok lögðu úti vápnin, meðan prestr söng óttusönginn.

Bardagi á Ryðjökli.

33. Ólafi kom njósn um kveldit, en þeir géngu um nóttina 6 rastir götu, ok þótti mönnum þat furðumikit farit. Þeir kómu á Ryðjökul um óttusöng; niðamyrkr var sem

mest. Þeir Ólafr géngu at stofunni ok œptu þá heróp, drápu þar inni nökkura menn, er eigi höfðu gengit til óttusöngs. En er þeir Erlingr heyrðu ópit, hljópu þeir til vápna sinna ok stefndu síðan ofan til skipanna. Þeir Ólafr mœttu þeim við garð nökkurn, varð þar bardagi; óku þeir Erlingr undan ofan með garðinum, ok hlífði garðrinn þeim; þeir höfðu lið miklu minna, féll mart af þeim, ok mart varð sárt. Þat halp þeim mest, er þeir Ólafr kendu þá eigi, svá var myrkt; en Erlings menn leituðu einart til skipanna. Þar féll Ari Þorgeirsson, faðir Guðmundar byskups, ok mart annarra hirðmanna Erlings. Erlingr varð sárr á vinstri síðu, ok segja sumir menn, at hann sjálfr drœgi sverðit á sik, þá er hann brá. Ormr var ok mjök sárr, nauðuliga kómust þeir á skipin, ok létu þegar frá landi. Þat var kallat, at þeir Ólafr hefði hina mestu úhamingju borit til fundarins, svá sem þeir Erlingr váru framseldir, ef þeir Ólafr hefði meirum ráðum framfarit. Síðan kölluðu menn hann Ólaf úgæfu, en sumir kölluðu þá Hettusveina. Fóru þeir með flokk þann enn sem áðr uppi um land. En Erlingr jarl fór út í Víkina til skipa sinna, ok var eptir um sumarit í Víkinni, en þeir Ólafr á Upplöndum, en stundum austr á Mörkum; höfðu þeir flokk þann svá annan vetr.

Bardagi á Stöngum.

34. Eptir um várit fóru þeir Ólafr út í Víkina, ok tóku þar konungsskyldir, dvöldust þar langa hríð um sumarit. Erlingr jarl spurði þat, ok hélt liði sínu austr til móts við þá, ok varð fundr þeira austan fjarðar, þar sem heitir á Stöngum. Varð þar orrosta mikil, ok hafði Erlingr sigr. Þar féll Sigurðr agnhöttr, ok mart af Ólafs mönnum, en Ólafr kom á flótta, fór hann síðan suðr til Danmerkr, ok var hinn næsta vetr eptir á Jótlandi í Álaborg. En eptir um várit fékk Ólafr sótt þá, er hann

leiddi til bana, ok er hann þar jarðaðr at Maríukirkju, ok kalla Danir hann helgan.

Dráp Haralds.

35. Nikolás kúfungr, son Páls Skoptasonar, var lendr maðr Magnús konungs; hann tók höndum Harald, er sagt var, at væri son Sigurðar konungs Haraldssonar ok Kristínar konungsdóttur, bróðir Magnús konungs sammœðri. Nikolás flutti Harald til Björgynjar, ok fékk í hendr Erlingi jarli. Þat var háttr Erlings, ef úvinir hans kómu fyrir hann, at hann mælti ekki eða fátt við þá, ok stilliliga þat er var, ef hann var ráðinn at drepa þá, en hina hrakti hann sem mest í orðum, er hann vildi, at lífit hefði. Erlingr mælti fátt við Harald, ok var mönnum grunr á, hvat hann mundi fyrirætla. Þá báðu menn Magnús konung, at hann skyldi friða fyrir Haraldi við jarl. Konungr gerði svá. Jarl svarar: Slíkt ráða þér vinir þínir; en þú munt litla hríð ráða ríkinu í frelsi, ef þú skalt heilhuga ráðum einum framfara. Síðan lét Erlingr Harald flytja yfir í Norðnes, ok var hann þar höggvinn.

Upphaf Eysteins konungs Eysteinssonar.

36. Eysteinn er nefndr sá maðr, er kallaðist son Eysteins konungs Haraldssonar; hann var þá ungr maðr, eigi með öllu fullroskinn. Er frá því sagt, at hann kom fram á einu sumri austr í Svíaveldi, ok fór á fund Birgis brosu, hann átti þá Brigidam dóttur Haralds gilla, föðursystur Eysteins; bar Eysteinn upp fyrir þau sitt erendi ok bað þau sér fulltings. Jarl ok bæði þau tóku vel hans máli ok hétu honum sínu trausti; dvaldist hann þar um hríð. Birgir jarl fékk Eysteini nökkurn liðskost ok góða penninga til skotsilfrs sér, ok leysti hann vel af hendi, hétu þau bæði honum sinni vináttu. Eysteinn fór þá norðr í Noreg, ok kom ofan í Víkina; dreif þá þegar lið til hans, ok efldist flokkr sá, tóku þeir Eystein til konungs, ok fóru

þeir með flokk þann í Víkinni um vetrinn. En fyrir því at þeim varð féfátt, þá ræntu þeir víða, en lendir menn ok bœndr gerðu lið at þeim. En er þeir váru ofrliði bornir, þá flýðu þeir brott á skóga, ok lágu löngum á eyðimörkum; géngu þá klæði af þeim, svá at þeir spentu næfrum um fótleggi sér, þá kölluðu bœndr þá Birkibeina. Þeir hljópu opt í bygðina, ok kómu fram hér ok hvar, ok réðu þegar til áhlaupa, er eigi var fjölment fyrir. Þeir áttu nökkurar orrostur við bœndr, ok höfðu ymsir betr. Þrjár orrostur áttu Birkibeinar, svá at fylkt var til, ok höfðu sigr í öllum. Á Krókaskógi lagði þeim nær úför, kom at þeim bóndasamnaðr fjöldi liðs. Birkibeinar feldu brota fyrir þá, ok hljópu síðan á mörkina. Birkibeinar váru tvá vetr í Víkinni, svá at þeir kómu ekki norðr í land.

Frá Birkibeinum, Magnúsi konungi ok Erlingi skakka.

37. Magnús konungr hafði þá verit 13 vetr konungr, er Birkibeinar hófust. Hit þriðja sumar réðu þeir sér til skipa, fóru þá fyrir land fram, féngu sér fjár ok liðs. Þeir váru fyrst í Víkinni, en er á leið sumarit, stefndu þeir norðr í land, fóru svá skyndiliga, at ekki kom njósn fyrir þá, fyrr en þeir kómu til Þrándheims. Birkibeinar höfðu mest í flokki sínum Markamenn ok Elfargríma, ok mjök mart höfðu þeir af Þelamörk, ok vel váru þeir þá vápnaðir. Eysteinn konungr þeira var fríðr ok fagrleitr, lítilleitr, ekki mikill maðr; hann var kallaðr af mörgum mönnum Eysteinn meyla. Magnús konungr ok Erlingr jarl sátu í Björgyn, þá er Birkibeinar sigldu norðr um, ok urðu ekki við þá varir. Erlingr var maðr ríkr, spakr at viti, hermaðr hinn mesti, ef úfriðr var, landráðamaðr góðr ok stjórnsamr, kallaðr heldr grimmr ok harðráðr; en hitt var þó mest, at hann lét úvini sína fá eina landsvistina fá, þótt beiddist, ok urðu fyrir þá sök margir til at hlaupa í flokkana, þegar er hófust í móti honum. Erlingr var hár maðr ok harðvaxinn, nökkut barraxlaðr, langleitr, skarpleitr, ljóslitaðr, ok gerðist hárr mjök,

bar halt höfuðit nökkut, hugaðlátr ok veglátr, hafði forneskju klæðabúnað, langa upphluti ok langar ermar á kyrtlum ok á skyrtum, valskikkjur, upphAfa skúa. Slíkan búnað lét hann konung hafa, meðan hann var ungr, en þá er hann réð sjálfr, bjó hann sik mjök í skart. Magnús konungr var léttlátr ok leikinn, gleðimaðr mikill, ok kvennamaðr mikill.

Frá Nikolási.

38. Nikolás, son Sigurðar Hranasonar, hann var son Skjaldvarar, dóttur Brynjólfs úlfalda, systur Halldórs Brynjólfssonar, en sammœðra við Magnús konung berfœtt. Nikolás var hinn mesti höfðingi; hann átti bú á Hálogalandi í Öngli, þar sem heitir á Steig. Nikolás átti garð í Niðarósi ofan frá Jónskirkju, þar sem átti Þorgeirr kapalín. Nikolás var opt í kaupangi, ok hafði hann ráð öll fyrir bœjarmönnum. Skjaldvöru dóttur Nikolás átti Eiríkr Árnason, hann var ok lendr maðr.

Frá Eiríki ok Nikolási.

39. Þat var Maríumessu hina síðari, er menn géngu frá óttusöng í bœnum, at Eiríkr gékk til Nikolás ok mælti: Mágr! þat segja fiskimenn nökkurir, er utan eru komnir, at langskip sigli utan eptir firðinum, ok geta menn, at Birkibeinar muni vera; ok er sá til, mágr! at láta blása bœjarliði öllu með vápnum út á Eyrar. Nikolás svarar: Ekki fer ek, mágr! at fiskimanna kvittum, mun ek gera njósn út á fjörðinn, en höfum þing í dag. Gékk Eiríkr heim; en er hringði til hámessu, gékk Nikolás til kirkju. Eiríkr kom þá til hans ok mælti: Þat hygg ek, mágr! at sönn sé njósnin, eru nú þeir menn hér, er sét kveðast hafa seglin; þykki mér þat ráð, at vit ríðim or bœnum ok samnim oss liði, því at mér þykkir mannfátt vera í bœnum. Nikolás svarar: Kvaksamr ertu svá, mágr! hlýðum fyrst messu, gerum þá ráð vár síðan. Gékk Nikolás til kirkju. En er messa var sungin, gékk Eiríkr til Nikolás ok mælti: Mágr!

nú eru hestar mínir búnir, vil ek brott ríða. Nikolás svarar: Far vel þú þá! vér munum hafa þing á Eyrum, ok kanna hvat liðs er í bœnum. Reið þá Eiríkr í brott, en Nikolás gékk í garð sinn, ok síðan til borða.

Fall Nikolás.

40. En í þann tíma er vist var sett, kom maðr inn ok sagði Nikolási, at þá reru Birkibeinar í ána. Þá kallaði Nikolás, at hans menn skyldu vápnast. En er þeir váru vápnaðir, bað Nikolás þá ganga inn í loptit; ok var þat hit úsnjallasta ráð, fyrir því ef þeir hefði varit garðinn, þá hefði bœjarfólkit komit til at hjálpa þeim; en Birkibeinar fyltu allan garðinn, ok géngu síðan at loptinu umhverfis. Þeir kölluðust á, buðu Birkibeinar Nikolási grið, en hann neitti. Síðan börðust þeir; höfðu þeir Nikolás til varnar bogaskot ok handskot ok ofngrjót; en Birkibeinar hjoggu húsin, ok skutu sem tíðast. Nikolás hafði rauðan skjöld, ok gyltir naglar í, ok stirndr Vilhjálmsgjörð. Birkibeinar skutu svá, at uppi stóð á reyrböndunum. Nikolás mælti: Lýgr skjöldrinn nú at mér. Þar féll Nikolás, ok mikill hluti sveitar hans, ok var hann hit mesta harmaðr. Birkibeinar gáfu grið öllum bœjarmönnum.

Eysteinn til konungs tekinn í Niðarósi.

41. Eysteinn var þar síðan til konungs tekinn, ok gékk alt fólk undir hann. Hann dvaldist um hríð í bœnum, fór síðan í Þrándheim, þar kom mart lið til hans. Þar kom til hans Þorfinnr svarti af Snös, ok hafði sveit manna. Öndverðan vetr fóru þeir út til bœjar; þá kómu til þeira synir Guðrúnar af Saltnesi, Jón ketlingr, Sigurðr ok Vilhjálmr. Þeir fóru upp or Niðarósi til Orkadals; þá váru skoruð þar nær 20 hundruð manna. Fóru svá til Upplanda, ok þá út um Þótn ok Haðaland, þá á Hringaríki.

Fall Eysteins konungs.

42. Magnús konungr fór í Vík austr um haustit með sumu liðinu, ok Ormr konungsbróðir. Erlingr jarl var eptir í Björgyn ok hafði þar mikit lið, ok skyldi gegna Birkibeinum, ef þeir fœri hit ytra. Magnús konungr settist í Túnsbergi, ok þeir Ormr báðir, veitti konungr þar um jólin. Magnús konungr spurði til Birkibeina uppi á Ré. Síðan fór konungr or bœnum með liði sínu ok þeir Ormr, ok kómu á Ré. Snjár var á mikill, ok veðr furðu kalt. En er þeir kómu á bœinn, þá géngu þeir or túninu á veginn, ok fyrir utan við garðinn fylktu þeir ok tráðu sér gadd; þeir höfðu eigi öll 15 hundruð manna. Birkibeinar váru á öðrum bœnum, en sumt lið þeira hér ok hvar í húsum. En er þeir urðu varir við her Magnús konungs, heimtust þeir saman ok skutu á fylking. En er þeir sá lið Magnús konungs, þá þótti þeim, sem var, at þeira lið var meira, réðu þegar til bardaga. En er þeir sóttu fram veginn, þá máttu fáir senn fram fara, en þeir er hljópu af veginum, féngu snjá svá mikinn, at þeir féngu varla framkomizt, ok brást þá fylking þeira, en þeir féllu, er fyrstir géngu fram brautina; var þá niðrhöggvit merkit, en þeir er þar váru næst, opuðu, en sumir slógust á flótta. Magnús konungs menn fylgðu þeim, ok drápu hvern at öðrum, er þeir náðu. Birkibeinar kómu þá ekki fylking á, ok urðu berir fyrir vápnum, ok féll þá mart, ok mart flýði. Var þá sem opt kann verða, þótt menn sé frœknir ok vápndjarfir, ef slög stór fá, ok komi á flótta, at flestir verða illir aptrhvarfs. Tók þá at flýja meginlið Birkibeina, en fjöldi féll, því at Magnús konungs menn drápu alt þat er þeir máttu, ok váru engum manni grið gefin, þeim er þeir náðu, en flóttinn dreifðist víðs vegar. Eysteinn konungr kom á flótta, hann hljóp í hús nökkut ok bað sér griða, ok þess at bóndi skyldi fela hann; en bóndi drap hann, ok fór síðan á fund Magnús konungs, ok fann hann á Rafnnesi, var konungr inni í stofu ok bakaði sik við eld, ok var

þar mart manna. Síðan fóru menn ok fluttu þannug líkit, báru inn í stofuna, bað konungr menn þá til ganga ok kenna líkit. Maðr einn sat í krókpallinum, ok var þat Birkibeinn, ok hafði engi maðr gaum gefit at honum; en er hann sá lík höfðingja síns ok kendi, þá stóð hann upp skjótt ok hart; hann hafði öxi í hendi, hljóp hann skjótt innar á gólfit ok hjó til Magnús konungs, kom á hálsinn við herðarnar. Maðr nökkurr sá, er öxin reið, ok skaut honum frá; við þat snerist öxin ofan í herðarnar, ok varð þat mikit sár. Síðan reiddi hann upp öxina annat sinni ok hjó til Orms konungsbróður, hann lá í pallinum, höggit stefndi á báða fótleggina. En er Ormr sá, at maðr vildi drepa hann, brást hann við skjótt, kastaði fótum fram yfir höfuð sér, ok kom öxin í pallstokkinn, stóð öxin föst; en vápn stóðu svá þykt á Birkibein, at varla mátti hann falla. Þá sá þeir, at hann hafði dregit um gólfit eptir sér iðrin, ok er þess manns hreysti allmjök lofuð. Magnús konungs menn ráku flóttann lengi, ok drápu alt þat, er þeir máttu. Þar féll Þorfinnr af Snös, féllu þar ok margir aðrir Þrœndir.

Frá Birkibeinum.

43. Flokkr þessi, er Birkibeinar váru kallaðir, höfðu saman samnazt með fjölmenni miklu, var þat fólk hart ok menn hinir vápndjörfustu ok lið heldr úspakt, fóru mjök geystir ok rasandi, síðan þeir þóttust hafa styrk mikinn. Þeir höfðu í flokkinum fátt þeira manna, er ráðagerðarmenn væri, eða vanir stjórn lands eða laga, eða her at stýra, en þótt sumir kynni betr, þá vildi þó flokkrinn allr hafa þat, er sjálfum sýndist; þóttust þeir øruggir af liðsfjölda sínum ok hreysti. En þat lið, er undan komst, var mart sárt, ok hafði látit vápn ok klæði, en alt félaust; sótti sumt austr á Markir, en mart á Þelamörk, þat flest er þar átti kyn, sumt fór alt austr í Svíaveldi. Allir forðuðu sér, því at lítil ván þótti griða af Magnúsi konungi eða Erlingi jarli.

Frá Magnúsi konungi Erlingssyni.

44. Magnús konungr fór síðan út aptr til Túnsbergs, ok varð hann allfrægr af sigri þessum, því at þat var allra manna mál, at Erlingr jarl væri brjóst ok forusta fyrir þeim feðgum, en eptir þat er Magnús konungr hafði fengit sigr á svá styrkum flokki ok fjölmennum, ok hafði haft minna lið, þótti þá svá öllum mönnum, sem hann mundi yfir alla ganga, ok at hann mundi þá vera því meiri hermaðr en jarl, sem hann var yngri.

Register over Personsnavne.

Register over Stedsnavne og Folkenavne.

Sagregister.

Rettelser.

4^{5}	Njörvasundum	*læs*	Nörvasundum
7^{13}	eigi krapt	-	engi krapt
11^{4}	tók þá ríki	-	tók þá við ríki
60^{22}	skípum	-	skipum
67^{27}	sva	-	svá
198^{34}	rað	-	ráð
342^{14}	ok ok	-	ok
568^{3}	íð ar	-	síðar
631^{19}	5.	-	6.

521 Torrek [illegible] quest for [illegible]
527 Kerúoglievíme

642 frá Sveinka

106 svá hylst sem drífa 53[illegible] [illegible]

503 tyranny Danish (fr. Ágrip)

634 the 3 crowns

451 [illegible] Phin

258 Grimkell [illegible] . 506

303 Jakob

640 dauði Steigar-Þóris 639 [illegible]

death of Einar 577 [illegible] sára Svarðmar [illegible] H. G.
to p. 601 [illegible] in Storm [illegible]
Snorre

535 public opinion. Even too ready taken in by [illegible]

121 [illegible] story of [illegible] Stig

101 image of Iceland [illegible] – not in O+ [illegible]

Theodricus M. ed. Storm
Mon. Hist. Norv. 1880
Ǽrendarr
f. 121

Gimsar. Styrkárr af Gimsum

Eindriði

Hákon jarl

Einarr Þambarskelfir = Bergljót Sv...

Eindriði

Guðr... = Sv... Astrida...